STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05248

GARÇONNE

V. Marguerite

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

וויקטאָר מאַרגעריט

די בחור'טע

(LA GARSON)

ראָמאַן

פון פראַנצויזיש: פועה ראקאָווסקי

פארלאג ש. גאָלדפארב

1926 ווארשא

W. MARGERYT

LA GARSON (Roman)

Przed.: P. R a k o w s k i

Wyd. Sz. GOLDFARB, Warszawa, Dzika 31.

1 9 2 6

Druk: G. Piment Warszawa Sierakowska 4

אָפענער בריוו פון אַנאַטאָל פראַנס וועגן דער „בחורטע"

דער אָפענער בריוו פון דעם נישט לאַנג-פאַרשטאָרבענעם פראַנצויזישן דיכטער אַנאַטאָל פראַנס צום עהרן-לעגיאָן, וועגן דעם, וואָס מען האָט דעם מחבר פון דער „בחור'טע" אויסגעשלאָסן פון לעגיאָן — נישט אַ קורצן אָבער גענויצן איבערזיכט איבערן דאָזיקן ווערק, וואָס האָט אַרויסגערופן אַזאַ שטאַרקע אויפרעגונג צווישן די אויבערשטע שיכטן פון דער פראַנצויזישער געזעלשאַפט.

„מיינע הערן! דורך זיינע פערציק ביכער איז וויקטאָר מאַרגעריט גוט באַקאַנט נישט בלויז אַלס טאַלאַנטפולער שרייבער נאָר אויך אַלס העכסטע מאָראַלישע פערזענלעכקייט. ווי אַזוי האָט ער עס פלוצלינג געקענט ווערן דער מחבר פון אַן אונמאָראַלישן ווערק? די גאַנצע באַשולדיקונג האָט דאַריבער קיין שום גרונט נישט. אין דעם דאָזיקן בוך וואָס האָט אַרויסגערופן אַזאַ כלומרשטן „גרימצאָרן", געפינען מיר בלויז ווידער יענע הויכע געדאַנקען, וואָס האָבן שטענדיק אינספירירט אונזער באַרימטן דיכטער.

אָט לאָמיר משפטן דעם אינהאַלט:

אַ באַגאַבט יונג מיידל מיט אַן ענערגישן כאַראַקטער געפינט איין, אַז אונזער וועלט איז אַ מיאוסע. דורך אַ מכשול — דער מחבר סאַנקציאָנירט עס לגמרי נישט — ווערט דאָס פאַרצווייפלטע, יונגע מיידל געשטרויכלט, פאַלט אַריין אין אַ תהום פון פאַרברעכן, צו וועלכן זי האָט אַבסאָלוט נישט קיין אייגעבוירענע נייגונגען. נאָך אַ געוויסער צייט דערפילט זי אָבער, אַז לא זו הדרך, נישט דאָס איז דער ריכטיקער וועג; דאָס וויסטע וועגעטירן ווערט איר נמאס און זי קערט זיך אום צו אַן ערלעכן, דעגלמעסיקן לעבן און געפינט סוף כל סוף יענע אינערלעכע

באַפרידיקונג, וואָס זי האָט אומזיסט געזוכט אַנדערשוווּ...

דאָס איז אייגנטלעך די מאָראַלישע סענטענץ פון דעם זיטן־ראָמאַן „די בחורטע". אין דער „בחורטע" שילדערט וויק־טאָר מאַרגעריט די געזעלשאַפט, וועלכע האָט דורכן קריג פאַר־נומען דעם אויבנאָן, ווייזט אָן אויף דער קאָרופּציע פון די נייע „מלחמה גבירים" וואָס האָט דערגרייכט צו אַן אומדערהערטער מדרגה. דאָס ווייסט אָבער די גאַנצע וועלט, ווייל אין אונזער צייט, וואָס האָט לגמרי פאַרלאָרן די בושה, ווערט די אויסגע־לאַסנקייט ממש אַרויסגעטראָגן אויפן גאַס. לויט מיין מיינונג איז דער קינסטלער גאָר הינטערשטעליג. די ווירקלעכקייט שטייגט איבער זיינע שילדערונגען. דאָס אומגעהייערע אומגליק פון לאַנגיעריקן קריג האָט געשאַפן אַזעלכע אָפשיילעכע זיטן, אַז דער מאָראַליסט האָט געמוזט אויף זיי אָנווייזן. און דאָס האָט מאַרגעריט געטאָן אין אַזאַ פאָרם, וואָס אונטערשטרייכט גאַנץ בולט זיין פיינעם געשמאַק. די קונסט האָט אירע רעכט, קודם כל דאָס רעכט פון פרייען געדאַנק. אין געגעבענעם פאַל, ווו עס רעדט זיך מער וועגן אַזאַ געזעלשאַפט, וואָס פראַנקרייך האָט נאָך ביז איצט אַזעלכע נישט געהאַט.

מיינע הערן! איר האָט דאָס גליק צו לעבן און ווירקן אויף אַזוינע רייכע געביטן, ווו איר האָט נישט די מעגלעכקייט זיך צוצוקוקן צו דער אַנטוויקלונג פון דער קנאה און שנאה, וואָס איר דאַרפט איצט סאַנקציאָנירן.

איך בעט אייך, טוט נישט, צוליב אייערע אינטערעסן, דאָס וואָס ס'ליגט נישט אין אייער קאָמפּעטענץ. היט זיך צו צענזו־רירן אַ טאַלאַנט! דאָס זענען די באַמערקונגען, וועלכע איך ער־לויב מיר אייך צו מאַכן אויפן גרונט פון מיין עלטער און עטיקייט, וואָס האָט אויסגעפילט מיין גאַנץ לעבן".

אַנאַטאָל פראַנס

מאַניקע לעביער האָט אָנגעקלונגען.

— מאַריעטע, — האָט זי געזאָגט צום שטוב־מיידל — מיין מאַנטל...

— וועלכן, גנעדיקע פריילין?

— דעם בלויען, און דעם נייעם הוט.

— זאָל איך עס אַהער ברענגען?

— ניין, גרייט מיר צו אַלץ אין מיין צימער.

אַז מאַניקע איז געבליבן אַליין האָט זי אַ זיפץ געטון. דער „פילאַנטראָפישער אָוונט" וואָלט פשוט געווען פאַר איר אַן אָפּקומעניש ווען זי זאָל זיך נישט דאַרפן טרעפן דאָרט מיט לוסיענען! מ'שפּירט זיך אַזוי גוט אין קליינעם באַקוועמען זאַל. זי האָט איינגעגראָבן דעם קאָפּ אין קישעלע פון סאָפע און האָט זיך ווידער אַריבערגעטראָגן אין דער וועלט פון אירע פאַנטאַזיעס...

זי איז אַלט פינף יאָר. זי עסט מיטאָג ביי אַ קליין טי־שעלע אין איר צימער אונטער דער השגחה פון דער „מאַמזעל" וואָס באַשיצט זי פון אַל־דאָס־בייז. אָבער היינט אין אָוונט הויבט אָן די גובערנאַנטין איר אורלויב, און איר פאַרטרעט די מומע סילוועסטראַ. מאַניקע פאַרגעטערט ממש איר מומע סילוועסטראַ. קודם כל זענען זיי ביידע לגמרי נישט ענלעך אויף די אַלע

איבעריקע. אַלע, — אַפילו די „מאַמזעל" — די מאַמע רופט זי אַזוי נישט קוקנדיק דאַרויף, וואָס זי איז אַן אַלמנה, ווייל אַ גובערנאַנטין רופט זיך תמיד „מאַמזעל" —

אַלע, אַן אויסנאַם זענען אמתע פרויען. אָבער די מומע סילוועסטראַ און מאַניקע זענען מיידלעך, זי איז אַ קליינע, כאָטש זי האַלט זיך שוין פאַר אַ גרויסע, און די מומע איז אַן אַלטע מויד... אַן אַלטע, אַזאַ אַלטע... דער פּנים פול קנייטשן און אויף דער מאָרדע אַ בראָדאַווקע מיט דריי הערעלעך. דערצו ברענגט די מומע שטענדיק פון יער שוואַרצן האַניג־לעקעך מיט מאַנדלען געקאַכטע אין האָניג. מאַניקע ווייסט אַפילו נישט רעכט, ווו יער געפינט זיך און וואָס דאָס איז אַזוינס. יער איז זייער ווייט; דאָס איז דער „געכטן", און איר אינטע־רעסירט נאָר דער „היינט" — און היינט איז אַ יום־טוב. דער טאַטע מיט דער מאַמען קלויבן זיך אין דער אָפּערע און פאַרן טעאַטער זענען זיי געלאַדן אין רעסטאָראַן. די אָפּערע איז אַ געביידע, ווו פּעעס טאַנצן אונטער די טענער פון דער מוזיק. דער רעסטאָראַן — איז אַן אָרט, ווו מ'עסט ראַקעס... אַהין גייען נאָר די דערוואַקסענע — דערקלערט די מומע סילוועסטראַ.

און אָט איז אַ פּעע, — ניין דאָס איז די מאַמע! זי טראָגט אַ דעקאָלטירט קלייד, אין די האָר־ווייסע פּעדערן; זי זעט אויס ווי איינגאַנצן אָנגעטון אין פּערל.

באַגייסטערט באַרירט מאַניקע דעם שטאָף... יאָ, דאָס זענען גאָר קליינינקע פּערעלעך — אמתע. אָ, ווי עס ווילט זיך איר האָבן אַזאַ האַלדז־קייטעלע! זי ציט זיך צו דער מאַמען, די מאַמע בויגט זיך איין און געזעגנט זיך אין איילעניש.

— „ניין קוש מיר נישט, מיינע ליפּן זענען אָנגעפּאַרבט"!

און אַז די קליינע הענטעלעך ציען זיך צו די סאַמעטענע

באַקן, שרייט די מאַמע מיט אַן אומגעדולדיקע שטים.

— „אַוועק! וועסט מיר אָפּוישן דעם גאַנצן פּודער!“

הינטער איר שטייט דער טאַטע אינגאַנצן אָנגעטאָן אין שוואַרץ, מיט אַ גרויסן רוימישן ציפער V, וואָס זעט אויס, ווי אַ ווייסער פלעק אויפן וועסט. זיין העמד איז עפּעס אַ מאָדנע-פון גלאַנציקן קאַרטאָן. די מאַמע דערציילט עפּעס דער מומען אַ לאַנגע געשיכטע. יענע הערט זיך צו מיט אַ שמייכל. אָבער דער טאַטע טופּעט מיטן פוס און שרייט:

— צוליב אייער מאַניע אָפּצוגעבן דריי שעה צייט אויף פאַרבן די ברעמען און פּאָלירן די נעגל, וועלן מיר פאַרשפּעטיקן די אוווערטורע!“

— וואָס פאַר אַן אוווערטורע? פון די ראַקעס? — קוקט מאַניקע אָן מיט אירע קינדיש-פאַרגאַפטע אויגעלעך.

ווי נאָר טאַטע-מאַמע זענען אַוועק, נישט געטאָן איר אפילו קיין קוש (מאַניקע האָט דערפון גרויס צער), דערקלערט איר די מומע סילוועסטראַ, אַז דאָס מיינט מען די עפענונג פון דער אָפּערע.

— הייסט עס, אַז די אָפּערע עפנט זיך אויך? — פרעגט מאַניקע פאַרטראַכט, — טאָ פון וואָס איז זי געמאַכט?

די מומע סילוועסטראַ נעמט זי אויפן שויס און דערקלערט איר צערטלעך:

— די מוזיק איז די מעלאָדיע, וואָס שטרוימט אַרויס פון אַלץ... פון מענטשן, בעת ער איז גליקלעך, פון ווינט, וואָס ברויזט אין וואַלד און טראָגט זיך איבערן ים... די מוזיק איז דער קלאַנג פון די אינסטרומענטן, וואָס בינדן צוזאַמען די מעלאָדיעס. און די אוווערטורע איז ווי אַ גרויס אָפן פענסטער אין הימל-געצעלט, פון וואַנען עס שטראָמט אַרויס די מוזיק, כדי מיר זאָלן זי הערן. פאַרשטייסט?

מאַניקע קוקט צערטלעך אויף דער מומע און ענטפערט:

— יאָ.

— — — — — — — — — — —

מאַניקע איז שוין אַלט אַכט יאָר. זי איז זייער געוויקסיק הוסט אָפּט אונטער, דעריבער באַקומט די גובערנאַנטין (שוין נישט די אַלמנה, נאָר אַ פריילן, אַ געבוירענע ליקסענבורגערין, וועלכע מאַניקע האָט נישט ליב) אַ באַפעל נישט צו לאָזן זי אַרומקריכן מיט באָרוועסע פיס אין די בלאָטעס, ווו ס'צאַפּלען די קרעבסן, מ'האָט איר אויך פאַרווערט צו לויפן ביים ברעג ים, ווו די וועלן שלאָגן זיך אָפּ אָן פייכטן אָבער פאַרהאַרטעוועטן זאַמד. זי טאָר נישט זאַמלען קיין וואַסער-געוויקסן, וואָס שמעקן מיט די ים-ריחות קיין מושלען, וואָס זייער פערלמוטערנע שאָלן באַהאַלטן אין זיך דאָס רוישן פון די ים-כוואַליעס... „וואָס האָסטו בדעה צו טאָן מיטן דאָזיקן שמוץ? וואַרף זיי געשווינד אַוועק!" — האָט די מאַמע באַפוילן. אפילו לייענען האָט מאַניקע נישט געטאָרט וויפל זי האָט געוואָלט (פון לייענען קריגט מען קאָפּ-ווייטאָג). דערפאַר האָט זי געמוזט רעגלמעסיק אָפּזיצן אַ שעה אין טאָג ביים קלאַוויר איבער די גאַמעס (כאָטש זי פאַרזיכערט, אַז דאָס דענערווירט זי ביז משוגעת, ס'איז אָבער בויטיק אויף צו איבן די פינגער).

אויב דאָס הייסט פעריען איז באמת טרוויל נאָך לאַנגווייליקער ווי פאַריז! דערצו זעט זי דאָ אירע עלטערן נאָך זעלטענער. די מאַמע האַלט זי אין איין אַרומפירן מיט אירע פריינט אין אויטאָמאָביל. אין אָוונט, אַז זי עסט שוין יאָ אַמאָל אין דערהיים — וואָס ס'טרעפט איינמאָל אין אַ יובל — אַנטלויפט זי באַלד אַן אויסגעפוצטע אין קאַסינאָ אריין טאַנצן. מ'טאַנצט גאַנצע נעכט און מ'שלאָפט ביזן העלן טאָג אַריין...

און דער טאַטע?

ער קומט יעדן שבת מיטן ספּעציעלן צוג פאַר די „דאַטשעפּענער", און דעם גאַנצן זונטאָגדיקן טאָג זיצט ער אָפּ מיט זיינע באַקאַנטע סוחרים פאַרטיפט אין מסחר־ענין.

זייער לאַנגווייליק איז אויך דער מאַמעס אַזוי גערופענער „שטראַנד לעבן". גאַנצע מחנות מענטשן דרייען זיך אַן און אויפהער אַהין און צוריק איבער ברעטער. מענטשן, ענלעכע איינער צום צווייטן, ווי די מאַנעקינס אין אַ וועש-געשעפט, ציען זיך אין קאָמפּאַקטע רייען כדי זיך דאָ צו באַווייזן מיט זייער עשירות אָדער אַנדערע גליקן. הערן און דאַמען זיצן אַרום ביידלעך און געפלאָכטענע קערב און גריסן די דאַמען און קאַוואַליערן, וואָס גייען פאַרביי. דערגרייכנדיק דעם צווייטן עק פון דער פּליאַזשע, טוט מען זיך אַ דריי־אויס און ווידער אָנגעהויבן פון דאָסניי. וואָס טרייבט זיי אייגנטלעך? מאַניקע פאַרשטייט עס נישט, נאָך אַ רעטעניש! די וועלט איז פול מיט סודות...

אין דעם מאָמענט אונטערהאַלט זי זיך גראָד נישט ווייט פון דער מאַמעס באָד־קאָרב מיט דער קליינער מאָרען און נאָך מיט אַ חברטע, וואָס ביידע ווייסן זיי נישט ווי זי הייסט. זיי האָבן זי אַ נאָמען געגעבן „דריידל", ווייל אונטערזינגדיק זיך דרייט זי זיך תמיד אויף איין פוס. אַלע דריי שטייען זיי אויף די קני אין זאַמד און בויען אַ גאָלדענעם פּאַלאַץ מיט טורעמס און שפּיצן, און די לוקסענבורגערין וואַרפט אויף זיי צוטראָגענע בליקן. אין מיטן שטייט אַ ייִנגעלע מיט געקרויזלטע הערעלעך, אין אַ קריגערישער פּאָזע מיט אַ גראָב־אייזן אויפן שולטער. אַלע רופן אים: „דאָס שעפּסעלע". מ'האָט אים דאָרט אַוועקגעשטעלט, כדי ער זאָל נישט שטערן און אים איינגערעדט, אַז ער איז „דער גאַרניזאָן". לויטן רעגול פון שפּיל ווערט דער גאַרניזאָן באַפרייט, בעת דער שלאָס־בוי איז פאַרענדיקט. און אויף זיין אָרט קומט איינער פון די דריי, וועלכן ס'געלינגט צו נעמען

געפֿאַנגען, די פֿעסטונג ווערט אָבער קיינמאָל נישט פֿאַרטיק. דאָס „שעפּסעלע" ווערט אומגעדולדיק און רייסט זיך אַרויס, דער „דריידל" און די קליינע מאָרען מאַכן פּליטה. מאַניקע בלייבט אָבער טריי די תקנות פֿון שפּיל און רירט זיך נישט פֿון אָרט. אַז דאָס „שעפּסעלע" וויל זי אָבער נעמען אין געפֿאַנגענשאַפֿט, שטעלט זי אַן ענערגישן ווידערשטאַנד. ס'הויבט זיך אָן צווישן די קינדער אַ געשלעג, קולות און געשרייען. די גוי־בערנאַנטין לויפֿט־צו מיט אַן אימפּעט און באַקומט איר חלק... ס'דערהערן די קולות די מאַמעס, לויפֿן זיך צונויף פֿון אַלע עקן, נעמען פֿאַנאַנדער די שלעגער. און נישט אויסהערנדיק זייערע טענות, קלאַפּט מען די קינדער „אויף וואָס די וועלט שטייט". דאָס „שעפּסעלע" לאָזט זיך נישט און כאַפּט אַ פּאַטש.

אין זעלבן מאָמענט פֿילט מאַניקע אויך אויף זיך עפּעס אַ האַנט, וואָס שלאָגט זי. איר פּנים פֿלאַמט. ווי פֿאַרשטיינערט באַטראַכט זי דעם שונא, וואָס האָט איר דאָ באַוויזן זיין פֿויסט־קראַפֿט. איר אייגענע מאַמע! צי איז עס אויף אַן אמת? ...צאָרן און פֿאַרביטערונג קעמפֿן אין מאַניקעס נשמה. זי האָט זיך באַקענט מיט דער אומגערעכטיקייט און ליידט דערפֿון אַלס פֿרוי...

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

מאַניקע איז צען יאָר אַלט. שוין כמעט אַ דערוואַקסענער מענטש, אָדער, ווי איר מאַמע זאָגט, ציענדיק דערביי מיט די אַקסלען. אַן אומערטרעגליך קינד מיט פֿאַנטאַזיעס, שטימונגען און נערוון אַ משונה ווילד באַשעפֿעניש, גאָר נישט ווי אַלע אַנדערע קינדער אין אירע יאָרן. אָט האָט זי זיך, למשל, זונטאָג געשפּילט אין באַהעלטעניש מיט מישעלען און עפּעס נאָך אַ פּאָר ייִנגלעך אין פּאַרק פֿון מאַדעם זשאַקעט און צעריסן אויף שטיקער איר שיין שפּיצן־קלייד און דערצו זיך נאָך פֿאַרקילט. אמתע מאַשין־שפּיצן — מ'באַקומט עס גאָרנישט צו קויפֿן — אַ צופֿע-

ליקע מציאה צו 175 פראַנק אַ מעטער... און נעכטן איז איר פּלוצלינג. איינגעפאַלן אַראָפּצוכאַפּן פון בופעט אין צוקערגיע איינעם פון די גרויסע אַרויסגעשטעלטע טאָרטן און דערלאַנגט עס אַ קליין אָפּגעריסן מיידל, אַנשטאָט צו געבן איר אַ שטיק ברויט! אמת זי האָט גלייך געוואָלט פאַרן טאָרט באַצאָלן פון איר אָנגעזאָמלט טאַשן-געלד. דאָס איז דאָך אָבער נישט קיין פילאַנטראָפּיע, דאָס איז ממש משוגעת, איבערטריבענע מילדקייט. מען טאָר נישט אַנטוויקלען ביי אומגליקלעכע קבצנים דעם געשמאַק פאַר אַזעלכע זאַכן, וואָס זיי קאָנען עס בשום אופן נישט דערגרייכן, כדי נישט אַרויסצורופן ביי זיי קיין פאַרביטערונג...

בשום אופן באַגרייפט מאַניקע נישט די דאָזיקע חכמהדיקע טענות און איז מיט זיי נישט מסכים, זי ליידט דערפון שרעקלעך, זי וואָלט וועלן די גאַנצע וועלט מענטשן זאָלן זיין גליקלעך. איבערהויפּט ליידט זי דערפון וואָס אירע נאָנטע פאַרשטיין זי נישט וואָס איז זי, למשל, שולדיק, אַז לויט איר כאַראַקטער קאָן זי זיך בשום אופן נישט צופּאַסן צו איר סביבה? צי איז עס ווידער איר שולד, וואָס מיט אירע איינגעפאַלענע באַקן און איינגעבויגענעם רוקן פאַרשאַפט זי נישט אירע עלטערן קיין גרויסן כבוד? „דו ביסט אויסגעוואַקסן, ווי אַן אומקרויט, ווי אַ מיסט-גראָז", וואַרפט מען איר כסדר פאָר...

אויב דו וועסט אַזוי ווייטער וואַקסן, ביסטו אַ קאַנדידאַטין אויף שווינדזוכט. גאַנץ אָפט האָט זי געהערט די דאָזיקע נבואה רייד, זי הערט זיך צו צו די דאָזיקע טענות מיט הכנה, כמעט מיט שמחה. שטאַרבן? דאָס וואָלט גאָרנישט געווען אַזאַ שטאַרק אומגליק. ווער האָט זי דען ליב? קיינער נישט באַר די מומע סילוועסטראַ!

די גאַנצע פּסח-פעריען איז מאַניקע אָפּגעלעגן דריי וואָכן אין בעט מיט אַ שווערן בראָנכיט. אַז זי איז דאָס ערשטע מאָל

אויפגעשטאַנען, האָט זי זיך געפילט אַזוי שוואַך, אַז זי איז גע־פאַלן פון די פיס. די מומע סילוועסטראַ איז נישט אָפּגעטרעטן פון איר געלעגער. און אַז דער דאָקטאָר האָט ערקלערט: „דאָס קינד מוז האָבן אַ דאָרף, אויף אַ לענגערע צייט... אפשר גאָר אויף דרום... אויב ס'איז מעגלעך ביים ים... דער קלימאַט און דאָס לעבן אין פאַריז איז נישט פאַר איר", האָט זיך די מומע סילוועסטראַ תיכף אַ כאַפּ געטאָן: „איך נעם איר צו זיך יער איז אויסגעצייכנט, הער דאָקטאָר?... דאָס איז פאַר איר דער פּאַסנסטער אָרט... דער פאָרשלאַג ווערט אָנגענומען. מאַניקע איז גליקלעך, קלערענדיק וועגן דעם, אַז זי פאָרט אַהין וווּ עס איז פאַרהאַן אַזוי פיל זון און אַז זי וועט זיין ביי איר אמתער מאַמען. די גלייכגילטיקייט פון אירע עלטערן צו איר אָפּפאָרן פון דער היים אינטערעסירט איר גאַנץ ווייניק.

מאַניקע איז צוועלף יאָר אַלט, טראָגט אַ קאָלירט שול־קליידל, די האָר אָפּגעפלאָכטן אין אַ לאַנגן צאָפּ. ביי דער מומע סילוועסטראַ אין פּענסיאָנאַט איז זי די בעסטע שילערין אין איר קלאַס. אַנשטאָט די גרויע בעפּלדיקע גאַסן ציט זיך דאָ אונטער די גרינע בערגעלעך אַ גרויסער גאָרטן. די זון באַגיסט אַלץ אַרום מיט איר גאָלדענעם גלאַנץ, דער ים און דער הימל זענען פון דעם זעלבן תכלת־בלויקייט, און דער האָריזאָנט פאַרשווימט אין דער ווייטקייט.

דער יום־טוב פּסח איז ווידער דאָ. דער בליטן־רייכער חג־האביב. די ערד זעט אויס, ווי אַ שעמערירנדיקער טעפּיך, באַדעקט מיט רויזן, נאַרציסן, נעלקן און אַנעמאָנען. מאָרגן פּוצט זיך מאַניקע אויס אינגאַנצן אין ווייס, ווי אַ קליינע כּלה. מאָרגן! מאָרגן איז דער יום־טוב פון איר גייסטיקער חתונה. דער גוטער גלח מאַקאַהיר — זי מוז לאַכן אַרויסרעדנדיק זיין נאָמען — האָט איר אָנגעזאָגט אַז מאָרגן איז זייער סיום־התורה, זי איז

אירע חברטעס חעלן פאַרענדיקן זייערע למודים צו דער קאָנפירמאַציע. זי האָט געפרוווט זיך פאַרטיפן אין די לעגענדען פון דער עוואַנגעליע און, ס׳איז זייער געלונגען אַ דאַנק דער מיטהילף פון איר בעסטער פריינדין אַלישבע מעער, וואָס איז אַ פּראָטעסטאַנטין און האָט זיך נאָך מיט פיר יאָר צוריק קאָנפירמירט. שבע׳ס שטאַרקע פרומקייט האָט נאָך צוגעגעבן אַ באַזונדערע עקזאַלטאַציע דעם מיסטישן פיבער פון וועלכן מאַניקע האָט פשוט געברענט. ביידע, פאַרגעטערנדיק דעם „גואל״, האָבן אומבאַוווסטזיניק אַנדעקט די ליבע.

מאַניקעס געפיל איז אויסשליסלעך צוטרוי, הכנעה, ריינקייט די וואַנדערט אַרום אין אַ קינדישער שכרות און חלומט אויף דער וואָר. זי האָט בלויז איין מורא: זי זאָל, חלילה נישט ווילנדיק נישט פּראָפאַנירען די הייליקייט.

קודם כּל האָט זי זיך געמוזט מתודה זיין אין אַלע אירע חטאים. דאָס האָט געפאָדערט דער גלח מאַקאַהיר. צוויי געדאַנקען האָבען זי כסדר פאַרפאָלגט, זי האָט זיי ממש נישט געקאָנט פטור ווערען. ווו צוויי מיאוסע פליגן האָבן זיי זיך איינגעגעסען אין איר ליליענווייסער אומשולד: איר וווּנדערשיינע קלייד — איז קאָקעטעריע! און די פסח־אייער — אַ באַווייז, אַז זי איז אַ נאַשערין — קודם כּל די גרויסע שאָקאָלאַדע־אייער, וועלכע זענען אָנגעקומען פון פאַריז און שפּעטער די מיטעלגרויסע און די קליינע צוקער־אייער פון אַלע פאַרבן. און די אמתע, די האַרטגעקאָכטע. ס׳איז זייער אינטערעסאַנט זיי אויפצוזוכען צווישן די בוימלעך און קשאַקעס אין גאָרטן.

די מומע סילוועסטרא איז פאַרטון און פאַרהאַוועט איבערן קאָפּ: עפּעס אַ קלייניקייט! צוגרייטען סורפּריזן פאַרן גאַנצן פענסיאָנאַט. און דער שטייגער ווי זי אָרדנט איין די קאָנפירמאַציע. דער גלח מאַקאַהיר איז שטאַרק אומצופרידן. „אַ גרויסער

שאַד אַזאַ טיכטיקע פרוי און אַזאַ אַפּיקורס"!

ווי ס'ווייזט אויס איז עס נישט אַזאַ שטאַרקער חטא, ווייל דער גוטער גלח איז איר געוון מוחל. פאַר מאַניקען וואָלט זיין זייער לאַנגווייליק צו גיין אין גן-עדן אויב די מומע סילוועסטרא זאָל גאָר זיין אין גיהנום...: די אַלע אידעען עגבערן איר אין מוח... אָבער זי איז גליקליך און אַלץ איז שיין...

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

מאַניקע איז פערצן יאָר אַלט.

זי געדענקט לחלוטין נישט זי זאָל האָבען געווען אַ קרענקלעך קינד. זי האָט די קערנקראַפט פון א יונגן געוויקס, וואָס האָט געפונען דעם פאַסענדן באָדן און אַנטוויקלט זיך ווי געהעריק. זי האָט דערגרייכט יענע וווּנדערבאַרע עלטער ווען דאָס ביכער-לייענען אנטפלעקט די וועלט פון דער פאַנטאַזיע און די יוגנט באַדעקט די ווירקלעכקייט מיט איר מאַגישן שלייער. זי האָט נישט די קלענסטע אַנונג פון שלעכטן; אַזוי זאָרגפעלטיק האָט איר ערציערין געהיט און אַנטוויקלט איר געזונטע נשמה. ס'ציט זי בלויז צום גוטן. זי איז נישט קיין פאַנטאַזיאָרין, אָבער זי גלויבט שוין נישט אין גאָט, דערפון האָט זי זיך באַפרייט דורך די אַנטקעגנגעזעצטע קאָנצעפּציעס פון גלח און פון איר פריינדין אַלישבע. אומבאַוווּסטזיניק, ווי פון זיך אַליין, האָט זי זיך דורכגענומען מיט'ן שכל הישר פון איר מומע סילוועסטרא, מיט איר פאַרנונפט מאַטעריאַליזם — אויסער דעם ווייזט זי אָבער אַרויס אַ שטרעבונג צום אַבסאָלוטן — די קאָנסעקווענץ פון איר פריערדיקן שטאַרקן מיסטיציזם. דעריבער ווערט זי אויפגעציטערט פון יעדן שקר. — איר גלויבן איז דער אמת און די גערעכטיקייט. איר בעסטע פריינדין איז אַלישבע מער. שוין דריי יאָר איז זי אין מאַניקען פאַרליבט, איר ליבע-געפיל וואַקסט, ווייל די גאַנצע דריי יאָר קאָן זי אים

־יטש באַפרידיקן. אלישבע פאַרלאָזט באַלד דעם פענסיאָנאַט און איר צביעות קאַפּיטולירט פאַר דער פאַקטישער ריינקייט פון אַ יונג מיידל. זי וואָלט זי וועלן דערווערגן מיט אירע קושן, נאָר זי וואַגט עס נישט. מאַניקע, וועלכע האָט געוויסע סענטימענטן פאַר לערער פון צייכנען (וואָס האָט צו יענער צייט באַקומען דעם רוימישן פּריז און איז געווען ענלעך אויף אַלפרעד מיוססע*) האָט נישט די מינדעסטע אַנונג מכּח שבעס סאַדיסטישע בייגונגען און דעם אדון ראַבּס (דער פאַלשער אַלפרעד) באַהאַלטענער תאווה.

ס'איז געווען אַ הייסער יוני טאָג. ס'קומט אָן די נאַכט. אין גאַרטן איז נאָך אַזוי הייס, אַז ס'שפּירט זיך די פייכקייט פון דער הויט אונטער די קליידער. שבע און מאַניקע שפּאַצירן צוזאַמען נאָכן אוונט-ברויט לענג־אויס דעם לאַוועגדעל־וועג, וואָס ציט זיך ביז צו די הויכע רויטלעכע פעלזן. פון דער הויך זעען זיך די סאַלונען־בערגלעך און דער אָפענער ים. פון דער אַנ־דערער זייט די מורישע בערג, וואָס בלויען זיך אויפן פאָן פון גרינעם הימל. פון דערווייטנס אויפן האָריזאָנט אַ קליין פאָמעראַנצן־פאַרביקער זעגל; „נישטאָ מיט וואָס צו אָטעמען, ממש דערשטיקט צו ווערן" זאָגט שבע.

נערוועז רייסט זי אַראָפּ אַ שמעקעדיק בלאַט פון קיי־לעכדיק אַרומגעשוירענעם פאָמעראַנצן־בוים און בייסט עס איין. מ'שפּירט דעם גערוך פון די הויכע עקאַליפּטוס־ביימער וואָס אַ שטילער ווינטעל מישט אים צונויף מיט די ריחות פון די

---

* א באַרימטער פראַנצויזישער דיכטער פון דער ראָמאַנטישע־ריכטונג האָט געלאָזן א גאַנצע רייע קליינע דראַמאַטישע שפּריכווערטער, קאָמעדיעס און פּראָזע־דערציילונגען. פון זיי איז די באַרימטסטע „דער ודוי פון זון און דור' איבערזעצט אויף רוסיש.

ד י איבערזעצער.

ציסטען—דער גאַנצער אַראָמאַט פון פראַמאַס. מאַניקע קנעפּעלט אויף איר קאַרסאַזש, הויבט אויף אין דער הויך אירע נאַקעטע אָרעמס, דורשטענדיק אומזיסט נאָך אַ ביסל פרישע לופט...

אַט האָסטו דיר, געפּלאַצט דער אָרעמבענדעל!" דאָס העמד גליטשט זיך אַראָפּ (אויפדעקענדיק) אַנטבלויזענדיק די ברוסטען אין זייער מיניאַטורער אָבער פּרעכטיקער רונדקייט. אויף זייער שניי־ווייסער הויט — דורכגעצויגן פון בלויע אָדערלעך — בליען צוויי רויזע קנאָספּן.

שבע זיפצט: „נאָך אַ שלאָפלאָזע נאַכט, כאָטש איך לייג זיך אין גאַנצן אַ נאַקעטע... דו ווייסט, דיינע ברוסטן זיינען איצט ניט קלענער ווי מיינע..."

— באמת? פרעגט מאַניקע מיט א צופרידענער איבער־ראַשונג.

— אַט קוק זיך צו... נאָר דיינע זעען אויס ווי עפּל און מיינע ווי באַרנעס...

בעשווינד אַנטבלויזט שבע אירע גאָלדפאַרביקע ברוסטן פאַרגלייכט זייער לענגליכע פאָרם, זייערע טונקעלע האַרטע וואָרצלען מיט דער צאַרטע רונדקייט פון מאַניקעס ברוסט. זי כאַפּט איר אַרום און גלעט זיי פאַרזיכטיק... מאַניקע שמייכלט דורכגעדרונגן פון אַן אנגענעמען געפיל, ווען וועלכען זי גיט זיך גאָרנישט אָב קיין חשבון. שבע'ס פינגער פרעסן זיך פּלוצ־לינג צונויף.

— לאָז אָפּ! וואָס איז מיט דיר?

שבע רויטלט זיך און מורמלט:

— איך ווייס נישט... דאָס איז דער שטורם!

דאָס ערשטע מאָל דערשפּירט מאַניקע עפּעס אַ מין משונה'דיקע אויפרעגונג; געשווינד קנעפּלט זי צו דעם קאַרסאַזש. אין דעם מאָמענט דערהערט זיך פון דער ווייטנס אַ קול:

— מאניקע, שבע! רופט די מומע סילוועסטרא.

אומגעשיקט פארקנעפּלט זיך שבע. מאניקע רופט זיך אָפּ איר קול הילכט אָפּ. דער שטורם איז אריבער...

מאניקע איז אַלט 17 יאָר. זי צעלט: אַ יאָר, צוויי, דריי — שוין גאַנצע דריי יאָר ציט זיך דער קריג! צי איז עס מעגליך? שוין די דריטע זומער-וואַקאַציעס זינט יער האָט זיך פאַרוואַנדלט אין אַ גרויסן שפּיטאָל, ווו די פאַרווונדערטע קעַרען זיך אום צו אַ נײַ לעבן. ס'פאַרפאָלגט איר דער בליק פון די צושראָקענע אויגן, וואָס פאַרטראָגן נישט דעם זונענשיין אַרויסרייסנדיק זיך פון חושך, פון דער אייביקער מורא. בשום אופן באַגרייפט זי נישט ווי אַזוי קאָנען זיך די קעמפּפענדע צוגעוווינען צו יענעם אומערטרעגליכן בילד פון טויט, וואָס שוועבט תמיד פאַר זייערע אויגן. זי באַגרייפט אויך נישט, ווי אַזוי קאָנען יענע, וועלכע קעמפן כלומרשט אָדער וועלכע קעמפּפן לחלוטין נישט — זיך צוקוקן גלייכגילטיק צו די ליידן, צו דער שחיטה פון אַנדערע. זי איז עמפּערט פון דער עובדה וואָס בעת איין טייל פון דער מענשהייט גייט אָפּ מיט בלוט לעבט די צווייטע העלפט אַ גוטן טאָג און זאַמלט אָן אוצרות געלד.

די הויכע ווערטער וואָס פלאַטערן, ווי אַ פאָן אַרום, די אַלע בלוטיקע עובדות: „אָרדענונג, רעכט, גערעכטיקייט" פאַרשטאַרקן בלויז איר עמפּערונג קעגן דעם דאָזיקן געזעלשאַפטליכן שקר. אויסגעצייכנט האָט זי אויסגעהאַלטן דעם עקזאַמען; דאָס האָט איר אויך געשטערט זיך אָפּצוגעבן מיט לייב און לעבן נישט בלויז דער אַרבייט פאַר די פאַרווונדערטע אויף יערער שפּיטאָל, נאָר אויך פאַר יענער פינצטערער מאַסע, וואָס פּילט אָן די שטינקנדיקע טראַנשייען — און מאַכטלאָז קעגן אַלע אומגליקן און קראַנקהייטן. — איצט הויבט זיך אָן אַ נײַ לעבן. פאַריז, די אַרבייט אין סאַרגאָנע... מאניקע איז

געקומען צהיים צו אירע עלטערן. זיך אָפּגעזעגנט מיט דער מומע סילוועסטרא, מיטן פּענסיאָן, מיט'ן גאָרטן מיט דעם אַלעם וואָס האָט געמאַכט פון איר אַ פּריש, לעבּדיק מיידל, מיט אַ דרייסטן אָפּענעם בליק און רויטע באַקן. געזעגנט זיך מיטן ליבן עבר, ווי צוזאַמען מיטן געזונט ווערן פון קערפּער איז אויך געזונט געוואָרן איר נשמה.

די אוועני אבּרי מאַרטען, איר שיין מעבּלירט מיידל צי־מער, האָט איר פאַרשאַפט אמתע פרייד. זי איז געווען גערירט פון דעם קבלת־פּנים פון אירע עלטערן. זי שפּירט אַז אירע נאָנטע הויבּן זיך איצט אָן מיט איר צו רעכנען, אַז זי מאַכט זיי ערע. די מומע סילוועסטרא האָט געזייט און זיי שניידן. זיך שפּירנדיק גליקלעך האָט זי צו זיי קיין טענות נישט פאַר זייער פּריערדיקע גלייכגילטיקייט, פאַר זייער עגאָאיזם. זי האָט זיי ליב, צוליבּן פּריגציפּ...

דאָס ערשטע מאָל פון 1914 אָן האָבּן זיי זיך ווידער איינגעאָרדנט אין טרוביל. דעם גאַנצן מאָנאַט אווגוסט גיט מא־ניקע אָפּ דער פרייוויליקער אַרבּייט אַלס קראַנקן שוועסטער אין שפּיטאָל 37. זי איז אַזוי פאַרכאַפּט ביי טאָג פון דער אַרבּעט, ביי נאַכט פון אירע ביכער, אַז זי זעט גאָרנישט וואָס אַרום איר טוט זיך. אַמווייניקסטן באַמערקט זי די מיט וועמען זי קומט אין שטענדיקער באַרירונג: איר מאַמע וואָס האַלט אין איין פאַרבּרענגען, איר טאַטע וואָס איז קיין מאָל נישטאָ אין דער היים.

לערביעס פאַבּריקן אַרבּעטן פאַרן פאַרטיידיקן דאָס פאַ־טערלאַנד, און מ'זאָגט אַז ער מאַכט מיליאָנען. פּראָדוצירנדיק די אויפרייס־מאַטעריאַלן. אָט דאָס זענען זיי, די אַלע צוקוקער, וואָס טרייבּן רויק און מיט באַגייסטערונג די דאָזיקע ווילדע

אָרגיע. אין טרויִיך אָבער האָט מען אין איין טאָנגעווען און הולטייען טאָנגאָ און אויסגעלאַסנקייט...

מאניקע איז אַלט 19 יאָר. דער מלחמה־קאָשמאַר האָט זיך געענדיקט. דער וואָפנשטילשטאַנד האָט איר אַזוי באַגייסטערט, האָט אַרויסגערופן ביי איר אַזאַ שטאַרקן ווילן צו אַקטיוויטעט, אַז זי האָט לגמרי פאַרגעסן אָן קריג, דער שטראָם פון די טאָגטעגליכע אינטערעסן האָבן איר איינגאַנצן מיטגעריסן. מער ווי ווען ס'איז פאַרזונקן אין זיך אַליין, לחלוטין זיך נישט אינטערעסירט זיך מיטן לעבן פון אירע עלטערן, באַזוכט זי אייפריג די קורסן פאַר ליטעראַטור און פילאָזאָפיע און באַשעפטיקט זיך מיט ספאָרט: ווי טעניס, גאָלף, און אין דער פרייער צייט פאַרנעמט זי זיך מיט אויסארבעטן קינסטלעכע בלומען... דערצו האָט זי גאַנץ באַזונדערע פעאיקייטן. אין די הויכע ספערן, צו וועלכע זי געהערט קעגן איר ווילן, געפונט מען אַז זי איז אַן אָריגינאַל, ווייל זי האָט נישט ליב נישט קיין טענץ און נישט קיין פלירט. מאניקע אָבער, פון איר זייט, האַלט אירע חברטעס פאַר מער אָדער ווייניקער אומבאַוווסטזיניקע משוגענע און שרעקלעך אויסגעלאַסענע, זוכן אין די הויזן־קעשענעס פון די ליבע פריינד ווי מישעל זשאַקע אָדער זיך באַהאַלטן אין די ווינקלען מיט די חברטעס ווי זשינעטאַ מאָרען? ניין, דערביי האַלט זי נישט! מאניקע, ווען זי זאָל זיך פאַרליבן, וואָלט עס געווען אַ גרויסע ברענענדיקע ליבע, וועלכער זי וואָלט זיך איינגאַנצן אָפּגעגעבן. לעת־עתה האָט זי נאָך אַזוינס נישט געשפּירט פון די אַלע מענער, וועגן וועלכע איר מאַמע האַלט אין איין רעדן, ווייל איר גייט ממש אין לעבן איר וואָס גיכער חתונה צו מאַכן, קאָן מען זיך אָפּשטעלן בלויז אויף איינעם: דעם פאַבריקאייגענטימער לוסיען וויניערע, אָבער נישט קוסנדיק דערויף

וואָס זי באַגעגנט זיך מיט אים זער גערן, האָט ער איר לחלוטין נישט באַמערקט...

אַזוי פאַנטאַזירט מאַניקע ליגנדיק אויפן זאָפע. ווי אויף אַ צויבערפּוילן עקראַן טראָגן זיך פאַר אירע אויגן איינס נאָכן אַנדערן די פאַרשידנאַרטיקע בילדער פון איר לעבן. פון דער טיפעניש פון שכחה ווערן לעבעדיק אין איר זכרון די קלענסטע קלייניקייטן, ענליכע אויף האַליציאַנאַציעס. זי זעט זיך אין דער פאַרגאַנגנהייט. איצט איז איר צוואַנציק יאָר, און זי ליבט. זי ליבט און גייט חתונה האָבן. אין צוויי וואָכן אַרום וועט זי זיין מאַדאַם וויניערע. איר פאַנטאַזיע איז געוואָרן אַ ווירקליכקייט. זי פאַרמאַכט די אויגן און שמייכלט. מיט אַ ציטער און נאָך כסדר אַן אויפגערעגטע קלערט זי מכח דעם, אַז נישט די קירך נישט די אָפיציעלע פייערליכקייט, נישט דער גרויסאַרטיקער מיטאָג. ווי אַ מחנה מענטשן מיט אומבאַשיידענע הינטער-געדאַנקען, וועלן איר ווינשן גליק — אַז דאָס אַלץ וועט אויף אַ האָר נישט פאַרגרעסערן איר גליק. מיט צוויי טעג צוריק האָט זי זיך אויף איר שטייגער, מיט איר אייגנטימליכער אומיטלבאַרקייט ערלויבט זיך לאָזן נעמען, אָבגעגעבן זיך אין גאַנצן דעם, וועלכער איז פאַר איר געוועזן אַלץ. אַן אומגעריכטער און קרענקליכער אַקט, וואָס האָט אָבער איבערגעלאָזן נאָך זיך אַ שטאָלצע פרייד איר גלויבן איר לעבן...

אין צוויי שעה אַרום וועט זי זיך מיט אים טרעפן אויף דער פאַנטאָווער לאָטעריע. איר גאַנצער מהות ציט זיך איצט צו זיעם דאָזיקן מאָמענט, די ליבע האָט איר באַוויזן צו האַנדלען אַזוי ווי ער האָט פאַרלאַנגט. זי איז גליקלעך און שטאָלץ דערמיט וואָס זי ערשיינט איצט אַלס „זיין ווייב" וואָס מיט דעם דאָזיקן בעסטן אָפּפער האָט זי אים געגעבן דעם באַווייז פון איר שטאַרקן גלויבן אין אים. וואַרטן? נישט אָפּגעבן זיך פאַרן

באַשטימטן מאָמענט ? צו וואָס ? נישט די געזעצליכע סאַנקציע נאָר דער פרייער ווילן בעת דער וואָלשאַפט איז דאָס העכסטע גליק פון דער הייראַט .וואָס אַנבעלאַנגט די רעגעלן פון אַנשטענדיקייט... אַ טאָג פריער אָדער שפעטער... די רעגעלן פון אַנשטענדיקייט... זי האָט זיך געררויטלט און שעלמיש געשמייכלט, זיך דערמאָנענדיק ווי אויטאָריטעט ס'קלינגען די דאָזיקע ווערטער אין מויל פון איר מאַמען. ווען זי זאָל עס וויסן !... מאַניקע האָט אַ ציטער געטאָן; ס'האָט זיך געעפנט די טיר. ס'איז אַריין מאַדאַם לערביע, אין הוט.

— דו ביסט נאָך נישט פאַרטיק? משוגע ביסטו צו וואָס!? דער אויטאָ וואַרט. דו האָסט פאַרגעסן אַז האַלב דריי פאָרסטו מיט מיר אין צוויטערן-מיניסטעריום.

— איך בין גרייט, מוטער, איך דאַרף נאָר אַרויפוואַרפן אויף זיך דעם מאַנטל.

מאַדאַם לערביע האָט פאַרגלאָצט די אויגן און שטאַרק אָפּ-געזיפצט : איך וועל פאַרשפעטיקן אַלע מיינע ראַנטקעס.

II

מאַניקע האָט אויסגעשריען :

— זשינעטטא !

— וואָס ?

— דיין פליכט.

— לעאָ ? ווו ? אין דאָזיקן מענטשן-ים, זעט מען לגמרי, גאָרנישט.

— ביים שויפענסטער פון העלענאַ סיוז. ער איז פאַרנומען מיטן אויסוועלן אַ ציגאַר.

— זייערע ציינישע אויסדריקן הערן זיך אַזש דאָ ? קוק זיך צו ווי זיי לאַכן ! דיר האַרט עס גאַר נישט ?

— ווי דער פאַראַיאָריקער שניי. ס'אַמוזירט מיך

— דאָס פאַרשטיי איך שוין נישט.

— גינעטע מאַרין צולאַכט זיך אויפן קול.

— מאַניקע מיין טייערע! אַ סך זאַכן פאַרשטייסטו באמת לגמרי גאָרנישט. אין גרונט גענומען ביסטו זייער נאַריש נישט קוקנדיק אויף אַלע דיינע עמאַנציפּאַציע־פאַנטאַזיעס!

גינעטע דרייט זיך אויס צו איר מיט די פּלייצע און ווענדט זיך מיט אַ שמייכל צו אַ דיקן, קליינעם, האָריקן הער, אַנבאַטנדיק אים אירע אַרטיקלען ס'איז זשאַן פלאָמבינאָ, דער מלך פון די שיבערס.

— אפשר אַ קראַוואַט, געערטער הער?... נישט חלילה אויף אים זיך אויפצוהענגען. ניין, להיפוך! אָדער קויפט אָט די דאָזיקע באַנד אַלס ערזאַץ, ביז איר וועט באַקומען דעם צייכן פון ערן־לעגיאָן... אפשר גאָר אָט די שיינע נאָזטיכלעך, ניין?... טאָ קויפט אַ שאכטל הענטשקעס...

פראַכטפולע הענגלייכטער האָבן אויסגעגאָסן אַ ים־ליכטיקייט אויף דער גרויסער מענטשן־מאַסע, וואָס האָט זיך דאָ געשטופּט הין און צוריק איבער די ווייס־גאָלדענע זאַלן. די מיטאָלאָגישע פיגורן פון די טייערע גאַבעלינען אויף די מיט זיידנשטאָף באַדעקטע ווענט האָבן פאַרווונדערט אַראָפּגעקוקט אויפן דאָזיקן מענטשן־ים. די גאַנצע גאַלעריע, וועלכע איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אויף אַ טאָג אין אַ פאַרקויפס־האַלע, איז געווען פול געפּאַקט און האָט געהילכט פון די קולות און געשרייען פון אויסגעפּוצטן עולם, וועלכער האָט געוואָלט איבערשטייגן איינער דעם צווייטן „מיט זיין פראַכט און עלעגאַנץ". „גאַנץ פּאַריז" האָט זיך דאָ צונויפגעזאַמלט און האָט געזשומעט ווי אַ ריזיקער בינען־שטאָק.

זשאַן פלאָמבינאָ, באַראָן פון פויבסט גנאַדע, האָט כמעט נישט געהערט, וואָס פריילן מאַרין האָט צו אים גערעדט. ער האָט געשפּירט אויף זיך מאַניקעס בליק. ער האָט זיך אַזוי טיף פאַר

בויגט, אַז ער האָט שיער נישט פאַרלוירן פון קאָפּ דעם פּאַרוק. ער איז געווען אַן אַלמן פון אַ סיציליניאַשער פּאָמאַראַנצן-הענדלער'ן און האָט געזוכט פאַר זיין בת יחידה אַן ערציערן, וואָס זאָל זיין צוגעפּאַסט צו זיין נאָגל נייער עשירות. דאָס איז געווען איינער פון די גיפּטיקע שוואָמען, וועלכע זענען אויסגעוואַקסן פון קריג מיט אַ יידלשן אונטערשלאַק, דערפון האָט געשטאַמט זיין שטאַרקע צוגעבונדנקייט צו דער פאַמיליע. אויסער דעם פעטישיזם פאַר דער וואַליוטע האָט דער „באַראָן" אויך שטאַרק געהאַלטן פון דער טראַדיציע מכח ריינעם פאַמיליען-לעבן.

ער האָט תיכף דערשפּירט מאַניקעס אויפריכטיקייט און אָנשטענדיקייט, מעלות, וואָס ער גופא האָט זיי קיינמאָל נישט פאַרמאָגט און האָט זיי אויך נישט געפונען ביי די אַלע יונגע דאַמען וועלכע מ'האָט אים פאָרגעשלאָגן אַלס געזעצליכע פרויען אָדער אַלס פּלגשים. מ'האָט נאָר געדאַרפט אויסשטרעקן נאָך זיי די האַנט. דער פּרייז איז אַ באַשטימטער, קלויב אויס וועמען ד ווילסט.

אַביסל שווערלעך איז עס צוגעגאַנגען מיט דער קליינער לערביע. נאָר אָנקוקן מעג מען זי, אָבער נישט חלילה אָנרירן. אירע גאָלד-בלאָנדע האָר האָבן אים ממש אַראָפּגעפירט פון זינען און אָט גייט זי חתונה האָבן מיט לוסיען וויניערעט. דעם אויטאָמאָביל-פאַבריקאַנט.

אַן אויסגעצייכנטע מאַרקע—אָבער אַ לעבעיונג. ער, פּלאַמבינאַ דאַרף נאָר אַ ביסל אָפּוואַרטן: מ'קאָן גאָרנישט וויסן... אין איין שיינעם פרימאָרגן קאָנען זיי זיך גטן... און דאַמאָלט... אויב אפילו נישט אַלס געזעצלעכע פרוי — אפשר דאָך אַלס פּלגש...? פּלאַמבינאַס, דעם גראָבהויטיקן פּלאַמבינאַס מיליאָנען קאָנען מאַכן פאַרגעסן אָן זיין העסלעכקייט: אַ מאַן, וואָס האָט אַ מיליאָן מיט צווייהונדערט טויזנט פראַנק רענטעס ווערט תמיד אויפגענומען מיט

אָפּענע אָרעמס!

שטאַרק באַליידיקט פון קאַלטן גרוס מיט וועלכן מאָניקע האָט באַגעגנט זיין פייערדיקע דעמאָנסטראַציע, האָט ער איר אויף להכעיס פאַרטאָפּלט זיין אויפמערזאַמקייט פאַר גינעטע מארען. זי איז געווען אַ פּיקאַנטע ערשיינונג, אין בעט... אָבער ער האָט אויף איר געקוקט ווי אויף אַ צייטפאַרטרייב.

מאניקע וואָלט פאַר אים געווען אַ גלענצענדער שדוך, צו גי-נעטין אָבער האָט ער נישט געהאַט דעם מינדנסטן צוטרוי. אויף אָנשפּילן זיך — איז עפּעס אַנדערש!... ביי די דאָזיקע געדאַנק-האָט ער זיך באַלעקט ווי אַ קאַץ. ער האָט באַשלאָסן איר נאָכ צוגעבן.

— אַ שאַכטל הענטשקעס..? פאַר וואָס נישט? איר מוזט מיר אָבער די הענטשקעס אָנפּאַסן.

— זעקס פּאָר — דאָס וועט אַביסל צו לאַנג דויערן.

— אפשר נישט...

ער האָט זיך געשמאַק צולאַכט. זי האָט אים פאַרוווּנדערט אָנגעקוקט.

— וואָס איז דאָ צו לאַכן? ס'איז אמתע גלאַסיי-לעדער, נו-מער זיבן אַ פערטל.

— דאָס איז נישט מיין נומער.

— ווייזט אויס אַזוי!

— איצט האָט זי זיך צולאַכט, פרעך און ציניש, קוקנדיק אויף זיינע דיקע רויזן-הענט.

זשאַן פלאַמבינא — וואָס האָט מיט יאָרן צוריק אַלס פּאַרט-אַרבעטער אין געגנוואַ, איבערגעשלעפּט אויף זיינע פּלייצעס נישט איין שווערע זאַך פאַרדינענדיק דערביי אַ דריי פראַנק אַ טאָג, האָט ווייניקסטנס געהאַט אַזוי פיל שכל נישט רויט צו ווערן פון זיין עבר. קלערנדיק וועגן זיין אַמאָליקער אָרימקייט איז ער נאָך

שטאָלצער געוואָרן אויף זיין איצטיקן רייכטום, מיט אַ שמייכל האָט ער געענטפערט:

— נישט יעדער קען האָבן אַזעלכע פּעען־העגט, ווען ער זאָל אפילו דערפאַר באַצאָלן. גינעטע האָט געשטוינט. וואָס האָט ער אין זינען? און וואָס מיינט ער מיטן דאָזיקן אָנצוהערעניש? באַראָ־נעסע פלאָמבינא? ווי אָפּשטויסנד די דאָזיקע חיה זאָל נישט זיין איז עס דאָך כדאי... אָבער דער באַראָן האָט ווייטער גערעדט:

— אָט איז לעאָ, דער מייסטער פון עלעגאַנץ...! גוט מאָר־גן הער לעאָניד מערקער... פריילן מאַרען וואַרט אויף אייך.

— אין דעם איז שולדיק, העלענע סיוץ, האָט געזאָגט לעאָ פינטלענדיק שעלמיש מיט די אויגן, און בעטנדיק ביי איר מחילה.. איך האָב אייער פאָרשלאַג באַזאָרגט גנעדיקע פריילן.

נו און וואָס?

— זי איז מסכים.

גינעטע האָט זיך פאַרטראַכט:

— אוי וועט עס זיין אַ פיקאַנטער אָוונט! אַלע פיר וועלן זיי רויכערן ביי אניקא גאַבראַני! זיך פאַרשכורן מיטן קאָקאָאין. און דאָס איבריקע וועט שוין במילא קומען...! די קראַנקע נייגירי־קייט פון דער דאָזיקער „פערטל בתולה" וואָס האָט כסדר געזוכט נייע עבירות, האָט איר אַלץ פאָרגעשטעלט אין גאַנץ בולטע ביל־דער דער „באַראָן" האָט גלייך באַמערקט, אַז ער איז דאָ אַן איבעריקער און אַרויסנעמנדיק פון פאָרטפעל אַ גרויסע אַסיגנאַציע האָט ער געזאָגט:

— נאָט אייך פארן וואָלטעטיקן צוועק, גריסט אייער מוטער!

— נעמט לכל הפחות עפעס ס'איז, אַ קלייניקייט. אָט דאָס פלעשעלע פערפום. ס'איז נעלקן־פערפום — מיין פערפום!

וט, צום אָנדענקן...! וואָס אַנבאַלאַנגט די הענטשטקעס...

ער ווייזט אָן אויף מערקערן... פאַר אים וועלן זיי גוט זיין, איך

קאָן אייך פאַרזיכערן, אַז ס'איז זיין נומער. אַ שטראַלנדיקער האָט ער צוגעפּאַנצט צו דער צווייטער בודקע, ווו מאַדאַם באַר-דינאַט און מישל זשאקעט האָבן אים פריינטלעך באַגריסט.

— נישטאָ מער קיין אַריסטאָקראַטיע! האָט באַטאָנט מיט עלעגישער ביטערקייט דער דיקטאַטאָר פון די מאָדערנע כּלים — דאָס געלט האָט אַלץ ניוועלירט; איצט הערשט די פּלוטאָקראַטיע!

לעאָניד מערקער — פאַרקירצט לעאָ — האָט זיך לגמרי נישט אינטערעסירט מיט די אַלע מעשׂיות. געשטאָפּט און געקראָפּט פון זיינע פריינגיביקע פּלגשים — ביז די גרויסע שפּעקולאַציעס פון דער אינטענדאַנטסווע אין יאָר 1915 האָבן אים סוף כּל סוף אין גאַנצן נישט באַפרייט פון דער נויט און גלייכצייטיק אויך פון פראָנט — האָט דער אַמאָליקער פריזירער-יונג געלעבט פון זיינע רענטעס: דרייסיק טויזנט פראַנק אין שטאַטס-פּאַפּירן כּלו מרשט אָפּגעשפּאָרט אין משך פון קריג. אַריינגייענדיק אין גע-שמאַק פון דער דאָזיקן „הילף-דינסט" האָט ער געפירט די זעלבע געשעפטן אויך נאָך דער מלחמה. דער שלאָף-יונג פון מאַדאַם באַרדינאַט האָט פאַרברויכט אויף קליינע הוצאות (וואָס זענען געווען צוויי מאָל אַזוי גרויס ווי זיינע הכנסות) אַ טייל פון דעם געלט. וואָס זי האָט געשלעפּט ביי איר געליבטן דעם באַראָן ראָנסאַם. דאָס האָט איבעריגנס נישט געשטערט דעם שיי-נעם לעאָ צו ווערן דער פאַרטרויטער פון די אַלטע און דער רבי פון די יונגע כּאַפּנדיק ביי יעדער געלעגנהייט אַ פישל אין מוטנעם וואַסער.

קונים האָבן געשטערט זייער פּריוואַטן געשפּרעך, שטאָלצירט דערמיט, וואָס זי האָט געהאַט אַ גרעסערע קונדשאַפט ווי איר בעסטע פ ר יי נ ד י ן, די קליינע זשאקעט מיט איר ווילערישן פּראָפיל דערנעבן אין דער צווייטער בודקע, האָט זיך גינעט

באַמיט צו ווירקן מיט אירע פייערשפּריצענדיקע אויגן און מיטן שיינעם ביוסט. מיט איר גאַקעטן האַלדז, מיט אירע בריסטן, וואָס האָבן זיך געזען דורכן דינעם קרעפּ, האָט זי געמאַכט דעם איינדרוק, אַז מיט יעדן פּאַרקויפטן געגנשטאַנד איז זי גרייט אָנצובאָטן אַ שטיקל פון זיך גופא. צו די דאָזיקע תאוה־געפילן איז נאָך צוגעקומען די קליינלעכע צופרידנקייט: זי וועט האָבן די גרעסטע הכנסה פון היינטיקן אָוונט.

— איין רגע לעאָ...! איר האָט מיר נאָך כמעט גאָרנישט געזאָגט.

דערזעענדיק מאַקס דע לוים און סאַשע וואַלאַן האָט ער זיך געשווינד אָפּגעטראָגן זאָגנדיק איר גאַנץ שטיל:

— מאָרגן זעקס אַזייגער ביי אַניקן! מיר וועלן האָבן גענוג צייט, ווייל אייערע עלטערן עסן מיטאָג אין עליזעאום.

— ווו איז אונזער ראַנדעוווּ?

— העלענע סיגץ וואַרט אויף אונדז אין טיי־זאַל אויפן פּלאַץ וואַנדאָם.

— איר זענט אַ מלאך, נישט קיין מענטש!

— ער האָט זיך אָפיציעל פאַרבויגט און געזעגנט.

אין דעם מאָמענט איז געוואָרן אַ שטאַרקע באַוועגונג און ס'האָט זיך דערהערט עפּעס אַ זשוזשעריי. גינעטע האָט אויסגע־דרייט דעם קאָפּ. דער המון האָט זיך צודרייט אויף צווייען, מען האָט געמאַכט פּלאַץ.

ווי אַן הויכבאַרטיקער שיף האָט זיך באַוויזן די מאָגערע פיגור פון אַמעריקאַנער מיליאַרדער דזשאָן אואייט, באַגלייט פון אַ נידעריקן, זיך קייקלנדיקן שיפל; דאָס איז געווען די גענע־ראַלין מערלין בכבודה ובעצמה, די פּרעזידענטין פון פאַריין צו שטיצן די פראַנצויזישע קריגס־פאַרווונדערטע. זי האָט אויפגענו־מען געסט אין דער באַגלייטונג פון איר סוויטע, אַ ברויזענדער

ים אַלטע מענער און שיינע פרויען.

לעאָ האָט זיך געוויצלט:

— איצט קומען די ריכטיקע קונים. איך טראָג זיך אָפּ.

מאַניקע איז געזעסן אויסגעדרייט מיטן פּלייצע צו גינעטען, ווייל זי האָט זיך ווייניק־וואָס אינטערעסירט מיט אירע גרויסע ערפאָלגן.

דעריבער איז זי געוואָרן שטאַרק נתפּעל דערזעענדיק, אַז דער גאַנצער עולם אָפיציעלע פּערזאָנען לאָזט זיך אין דער ריכטונג פון איר בודע. צו וועמען גייען זיי? אָן שום ספק צו דער לייטערין פון גאַנצן אָוונט, צו מאַדאַם הוטיער. צו דער וויצע־פּרעזידענטין פון פאַריין...? אָבער ניין. מ׳שטעלט זיך גאָר אָפּ פאַר איר טיש מיט די קינסטלעכע בלומען.

בלייך פון קנאה שפּרינגט אַהער אונטער גינעטע און אויך די מאַדאַם הוטיער קומט צולויפן און בויגט זיך אין דרייען פאַר די הויכגעשטעלטע געסט.

— איך האָב דעם כבוד איך פאָרצושטעלן אונזער ליבע וויצע־פּרעזידענטין, מאַדאַם הוטיער. די פרוי פון אונזער פרייערדיקן מיניסטער. ווענדעט זיך די גענעראַלין צו דזשאָן אואייט.

דער שפּיציקער פּנים פון מיליאַרדער בלייבט אומבאַוועגט, ער איז קאַלט ווי אייז. מיט אַ מעכאַנישן שאָקל וויל ער בלויז, ווי ס׳שיינט באַערן דעם נאָמען פון פראַנצויזישן מיניסטער.

— פרייליין מאַרען. די טאָכטער פון באַרימטן סקולפּטאָר,

גינעטע באַמערקט, אַז נישט געקוקט אויף איר זייער העפליכן גרוס, בלייבט דער גלייכגילטיגער אויסדריק אויפן ביינערדיקן פּנים פון פילפאַכיקן מיליאַרדער.

— פרייליין לערביער.

— אַן אויסדריק פון פאַראינטערעסירונג האָט זיך פּלוצ-

ינג פאַרשפּרייט איבערן גאַנצן קאָנטיקן געזיכט.

— אָך...! כעמישע פּראָדוקטן? ס׳איז מיר באַקאַנט... און אָט די קליינע זאַכן? ער האָט איינגעבויגן זיין לאַנגן קערפּער איבער די פאַרשידענע וווּנדערשיינע נאַרציסן, רויזן, אַנעמאַנען, וואָס האָבן געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ וואַקסענער ליליפּוטן־פלאָרע אין אַ גאָרטן פון ליאַלקעס.

— דאָס מאָדעלירט פריילין לערביער אַליין. זי איז אַן אמתע קינסטלערין... און דערצו אַ פאַריזערן פון קאָפּ ביז פוס!

די גענעראַלין, איז איבערראַשט דערפון, וואָס דער דאָזי־קער אויטאָמאַט הויבט אָן ארויסצוזייזן סמנים פון לעבן, שוין צוואַנציק מינוט פירט זי אים אַרום פון איין בודע צו דער אַנ־דערע און מער ווי „אָך” און אַ קאָפּ־שאָקל איז איר נישט גע־לונגען פון אים אַרויסבאַקומען. זי נוצט אויס די גינסטיקע גע־לעגנהייט כדי צו פאַראינטערעסירן דעם באַזוכער מיטן פאַריין.

— זי איז איינע פון אונזערע טיכטיקסטע מיטאַרבייטע־רינס. אונזערע קריגס־פאַרווונדערטע פאַרגעטערן איר ממש.

אַזאַ חוצפּה טראַכט מאַניקע, וואָס איז בלויז איין איינציק מאָל געווען אין שפּיטאָל בואָפּלערי און איז געקומען אַהיים אַזאַ צעבראָכענע, אַז מער האָט זי שוין קיין מוט נישט געהאַט דאָרט איבערצוטרעטן דעם שוועל. אַזוי אומפאַרשעמט צו בלאָפן, דאָס קאָן נאָר אַ געגעראַלין.

מיט אַ מיליטערישן בליק האָט איר אָבער די גענעראַלין געגעבן צו פאַרשטיין, אַז זי מוז איר דאָס מאָל מיטהעלפן פירן ווייטער דאָס דאָזיקע שפּיל. דזשאָן אוּאַייט האָט בעת מעשה גע־וואָרפן אויף מאַניקען סימפּאַטישע בליקן, ער האָט אַ נעם געטאָן מיט זיין ברייטער האַנט אַ ווייסן דאָרן־שטענגל און אָנגעהויבן עס נייגעריק צו באַטראַכטן.

— ווי שיין די ווייסע בלעטלעך זענען — האָט זיך צע־

גאָסן די גענעראַלין—קוקט זיך צו צו דער פיינקייט פון פאַרבן־טאָן ס'איז שווער צו זאָגן צי איז עס פון עלפנביין אָדער פון נעפּרעט.

מאַניקע האָט אונטערגעזאָגט: דאָס זענען פשוטע געטריקנטע און קאָלירטע ברויט־ברעקלעך.

— אָך – האָט געזאָגט דזשאָן אואייט, — באמת?... דאָס וויל איך לאָזן ביי זיך. איבערגעבנדיק אויף אַ ווײַלע דאָס קליינע שפּילצייג דער דיקער מאַדאַם מערלין, האָט ער אַרויסגענומען פון בוזעם קעשענע אַ טשעק־ביכל מיט אַ בלייפעדער, אונטערגעשריבן זיין נאָמען אויף צוויי טשעקן און דערלאַנגט איינעם אויף 5000 פראַנק, דער איבעראַשטער מאַניקען מיט דער באַמערקונג: „פאַרן פּראַכטפולן וויסדאָרן", דעם צווייטן אויף 10,000 פראַנק דער פּרעזידענטין, מיטן קיילעכדיקן לבנה־פּנים „פאַר די קריגס פאַרוווּנדערטע". מער האָט ער שוין קיין וואָרט נישט גערעדט. אַ שמייכל געטאָן צו מאַניקן, געזעגנט זיך מיטן פאַרזאַמעלטן קאָמיטעט מיט אַ קאָפּ־שאָקל, נישט דערלאַנגט זיי אפילו די האַנט. דערנאָך האָט ער ווידער אָנגעהויבן זיין רונד־גאַנג נישט אַרויסווייזנדיק אָבער דעם קלענסטן חשק זיך אָפּצושטעלן ביי וועלכן עס איז טישל אָדער בודע, נישט קוקענדיק אויף די קידות און השתחויות פון מאַדאַם באַרדינאַט.

אָבער מיט אַ גלאָז שאַמפּאַניער מוז מען דאָך דעם גרויסן גדבן מכבד זיין. אַלע איבעריקע דעמאָנסטראַציעס האָט שוין איצט די באַפרידיקטע פּרעזידענטין געהאַלטן פאַר איבעריק. די גאַנצע סוויטע האָט זיך איצט אַ לאָז געטון צום בופעט נאָכגייענדיק נאָכן אַמעריקאַנישן מאַסטבוים און דעם זיך קוקלענדיקן שיפל.

— פאַר וואָס האָט איר אונז, מיין טייערע, גאַרנישט געזאָגט, אז איר האָט באַציונגען מיט אַמעריקע? האָט זיך מאַדאַם

הוטיער געווענדט צו מאַניקן.

— איך? קיינמאָל אין מיין לעבן האָב איך נישט געהערט דעם נאָמען דזשאָן אוּאַייט.

— אַן אמת, האָט באַשטעטיקט דער נאַר וואָס צוגעקומע־נער. מאַניקען האָט געכאַפּט אַ קאָפּ־שווינדל, אַז זי האָט פּלוצ־לינג דערהערט די דאָזיקע שטים. וואָס האָט פאַר איר פאַרטריבט אַלע איבעריקע אין גאַנצן זאַל.

לוסיען וויניערעסע האָט ווייטער געזאָגט: — אָבער דזשאָן אוּאַייט האָט שוין גאַנץ זיכער געהערט מכּח לערביעס ערפינ־דונג.

באַלד איז מאַניקע צו זיך געקומען, אַ רויזיק פייערל האָט באַלעבט די צאַרטע ווייסקייט פון איר הויט. זי האָט אַ וויז געטון דעם טשעק.

— איר האָט שוין געהערט דערפון?

— ס'איז דאָך די סענסאַציע פון טאָג.

— איך קען נאָך ביז איצט צו זיך נישט קומען.

— מזמע, מ'קען איך, האָט אַ טראַכט געטאָן ביי זיך אין האַרצן גינעטע, פּעסט איבערצייגט, אַז די מעשה איז נישט אַזוי גלאַטיק. די מאַדאַם הוטיער, פאַרקערט, וואָס מאַניקעס ערפאָלג האָט נישט אַרויסגערופן ביי איר אַזא קנאה און האָט זיך באַ־צויגן אַ סך טאָלעראַנטער צו דער הייליקייט פון דער ליבע, האָט זיך גלייך אָפּגעטראָגן און געלאָזן די צוויי פאַרליבטע אַליין... ס'אַרע שיינע פּאָר און ווי צוגעפּאַסט איינער צום צווייטן!

מאַניקע און לוסיען האָבן זיך איילנדיק צוקושט. פון די אַלע באַנאַלע דיבורים האָט זי בלויז געהערט די מוזיק פון איר גליק.

— מאַכט נישט פון דער גאַנצער געשיכטע אַזאַ גרויסן

ווען. האָט ווײניערצט ווייטער געזאָגט — נישט צוליב אייערע שיינע אויגן — כאָטש זיי זענען ווערט אַ טשעק — האָט זיך דזשאָן אויסגעזען אַזוי צוגאַרטלט. דאָס איז גאָר זכות־אבות — ער מיינט נישט אייך נאָר אייער טאַטן. דער ממזר־קאָפּ קלערט, אַז די אינטעגראַציע פון שטיקשטאָף ביי די לאַנדווירטשאַפטליכער הכשרה קאָן זיין פאַר אמעריקע זייער נוצלעך, און דער פילאָ־פראַנצויז וויל בעסער אַרבעטען מיט אָבערוויל איידער מיט לוד־וויקסהאַפן... האָט איר פאַרשטאַנען?

— זאָל זיין אַזוי. אָבער די דאָלאַרן וועלן צונויץ קומען.

מיט אַ ביטערקייט, וואָס האָט איר שטאַרק איבעראַשט, האָט ער באַמערקט:

— מסכים — גאָלד קומט תמיד צונויץ איבערהויפּט ווען פון די דאָלאַרן קאָן ווערן לואידאָרן.

— פאַר זייער קריגס־ליפערונג נעמען זיך די אַמעריקאַ־נער אונזערע אינדוסטריע־פּראָדוקטן. אַן אמתער אומגליק! ניו־יאָרק איז אָבער נישט שולדיק, וואָס פּאַריז און בערלין האָבן געפירט קריג.

— איר האָט רעכט, מינערוואַ! האָט ער צוגעשטימט.

ער פלעגט זיך מיט איר רייצן, אָנרופנדיק איר מיטן דאָ־זיקן ביי־נאָמען נישט אַזוי צוליב איר שיינקייט ווי צוליבן שאַרפן לאָגישן פאַרשטאַנד; איר קאַטעגאָרישער אַרט רעדן האָט ער זיי־ער געשעצט, אָבער גלייכצייטיק זיך דערפאַר שטאַרק געשראָקן. איר, פאַרקערט, איז דער דאָזיקער פאַרגלייך נישט געפעלן גע־וואָרן, ווייל זי האָט עפּעס ווי געשפּירט אין אים איין הינטער־געדאַנק. דאָס איז געווען זייער איינציקער שטרייט־פּונקט, דער איינציקער שאָטן אויף איר ליבעס־גליק.

זי האָט אים אָנגעקוקט, און ער האָט געשמייכלט.

—ס'איז נישט ריכטיק מיט מיר יעדס מאָל זיך צו רייצן

בעת איך רעד ערנסט. אין גרונט גענומען גייט מיך לגמרי נישט אָן קיין שום זאַך, וואָס איז נישט נוגע דירעקט אונזביידן.

דאָס האָט אים שטאַרק אונטערגעקויפט. ער האָט אויף איר אַ קוק געטאָן, און זי האָט שטיל געזאָגט:

— איר זענט מיין הוה, (געגנוואַרט) מיין עתיד, מיין גוף און מיין נשמה... ס'איז ווירקלעך זייער שיין, אַז איינער צום אַנדערן האָט צוטרוי... איר וועט מיך קיינמאָל נישט אָפּנאַרן, לוסיען? אויגן אַזעלכע ווי אייערע קאָנען נישט זאָגן קיין ליגן. זאָגט מיר אַלץ וואָס איר טראַכט...! לוסיען! לוסיען? ווו זייט איר?

— ער האָט אַ נעם געטון איר האַנט, לאַנג, לאַנג איר געקושט און געמורמלט; „איך בין דאָ!" און ער האָט אויסגעשריגן: „איך ליב אייך", אָבער דערביי האָט ער גלייכצייטיק געטראַכט: „זי הרגעט מיך אַוועק מיט איר אויפריכטיקייט...! ס'וועט זיין אַ שיינע מעשה...! אייגנטלעך האָב איך אויך געדאַרפט זיין מיט איר אָפנהערציק... זיך מודה זיין פאַר איר אין אַלץ וועגן קלעאָ! אָדער וועניקסטנס בעטן איר פאָטער ער זאָל איר כלאחר-יד דערציילן דעם אמת... איצט איז שוין לײדער צו שפּעט...

— איך האָב אייך ליב!

ביים קלאַנג פון די דאָזיקע מאַגישע ווערטער לעבט מאַגיקע איבער נאָכאַמאָל יענע אומפאַרגעסלעכע שטונדן, ביידע זענען זיי געווען אַליין — צופעליק — אין דער דירה, ווו זיי וועלן זיך באַלד באַזעצן, וואָס עס פאַרשאַפט איר אַזוי פיל פרייד זי איינצואָרדנען...

זי האָט געהאַט בלויז איין פאַרלאַנג — האָט אָבער נישט געוואַגט אים צו פאָרמולירן — אַז ס'זאָל זיך באַלד ווידער פאַרשטעלן אַזאַ געלעגנהייט און נישט האָבנדיק די קלענסטע אַנונג אַז זיין וועג איז דוקא אַן אַנטקעגנגעזעצטער, אַז ער איז באַר

פאַרנומען מיט אַנדערע ענינים — האָט זי זיך ממש נישט געקאָנט דערוואַרטן דעם טאָג, די שעה פון זייער אָפיציעלער פאַראייני־קונג. דערווייל האָט זי זיך געמוזט באַנוגענען מיט זייערע גע־מיינזאַמע אויספלוגן, פאַרשידענע איינקויפן, וויזיטן... הײַנט זיין געוויינלעכער טאָג־טעגלעכער באַזוך... מאָרגן פינף אַ זייגער טרעפן זיי זיך ביים פוטער־הענדלער. דערנאָך גייען זיי באַקוקן די אַמפיר־מעבל, וואָס סיער סיועד האָט זיי פאָרגעלייגט. שפּע־טער אויף טיי ביי ריטץ... זי האָט זיך אַ ביסל געבלאָזן.

אַ שאָד וואָס איר האָט זיך שוין אויף היינטיקן אוונט אַנגאַזשירט! מיר וואָלטן בעסער צוזאַמען מיטאָג געגעסן און נאָכן טעאַטער אָוונט ברויט. איך וועל פונדעסטוועגן רעזערווירן פאַר אייך אַ פּלאַץ... לאָזשע זיבן און צוואַנציק, פאַרגעסט נישט...! אַלעקס מארלי מענעלאַאוס.

— איך וועל טאָן, וואָס איך וועל קאָנען כדי זיך צו באַפרייען. איך פאַרזיכער אייך אָבער, אַז דער ענין איז זייער אַ וויכטיקער.

...יאָ עס האַנדלט זיך וועגן אַן אָפּמאַך מכח אַ קניה פון מאַשינעס ביי די בעלגיער, וועלכע זענען ספּעציעל געקומען צוליב דעם פון אַנטווערפּען...

די אונטערהאַנדלונגען גייען לגמרי אַביסל אַנדערש אין דער אָנגענעמער אַטמאָספערע פון אַ גוטן־אָוונט ברויט... דאָס אַלץ האָט ער איר געזאָגט, און זי האָט עס אויפגעפּאַסט אַזוי ווי עס איז; אַ לאַנגווייליקער, אָבער נויטווענדיקער געשעפטלעכער ענין.

— איבער אַ יאָר אָבער, האָט זי ערקלערט, דראָהענדיק מיטן פינגער, וועלן מיר תמיד זיין צוזאַמען.

אין איר פאַנטאַזיע האָט זי זיך פאָרגעשטעלט, אַז נאָך דער שכרות פון די ערשטע האָניג־טעג וועט זי זיך באַטייליקן אין

זיין טעגליכער אַרבעט, אַלץ מוזן זיי צוזאַמען איבערלעבן, ליידן און פריידן.

— איר שווערט עס מיר צו?

— אויף מיין ערן וואָרט!

דער פינף און דרייסיק יעריקער לוסיען וויניערעט האָט געזוכט אין דער חתונה אַן עיר מקלט, ווי איינער, וואָס מאַכט דורך אַ שטורמישע נסיעה איבערן ים, קוקט אויס דעם ברעג. מיטן זיכערן געפיל, אז מ'האָט אים שטאַרק ליב איז לוסיען שוין אַריין אין געשמאַק פון זיין קינפטיקער רויקייט, פון דער מעגליכקייט צו באַפרידיקן זיינע תאוות. די אויסזיכט אויף דעם דאָזיקן פערמאַנענטן גליק האָט ער געשפירט ווי אַנגענעמע ווייכע וואַרעמקייט פון אַ פאַנטאָפל. געקלערט האָט ער אָבער נאָר מכח זיין אייגענעם גליק.

און מאַניקעס גליק? ער איז געווען איבערצייגט, אַז ער וועט עס איר שפּילענדיק פאַרשאַפן. דורך זיין צערטלעכקייט, אויפמערקזאַמקייט און דורך קינדער, וואָס וועלן באַלד אויספילן איר גאַנצן לעבנס־אינהאַלט. וועגן די קינדער גופא האָט ער ווייניק וואָס געטראַכט. ער האָט דאָך שוין ערגעץ־ווו געבראַכט אויף דער וועלט אַ קליינטשיק מיידעלע, וואָס האָט אים אינטערעסירט ווי דער פאַראַיאָריקער שניי... דאָס פליכט־געפיל אַלס פאָטער צום קינד איז ביי אים געווען פונקט אַזוי ווי צום הונט, וואָס ער איז איבערגעפאָרן מיט זיין אויטאָמאָביל... זיין גרעסטע דאגה אין דעם איצטיקן מאָמענט איז געווען דער אומפאַרמיידלעכער, לכל הפחות אויסערלעכער ריס מיט זיין פלגש קלעאָ, דער הוטן־פוצערין...

דערדאָזיקער פרוי האָט ער פאַרפירט בעת זי איז נאָך געווען גאָר אַ יונג מיידל, שפּעטער האָט ער איר איינגעאָרדנט און זי האָט זיך אַרומגעטראָגן מיטן געדאַנק, אַז סוף כל סוף וועט איר געלונגען צו ווערן זיין געזעצלעכע פרוי. זי איז געווען

אַן אויפגערעגטע, אייפערזיכטיקע נאַטור, מיטן כאַראַקטער אַן אויסגעגאָסענע מאַניקע. מער נאָך אָבער ווי פאַר דער אויפריכטיקייט און זעלבסטשטענדיקייט פון מאניקען – איבערהויפּט מיטן מאָמענט ווען זי האָט זיך אים אָפּגעגעבן, האָט ער געציטערט פאַר אַן עפענטלעכן סקאַנדאַל מצד דער צווייטער און דוקא אין טאָג פון דער חתונה. ווי אַזוי זאָל מען עס אויסמיידן? איינשלעפּערן איר חשד... בינו לבינו וועט ער ווערן דער שעף פון די לערביער-ווערקשטאַטן מיט אַ פּאַטענט פון אַ ערפינדער אין קעשענע. שפּעטער וועט מען שוין זען! אין ערגסטן פאַל—כדי קלעאָ צו באַרויקן וועט ער זיך אַן עצה געבן מיטביידן צוזאַמען... לוסיען וויניערעט, דער געניטער געשעפטס-מאַן, האָט ווי געהעריק אָפּגעשאַצט די גרויסע שאַנסן פאַר זיך פון דער פאַרבינדונג מיט זיין שווער. אין פּרינציפּ איז דאָס געשעפט געווען געשלאָסן, און מאַניקע האָט נישט געהאַט די מינדעסטע אַנונג, אַז איר האָט מען געשטעלט אין קאָן.

אַריינגעצויגן אין אַלגעמיינעם אינדוסטריעלן קריזיס האָבן זיך די לערביערס אונטערנעמונגען, נישט קוקנדיק אויף זייער גלענצענדער אויסערלעכער לאַגע, שטאַרק געוואַקעלט. די גאַנצע מלחמה-רוחים האָט איינגעשלונגען די נייע ערפינדונג. לוסיען האָט אָבער אויסגערעכנט, אַז ער וועט פונדעסטוועגן מאַכן אַ גוט געשעפט. קוויטירענדיק די פינפהונדערט טויזנט פראַנק מאַניקעס נדן, וואָס ער האָט באַקומען נישט במזומנים, און צוטראָגנדיק נאָך אַ האַלב מיליאָן פראַנק ווערט ער אַ גלייכבאַרעכטיקטער אַקציאָנער פון דער דאָזיקער געזעלשאַפט. די ערפאָלגרייכע איבעראַרבעטונג פון שטיקשטאָף וועט ממש ווערן אַ גאָלד-גרוב.

זייער שווער איז אים געווען צו באַהאַלטן די שלעכטע שטימונג, וואָס ס'האָט ביי אים אַרויסגערופן די אומגעוויינלעכע מילדקייט פון דזשאָן אואייט, זיין מעגלעכן קאָנקורענט אין דער אַקציען-געזעלשאַפט.

עפּעס אַנדערש נאָך דער חתונה!... דערווייל פּערזאָניפיצירט מיט זיך דאָס יונגע מיידל דעם פולשטענדיקן און גלייכצייטיק איינציקן ווערט פון פּאַטענט. טראַכטנדיק אויף דעם אופן איז ער געווען נישט בעסער און נישט ערגער ווי ס׳רוב מענער.

ער האָט שוין געהאַט בדעה זיך צו געזעגענען מיט מאניקען אָבער זי האָט אים האַסטיק אָפּגעהאַלטן.

— די מאַמע גייט שוין צו, בלייבט נאָך אַ ווײַלע... איר וועט אונז באַגלייטן. אין איר צניעותדיקן פּאַרגעטערן אים איז איר געווען טייער יעדע מינוט, וואָס זי האָט געקאָנט מיט אים פאַרברענגען. לוסיען מיט זיין ענערגישן אויסדרוק, מיט זיין מוסקולעזער שלאַנקייט, מיט זיינע קוילנשוואַרצע פייערדיקע אויגן האָט איבערגעשטיגן אַלע! וואָס פאַר אַ פּנים האָבן געהאַט קעגן אים די שענסטע מענער פון פּאַריז! אַפילו סאַשאַ וואַלאַן, דער פריערדיקער אַוויאַטאָר און איצטיקער טשעמפּיאָן פון אויטאָ-ספּאָרט, אַפילו אַנטינוי *) — מאַקס דע לאַט, דער ליטעראַרישער קריטיקער פון דער „נייער פראַנצויזישער אַנטאָלאָגיע” זענען גאָר נישט קעגן אים.

אין דעם מאָמענט האָט ער זיי ביידע באַמערקט, ווי זיי דרייען זיך אַרום גינעטן, וועלכע האָט מיט פּאַראַכטונג געקוקט אויף מאַניקעס אויסשטעלונג דער באַזאַר האָט זיך שוין באַלד געענדיקט און אויף די טישן איז נאָך געלעגן אַ העלפט סחורה!.. אָנווייזנדיק אויף איר ליידיקער בודע האָט זי געזאָגט:

אַ! דו ביסט בלוי! איך האָב שוין נישט מער וואָס צו פאַרקויפן.

— נישט ריכטיק — האָט פּראָטעסטירט סאַשאַ וואלאַן.

---

*) אנטינוי — א שיינער יונגער בחור, דער ליבלינג פון רוימישן אדריונוס, קיסר, מיט וועלכן ער האָט געהאַט פעדעראַסטישע באַציונגען (משכב=זכר). אנטינוי האָט זיך אין יאָר 130 אריינגעוואָרפן אין נילוס. אדריונוס האָט לזכר אים אויסגעבויט א שטאָט, א טעמפּל און געשטעלט אים א כך מאָנומענטן.

— ניין, וואָס כדומה למשל?

— אָט, דאָס!

ער האָט אָנגעוויזן אויף אַן האַלבפּאַרוועלקטער רויז אויף איר פּאַסעק. מאַקס דע לאם האָט באַטאָנט מיט אַ צווייִדייטיקן שמייכל:

— אייער בלום.

גינעטע האָט געענטפערט: — צו טייער. פאַר אייך מיינע קליינע פריינט.

זיי האָבן אויסגערופן: — דאָס איז נאָך אַ פראַגע..!

ווי טייער? באַשטימט דעם פּרייז!

— איך ווייס אַליין נישט, פינף און צוואָנציק לואידאָרס..? איז דאָס צופיל?

— דאָס איז גאָרנישט, האָט פאַרזיכערט סאשא וואלאַן, — איך גיב דרייסיק... ס'איז האַלב אומזיסט!"

— פערציק, האָט איבערגעשטיגן מאַקס דע לאם.

— פופציק.

די פריילײַן מאַרין האָט געפונען פאַר נויטיק צו מאַכן אַ סוף אויב נישט מיט דער דאָזיקער ליציטאַציע איז מיטן צווייִדייטיקן שפּיל און אַראָפּגענעמענדיק די רויז, וואָס סאשא וואלאן האָט איר געוואָלט אַ כאַפּ טאָן, האָט זי דערלאַנגט מערקן, וועלכער איז אין דעם מאָמענט אויסגעוואַקסן ווי פון דר'ערד.

באַשערט אַזוי מיינע הערן, איך פאַרקויף זי נישט, איך שענק זי אַוועק.

אין די גרויסע זאַלן, ווו דער עולם איז איצט געוואָרן אַ סך קלענער, האָט זיך דער באַזאַר אויפגעלייזט אין איינצלנע גרופּן. דעם אָרט פון רעפּובליקאַנישן גוואַרדיע-אָרקעסטער האָט פאַרנומען דער דזשאַס-באַנד פון טאָם פּריק. צווישן די טישן האָבן זיך געדרייט פאָרלעך טאַנצנדיק פאָקס-טראָט און שימי. פון די בופעט-בודעס ווו מ'האָט זיך געפילט גאַנץ געמיטלעך — האָבן זיך געטראָגן די טענער פון לאַכן און שטיפן, די שטימונג איז

פּסדר געוואָרן אַ געהויבענע. נאָך דער שרעקלעכער דערשטיקעניש פון נאָכמיטאָג האָט זיך איצט געשאַפן אַן אויסגעוויילטע יום-טובדיקייט, אין וועלכער ס'האָבן זיך באַטייליגט בלויז די אויבערשטע פון שטויסל, די פּני פון דער געזעלשאַפט. די פינף ביז זעקס הונדערט פּאַרטרעטער פון די אויבערשטע צען טויזנט, וועלכע מ'איז געוואוינט געווען צו זען אומעטום, זענען דאָ געווען די טאָן-געבער. מ'האָט זיך געפילט ווי ביי זיך אין דער היים.

— אייער מוטער וועט שוין נישט קומען, האָט געזאָגט לוסיען, דער זייגער איז זעקס. אַ דרינגנדע אָנגעלעגנהייט, איך מוז אומבאַדינגט גיין.

אַ ראַנדע-ווו מיט קלעא, אין איר וואוינונג, אַ פערטל אויף זיבן, לענגער האָט ער נישט געקאָנט בלייבן.

איז הייסט'ס היינט אין אָוונט!

זי האָט אַ זיפץ געטאָן. קומט נישט צו שפּעט!

— אום האַלב צען, ווי געווייִנטלעך.

ער איז אַוועק באַגלייט פון אירע צערטלעכע בליקן.

אַז ער איז נעלם געוואָרן האָט זיך מאַניקע דערשפּירט שרעקלעך עלנט. וואָס האָט זי דאָ נאָך צו טאָן אויפן דאָזיקן מאַרק פון הבלים און זינד? דער לוקסוס און די טפּשות, וואָס האָבן דאָ פּאַראַדירט, סאַנקציאָנירט דורך דער רעגירונג.

— מ'האָט צונויפגערעכנט די הכנסות און יעדע קאָמיטעט-דאַמע האָט עס מיט אַ גרויסער פּאָמפּע געמאָלדן עפנטלעך בקול-רם — האָבן אַרויסגערופן עפּעס אַ מין טרויעריקייט אין איר האַרצן. דער באַגילטער עטיקעט מיט דער אויפשריפט „פאַר פראַנקרייכס קריגס-פּאַרוווּנדעטע" האָט בשום אופן נישט געקאָנט אָפּשוואַכן דעם איינדרוק פון שרעקלעכן בילד, וואָס זי האָט געזעען אין שפּיטאָל פון באָפלער.

אַרבעטנדיק אַלס קראַנקע שוועסטער אין די שפּיטעלער האָט זי זיך אמת צוגעווייִנט צו ליידן און יסורים, אָבער דאָך פלעגט איר

ארומכאַפּן אַ שרעק, אַז זי האָט זיך דערמאָנט אין יענע שירים פון מענטשלעכע קערפּערס, וואָס האָבן געשפּרונגען אויף קוליעס, זיך געריקט אויף וועגעלעך, אין יענע שרעקלעכע קאָפּ-און געזיכטס-ווונדן — בקצור, אין אַלע יענע מענטשן-רוינעס — וואָס זענען אַמאָל געווען די פאַרקערפּערונג פון אינטעליגענץ, האָפענונג, ליבע און האָבן איצט פאַרגעשטעלט מיט זיך פאַרמלאָזע, צוריסענע חורבות! די דאָזיקע פאַרברענטע פּנימער מיט די אויסגעלאָשענע אויגן און צוקרימטע מיילער — אַן אומדערטרעגלעכע ערינערונג!

די דאָזיקע בילדער האָבן איר פאַרפאָלגט מיט אַן אומבאַ-שרייבלעכער אימה. דער קריגס-פאַרברעכן איז אַ מכה טריה, אַן אָפענע ווונד, וואָס דאָס גאָלד און מיטלייד פון דער גאַנצער וועלט איז נישט בכוח זי אָפּצווווישן פון פאַרבלוטיקטן שטערן פון דער מענטשהייט...!

ס'האָט זיך דערהערט גינעטע מאַרענס הילכיקער געלעכטער. אין זעלבן מאָמענט האָט מאַניקע, דערזעען איר מוטער און איז צוגעלאָפן צו איר. מאַדאַם לערביער, איינגעוויקלט אין איר פעלץ-פעלערינע, האָט זיך באַוועגט ווי אַ פאַווע.

— איך וויל אַ היים גיין!

— וואָס איז געשען?

— איך פיל זיך נישט גוט.

רחמנותדיק האָט פרוי לערביער באַמערקט:

— נישט קיין וווּנדער, אַזאַ שרעקליכע היץ... אָבער לאָז מיר נאָר מאַכן בלויז אַ קליינעם רונדגאַנג... וואַרט אויף מיר.

און אַזוי ווי זי גופא האָט אויך קוים געאָטעמט פון היץ, האָט זי אויפגעשפּילעט דעם סאָבאָל-פעלץ און אויפן פליישיקן האַלדז האָט געבלאַנקט די פּערל-קאָליע.

III

– ס׳איז פשוט אַ נבלה, האָט געזאָגט פּרוי לערביער. אַראָבּ־גייענדיק פון די ברייטע טרעפּ. דיין טאַטע האָט ווידער צוגענו־מען דעם אויטאָ... אַז ער לוסיען, האָט קיין צייט נישט געהאַט קומען אונז אָפּנעמען, האָט ער דאָך לכל הפחות געקאָנט שיקן זיין קאַרעטע.

– ס׳איז נישט אַזוי שרעקליך, מיר קאָנען דאָך פאָרן מיט אַ טאַקסי.

– ס׳עקלט מיך פון דעם געדאַנק אין אַ געדונגענעם טאַקסי. זיי זענען שרעקלעך שמוציק, פשוט לעבּנסגעפערלעך...

– אויב אַזוי וועלען מיר גיין צו פוס.

מאניקע האָט אָנגעהויבן לאַכן. די מוטער האָט אויף איר קרום אַ קוק געטאָן.

– אויב דיר געפעלן נישט די טאַקסיס, מוטער, גייט דאָך אויף יענער זייט בריק דער טראַמוויי.

– אַ געניאַלער איינפאַל!

מאַניקע האָט זייער גוט געוווּסט מיט וואָס פאַר אַ פאַר־אַכטונג איר מאַמע באַציט זיך בכלל צו אַלע דעמאָקראַטישע טראַנ־ספּאָרט־מיטלען: דאָס געמישטע פּובליקום... די לאַנגזאַמקייט... דער שלעכטער גערוך, און קיינמאָל קומסטו נישט צום אָנגעצ־מערקטן ציל. זי האָט אַ צי געטאָן מיט די אַקסלען.

– דו וועסט דאָך אָבער צוגעבן, אַז אַ גוטע לימוזינע...

– געוויס — הונדערט טויזנט פראַנק רענטע איז מער ווערט ווי פופציק טויזנט — פופציק מער ווי פינף און צוואַנציק א. אַ. וו. אָבער וואָס אָנבאַלאַנגט דעם אויטאָ... וואָלט איך זיך נישט פאַרטראַכט און חתונה געהאַט מיט לוסיען ווען ער זאָל אַפילו קיין אויטאָ נישט האָבן.

– פרוי לערביער האָט זיך געוויצלט.

— מיטן געליבטן איז אין געצעלט אַ גן־עדן... דו ביסט אַן אידעאַליסטין און יונג. איך וואָלט דיך וועלן זען ווען דו וועסט האָבן אַ טאָכטער חתונה צו מאַכן.

זי האָט נעבעך געקרעכצט.

— רוף אים צו, רוף אים. הע, שאָפער...!

מיט פאַראַכטונג, נישט ענטפערנדיק קיין וואָרט איז זיך פאַרבייגעפאָרן אַ מענטש אָנגעטאָן אין לעדער־מלבושים.

— גראָבער יונג!... באָלשעוויק!

זי האָט געוואָלט איבערציייגן איר טאָכטער.

— אָט קוק זיך איין, וווהין ס'פירט דיין סאָציאַליזם.

פאַרצווייפלט האָט זי געקוקט אויפן ליידיקן שטראַנד, ווו ס'האָט גערוישט אַ לייכטער ווינט, און אָט האָט זיך פלוצלינג נעבן זיי ביים טראָטואַר אָפּגעשטעלט אַ פּראַכטפולע קאַרעטע, און מישעל זשאַקעט האָט זיך געווענדט צו זיי מיט די פריינדלעכע ווערטער:

— ליבע מאַדאַם לערביער, ערלויבט מיר אייך אָפּצופירן אַ היים.

— וואָס, איר זענט אַליין?

— פרוי בערדינאַט, וואָס מיין מוטער האָט מיך איבערגע־געבן אונטער איר אויפזיכט, האָט זיך געלאָזן אַוועקפירן דורך לעאָנען.

פרוי לערביער האָט זיך נישט געקאָנט איינהאַלטן און האָט אַרויסגעוואָרפן: „נאַטירלעך”!

— אַ, האָט געזאָגט מישעל — דאָס גייט נישט.

לעאָ האָט געוואָרפן אַן אויג אויף גיבעטן.

כדי אים צו באַשטראָפן מוז מען גלייך געפינען אַ שטעל־פאַרטרעטער... נישט אמת, מאַניקע?

— איך האָב קיין זאַך נישט געזעען.

— פאַר איר עקזיסטירט נאָר לוסיען...

מיך שטערט מיין חתן לגמרי גאָרנישט, אַז איך וויל זיך אָפּגעבן מיט עפּעס אַנדערש. דער טיטל פון מאַרקיז ד׳ אַנדרעג פאַרבלענדט נאָר מיין מאַמען. פאַר מיין נדן האָט זי געקאָנט קריגן אַפילו אַן הערצאָג.

פרוי לערביער האָט זיך געקאָכט.

— אָ, מישעל, ווען אייער אויסגעצייכנטע מוטער זאָל דאָס הערן. וואָס איר רעדט וועגן איר און איר צוקונפטיקן איידעם... ס׳וואָלט איר געקלונגען אין די אויערן. היינטיקע יונגע מיידלעך רעספּעקטירן לגמרי קיינעם נישט. אָבער זאָגט מיר, איך בעט אייך, וואָס איז אייך געשען, וואָס מיר האָבן היינט נישט געהאַט דאָס פאַרגעניגן צו זען אייער מוטער.

ס׳איז איר דאַנערשטאָג!

מישעל פלעגט אַנטלויפן פון די דאָזיקע פייערלעכע זשור-פיקסן ווי פון פייער, איר זענען געווען איבערדריסיק די דאָזיקע אַלע ראַנדע-ווּוּען פון אַלטע און יונגע מענער, וואָס פלעגן זיך צונויפקומען כדי זיך צו אַפּישירן מיט זייערע גרויסע מעלות אָדער, אין ערגערן פאַל פשוט צו שנאָרערן...

די פרויען האָבן דאָרט דעמאָנסטרירט זייער לומדות... ס׳פלעגן אויך קומען פאַרשידענע טיפּן פון בלויע זאָקן, דאָס אַזוי גערופענע „דריטע געשלעכט״. פרוי זשאַקעט, די אויטאָרן פון אַ ביכל אַפאָריזמען, איז געווען אַ מיטגליד אין דער זשאַרוש-זאַנד געזעל-שאַפט (15000 פראַנק — די ליטעראַטור-פרעמיע).

פרוי לערביער האָט ווידערהאָלט און שטאַרק באַטאָנט: יע, איך דערמאַן זיך — איר דאָנערשטיק.

אויף וויפל זי האָט — צוגיסנדיק זיך אין העפלעכקייט — נישט אַריבערגעטראָגן דער פרוי בערדינאַט אויף אַזוי פיל האָט זי ממש פאַרגעטערט דער שטיין-רייכער מאַדאַם זשאַקעט. פריער איז זי געווען אַ טענצערין, וואָס דורך אירע באַזוכען אין די ראַנדע-זוו-הייזער האָט זי ערוואָרבן איר באַרימטע פּערל-קאָליע און איר

האָטעל אין דער אַוועני דע קאָאַ און סוף-כל-סוף געכאַפּט אַ באָטשאַפּטער פאַר אַ מאַן. ער איז אין דער צייט פון קריג געשטאָרבן. און זי כאַפּנדיק נאָך אים אַ גרויסע ירושה, האָט מיט ווירדע געטראָגן דעם האַלב-טרויער נאָך מישעס אָפּיציעלן טאַטן. דורך איר „זאַלאָן" ווו ס'האָבן גלייכצייטיק פארקערט דער פויפסטלעכער נונציוס און דער סענאַט-פּרעזידענט, איז כסדר געוואַקסן איר מאַכט. זי האָט דיפּלאָמירט אַקאַדעמיע-מיטגלידער און געשטירצט מיניסטאָרן.

בעת מישעל האָט געהאַלטן אין איין באַרעדן איר גאַנצן בינטעל פריינט און באַקאַנטע, איז מאַניקע געזעסן, פאַרזונקען אין אירע פאַנטאַזיעס, און האָט כמעט נישט רעאַגירט אויף אירע רכילות-מעשיות. פרוי לערביער אָבער האָט זיך געפילט זייער געמיטלעך. אין דער דאָזיקער אויסגעצייכנטער קאַרעטע איז ממש אַ חיות זיך אויסצורוען פון די אַלע אָנשטרענגנדיקע נאָכמיטאָג-ראַנדעוווען... די אויסשטעלונג פון די ענגלישע בילדער – צוליב דער אומגעהויערער מענטשן-מאַסע האָט מען לחלוטין קיין זאַך נישט געזען – שפּעטער דער נייער טאַנץ-טיי אין דער דוינוי-גאַס – קיין איין פרייער טישל...! און פון פינף ביז זעקס דער פינאַל פון טאָג, ראָגערס זאפּע...

אַ ציטער האָט איר אַדורכגענומען פון קאָפּ ביז פיס. [illegible]ו-דות-פול האָט זי געשמייכלט אין קליינעם שפּיגעלע אַריין פון איר נעסעסער, וואָס האָט אָפּגעשפּיגלט איר געזיכט. די אַרטיסטיש-פאַרשמירטע קנייטשן, דער געשיקטער מאַסאַזש האָבן בלויז געלאָזן ווינציקע שפּורן פון די קושן וואָס זי האָט נאָר וואָס בעקומען...

פאַרנומען אויסשליסלעך נאָר מיט זיך אַליין האָט פרוי לערביער צו פופציק יאָר געהאַט בלויז איין ציל: אויסצוזען ווי פון דרייסיק. מיט דער ווירטשאַפט האָט זי זיך קנאַפּ וואָס באַשעפטיקט, דער עיקר זי זאָל האָבן יעדן מאָנאַט גענוג געלט אויף דער הוצאה. וואָס איר מאַן טוט און וואָס ער טראַכט האָט איר אַזוי געהאַרט, ווי איר

איז אָנגעגאַנגען וואָס ס'לעבט איבער איר יונגע טאָכטער. נישט געקוקט אָדער אפשר טאַקע צוליב איר שמייכלענדיקן עגאָאיזם. האָט זי אומעטום געשמט אַלס שיינע און גוטע פרוי לערביער, אַדאַנק איר קונסט אָפּצונארן, אַז זי לעבט כּלומרשט נאָר פאַר אַנדערע און אויך צוליב איר געשיקטער האַלטונג האָט מען וועגן איר קיין שלעכטס נישט גערעדט:

– אויף ווידערזעען, קליינע, ביז מאָרגן! האָט געזאָגט מישעל זיך צוקושנדיק מיט מאַניקען. היינט אין אָוונט גייט איר דאָך אין טעאַטער...? און אויף ווידערזעען, גנעדיקע פרוי.

– גריסט הערצלעך אין מיין נאָמען אייער מוטער.

– זי וועט זיין צופרידן, וואָס מיר זענען צוזאַמען אַהיים געפאָרן.

זי איז פון אייך אנטציקט.

אין אַ פּאָזע פון אַ אומצוטריטלעכער מאַיעסטעט איז פרוי לערביער פאַרביי־געגאַנגען פאַרן גאלאנירטן פּאַרטיער, וואָס האָט זיך פאַר איר געבויגן און דרייען. דעם יראת־הכבוד, וואָס מ'האָט אַרויסגעוויזן איר געזעלשאַפטלעכער שטעלונג זענען איר געווען אַזוי נויטיק ווי לופט מיט וועלכער זי האָט געאָטעמט. זי האָט פאַר קיין פאַל נישט באגריפן, אַז ס'קאָן זיין אן אַנדער אַטמאָספערע ווי יענע פון די קאָנווענציאָנעלע פאראורטיילן פאַר וועלכע און פון וועלכע זי האָט געלעבט.

די ווינדע האָט זיך אָפּגעשטעלט. אין זעלבן מאָמענט האָט זיך געעפנט די קאָרידאָר־טיר. די מומע סילוועסטרע איז נאָר וואָס געקומען אַ היים און צוליב איר פאָרזיכטיקייט האָט זי זיך באַנוצט מיט די טרעפּ. זי האָט זיי געהערט קומען.

– דו זעסט האָט זיך פרוי לערביער געוויצלט, דערזעענדיק איר שוועסטער, מיר זענען נישט געשטאָרבן.

די אַלטע פריילין האָט פון איר דאָרפישער איינזאמקייט מיטגעבראַכט אַהער די מורא פאַר צוויי זאַכן:

פאַר די דאָזיקע שטייגלעך, וואָס שוועבן אַרויף און אַראָפּ פאָלגנדיק דעם דרוק פון אַ שפּרינגפעדער און פאַר די פלעצער אין גאַסן וואָס מ׳מוז אַדורכגיין אונטערן געוויש פון די אויטאָס.

— אייער פאַריז, האָט זי ערקלערט איז אַ משוגעים־הויז. פאָלנדיק מאָניקען אויפן האַלדז, האָט זי איר געדריקט די הענט. מאָניקע האָט געפרעגט:

— האָסטו זיך לכל הפחות גוט געווײַלט אין דער פראַנצויזישער קאָמעדיע?

— דאָס איז דאָס איינציקע, וואָס ס׳פעלט אין היער. דעמאָלט וואָלט דאָרט זײַן אַן אמת׳ער גן־עדן. אפשר נישט, מאָניקע?

— איך בין אינגאַנצן מסכּים מיט דײַן מיינונג.

און ווידער אַמאָל קושט מאָניקע דאָס אַלטע פאַרמעט־געזיכט. זי האָט זיך געשפּירט מער אַלס קינד פון דער דאָזיקער זעלטענער פרוי ווי פון אירע עלטערן. יער! יע... ! די פרידלעכע האַרמאָנישע פאַרגאַנגענהייט איז איינגעוואָרצלט אין איר דאנקבאַרן זכרון.

איר צימער, די קלאָס, ברייט פונאַנדערגעעפנט קעגן הימלבלוי... דער גאָרטן און דער הויכער פעלד־באַרג! דער בעלוועדער, פון וואַנען זי האָט געגלויבט צו זעען די גאַנצע וועלט...!

— ס׳איז דאָ פאַר דיר בריוו, קליינע, האָט געזאָגט די מומע סילוועסטרע.

מאָניקע האָט אַ נעם געטאָן די בריוו פון טישל, אַ גאַנצן פּאַק בריוו און האָט זיי כּלאחר יד דורכגעקוקט.

— קנאַפּ וואָס אינטערעסאַנט — לויטער פּראָספּעקטן.

זי האָט הנאה געהאַט פון די צושריפטן, ווו אָנשטאַט איר מיידל־נאָמען האָט שוין פיגורירט דער טיטל „פרוי ווינערעט". אָפּערטן מכּל־המינים, אָנהויבנדיק מיט וויזיט־קאַרטן פון אויס־קונפטס־אַגענטן (דיסקרעציע און פּינקטלעכקייט) ביז גליק־ווונטשן פון מאַרק־יידענעס און רעקלאַמעס פאַר ביוסטנהאַלטערס.

— זאָג מיר מומע, האַלטסטו די דאָזיקע אָפּערטן פאַר

אַנשטענדיק? לויט מיין מיינונג דאַרף מען אַ יינג פּאָר לאָזן לגמרי צורו׃ די דאָזיקע צערעמאָניע גייט דאך אָן נאָר זיי אַליין. קום וועלן מיר אַביסל שמועסן בעת איך וועל זיך איבערטאָן. איך פיל אַ באַדערפעניש זיך ווידער אָפנהאַרציק דורכצורעדן אויסגיסן פאר דיר מיין גאַנץ האַרץ...!

זי האָט אָנגעטאָן אַן אָוונט-קלייד – איינע פון יענע ברייטע טוניקעס, וואָס לייגן זיך פון זיך איין אין ווייכע פאַלדן אַרום קערפּער.

איך האָב זייער ליב די דאָזיקע פאַסאָן קליידער, האָט זי געזאָגט, מ׳שפירט זיך אין זיי אַזוי גוט; דו האָסט דעם איינדרוק, אַז דו ביסט נאַקעט, און דאָך איז דאָס קלייד אַזוי צניעותדיק, ווי אַ גריכישע טאָגע. דו געדענקסט די אַרכייאישע דיאַנאַ אין מוזעאום פון מאַרסייל?

– מיט דער סטאָלע*), וואָס דערגרייכט ביז די פיס?

יאָ!

מיט אַמאָל כאַפּט מאָניקע אַרום דער איבעראַשטער מומע און הויבט אָן זינגען פּראָוויזירנדיק אַ טאַנץ:

מיר גייען קיינמאָל נישט אין וואַלד,
דער לאָרבער איז געשניטן,
די שיינע וועט אים באַלד
צום זאַמלען זיך אויסביטן.
קומט, אַ קומט און טאַנצט.
קוקט נאָר, ווי מ׳טאַנצט
קושט דאָס מיידל און שפּרינגט,
ווען ס׳איך נאָר געלינגט.

זי צעלאַכט זיך שטאַרק און קושט דער גוטער זקנה, – וואָס נעמט אַלץ אָן פאַר ליב מיט אַ זיסן שמייכל – דאָ אין שפּיץ נאָז דאָ אין מאָרדע...

*) אַ לאַנגער אויבער-מלבוש, וואָס דיא אַלטע רוימער פלעגן טראָגן אויף דער טוניקע.

— אוף! בלאָזט זיך די מומע סילוועסטרע און זעצט זיך אַנידער.

מאָניקע ברענגט אין אָרדנונג אירע האָר. די אָרעמס, פון וועלכע ס'האָבן זיך אַראָפּגעגליטשט די ברייטע אַרבל, אויפגעהויבן אין דער הויך, און ס'האָבן זיך געזעען די אַקסל־גריבלעך, מאַכט זי מיט איר יינגן קערפּער און דער הויכער ברוסט דעם איינדרוק פון אַ זיג־סטאַטוע.

— האָסטו באַמערקט אַז צווישן די דרוק־זאַכן געפינט זיך אויך אבריוו? האָט געפרעגט די מומע סילוועסטרע.

— ווייז נאָר אַהער!

דער פּאַרפלעקטער קאָנווערט, דאָס פּשוטע פּאַפּיר, דער צודרייטער כּתב — אַלץ האָט געשמעקט מיט אַ פּאַסקוויל...

מיט אַ ווידערווילן האָט אים מאניקע געעפנט.

— נו וואָס? האָט אויסגערופן די מומע סילוועסטרע, דער־זעענדיק מאָניקעס ערשטוינט פּנים, וואָס איז רויט געוואָרן פון אויפרעגונג.

— לייען אַליין!

איך האָב נישט מיינע ברילן. לייען דו, איך וועל הערן.

מיט אַ שטים, וואָס האָט געציטערט פון פאַראַכטונג, קוים באַהערשנדיק איר אומרויקייט האָט מאָניקע נאָך אַמאָל געלייענט:

זייער געערטע פריילין!

ס'איז טרויעריק, וואָס מ'נאַרט אָפּ אַזאַ יינג מיידל, ווי איר זענט. דער מאַן מיט וועלכן איר גייט איצט חתונה האָבן האָט אייך ווייניק ליב, ער וויל נאָר מאַכן אַ געשעפט... איר זענט נישט די ערשטע. ער האָט שוין אַ סך אַנדערע אויסן געוועזן! אויב איר גלויבט נישט מיר, קאָנט איר זיך דערקינדיקן ביי פרוי ליוּרא, אויף דער וואָזשיראַר גאַס 192. דאָס איז די מוטער פון דער, וואָס ער האָט פאַרפירט און געלאָזן זיצן נאָכדעם, ווי זי האָט אים געבוירן אַ קליין טעכטערל... איצט האָט ער נאָך

אַ געליבטע, זי הייסט קלעאָ ער באַזוכט איר טעגלעך. זי ווייסט נאָך לעת עתּה פון גאָרנישט, און זיי ליבן זיך, ווי די טורקעל־טויבן. איך האָב געהאַלטן, אַז איך דאַרף אייך, געערטע פריילין, מכּח דעם מודיע זיין.

אַ פרוי. וואָס באַדויערט אייך

מיט אַן העפטיקן זשעסט האָט מאָניקע צעריסן דעם בריוו אויף פּיץ־פּיצלעך.

– אין פייער אַריין! מער איז עס נישט ווערט!

– וואָס פאַר אַ שלעכטע מענטשן ס'זענען פאַראַן, האָט געמורמלט די מומע סילוועסטרע. וואָס די נידערטרעכטיקייט קאָן אַלץ אויסקלערן!

און דאָך האָט זי געטראַכט, לוינט אפשר מיטן דאָזיקן ענין זיך צו פאַראינטערעסירן. איבערהויפּט האָט איר באַאומרויקט דער פאַקט, וואָס אין בריוו איז געווען גאַנץ גענוי אָנגעגבן די דאַטעס, די נעמען אויף די אַדרעסן. זי האָט זיך פאָרגענומען די זאַך אויסצופאָרשן, אַז מאָניקע זאָל דערפון גאָרנישט וויסן. יענע אָבער, ווי זי וואָלט געלייענט די מומעס געדאַנקען, האָט נישט מסכּים געווען.

– ניין, ניין, מיר קאָנען נישט אָנטאָן לוסיענען אַזאַ חרפּה, מיר זאָלן אים אין אַזאַ זאַך חושד זיין. ער האָט מיר געזאָגט, אַז אין זיין גאַנץ בחורישן לעבן האָט ער נישט געהאַט קיין שום ערנסטע... האַלטן אים בלויז איין אויגנבליק פעיק אויף אַזאַ געמיינהייט, הייסט זיך אַליין דערנידעריקן... און וואָס אָנבעלאַנגט קלעאָן...

זי האָט געשמייכלט. צו דען האָט איר דער טאַטע נישט דערציילט, אז דאָס איז אַן אַלטע מעשה, אַן אַפּערע, וואָס איז נאָך פאַר אירע תּנאָים ערליידיקט געוואָרן...

בײַי מיטאָג איז מען געווען זייער לוסטיק. די מומע סילוועסטרע האָט זיך כּסדר געוויצלט און מאָניקע איז עפּעס געוואָרן

אין אַ מין משוגע – פריילעכער שטימונג, אַזוי, אַז די פרוי לערביער האָט ממש באַוווּנדערט די דאָזיקע אומגעלופערטע לוסטיקייט. די נערוועזקייט פון איר טאָכטער האָט איר דעם אָוונט אויסגעזעען אַ סך שטאַרקער, ווי שטענדיק.

– מאָניקע, האָט געוואָרנט פרוי לערביער, אָנווייזנדיק אויפן שטוב-מיידל, וואָס איז געשטאַנען הינטער אירע פּלייצעס און האָט זיך נישט געקאָנט איינהאַלטן פון לאַכן. די כלים אויפן טאַץ האָבן זיך געטרייסלט פון איר געלעכטער.

מאָניקע האָט זיך שוין אָבער נישט געקאָנט באַהערשן.

דו ווייסט, פאָטער, וואָס פאַר אַ נאָמען פאָנעטע האָט געגעבן לעאָנען, דער זאַלאָן-צוהאַלטער!

הער לערביער האָט אַ הויב געטאָן זיין קליינעם שטרויסקאָפּ.

– ס'קאָן נישט זיין!

– מישעל האָט עס אַליין געהערט.

די מומע סילוועסטרע האָט זיך געפרעגט, ווער איז אַזוינס פאָנעטע.

– די פרוי באָרדינאָט.

– און פאַרוואָס הייסט זי פאָנעטע?

– דאָס איז איבערגעדרייט פון פוילעטע...

– פאָנעטע אָדער אַ קליינער פאָני, ווייל ס'איז לייכט אויף איר אַרויפצושטייגן.

פרוי לערביער האָט געהאַלטן פאַר אומבאַדינגט נויטיק, צוליב דער דינערשאַפט, פאַרן דאָזיקן באור מכלומרשט בייז צו ווערן.

– דו האַלסט זיך היינט פשוט שרעקלעך.

– אין דעם ביסטו שולדיק, מומע, דו האָסט מיך געלערנט צו זאָגן שטענדיק דעם אמת.

– אַנטשולדיק, דיין מאַמע איז גערעכט!

אַפילו דעם אמת קאָן מען זאָגן אין דער פיינסטער פאָרם.

– פרוי לערביער האָט באַטאָנט:

– דוקא דעם אמת. וואָס הייסט אייגנטלעך אמת?

– אמת איז דאָס, וואָס איך האַלט פאַר אמת, האָט געזאָגט מאָניקע קורץ און שאַרף.

– זי האָט אַלזאָ דעם מאָנאָפּאָל אויף זאָגן דעם אמת... וואָס זאָגסטו דערצו פריילן שכל-מייסטערין?

– ס'איז גיכער אַן ערקלערונג, ווי אַן אַנטשולדיקונג, האָט מאָניקע צוגעגעבן.

די גאַנצע סביבה עקלט מיר.

צום גליק איז לוסיען אַזוי ענלעך אויף די דאָזיקע פּאַיאַצן. ווי איך אויף יענע ליאַלקעס.

זי האָט געזוכט מיט אירע בליקן דער מומעס הסכם.

– דו מוזט אָבער מודה זיין, האָט געזאָגט פרוי לערביער, וועלכע האָט געוואָלט האָבן דאָס לעצטע וואָרט, אַז מיט דיין אַרט רעדן און האַנדלען ועסטו סוף-כל-סוף גילטן פאַר משוגע. דו ביסט אַ טעות פון דער נאַטור, האָסט געדאַרפט געבוירן ווערן אַ יינגל! קוק זיך צו צו דיינע חברטעס! אמתע יינג דאַמען, קודם-כל מישעל!

מאָניקע האָט אַ שטעל געטאָן איר גלאָז. זי האָט זיך שיער נישט דערוואָרגן, אויסנוצנדיק די אָנוועזנהייט פון שטוב-מיידל האָט זי געזאָגט:

– זייערע מענער וועלן נישט זיין ביי זיי די ערשטע!

פרוי לערביער איז געוואָרן אַ צעקאָכטע. זי האָט נישט געוואָלט, אַז מאָניקע זאָל זיין אַן אומשולדיקע גאַנץ, אָבער דאָך האָט זי ביז צו דער חתונה נישט געדאַרפט וויסן פון אַזעלכע זאַכן, וואָס די מאַמע דאַרף עס אונטער פיר אויגן דער טאָכטער אויפקלערן...

אָבער אויפן יסוד פון וויסנשאַפטלעכער ערציונג האָט מאָניקע לגמרי פאַרלוירן די בושה, זי האָט זיך נישט געשעמט אָנצורופן

מיט זייערע ריכטיקע נעמען די פאַרבאָרגנסטע, אינטימסטע אָרגאַנען פון קערפּער...

ניין... זאָל זיך די מומע סילוועסטרע זאָגן, וואָס זי וויל, אָבער בנוגע געוויסע קאַפּיטלען פון דער נאַטור־געשיכטע דאַרפן זיך די יינגע מיידלעך באַנוגענען בלויז מיט דער באָטאַניק. וואָס אָנבאַלאַנגט די אַנאַטאָמישע באַצייכנונגען, האָט פרוי לערביער כּדי אויסצומיידן די דראָענדיקע סכּנה שטאַרק געהאַלטן פון צניעות, פון שלאָפּענדיקן שאָטן. זי האָט עס גערופן „די שעמעוודיקייט פון מיסטעריום". און בעת זי פלעגט אַרויסרעדן דאָס דאָזיקע גרויסע וואָרט האָט זי דערמיט געזאָגט אַלץ.

– דו מאַכסט מיר קרענקונג, האָט זי געמורמלט.

– דו מוזט זיך שוין דערצו צוגעוואוינען, מוטער.

פון קריג אָן זענען מיר אַלע מער אָדער ווייניקער געוואָרן „בחורטעס". הער לערביער האָט זיך לגמרי נישט אַריינגעמישט. דאָס סעקסועלע און סענטימענטאַלע פּראָבלעם פון דער פאַמיליע האָט ער פון זיין זייט געלעזט דערמיט, וואָס ער איז זיך געגאַנגען זיין אייגענעם וועג. אויסערדעם האָט ביים ערפינדער אין דעם מאָמענט דער געדאַנק געאַרבעט בלויז אין איין ריכטונג: כּדי אויסצומיידן דעם זיכערן באַנקראָט איז דער איינציקער וועג, וואָס גיכער אייצוואָרדנען מאָניקעס חתונה. סוף כּל סוף מוז ער דאָך מודיע זיין דער טאָכטער מכּחן אָפּמאַך פון וועלכן זי איז געוועז דער אייגנטלעכער אָביעקט. ווי וועט זי אָבער אויף דעם רעאַגירן? מיטן צוגעזאָגטן נדן האָט זי געקלערט צו דעקן איר טייל פון דער הוצאה. אירע פּערזענלעכע אויסגאַבן און איינקויפן ווירטשאַפט. דער געדאַנק וועגן נדן האָט לערביערן געעגבערט אין מח... אַז מ'איז אָבער אַריין אין זאַל און ער האָט דערהערט פון זיין פרוי מכּח דשזאן אוואמט'ס מילדקייט, איז אים ממש ליכטיק געוואָרן אין די אויגן... ער האָט געבעטן מ'זאָל אים איבערגעבן די פּרטים.

— אויסגעצייכנט, האָט ער געזאָגט, איך שרייב גלייך דעם דאָזיקן מעצענאַס און וועל אים איינלאַדן ער זאָל קומען באַזוכן די ווערקשטאַטן. איבעריגנס קאָן מען אים אפשר גלייך דעמזעלבן טאָג אויך איינלאַדן צום פרישטיק.

זיין סוחרשע פאַנטאַזיע האָט אים שוין געשילדערט גאָלדענע פערספעקטיוון. צי דען וועט ער נישט אַרויסקריגן ביי ווינערעטן אַ גרעסערע סומע אויב ער וועט אים אַוועקשטעלן אויאַמטן אַלעס קאָנקורענט? און איפכא מסתברא — אפשר טאַקע פאַרקערט אויך... ס׳איז אויך נישט אויסגעשלאָסן די מיטאַרבעט פון נאנסאן און פלאָמבינא... ער האָט זיך געריבן די הענט. ער האָט אָבער לגמרי פאַרגעסן, אַז מיטן אָנגעהויבענעם שפיל שטעלט ער אין קאָן מאָניקעס ליבע. אָבער דאָס האָט אים ווייניק געאַרט. קוים האָט זיך געהאַנדלט מכּוח מסחר איז ער געווען אַן אַכזר.

— דעם צווייטן מיטוואָך. וואָס זאָגסטו דערצו מיין טייערע? מ׳קאָן אויך איינלאַדן פלאָמבינען און נאַננסאָן אין דעם מינסטער פון לאַנד־ווירטשאַפט...

מאָניקע האָט אויסגעשריגן:

— און לוסיען? וואָס וועט זיין מיט אים? ס׳האַנדלט זיך דאָך מכּוח דיין ערפינדונג, פאַרשטייט זיך, אַז אים אויך.

אויסנוצדיק די געלעגנהייט, וואָס דער פאָטער האָט פאַררויכערט אַ ציגאַר און די דאַמען האָבן זיך געזעצט ביי אַ טישל שפּילן „בעזיק" האָט מאָניקע דאָך געוואָלט באַרירן דעם ענין וואָס האָט איר, קעגן איר ווילן, נישט געלאָזן רויק.

— יאָ, מכּוח לוסיען..! דו ווייסט פאָטער, אַז איך האָב היינט אין אָוונט באַקומען עפּעס אַ משונהדיקן בריוו... אַן אַנאָנימען בריוו...

פרוי לערביער האָט זיך אויסגעדרייט.

— דאָס איז אינטערסאַנט. און וואָס דערציילט מען דיר.

מאָניקע האָט בקצור איבערגעגבן דעם אינהאַלט פון בריוו נישט אַראָפּנעמענדיק די אויגן פון פּאָטער. בעת זי האָט גערעדט האָט איר עפּעס ווי געשטיקט אין האַלדז.

הער לערביער האָט אויפגעהויבן ביידע הענט אין דער הויך און האָט נישט געענטפערט קיין וואָרט.

– אויב די דאָזיקע באַשולדיגונג איז ריכטיק, פּאָטער, אויב ס'איז באמת פאַראַן אין גאַס דע קאַזשיראַרד אַ פרוי לוויראַ?

גאַנץ אויפריכטיק האָט ער דערקלערט:

– שטעל דיר פאָר, אַז איך האָב דערפון געוווסט. מ'גיט נישט אָפּ קיין טאָכטער, מ'זאָל זיך נישט ערקונדיקן פריער, וואָס און ווען...

זי האָט פרייער אָפּגעטעמט.

– אין דעם בין איך געווען זיכער. ס'איז די זעלבע געשיכטע ווי מיט יענער קלעאָ, נישט אמת?

דאָ איז דעם הער לערביער געוואָרן אַביסל קאַלעמוטנע אויפן האַרצן. ער האָט געשפּירט, אַז דער באָדן וואַקלט זיך אונטער זיינע פיס. ער האָט קאָמבינירט:

– דו דאַרפסט פאַרשטיין, אַז אַ יונגערמאַן פון פינף און דרייסיק יאָר האָט נישט געלעבט ווי קיין נזיר, איז קיין פרוש נישט געווען... איך וועל דיר אויך נישט זאָגן, אַז דיין חתן האָט נישט ווי אַלע אַנדערע מענער איבערגעלעבט קיין קליינע צייט-ווייליקע ראָמאַנען... וואָס האָבן לגמרי קיין שום באַדייטונג נישט. אַלע די דאָזיקע מעשיות ענדיקן זיך אָבער צוזאַמען מיטן בחורישן לעבן, גיין נאָך דער חתונה איבער צו געשיכטע.

– נאָך אַ זאַך קוועלט מיך זייער. אין בריוו זאָגט זיך, אַז לוסיען מאַכט פון זיין חתונה האָבן אַ געשעפט... וואָס פאַר אַ געשעפט מאַכט ער דאָ?

הער לערביער האָט זיך געקראַצט אין קאָפּ. דער פיינלעכער אויגנבליק איז געקומען...

אַ געשעפט? דאָס נישט... איך קאָן דיר אויסדריקלעך פאַר־זיכערן, אַז אויף דעם פונקט האָט לוסיען דוקא אַרויסגעוויזן די גרעסטע פיינקייט ווי אַן אמתער דזשענטעלמאַן.

הער צו, מיין קינד, אין איין זאַך מוז איך זיך פאַר דיר מודה זיין! און איך האָב טאַקע געהאַט בדעה די טעג, נאָכדעם ווי מיר זענען שוין אַלע דורכגעקומען פארן אונטערשרייבן דיין קאָנטראַקט, מיט דיר זיך צופארשטענדיקן... און אָט גיסטו מיר טאַקע איצט די געלעגנהייט דערצו... בקצור. דו ווייסט, אַז לוסיען מוז איצט ווערן נישט בלויז מיין איידעם, נאָר אויך מיין שותף. פון דער צווייטער זייט אָבער קענסטו דעם ווערט פון מיין ערפינדונג. איך רעדט נישט וועגן דעם, וואָס איך האָב דערדאָזיקער זאַך מקריב געווען מיין לעבן. איך רעד אויך נישט מכוח די אומגעהויערע אָנשטרענגונגען, וואָס ס'פאָדערט דער גאַנצער ענין בכלל... אָנשטרענגונגען און ליידער אויך קרבנות...! איך האָב געמוזט, כדי צו דערגרייכן מיין ציל, אויסגעבן זייער גרויסע סומען געלט און אינוועסטירן דערין די גרעסטע העלפט פון מיין קאַפּיטאַל. און ווען איך זאָל איצט מוזן אַרויסנעמען פון געשעפט דיין נדן וואָלט עס מיר ביי מיין בעסטן ווילן געווען ממש אוממעגלעך.

— אָ, פאָטער, פאַרוואָס האָסטו עס מיר נישט געזאָגט?

— ס'וואָלט מיר צו פיל געקרענקט דיר דאָס צו זאָגן. — אַזוי ווי דיין חתן איז אָבער געווי באַקאַנט מיט מיין גאַנצן מצב, האָט ער מיר פריידוויליק פאָרגעשלאָגן — נישט געקוקט אויפן שטאַרקן פינאַנציעלן קריזיס, וואָס מיר מאַכן איצט בכלל דורך — אַז ער זאָגט זיך אָפּ צו פאָדערן איצט במזומנים די פינף הונדערט טויזנט פראַנק... פאַרשטייט זיך, מיט דיין הסכם.

— געוויס, פאָטער!

— און פון זיין זייט שטעלט ער צו מיין דיספּאָזיציע אַ גלייכע סומע געלט.

מאַניקע האָט אַ קוש געטאָן איר פּאָטער.

— דאָס איז זייער אָנשטענדיק... פאַרוואָס האָט מיר לוסיען וועגן דעם גאָרנישט געזאָגט?

— ער האָט פאַרלאַנגט, אַז איך זאָל עס אַליין טאָן. דו פאַרשטייסט: דאָס האָט מיך אַרויסגעראַטעוועט און איצט קאָנען מיר אָננעמען די פאָרשלאַגן פון אואַמט, פלאָמבינא און נאנסאָן... דיין נדן איז געזיכערט. דו האָסט מיר בלויז געגעבן אַ גמילת־חסד אָבער נישט קיין חסד של אמת! איך זע פאָרויס אַ גלענצנדע צוקונפט! און אָט נאָך וואָס, קליינע: נאָכדעם ווי לוסיען האָט זיך אַנטשלאָסן דיר צו נעמען און ווי דו שטייסט און גייסט, אָן אַ גראָשן געלט, האַנדעלט ער אַזוי ווי — דערין בין איך פעסט איבערצייגט — ווי דו וואָלסט אין דעם פאַל געהאַנדלט. אין בנוגע מיר באַגייט ער זיך ווי אַ געטרייער זון... וואָס אָנבעלאַנגט דיר, האָט קיין פרוי נישט קיין גרעסערע רעכט צו זאָגן, אַז מ׳האָט איר גענומען בלויז אויס ליבע ווי דו קאָנסט עס פאַר דער גאַנצער וועלט באַהויפּטן.

נאָכדעם, ווי מאַניקע האָט זיך אַ ביסל באַרויקט האָט זי אָנגעהויבן זיך אַריינצוטראַכטן אין דעם גאַנצן ענין. איר מאַטעריעלע אומאָפּהענגיקייט איז לגמרי פּאַראַליזירט דורך לוסיענס אָפּמאַך. איר איינגעבאָרענער שטאָלץ האָט שטאַרק געליטן ס׳האָט איר זייער געקרענקט, וואָס זי קען אין איר פאַמיליען־לעבן נישט אַריין ברענגען מער ווי איר גוטן ווילן און די ליבע צו אַרבעט. זי איז אָבער געווען שטאַרק גערירט פון דער צערטלעכקייט און דיסקרעציע מיט וועלכע מ׳האָט דורכגעמאַכט די דאָזיקע גאַנצע אַפערע...

— צי איז׳ס נישט אַ פיינקייט פון זיין זייט, מוטער? די מומע סילוועסטרע, וואָס האָט זיך זייער אויפמערקזאַם צוגעהערט צום גאַנצן געשפּרעך, האָט אַ פרעג געטאָן:

— צי מעג איך אויך זאָגן אַ וואָרט? איך בין איבערצייגט,

אַז איר וועט אַלץ אויף מיר אָנפּאַלן – אָבער דאָס גייט מיך זויניק אָן. איך זאָג, וואָס איך טראַכט. צי האָט הער וויניערט נישט געדאַרפט אַריינטראָגן אַ מיליאָן כּדי צו ווערן אַן אַקציאָנער?

הער לערביער האָט פאַרקנייטשט דעם שטערן.

— יאָ, איז וואָס?

— אָפּזאָגנדיק זיך פון די פינף הונדערט-טויזנט פראַנק, אויף וועלכע ער האָט אייגנטלעך קיין רעכט נישט (ווייל מאָניקע האָט אויף זיי אַן אַקט-אינטערעזיע און זיי געהערן איר) טראָגט ער פּוי זיין זייט די צווייטע העלפט אויך נישט אַריין במזומנים.

— קלאָר ווי דער טאָג.

— דאָס איז אַלץ וואָס איך האָב געוואָלט וויסן.

— וואָס זאָל דאָס באַדייטן? האָט אַ פרעג געטון פרוי לערביער.

גאָרנישט, לגמרי גאָרנישט, איך קאָנסטאַטיר נאָר, אַז די טראַנזאַקציע איז פאַר ביידע צדדים נישט שלעכט – איבערהויפּט ביים יעצטיקן קריזיס.

ווי אַזוי? האָט מאָניקע געפרעגט.

— פאַר דיין טאַטן, ווייל דערמיט ראַטעוועט ער די סיטואַציע... פאַר דיין חתן, ווייל ער ווערט אַן אַקציאָנער פאַר אַ האַלבן פּרייז און דערצו איז ער נאָך אַ דזשענטעלמאַן אויף דיין רעכנונג! פאַר דיר סוף-כּל-סוף – וואָס דו מוזט ווי אַ געשאָרענע לעמעל ענטפערן אויף אַלצדינג אמן?

מאָניקע האָט זיך צעלאַכט אויפן קול.

— די מומע איז טאַקע אַביסל גערעכט. אין גרונד-גענומען האָט איר זיך ביי אַלע אייערע קאָמבינאַציעס מיט מיר גערעכנט בלויז ווי מיט אַ נול. דאָס קרענקט מיך?

אָבער דאָך איז זי געווען גליקלעך, וואָס זי קאָן ברענגען אַ קרבן פאַר די וועלכע זי ליבט – אַ געלט-קרבן פאַר איינעם און איר אייגנליבע פאַרן צווייטן. די פרייד צו געבן האָט איר

נישט ווייניקער באַפרידיקט ווי די שמחה צו נעמען. זי האָט זיך שוין נישט געקאָנט דערוואַרטן אויף לוסיענען, כּדי אים וואָס גיכער, אַביסל זיך רייצנדיק, פאַר אַלץ צו דאַנקען. ווי אויף להכעיס האָט ער זיך דוקא היינט פאַרשפּעטיקט.

דער זייגער האָט געשלאָגן צען.

זי איז געוואָרן אומרויק. אין זעלבן מאָמענט אָבער האָט זי אַ ציטער געטאָן פאַר פרייד.

— אָט איז ער דאָ!

איידער עמיצער האָט נאָך עפּעס געהערט האָט זי שוין מאַגנעטיש געשפּירט זיין אָנוועזנהייט... אין פאָדערצימער האָט זיך דערהערט אַ קלונג — ענדלעך!

— האַ, איך האָב געזאָגט!

זי איז אויפגעשפּרונגען כּדי צו עפענען די טיר פון זאַל און דערלאַנגט איר חתן די האַנט.

— זייט אַזוי גוט, מיין הער, קומט אַריין. ס'איז זייער שען פון אייך וואָס איר זענט געקומען.

אַביסל באַאומרויקט האָט ער געוואָלט אָנהויבן שטעלן פראַגן.

— קיין שום אַנטשולדיגונגען! קודם כּל האָט איר פאַרשפּעטיגט! צווייטנס ערלויבט זיך מיין מושל מיך צו טראַקטירן ווי עפּעס אַ מין פאַרלעגן שטיקל סחורה!... פאַרלוירן שוין פאַר אייך מיין גאַנצן ווערט... און אויב איך זאָל איצט וועלן האָבן מיין נדן?

פון די המצאות, מיט וועלכע זי האָט פאַרדעקט אירע פאַרוואורפן, האָט ער אַרויסגעשפּירט איר פולשטענדיקע הכנעה. זיין פּנים האָט געשטראַלט. אַלץ גייט בעסער ווי ער האָט זיך פאַרגעשטעלט... ס'בלייבט נאָך בלויז די פאַרפלוכטע קלעאָ... די דאָזיקע האָכקייטן... ער האָט באַהאַלטן זיין אומרויקייט און האָט זיך געצוווּנגען צו דעמאָנסטראַטיווע צערטלעכקייטן.

מאָניקע איז ממש געווען פאַרשכּורט פון גליק, פון ליבע

און התפעלות. אין אירע אויגן איז לוסיען געווען די פּערזאָניפי־
צירטע טוגענט, די פּאַרקעפּערטע שיינקייט. זי האָט אים באַפּוצט
מיטן גלאַנץ פון אירע חלומות. פול צוטרויען און אימפּולסיוו
פון דער נאַטור, פלעגט זי פליען אין דער הויך. איבער אַלץ,
וואָס ס'איז געווייגלעך — איבערכאַפּן די מאָס, און באַלד אָבער
זיך אַראָפּלאָזן מיטן זעלביקן שטורם ווי זי האָט זיך געטראָגן
אין דער לופטן.

בעת לערביער האָט זיך, כלומרשט פאַראינטערעסירנדיק
מיטן „באַזוך". – צוגעזעצט צו זיין פרוי און דער מומע סיל־
וועסטרע, זענען מאַניקע און לוסיען ווי געווינלעך אַריבער אינם
קליינעם זאַל, וווּ זיי פלעגן יעדן אָוונט פאַרברענגען אונטער
פיר אויגן.

איינער נעבן אַנדערן זענען זיי זיך געזעסן אויף דער
גרויסער קאַנאַפּע, דער מקום קדוש פון זייערע אינטימע פלוידע־
רייען. דאָ זענען געפלויגן די מינוטן פון די ברענענדיקע קושן,
דאָ האָבן זיך ענטגילטיק צונויפגעגאָסן זייערע נשמות.

מאַניקע האָט גענומען לוסיענס הענט און געקוקט אים גלייך
אין די אויגן אַריין.

– איך האָב צו אייך אַ בקשה.

– באַווילִיקט, נאָך איידער איך האָב זי אויסגעהערט.

– לאַכט נישט, ס'איז אַן ערנסטער ענין.

– ס'קאָן נישט זיין.

— איר וועט מיך קיינמאָל נישט אָפּנאַרן!

ער האָט דערשפּירט די געפאַר און פון אַ באַפאַלענעם
געוואָרן דער אָנפאַלער.

– שטענדיק דיזעלבע נאַרישע אָנפאַלן! איר ווייסט, אַז עס
איז אַ באַליידיקונג?

– פאַרצייעט מיר לוסיען, איך האָב ביז היינט געהאַט צו
אייך דעם גרעסטן צוטרוי. איך וואָלט צו־פיל געליטן ווען דאָס

דאָזיקע פּאַרטרויען זאָל מיך אָפּנאַרן. פאַר מיר איז פאַראַן נאָר איין זאַך, וואָס אַ מאַן און אַ פרוי, וועלכע האָבן זיך אמת ליב, קאָנען איינער דעם אַנדערן נישט מוחל זיין: ליגן און אָפּנאַרן!... פאַרשטייט נאָר גוט... מ'קאָן מוחל זיין אַ טעות, אַ פעלער, אָבער ליגן – דאָס קאָן מען נישט מוחל זיין. דער שקר איז נידער־טרעכטיק. ער פאַרדאַרבט און דערנידעריקט.

מיט אַ קאָפּ־שאָקל האָט ער דערויף מסכים געווען.

— איר וועט מיר אַנטשולדיקן, אָבער איך בין אַביסל נערוועז... קומענדיק היינט אין אָוונט אַהיים, האָב איך געפונען אַן אַנאָנימען בריוו, וועגען וועלכן איך קאָן אייך נאָר זאָגן אָט וואָס: איך האָב אים פאַרברענט און איך גלויב נישט אין קיין איין וואָרט פון זיין גאַנצן אינהאַלט.

ער האָט פאַרזשמורקעט די אויגן און געזאָגט גאַנץ רויק.

— איר האָט נישט ריכטיק געהאַנדלט, אַריינוואַרפנדיק דעם דאָזיקן שמוץ אין פייער אַריין. מ'האָט אפשר געקאָנט געפונען אינטערעסאַנטע שפורן, כדי אויפצודעקן דעם אַנאָנימען מחבר. זי האָט זיך אַ קלאַפּ געטאָן אין שטערן.

— איר זענט אין דער מיינונג, אַז א מאַנספערשוין האָט אים געשריבן? מיר איז עס לגמרי נישט איינגעפאַלן.

זי האָט זיך געמאכט פאָרוורפן, וואָס זי האָט אויסשליס־לעך געזען אין בריוו די נקמה פון אַ פרוי. די סוגעסטיע, וואָס איז אַרויסגעגאַנגען פון אים האָט איר, דער לייכטגלויביקער, תיכף איבערצייגט און זי האָט שוין מער מכח דעם נישט געוואָלט קלערן.

ער האָט באַמערקט: – וואָס אַזוינס מ'זאָל אויך אין בריוו נישט האָבן געשריבן, גלויב איך, אַז איך דאַרף אייך דאַרויף נישט געבן קיין שבועה, אַז ס'איז אַלץ שקר וכזב.

זי האָט אים פאַרמאַכט דאָס מויל.

— קיין איין מאָמענט האָב איך אין דעם נישט געצווייפלט.

ער האָט איר געקושט די ציטערנדיקע פינגער, איינעם נאָך דעם אַנדערן. אינערליך באַרויקט האָט ער איר געזאָגט:

איך האָב עס געוווסט... ווייל איר האָט דאָך מיר געגעבן אייער וואָרט. דעם טאָג ווען איך האָב געבעטן אייער האַנט האָב איך אייך אָפּגעגעבן מיין טריי האַרץ.

מיט אַ שטילער שטים האָט ער צוגעגעבן.

— און פון אייערנעכטן אָן, געליבטע...

ער האָט איר אָנגעקוקט מיט ברענענדיקע אויגן. זי איז רויט געוואָרן און האָט אָנגעשפּאַרט דעם קאָפּ אויף זיינע אַקסלען. זי האָט זיך געטרייסלט בלויז דערמאָנענדיק אין דעם. ווי אין אַ מין עקסטאַז האָט זי אויפגעהויבן צו אים איר בליק. די תאַווה האָט ביידן פאַרכאַפּט מיט איר גאַנצער קראַפט...

אָן שום געוויסנביסע און אָן אַ שפּור פון חרטה האָט זיך לוסיען איינגעבויגן און אַ קוש געטאָן איר אין מויל, וועלכעס האָט זיך אויפגעעפנט ווי אַ בלום. אין זיין פאַלשע שבועה האָט ער פאַרזיגלט מיט אַ לאַנגן תאוהדיקן קוש, אויף וועלכן מאָניקע האָט געענטפערט מיט געשלאָסענע אויגן...

IV

די מומע סילוועסטרע האָט זיך בשום אופן נישט געקאָנט צוגעווינען צום פאַריזער טומל. מיט גרויס אומרויקייט פלעגט זי נאָכקוקן דער משונהדיקער געשווינדקייט פון די אויטאָס אין רעכטן מיטן געווימל פון די טראַמווייען, די משא-פורן אין די טאַקסיס. איז אַן אויטאָבוס פאַרבייגעפאָרן נאָענט נעבן זייער אויטאָמביל פלעגט זי אויסשרייען: — אַך, גאָט, אַ גאָט! און כדי איר צו באַרויקן האָט איר מאָניקע בשעת מעשה געדרוקט די האַנט.

— האָסט זיך נישט וואָס צו שרעקן, מומע, מאַרילס פירט אויסגעצייכנט. נאָכן נעכטיקן אינטימען געשפּרעך מיט לוסיען האָט

מאָניקע איצט געהאַלטן כסדר אין איין שמייכלען. בעת לוסיען האָט פאַרבראַכט די נאַכט ביי זיין געליבטער, איז מאָניקע געשלאָפן מיט דער זאָרגלאָזיקייט פון אַן אומשולדיק קינד. דער גאַנצער פאַרמיטאָג איז איר אַריבער ווי אַ פריילעכער געזאַנג. זי האָט זיך שטאַרק געפרייט דערמיט, וואָס זיי האָבן באַשלאָסן צו גיין מיט אַ וויזיט צום פּראָפעסאָר וויגנאָבאָס.

אויסגעצויגן אויף די ווייכע קישנס פון לוסיענס קאַרעטע־זיין וויניערעט! — איז מאָניקע געווען זייער צופרידן, וואָס זי האָט געקאָנט כאָטש מיט וואָס עס איז אָפּדינען דער גוטער, אַלטער מומע, וועלכע האָט איר ערצויגן. די גוטע מומע, וואָס די עלטער און דאָס מאָנאָטאָננע לעבן אין פּראָווינץ האָט איר כסדר דערנענטערט צום גבול פון דער עקזיסטענץ...

— דו געדענקסט נאָך אלישבע מעאיר?... שבען! האָט מאָניקע געפרעגט. מיט אַ חודש צוריק האָב איך איר געזען... זי הייסט איצט מאַדאַם שפּרינגפעלד, האָט צוויי שענע קינדער און אַ פּאָליטיקער פאַר אַ מאַן. אויסערדעם פאַרנעמט זי זיך מיט טעאָזאָפיע און ספּיריטיזם.

די מומע סילוועסטרע האָט זיך שטאַרק געוווּנדערט.

— אַז מ׳איז נאָענט מיט גאָט, דערווייטערט מען זיך פון מענטשן. איבעריקנס האָט זי זיי קיינמאָל שטאַרק נישט ליב געהאַט מאָניקע האָט געשמייכלט קלערנדיק בעת מעשה אָן אלישבע מעאירס מיסטיציזם און אָן דעם היפּוך פון איר, אָן איר יונגן ברודער, דעם שיינעם סעסיל מעאיר, דעם „פילאַנטראָפּ,״ קונסט־מאַלער און דילעטאַנט.

— סעסיל...! ער... ער האָט לגמרי אַנדערע בייגונגען!

די מומע סילוועסטרע איז געוואָרן אומגעדולדיק.

— א, דאָס איז אַ קרענק, אַ שגעון. צי בין איך שוין באמת אַזוי אַלט געוואָרן, אַז איך קאָן עס נישט פאַרשטיין? אָדער שטייט דאָ אַלץ מיטן קאָפּ אַראָפּ? דיין פּאַריז שרעקט מיך ממש.

איך וואָלט שוין וועלן זיין צוריק אין מיין שטילן ווינקעלע... אָט איז שוין ענדלעך די מעדישצי-גאַס... 23...29.

מאָניקע האָט זיך געפרייט מיטן פּראָפעסאָר וויגנאבאָס נישט ווייניקער פון איר מומע. ער איז געווען אַן אַלטער בחור, אַ באַרימטער היסטאָריקער, דער שטערן פון „קאָלעדזש דע פראנס". די באַשיידענע פּענסיאָנאַט-פאָרשטייערין האָט נאָך אונטערגעהאַלטן מיט אים אירע אַלטע חברשע באַציונגען פון די פאַרשוווּנדענע צייטן בעת זי האָט נאָך שטודירט אין לאַטייִנישן קוואַרטאל. די פריילין סילוועסטרע האָט זייער ליב געהאַט, קוים פלעגט זי נאָר האָבן די געלעגנהייט, זיך אומצוקוקערן אין דער דאָזיקער וועלט פון אידעאלאָגיע און פרייער דיסקוסיע. פריילעכע זענען ביידע פרויען אַרויף אויפן פינפטן שטאָק, פונוואַנען די פענסטער זענען אַרויסגעגאַנגען אין לוקסעמבורג-גאָרטן. די איינגעפאַלענע טרעפּ, די נידעריקע הויזטיר, דער פאָרצימער פול מיט היט און מאַנטלען פון תלמידים, אַלץ האָט עדות געזאָגט אויף פּראָלעטאַרישע באַשיידנקייט.

מאָניקע האָט זיך איבערגעוואָרפן מיט איר מומען מיט אַ פיל־זאָגנדיקן שמייכל. די דאָזיקע באשיידענע אָרעמקייט האָט איר א סך מער אימפּאָנירט ווי דער גרויסער רייכטום פון פיל אנדערע דירות.

– „אָ, מיין גוטע סילוועסטרע!" האָט אויסגעשריגן דער הער וויגנאבאס, און פון גרויס איבערראשונג האָט ער גערוקט אהין און צוריק דאָס היטל איבער זיין סאָקראַטוס-קאָפּ.

– א, ווי פריי איך זיך אייך ווידער צו זען. און אויך אייך, גנעדיקע פריילין... ערלויבט מיר אייך פאָרצושטעלן... הער רעזשי בואסלאָ, ראָמאַנען-שרייבער... הער זשאָרזש בלאנשע, פּראָפעסאָר פאר פילאָזאָפיע אין קאהאר, איינער פון מיינע תלמידים... מיט אַן אייגנטימליכן זשעסט האָט ער א גלעט געטון זיין באָרד, ווי ער וואָלט וועלן צוריק געפונען דעם פאָדעם פון זיין

איבערגעריסענער רעדע, און האָט באמת ווידער אָנגעהויבן פון דאָרט ווו ער האָט זיך אָפּגעשטעלט,

— איך האָב נאָר וואָס געהאַט בדעה צו דערוויזן, אַז דאָס איצטיקע הייראַטן, ווי ס׳פּראַקטיצירט זיך אין אונזער בורזשואַזער געזעלשאַפט, איז אַן אומנאַטירלעכער צושטאַנד. פאַרצייעט מיר מיינע דאַמען, די שולד פאַלט ניט אויף מיר, מיינע דאַמען, נאָר אויף הער בלאַנשע, וועלכער האָט צו מיר אַפּעלירט מכח זיין צוגעגרייטן טעזיס: דאָס „הייראַטן און די פּאָליגאַמיע״, ער ווייסט, אַז איך האַלט איצט גראָד ביים לעצטן קאַפּיטל פון מיין „זיטענגעשיכטע פאַר 1914... די עוואָלוציע פון די פאַמיליען-פּרינציפּן. מיר דיסקוטירן גראָד וועגן דעם דאָזיקן עטיוד...

ער האָט אָנגעוויזן אויף אַ גאַנצן שטאָס ביכער, און מאָניקע האָט זיך פאַראינטערעסירט מיט זייערע אויפשריפטן: „די פרוי און די סעקסועלע פראַגע״, פון ד״ר טוילאַז „די ליבע און די הייראַט״ פון עלען קיי א. אַ. וו. אין פעקל האָט זיך אויך געפונען אַ בוך מיט א געלן דעקל: „וועגן דער הייראַט״ פון לעאָ בלום.

— איך האָב עס געלייענט, האָט זי געזאָגט. ער זאָגט אַרויס זייער פיל אמתע און שאַרפזיניקע, זאָגאַר טיפע געדאַנקען, אָבער...

זי האָט געשפּירט אויף זיך די בליקן פון אַלע דריי מענער וויגנאַבאָס האָט געשמייכלט, די אויגן פון ראָמאַנען-שרייבער האָבן פיינטזעליק געפינקלט, דער דריטער גאַסט האָט געמאַכט אַן איראָנישע אָבער זייער העפלעכע מינע.

— רעדט ווייטער, מיר בעטן אייך, האָט געזאָגט הער וויגנאַבאָס מיט זיין מילדער גוטסקייט.

און, ווענדענדיק זיך צו זשאָרזש בלאַנשע, האָט ער מוסיף געווען: — אָט האָט איר אַן אומגעריכטן מאַטעריאַל! איר דאַרפט עס אויסנוצן, ליבער פריינט.

זי האָט גוט פאַרשטאַנען די לעכערלעכקייט פון איר פּאָזיציע אין געגנוואַרט פון די דאָזיקע געלערנטע, באַרימטע פּסיכאָלאָגן, וואָס האָבן איר נישט געקענט און וואָס האָבן זיך אינסטינקטיוו אָנגעוואָפּנט מיט זייער געלערנזאַמקייט קעגן איר דילעטאַנטישער פּלוידעריי. נישט געקוקט אויף דער אויפפאָדערונג פון ביידע פּראָפעסאָרן האָט זי אָבער געשוויגן. זשאָרזש בלאַנשע האָט באַמערקט איר פאַרלעגנהייט און האָט זיך פאַר איר זייער גאַלאַנט אָנגענומען.

— דאָס „אָבער" פון דער גנעדיקער פרײַלין שטרייכט אונטער די געפילן, וואָס מ'קאָן לייכט אַרויסנעמען פון איר ציינגערן, ווען מ'זאָל דערביי אפילו נישט זיין קיין געלערטער. איך בין מסכים מיט לעאָ בלום, אַז די מענטשהייט בכלל איז געשטימט פּאָליגאַמיש. אונטער פּאָליגאַמיע פאַרשטיי איך — כדי לגמרי אויסצושעפּן די באַדייטונג פון וואָרט — דעם אינסטינקט, וואָס באַוועגט דעם מאַנספּערשוין צו זוכן גלייכצייטיק, אָדער איינע נאָך דער אַנדערער עטלעכע פרויען; אַזוי ווי די פרוי־אייניקע מענער. אַלץ אָבער איידער זיי האָבן געפונען די פּערזאָן פון דעפיניטיווער וואַל, דעם אויסגעווײלטן פון זייער האַרצן.

מאָניקע האָט אויפגעהויבן אַ שטאַרקן פּראָטעסט. ער נעמט אַ ביישפּיל פון זיך און פון אַ סך אַזעלכע ווי ער... לוסיען געהערט נישט צו זייער לאַגער — וואָס פאַר אַ עזה האָט ער צו זאָגן, אַז די פרוי... זי האָט זיך געפילט שטאַרק באַליידיקט, מ'זאָל איר האַלטן עפּעס פאַר אַ גינעט אָדער אַ מישעל. פאַרהאַרטעוועט דורכן ספּאָרט און דורך איר ריינעם אַרט דענקען, איז זי געווען צניעותדיק, ריכטיק אַזוי ווי אַ קינד... און אַ צנועה איז זי געבליבן ביז צום מאָמענט פון דער התקרבות, וואָס האָט איר פאַרוואַנדלט אין אַ פרוי נאָך איידער זי איז געוואָרן אַ ווייב. זשאָרש בלאַנשע האָט געשפּירט, אַז ער געפעלט איר נישט און האָט זייער ליבנס־ווירדיק געזאָגט:

— איך וויל אָבער צוגעבן ליבע פריילין, אַז ס׳רוב פרויען און יינגע מיידלעך, — אויב זיי זענען נאָר נישט פאַרדאָרבן, איידער זיי ווערן נאָך רייף, שטרעבן אויסשליסלעך צו מאָנאָגאַמיע. זיי פאַרלאַנגען נישט מער ווי צו זיין בלויז דאָס ווייב פון איין־איינציקן מאַן בתנאי אָבער, אַז מ׳זאָל זיי אמת ליב האָבן.

מיט אַ קאָפּ־שאָקל איז זי דערצו מסכים געווען.

דורכן דורות־לאַנגן קאַמף צווישן דעם ווייבלעכן אידעאַל און די מענלעכע חיהשע אינסטינקטן, צוזאַמען מיט דעם סעקסועלער אַנאַרכיע, איז אַנטשטאַנען די נייגונג צו פּאָליגאַמיע — דייטלעכער געזאָגט — צו פּאַליאַנדרע, צו וואָס ס׳איז גענייגט די פרוי... אַ שרעקלעכע אַנאַרכיע, וואָס איז ווערט צו באַדויערן. דאָס באַווייזן גאַנץ בולט אייערע קאָנקלוזיעס, מורי ורבי.

— איך האָב דערפאַר שטאַרק מורא, האָט וויגנאַבאָס געזיפצט, איבערהויפּט כל־זמן ס׳וועט נישט געשאַפן ווערן קיין נייע ערציונגס־סיסטעם.

בואַסלאַ האָט מיט מאָניקעס ערלויבעניש, פאַררויכערט זיין קליינע הילצערנע לילקע און אַרויסלאָזנדיק פון מויל אַ גאַנצן וואָלקן רויך, האָט ער זיך געוויצלט:

— דאָס וועט העלפן ווי אַ טויטן באַנקעס! ערציונג? ס׳ווילט זיך מיר לאַכן... וועגן דעם האָט מען נאָך געקאָנט רעדן פאַרן קריג!

די שטימונג איז געוואָרן זייער אַ געדריקטע: מ׳האָט זיך פּלוצלינג דערמאָנט אָן די שרעקלעכע הריגות, אָן חורבנות און אין אַלע זייערע קאָנסעקווענצן.

— וואָס קאָן מען אַלזאָ האָפן? האָט געפרעגט מאָניקע שטאַרק פאַראינטערעסירט מיטן עצם פון דער דאָזיקער דיסקוסיע. אויב דער מאַן, דער אומבאַשרענקטער הערשער, דער פּריווילעגירטער, געפינט, אַז אונזער וועלט איז שיין און פולקאָמען בתכלית השלמות, וואָס בלייבט נאָך צו טאָן דעם שילער?

בואַסלאַ האָט געהויבן די אַקסלען און האָט קיין חשק נישט געהאַט צו ענטפערן... ער האָט בעת-מעשה געטראַכט, אַז דער תלמיד איז אַריבערגעוואַקסן דעם לערער. דעם אַלפן-דרוק פון פּראָנט און זיינע קאָנסעקווענצן שפּירט ער נאָך גאַנץ גוט אויף זיין אייגנעם קערפּער — בעת הינטן אויף די עטאַפּן, האָבן די קליינע מיידלעך געקלערט מכוח פאַרברענגען, זיך אַמוזירן!... שפּיטעלער און טאַנץ-אָוונטן...! מיט פאַרביסענע ליפּן האָט ער געצויגן זיין פּייקע.

בלאַנשע האָט זיך אומגעקערט צום איבערגעריסענעם געשפּרעך.

— די גנעדיקע פריילין האָט רעכט. פון שטאַנדפּונקט פון דער פרוי איז די פּאָליגאַמיע מער אַ רעפלעקס, ווי אַן אינסטינקט; מער אַ סיבה ווי אַ מסובב. אַ צעשטערנדיקער רעפלעקס, אַ פאַרניכטענדיקע ווירקונג; אין נאָמען פון שטרענגער גערעכטיקייט טאָרן מיר אָבער נישט באַקעמפן דאָס רעכט פון דער פרוי אויף די דאָזיקע פּריווילעגיעס פון מאַן, הגם בעת מיר מוזן אָנערקענען, אַז די הייראַט און די ליבע, — דאָס הייסט דער סעקסועלער אינסטינקט — זענען לחלוטין צוויי באַזונדערע זאַכן... אָבער איך ווייס נישט צי מעג איך...

— רעד ווייטער, הער פּראָפעסאָר, איך בעט אייך, אויב איך שרעק זיך פאַר געוויסע אידעען, האָב איך אָבער קיין מורא נישט פאַר ווערטער!

ער האָט זיך פאַרבויגט...

— פאַרבינדן די הייראַט מיט דער ליבע, הייסט פאַראייניקן פייער מיט וואַסער, אָדער דעם שטורעם מיט דער שטילקייט! די ליבע און די הייראַט גייען אַמאָל צוזאַמען, ס'טרעפט זיך, אָבער זייער זעלטן און אויף אַ קורצער צייט.

אַ גרויסן דאַנק אייך! דאָס זאָגט איר מ י ר וואָס אין פערצן טעג אַרום גיי איך חתונה האָבן מיט דעם, וועמען איך ליב.

— איר, מײן זײער חשובע פרײלײן, װעט זײן די אויסנאַם, װאָס באַשטעטיקט די אַלגעמײנע רעגעל. װיפל דאַפנעס *) און כלאָעס האָבן זיך אין זײער צוזאַמענלעבן פאַרװאַנדלט אין פילעמאַנען און באַװקידעס **) און דאָס ערשטע נאָך שװערע נסיונות.

— און װאָס שלאָגט איר פאָר?

— מײן עצה איז, אַז מ׳זאָל אומבאַדינגט לאָזן די ײנגע מײדלעך ביז צו דער חתונה פירן אַן אַזױ גערופענעם בחורשן לעבן, דאָס װאָלט זײ מאַכן פאַר בעסערע װײבער און אפגעקלאַפּט אַביסל די פליגל.

מאָניקע האָט זיך צעלאַכט אויפן קול.

אַ נס איז מיר געשען, װאָס נישט אַלע מענער טראַכטן אַזױ װי איר, װען נישט, װאָלט איך נאָך חס ושלום אינגאַנצן אויסן געבליבן.

און דאָך איז עס דער אײנציקער װעג אויף אויסצובעסרן די געזעלשאַפט. אויסער דעם װאָלטן מיר אײן מאָל פאַר אַלעמאָל פּטור געװאָרן פון דעם געפערלעכן סם, פון דער אײפערזוכט. קוים באַפרײט זיך די ליבע פון דער מאַניע, אַז מ׳מוז זיך קעגנזײטיק אָנגעהערן, און זאָגט זיך אָפּ פון אוזורפירטן אײגנטומס־רעכט ביזן טויט אַרײן, װעט זי סוף־כל־סוף װערן אַ גליק! מ׳האָט חתונה ערשט דעמאָלט װען מ׳װיל רויק לעבן און האָבן קינדער. דאָס איז אַ סך בעסער, װי באַגײז פאַרשידענע נאַרישקײטן.

---

*) דאַפנעס דער זון פון נערמעסן, דער געליבטער פון דער נימפע באַנדאַן. כלאָיאַ דער דינאַמין פון צערערן, דער געטן פון ערד־אַרבעט. (גריכישע מיטאָלאָגיע).

**) פילעמאַן און באַװקידאַ (אין דער גריכישער מיטאָלאָגיע) – אַ מוסטער־האַפטע פאָרפאָלק, װאָס האָבן זיך אויסגעבעטן בײ יופּיטערן, דערגרײכנדיק צו זקנה ושיבה, צו שטאַרבן אין אײן טאָג.

די איבערזעצערן

בואסלאַ האָט זיך געבעסט:

ליבע אָן אייפערזוכט? — ווי אַ גוף אָן אַ נשמה! דאָס זעלבע ווי אייער חתונה אָן ליבע... אַ קאָמבינאַציע פון צוויי גאַנץ זיך קעגנזייטיק צו דערשטיקן. דאָס וועט אייער צוקונפט-געזעלשאַפט נישט אויסבעסערן. אַ גרויסער קונץ זיך צונויפצופאָרן ווען מען האָט שוין קיין פיס נישט צו אַנטלויפן.

מאָניקע האָט אים געגעבן גערעכט.

— דאָס חתונה האָבן לויטן רעצעפט פון הער בלאַנשע איז אַ מושב-זקנים פאַר קאַליקעס.

— פאַרצייט, ליבע פריילן, איז זיי דער פּראָפעסעאָר לעבּהאַפטיק אַריינגעפאַלן אין די רייד. איך בין להיפך, אין דער מיינונג, אַז עס קען זיין נישט קיין שום אַנדער הייראַט, אָדער בעסערע פאַרייניקונג, ווי נאָר די, וואָס באַזירט אויף ליבע און דויערט אַזוי לאַנג כל זמן מ׳האָט זיך ליב. איך געפין אָבער אַז אַזאַ פאַריינקונג האָט מער אויסזיכט אויף אריכת ימים, אויב דער מאַן און די פרוי פאַרשטייען זיך קעגנזייטיק און דעקן אויף איינער פאַרן אַנדערן זייער גאַנצן אינערלעכן מהות. און די פרייע פאַרבינדונג איז פאַר מיר לגמרי דאָס זעלבע ווי די לעגאַליזירטע (סאַנקציאָנירטע).

הער וויגנאַבאָס האָט אויפגעהויבן זיין שטים: די פרייע ליבע איז טעאָרעטיש גענומען באמת די שענסטע. בלאַנשע האָט אָבער רעכט רעדנדיק מכח די קינדער. דאָס הייראַטן גאַראַנטירט זיי לכל הפחות, די פרייע ליבע איז נאָך ביי היינטיקן טאָג אויך מקריב די קינדער.

בואסלאָ האָט אַריינגעוואָרפן:

— ענדערט אייערע געזעצן, אויב די באַדערפענישן פון יחיד שטייען אין קעגנזאַץ צו די מלוכה-רעכט. מיר מוזן אומבאַדינגט ברענגען אויף דער וועלט וואָס מער קינדער

ער האָט געפינטלט מיט די אויגן.

— פאַרן קומענדיקן קריג?

— איר ווייסט גאַנץ גוט, האָט געענטפערט בלאַנשע, אַז אין פראַנקרייך ענדערן זיך די געזעצן נאָר צוזאַמען מיט די זיטן.

— ביז יענער צייט וועלן מיר שוין אַלע זיין אויפן עולם האמת. פראָפעסאָר וויגנאַבאָס האָט געגלעט זיין באָרד:

— און רענאַנס אַנדענקען, מיין טייערער? די לעבעדיקע גיין פאָרווערטס אויפן בריק, וואָס די טויטע האָבן געלייגט. ס'האָט געהערשט אַ שטילקייט. די מומע סילוועסטרע האָט זי איבערגעריסן. דאָס סיסטעם פון הער בלאנשע מוז מען באַקעמפן צוליב דעם וואָס ס'לעזט נישט, נאָר פאַרקערט, ס'קאמפליצירט דאָס פראָבלעם פון קינד. סיידן די מלוכה וועט ענדערן די געזעצן. די פרייהייט פון די יינגע מיידלעך אָבער וועט, פאַרקערט, פירן צו קארופציע...

— פאַרצייט, האָט איר וויגנאַבאָס איבערגעהאַקט, דוקא די היינטיקע מאָראַל, אָדער בעסער אונמאָראַל, פירט צו שוויינערייען... ווען מיר זאָלן נישט געוועסט דערשטיקן ביי דער פרוי אירע דורות לאַנג עקזיסטירענדיקע נייגונגען, וואָלטן מיר איצט אָן שום ספק געהאַט אַ סך אַ גרעסערן סעקסועלן גלייכגעוויכט.

— ס'וואָלט גאַנץ באַשטימט געווען אַ סך גרעסערע צאָל אומלעגיטימע געבורטן און ס'וואָלט זיך געשאַפן אַ מאַסע קאָמפליצירטע סיטואַציעס. צי דען געפינט איר נישט, אַז די צאָל קינסטלעכע מפּלען איז אָן דעם אויך גענוג גרויס? לכל הדעות האָבן מיר גענוג כשרע און נישט כשרע קינדער.

זשארזש בלאנשע האָט געשמייכלט.

— געוויס, גנעדיקע פריילין, איר קאָנט זיכער זיין, אַז די... וואַרט נאָר, ווי זאָלן מיר יענע עמאנציפירטע אָנרופן... די... די בחורטע פון דער צוקונפט...

אָבער לאו דוקא! האָט מאָניקע ערקלערט, איך גופא בין אויך אַ ביסל אַ בחורטע. און איך שווער הייליק, אַז איך בין

זייער ווייט פון די אַלע נייגונגען וועגן וועלכע איר האָט דאָ גערעדט.

— אָ, מיין פריילן, די „בחורטע" פון דער צוקונפט וועט ריכטיק זיין אַזוי ענלעך אויף דער פון איצט, ווי איר אויף איי־ערע שוועסטער פון צוואַנציק יאָר פריער. באַטראַכט נאָר די איבערקערעניש וואָס איז פאָרגעקומען אין אַלע קלאַסן און שיכטן אין משך פון איין דור... ! די נייע „בחורטע" וועט גיין אויפן דרך פון יינגן בחור, וועט זיך נאך מער פון אים שטעלן אויפן באָדן פון מאלטוסעס שולע — דאס איז אַלץ, כאָטש קנאַפּ וואָס קאן זי זיך דאָ אויסלערנען ! די צאָל געבורטן האַלטן אין איין פאַלן און ס'איז גאנץ נאטירלעך, נאָר אידיאָטן וועלן נאך האָבן קינדער, דוקא ווייל זיי ווילן נישט און די פאַרפירער וועלן נישט האָבן וועמען צו פאַרפירן.

— אָבער ס'איז דאָך שוין אייגנטלעך דער אונטערגאַנג פון דער וועלט דאָס, וואָס איר שילדערט אונז דא ! האָט די מומע טילוועסטרע אויסגעשריען מיט שרעק.

— ניין, נאָר דער סוף פון א געוויסער וועלט, דער סוף פון פאַרברעכן צוליב תאוות, דער סוף פון חניפה און פאראור־טיילן. דער אומקער צו דער נאַטור, וואס יעדע מאדערנע הייראַט מייד עס אויס, און איז אומצופרידן מיט זיינע געזעצן.

— איך גלויב, האָט זיך מאָניקע געוויצלט, אַז די דאָזיקע פילאָ־זאָפיע לערנט איר נישט מיט אייערע שילער ?...

ווי פאַראַדאָקסאַל !

זי איז אויפגעשטאַנען. רעזשי בואַסלאַ האָט זיך דורכגע־שמועסט מיטן פּראָפעסאָר וויגנאַבאָס מכח דעם עטיוד „דער סעקסועלער אינסטינקט" און האָט אים געפרעגט זיין מיינונג וועגן פרוידס „איינפירונג אין דער פסיכאָאַנאַליזע". מאָניקע, האָט זיך פאַראינטערעסירט מיטן דאָזיקן געשפרעך. דער אַלטער פּראָפעסאָר האָט געהאַלטן אין איין רוקן דאָס היטל אַהין און

צוריק איבערן קאָפּ. און נאָכדעם ווי ער האָט אָנגעהויבן רעדן האָט ער נאָך יעדער זאַץ ענערגיש געצופּט די באָרד. מאָני׳קע האָט זיך צוגעקוקט צו די דריי מענער, וועלכע זענען לגמרי געווען גאַנץ אַנדערע מענטשן ווי יענע מיט וועלכע זי פלעגט געוויינלעך פארקערן, נישט געקוקט אויף זיין קרומען רוקן, אויף די קליינע פיס און די צו קורצע נישט געפלעטע הויזן, אויף זיין קליינעם, ווי פון אַ קאַשטאַן אויסגעשניטענעם געזיכט, — איז וויגנאבאס געווען סימפּאַטישער פון אַלע דריי. אין זיינע ליכטיקע אויגן זענען געלעגן אַזוי פיל גוטסקייט און ווייכקייט, ארום זיינע ליפּן אזוי פיל גייסט און טאָלעראנץ, אַז זיין גאַנץ וועזן האָט אויסגעזען ווי עפּעס אן איבערמענטשלעכעס. וואָס אָנבאַלאַנגט בואַסלאַן האָט זי זיך דערמאָנט, אז זי האָט געליינט זיינעם אַ מערקווירדיקן ראָמאַן, „די אויפריכטיקע הערצער״; — אַביסל הארט אָבער שפּאַנענד — ער האָט פּאַראדירט מיט גייסטרייכע באַמערקונגען מכּח דער אייפערזוכט אין דער ליבע און דער הייראַט. (זי האָט מיט די דאָזיקע אויסשפּרוכן סימפּאַטיזירט, ווייל זיי האָבן האַרמאָנירט מיט אירע אייגענע געפילן.) אָבער קיינמאָל אין לעבן וואָלט זי זיך נישט געקאָנט צוגעוואוינען צו אַזאַ מענטשן, וועלכן ס׳פעלט לגמרי די אויסערלעכע עלעגאַנץ. ער איז געווען אַ פאַרקעפּערונג פון מוסקולן, הויך געוואַקסן, גראָבע הענט, אויפן ווילדן פּנים האָבן געבליצט א פּאָר משוגעדיקע אויגן מיט געלע סקלעראָטישע קעצישע ווייסלען, די באָרד רויט און שטעכעדיק. רעזשי בואסלא האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ פּרא אדם, וואָס האָט אַ ווייך האַרץ, אַ גוטמוטיקער יונג, אויף וועלכן מ׳האָט נישט געקאָנט זיין אין כּעס.

דער פּראַזיאָר בלאַנשעט איז געווען שלאַנק, קליין און אַרי־סטאָקראטיש, ער האָט געהאט א גלאטן געזיכט פון אַ יונגן בישאָף. זיין פּראָפעסאָרישער אויסזען, מיט זיין כּלומרשט סקעפּטישער

צופרידנהייט האָבן מאַניקען נישט באַצויבערט בלאַנשעט איז געווען אַ פלוישער. גרויסמוטיק אין דער טעאָריע, אין לעבן אָבער די פאַרקערפערונג פון עגאָאיזם.

נישט געקוקט אויף די אידעען, מיט וועלכע ער האָט כסדר זשאנגלירט און וואָס אַ סך פון זיי האָבן האַרמאָנירט מיט אירע אייגענע, האָט זי שטארק פאַראורטיילט זיין אַנזיכט אויף דער הייראַט בכלל און אויף אירער גופא בפרט. זי האָט עס געהאַלטן פאַר זייער אומאַנשטענדיק פון זיין זייט און פאַר אַ פערזענלעכע באַליידיקונג. זי האָט געגלויבט צו זיין אין דער הינזיכט אַן אויסנאַם און וואָס קען דאָס איר אָנגיין, וואָס דער דאָזיקער פאַצעט קלערט וועגן דעם, איינס איז איר געווען קלאָר, אַז נישט קוקנדיק אויף זיין גרויסער רעדנער-קראַפט האָט ער איר אינערליכן מהות נישט באַגריפן מיטן שטארקן ווילן וועט זי איר גליק אויפבויען און פאַרטיידיקן.

זי האָט אַ ציטער געטאָן, אַז וויגנאַבאָס האָט אויפגעהערט רעדן.

— בכלל דאַרף איך נאָך איבערלייענען זשול-ראָמענס שטו-דיען, — האָט געזאָגט בואסלא, כדי זיך צו אינפאָרמירן איבער פרוידן.

— און איר וועט, אַזוי ווי איך, בעקומען אַ פאָרשטעלונג וועגן דער פסיכאָ-אַנאַליזע, — האָט וויגנאַבאָס באַמערקט, אָדער כדי דייטלעכער זיך אויסצודריקן — ער האָט זיך געווענדט צו מאָניקען — וועגן דער אַנאַליזע פון פסיכישן אינהאַלט און מענטש-לעכן מהות. אָבער וואָס פאר א ריח-ניחוח — מיינע פריינט, ממש דעם נאָז צו פאַרשטאָפן. ווען מ'זאָל אים ווייניקסטנס קאָנען גלויבן דעם הער פראָפעסאָר פרויד. איבעריקנס האָט ער בכלל מיט זיין עסטרייכישער חכמה גאָרנישט מחדש געווען. פארגלייכט די ציוריכער שולע. אין דער וויסנשאַפט ווי אין דער ליטעראטור זענען מיר תמיד מער רעפראָדוצירער ווי שעפער.

— איר בלייבט שטענדיק דער זעלבער — האָט זיך די מומע סילוועסטרע געוווּנדערט — דער פּשוטער ענו ווי אַלע אמתע חכמים.

— טאַ — טאַ — טאַ.

ס'רוב צעשפּליטערן זיך — האָט וויגנאַבאָס פאַרזיכערט — אויף זיי ספּעציאַליזירן זיך נישט אין איינער פון דער גרויסער מאַסע וויסנשאַפטן. דייטלעך קאָן מען זען נאָר דאָס, וואָס מ'אַנאַליזירט אונטערן מיקראָסקאָפּ. פלוידערן גלאַט אין דער וועלט אַריין — נעכטן מכח בערגסאָניזם און היינט וועגן איינשטייניזם — דאָס דאַרפן מיר איבערלאָזן פאַר די געזעלשאַפטלעכע דילעטאַנטן און דרייגראָשעדיקע קריטיקער... נישט קוקנדיק אויף דעם האָט ער זיך שטענדיק אינטערעסירט מיט די אַרבעטן פון אַנדערע, זיך געיאָגט נאָך יונגע טאַלענטן און געטאָן אַלעס מעגלעכע כדי זיי אַרויסצופירן.

— גו, וואָס פאַר אַן'איינדרוק האָבן זיי דאָרט אויבן אויף דיר געמאַכט? — האָט געפרעגט די מומע סילוועסטרע, אַז מיר זענען אַראָפּ פון די טרעפּ.

— דער הער וויגנאַבאָס אַן אויסגעצייכנטן, אָבער די אי-בעריקע... !

— דו ביסט אַ גרויסע אויסקלייבערין. האָט די טאַנטע גע-זאָגט, פאַרגעסנדיק לגמרי, אַז אַ יינג מיידל אימפּאָנירט נישט דאָס וואָס ס'געפעלט אַן עלטערע פרוי, אַז מיט די יאָרן ענדערן זיך אויך די אַנזיכטן. זשאָרזש בלאַנשעט קאָן מען אויך נישט אַוועק-מאַכן מיטן האַנט און בואסלאַ איז אַן אָריגינאַל. זיי זיך לכל-הפּחות מודה, אַז מיר האָבן פאַרבראַכט אַ פּאָר שעה אינטערעסאַנט. און ביי דעם אַלעם עקזיסטירט פאַר ס'רוב פרעמדע, און אַפילו פאַר די פאַריזער גופא בלויז דער מאָנמאַרטר.

— דאָס איז ליידער אַן אמת, דער מאָנמאַרטר פאַרשטעלט פון זיי דעם קאָלעזש דע פראַנס!

V

— דער פאָרהאַנג האָט זיך אַרָאָפּגעלאָזט נאָכן ערשטן אַקט פון „מענעלאַאוס״.

— וואונדערבאַר, האָט געזאָגט פרוי לערביער אויסדריייענדיק זיך צו איר טאָכטער.

— נישט אַזוי שרעקלעך!

— דו מוזט שטענדיק זאָגן פאַרקערט!

און זי האָט אויפגעהויבן די אַקסל־בענדער, וואָס האָבן זיך אַראָפּגעגליטשט פון אירע ווי אַלבאַסטער־ווייסע שולטערן. אַ אויסגעוויילטע געזעלשאַפט! האָט געזאָגט הער לערביער, לאָרנעטירנדיק דעם זאַל. מ׳שפּירט דעם יום־טוב. דער קאָסמאָס־טעאַטער האָט זיך ערשט נישט לאַנג געעפנט. מ׳האָט געשפּילט אינטערנאַציאָנאַלע אָפּערעטעס. דער טראַנספּאַרמיקער פּאַרקעט און די מאַסע אָפענע לאָזשעס האָבן געשטראַלט פון טויזנטער ליכט. דעם סילוועסטער־אָוונט האָט מען געפייערט דורך דער פּרעמיערע: „מענעלאַאוס״ מיט אַלעקס מאַרלי אין דער הויפּטראָל. די מענער האָבן געטראָגן פראַקן, די דאַמען דעקאָלטע. די פּערל און דימענטן אויף די דעקאָלטירטע קערפּער־טיילן האָבן געגלאַנצט ווי טויטראָפּנס. די קערפּער — ווי די ווייניקער אַנציענדיקע, אַזוי אויך יענע, וואָס האָבן זיך אָנגעבאָטן אין געטלעכער האַרמאָניע האָבן זיך פון קאָפּ ביז פיס געזען אין אויסשניט פון די דורכזיכטיקע קליידער. זיי האָבן געמאַכט דעם איינדרוק ווי אויסגעשטעלטע אויף אַ שקלאַפן־מאַרק פאַר דער עקספּערטיזע פון אַמאַטאָרס אָדער קונים. מיט בליקן פון מבינים האָבן די קויפער אָפּגעשאַצט די אַנטבלויזטע שולטערן, די נאַקעטע הענט, די צוציענדיקע ברוסטן. די מאָדערן־אויסגעקעמטע קעפּ פון טיפסטן בלויִשוואַרץ ביזן העלסטן בלאָנד. די געפאַרבטע און געפּודערטע געזיכטער, אַלץ אינאיינעם האָט געגעבן דערדאָזיקער אויסשטעלונג

פון שענהייטן אַן אויסזען פון באַמאָלטע מאַסקעס. אַלץ האָט זיך באַוועגט, געגלאַנצט און שעמערירט, און דער שטאַרקער ריח פון פּאַרפום און עסענצן האָט זיך צונויפגעמישט מיט די ריחות פון די מענטשלעכע קערפּערס — אַ ריח־ניחוח ווי אין אַ חיות־שטייג.

מ׳האָט זיך באַגריסט מיט קאָפּ־שאָקלען, מיט האַנט־באַוועגונגען. פּרוי לערביער האָט דערקענט אונטן אין פּאַרקעט פּלאָמבינאַס פּאַרוק, דער גענעראַלין מערלין און איר מאַן, וואָס אין ציוויל־קליידער האָט ער אויסגעזען ווי אַן איינפאַכער אַלטער ביוראָ־בעאַמטער. שפּעטער פּרוי הוטיער מיטן אַמאָליקן מיניסטער. דעם הער דע־לאָט מיט דער טאָכטער, וואָס זייער נאָמען האָט געדינט אַלס טעמע פּאַר פּערמאַנענטע רכילות־טרייבעריי... פּרוי לערביער האָט אויך דערזען סעסיל מערין, דעם עלעגאַנטן נעווּראַסטעניקער, וועלכער האָט באַגריסט מאָניקען פון דערווייטנס.

— טו נאָר אַ קוק, — האָט געזאָגט פּרוי לערביער — דאָרט אין לאָזשע הינטער דער קאָלאָניע... פּרוי באָרדינאַט און פּרוי זשאַקעט... מישעל גריסט דיך. ווער זיצט דאָרט בּיי זיי?

דער הער האָט זיך אויסגעדרייט. מאָניקע האָט אַ שמייכל געטאָן.

— מאַקס דע לאַם.

— אַנטינוי! וואָס טוט ער דאָרט...? פלירטעוועט אפשר מיט מישעלן...!? זי גייט דאָך אָבער חתונה האָבן מיט ד׳אַנטרעגן. אָדער אפשר מיט איר מאַמען אויפן חשבון פון דער זשאָרזשזאַנד פּרעמיע... ער באַקומט איר אָבער סיי ווי סיי... אַלזאָ פּאָנעטע! יאָ, שוין ריכטיק... ראַמסאָן איז אין לאָזשע בּיי אַבראַם ראָטשילד. אָבער ווו איז לעאָ...? אָדער קלערט טאַקע די דאָזיקע איבערנאַציאָנאַליסטישע קאָקאָטע צו כאַפּן אַ נייעם העכט?

אַ בּייזער שמייכל האָט זיך באַוויזן אויף אירע ליפּן. כאָטש לפּנים איז זי מיט איר זייער גוט געווען, האָט זי איר דאָך גישט ליב געהאַט, דער דאָזיקער „גרויסער יודישקע". פּאָנעטע איז געווען אַן אָנגענעמע ערשיינונג מיט אירע גאַזעלן־אויגן און

זייער העפלעכער האלטונג (אפשר אַ דאַנק איר געוואוינהייט פאַר יעדערן און ביי יעדער סיטואַציע צו בויגן דעם רוקן)

פרוי לערביער האָט שטאַרק מתרעם געווען אויף באַרדינאַט דערפאַר, וואָס זי האָט'ס פארשטאַנען מיט אַלע כּשרה און נישט כּשרה מיטלען אַריינצוציען איר מאַן אין די הויכע ספערן. דערדאָזיקער, מיט א קורצער צייט צוריק קליינער באַאמטער אין פינאַנץ־מיניסטעריום, האָט זיך מיט אַ סקאַנדאליעזער געשווינדקייט אריינגעכאַפּט אין מיניסטאָרן־קאבינעט און באקומען דאָרט דעם פּאָסטן פון וויצע־דירעקטאָר.

באלד אין ער געוואָרן דעם מיניסטערס פערזענלעכער סעקרעטאר, פערסאָנאל־שעף און גענעראַל־אינספעקטאָר. איצט האָט מען געשמועסט, אַז ער אַנטזאַגט זיך פון רעגירונגס־פּאָסטן און דורך ראַמסאַנס פּראָטעקציע ווערט ער פּאָרזיצנדער פון אַ גרויסער באַנק...

— ס'איז ממש אומגלויבלעך, פרוי לערביער פלעגט זיך וויצלען, אַז מ'האָט צווישן זיך געפלעגט רעדן מכּוח דער ליבער פּאַנעטע.

— אַזוי קונציק אויסצוטרעטן דעם מאַן אַ וועג, און קיין זאַך דערצו נישט טאָן ווי בלויז זיך וואַרפן אויף די קני. אָדער: זי האָט אין זיך אַזאַ כּוח צו דערלאַנגען די האַנט, אַז קיין שום מאַנספערשוין קאָן נישט ביישטיין.

אָבער באַרדינאַט האָט געהאַט ערפאָלג. און ער האָט זיך אויסגעלאַכט פון די אַלע טענות.

— דו האָסט הנאה צו רעדן, מוטער! האָט מאָניקע געזאָגט... איך וויל צוגיין צו מישעלן.

— דערמאָן איר מוטער, אַז מאָרגן ערוואַרט איך איר און העלענע סיוז צו טיי ביי קלערידזש.

מאָניקע האָט געשווינד דורכגעשפּאַצירט די קוליאַרן גלייכגילטיק צו די בליקן, וואָס האָבן איר ממש אויסגעטאָן. זי האָט

פשוט נישט געקאָנט אַריבערטראָגן די דאָזיקע מענטשן־מחנות, די אַזויגערופענע „עכט פּאַריזערישע" צוזאַמענקונפטן, וואָס זייער גלענצנדע אויבערפלעך האָט פאַרדעקט דעם שרעקלעכן אינערלעכן שמוץ... די קערפּער אויסגעשטעלט צום פאַרקויפן, די נשמות צום אונטערקויפן דורך שוחד...

גאָט צו דאַנקען — ווי זשאָרזש בלאַנשעט האָט היינט געזאָגט — וואָס ס'זענען פאַראַן אויסנאַמען! אָבער מ'קאָן זיי אויסציילן אויף די פינגער: ווי למשל, זי גופא, לוסיען, וויגנאַבאָס אָדער איר מומע סילוועסטרע.

ביים געדאַנקען אָן דער מומע סילוועסטרע האָט מאָניקע אַ לאַך געטאָן, וואָס וואָלט זי געזאָגט ווען זי דערזעט אָט די דאָזיקע טאָפּעלע פאָרשטעלונג אויפן בינע און פון פּובליקום. גיט וואָס זי האָט ערשט ניט געפאָלגט איר שוועסטער, וואָס האָט איר דוקא געוואָלט מיטנעמען אויף „מענעלאַאוס"... די מומע האָט זייער גיט געטאָן, וואָס זי איז אַוועקגעפאָרן קיין בויקרעסאָן צו פרוי אָמבראַט, כדי דאָרט שטיל און רויק צו פייערן דעם ערשטן יום־טוב.

דאָס איז אויך געווען אירע אַן אַלטע חברטע אַזוי ווי פּראָפעסאָר וויגנאַבאָס, אַ פאַרקעמפּערן פון דער פרויען־פראַגע. פרוי אַמבראַט, אַ לערערין אין ווערסאַילער ליציי, האָט אויך געפונען צייט אָנצופירן מיטן קינדערהיים, וואָס זי האָט אַליין געגרינדעט. און די אַרבעט האָט איר נישט געשטערט צו זיין פאַר איר מאַן, דעם אינזשיניער, אַ מערקווירדיק גוטע לעבענס־חברטע... מאָניקע האָט זיך פאָרגעשטעלט, ווי זיי זיצן איצט אַלע דריי פאַר אַ לאָמפּ און וואַרטן אויף חצות־הלילה, כדי אָנצוהויבן די יום־טוב סעודה. זי האָט זיי מקנא געווען זייער אַרבעטס־רייכן לעבן און זייערע איינפאַכע שמחות. ווי גערן וואָלט זי — ווען זי זאָל נישט וואַרטן אויף לוסיען — מיטגעפאָרן אַהין מיט דער מומע סילוועסטרע, כדי צו פאַרענדיקן מיט איר צוזאַמען

דעם טאָג, וואָס האָט זיך פאַר איר אַזוי שווער אָנגעהויבן.

זי האָט געמאַכט דעם סך-הכּל: דער באַזוך אין מעדיצינס-גאַס, אָפּגענומען ביים קירזשנער דעם פּעלצמאַנטל און דעם מאַרדער-קאַפּאָט, זיך געטראָפן מיט לוסיענען אויף בולוואַר סיושע, כּדי צו באַקומען דאָס מעבל (דער שרייב-טיש איז אַ צאַצקע און דער ביכער-שאַנק פּראַכטפול)... און דערנאָך דער טיי ביי ריטץ אונטער די לויכטענדע בליקן פון דער ליבער, גוטער אַלטער מומע.

אַז לוסיען איז אַוועק האָט ער נאָך אַמאָל שטאַרק באַדויערט, וואָס ער קאָן איר היינט נישט באַגלייטן אין טעאַטער און וועט מוזן עסן אַליין אָוונט-ברויט... ער האָט אָבער קיין שום מעגלעכקייט נישט ס׳אַנדערש צו מאַכן. די בעלגיער האָבן אים כּלומרשט היינט נאָך אַמאָל טעלעפאָנירט. זי פון איר זייט האָט אים צוגעזאָגט, אַז ווי באַלד זי וועט אים נישט באַמערקן ביז צום סוף פון דער אָפּערעטקע אין טעאַטער פאָרט זי דירעקט אַהיים. אויב אירע עלטערן וועלן דוקא וועלן עסן אָוונטברויט מיט פּרוי באַרדינאַט, און ווי זי קלערט מיט ראַמסאַן און פלאַמבינאַ, זי שטערט זיי נישט אָבער די באַנדע קאָן זיך גאַנץ גוט באַגיין אָן איר.

— מ׳קאָן אַריינגיין ?

— געשווינט, האָט מישל אַ זאָג געטאָן, דערזעענדיק מאָניקען.

מישעל, קליין און קיילעכדיק, מיטן בלאַס בלאָנדן, כּמעט פאַרבלאָזן קאָפּ, איז געזעסן אין הינטערגרונט פון דער לאָזשע און האָט געהאַט בדעה אָנצוהויבן דערציילן מאַקס דע לאַמן אַ פּיקאַנטע מעשה — דאָס האָט מען געזעען אין אירע ברענענדיקע אויגן.

— וואַרט אַ ביסל! האָט מאָניקע געזאָגט, קודם-כּל וויל איך באַגריסן די אַלטע.

פּרוי זשאַקעט האָט לכּבוד איר צוגענומען פון די אויגן די לאָרנעטע דורך וועלכער זי האָט, ווי אַ הערשערין אירע חילות,

באַטראַכט דאָס פּובליקום. גנעדיק האָט זי אַ נייג געטאָן מיט איר ווייסן פּאַרוק. פּרוי באַרדינאַט האָט אויף אַ רגע זיך אָפּגעקערט פון די קאָמפּלימענטן, מיט וועלכע ראַמסאַן האָט איר ממש פאַרפּלייצט. שוין יאָרן לאַנג פּלעגט ער איר מאַכן זיין רעגלמעסיקן באַזוך, צו וועלכן זי איז שוין שטאַרק צוגע־וווינט.

אויסער באַרדינאַטן איז ראַמסאַן געווען דער איינציקער מאַנספּערשוין, וואָס האָט זיך פּאַנעטן שוין אַזוי לאַנג נישט צוגעגעסן. געוויינלעך האָט זי געביטן אירע ליבהאָבער אַלע זעקס חדשים. איר קורצוויייליגע פלירטן האָבן געדויערט וואָכן, אָפּטמאָל בלויז טעג, אָפּהענגיק דערפון ווי לאַנג זי האָט פון זיי געקאָנט ציען נוצן.

— איך פרעג זיך נישט אויף הער באַרדינאַט. ווייל איך ווייס, אַז ער איז אויף דער קאָנפערענץ.

דורכן פּרעזידענט פון מלוכה-ראַט, (מיט וועלכן זי האָט אַדאַנק פלאַבינאַס פּראָטעקציע אָנגעקניפּט באַציונגען) איז פּאַנעטן געלונגען, אַז איר מאַן זאָל קאָנען אַלס פינאַנס-עקספּערט זיך באַטייליקן אין דער פראַנצויזישער דעלעגאַציע אויף דער זיבן און צוואַנציקסטער פאַרזאַמלונג פון אויבערשטן ראַט...

— האַלאָ! קינדער! האָט געזאָגט מאָניקע קומענדיק צוריק אין הינטערגרונט פון דער לאָזשע. ווי ס׳ווייזט אויס לאַנגווײלט איר זיך נישט.

ס׳איז גענוג אָנצוקוקן דע לאַמן.

— זייער ריכטיק, האָט זיך דע לאַם מודה געווען, און האָט אָנגעוויזן אויף סעסיל מעער, וואָס האָט אונטן אין פּאַרקעט, אויסגעפּוצט אין אַ טונקל וויאָלעט פראַק, דעמאָנסטרירט זיין „ספּלין" מיט אַזאַ מינע, אַז ס׳האָט פּשוט געעקלט.

דע לאַם האָט געזאָגט: איך שטאַרב פון לאַכן אָנקוקנדיק דעמדאָזיקן פּאַצעט מיט זיין טרויער-מינע.

מאָניקע האָט איינגעשטימט: ער איז באמת גישט אינגנצן ביי די געדאנקען.

אַלע האָבן זיך צעלאכט.

מישל האָט טריומפירט אָן שום ספק!

מאָניקע האָט עפּעס אַ פרעג געטאָן, און מישעל האָט זיך נישט געלאָזן לאנג בעטן און אָנגעהויבן א לאנגן באריכט.

— שטעל דיר פאָר, אַז איך בין היינט געווען אויף טיי ביי פריילין דע לאָט. מיר זענען געווען זאלבעפינפט אָדער זאלבעזעקסט... דערצו נאָך די יונגעלייט, וועלכע קומען געוויינ־לעך. אונזער גאנצע באנדע איסער גינעטן, וואָס איז ווארשיינ־לעך מיט העלענא סיוז געווען געלאדן אויפן קאָנצערט ביי אניקא גאבראני. קאמער־מוזיק. איך שטעל מיר פאָר... מיר האָבן זיך אָפּגערעדט מיט סעסילן איינגערעדט אים, אַז ער וועט זיך דאָ טרעפן מיט סאשא וואלאנט. דאָס איז זיין נייע ליבע... סעסיל איז נאטירלעך געקומען. כדי אים צו אמוזירן ער זאָל נישט אנטלויפן האָבן מיר אראנזשירט פארשידענע שפּילן... אָ, איך שטארב אַוועק נאָך די דאָזיקע אומשולדיקע קליינע שפּילן!

— מיט רעספּעקט צו מעלדן — האָט אריינגעוואָרפן מאקס דע לאם.

— איר זעט אומעטום שמוץ. וואָס פאר א חטא איז עס למשל, אז מ׳זיצט אויף א בענקעלע מיט פארבונדענע אויגן, די הענט אויף הינטן...? און מ׳דארף טרעפן ווער ס׳האָט זיך דיר אַוועקגעזעצט אויף די קני און אַ קוש געטון. דאָס איז אַלץ. כל זמן מען טרעפט נישט מוז מען כסדר אָנהויבן פון אָנפאַנג.

— און דערנאָך?

— מ׳האָט זיך צונויפגערעדט צו האַלטן סעסילן די גאַנצע צייט אויפן בענקעלע פארבונדן אים די אויגן, האָבן מיר אַ ווינק־געטאָן די יינגעלייט זיי זאָלן זיין שטיל. פון די מענער וואָלט סעסיל צו שטאַרק הנאה געהאַט, האָבן מיר מיידלעך זיך אַנעם

געטון און אָנגעהויבן אים קישן, איינע נאָך דער אַנדערער, וויפל מיר האָבן נאָר געקאָנט. סימאָנע האָט אונטערגעלייגט אונטערן באַז פּאַקליע און געמאַכט זיך וואָנסען. אַז ער האָט צופּעליק געטראָפן דעם אמתן נאָמען, האָבן מיר אַלע געשריגן: נישט אמת! און חוזר חלילה, ווידער פון אָנהויב... געקושט אים אין האַלדז אויף די ליפּן... ענדלעך האָט ער נישט אויסגעהאַלטן... זיין צאָרן האָט געברענט. מ׳האָט אים אָפּגעלאָזן און וויסטו וואָס ער האָט געהאט די העזה אונז צו זאָגן?: בהמות מיידלעך, רעד זיך נאָר נישט איין, אז איר האָט מיך מאנס געוועזן (באַצוווּנ־גען)...! אָבער סימאנע, די צווייטע אין דער רייע נאָך מיר, האָט אים אָרענטלעך באצאָלט זיין אָנגעבלאָזענע צורה, זיינע בלייערנע אויגן האָבן געמאכט אַ שרעקלעך קאָמישן איינדרוק. ער האָט אויסגעזעען ווי אַ גומענער חזירל, וואָס מ׳בלאָזט אים אָן. און אַז ער פאַלט ווידער איין גיט ער אַרויס אַ מאַדנם טאָן: קוואיק!

דער אַנטראַקט האָט זיך געענדיקט.

– ס׳עקלט מיר, האָט מאָניקע אַ זאָג געטאָן... אויף ווי־דערזעען!

זי איז אַנטלאָפן ווי אַן אָפּגעבריטע. אַ שיינע פאָרשטעלונג קאָן האָבן מאַקס דע לאם פון דאָזיקן אומשולדיקן שעפּסעלע און פון איר גופא: לכל הדעות האָט מען דאָך דאָ צו טאָן מיט אַ גייסטרייכן מענטשן. וואָס האָט מיטגעמאַכט דעם קריג, און וואָס אין זיין באַרוף אלס קריטיקער, האָט ער גוט געקענט די זייטן פון זיינע צייטגענאָסן. מאָניקע איז געווען איבערצייגט, אַז ער קוקט איצט אויף איר מיט דערזעלבער פאַראַכטונג ווי אויף מישעלן.

זי האָט זיך נאָר אויסגעדרייט האָט זיך מישעל גלייך פאַר איר אַ נעם געטאָן.

ווי זי בלאַזט פון זיך; דוקא די וואָס מאַכן דעם אָנשטעל

צורעכט, אַז זיי זענען גרויסע צבועות, דוקא זיי זענען ערגער פון אַנדערע.

די גאַנצע גרויסקייט אירע איז, וואָס זי קלויבט זיך חתונה האָבן...? אָבער וואָס איז דער מער מיט איר... איך האָב אויך חתונה! האָט זי צוגעגעבן.

– איר ערלויבט מיר, מיינע טייערע, האָט ראמסאן געבעטן, דורכשטופנדיק זיין גרויסן בויך דורכן טיר. אויף ווידערזעען ביי רוניאַן!

– דאָס ווענדט זיך אין דער מאַמען!

און אנשטאָט איר ליבן שמייכעלע, האָט זי אים תיכף הינטער זיינע פלייצעס אַרויסגערוקט אַ צונג.

– איך גיי מיט... גאָט צו דאַנקען וואָס איר האָט אָנגענומען די איינלאַדונג! האָט זי געזאָגט זיך ווענדנדיק מיט אַ מונטערן שמייכל צו איר קאַוואַליער, וועלכער האָט זיך געפודערט מיטן טאַשן-טיכעלע... הייס איז דאָ דערשטיקט צו ווערן... ווייזט נאָר די פראַכטפולע טאַשן טיכל...

אין טאַשן-טיכעלע איז געווען באַהאַלטן אַ קליינע פוד-בערשטעלע. זי האָט זיך אָנגעפודערט. געבנדיק אים צוריק דאָס טיכעלע האָט זי געשמייכלט:

– גאָט, ווי קאָקעט איר זענט!

פלוצלינג האָט זי זיך אָבער איבערגעקלערט; האַסטיק און חוצפּהדיק, אַז ער איז פּשוט נשתומם געוואָרן – האָט זי אים אַריינגערוקט די בלומערשטע באָזטיכל טיף אין דער הויזן-קעשענע, אַזוי טיף, אַז ער האָט זיך נישט געקאָנט איינהאַלטן און אַ נעם געטאָן איר פאַרן האַנט.

– וואָס איז מיט אייך? האָט זי אַ פרעג געטאָן מיט אַ בלומרשט באַיווע מינע, וואָס האָט אָבער גאַנץ בולט אונטערגעשטרייכט איר אמתע כונה.

— גאָרנישט, האָט ער געמורמלט, צוריקקוקנדיק זיך נעענטער צו איר.

דער פאָרהאַנג האָט זיך אויפגעהויבן. אַלעקס מאַרלי האָט געשפּילט אַ פּיקאַנטע סצענע מיט זיין האַלב-נאַקעטער העלענע, וועלכע, כדי זיך אונטערצונעמען צו אים — האָט זי זיך נאָך כסדר אויסגעטאָן. מאַקס דע לאַם האָט געוואָרפן אויגן אויף דער מוטער זשאַקעטס פּעטן רוקן און אויפן נאָך מער תאווהדיקן פון פּאָגעטן.

אייגנטלעך איז ער אויסשליסלעך צוליב איר אַהער געקומען. דערנאָך האָט ער פעסטגעשטעלט, אַז די משונהדיקע מישעל, וואָס איז געזעסן נעבן אים רעכטס, האָט אַזוי הויך פאַרלייגט אירע פיס, אַז דורך די זיידענע זאָקן האָבן זיך געזען די איקרעס ביז צו די קני.

פאַרבאַריקאַדירנדיק מיט זיין שטול די עלטערע דאַמען — דער שטאַב — מוטער און פּאָגעטן — האָט ער געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז ער הערט זיך איין מיט דער גרעסטער אויפמערקזאַמקייט.

אויפן בימה האָט אַלעקס מאַרלי אונטערן נאַז געזונגען און דערצו געטאַנצט:

— איך בין מענעלאַאוס דער גוטער...

דע לאַם האָט אַרויפגעלייגט די האַנט אויף מישעלס קני... דאָס האַרץ האָט אים שטאַרק געקלאַפּט... אָבער דאָס יונגע מיידל האָט נישט פּראָטעסטירט...

אַז העלענע, וואָס איז צום סוף געבליבן כמעט אינגאַנצן נאַקעט, (די איינציקע קליידער זענען געווען אַ שעם־גאַרטל און אַ דינער שלייער אויפן בויך און איין ברוסט) האָט אונטער די משונה ווילדע הורא־געשרייען פון פּובליקום צוריק ערשאָבערט איר מענעלאַאוס, האָט זיך מאַקס דע לאַם אַנטשלאָסן אַ קוק צו טאָן ווידער דער יינגער דאַמע אין די אויגן. זי אָבער האָט אים באַ-

האַנדלט מיט רויקער, פריינטלעכער ליבענסווירדיקייט, ווי ס׳וואָלט קיינמאָל גאָרנישט געשען. ער, פון זיין זייט, איז געווען אויף אַזוי פיל טאַקטיש, אַז ווייטער איז ער נישט געגאַנגען און אין דער שטיל האָט ער זיך אַליין געפרעגט — מכּוח וועמען און וועגן וואָס האָט זי, צום טייוול, פריער געטראַכט...? אפשר וועגן ד׳אַנטרעגן...? ער כאַפּט אַ מציאה..- זי וועט אים ווייזן, וואָס זי קאָן, די אויסגעלאַסענע קאַץ!

און אָן שום געוויסענס ביסן האָט ער זיך איינגעבויגן איבער פּאָנעטעס נאַקן, און אירע שוואַרצע לאָקעלעך האָבן זיך באַוועגן אונטער זיין הייסן אָטעם.

— פּאָנעטע האָט אַ ציטער געטאָן. צי דען איז ער נישט בעסער פון לעאָן.

זי האָט געהאַלטן אין איין זוכן דעם ריכטיקן, די גרויסע סענסאַציע, וואָס זאָל ווידער אַמאָל אויפוועקן אירע פאַרטעמפּטע חושים.

— קומט, לאָמיר גיין, האָט זי געזאָגט נאָכן צווייטן אַקט; איך מוז פּטור ווערן פון אויפטראַג, וואָס ראַמסאַן האָט מיר איבערגעגעבן פאַר די לערביערס. פּלאָמבינאַ אין ער האָבן דורכאויס געוואָלט, אַז זי זאָל מיט אונז צוזאַמען עסן אָוונט-ברויט... אַנטשולדיקט מיר, טייערע פריינדין...!

אַרום פרוי זשאַקעטס מויל, פון וועלכן ס׳האָבן אַרויסגעוויכטן די פּראַכטפולע קינסטלעכע ציין האָט געשפּילט אַ גראַציעזער שמייכל.

מישעל האָט דערזען אין פאַרקעט פּאשע וואַלנט און האָט צו אים פריינטלעך געווונקען. אין דרויסן האָט פרוי באַרדינאַט, וועלכע איז נישט געווען בכּוח צו האַלטן פאַר זיך קיין שום סוד, איבערגעגעבן דעם שיינעם מאַקס אירע השערות:

— ווי ס׳ווייזט אויס קאָמבינירט מען אַ טראַנזאַקציע מיט זשאַן וויט... ער זאָל אָפּקויפן לערביערס פּאַטענטן.

— און וויניערעט?

— ער איז פאַרשטייט זיך אויך אין מיטן! אפשר וואָלט איר זיך אויך באַטייליקט?

— צו דען האַלט איר מיך פאַר אַזאַ שטיינרייכן מאַן?

— זי האָט געשמייכלט... וואָס גייט ער דאָ זוכן?

— פאַר אונזערע גוטע פריינט געפינט זיך תמיד אַ שטיקל חלק...

מאַקס דע לאַם איז געוואָרן אַן אויפגעקאָכטער:

— פאַרצייט, איך באַדויער... נאָך אַזעלכע זאַכן יאָג איך זיך אָבער נישט... איך בין נישט לעאָ!

פאָנעטע האָט אַראָפּגעשלונגען דאָס שטאָך-וואָרט, זי האָט זיך אָבער גאָרנישט געקרענקט, פאַרקערט! זי איז ממש געווען אַנטציקט פון דער דאָזיקער פשוטער אָפנהערציקייט. מאַקס דע לאַם האָט געלעבט פון זיין טאַלאַנט. דערמיט אַליין איז ער שוין געשטאַנען אַ סך העכער פון לעאָנען. און כאָטש ביידע האָבן געהאַט קריגס-מעדאַלן, האָט מען אָבער וועגן מאַקס דע לאַם נישט געקאָנט זאָגן, אַז ער האָט געגנבעט...

פאַר לערביערס לאָזשע, בעת ער האָט געהאַט בדעה אויפצועפענען די טיר, האָט זי אים דערלאַנגט די האַנט:

— איר געפעלט מיר!

ער האָט נישט שטאַרק רעאַגירט אויפן דאָזיקן אָנגריף, ווייל ער איז דערצו געוווינט געווען. זיין ערשטער ערפאָלג ביי מישלען האָט אים פון דעסטוועגן נישט געשטערט צו אַקצעפּטירן די אַוואַנסן פון פרוי באַרדינאַט. ווי די מעשה זאָל נישט זיין איז זי לכל הדעות אַ פיקאַנטע פּלגש. ס'איז געווען גאַנץ אינטערסאַנט צו מאַכן הערנער דעם מאַרקיז ד'אנגערעט כמעט אין זיין חופּה-נאַכט. און אונטערשטעלן אַ פיסל דעם חבר לעאָ איז אויך עפּעס ווערט.

ער האָט זיך נאָכגעפרעגט:

— און מערקער?
— וואָס גייט ער אייך אָן?
— איז ער נעלם געוואָרן? אָדער וואָס האָט איר בכלל מיט אים געמאַכט?
— מיר שיינט, אַז ער האָט מיך היינטיקן אָוונט געלאָזן שוויצן... צוליב העלענע סיוז... אָדער אפשר צוליב גינעטע מאַרין.
— און דאָס אַרט אייך גאָרנישט?
זי האָט אויף אים אַ קוק געטון מיט אַ שאַרפן בליק אין וועלכן זי האָט אַריינגעלייגט איר גאַנצע צערטלעכקייט.
— שוטה איינער...! דאָס פרייט מיך דוקא!
ער האָט געענטפערט מיט אַ ווונק.
דער ענין איז געווען אָפּגעמאַכט.

אין א שעה אַרום האָט זיך לערביערס אויטאָ אָפּגעשטעלט פאַר ריגנאַנס רעסטאָראַן... מאָניקע האָט נישט קוקנדיק אויף איר פריהערדיקן ווידערשטאנד, נאָכגעגעבן דעם פאַרלאַנג פון אירע עלטערן און קודם כל מישעלס ביטע. פרוי זשאַקעט איז מסכים געווען אויף דער אָנוועזנהייט פון איר טאָכטער אויף דעם אָוונט-ברויט, וואָס בראמסאן האָט איינגעאָרדנט נאָר בתנאי, אַז מישעלס פריינדין זאָל זיך אויך און אים באַטייליקן. זי אַליין איז שוין כלומרשט צו אַלט פאַר אַזעלכע פאַרגעניגנס. פרוי לערביער האָט גענומען דאָס יונגע מיידל אונטער איר שוץ און האָט צוגעזאָגט איר אָפּצופירן אַ היים.
מאַקס דע לאם און פרוי באַרדינאַט זענען געקומען צוזאַמען מיט בראמסאן און פלאמבינאַן. זייער צוועלפצילינדערדיקע קאַרעטע האָט זיך שוין אָפּגערוקט מאַכנדיק פלאַץ פאַר די ניי אָנגעקומענע.

— איך בין, באמת, אַהער געקומען נאָר צוליב דעם! האָט מאַניקע געזאָגט צו מישעלן.

זי האָט געהאַט קרענקונג דערפון, וואָס זי האָט נישט גע-האַלטן וואָרט בנוגע לוסיענען. קיין מאָל אין לעבן וואָלט זי אזאַ זאַך נישט געטאָן, זי האָט אָבער נישט געוואָלט פאַרשאַפן קיין קרענקונג איר פאָטער, וועמען דאָס איז פשוט געגאַנגען אום לעבן. זיינע ביטערע ווערטער האָבן איר נאָך כסדר געקלונ-גען אין די אויערן: איך בעט דיך טו עס פאַר מיר... דו ווילסט נישט...? טו גיי שלאָפן פון מיינעטוועגן. דו האָסט ווייניק פאַ-מיליען-חוש — ליידער! אומגליקלעכער פאָטער! צי זענען זיינע געלט זאָרגן באמת אַזעלכע צענטנערשווערע... מישל האָט גענומען איר חברטע אונטערן אָרעם.

— וועסט זען: מיר, וועלן זיך אויסגעצייכנט אמוזירן... איך וועל טאנצן! זי האָט שוין מיטגעזונגען דעם טאַנגאָ, וואָס זיינע טענער האָבן זיך דורך די גלאָז-טירן געטראָגן ביז אַהער און באַגלייט איר געזאַנג מיט פאַרשידענע קערפער-באַוועגונגען. מאַניקע האָט נאָך איידער זי איז אַריין, געוואָרפן פיינטלעכע בליקן אויפן מבול פון די אָנקומענדיקע געסט. נאָך איידער עס האָט זיך פאַרמאַכט די טיר פון זייער אויטאָ האָבן זיי שוין פאָ-זירט. די מענער מיט די אָוונט-היטן אויפן נאַקן און די זיידע-נע האַלזטיכער אויף די פעלצן... די פרויען איינגעוויקלט אין די פעלצמאַנטלען מיט דיאַדעמס, רערן, און גאָלדרייפן אויף די מאָ-דערנע פריזורן. מאַניקע האָט שוין בדעה געהאַט אַריינצוגיין, און פלוצלינג האָט זיך איר געדאַכט, אז זי דערקענט לוסיענס אויטאָ. אָבער אָנשטאָט זיך אָפּצושטעלן אויפן הויפּט-פּלאַץ, האָט זיך דער אויטאָ אַ דריי געטאָן אין אַ ווינקל, אַן ערך אַ 20 מעטער ווייטער ביים אַריינגאַנג צו די „באַזונדערע קאַבינעטן„. איין רגע, האָט זי געזאָגט צו מושלען, איך וויל נאָר עפּעס אַ קוק טאָן...

זי האָט געקלערט: ער האָט געוויס געבאָרגט זיין אויטאָ

איינעם פון זיינעם פריינט, ווי למשל מיר גופא נאָכמיטאָג...

פלוצלינג איז זי געבליבן שטיין ווי אַ פאַרשטיינערטע. לוסיען האָט געעפנט דאָס טירל איז אַרויסגעשטיגן און צוגעהאָלפן אַרויסגיין פון אויטאָ אַ יונגע דאַמע, וועלכע האָט געטראָגן פונקט אַזאַ פעלצפעלערינע ווי זי האָט היינט אָפּגענומען פון קירזשנער... געשווינט, ווי אַ גליקלעך פאַרליבט פּאָרל, וואָס וויל פון קיינעם נישט געזען ווערן, זענען זיי פאַרשוווּנדן געוואָרן אין טויער.

מאַניקע האָט זיך געוואָלט אַבסאָלוט איבערצייגן. זי האָט זיך דערמאָנט, אַז פרישטיקנדיק אין דעם זעלבן רעסטאָראַן מיט אַ פּאָר טעג צוריק מיט לעדי שפּרינגפעלד האָט זי באַמערקט אַ טרעפּ, וואָס פירט פון דעם זאַל דירעקט אויפן ערשטן שטאָק...

זי האָט זיך געלאָזן אָניאָגן מישלען. פאַר זיי זענען פאַרבייגעגאַנגען הער און פרוי לערביער, די קעלנער האָבן זיי העפלעך באַגריסט, און ביים גרויסן האַלבראָנדן טיש זענען געזעסן די באַנקירן און האָבן צו זיי פון דערווייטנס געוווּנקען.

מאַקס דע לאַם און פּאָנעטע, זיצענדיק איינער נעבן אַנדערן, האָבן געהאַלטן אין רעכטן ברען פון פלירט... ווי אין חלום האָט מאַניקע געהערט ראַמסאַנס הסברות: דאָ איז אַ סך אַנגענעמער ווי אין אַן אָפּגעשלאָסענעם זאַל; ס'איז פריילעכער...! און דער מאַמעס פראַגע: —

— וואָס איז מיט דיר? פאַרוואָס נעמסטו נישט אַראָפּ דעם מאַנטל?

זי האָט געמורמלט: — תיכף, איך קום די רגע צוריק.

זי איז מאָמענטאַל נעלם געוואָרן. געשווינט איז זי אַרויף אויף די טרעפּ און איז גראָד אָנגעקומען אין מאָמענט, בעת אַ קעלנער האָט געעפנט לוסיען די טיר אין אַן אַפּאַרט זאַל. ער האָט אַראָפּגענומען פון זיין באַגלייטערין די פעלערינע, און מאַניקע האָט דערזען, אַז זי איז דעקאָלטירט ביז צו דער טאַליע. ברונעט, נישט קוקענדיק אויפן קאַצן-שמייכל אַ בייזער צוג אַרום

מויל... אָן שום ספק קלעאָ. מיט אַלע קרעפטן האָט זיך מאָניקאַ געהאַלטן פאַר דער פאָרענשצע. די פיס האָבן זיך איר אונטער־געהאַקט.

צי איז עס אַ האַלוצינאַציע? ניין ס'איז געווען אַ גרויזאַמע ווירקלעכקייט, וואָס האָט איר אָנגעפילט מיט אַן אומגעהייער שרעק.

דער קעלנער, וואָס האָט צוגעשלאָסן די טיר, ווי ער זאָל וועלן פאַרציען אַ פאָרהאַנג איבער דער דאָזיקער שרעקלעכער וויזיע איז צוגעגאַנגען צו מאָניקען און העפלעך געפרעגט:

— די גנעדיקסטע ווינטשט...

— זי האָט געמורמלט:

— דעם הער פלאמבינאס טיש...

זי האָט געקלערט: דאָס איז אַלזאָ דער אַנאָנימער בריוו...

דערהערענדיק דעם דאָזיקן באַרימטן נאָמען האָט זיך דער קעלנער געבויגן אין דרייען.

— דער טיש איז אונטן, גנעדיקסטע. — — ערלויבט גנעדיקסטע פרוי, וועל איך אייך צופירן...

— ניין, איך דאַנק.

ווי אַ משוגענע האָט זי זיך אַ דריי געטאָן און איז מיט אַזאַ אימפעט, געטריבן פון איר שמערץ — אַראָפּ פון די טרעפּ, אויף וועלכע לוסיען איז נאָר וואָס אַרויף, אַז דער קעלנער האָט איר קוים נאָכגעשריגן:

— נישט דאָרטן... נישט דאָרטן.

מאָמענטאַל איז זי געווען אויפן גאַס און האָט געפונען די גאַנצע ריי אויטאָס. די שאָפערס האָבן געמיטלעך געפלוידערט. ענדלעך האָט זי געפונען דעם „וויניערעט". מאַריוס האָט איר דערקענט און איבערראַשט האָט ער מעכאַניש אַראָפּגענומען פאַר איר דעם הוט.

— דאָס גנעדיקע פריילין... !

ווי זי וואָלט נאָך דאַרפֿן דעם דאָזיקן לעצטן באַווייז, האָט זי איצט דערשפּירט איר גאַנצע עמפּערונג, איר גאַנצן שמערץ.

נאָך אַמאָל איז זי אונטערגעגאַנגען צו מאַריוסן, דאָס מאָל האָט ער זיך אָבער געכאַפּט און זיך כּלומרשט געמאַכט אַז, ער זעט איר נישט. ווידער איז זי אַרויף אויף די טרעפּ, וואָס פֿירט צו די באַזונדערע קאַבינעטן, און באַמערקענדיק, אַז דער קעלנער הויבט איר עפּעס אָן חושד צו זיין און וועלן אַרויסרופֿן אַ סקאַנ-דאַל, האָט זי זיך נישט פֿאַרלוירן און געזאָגט:

— איך האָב עפּעס פֿאַרגעסן אין אויטאָמאָביל.

— אויטאָמאַטיש איז זי אַראָפּ צוריק אין רעסטאָראַן, ווו דער גאַנצער עולם ביים טיש האָט איר מקבל פּנים געווען מיט גרויס ענטוזיאַם. פֿלאָמבינאַ האָט איר אָנגעבאָטן אַ פּלאַץ: נעבן מיר, אויב איך קאָן האָבן דעם כּבוד! זי האָט זיך אָבער נישט געזעצט, זיך איינגעבויגן צו דער מוטער און שטיל איר געזאָגט אויפֿן אויער:

— איך פֿיל זיך נישט גוט. איך פֿאָר אַהיים.

— ס'האָט איר געוואָרפֿן ווי אין אַ קדחת, און אויסגעזען האָט זי אַזוי שלעכט, אַז פֿרוי לערביער האָט זיך דערשראָקן.

— וואָס איז מיט דיר? איך וועל דיך באַגלייטן...

ניין, ניין, בלייב דאָ! האָט מאָניקע נערוועז געבעטן.

— דעם אויטאָ וועל איך צוריקשיקן. דו מוזט אָפּפֿירן מישלען. איך וויל גיין אַהיים שלאָפֿן. זי האָט נאָך צוגעגעבן:

— ס'איז גאָרנישט... לגמרי גאָרנישט, איך פֿאַרזיכער דיר. אַ פֿיבער־אָנפֿאַל. זיי גאַנץ רויק!

און נישט רעדענדיק מער קיין וואָרט, ווי קיינער וואָלט דאָ נישט געווען, האָט זי צוגעשפּילעט דעם מאַנטל און אַוועק, טראָגענדיק הויך, דעם קאָפּ.

אַליין האָט זי זיך געלאָזן גיין איבער גאַסן. דער פֿראָסט איז שטאַרקער געוואָרן, די שטערן האָבן מאַט געלויכטן. די

שטאָט פאַרזונקען אין אַ ים ליכטיקייט. די גאַסן העל באַלויכטן פון דער גרויסער מענגע לאַמטערנעס האָבן געוואָרפן אַרום זיך פינצטערע שאָטנס. אויף די בולוואַרן, פיל מיט מענטשן, ווי אין מיטן העלן טאָג, האָט זיך אַרומגעשלעפּט אַן אויסגעלאַסענער עולם פון ביידע געשלעכטער. אַלץ האָט געשטראָמט פון די טעאַטערן אין די רעסטאָראַציעס אַריין, געשטופּט, געשטויסן איינער דעם אַנדערן... נישט זעענדיק און נישט הערענדיק קיין זאַך אַרום זיך איז מאָניקע געגאַנגען פאָרווערטס, שטעלענדיק אויטאָמאַטיש די פיס, פילענדיק זיך איינזאַם אין דעם דאָזיקן טרובעל, ווי אַ פאַרבלאָנדזשעטער אין אַ מדבר. איר אויפרעגונג, איר פאַרצווייפלונג האָט איר אַזוי איבערוועלטיקט, אַז קיין זאַך האָט פאַר איר מער נישט עקזיסטירט. זי האָט זיך לגמרי פאַרלוירן, ממש נישט געוווּסט, וואָס מיט איר טוט זיך.

מאָמענטענווייז האָט זי זיך געפּרוּווט קומען צו זיך, זאַמלען די געדאַנקען, נעמען זיך אין די הענט. די וויזיע אָבער פון דעם נאַר וואָס איבערגעלעבטן האָט איר פּשוט פאַרפאָלגט — נישט אָפּגעלאָזן אויף קיין רגע. דורכגעדרונגען פון אַ טיפן, שטומפן שמערץ איז זי נישט געווען בכח זיך צו באַהערשן.— און איז געפאַלן אונטער דער לאַסט פון דעם אומבאַגרינדלעכן, אומערוואַרטעטן — וואָס איר איז צו-האַנט געקומען. אַלץ אין איר האָט זיך אַ וואַקל געטאָן און צעשמעטערט געוואָרן. אונטער די חורבות פון איר צעשמעטערטער ליבע איז אויך באַגראָבן געוואָרן איר גלויבן. ווי אַ נאַכטוואַנדלערין האָט זי זיך געשלעפּט און איר שטומפער פאַרשכורטקייט, נישט אָפּגעבנדיק זיך אפילו קיין דין וחשבון וועגן איר באַליידיקטן שטאָלץ. פון טויזנט ווונדן האָט איר האַרץ געבלוטיקט. ס'האָט זיך איר געוואָלט שרייען, וויינען אויף אַ הויכן קול.

פלוצלינג, קומענדיק אַביסל צום באַוווּסטזיין, האָט אין איר אויפגעוואַכט אַ געפיל פון פאַרביטערונג, ווי ביי אַ קינד, וואָס

מ׳האָט אָן אַ שום גרונט שטאַרק געשלאָגן און ס׳באַשליסט דע-
ריבער זיך נוקם צו זיין.

צי איז אַזוינס באמת מעגלעך געווען ? פאַרוואָס ? ווי אַזוי ? ..
אין אירע אויערן האָט נאָך געקלונגען לוסיענס שטים ביי ריטצן.
ווי ער האָט אויסגעדרוקט זיין באַדויערן, געשאָלטן די בעלגיער,
וואָס האָבן אים כּלומרשט דוקא היינט אין דער פרי טעלעפּאָניש
באַשטעלט... אַז ער האָט זיך מיט איר געזעגנט, האָט ער צופרידן
געשמייכלט מיטן רויקן באַוווּסטזיין, וואָס זי האָט אים צוגעזאָגט
תּיכּף נאָכן טעאַטער אַהיימצופאָרן און אין ערגעץ אָן אים אויף
קיין אָוונטברויט נישט צו גיין.

אין איר אומשולדיקייט האָט זי געיאָמערט: „פאַר וואָס האָט
ער מיך ווידער פאַרלאָזן, נאָכדעם ווי איך האָב אים שוין אָנגע-
הערט — — — ? פאַר וואָס ? — — דער דאָזיקער פאַרראַט האָט איר
אויסגעזען אומפאַרשטענדלעך, דער שקר אומפאַרציילעך. שפּעטער
אָבער, בעת ס׳האָבן זיך איר אַביסל געעפנט די אויגן, האָט זי
דערשפּירט אַן אומגעהייערן צאָרן. מער נאָך, ווי דער שמערץ
פון איר צעבראָכענער ליבע האָט איר געפּייניגט די דאָזיקע
פאַלשקייט און די אומדערהערטע באַליידיקונג האָט ממש צעריסן איר
האַרץ אויף שטיקלעך.

איר נשמה, איר גאַנצער מהות איז צובראָכן געוואָרן. מיט
אַלע כּחות האָט זי געמוזט אַרויסרייסן פון איר האַרצן דאָס גע-
פיל, וואָס זי האָט געוואָלט אויפן גאַנצן לעבן אָפּגעבן יענעם, דעם
איינציקן אויסדערוויילטן.

און גרויזאַם זענען געווען אירע ליידען, ווייל די זיסע
אָבער שמערצלעכע ערינערונג און איר אָפּגעבן זיך איז נאָך ווי
לעבעדיק געשטאַנען פאַר אירע אויגן. אין איר שטאַרקע נייגונג
צו אומאָפּהענגיקייט האָט זי זיך אָבער באַלד באַפרייט פון אירע
ביז-איצטיקע לעבנס-פּרינציפּן. זי האָט געמאַכט די אָפּעראַציע,

אַמפּוטירט אַ טייל פון איר נשמה. אירע אילוזיעס זענען צערינען געוואָרן – איר פלייש אָפּגעשטאָרבן.

ליבט זי נאָך לוסיען? ניין. זי פאַראַכטעט, זי האַסט אים. איצט האָט זי געאורטיילט אָן כעס, אָבער אויך אָן שום מיטלייד. נעכטן, נאָך אַן אומבאַריערטע בתולה, האָט זי נישט געקענט די שכרות פון דער זינלעכער ליבע, וואָס פאַרפּענטעט די געשלעכטער ווי אין אַ גאָרדישן קנויל פון דער תאוה... דער שכל. די לאָגיק האָט איצט געוווּנען ביי איר די אויבער-האַנט און האָט באַשטימט אירע באַשלוסן.

שוין כמעט אַ שעה איז זי געגאַנגען איבער די גאַסן נישט רעאַגירנדיק אויף די שטיל געפּליסטערטע אויפפאָדערונגען, אויף די גראָבע וויצן און אפילו אויף די חוצפּהדיקע הענט-אַטאַקען.

ביסלעכווייז האָט זי זיך באַרויקט, און דער שמערצלעכער געפיל איז שוואַכער געוואָרן. זי האָט פאַרגעסן די געמיינהייט מיט וועלכער מ'האָט באַליידיקט איר ליבע און איר רגש־הכבוד, פאַר אירע אויגן איז געשטאַנען לוסיען, וואָס האָט שוין אפשר פאַרלאָזן דעם רעסטאָראַן און צעגיסט זיך איצט אין צערטלעכקייטן פאַר זיין פריינדין אין בעט...

ובכן האָט ער איר אַלזאָ קיין מאָל נישט ליב געהאַט! ער האָט איר בלויז גענומען כלאחר־יד ווי אַ נקבה — ווי יענע נקבה! קלעאָ איז אים בעסער געפעלן...! פון דער דאָזיקער פאָרשטעלונג האָט זי געליטן אַ סך מער ווי פון איר דערנידעריגונג, ווי פון דער עמפּערונג, אַז ער האָט מיט איר בלויז געשפּילט. זי איז בכן געווען פאַר אים נישט מער ווי אַ שפּרונג־ברעט פאַר זיינע געשעפטן...! אין וואָס פאַר אַ שמוץ ער איז פאַרזונקען! ווי אַזוי האָט זי זיך געקאָנט לאָזן פון אים פאַר־בלענדן!

און מאָרגן דאַרף זי אים ווידער זען, אויפסניי אויסהערן זיינע שקרים? ווייל אָן שום ספק וועט ער דאָך ווייטער זאָגן

ליגן! די פאקטן וועט ער, נאַטירלעך, נישט קאָנען אָפּלייקענען, אָבער ער וועט שוין אויסגעפינען עפּעס אַ תּירוץ... אַזעלכע מעשים קאָן מען אָבער בשום-אופן נישט מוחל זיין. און אויב מ'זאָל אויף אַזעלכע נידערטרעכטיקייטן — לויט דער מיינונג פון לוסיענען און אַזעלכע ווי ער — נישט רעאַגירן — דאַן איז אויף דער וועלט נישטאָ נישט קיין ליבע און נישט קיין ערע! ס'בלייבט אונז נישט מער ווי צו לעבן ווי חיות, אָן פאַראַנטוואָרטלעכקייט און אומבאַשטראָפט פאַר אונזערע מעשים...

מאָרגן וועט זי נאָך מוזן אויסהערן די אומפאַרמיידלעכע ערקלערונגען, זיינע נייע ליגנס, וואָס ער האָט בלתי-ספק אויסגעקלערט, כדי זיך ריין צו וואַשן. אויפן בוזעם פון יענער נקבה און איבער וועלכע זיי האָבן זיך ביידע — פאַרן אָנהויבן זיינע שווינערייען — גאַנץ פיין אַמוזירט...

ביי דידאָזיקע געדאַנקען האָט זיך מאָניקע נערוועז צעלאַכט אויפן קול, אַזוי אַז אַ פּאָליציאַנט איז נייגעריק צו איר אונטערגעגאַנגען.

זי האָט זיך דערשראָקן און געשווינט צוגערופן אַ טאַקסי.

אין דעם מאָמענט ווי זי האָט אַן עפן געטאָן דאָס טירל האָט איר אַ נעם-געטאָן פאַר געלענק אַ האַנט אין אַ ווייסער הענטשקע.

— אָ, אַנטשולדיקט, גנעדיקע פרוי!

אַ עלעגאַנטער הער מיט אַ פיינעם געזיכט, וואָס זי האָט כמעט נישט באַמערקט זיין נערוועזן אויסדרוק, האָט איר איבערראַשט באַטראַכט פון קאָפּ ביז פוס...

„אַ גאַסן-מיידל? צי אַ פרוי פון דער געזעלשאַפט? לכל-הדעות אַ פיינע נקבה? וואָס טרייבט זי זיך אַרום אַליין אין אַזאַ טאָג און אין אַזאַ שפּעטער שעה!?"

אַ מאָמענט האָט זי זיך געוואַקלט איידער זי האָט אָנגעוויזן דעם שאָפער איר אַדרעס און איז איינגעשטיגן. דער הער האָט

באַמערקט איר צעטומלטקייט, און אים האָט אָנגעשמעקט דער פּיקאַנטער ביסן. נישט פאַרלירנדיק קיין סעקונדע איז ער איר נאָכגעשפּרונגען אין אויטאָ און זיך ברייט אַוועקגעזעצט נעבן איר.

זי האָט געשריגן: „איר זענט משוגע, די מינוט אַרויס, אָדער איך רוף נאָך הילף...״

מיטן אינסטינקט פון אַרויב-דורשטיקן יעגער האָט דער אומבאַקאַנטער און אירע ענערגישע ווערטער דערשפּירט די אומרויִקייט און אויפרעגונג פון איר געמיט. ער האָט געענטפערט:

— דערלויבט מיר ווייניקסטנס, גנעדיקע פרוי, צו פירן איך צום טויער פון אייער הויז. מיר גייען אויפן זעלבן וועג... איך וואָלט זיך נישט קאָנען שענקען, שליסנדיק צופעליק אַזאַ רייצנדע באַקאַנטשאַפט, אין דעמזעלבן מאָמענט זי ווידער צו פאַרלירן...

זי האָט זיך אַוועקגעזעצט אין אַנטקעגנדיקן ווינקל און האָט עקשנותדיק געשוויגן.

וואָס האָט איבריקנס. מיט איר געקאָנט פּאַסירן נאָך דעם אַלעס וואָס ס'איז געשעען? קיין שום זאַך וואָס זי זאָל וועלן.. ער האָט גערעדט אָנפאַנגס גאַנץ קאָרעקט, האָט זיך פאָרגעשטעלט איז געווען גאלאַנט אָבער כסדר צו דרינגלעכער!... זי האָט זיך נישט צוגעהערט. די ווערטער האָבן געקלונגען ווי דער גערויש פון וועלן. האַלב-טויט, האָט זי זיך ווי געטראָגן איבער סודותפולע וואַסערן. ער האָט אַ נעם געטאָן איר האַנט, זי האָט נישט פּראָטעסטירט. אַז ער האָט איר געוואָלט אַ קוש-טאָן האָט זי אים געפּאַטשט.

— דאָס האָט נאָך געפעלט! — האָט ער אַ זאָג-געטאָן.

ער האָט איר אַ נעם-געטאָן פאַרן אָרעם, מיט געוואַלט אַ שלעפּ-געטאָן צו זיך און ברוטאַל געקושט אין די ליפּען. איר בעראַשונג איז געווען אזוי שטארק, אַז זי איז נישט געווען בכח זיך צו פאַרטיידיקן.

אונטער דער דאָזיקער געוואַלט-טאַט האָט זיך דער עקל, וואָס זי האָט נאָר וואָס דערשפּירט, פאַרביטן עפּעס אין אַ מין זיסע מאַטקייט: אין דער צעריסנקייט פון איר נשמה האָט אויפגעטויכט אַזוינס, וואָס איז געשטאַנען אין איינקלאַנג מיט איר שטערבלעך פאַרווונדעטן שטאָלץ. דער מאַן וועלכן זי האָט געליבט, האָט איר פאַראַטן. זי וועט זיך איצט אין אים נוקם זיין. מיטן רעכט פון פרייהייט און זעלבסטבאַשטימונג, אַז זי וועט מאָרגן זעען לוסינען, וועט זי אים אַלץ אָפּזאָגן אין די אויגן, דעם גאַנצן אמת. איר האָט זיך אויך געוואָלט אָפּטון אַזאַ מין זאַך, וואָס זאָל אַוועקשטעלן צווישן זיי אַ כינעזישע וואַנט. און ער וועט נישט קאָנען, פאַקטיש נישט קאָנען פראָטעסטירן. צי דען האָט ער איר נישט פולשטענדיק באַפרייט אין דעם מאמענט וואָס ער האָט אָן איר בוגד געווען?

דאָס איבעריקע איז געשעען פּראָגראַממעסיק ווי אין קינאָ. דעם שאָפער האָט מען אָנגעוויזן אַ נייעם אַדרעס, אין אַ מאַנמארטער שענק געטרונקען אַ פלאַש שאַמפּאַניער, און אַוועק צו אים אין האָטעל...

זי האָט נישט געשפּירט נישט קיין חרפּה, נישט קיין חרטה-געפיל. זי האָט אָפּגעטון אַ גערעכטע און אַ לאָגישע עובדה און דער צופעליקער חבר האָט נישט אַרויסגערופן ביי איר נישט קיין עקל און נישט קיין אַנטציקונג. ער האָט איר קיין זאַך נישט צוגעזאָגט און לכל הפּחות קיין ליגן נישט געזאָגט... פאָרגעשטעלט האָט ער זיך איר אַלס דורכרייזנדער, אַלס אָפיצער אויף אורלויב... אַ צופעליקע ערשיינונג. ס'איז איר אַפילו נישט איינגעפאַלן נאָכצופרעגן ווער און וואָס ער איז, כאָטש זי האָט געקאָנט איבערליינען דעם אַדרעס-צעטל אויף זיין קופער. זי האָט זיך געלאָזן אויסטון נישט ענטפערנדיק קיין איין וואָרט אויף די אַלע פראַגן מיט וועלכע ער האָט איר באַשאָטן.

צוקוקנדיק זיך צו איר צערודערטן געזיכט, וואָס

גלייכצייטיק אויסגעדריקט אי אַפּאַטיע אי שטאַרקן ווילן, האָט ער באַשלאָסן אז דאָ האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ לעבנס-דראַמע. אָדער איז עס אפשר גאָר ראַפינירטע זינלעכקייט? אָבער וואָס גייט עס אים אייגנטלעך אָן? וואָס קאָן עס אים אַרן צי איז עס די נקמה פון אן אָפּגעגנאַרטער פרוי, אָדער די פאַרדאָרבנקייט פון אַ ניי-גיריקער? זי איז געקומען, האָט זיך נישט געלאָזן לאַנג בעטן, און ער וואָלט זיין דער גרעסטער שוטה, ער זאָל נישט אויסנוצן אזאַ גינסטיקע געלעגנהייט.

פאַרליבט דורך דער שיינקייט פון איר קערפּער האָט ער איר באַשטראָפט מיט אַ פאַרשכורטער פרייד. ווער איז זי די דאָזיקע אומבאַקאַנטע מיט איר גראַציעזן קערפּער פול פרישקייט און טייוולאָנישער ווייבלעכקייט, וואָס ער ווייסט אַפילו נישט איר נאָמען, קען נישט איר לעבן, אירע געדאַנקען.

מיט פאַרמאַכטע אויגן, צונויפגעקראַמפטע פויסטן און פאַר-ביסן די ציין האָט מאָניקע זיך איינגאַנצן געטרייסלט פון אַ נער-ווען שוידער. דער נקמה געפיל איז ביי איר אָבער געווען אַזוי שטאַרק, אַז ער האָט לגמרי פאַרטויבט אין איר נשמה דעם גע-פיל פון בושה...

— — — — — — — — — — — — — — — — —

ער איז געשטאַנען ביים בעט, אַ צעטראָגענער, נישט אין גאַנצן באַפרידיקטער. מאָניקע האָט זיך א הויב געטון, אין אירע אויגן איז געלעגן עפּעס אַ מין ווילדער שרעק, וואָס האָט ביי אים אָפּגענומען דעם לשון.

האַסטיק, אויטאָמאַטיש האָט זי זיך אָנגעטון. אין צימער האָט געהערשט אַ פיינלעכע שטילקייט. ער האָט געפּרווט אָנהויבן רעדן, פאָרגעלייגט איר באַגלייטן. זי איז געבליבן שטום. פּלוצלינג ווי אַ שלאַגס-רעגן בעת אַ געוויטער — האָט זי אויפ-געפּלאַצט מיט אַ קאָנוולסיון געוויין. טייכן טרערן האָבן זיך בעגאָסן איבער איר שטומען געזיכט, און אָן אויפהער, אַפילו דאַן

ווען זי איז ווידער אַנטשוויגן געוואָרן. דער מאַן איז געוועזן גערירט. שטאַרק צערודערט האָט ער איר געוואָלט באַגלייטן. זי האָט אים אָבער אָפּגעהאַקט: „לאָזט מיך אָפּ!” „בלייבט געזונט!” זי איז אַרויס פון צימער מיט אַזאַ אייזקאַלטער מינע, אַז ער האָט נישט געוואַגט איר נאָכצוגיין.

פּאַרדראָסיק האָט ער געהויבן מיט די פּלייצע.

„נו, מילא...!”

אַז מאָניקע איז אַהיים געקומען איז נאָך אין פּאָרצימער געווען ליכטיק. איר מוטער איז נאָר וואָס אַריין אין שטוב און האָט זיך זייער באַאומרויקט, וואָס די טאָכטער איז נאָך ניטאָ. דערהערנדיק אַ גערויש איז זי האַסטיק אַרויסגעלאָפן.

— אַזוי? דאָס ביסטו! פון וואַנען קומסטו? איך האָב געמיינט, אַז דו שלאָפסט שוין לאַנג!... איך בין געווען אין איין שרעק!... נאָר וואָס האָב איך אָפּגעפירט מישעלן. דיין טאַטן האָב איך געלאָזן אין רעסטאָראַן מיט די הערן. אַלץ וועגן די געשעפטן... אָבער, גאָט מיינער, וואָס איז מיט דיר... דו וואַרפסט אויף מיר אָן אַ שרעק מיט דיינע משונהדיקע בליקן!...

פרוי לערביער האָט אַ כאַפּ געטאָן מאָניקען פאַר די הענט. זי איז באמת געווען דערשראָקן.

— פון וואַנען קומסטו? ס׳ברענט דאָך אויף דיר די הויט!. וואָס האָט די קליינע געקאָנט אַזוינס אָפּטאָן אין משך פון צוויי שעה!

— לאָמיך ענדלעך הערן פון דיר אַ וואָרט, דערצייל שוין, וואָס אַזוינס איז געשען!

מיט האַלבע ווערטער האָט איר מאָניקע איבערגעגעבן וועגן איר באַגעגעניש ביים אַריינגאַנג פון ריניאַן...

—איך בין זיכער, אַז דיר האָט זיך געדאַכט, דיין רייכע פאַנטאַזיע, דאָס איז אונמעגלעך...

דאַן האָט שוין מאָניקע איבערגעגעבן גענוי, מיט אַלע

פרטים... דער אויטא... לוסיען, ווי ער נעמט אַראָפּ די פּאָלערינע פון דער פרוי, דיזעלבע מאַרדער - פּאָלערינע, וואָס ער האָט איר געהייסן באַשטעלן...

ענדלעך מאַריוסעס, דעם שאָפערס, צוטומלטער גרוס...

איצט פאַרשטיי איך! מיין אָרעם קינד...

זי האָט זיך פאָרגעשטעלט מאָניקען, א פאַרצווייפלטע, זיך שלעפנדיק איבער די פּאַריזער גאַסן, איר געריכטע עמפּערונג... וואָס פאַר אַ נאַרישער צופאַל...

ס'אַראַ בהמות די מענער זענען אַלע, סוף כל סוף!

בהמות און שלימזלניקער

זי האט איר ארומגענומען אין געגלעט:

שפאַר אן דיין קאָפּ אויף מיינע אַקסלען... דו האָסט נעבעך קרענקונג...

זי האָט איר געוואָלט טרייסטן, האָט אָבער ניט געקאָנט געפינען די פּאַסיקע ווערטער. אויף איר צוקונפטיקן איידעם איז זי געווען שטאַרק צעקאָכט, און דאָך איז איר געגאַנגען אין לעבן צו מאַכן צווישן זיי שלום. און וואָס טויג עס באמת צו מאַכן דערפון אַ טראַגעדיע, וואָס פאַר אַ נוצן וועט עס דען ברענגען? מ'מוז דעם גאַנצן ענין באַגאַטעליזירן. און דעריבער האָט זי צוגעגעבן:

— דיין קרענקונג, דיין עמפּערונג זענען גאַנץ פאַרשטענדלעך, זייער נאַטירלעך... אָבער, אפשר איז'ס דאָך נישט מער ווי אַ מיספאַרשטענדעניש... איך ווייס נישט... וואַרט אויף אַן ער־קלערונג, אפשר איז די גאַנצע מעשה אַביסל איבערטריבן, נישט אַזוי ווי דו שטעלסט עס פאָר... איך, אויף דיין אָרט, וואָלט זיך גאָר נישט אַזוי געקרענקט!

אַן׳אויפגערעקטע, אַ צעקאָכטע האָט מאָניקע אַ קוק געטאָן אויף איר מאַמען.

לכתחלה האָט זי געוואָלט שרייען, שרייען אויפן קול וועגן

דעם, וואָס זי האָט געזען און — געטאָן! איר פאַרצווייפלונג, איר עקל האָב געוואָלט געפינען פארשטענדעניש אין דער מוטערס האַרץ... זי האָט געהאָפט, אַז די מאַמע וועט איר פאַרשטיין, מיטפילן און באַקלאָגן...

אָבער דאָס באַנאַלע מיטלייד, וואָס זי האָט געלייענט אין דער מאַמעס אויגן, וועלכע זענען איר דאָך געווען ליב און טייער, — דער נאָכגיביקער טאָן פון איר שטים, אין וועלכער זי האָט געוואָלט הערן עמפערונג און פאַראַכטונג, — פון דער מוטערס גאַנצער האַלטונג האָט זיך איר דאָס האַרץ אַזוי צוזאַמענגעפרעסט, פונקט ווי אין מאָמענט בעת זי איז אַרויס פון האָטעל-צימער...

איר געפיל פון איינזאַמקייט און נידערגעשלאָגנקייט האָט זיך נאָך פאַרדאָפלט, פאַרשטאַרקט דורך אַ נייע, שמערץ. זי האָט זיך דערשפירט פרעמד, מייַלנווייט פון דערדאָזיקער זיס-שמייכלענדיקער פרוי, וואָס איז געווען איר מוטער, אין וועלכער זי האָט געהאָפט צו געפינען אַ פאַרטרויטע, אַ טרייסטערין...

די ערשטווינט פון דער טאָכטערס שווייגן, האָט פרוי לערביער ענדלעך ווידער אָנגעהויבן: אמת, לוסיענס האַנדלונג איז נידעריקער פון יעדער קריטיק... פשוט, אָן אַ שום זין. אַרומפירן זיך מיט זיין פלגש ערב דער חתונה, כמעט דער כלה אויף די אויגן, דאָס איז נאַריש, נישט אָנשטענדיק — און אַלץ וואָס דו ווילסט... אָבער זיך נעמען דאָס אַזוי צום האַרצן ווי דו, איבער-פירן דאָס געזונט — ווער טוט עס?

און וואָס נוצט עס. נעם זיך אין די הענט, זיי אַ מענטש... ביי מיר איז קיין שום ספק ניט, אַז דער בחור האָט דיך שטאַרק ליב; דערדאָזיקער אָוונט איז אָן צווייפל דער אָנהויב פון סוף, דאָס איבערייסן מיטן עבר, דו פאַרשטייסט, דער דעפיניטיווער סוף! זיין לעצטער אָוונט מיט יענער. קוים וועט איר חתונה האָבן... וועט ער זיין דער געטרייסטער מאַן — נאַטירלעך אויב

די וועסט פאַרשטיין ווי אים צו האַלטן אין די הענט...

מאָניקע האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ.

— ניין, דער ענין איז געענדיקט! אויס!

— טאָ! טאָ! טאָ! זיך עקזאַלטירן פאַר דער חתונה, וויפל דיין האַרץ גלוסט... שפּעטער מוז יעדערער גיין אויף קאָמפּראָמיסן. לעבן צוזאַמען און איינער דעם אַנדערן ניט מאַכן קיין קרענקונג, דאָס איז נישט פון די לייכטע זאַכן. דאָס איז די הויפּט־אויפגאַבע אין לעבן... און דורכגעפירט קאָן זי ווערן נאָר אַ דאַנק געמיינזאַמע קאָמפּראָמיסן...

ווי שפּיזן האָבן דער מאַמעס ווערטער געשטאָכן מאָניקעס פאַרוווּנדעטע האַרץ...

אַ טיפער אָפּגרונד, אַ תהום האָט זיך געשאַפן צווישן זייערע נשמות. באַהאַלטן ביז איצט הינטער די קליינלעכע טאָג-טעגלעכע אויסדרוקן פון כלומרשט וואַרעמע געפילן, האָט זיך איצט דערדאָזיקער אָפּגרונד פּלוצלינג אַנטפּלעקט... דערשפּירנדיק דאָס פרעמדקייט האָט זיך מאָניקע נאָך מער איינגעשלאָסן אין זיך, און געזוכט דערין דעם איינציקן מקום-מקלט. זי האָט אָנגעשטעלט דעם שטערן, די מאַמע זאָל איר אַ קוש טאָן:

— מיר וועלן זיך מאָרגן דורכריידן. איצט קאָן איך נישט מער.

— באַמי זיך איינצושלאָפן!

מאָניקע איז גלייך אַריין אין וואַנע-צימער און איז אַזוי לאַנג געלעגן אין כמעט הייסן וואַסער, ביז זי האָט דערשפּירט אַ שוואַכקייט אין אַלע גלידער. דער קאַלטער דוש נאָכדעם האָט אָבער לגמרי באַרויקט אירע צושרויפטע נערוון. אָן דער מינדסטער שפּור פון חרטה האָט זי געקלערט מכח איר באַגאַנגענער טאַט, נישט געקוקט אויף דעם, וואָס פּיזיש האָט זי זיך נאָך געשפּירט צעבראָכן. דער ערשטער געפיל פון פאַר-

שמוצטקייט איז אָבער אויך באַלד פאַרשוווּנדן אונטער דער ווירקונג פונם קריסטאָל-קלאָרן וואַסער. זי האָט בלויז געשפּירט אַ שרעקלעכן ווידערווילן קעגן דער ווילדקייט פון די מענער און אַ שטאַרקן האַס קעגן די מענטשן, קעגן זייערע געזעצן און זיטן; בכלל — קעגן אַלץ, וואָס פאַרשאַפט אַזוי פיל ביטערע ליידן. — לוסיען — איר ליבע, איר צוקונפט — דאָס אַלץ איז שוין געווען נישט מער ווי אַ פּרט.

עפּעס אַ מין משונהדיקער מאָראַלישער איבערברוך האָט איר געשליידערט פון אויבן אַראָפּ. ענדלעך איז זי דאָך איינגעשלאָפן...

אויפכאַפּנדיק זיך האָט זי דערשפּירט ווי אַלץ מישט זיך איר אין קאָפּ... זי האָט געטראַכט אויפן קול: אָ, ווען איר מומע, איר ליבע מומע זאָל דאָ ווייניקסטנס זיין, — פאַר איר וואָלט זי דאָך געקאָנט אויסריידן דאָס גאַנצע האַרץ, זי, מיט איר צערטלעכקייט, מיט איר מיטגעפיל, זי וואָלט איר גוט פאַרשטאַנען. — דעם סוף פון דער מעשה האָט זי נאָך נעכטן אין אָוונט באַשלאָסן צו דערציילן דער מוטער ערשט נאָך דעם, ווי זי וועט זיך דורכריידן מיט לוסיענען...

— ער איז זייער געקרענקט, ער קומט באַלד, — דאָס זענען געווען די ערשטע ווערטער מיט וועלכע פרוי לערביע האָט באַגעגנט איר טאָכטער, אַריינקומענדיק צו איר אין צימער, און געבנדיק איר אַ קוש.

גאַנץ פרי האָט זי שוין טעלעפאָנירט דעם הער וויניערע און אים איבערגעגעבן מכח די פאָלגן פון זיין פיינער עובדה, פון זיין העלדן-טאַט... זי האָט אויך צווויסן געגעבן איר מאַן אויפ׳ן פאַבריק, ווו ער האָט געהאַט אַ צימער זיך איבערצוטאָן, און פלעגט פאָרן אַהין נעכטיקן נאָכן אָוונטברויט.

הער לערביע האָט זיך שטאַרק אויפגערעקט און האָט אויפגעהויבן אַ ויצעקו: דער עיקר זאָל נאָר מאָניקע, חלילה, נישט ריידן מיט לוסיענען איידער ער וועט אַהיים קומען, קודם כל

מוז ער, דער פּאָטער, איר דעם ענין אויפקלערן! זאָל זי אים נאָר נישט דורכיאָגן. פרוי לערביע האָט אַ סך מער געקלערט מכּח דער צוקונפטיקער מאַטעריעלער לאַגע, ווי וועגן די ליידן פון איר טאָכטער.

— ווי דו קוועלסט זיך נעבעך, קליינע! ער איז אומגערעכט, אמת! מיר שיינט אָבער, אַז יענע פרוי האָט אַן׳הינטישן כאַראַקטער. זי האָט געפּאָדערט אַן׳אומגעהייער גרויסע סומע לא־יחרץ־געלט פאַרן שווייגן, אַן׳אמתער שאַנטאַזש. און דערפון שטאַמט יענער אָוונטברויט. אַזוי ווייניקסטנס האָט מיר לוסיען איבערגעגעבן אין געציילטע ווערטער דורכן טעלעפאָן. ער האָט דאָך געמוזט געפינען אַן׳עצה ווי איר צו איבערצייגן...

מאָניקע האָט געשאָקלט מיטן קאָפּ.

— ניין, ער האָט געדאַרפט האָבן דעם מוט מיר אָפּנ־האַרציק זיך מודה צו זיין, איידער...

מאָניקע האָט נישט געענדיקט... צו וואָס זאָל זי, אייגנטלעך, אויפדעקן איר גאַנצן אומגליק!... צי דען וועט איר מוטער פאַרשטיין צוליב וועלכע רירנדיקע מאָטיוון זי האָט זיך אָפּגעגעבן לוסיענען פאַר זייער פאָרמעלער פאַראייניקונג?... געוויס, אַנאומ־פאָרזיכטיקייט, — דער קרבן אָבער איז זי בלויז אַליין און טראָגט דערפאַר די גאַנצע פאַראַנטוואָרטלעכקייט.

— מיין נאָר נישט, איך בעט דיך, אַז דאָס רעדט אין מיר די אייפערזוכט. איך בין נישט אייפערזיכטיק, ווייל איך בין נישט פאַרליבט.

— אויב אַזוי האָסטו אים בכלל קיינמאָל נישט ליב געהאַט.

פרוי לערביע האָט אַ קוק געטאָן אויף איר טאָכטער מיט אַ בליק פון אַ שטאַרקן מבין אויף אַזעלכע ענינים, און ווידער האָט ביי איר אויפגעלעבט די האָפנונג, אַז ס׳איז נאָך נישט אַלץ פאַרלוירן. אויב נישט די ליבע איז דאָ דער גרונט מאָטיוו, צורייסט מען דאָך נישט צוליב אַ קליינלעכן עגאָאיזם קיין אָפיציעלע תנאים.

נאָר אַ מענטש, וואָס האָט קיין מאָל נישט געליבט, קאָן צוגעבן, אַז אַ געפיל פאַרשיינט אין לעשט זיך אויס ביי דער ערשטער אַנטוישונג ווי אַנ׳אָנגעצינדענע שוועבעלע.

— דו האָסט אַ טעות, מוטער: איך לייד דוקא דערפאַר, ווייל איך האָב אָבגעגעבן לוסיענן אַזאַ אויפריכטיגע און גרויסע ליבע, ווען וועלכער דו האָסט אפילו קיין אַהנונג נישט.

אויך אַזוי, האָף איך, אַז קוים וועט זיך דאָס מיספאַר־שטענדעניש אויפקלערן...

— ניין, מוטער, מאַך זיך נישט קיין שום האָפנונג — ס׳איז אויס, אַלץ איז געענדיגט — אוממעגליך, צו פאַרבעסערן, ניטא קיין שום פתח חרטה!

— פאַרוואָס? דערפאַר וואָס דיין חתן האָט געזאָגט א ליגן? אויב ער האָט עס אבער געטאָן כדי דיר צו פאַרשפּאָרען איבעריגע עגמת־נפש? ווען נישט דער אומגליקליכער צופאַל וואָלסטו דאָך בכלל פון קיין שום קריינקונג נישט געוווסט. דו מאַכסט אים פאָרוואַר־פען פאַר אַנ׳עובדה וואָס איז פון זיין זייט געווען אַנ׳אויסדרוק פון דער צערטליכסטער אויפמערקזאַמקייט... די דאָזיקע האַנדלונג באַווייזט קלאָר און דייטלעך, אַז דיין רויִקייט איז אים אַ סך טייערער ווי זיין אייגענע...

— דו פאַרשטייסט נישט — האָט מאָניקע אָפגעזיפצט מיט אַ ביטערן שמייכל, — פאַר דיר איז לוסיענס ליגן זאָגן — אַ נול, גאָר נישט, נאָך דיר נאָך איז׳ס אַ שיינע, כמעט אַנ׳איידעלע האַנדלונג, פאַר מיר אָבער איז׳ס אַנ׳אומפאַרצייליעכער, אַ מיאוסער שקר... די גרעסטע נבלה, אַנידערטרעכטיקייט...

אַ מאָרד! אַ מאָרד איבער מיין ליבע, דער צוזאַמענברוך פון אַלץ וואָס מיר איז געווען הייליג, פון אַלעם דעם אין וואָס איך האָב אַריינגעלייגט די גאַנצע קראַפט פון מיין נשמה. דו ביסט איבעראַשט ערשטוינט? יאָ? ...

דאָס שטאַמט דערפון ווייל צווישן דיין אויפפאַסונג אין

מיינע בעגריפן שטייט אַ כינעזישע וואַנט. מיר האָבן געלעבט צוזאַמען, אין איין שטוב, איינע לעבן דער אַנדערער און איצט האָב איך זיך אויפגעכאַפּט ווייט פון אייך אויף אַ שטח פון גאַנצע טויזענט וויאָרסט... דו דאַרפס אָבער איין פּאַר אלע מאָל וויסן, אַז דאָ האַנדלט זיך נישט וועגן דיין לעבן נאָר וועגן מיינעם.

— דו ליידסט און ס׳איז פאַרשטענדלעך וואָס דו ביזט אַ ביסל מגזם, דו איבערטרייבסט...

— איך האָב דיר נאָך לאַנג נישט געזאָגט אַלץ וואס איך טראַכט.

פּרוי לערביע האָט געקוועטשט מיט די זייטן, ווי די מעשה זאָל נישט זיין קוקסטו אַלץ אויף לוסיען׳ס האַנדלונג דורך אַ פאַרגרעסער גלאָז — גלויב מיר — ווען אַלע פרויען זאָלן זיך בעציען צום הייראַטן מיט אַזאַ פּעדאַנטיזם, וואָלטן קיין מאָל קיין שדוכים נישט געשלאָסן געווארן, קיין פּאַפּיער וואָלט נישט גענוג געווען אויף גטן צו שרייבן... דאָס חתונה האָבן וואָלט אין גאַנצן אינטערגעגאַנגן...

— מ׳מוז זיך באַציען צו די אַלע זאַכן ניכטערער רעאַלער, כאָטש וויפיל נישט איז געזונטערי פאַרשטאַנד! — דאָס איז ראָמאַנטיזם, פּונקט ווי אין מיוסע׳ס *) קאָמעדיע „וועגן וואס ס׳פאַנטאַזירן די יינגע מיידלעך״.

— און דו ווילסט מיר איינרעדן אז דו כאַפּסט זיך אויף צו אַ נייעם לעבן... אויב אַזוי עפן טאַקע די אויגן — קוק זיך צו צו דעם וואָס ס׳טוט זיך אַרום דיר, זיי מאָדערן...

— איך בין ווייט פון גינעטעס און מישעל׳ס פאַנטאַזיעס און חלומות. —

— חתונה האָבן — וועגן דעם חלומן אַלע יינגע מיידלעך. דאָס איז אַ בונד וואָס פאַרפליכטעט לגמרי נישט צו קיין ליבע...

חתונה האָבן איז דאָס וואָס עס איז. אָדער קלערסטו אפשר

---

*) אלפרעד מיוסע: א בערימטער פראנצויזישער דיכטער ראמאנטיקער (1810—57).

בכלל מיט איין קלאַפּ צו רעפאָרמירן די גאַנצע געזעלשאַפט?

— לגמרי נישט! אָבער דו קענסט דאָך נישט האָבן צו מיר קיין פּרעטענציעס אויב איך זעע אין הייראַטן נישט קיין אַנדער זאַך ווי דאָס שטרעבן צו אַבסאָלוטער נאָענטקייט, דאָס פולשטענדיגע, אומבאַגרענעצטע צוזאַמענגיסן.

פאַר מיר איז דאָס חתונה האָבן אָן ליבע — נישט מער ווי אַ מין פּראָסטיטוציע איך האָב לוסיענן מער נישט ליב אין וועל דאַריבער פאַר אים קיין מאָל נישט חתונה האָבן.

פרוי לערביע האָט אויסגעגלאָצט אַ פּאָר אויגן:

— אזוי זאָגסטו? ...

— יאָ, דאָס הייראַטן ווערט אַ מין שאַכערמאַכער, אַ האַנדל, קוים מישט זיך דאָ אַריין עפּעס אַ שטיקל אויסרעכנונג.

דאָס איז פּראָסטיטוציע. פּשוטע, איינפאַכע פּראָסטיטוציע!

פלוצלינג האָט זיך מאָניקע דערמאַנט אָן יענעם אומבאַקאַנטן. ווידער איז פאַר אירע אויגן געשטאַנען דאָס צימער אין האָטעל, די שעה פון פאַרגעסן זיך...

און זי האָט זיך אָבגעגאָסן מיט אַ רויטקייט ביז צו די פינגערשפּיצן. מיט אַ שטאָלצן באַוווסטזיין האָט זי אָבער תיכּף אָבגעטריבן יעדע אַנאַלאָגיע צווישן איר האַנדלונג מיט דעם וואָס זי האָט איצט געטאַדעלט אַלס אומערהערטע נבלה, אַלס נידערטרעכטיקייט און... אַ שטאַרק אויפגערעגטע האָט זי ווייטער גערעדט:

— אַלע ברכות פון נונציוס אין פון פּויבסט גופא וועלן נישט שטערן דעם מאַרקיז דלאַנטרעג, חתונה האָבנדיג מיט מישעלס מיליאָנען, צו זיין דאָס וואָס פאָנעטע האָט געזאָגט וועגן מערקערן, און וואָס מיר אַלע קלערן מכח באַרדינאַן... און גינעטע אַליין מיט איר גאַנצער בּרִישקייט צו כאַפּן אַ מאַן איז ביי מיר נישט מער ווי די לעצטע פישערקע וואָס יאָגט זיך נאָך פיש אין מוטנע וואַסער.

פון דידאָזיגע דונערשלאָגן האָט דער מאַדאַם לערביע

פּאַרכאַפּט דער אָטעם. זי האָט זיך אָבער באַלד געפּאַסט און כלומרשט רויק באַמערקט:

— אַ מערקווירדיגע זאַך! אַנ׳אויסגעגאָסענע מומע, אַלע אירע נאַרישע פּאַנטאַזיעס האָט זי דיר אַריינגעהאַקט אין קאָפּ.

— און ווען דו וואָלסט מיך אַליין דערציילן?

— איך האָב שטענדיק באַדויערט וואָס איך האָב עס נישט געטאָן... אָבער דיין געזונטצושטאַנד...

— אָדער דיינע בעקוועמלעכקייטן?

— אָט האָסטו דיר דעם דאַנק!... אַ מיידל מיט רעוואָלוציאָנערע פּרינציפּן וואָס פּאַסן אין אַ משוגעים-הויז! צי דען פּאַרשטייסטו נישט אַז דאָס הייסט טרעטן מיט די פּיס אַלע סאָציאַלע יסודות!... מיט דיין אמת — ווייל קיין שום אַנדערן ווילסטו נישט אַנערקענען — איז נישט נאָר דאָס הייראַטן — נאָר דאָס לעבן גופא אוממעגלעך!

אָבער לאָמיר זיך אומקערן צו דער ווירקלעכקייט! אַ קליין ביסל טאָלעראַנץ, עטוואָס ברייטערע אַנזיכטן.

מאָניקע האָט אַ קוק געטאָן אויף איר מוטער און האָט דערשפּירט ווי זי פּאַרלירט דעם באָדן פון אונטער די פּיס, ווי זי זינקט אין אַ טיפן אָפּגרונט. מיט אַלע קרעפטן האָט זי זיך באַמיט צו האַלטן אויף דער אויבערפלאַך, קלערנדיק וועגן איר ערציערן אין יער, וועלכע זי האָט ליב געהאַט מיט איר גאַנצער נשמה נישט קוקנדיק אויף די צופעליגע מיספאַרשטענדנישן... און זי האָט אויסגעשריגן ווי רופנדיק נאָך הילף:

— אָבער דו, מאַמע, דו האָסט דאָך ליב געהאַט דעם טאַטן...

איר האָט דאָך חתונה געהאַט אָרעם. ערשט שפּעטער, נאָך די ערפינדונגען איז דאָס געשעפט געוואָרן דאָס וואָס ס׳איז איצט. דו קענסט דאָך נישט טראַכטן אַנדערש ווי איך... דו פאַראַכטעסט דאָך פּאָנעטן, מאַכסט דאָך פון איר חוזק! דו כאַפּסט נישט קיין התפעלות פון דער זקנה זשאַקע, נישט קוקנדיק אויף איר עשירות

און איר בערימטן סאַלאָן — דו לייגסט נישט קיין כּבוד אויף עלענע סיוז וועלכע האָט זיך אָבגעגעבן איר געוועזענעם מאַן, דעמדראָזיקן אַלטן, שמוציקן באַנדיט, נאָר צוליב דעם כּדי ביים גט צו האָבן דעם טוטל מאַדאַם און נישט פריילײַן. דאָס האָב איך נאָר אָנגערופן עטלעכע, צופעליק... זיי זײַנען דאָך אין די הונדערטער. דו פאַרטיידיקסט זיי דאָך נישט. דו האָסט דאָך נישט געהאַנדלט אַזוי ווי זיי...

פּרוי לערביע האָט געענטפערט מיט אַנ׳האַלבן מויל:

— דו פאַלסט תּמיד אַריין פון איין עקסטרעם אין צווייטן. — פאַרשטייט זיך אַז איך שטעל דיר נישט אַלס בײַשפּיל אונזערע באַקאַנטע, זיי זײַנען ווייט פון הייליקע וואָס זאָל מען אָבער טאָן? אַז מ׳לעבט אויף דער וועלט — און מיר לעבן נישט בלויז אויף איר נאָר אויך פון איר — מוז מען זיך ווילנדיק נישט ווילנדיק צו איר צו פּאַסן... מיט מאַכן, נישט די פאַרברעכן חלילה. אָבער געוויסע מנהגים, זיטן, געוווינהייטן...

— יאָ, אַזוי איז עס... און נישט איך מיט דיר וועלן עס איבער־מאַכן, איבער אַנדערשן...

אָ, ווען דו זאָלסט האָבן מיין לעבענסערפאַרונג — וואָלסטו דאַן אַליין איינגעזען, אַז אַסך זאַכן וואָס זײַנען פאַר דיר איצט אומפאַרשטענדלעך און רופן ביי דיר אַרויס עמפּערונג, פאַרביטע־רונג — האָבן באמת זייער עקסיסטענץ — באַרעכטיגונג, קאָנען לייכט פאַרענטפערט ווערן און זײַנען אפשר גאָר נויטווענדיק לאָמיר זאָגן אַלס פאַטאַלע און פאַרמיידלעכקייט...

מאָניקע האָט געמאַכט אַנאומגעדולדיגע באַוועגונג.

— נו, נו, אַלץ קאָן זיך נאָך מיט לוסיענען איינאָרדנען.

— מיט דעררדאָזיקער האָפנונג זאָלסטו זיך נישט טרייסטן. ס׳זײַנען פאַראַן זאַכן, אויף וועלכע איך וועל קיין מאָל אין לעבן נישט מסכּים זיין — דאָס איז דער שקר צווישן מענטשן וואָס האָבן זיך ליב.

איך האָב לוסיענען קיין מאָל נישט אָבגעגאַרט, נישט געזאָגט קיין ליגן און האָב געהאַט רעכט צו פאָדערן פון אים דאס-זעלבע.

פרוי לערביע האָט אַ שמייכל געטאָן מיט אַ מינע פון באַהאַוועגטן למדן:

— רעכט? פרויען-רעכט? דאָס אַלטע לידל פון דער מומע סילוועסטרע און פרוי אמברא... אָבער — קינד מיין — עס זיינען פאַראַן פאַלן, ווען דאָס ליגן זאָגן ווערט אַ פליכט. קוק נישט אויף מיר מיט אַזעלכע אויגן! דו דערשרעקסט מיך ווידער — ווידער דיזעלבע אויגן וואָס נעכטן...

— שקר — אַ פליכט?

— אָבער באַרויִק זיך!

— ניין, ניין מוטער! אַ פליכט איז צו זאָגן דעם אמת. און אַזוי ווי איך האָב בדעה, אַז לוסיען וועט קומען, אים צו זאָגן דעם גאַנצן אמת, טו הער אים דו אויך אויס. אין טאַקע באַלד, תיכף. ס'קאָן מער נישט גוט ווערן, פאַרפאַלן! ווייל נעכטן ביי נאַכט בעת איך האָב זיך מיט דיר צו שיידט האָב איך זיך אָבגעגעבן — פאַרשטייסט, זיך אָבגעגעבן אַ מאַנספאַרשוין!

— אָ!...

ווי אַ דונער וואָלט איר איינגעשלאָגן.

אַ פאַרציטערטע האָט פרוי לערביע געקוקט אויף דער טאָכטער און האָט זיך אין גאַנצן געוואָרפן... פלוצינג, אַרויס-גייענדיק פון די כלים, האָט זי מיט רוגזה אויסגעשריגן:

— דו האָסט עס געטאָן? דו...

— יאָ, איך האָב עס געטאָן און וועל'ס איבערחזרן אויב ס'וועט זיין נויטיג.

— אידיאָטקע! דאָס איז שוין צו נאַריש! מיט וועמען זשע? מ'קאָן וויסן?

— ניין!

— פאַר וואָס ?
— ווייל איך אַליין ווייס עס אויך נישט.
— דו ווייסט נישט ? דו מאַכסט פון מיר חוזק ענטפער... אײנער פון אונזערע בעקאַנטע ?
— ניין ? אַלזאָ אַ פרעמדער ? דער ערשטער בעסטער ?
— יאָ.
— דו זאָגסט ליגען, אָדער דו ביסט פון זינען אַראָפּ.
אין גאַנצן אַ צובראָכענע איז פרוי לערביע אַנטשוויגן געוואָרן. אַ קאַטאַסטראָפע... זי איז געוואָרן רויט ווי פייער. מער פון כעס ווי פון קריינקונג... פון גרויס אויפרעגונג האָט זי נישט געקאָנט ריידן און האָט בלויז געמורמעלט:
— אום... אומגליקליכע און אַז דו וועסט האָבן אַ קינד.
מאָניקע איז בלייך געוואָרן!
— אַ קינד ? פון וועמען זשע ? אַ, אויב ס'איז שוין באַשערט, איז שוין בעסער אַזוי איידער פון דעם טויגעניכטס פון לוסיענן...
און אויפן קול האָט זי געזאָגט:
איז וואָס ? איך וועל עס האָדעווען, און שוין.
— דיין נאַאיוויטעט גרענעצט זיך מיט נאַרישקייט... דו ביסט פשוט אַ שוטה!...
דו...
פרוי לערביער האָט מיט איין מאָל אָבגעהאַקט.
פלוצלינג האָט זי דערזען אַנ'אויסוועג פון דער לאַגע וואָס איז ביז יעצט געווען קאַטאַסטראָפאַל: אייגענטליך זיינען נישטאָ קיין שום באַווייזן... קיין שום מאָטיוון אויף וועלכן נישט איז חשד... מאָניקען זאָל זיך נאָר נישט פאַרגלוסטן בראַווירען מיט איר פיינער המצאה און אַלץ וועט בלייבן ווי ס'וואָלט קיין מאָל קיין זאַך נישט געווען.
מיט אַזאַ נאַטור, ווי מאָניקעס וועט מען מיט רעפּרעסיעס

בכלל גאָר נישט מאַכן. פרוי לערביע האָט דעריבער באַשלאָסן איבערצובייטן דעם טאָן און האָט אָנגעהויבן מיט אַן׳איבערצייגענ־דיקער שטים:

— איך וויל דיר נישט זאָגן קיין מוסר, ווייל דו וועסט דאָך תּיכּף ענטפערן, אז דאָס איז דיין פּאַרזענליכע אָנגעלעגנהייט... דאָס אומגליק איז געשען און מ׳מוז עס פאַריכטן.

דו געפינסט, אַז דו האָסט געהאַנדעלט ריכטיג... זאָל זיין אַזוי... דו אורטיילסט לויט דיין מאָראַל, לויט דיינע פּרינציפּן, אפשר ביסטו גערעכט. איך האָף אָבער, אַז דו וועסט ערלויבן דיין אַלטער, דיך ליבענדער מוטער צו געבן דיר אַ קלוגע עצה. באַהאַלט ביי זיך דעם סוד פון דיין לעצטער עובדה.

בעת איך האָב דיר געזאָגט, אַז ס׳זענען פאַרהאַן פאַלן, ווען דער שקר ווערט אַ פליכט, האָב איך לגמרי נישט געמיינט, אַז דו אַליין זאָלסט טאַקי באַלד אינטערשטרייכן די ריכטיקייט פון מיינע דאָזיקע ווערטער.

דו דאַרפסט וויסן, אַז אויב דו וועסט דערציילן וועגן דיין אומ־גליק דער גאַנצער וועלט וועסטו פאַר דער געזעלשאַפט אַ „גע־פאַלענע"! און בעשמוצט זיך צוזאַמען מיט אונז, שוין נישט רעדנדיק וועגן דער נאַרישער לאַגע בכלל. פאַרקערט אָבער, אויב דו וועסט שוויי־גען, איז גאַנץ לייכט אויסצובעסערן דאָס אומגליק וואָס קיינער ווייסט דערפון נישט און קיין מענטש האָט עס נאָך זאָגאַר נישט באַמערקט.

— אָ, מוטער ! ...

— וואָס ? געוויסענסביסע בנוגע לוסיענן ? אין בעצוג צו דעם וואָס האָט דיך דער ערשטער אָבגענאַרט ? ... האָסט זיך שוין גוט נוקם געווען אָן אים... צי דען ביסטו נישט באַפרידיגט ?... נו באַקלער זיך, קינד מיין, באַקלער זיך גוט, געדיינק מיין טייערע, אַז פאַר דער וועלט, ווי אין לעבן איז תּמיד ווענינער וויכטיג דאָס וואָס מ׳טוט, ווי דאָס וואָס מ׳רעדט — ... דער עיקר איז טאַקע אייגענטלעך נאָר דאָס וואָס מ׳רעדט...

– אָ, מאַמע, מאַמע!...

– אונזער לעבענסוועג פאַרמערט זיך שטענדיק לויט אונזער רעפּוטאַציע!... דו האָסט געטאָן אַ נאַרישקייט, דאָס איז דיין זאַך... אָבער קוים וועט קומען דער טאָג, וואָס נישט בלויז מיר וועלן דאָס וויסן, דאַן איז קאַפּוט אי דיין, אי אונזער גוטער נאָמען, דאַן זענען מיר אַלע קאָמפּראָמיטירט... צו דען ווילסטו דאָס? איך מיין אַז זיכער נישט. דעריבער בערויק, איך בעט דיך, דיין ראַפינירטן געוויסן, אויב מ׳זאָל אין דער היירעט אויף יעדער קלאַפּ אַזוי רעאַגירן וואָלטן מאַן און ווייב געוועזן שטענדיק אויף מעסערס – אַלע, אָן אויסנאַם. וואָס ביסטו בלינד צו אַלדי רוחות – האָסט קיין אויגן נישט? צי דען מיינסטו אַז איך מיט דיין טאַטן וואָלטן געלעבט בשלום ושלוה, אויב מיר זאָלן וועגן יעדער מיספאַרשטענדניש מאַכן געוואַלדן פאַר דער גאַנצער וועלט? איך בין אויך נישט איין מאָל געוועזן אָבגענאַרט. איך בין געוועזן אָבגענאַרט אַזוי, אָפן, אַז דו ביסט וואַרשיינלעך די איינציקע וואָס ווייסט נישט, אַז די קליינע ראנעטע, פון טעאַטער „דעקאָפּוציין״ איז דיין טאַטנס פּלגש. איך האָב דיך געטרייסט ווי איך האָב געקאָנט... לכל הדעות האָט קיינער נישט, געזען נישט מיינע ליידן, נישט מיין אַנטוישונג...

– דו מאַמע, דו?

פרוי לערביע האָט געשפּירט, אַז זי האָט זיך אַביסל פאַרגאַלאָפּירט, צו ווייט פאַרקראָכן, און כדי אויסצעווייכן מאָניקעס ערשיטערטן בליק האָט זי צוגעגעבן:

– אָבער דאָס זענען אַלץ אַלגעמיינע טענות. איך קום צוריק דערצו וואָס אָנבאַלאַנגט דיר. מער ווי ווען ס׳איז דאַרפסטו שווייגן אין... וואָס גיכער חתונה האָבן מיט לוסיען.

– אַפילו, מיט בריינגנדיק אים אַ פרעמד קינד?

– קודם כל – איז עס נישט מער ווי אַנ׳השערה... און אויב אפילו... אויב ס׳איז טאַקע אַזוי, וועט ער עס קיין מאָל נישט דאַרגיין, דאַריבער...

— שווייג! איך בעט דיך — דאָס איז נידערטרעכטיק...

— איצט ווילסטו מיך לערנען? מיך משפּטן? דו? קוק מיר אין די אויגן אַריין — ענטוועדער דו שווייגסט אָדער דו האָסט וואָס גיכער חתונה מיט לוסיענן...

— בשום אופן נישט!

דאַן דאַרצייל איך אַלץ דעם פאָטער און ער וועט דיך אַרויסיאָגן.

— זאָל ער!

— הער מאָניקע, דו...

אבער זי האָט נישט געהאַט קיין מוט צו ענדיקן. די טאָכטער איז געשטאַנען פאַר איר ווי אַ ווילד פרעמדע. איר ליידענד געזיכט איז געווען באַדעקט מיט אַ טויטער בלייכקייט. דער אַראָבגעלאָזטער בליק האָט אויסגעדריקט אַ שרעקליכע גייסטיגע איבערלעבעניש. פרוי לערביע האָט זיך געוואָלט צודריקן איר צו זיך, צו איר מוטערליך האַרץ:

— מאָניקע! האָט זי געזאָגט צום צווייטן מאָל.

— לאָז מיך צו רו!

— אָבגעשטויסן פון דער טאָכטער, נישט וויסענדיק וואָס צו טאָן, האָט פרוי לערביע באַשלאָסן זיך צו פאַרדראַפּירן אין אַ פּאָזע פון גרויסקייט."

— נו דו וועסט זיך נאָך אָנקלערן! האָט זי אַ זאָג געטאָן און איז מיט ווירדע אַרויס פון צימער.

דעם קאָפּ אַראָבגעלאָזן אויף די הענד האָט מאָניקע נישט באַמערקט ווי די מוטער איז אַרויסגעגאַנגען.

שוין צום צווייטען מאָל איז אַלץ אַרום איר איינגעפאַלן. איר קינדישע ליבע און די אַכטונג צו דער פאַמיליע האָבן זיך געוואַלגערט צווישן די שערבלאַך פון דער פאַרגאַנגנהייט.

VI

– דער הער לערביע האָט געבעטן אייך איבערגעבן, פריילן, אַז ער וואַרט אויף אייך אין סאַלאָן.

– איך קום גלייך.

בלייבנדיק אַליין, האָט מאָניקע כלאַחר־יד אַ קוק געטאָן אין שפּיגל.

– איך זע שרעקלעך אויס!

זי האָט זיך צוגעפּודערט, נאָך אַ מאָל אַ קוק געטאָן אויף זיך אין שפּיגל און טיף אָפּגעזיפצט.

אויף איר האָט געקוקט אַן׳אַנדער מאָניקע, לחלוטין נישט ענלעך אויף דער נעכטיקער...

יאָ! אַ נייע מאָניקע. וועגן יענער, דער פריערדיקער, דער אַזוי נאָענטער און ווייטער, האָט זי געקלערט ווי וועגן אַ געשטאָרבענער.

– נו, מ׳דאַרף גיין! האָט זי אַ זאָג געטאָן. פרישטיק האָט זי געגעסן ביי זיך, כדי זיך נישט צו ווייזן אויף די אויגן דער מוטער און נישט צו דינען אַלס אָביעקט פון נייגיריקייט פאַר דער באַדינטער.

– הער לערביע האָט טעלעפאָנירט, אַז ער וועט זיך פאַרשפּעטיקן: – כסדר געשעפטן! ער וועט קומען אַ ביסל שפּעטער...

אַריינקומענדיק, האָט מאָניקע פון שוועל געוואָלט אויפכאַפּן דעם פאָטערס בליק, זי האָט אָבער בלויז געזען זיין רוקן, וואָס האָט זיך פאַרדאַגהט באַוועגט הין און צוריק איבערן צימער, וואַרטנדיק אויף איר.

– זעץ דיך, האָט ער געזאָגט, אָנווייזנדיק איר אויפן שטול קעגנאיבער אים.

זי האָט אַ טראַכט געטאָן: — אַ באַשולדיקונגס באַנק!

ער האָט זיך אוועקגעזעצט, געגלעט די האָר און שטרענג געזאָגט:

— דיין מוטער האָט מיר אַלץ געזאָגט.

ווי זי, אַזוי וויל איך זיך אויך נישט אַריינלאָזן אין דעם, דיר אויפצווייזן די גאַנצע נאַרישקייט און נידערטרעכטיקייט פון דיין עובדה. איך ווייס, אַז מיר האָבן דאָ צוטאָן מיט אַ פעסטן און עקשנותדיקן כאַראַקטער. לאָמיר לאָזן אָן אַ זייט אַלע קאָמענטאַריעס... אין פאַרגלייך מיט „דיין האַנדלונג איז לוסיענס פעלער אַ זעראָ...

— אויב איך בין פאַראורטיילט, פאָטער, טאָ צו וואָס דאַרף מען די גאַנצע וכוחים?

ער האָט טרוקן באַמערקט:

— איך פאַרנעם זיך איצט ניט מיט קיין שום וכוחים.

וואָס שייך דיין אורטייל — איז ער נאָך נישט אַרויסגעטראָגן. — כאָטש — זיי ווייסן, אַז איך, און נאָר איך, בין דיין שטרענגסטער ריכטער.

די צוקונפט הענגט אָפּ פון דיר, פון דיין שכל און פון דיין האַרצן... איך ווענד זיך דעריבער צו דיין געזונטן פאַרשטאַנד, צו אַלעם, וואָס ס'איז נאָך געבליבן אין דיר נאָרמאַל. דו ביסט אימפולסיוו, אָבער נישט שלעכט... און דאָס האָסטו מיר באַוויזן נעכטן ביי דער פראַגע מכח דיין נדן...

— דאָס געלט איז דיין, פאָטער, און קיין זאַך פאַרפליכטעט דיר נישט עס אָפּצוגעבן מיר.

— ס'פאַרשטייט זיך. איך האָב דיך דאָך אָבער ליב. און אויסערדעם מוז איך דיר זאָגן גאַנץ ערלעך, — ביי מיין קאָמערציעלער לאַגע — נישט געבן דיר קיין נדן — איז פשוט אַן אוממעגלעכע זאַך, פאַר אַ גרויס — אינדוסטריעלער איז דער טאָכטערס חתונה — אין יעדער הינזיכט בלויז אַן „אינוועסטיציע" פון קאַפּיטאַל. זי מוז שטיין אין איינקלאַנג מיטן בילאַנס און שטאַרקן דעם קרעדיט. דער נדן איז אין אונזער געזעלשאַפט נישט בלויז אַ טראַדיציע, נאָר אויך אַ קריטעריום פון אונזער מאַטעריעלער לאַגע.

איינשטימענדיק צוזאַמען מיט לוסיענען אויף אַ פיקטיוון נדן, האָסטו פאַר מיר געטאָן פיל מער ווי דו שטעלסט זיך פאָר... נאָך אַ מאָל דאַנק איך דיר דערפאַר.

זי איז געזעסן ווי פאַרשטיינערט. דאָס וואַרעמע געפיל, וואָס איז גרייט געווען זיך אַדורכצורייסן — איז פאַרלאָשן געוואָרן. זיין אָרט האָט פאַרנומען אַ געפיל פון פאַראַכטונג צו דעם אָפּמאַך, וווּ זי איז בלויז געווען דער אָביעקט פון האַנדל. איר האָט מען איבערגעגעבן פון האַנט צו האַנט נישט אַלס פערזענלעכקייט, נאָר פשוט אַלס אַ גאַנגבאַרע שטיקל סחורה.

— היינט האָב איך געגעסן מיט לוסיענען פרישטיק. איך האָב געוואָלט ביי אים דערגיין... זיך דערוויסן, וואָס איז׳ס געווען פאַר אַ מעשה אין דער ניי-יאָר נאַכט... גוט, גוט, לאָמיר וועגן דעם נישט רעדן, כאָטש דו מוזט אומבאַדינגט וויסן: — יענע פרוי...

די מאַמע האָט מיר שוין געזאָגט,

אַ שאַנטאַזש אויב נישט קיין סקאַנדאַל א. אַ. וו...

רעד נישט מער וועגן דעם — ס׳וועט נישט העלפן.

— ער וועט דאָך אָבער קומען אַהער!... און דיין מאַמע האָט מיר נאָר וואָס דערציילט וועגן דיין עובדה, און איך ווייס נישט, ווי אַזוי מ׳כאַפּט אים דורכן טעלעפאָן...

— איך וואַרט אויף אים.

— הער צו! אויב דו ביסט נאָך ביים געזונטן פאַרשטאַנד — דאַן, נאַטירלעך, מאַכט נישט אויס איר זאָלט זיך טרעפן, פאַרקערט, ס׳איז אפילו נויטיק.

אויב דו האַלסט זיך אָבער ביי דאָס דייניקע — דאַן וועסטו אים מער נישט זען. איך וועל אַלץ איינאָרדנען אַליין, ווי איך וועל פאַרשטיין, ווי איך וועל קאָנען. דו מוזט באַשליסן.

— איך וועל אים זען.

לערביע איז פריילעכער געוואָרן:

— איך בין געווען דערין איבערצייגט. אין דער טיפעניש פון מיין הארצן האָב איך אין דיר נישט געצווייפלט. צו גרויסע גאוה איז נישט קיין מעלה — גיכער אַ געפערלעכער חסרון. דו האָסט זיך איבערלייקט און טוסט זייער גוט. ס'איז דאָ איין איינציקע רעאַלע זאַך, וואָס שטייט איבער אַלע אומגליקן און קליינלעכקייטן אין לעבן, און דאָס איז — די ליבע, די צערטלעכקייט, די פאמיליע!

ער האָט אָפּגעהאַקט, ווייל זיינע פראַזן האָבן באַגעגנט אַן איראָנישן שטילשווייגן, און ער גופא איז אויך געווען אויפגערעקט פון זיין פלוצלונגער רעדנערקראַפט. פאַרטיידיגנדיק אויסשליסלעך זיינע אייגענע אינטערעסן, האָט ער אויפריכטיג געגלויבט, אַז ער איז אויסן בלויז מאָניקעס טובה...

ענדלעך האָט זיך מאָניקע אָפּגערופן...—די פאַמיליע. ניין, פאָטער, האָף נישט, אַז לוסיען וויניערע וועט אין איר אַריין. קיין מאָל נישט.

— פאַרזיכטיק. ווי איך זע, באַמיסטו זיך אַליין מ'זאָל דיר פון דער פאַמיליע אויסשליסן...

— דו וועסט מיר נישט דאַרפן ארויסטרייבן פון שטוב...

— ווייל דו וועסט אַליין אוועקגיין?

זייערע פיינדלעכע בליקן האָבן זיך באַגעגנט:

— יאָ.

לערביע האָט אויסגעשריגן:

— דאָס איז שגעון, ווילדע משוגעת!

אַ טויט-איבערגעשראָקענער פון דער מעגלעכקייט צו פאַרלירן וויניערען אלס קאמפּאַניאָן, אַנ'אויפגערעגטער ביים געדאַנק, אז פון גאַנצן עסק קאָן זיך אויסלאָזן אַ זייפנבלאָז; זעענדיק שוין פאַר די אויגן זיין באַנקראָט אויפן פאַבריק און די רוחים פון די שפּעקולאַנטן אויפן חשבון פון זיין פאַטענט, — האָט לערביע אַזוי אויפריכטיק אַ זיפץ געטאָן, אַז אַפילו מאָניקען האָט עס גערירט:

— הער צו, דו קענסט מיין אינטענסיווע, עקשנותדיקע אַרבעט, מיין לעבן, וואָס איך האָב אין גאַנצן אָפּגעגעבן דער דאָזיקער ערפינדונג, וואָס איז אַזוי נאָנט פאַרווירקליכט צו ווערן. פאַרשטיי, אַז מיין ערפינדונג וועט רייך מאַכן נישט בלויז אונז פערזענלעך, נאָר זי שאַפט גלייכצייטיק דעם וווילשטאַנד פון גאַנצן לאַנד... אַ דאַנק מיינע אַזאָט-אמעליאראציעס קאָן פראַנקרייכס באָדן געבן אַ צענפאכיקן תבואה־שניט. צוויי אַזעלכע שניט און דער פראַנק איז סטאַבּיליזירט, — פאַרהיילט אַלע קריגס־וווּנדן פאַר אונזער פאָלק, איז עס אַ גרויסער שריט פאָרויס... אָבער — ווי איך האָב דיר שוין אייערנעכטן געזאָגט — זיינען מיינע רעסורסן אויסגעשעפּט. אויב איך שווים מאָרגן נישט צוריק אַרויף אויף דער אויבערפלאַך, דערטרינק איך זיך ביים סאַמע ברעג.

— אָ, פּאָטער! צוליב געלט וועט דער געשעפט נישט בטל ווערן: אואייט, ראַנסאָם, פלאָמבינא...

— דאָ שטעקט טאָקע די גאַנצע געפאַר... דידאָזיקע אַקולעס וואָלטן מיר שוין לאַנג אויפגעפרעסן ווען איך זאָל אין דער פערזאָן פון וויניערען נישט האָבן געפונען אַ שותף, וואָס האָט צו מיר דעם פולסטן צוטרוי. זיי וועלן מיר איינשלינגען גלייך מאָרגן, אויב דו וועסט זיך אָפּזאָגן חתונה צו האָבן מיט לוסיענען, און ער וועט מיך זיכער לאָזן לויפן...

— איינס פון די צוויי, פּאָטער! איז דיין ערפינדונג עפּעס ווערט, — וועט זיך לוסיען פאַר קיין פאַל נישט אָפּזאָגן, אויב זי האָט באמת קיין ווערט נישט, דאַן...

ער האָט געקוועטשט מיט די באַרקעס:

— מיין ערפינדונג איז ווערט נישט איין פאַרמעגן, נאָר גאַנצע צען, צוואַנציק...

—קענסטו, הייסט עס, זיין רויק, האָט מאָניקע געזאָגט.

— דער טאָכטערס איראָניע איז, לויט זיין מיינונג, נישט געווען אויפן אָרט. פאַרשטייט זיך, אַז ס'האָט אַ געוויסן זין

צו לאָזן וויניערען, אויב נישט אַלס איידעם, טאָ ווייניגסטנס אַלס שותף. ער האָט אפילו צוגעגעבן, אַז אויב די משוגענע זאָל זיך לחלוטין אָפזאָגן, וועט דער גאַנצער ענין אָננעמען אַן אַנדער ווענדונג... יאָ! און ער האָט שוין אַ קלער געטאָן מכח אַ צופעליקער פראַגע, וואָס ער האָט נעכטן בעת דער קאָלאַציע געהערט פון שכורלעכן פלאמבינא...

אָ, ווען מאָניקע זאָל נאָר מסכים זיין, – וואָלט מעגלעך געווען אויך דידאָזיקע קאָמבינאַציע – דעמאָלט איז נישט בלויז געראַטעוועט די לאַגע, נאָר די גאַנצע אָנגעלעגנהייט וואָלט אָנגענומען אַן אַנדער פאַרנעם....

מיט ווירדע האָט ער זיך ווידער אומגעקערט צו דער ראָל פון אַ באַשולדיקער און געפּרוווט שפּילן אויף מאָניקעס מיטליידס-געפילן.

– איך ווייס באמת נישט, ווו ליגט די סבה פון דיין אויפירונג–אין דיין אומדאַנקבאַרקייט, אָדער אינם נישט פאַרשטיין. דו זאָגסט דיך לגמרי אָפּ חתונה צו האָבן מיט לוסיענען? גוט. לאָמיר זאָגן... לאָמיר זאָגן, אַז מיר וועט געלינגען, – פאַרשטייט זיך מיט זייער גרויסע שוועריקייטן – ווי ס'איז איינצואָרדנען מיינע און דיינע אָנגעלעגנהייטן. און וואָס איז ווייטער? דו בלייבסט דאָך אָבער קאָמפּראָמיטירט, באַשמוצט...

מאָניקע האָט בלויז געקוועטשט מיט די באַרקעס.

– יאָ, באַשמוצט! האָט לערביע פלוצלונג אויסגעשריגן. – און צוזאַמען מיט זיך שלעפּסטו אַריין אין שמוץ אויך אונז... אונז, וואָס אויסער גוטס האָסטו פון אונז קיין זאַך נישט געזען; – דאָס איז שרעקלעך! רעכן זיך, רעכן זיך כאָטש וויפיל נישט איז מיט דיין אַלטן טאַטן, מיט דיין מאַמען, וואָס נישט קוקנדיק אויף אַלץ, האָט זי דיך דאָך אַזוי ליב... מאָניקע, קינד מיינס, קלער נישט בלויז וועגן זיך, קלער אויך וועגן איר...!

איך ווייס, דיין געדאַנקען-גאַנג איז אַן אַנדערער, ווי אונ-

זערער... יאָ, מיר האָבן אַ גאַנץ אַנדער וועלט אָנשויאונג, — אָבער צי דען האָבן מיר ווען נישט איז געמאַכט אויף דיר אַ דרוק?... געזאָגט דיר אַ דעה? און איצט, בעת דו האָסט אַ מעגלעכקייט צו ראַטעווען זיך אַליין און גליקלעך מאַכן אונז, ווילסטו דוקא זיך אינגאַנצן איבערפירן און אונז מיטשלעפּן מיט זיך אין אָפּגרונד אַריין.

ווען דו זאָלסט וועלן, וואָלט מען נאָך אייגנטלעך געקאָנט געפינען אַן׳אויסוועג...

זי האָט אַראָפּגעלאָזן דעם קאָפּ. מיילנוויט זענען איר געוואָרן דער פאָטער און די מוטער, און נישטיק די מאָטיוון פון זייער קרענקונג. קליינינקע, עלנדע מענטשן!

אפשר וועט זי פאָרט קאָנען ווי ס׳איז פאַרקלענערן זייערע ליידן. אָבער ווי אַזוי? און מאָניקע האָט זיך פאַראינטערעסירט:

— אַן׳אויסוועג? וועלכער?

— הער, אָט וואָס... איך בין גרייט נאָכצוגעבן: — לאָמיר מער נישט רעדן וועגן לוסיענען... לכל הדעות מוז עס בלייבן צווישן אונז — די גאַנצע געשיכטע, מיט אַלע מעגלעכע פאָלגן בלייבט אַ שטרענגער סוד... צו האָסטו זיך פאַרטראַכט וועגן דער ריזיקע פון אַזאַ אַרט שוואַנגערשאַפט? וועגן דער געפאַר, וועלכער דו וואַרפסט אונז אונטער? ווייל ביי אַזאַ פאַל, וואָס דו זאָלסט דאָרט נישט זאָגן, ביי אַזאַ פאַל, איז די פאַמיליע סאָלידאַר, איז פאַראַנטוואָרטלעך פאַר די קאָנסעקווענצן. ווייל דאָ האַנדלט זיך נישט בלויז וועגן די פאַמיליען אינטערעסן, נאָר וועגן איר ערע... ביי דעם וואָרט האָט ער געמאַכט אַ ברייטן זשעסט אין צימער־שטח.

— ערע? האָט מאָניקע געמורמלט.

— נו, פאַרשטייט זיך! מיר זענען פאַרלאָרן אויב דו וועסט זיך נישט אָנכאַפּן אָן דעם אויסוועג, וואָס איך שלאָג דיר פאָר. אַן׳אומגעווייגלעך גליקליכער צופאַל, איבער אַלע דערוואַרטונגען.

אַנ'אויסגעצייכנטע מעגלעכקייט מיר זאָלן זיך אַלע אַרויסדרייען פון דער שרעקלעכער לאַגע...

— זאָג, לאָמיר הערן !...

לערביע האָט זיך אַביסל געקווייקלט.

— המ... דער באַראָן פלאָמבינא האָט פון תמיד אָן אַרויסגעוויזן צו דיר אַ שטאַרקע צערטלעכקייט. בעת ער האָט מיר וועגן דעם געזאָגט ביסטו שוין געווען לוסיענס כלה. אָבער נעכטן האָט ער ווידער אַמאָל באַרירט די דאָזיקע פראַגע :

— „אויב דערדאָזיקער בחור וועט אייער טאָכטער נישט גליקלעך מאַכן, באַהאַלט איך פאַר מיר דעם פלאַץ... דעם ערשטן נומער..." און דאָס איז געזאָגט געוואָרן מיט אַ זייער ערנסטן טאָן... נו, וואָס זאָגסטו ?..

— צי האָסטו געענדיקט ?

מאָניקען האָט זיך פאָרגעשטעלט פלאָמבינאס לויערנדע צורה מיטן מויל פון אַנ'היפּאָפּאָטאַם און זי האָט דערשפּירט אַ מאָראַלישע און פיזישע ניטגוטקייט. איר האָט זיך געדוכט, אַז אָט, אָט לאָזט זיך אויף איר אַראָפּ אַ שווערע, שמוציקע לאַפּע.

— ניין, האָט הער לערביע געזאָגט, — איך מוז דיר נאָר דערמאָנען, אַז אויב דער באַראָן איז אין געוויסע הינזיכטן נישט קיין אידעאַל פון אַ מאַן... קאָנסטו שוין אָבער אויך נישט פאַרייסן אַזוי דעם נאָז... דו פאַרשטייסט — האָסט שוין דערויף קיין רעכט נישט ! — חתונה האָבן, ווערן אַ באַראָנעסע און באַקומען העכער אַ מיליאָן יערלעכע הכנסה — איז לכל הדעות אַסך בעסער ווי בלייבן אַ מיידל — אַמאַמע, אָדער מאַכן אַ מפּיל... דאָ איז אַלץ — צוזאַמען — אי באַקוועמלעכקייט אי מאָראַל.

מאָניקע איז ווי פאַרשטיינערט געוואָרן — און דאָס איז איר פאָטער — דערדאָזיקער האַרצלאָזער הענדלער ?... ער איז זיכער, אַז ער איז גערעכט און וואַרט נאָכגיביק אויף איר ענטפער...

זי האָט זיך אַ כאַפּ געטאָן אין שטול, אבער קוקנדיק דעם פאָטער גלייך אין די אויגן אַריין, האָט זי געזאָגט:

— דו רופסט ביי מיר אַרויס עקל!

ער איז אויפגעשפּרונגען און האָט זיך אַוואָרף געטאָן אויף איר:

— ס'אַראַ חוצפּה! דו...

— גענוג! אָט אַזוי זעט אויס אייער חתונה האָבן און אייער מאָראַל! מיר רעדן אויף פאַרשידענע שפּראַכן.

— דו ביסט אַנ'אויסוווּרף! איך זאָג זיך אָפּ פון דיר! דו ביסט נישט מער מיין טאָכטער!

— אויב אַזוי, טאָ לאָז מיר אַוועקגיין.

לערביע האָט איר אנגעכאַפּט פאַר די הענט אין אנגעהויבן ברוטאַל טרייסלען...

ער איז נאָך געווען דער מושל — אַ מאַנס-פּארשוין און אַ פאָטער, — דער קאָפּ פון דער פאַמיליע.

— דו מוזט זיך אָבער פאָלגן. דו ביסט נאָך מינדעריאָריק. דו מוזט זיך אונטערוואַרפן.

— לאָז מיך אָפּ — האָט מאָניקע געשריגן. — דו ביסט אַ ווילדע חיה. איך וועל אַוועקפאָרן מיט דער מומע סילוועסטרע... דאַ בין איך פאַר מיין מאַמען בלויז אַ ליאַלקע, מיט וועלכער מ'שפּילט זיך אָן און דערנאָך צוברעכט מען איר... און פאַר דיר... פאַר דיר בין איך נאָך וועניקער: אַ בהמה, וואָס דו ווילסט איר פאַר-קויפן... אַ שיינע משפּחה, נישטאָ וואָס צו רעדן! איך דאַרף קיינעם נישט האָבן, נישט אייך נישט ווענען ס'איז. איך וועל אַרבעטן און פאַרדינען מיין ברויט.

אנ'אויפגעקאָכטער האָט זיך לערביע צולאַכט אויפן קול.

— פון דיינע בלומען אפשר? אָדער זיך וואַרפן אימיצן אויפן האַלדז? דאָס קענסטו דאָך...

פאַרוואָס נישט? אַ גוטן טאָג! צו מיטאָג זאָל איך דיר מער אין מיין שטוב נישט זען.

— זיי רויק!

ס'האָט זיך דערהערט אַקלונג. זיי זענען אַנטשוויגן געוואָרן.

— דאָס איז לוסיען, האָט מאָניקע געזאָגט.

הער לערביע איז צוגעלאָפן צום טיר, מאָניקע איז אָבער פריער פאַרלאָפן און איר פאַנאַדערגעעפנט איידער אים איז געלונגען איר נישט צו לאָזן.

— צום טייוול, האָט לערביע אַ זאָג געטאָן מיט כּעס — איך ערלויב דיר נישט...

אָבער לוסיען איז שוין אַריין אין צימער, מיט אַנ'הכנעה־דיקער מינע אויפן געזיכט.

לערביע, אַ צוטראָגענער, האָט געקוקט דאָ אויף אים, דאָ אויף דער טאָכטער און זעענדיק, אַז אַלץ איז פאַרלאָרן, האָט ער אויסגעשריען:

— זי איז פון זינען אַראָפּ, מיין טייערער, זי איז משוגע. גלויבט נישט קיין איין וואָרט, וואָס זי רעדט..

קומט אַריין דערנאָך צו מיר אין קאַבינעט.

מיר וועלן זיך דורכשמועסן...

מאָניקע האָט אַ נעם געטאָן לוסיענען אונטערן אָרעם, האָט אָבער תּיכּף אַרויסגעלאָזן זיין האַנט, ווי נאָר דער פאָטער איז אַרויס פון צימער.

איר אויפרעקונג איז שוואַכער געוואָרן. דאָס שווערסטע האָט זי שוין איבערגעלעבט. יעצט איז בלויז געבליבן די אומאָנגענעמע ערקלערונג. מידקייט און פאַרצווייפלונג האָבן זיך צונויפגע־מישט מיט אַ שטומפער באַפרידיקונג. זי האָט אָנגעהויבן דעם געשפרעך, אויסערלעך פולשטענדיק רויק:

— הערט מיך אויס...

אָבער לוסיען, נאָך נישט קאָנענדיק זיך צושיידן מיט זיינע פראָיעקטן, וועלכע ער האָט צונויפגעבונדן מיטן חתונה האָבן, האָט געשווינט אָנגעהויבן זיך פאַרטיידיקן און האָט איר איבערגעהאַקט:

— מאָניקע, איר מוזט מיר מוחל זיין. איך בין נישט שולדיק, נישט קוקנדיק אויף דעם, וואָס אַלץ רעדט קעגן מיר — אַפילו די מיטלען, וואָס איך האָב אָנגענומען, כּדי אייך צו פּאַרהיטן פון יעדן חשד. אַלץ, וואָס איך האָב געטאָן, האָב איך געטאָן צוליב דעם, כּדי אייך נישט צו פאַרשאַפן קיין אומזיסטע קרענ־קונג. יעצט איז געענדיקט! מער וועט איר וועגן דאָזיקן מיידל נישט הערן. איר מוזט פאַרשטיין איין זאַך: אונז האָט געדראָט אַ שרעקלעכער סקאַנדאַל, רעוואָלווער־שאָסן א. אַ. וו...

מאָניקע האָט געשפּירט דעם גאַנצן שקר, וועלכן ער האָט צוגע־טראַכט אין הסכּם מיט זיין פּלגש, זי האָט אויסגעהערט לוסיענען מיט אַן׳איראָניע אויף די ליפּן און האָט נישט איבערגעהאַקט זיין געשפּרעך. באמת איז לוסיענען נישט שווער אָנגעקומען קלעאָ׳ן איינצורעדן:

— אַ פּערל־שנור, אַ מאַנאַטלעכע רענטע און אָפּטע באַגעגע־נישן... אָבער מאָניקעס געזיכט, מיט זיין ליידענדן און צוגלייך אַרויסרופנדיקן אויסדרוק, האָט אים פּראַפּירט. צוקוקנדיק זיך צו איר אויפמערקזאַמער, איז ער אַנטשוויגן געוואָרן.

מאָניקע האָט צוזאַמענגענומען אירע גאַנצע קרעפטן:

— איך גלויב אין דער אויפריכטיקייט פון אייערע אָבזיכטן, איך בין אפילו גרייט צו אַנערקענען די אויפריכטיקייט פון אייער ליבע...

לוסיען האָט פּראָטעסטירט:

— אָ, מאָניקע! איך, וואָס...

זי האָט אים איבערגעהאַקט:

— וואָס? אייער אומאייגענוציקייט? מיין נדן? דאָס מיינט איר?... יאָ, נעכטן האָב איך געהאַלטן אייער אָפּזאָגן זיך פון אים פאַר אַ באַוויז פון אייער ליבע צו מיר אַליין, אָבער היינט... און ביי איר האָט זיך אַרויסגעריסן אַ זשעסט פון מידיקייט.

— צו קאָנט איר צווייפלען, אַז...

— איך צווייפל איצט אין אַלץ.

ער האָט גאַנץ אויפריכטיק אויסגעשריגן:

— אויסער אין מיר, מאָניקע, און אין זיך.

דער געדאַנק, אַז ער קאָן איר פאַרלירן, און מיט איר צוזאַמען די פאַרווירקלעכונג פון דעם כמעט פאַרענדיקטן זייער גוטן געשעפט, האָט לוסיענען שטאַרק אויפגערעקט.

דער מאַטעריעלער נוצן האָט פאַרנומען דעם ערשטן פּלאַץ. מאָניקע האָט אים גאַנץ אויפמערקזאַם באַטראַכט. דידאָזיקע שטים האָט מער נישט גערירט איר נשמה — דיזעלבע שטים, וואָס נאָך נעכטן האָט זי איר אין גאַנצן פאַרכאַפּט.

זיך באַהערשנדיק האָט לוסיען ווייטער גערעדט:

— איך שווער אייך, אַז איך בין אויסן געווען בלויז איין זאַך — אַז אין פופצן טעג אַרום זאָלן מיר חתונה האָבן. מיר וועלן פאָרן קיין קאַן. דאָס וועט זיין אַ וואָך פון גראַנדיעזער לופטפליערייי... אָדער, אפשר ווילט איר בעסער אַ באַקוועמע נעסט ערגעץ ווו נישט ווייט פון יער — דאָרט זענען זיי דאָ גענוג. די בערג זענען ווי געשאַפן פאַר אָנגענעמע אויספלוגן אין אויטאָ־מאָבילן... דערנאָך אַ פריילעך און פרידלעך לעבן אין אונזער פריינדלעכער וואָנונג אויף די עליסיי — פעלדער...

פיער דע סיוזע האָט מיר היינט ביי מאַקסימען — ווו מיר האָבן געפרישטיקט צוזאַמען מיט אייער פאָטער — אָנגעוויזן אויף אַ פרעכטיקן טישל פאַר אונזער שלאָפצימער, אין סטיל פון ליודוויק דעם פופצנטן. מיר וועלן אים אַוועקשטעלן נעבן אונזער אַפּריון, נעבן דעם רו־בעט ווו ס'איז אַזוי גוט...

לוסיען האָט זעלבסטצופרידן געשמייכלט ביים געדאַנק וועגן דערדאָזיקער נאָנטקייט, — מאָניקע האָט אין גאַנצן געציטערט, אַרומגעכאַפּט פון אַ געפיל פון שרעקלעכן עקל... אַלץ האָט ער צוטרעטן מיט די פיס, אויסגעמישט מיט שמוץ:

איר עקסטאַז, איר גלויבן, אירע בעסטע האָפנונגען... זי האָט אָבער באַלד באַהערשט דאָסדאָזיקע געפיל. פאַר דער נייער מאָניקע איז געשטאַנען אַ נייער לוסיען מיט אויסגעלערנטע, איינגעחזרטע פראַזן אין מויל. זי איז געווען איבערצייגט, אַז ער זאָגט ליגן...

זיי האָבן דאָך אַלע געזאָגט ליגן, אַלע, אַלע... מער האָט זי זיך שוין נישט געקאָנט איינהאַלטן. זי האָט דערשפּירט אַ שטאַרקע פאַרביטערונג און זי האָט אים האַסטיק איבערגעהאַקט:

— אונזער ליבע?... ווען איר זאָלט איר מער נישט רעדן.

— אויפריכטיק גערעדט...

מאָניקע האָט זיך צעלאַכט:

אויפריכטיק? אָבער צי דען ווייסט איר, וואָס ס'באַדייט דאָסדאָזיקע וואָרט? ...

איז אָט וואָס! ... „אויפריכטיק" גערעדט איז צווישן אונז אַלץ געענדיקט...

ניין, שלאָגט מיך נישט איבער, - ס'וועט צו קיין זאַך נישט פירן. מיינט נישט, אַז איך בין אַ יונג פערדל מיט קאַפּריזן, וואָס מיט גוטע רייד קאָן מען'ס צוימען, ניין. - איך וועל קיין מאָל נישט חתונה האָבן, נישט מיט אייך און נישט מיט קיין אַנדערן. יענע מאָניקע, וואָס איך בין געווען, איז געשטאָרבן אויף אייערע הענט נעכטן, בעת איך בין אַרויס פון רעסטאָראַן... זייט מתפלל פאַר איר נשמה. איצט רעדט שוין נישט מיט אייך קיין מיידל, נאָר אַ פרוי.

איר פאַרשטייט צי נישט? אַ פרוי? ! ...

לוסיען האָט איר אָנגעקוקט, נישט פאַרשטייענדיק קיין וואָרט. דעמאָלט האָט זי אויסגעשריגן:

— איך האָב זיך אָפּגעגעבן אַן'אַנדערן.

יאָ, אָפּגעגעבן זיך, איידער איך בין אַהער געקומען צו דער מאַמען...

— מאַניקע ? ! ...

— רייסט מיך נישט איבער, ווען נישט גיי איך אַוועק.

צוליב וואָס האָב איך׳ס געטאָן ? ווייל צווישן אונז איז נישטאָ מער קיין שום געמיינזאַמעס. צו וואָס זאָג איך׳ס אייך ? כדי צווישן אונז זאָל זיך אַוועקשטעלן אַן׳אומבאַזיגבאַרע שטערונג, אַ כינעזישע וואַנט.

ער האָט געמאַכט אַ באַוועגונג, אָבער זי האָט ווייטער גערעדט :

— דאָס פאַרגאַנגענע – איר האָט׳ס גאַנגרעניזירט, ווי אַלדאָס איבעריקע ! וואָס איך האָב זיך אייך אָפּגעגעבן מיט אַ קינדישן צוטרוי ? דאָס גייט קיינעם נישט אָן. איר האָט מיר קיין מאָל נישט ליב געהאַט...

און איך ? איך האָב אייך אַפילו נישט פיינט, אָבער ווען איר זאָלט וויסן, ווי איך פאַראַכט אַייך... ניין, לאָזט מיך ענדיקן...

אייך באַאומרויקט דאָס, וואָס מ׳וועט רעדן—

נישט אמת ? די פּאָלגן ? איך שפּיי אויף זיי.—די געזעלשאַפט ? איך אַנערקען זי נישט. איך אַנטלויף פון איר, כדי צו לעבן אומאָפּהענגיק און אין הסכם מיט מיין געוויסן ! כדי איך — אַ פרוי, זאָל קאָנען לעבן ווי... שווייגט... ווי אַן׳ערלעכער מענטש ! (וואָס איר וועט׳ס קיין מאָל נישט זיין) אַדיע !

מאָניקע האָט זיך אויסגעדרייט צום טיר, – ער האָט איר פאַרשטעלט דעם וועג :

— איך וויל נישט מיר זאָלן זיך אַזוי פאַנאַנדערגיין. איך בין אייך איבערגעגעבן און בין גרייט צו קעמפן פאַר אייך קעגן אייך גופא. אין אייער אויפרעקונג איז פאַראַן עפּעס אומנאַרמאַלעס... אַ צופעליקע עקספּלאָזיע, איך האָף ! ...

— ס׳איז נישט קיין צופעליגער אויסברוך, ניין !

— אויב אַזוי — טאָ ערלויבט מיר צוויי פראַגן...

— פרעגט !

— שווערט מיר, אַז איר האָט נעכטן באמת געטאָן דאָס, וואָס איר האָט מיר געזאָגט.

— איך שווער !

אָבער באַמערקנדיק אין זיין בליק אומצוטרוי, האָט זי צוגעגעבן :

— איך שווער מיטן קאָפּ פון מיין מומע סילוועסטרע, — איר ווייסט דאָך ווי איך האָב זי ליב.

ער איז אַרויס פון די כּלים.

— צי קאָן מען וויסן דעם נאָמען פון אייער מיטשולדיקן.

איינגעבוירן און באַליידיקטע אייגנליבע האָבן אים איצט געקוועלט נישט ווייניקער ווי דער היזק פון דער צושטערטער קאָמערציעלער אונטערנעמונג.

— פון מיין מיטשולדיקן ? דאָס איז טאַקע דאָסדאָזיקע סאַמע בירגערלעכע וואָרט, וואָס איר האָט איצט געדאַרפט זאָגן...

דער מיטשולדיקער אין מיין „פאַרברעכן", נישט אמת ? אַ דועל קילט אָפּ אייער פייער. קודם כּל בין איך איצט פאַר אייך אַ פרעמדע און געהער בלויז זיך אַליין. — און צווייטנס : ווייס איך נישט ווער ער איז...

— איר ווייסט נישט ווער ער איז ?

ווען איר אייגענע אויפרעקונג זאָל נישט געוועסט שטערן מאַניקען זען, וואָלט זי זיך פאַנאַנדערגעלאַכט — אַזוי קאָמיש האָט אויסגעזען לוסיענס איבעראַשט געזיכט. לוסיען האָט געקוועטשט מיט די באַקעס : ניין, די גאַנצע מעשה איז אַנ'אויסגעטראַכטע פון אָנהויב ביז'ן סוף !...

דאַן האָט זי אים אומברחמנותדיק עפּעס מיט אַ מין ווילדער רויִקייט, דערציילט די געשיכטע מיט אַלע פּרטים. זי האָט הנאה געהאַט זעענדיק, ווי לוסיען, פון זיין זייט, ווערט בלייך און בייט זיך אין געזיכט. לוסיען, וואָס פון אים האָט זי געוואַרט דאָס גליק

אויף איר גאַנץ לעבן, און וואָס אין איין מאָמענט האָט ער איר אַוועקגעוואָרפן און געלאָזן לויפן...

לוסיען וויניערע האָט געליטן, נישט פאַרשטייענדיק אפילו זיינע ליידן... זיין כאַראַקטער, זיין ערציִונג, זיין גאַנצע פסי־כאָלאָגיע, אַלץ האָט אים געשטערט צו פאַרדייען און צו באַגרייפן דעם געשעענעם פאַקט. ער האָט איר געהאַסט און גלייכצייטיק באַדויערט.

אַ מאָמענט האָט ער זאָגאַר אַ קלער געטאָן, צי זאָל ער איר נישט פאָרשלאָגן, — דערשטיקנדיק אין זיך די באַליידיקונג — צו פאַרווירקלעכן זייערע פּלענער אין אַנ'אַנדער פאָרם: חתונה האָבן מיטן בעדינג פון אַ פולער קעגנזייטיקער פרייהייט. אָבער מיט אַזאַ פרוי!... ניין, בעסער שוין פשוט זיך באַנוגענען מיט געשעפט־לעכע באַציִונגען מיט איר פאָטער אויף וועלכע נישט איז אַנדערע יסודות. אפשר איז אים גאָר טאַקע אַ גליק געשען. אָבער דאָס אומאָנגענעמע געפיל איז דאָך נישט שוואַכער געוואָרן. פאַרלירנ־דיק איר אין גאַנצן, האָט ער איר דאָך געוואָלט האָבן. אַנדערש, אמת, ווי פריער, אָבער אפשר נאָך שטאַרקער.

זי האָט דאָס באַמערקט און דערשפירנדיק אַ ווידערווילן צום ווילדן גלאַנץ פון זיינע אויגן, האָט זי געוואָלט דערפירן דעם נקמה־אַקט ביז'ן סוף.

— קוקט מיך אָן! אָ, אָבער קלערט נישט, אַז מיך אינטערע־סירט אייער מיינונג וועגן מיר! איך וויל בלויז איר זאָלט דער־פון לערנען אַ מוסר־השכל...

איך וואָלט אייך געקאָנט מוחל זיין אייער פעלער, אָבער בשום אופן נישט אייער וועלט־אָנשויונג, אייערע באַגריפן וועגן מענער און פרויען, אייערע אידעען און געדאַנקען!... די פאַראַכ־טונג צו מיר, וועלכע איך שפיר פון זיי אַרויס... אייער נישט פאַרשטיין דאָס לעבן פון שכל און האַרצן, אָט מיט וואָס איך קאָן נישט מסכים זיין. אָט וואָס ס'מאַכט אונז אַזוי פרעמד דערוויי־

טערט אונז איינעם פון אַנדערן, פונקט ווי מיר זאָלן זיין מענטשן פון פאַרשידענע ראַסן. און ס'איז גוט, גלויבט מיר, וואָס דאָס האָט זיך אויפגעקלערט איצט. איין טאָג לײדן װעלן אונז פאַר־היטן פון אַ גאַנצן לעבן צרות.

— אָבער, וואָס האָב איך געזאָלט טאָן ?

— זיך מודה זיין מיר אין אַלץ... לכתחלה!

— אָבער איר וואָלט דאָך דערויף בשום אופן נישט מסכים געווען...

— ווער ווייס, ווען איר וואָלט מיר געווען ערקלערט ?...

איך האָב אייך ליב געהאַט, איך וואָלט זיך באַמיט אייך צו פאַר־שטיין פון דער טיפעניש פון זיין פאַרדאָרבנקייט האָט ער געזען ווי ס'ברעכט זיך אַלץ, וואָס זיי האָט פאַראייניקט. און דאָך האָט ער נישט אויפגעהערט זיך צו פאַרטיידיקן:

— ס'קאָן זייער זיין!... איך האָב געדאַרפט שפּירן, אַז איר זענט נישט ענלעך אויף אַלע אַנדערע, אַז איר זענט אַן׳אויסנאַם.

— אַך! האָט קיין טעות נישט. מיר דורשטן אַלע נאָך אויפריכטיקייט און ריינקייט.

אָבער ער האָט זיך געהאַלטן ביי דאָס זייניקע.

— און דאָך זענען פאַראַן פאַלן, ווי ביי מיר — למשל — ווען דער שקר איז אַ קאָנסעקווענץ פון די בעסטע אָבזיכטן...

אַנדערע ווידער טוען עס צוליב אומבאַדינגטער פאָרזיכטי־קייט.

— אין שייכות צו פרויען? האָט מאָניקע גיפטיק באַמערקט.

— אויך בנוגע מענער, האָט ער צוגעגעבן.

— באמת? איר וועט דאָך, למשל, נישט זאָגן קיין ליגן איינעם פון אייערע שותפים אין געשעפט?

— נו, דאָס איז לגמרי אַן׳אַנדער זאַך.

מאָניקע האָט פאַרגעסן אָן אירע אייגענע לײדן און האָט זיך דערהויבן ביז אַ קרייגקלעכן פאַרשטיין די גרויסע דורות־

לאַנגע דראַמע, ווי די פאַרשקלאַפונג פון איינע גייט האַנט ביי האַנט מיטן דעספּאָטיזם פון די אַנדערע.

אין גאַנצן האָט זי זיך אָנגעצונדן מיט דער פאַרביטערונג פון דער באַליידיקטער פרויען-ווירדע.

— אָט אַזוי זעט זי אויס... אייער דאָפּלטע מאָראַל: איינע פאַר די הערשער, די צווייטע פאַר די שקלאַפינס...

ס'איז פאַראַן אַנ'אונטערשיד...

— דער אונטערשיד, וואָס פאַר אונז איז דאָס חתונה האָבן אין די ליבע וויכטיגער ווי פאַר אייך די גרעסטע קאָמערציעלע אונטערנעמונג. אין זיי ליגן אַלע אייערע חושים, אייער גאַנץ לעבן.

— ס'איז פאַראַן אַנ'אונטערשיד אין דער שטופע פון די גינסטיקע פעיִקייטן, אויב פאַר אייך איז וויכטיקער... וואָס דער ווייבערשער שכל? אונזער קליינלעכקייט. און ווען דאָס זאָל אפילו זיין אַזוי? צו דען איז'ס נישט אייער שולד? אָבער ניין, ס'קומען אָן אַנדערע צייטן... בלויז איר זענט פאַרגלי־ווערט געוואָרן אין די אָפּגעלעבטע טראַדיציעס פון עבר און באַמערקט נישט, אַז אַלץ אַרום אייך אַנטוויקלט זיך און באַקומט אַנדערע פאָרמען.

— דער פּראָגרעס? האָט ער איראָניש אַ זאָג געטאָן.

— פּראָסט פּשוט, די עקסיסטענץ-באַדינגונגען, וואָס צווינגען אונז זיך צו אַנטוויקלען... גלייכבאַרעכטיקונג, הייסט'ס. בלויז פוסטע פראַזן!

מאָניקע האָט איבערגעחזרט מיט אַ טאָן פון טיפער איבער־צייגונג:

— יאָ, גלייכע רעכט... גלייכבאַרעכטיקונג, וואָס מיר וואָלטן איר אפשר נישט וועלן, ווען איר זאָלט אונז דערצו נישט צווינגען.

אָבער איצט איז זי אונז אַזוי נויטווענדיק. פּונקט ווי דאָס ברויט, ווי די זון!... איר פאַרשטייט, צו נישט?

זיי זענען געשטאַנען איינער קעגן צווייטן שטאַרק אויפגע־רעקטע.

שווייגנדיק האָט ער געקוקט אויף מאָניקען, אויפגערעקט קעגן זיין ווילן. קיין מאָל איז זי נאָך אַזוי שיין נישט געווען... ער האָט געשפּירט, ווי זיין כּעס האָט זיך פאַרוואַנדלט אין אַזאַ שטאַרקע בענקעניש, אַז אים ווילט זיך וויינען... באַלד האָט ער זיך באַהערשט, אָבער זיין צושטאַנד איז געווען ענלעך אויף דער פאַרצווייפלונג פון אַ קינד, וואָס דערזעט פלוצלונג זיין צובראָכענע שפּילצייג, און אויף עפּעס אַנדערס, ווי דער פּחד פון אַ קאַטאָליק ווען ער דערשפּירט, אַז ס'כאַפּן זיך אַריין אין זיין מח פלוצלונגע ספקות... אין דערדאָזיקער אויפטרייסלונג איז חרוב געוואָרן אַלץ, וואָס אים האָט געגעבן די ערציונג.

דאָס דאָזיקע טראַגישע אויפוואַכן פון אַ נשמה, וואָס איז געווען פאַרזונקען אין יאוש, פאַראורטיילט אויף אַנאַרכיע דורך אים, דורך דער געזעלשאַפטלעכער אָרדנונג, וואָס ער האָט טאָלע־רירט — האָט אים געצוווּנגען זיך צו פאַרטיפן אין זיך אַליין. ס'האָט אים אָנגעהויבן קלאָר ווערן, ווי געפערלעך און אומגערעכט ס'זענען די פּריווילעגיעס, וועלכע אַנטוויקלען, ביים מאַנספערשוין פון קינדווייז אָן די אינסטינקטן פון אַ הערשער. אָבער זיין באַליידיקטער שטאָלץ, זיין באַשפּיגענע ליבע, זיין געקרענקטער עגאָאיזם האָבן מאָמענטאַל פאַרטונקלט דעמדאָזיקן שוואַכן ליכט־שטראַל פון אויפגעוואַכטן באַוווסטזיין.

ער האָט אַ נעם געטאָן זיין הוט, וואָס איז געלעגן אויפן שפּיגל.

— איך פאַרשטיי, אַז לגמרי נישט ווילנדיק האָב איך אומגליקלעך געמאַכט זיך און אייך. דידאָזיקע לעקציע וועל איך נישט פאַרגעסן. אַדיע, מאָניקע.

— אַדיע.

און נישט אומדרייענדיק זיך, איז ער, אַ צובראָכענער, אַרויס פון זאַל.

מאָניקע איז נאָך אַ לאַנגע צייט געזעסן אַליין. זי האָט געשפּירט אַ ווייטאָק אין גאַנצן קערפּער. איר האָט זיך פאָרגע־שטעלט אין דער פאַנטאַזיע, אַז זי איז געוואָרן אַ קליינע מיידעלע און אָט איז זי אַראָפּגעפאַלן פון דער הויך פון אַ גרויסן פעלזנ־שפּיץ נישט ווייט פון פּענסיאָנאַט, ווו זי האָט צום ערשטן מאָל דערזען די וועלט, און זי ליגט צופוסנס פון פעלזנבאַרג, אָן וועלכן ס'שלאָגן זיך אָפּ די צעווילדעוועטע וועלן; איבערן קאָפּ אַ שוואַרצער הימל. מיט אַ שוואַכער שטים רופט זי: „מומע סילוועסטרא"...

ווי לאַנג האָט זי אַזוי פאַנטאַזירט? דאָס ווייסט זי נישט. פּלוצלונג האָט זי איבערגעריסן אירע ערינערונגען און איז אויפגעשפּרונגען. אין קאָרידאָר האָבן זיך געהערט טריט פון אַ סך מענטשן און מוראדיקע קולות...

— מאָניקע — האָט די מוטער געשריגן — מאָניקע! וואָס פאַר אַ שרעקלעכער אומגליק!

געשווינט, געשווינט! און דוקא איצט האָט דיין טאַטע געדאַרפט אַוועק פון שטוב מיט וויניערען...

עפּעס אַן'אומבאַקאַנטע זקנה, וואָס שפּעטער האָט זי איר שוין בשום אופן נישט געקאָנט פאַרגעסן, מיט אַ פּנים פון אַן איבערגעשראָקענעם פאַלישינעל, אין אַ הוט מיט פעדערן, האָט אָן אַנ'אָטעם דערציילט פרוי ליערביע:

— אַז איך האָב דערהערט דאָסדאָזיקע געשריי — איז מיר דאָס בלוט פאַרגליווערט געוואָרן אין די אָדערן... איך האָב איר געזען, ווי איך זע אייך. איך בין געשטאַנען אויפן טראָטואַר, פאַר'ן אַפּטייק, אויפן ראָג האַוור־פּלאַץ, ביים וואָקזאַל סען — לאַזאַר. אָרעמע פרוי! זי איז איבערגעגאַנגען די גאַס פאַר אַנ'אויטאָבוס, האָט זיך אויסגעגליטשט און אָט... דער שאָפער האָט געטאָן אַלץ, וואָס ער האָט געקאָנט, אָפּצושטעלן... אָבער זי איז שוין געלעגן אונטער די רעדער... אין בייטעלע, — אָט איז זי,

קיין זאַך איז נישט פאַרלאָרן געגאַנגען, - האָט מען געפונען אַ קאָנ־
ווערט מיט איר נאָמען און אייער אַדרעס. זי האָט נאָך געאָטעמט,
ווען מ'האָט איר געבראַכט אין אַפּטייק. זי האָט געבעטן מ'זאָל
איר אָפּפירן אַהער. די קאַרעטקע פון דער גיכער הילף שטייט
דאָ אונטן. איך האָב באַשלאָסן איר צו באַגלייטן, כדי אייך
אָנצוזאָגן...

דערהערנדיק די לעצטע ווערטער, האָט זיך מאָניקע
אַלאָז געטאָן פון די טרעפּ. די טראַגע איז געשטאַנען אונטן אין
קאָרידאָר ביי די טרעפּ.

מיט אַ ציטער אין גאַנצן קערפּער האָט זי אַ הויב געטאָן
דעם שלייער פון געזיכט, מאָניקע האָט געשפּירט ווי זי גייט
אַראָפּ פון זינען. דער טויט, צורייסנדיק דעם בויך און די
פוס, האָט נישט אָנגערירט דאָס טייערע געזיכט. זי האָט אויסגע־
זען ווי לעבעדיק, בלויז אַ שלאָפעדיקע.

— מומע, טייערע מומע — האָט מאָניקע געוויינט אויפן
קול — מומע!

אַן אומערטרעגלעכער שמערץ האָט פאַרכאַפּט איר נשמה.
אַ קאַלטער שווייס האָט באַדעקט איר שטערן. זי האָט געשפּירט,
ווי צוזאַמען מיט דער מומע איז אויך געשטאָרבן איר יוגנט.

אַרומכאַפּנדיק מיט די אָרעמס דעם טויטן קערפּער, איז זי
געפאַלן אין חלשות.

סוף פון ערשטן טייל

צווייטער טייל

DRUK. „REKORD" WARSZ. DZIKA 19

צווייטער טייל.

I

מאַניקע לערבױע — צו מאַדאַם אמברא. אַקאַציען-אַלעע אין
וואַקרעסאָן 14. שאַפּטאַל-גאַס, פּאַריז דעם 1-שטן מערץ.

איך דאַנק אייך, מאַדאַם, פאַר אייער פריינטלעכע איינלאַדונג. ליידער קאָן איך איצט נישט אָננעמען דעם אָנגעבאָטענעם פּאָסטן אַלס אייער סעקרעטאַרין. — איך בין איצט בלויז אַ קערפּער אָן אַ נשמה. מיר דוכט, אַז איך וועל שוין קיין מאָל אין לעבן נישט זיין אימשטאַנד צו לאַכן. דאָס אַוועקגיין פון עלטערן-הויז, דער מומעס טויט — אַלץ צוזאַמען האָט מיר לגמרי צעבראָכן. איך וואָלט וועלן שטאַרבן איצט, נאָך דעם ווי אַלץ איז פאַר מיר פאַרלאָרן. אַרויסגייענדיק היינט פון נאָטאַריוס, נאָכ'ן עפענען דער מומעס צוואה, האָב איך געקלערט, זיצנדיק אין אַ קאַפע-הויז, וועגן מיין אָרעמער, טייערער מומע, און בין איר מקנא געוועזן...

ביים טיש נעבן מיר איז געזעסן אַן'אַלטע פרוי, מיט צוויי קינדער אין טרויער — אַ מיידעלע פון 14 יאָר — שוין אַ קליי-נינקע פרויען-צימער, און איר ברודער — אַ ייִנגעלע פון אַ יאָר זעקס.

איך האָב אַ קלער געטאָן, קוקנדיק אויף זיי — אַז איך וועל קיין מאָל נישט זיין קיין מאַמע, אַז איך וועל שטענדיק בלייבן

אנ׳אומגוצלעכע באַשעפּעניש... איך וועל אַלט ווערן אין איינזאַמקייט, ווי די מומע סילוועסטרע... פון יענער צייט אָן בין איך איצט שטענדיק איינזאַם, אַליין! אַליין ביי זיך אין דערהיים, אַליין אין מיין האַרצן... אָן אַן אָרט אין דער געזעלשאַפט, אָן אַ היים. נאָך אַמאָל דאַנק איך אייך פאַר אייער גוטן ווילן צו נעמען מיך אונטער אייער שוץ... איך פיל אָבער, אַז אַ לאַנגע צייט וועל איך נאָך נישט זיין בכּח זיך צו געפינען אין אַ סביבה פון קינדער. איך בין צו ערנסט פאַר זייער קליינעם שכל, זיי זענען צו לעבנסלוסטיק פאַר מיר...

איך גריס און קוש אייך

מאָניקע...

מאָניקע לערבּיע צו מאַדאַם אַמבּראַ, פּאַריז דעם 15-טן יולי.

מיין טייערע!

שוין אַ לאַנגע צייט האָב איך אייך נישט געשריבן וועגן זיך. איך שעם זיך באמת, וואָס איך האָב אייך נישט געענטפערט אויף אייער ליבן בריוו... היינט איז מיר בעסער, און איך קאָן אייך שרייבן.

מיר שיינט, אַז מיינע ליידן האָבן זיך שוין אַביסל פאַרטעמפּט. איך קוק אויף אַלץ אָן פרייד און אָן טרויער. איך זע די בלייכע זון, דעם געדיכטן גאָרטן אונטער מיינע פענצטער, פאַרבּייגייענדיקע גלחים. איך לעב נישט, איך וועגעטיר. איך האָב אייך, דוכט זיך, געשריבן, אַז נאָכן ליקווידירן די ירושה-אָנגעלעגנהייטן פון דער אומגליקלעכער מומע, האָב איך פאַרלאָזן די פינצטערע שאַפּטאַל-גאַס.

איצט וווין איך אויפן לינקן ברעג פון דער סענא — אויף דער וואַנאָ-גאַס. מיינע דריי פענצטער גייען אַרויס אין פּאַרק פון די אויסוואַרטיקע מיסיעס. איך בין נאָך אָבער אַלץ נישט ביים גאַנצן געזונט. די קלענסטע קלייניקייט וואַרפט אויף מיר אָן אַ מרה שחורה, אַ יאוש... אָך, ווען מ׳זאָל קאָנען אין גאַנצן

אויפהערן טראַכטן... מ'זאָגט, אַז מ'קאָן זיך טרייסטן, אָדער ריכ־טיקער, זיך צוגעוווינען צו אַלע ליידן. נאָך זיין אַמאָל גליקלעך? צו קאָן עס דען זיין? איך שטעל זיך דאָס גאָר נישט פאָר, שווער צו גלויבן.

אייער גוטווינשנדע
מאָניקע.

מאָניקע לערביע — צו פרוי אַמבראַ. דעם 22 נאָוועמבער.

טייערע מאַדאַם! איר פרעגט, וואָס איז מיט מיר? איך בין אנ'עלנטע, שוואַכע באַשעפעניש, אויסגעזעצט דעם ווילן פון גורל. אַ דאַנק אייך פאַר אייערע גוטע ווערטער. אָבער, אַך! איך וועל זיך קיין מאָל נישט טרייסטן... איך האָב אויפגעהויבן מיין אידעאַל אויף אַזאַ הויכקייט, אַז, נישט האָבנדיק די מעגלעכ־קייט אים צו דערגרייכן, בלייבט מיר נישט מער, ווי זיך אַראָפּצו־לאָזן אַזוי נידעריק, אַז איך זאָל אים שוין מער קיין מאָל נישט בעמערקן. מעגלעך, אַז אויף דעם אופן וועל איך זיך צוגעוווינען מער וועגן אים נישט צו קלערן. דערווייל לעב איך ווי אַ קראַנקע, וועלכע מוז זיך אומבאַדינגט היטן, אָן אַ שום פאַרלאַנג עפּעס צו אונטערנעמען און אָן האָפנונגען...

און דאָך ווייס איך זייער גוט, אַז נאָר אין דער אַרבעט, אין דער אַרבעט אַליין וועל איך געפינען אַ טרייסט פאַר מיין שווער, ביטער לעבן, אפשר וועל איך זיך פּרווון אומקערן צו מיין פריערדיקער באַשעפטיקונג. אפשר געדענקט איר נאָך יענע קליינע קאָמפּאָזיציעס, וואָס האָבן מיר געדינט אַלס צייטפאַרטרייב בעת איך האָב נישט געהאַט וואָס צו טאָן? איך האָב זיך ווידער גענומען פאַר מיין שטיפט און פענזל... איך צייכן מעבל־מאָדעלן, מאָל אויף שטאָפן. מ'עצהט מיר זיך באַשעפטיקן מיט דעקאָראַטיווער קונסט אַלס פאַך, וואָס איז נאָך נישט באַנאַל. אַ דאַנק דער מומעס ירושה וועל איך, אפשר, קענען קויפן אַ געשעפט

פון אַלטע קונסט-געגנשטאַנדן... אפשר וועל איך דאַרין געפינען גלייכצייטיק מיין אויסקומען, באַשעפטיקונג און בעפרידיקונג — ווער ווייס?... אָדער איך וועל אַראָפּ פון זינען פון שטענדיקן אַנאַליזירן און גריבלען זיך אין מיינע איבערלעבענישן.

איך האָף אין די ערשטע פרילונגס-טעג אויסצונוצן אייער פריינדלעכע איינלאַדונג און אין אַ זונטיק קומען צו אייך צום פרישטיק.

מאָניקע.

II

דער דאַנסינג האָט געהילכט פון די ווילדע קולות פון דזשאַז-באַנד. די פּאָרלאַך האָבן זיך געוויגט אין דער בלוילעכער באַלייכטונג.

מישעל דאַנטרעג האָט געשטורכעט מיטן עלנבויגן עלענע סיוז, וואָס האָט מיט קליינע שלונגען געצויגן דורך אַ שטרייעלע איר אייז-קרעם-ליקער.

— אָ, זע נאָר!

— וואָס איז געשען?

אַריבערבויגנדיק זיך איבערן ראַנד פון דער לאָזשע, האָט מישעל אָנגעוויזן:

— דאָרט, נעבן דעם פּראָפעסאָר און דער קליינער ענגלענדערין... יענע צוויי דאַמען... אָט גייען זיי פאַרביי אונטערן קרוינלייכטער.

— ווען נישט די געשוירענע געלע האָר, וואָלט מען געקאָנט מיינען, אַז דאָס איז מאָניקע.

— דאָס איז זי טאַקע! נישט אמת מאַקס?

דער קריטיקער, אָנשטעלנדיק דעם מאָנאָקל, האָט געמאָלדן:

— פאַרשטייט זיך, זי! אָבער ווי פאַרענדערט דורך דער נייער פריזור! דאָס איז איצט געוואָרן דער סימבאָל, די פאַרקערפּערונג פון ווייבערשער אומאָפּהענגיקייט — אויב נישט פון זייער קראַפט. אין אַלטערטום האָט דלילה, אַראָפּנעמענדיק שמשונען די האָר, אָפּגענומען ביי אים זיין קראַפט. איצט אָבער, כדי צו ווערן מענלעך, שערן זיך די פרויען אָפּ די האָר.

— זי זעט אויס מיט צען יאָר עלטער — האָט גרויסמוטיק באַמערקט עלענע סיוז.

— לאָמיר זאָגן מיט פינף! און אַזוי ווי זי האָט אויסגעזען ווי אַ ניינצניאָריקע בעת איר איז געווען איין און צוואַנציק, זיינען עס ערשט אירע אמתע יאָרן; ס'איז שוין צוויי יאָר נאָכן סקאַנדאַל.

— צוויי און צוואַנציק יאָר? און אויסזען זעט זי אויס ווי פון דרייסיק.

— איך ווייס וואָס איר רעדט דאָרט! זי איז נאָך קיין מאָל אַזוי שיין נישט געווען. די זעלבע פרישקייט, נאָר צוגעפּ-גענאָסן עפּעס מיט אַ מין סודותפולער מעלאַנכאָליע! לויט מיין מיינונג איז זי אַנטציקנד... אָ יאָ! ער האָט זיך אויסגעדרייט צו מישעלן און מיט כעס איר געדראָט:

— אויב דו וועסט ווידער אָנהויבן דיינע שטיק...

אָבער מיט אַ מינע פון אַ צערטלעכער קאַץ האָט זי געזאָגט:

— איך האָב'ס זייער ליב!

נאָכן „מענעלאַאוס" אָוונט האָט זי צוגעבונדן מאַקסן צו זיך און דוקא פאַר אירע פערזענלעכע עקסטרע שליחותן. באַלד נאָך דעם האָט אים פּאָנעטע אַוועק-געוואָרפן און האָט זיך פּלוצ-לונג פאַרליבט אין סאַשע וואָלאַן נאָך זיין טריומף אויפן פערד-געיעג אין איזערע. מאַקס פון זיין זייט האָט הנאה געהאַט פון זיין שותפות מיט ד'אַנטרעגן. שטאַרק פאַרנומען מיט זיין פערד-שטאַל און מיטן טרענירן די זשאָקעען, האָט זיך דער מאַרקיז געפרייט

מיט'ן נדן און מאַקס מיט זיין פרוי. באַלד נאָך דער זשאָרזש-זאַנד פּרעמיע, האָט אים מאַדאַם זשאַקע אַדאָפּטירט און אויף אירע „דאָנערשטיקן" האָט זי כּסדר מאַנעווורירט ווי אַזוי צו באַקומען פאַר אים די גרויסע „ראָמאַן-פּרעמיע" (די אַקאַדעמיע האָט באַשטימט דערויף 30.000 פראַנק, אַ רעפּליק אויף דער קאָנקורענץ פאַר דער גרויסער באַלזאַק-פּרעמיע (20.000 פראַנק. דער גרינדער ז. מאַקאַראָוו.

איבערן זאַל האָבן זיך געטראָגן די לעצטע שימי-טענער. די פּאָרלאַך האָבן זיך אָנגעהויבן פונאַנדערגיין. מישעל האָט אָנגעשטעלט איר לאָרנעט:

— ס'איז אָבער פּאָרט אמת! מאָניקע האָט אַ מערקווירדיקן כאַראַקטער... און איר פּאַרטנערין! וואָס איז דאָס פאַר אַ טיפּ?

מאַקס דע לאָם האָט איר דערקענט:

— דאָס איז דאָך ניקעטאַ! ווי פאַרענדערט זי איז דורך די געפאַרבטע האָר.

— זיינען זיי, הייסט'ס, די גאַנצע צייט צוזאַמען, האָט העלענא סיוז אַ זאָג געטאָן אַ פאַרוווּנדערטע, נייגעריק האָבן זיי זיך צוגעקוקט צו מאָניקע לערביע, דער דעקאָראַטאָרין, און צו איר חברטע, דער באַרימטער ניקעטאַ, דער שטערן פון „דער מוזיק-האָל" שוין אַ קימאַ-לן פון דרייסיק יאָר. פּאַריז איז געווען משוגע אויף איר הילכיקע שטים, אויף אירע געטאָקטע פיס און געשליפענעם צונג, מיט וועלכן זי האָט כּסדר געלעקט אירע גראָבע ליפּן.

ווען נישט די גרויסע שיינע אויגן, וואָלט זי, מיט איר פּאַריסענעם נאָז, געווען אַנ'אמתע מיאוסקייט.

— נישטאָ וואָס צו ריידן, אַ פּיקאַנטע פּאָר — האָט מאַקס קאָנסטאַטירט.

ניקעטאַ און מאָניקע האָבן זיך אומגעקערט צו זייער טיש.

זיי האָבן געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ פאַרליבט פּאָרל. ניקעטא האָט צערטלעך אַרויסגעוואָרפן אויף מאָניקעס אַקסלען איר פוטערנעם שאַל.

– ווי רירנד! האָט איראָניזירט העלענא סיוז.

– דענערוויר זיך נישט, סיוזיק! האָט געזאָגט מישעל. – דער פלאַן איז שוין באַזעצט. העלענא סיוז, באַוווסט מיט אירע לעסבישע אינסטינקטן – האָט געקוועטשט מיט די באַרקעס. זי האָט נישט געקאָנט מוחל זיין מאָניקען די עובדה, וואָס זי האָט אָפּגעוואָרפן איר פאָרשלאַג, וועלכן זי האָט איר געמאַכט דורך זשינעטע מארען, איידער יענע איז געוואָרן די וויצע-פּרעזידענטין פון די „אינוואַלידן-אויסאַרבעטונגען” און דערנאָך די פרוי פון אַ מינוסטראַן פערטו׳ס קאַבינעט. זשינעטא!... העלענא סיוז האָט זיך דערמאַנט אָן איר זיסן גרוכען בעת מ׳פלעגט איר קושן. דאָס איז געווען אויף די אָוונטן ביי מאָניקע גאַבראַני. לכל הפּחות האָט זי נישט געמאַכט קיין מינע פון קיין צנועה ווי מאָניקע די צדיקת...

העלענע סיוז האָט געהערט צו יענע, וואָס גלויבן הייליק אַלע פּליאָטקעס: וויניערע האָט געכאַפּט זיין כּלה אין אַ האָטעל-צימער מיט אַ רומענישן סוחר, פון וועלכן זי איז מעוברת געוואָרן, די עלטערן האָבן איר אַרויסגעטריבן. די מומע האָט פון קרענ-קונק זיך גענומען דאָס לעבן.

דערזעענדיק איצט ווידער זייער געוועזענע פריינדין אין פּולן גלאַנץ, אין ווירבל פון פּאַריזער לעבן, האָבן מאַקס דע לאָם און מישעל ד׳אַנטרעג לגמרי פאַרגעסן זייער פריערדיקע פאַראַכטונג, און פריינטלעך צו איר געשמייכלט. העלענא סיוז איז געגאַנגען נאָך ווייטער, זי האָט זאָגאַר צוגעגעבן.

– סוף כּל סוף איז זי אַ פרייער מענטש און מעג טאָן וואָס זי וויל. האָבנדיק טאַלענט און געלט קאָן מען זיך איבערהויפּט אַלץ ערלויבן... פון אַלעמען פאַרלאָזן, האָט זיך מאָניקע – נאָך איר פאַרשווינדן אויף אַ קאַלעכדיק יאָר – צוריק באַוויזן דער

פּאַריזער געזעלשאַפט. זי האָט געעפנט אויף באַעטיע-שטראַס אַ מאַגאַזין פון אַנטיקן און מאָדערנע קונסט-אויסאַרבעטונגען.

פיער דע סיוזע, באַגעגענענדיק איר אַ קורצע צייט פאַר דעם, איידער זי האָט רעאַליזירט דער מומעס קליינעם פאַרמעגן (150.000 פראַנק אָפּגעשפּאָרטע און די זעלבע סומע פאַר איר פענסיאָנאַט, וואָס זי האָט פאַרקויפט) האָט איר גלייך אָנגעוויזן אויף דער פּראָפעסיע, וואָס האָט אים געגעבן די מעגלעכקייט צו מאַכן אַ לעבן.

אין פעריאָד פון איר גרויסן יאוש און אומעט האָט זי געפונען אין אים גלייכצייטיק אי אַן'איבערגעגעבענעם, אומאייגעניציגן געהילף, אי אַ פירער. דורך עלעגאַנטע קאַרטן האָט מען געמאָלדן דעם גאַנצן קרייז פריערדיקע באַקאַנטע וועגן דעם נייגעעפנטן מאַגאַזין פון מאָניקע לערביע אונטערן נאָמען: „דער בלויער דאָרן".

אָבער די גאַנצע געזעלשאַפט האָט נאָך אַלץ געקוקט אויף איר קרום און נישט געוואָלט מיט איר זיך חברן. מאָניקע, — וואָס אויסער מאַדאַם אַמבּרא — האָט זי קיינעם נישט געזען, און איר אויך נאָר זונטיק — האָט איבערגעלעבט פינצטערע טעג. איר נערוואָזיטעט האָט זיך כסדר פאַרשטאַרקט אַ דאַנק דעם פּלוצלונגן געשעפטס-קריזיס. גאַנצע וואָכן האָט זי געוואַרט אויף קונים, אָבער אומזיסט. זייער זעלטן פלעגט עמיצער צופעליק אַריינפאַלן, לאַנג זיך דינגען, אָבער וועניק קויפן. איר קאַפּיטאַל, וואָס איז כמעט אין גאַנצן אַוועק אויף איינאָרדנען דאָס געשעפט, איז יעדן טאָג וועניקער געוואָרן און איר פאַרצווייפלונג איז געוואַקסן, נישט קוקנדיק דערויף, וואָס דער אויטאָריטעט פון פיער דע סיוזע — אַלס אַנטיקוואַר און דעקאָראַטאָר — איז געווען זייער גרויס. דערזעענדיק, אַז דער עסק איז נישט גלענצנד, האָט ער אין איין שיינעם טאָג איינגעלאַדן ניקעטען, און תיכף איז די באַעטי-שטראַס פול געוואָרן מיט אַרטיסטן און קאָסמאָפּאָליטן: —

פריילן מאָניקעס מאַגאַזין איז געוואָרן מאָדערן.

אין מאָניקען האָט אויפגעוואַכט אַ נײַ לעבן און זי האָט אָנגעהויבן פאַרגעסן איר פריערדיקע „פרישות". די ברויזנדע וועלן פון די נײַע אינטערעסן האָבן לחלוטין פאַרטרונקען דעם קרייז פון די אַלטע רכילות-טרײַבער.

ניקעטאַ האָט געשפּירט העלענאַ סיוז בליקן אויף מאָניקען און אויף זיך ווי אַ פליגן-ביס.

— וואָס קוקט זי אונז אַזוי אָן? דו קענסט איר?

זע נאָר, זע, דאָרט אין לאָזשע, לינקס.

מאָניקע האָט אַ קוק געטאָן און מיט פאַראַכטונג געזאָגט:

„אַן'אַלטע באַקאַנטע."

זי האָט איר אָנגערופן בײַם נאָמען. אין דערזעלבער צײַט האָט איר העלענאַ סיוז באַגריסט מיט אַ פרײַנדיקער איבעראַשונג. מאָניקע האָט איר געענטפערט מיט אַ קאַלטן קאָפּשאָקל. מיט אַ פולשטענדיקער גלײַכגילטיקייט האָט זי פאַרפאָלגט אין אירע געדאַנקען דעם גאַנצן וועג, וואָס זי האָט דורכגעמאַכט אין דער פאַרגאַנגנהייט. צום ערשטן מאָל האָט זי זיך איצט אָנגעשטויסן אָן אירע געשפּענסטער. די עדות פון איר לעבן האָבן איר אַזוי פיל אינטערעסירט, פּונקט ווי זי וואָלט זיך ערשט נעכטן מיט זיי געזעגנט.

איצט האָט זי פאַרשטאַנען, אַז די ווונד הויבט אָן זיך צו פאַרהיילן...

מיט אַ מאָנאַט צוריק האָט זי באַגעגנט אויף אַ גענעראַל רעפּעטיציע קלעאָ, איר געוועזענע ריוואַלין — און אויסער געוויינלעכע נײַגעריקייט האָט זי מער קיין זאַך בײַ דערדאָזיקער באַגעגעניש נישט געשפּירט.

די איינציקע מענטשן, וועלכע וואָלטן איר פאַרשאַפט ליידן, ווען זי זאָל זיך מיט זיי באַגעגענען — פּונקט ווי די ערינערונגען אָן יענע שרעקלעכע טעג-זענען געווען אירע עלטערן און וויניערע.

אים האָט זי נאָך אויף איר וועג קיין אייזנציקן מאָל נישט באַגעגנט. און מיט אירע אייגענע האָט זי זיך עקשנותדיק געהאַלטן אין גאַנצן פון דער ווייטנס, נישט געקוקט אויף די איינלאַדונגען דורך פאַרשידענע אויסריידן פון דער מאַדאַם לערביע. ווערנדיק באַרימט, האָט מאָניקע ביסלעכווייז אָנגעהויבן אָפּצושאַצן איר אייגענעם ווערט...

דער אָרקעסטער האָט אָנגעהויבן שפּילן אַ „סקאָטיש עספּאַניאָל", אין נעקיטא איז מאָמענטאַל געוואָרן גוט געשטימט. אַרומכאַפּנדיק איר פּאַרטנערין, וועלכע פלעגט זיך איר אונטער־וואַרפן ווי אַ נאַכט וואַנדלערין — האָט זי בעתן טאַנצן אָן אַנ'אויפהער געפּלאַפּלט;

— העלענאַ סיוז?... איך דערמאָן זיך! איך האָב געהערט וועגן איר פון אַ טיפּ, וואָס האָט געוואָרכערט ביי אַניקן... געוועזן איז עס, שיינט מיר, אין דער נאַכט פון ניי־יאָר מיט צוויי יאָר צוריק, זיי האָבן באַוויזן אַזעלכע קונצשטיק ביי איר אין אַ טאַליע... יאָ, דיין סיוז — אַ מיידל, וואָס קיין פינגער. אין מויל דאַרף מען איר נישט אַריינלייגן: פאַר דער צייט איז איר שוין שיר נישט געלונגען צו כאַפּן אַ מיניסטער... אָבער דעמאָלט האָבן זיך געווילט בלויז דאַמען!

יאָ, איך געדענק — בלויז איין זשורנאַליסט איז דערביי געווען און האָט אַלץ געזען...

וואַרט! דו קענסט אים דאָך! דער וואָס האָט איינגעאָרדנט האַנטאַרבעט־שולן... אַ בלאָנדער — אַ מויל ווי אַנ'הערצעלע...

— מערקער?

— יאָ, יאָ. איך געדענק, אַז אין זיין פאַמיליען־נאָמען איז געווען דאָס וואָרט קער (הארץ), אויב מ'קאָן זיך אַזוי אויס־דריקן... אַ נעטע גצועלשאַפט!

— און אונזערע?

— האָבנדיק חטאים, באַהאַלט זי זיי, לכל הפחות, נישט! דאָס

פֿאַרפֿוילטע פֿון אויסן, דאָס געזונטע—אינעווייניק... דאָס איז ערלע־כער... אָבער יענע, — יענע זיינען צבועים. נישט אויפֿהערנדיק פּלאַפּלען, האָט זי אין גאַנצן באַהערשט מאָניקעס עלאַסטישן און נאָכגעביקן קערפּער. ווי אין אַ מין הינערפּלעט האָט זיך מאָניקע אָפּגעגעבן דעם פֿאַרשכּורנדיקן ריטם פֿון ניקעטעס באַוועגונגען.

אַנ׳אומפֿאַרלעשבאַרער פֿייער האָט געברענט אין די אָדערן פֿון דערדאָזיקער פּופּציקיאָריקער פֿרוי, וועלכע האָט זיך אַזוי גוט געהאַלטן אַ דאַנק דער גימנאַסטיק און גידראַטעראַפּיע *). דערצו איז זי געווען אַזוי קונציק געשמינקט, אַז אויפֿן סצענע ווי אין לעבן האָט זי אויסגעזען נישט מער ווי פֿון פֿינף און דרייסיק.

מענער און פֿרויען, אַלע האָבן גערייצט אירע ווילדע תּאווה־געפֿילן, איר פֿייערדיקן טעמפּעראַמענט. נישט געקוקט אויף דעם האָט זי אין פֿאַרלויף פֿון גאַנצע פֿופֿצן יאָר געלעבט מיט איין אַרטיסט פֿון לייכטן זשאַנר, און ערשט מיט אַ זעקס מאָנאַט צוריק האָט זי אים פֿאַרביטן אויף מאָניקען. דערדאָזיקער אָפּיציעלער בונד האָט איר פֿון דעסטוועגן נישט געשטערט צייטנווייז צו זינדיקן מיטן צווייטן געשלעכט און זיך צו פֿאַרנעמען מיט אירע געשעפֿטן.

נישט רעכענענדיק זיך מיט דער עפֿנטלעכער מיינונג, האָט זיך מאָניקע אין גאַנצן אונטערגעוואָרפֿן איר הערשער־האַנט... גוט, שלעכט? פּוסטע פֿראַזן. פֿאַר איר זענען זיי נישט געווען מער ווי דער קלאַנג פֿון נאַרישע גלעקלעך. זי איז מיט נעקיטען דערפֿאַר, ווייל עס האָבן איר דערצו געבראַכט איר אַרבעט, דער צופֿאַל און איר אומעמפֿינדלעכע נשמה האָט זיך דערצו צוגע־פּאַסט, נישט געקוקט אויף דעם, וואָס זי איז אַ סך געזינטער געוואָרן. האָט זי זיך נאָך אַלץ געשפּירט ווי אַ קראַנקע, אַ כלאָראַ־פֿאָרמירטע אויפֿן אָפּעראַציע־טיש. מיט האַלב פֿאַרמאַכטע אויגן

---

*) וואַסער־קור.

האָט זיך מאָניקע שטילשווייגנדיק אָפּגעגעבן דער שכרות פון טאַנץ.

נעקיטעס ערשטע צערטלעכקייטן האָבן אויפגעוועקט איר זינלעכקייט, וואָס איז דערשטיקט געוואָרן אין סאַמע מאָמענט פון געבאָרן ווערן, האָט אָבער איבערגעלאָזן די סענטימענטאַליטעט פון דער פריערדיקער צייט לגמרי אומגערירט אין דער טיפעניש פון איר האַרצן. זי האָט עס געהאַלטן אין גאַנצן פאַר טויט. צוליב דערדאָזיקער אַנאַלאָגיע, האָט זי ליב געהאַט די פערזון פונם עלנטן, טיפן דיכטער סיירא, וואָס איז געפאַלן אין קריג. זי האָט שטאַרק געאַכט זיין צערטלעכע נשמה...

... „בלייערנע האַרץ — שטאַרבן איז דערין דער שטאָלץ און די ליבע.

אונטער די האַרטע תכריכים פון עבנהאָלץ...‟ זי האָט נאָך אָבער געהאַט אין זיך צו פיל געזונטע לעבנס-קרעפטן, וועלכע, נישט האָבנדיק די מעגלעכקייט זיך אויסצוגיסן, זיינען זיי אַרויסגעשווומען אין אַ צווייטער פאָרם. אויף דעם אופן האָבן די פאַרשידנאַרטיקע פאַרווילונגען בּיסלעכווייז אָנגעהויבן וועקן ביי איר די תאווה. קורצע מאָמענטן, וואָס האָבן איר אייגנטלעך אפילו נישט באַפרידיקט, און דאָך האָט זי זיך נישט אַנקעגן געשטעלט דידאָזיקע קושן, אין וועלכע די רחמנותדיקע צערטלעכקייט האָט זיך צונויפגעמישט מיטן צויבער פון פייערדיקערע לאַסקעס...

מאָניקע איז געווען דאַנקבאַר נעקיטען דערפאַר, וואָס אונטערן שלייער פון צערטלעכער פריינדשאַפט, האָט זי נישט פאַר אַ מאָל, נאָר ביסלעכווייז אַנטפּלעקט פאַר איר דעם גאַנצן פייער פון איר תאווהדיקער נאַטור.

מאָניקע האָט זיך געדרייט מיט אַ פאַרנעפּלטן בליק. זי האָט זיך אַזוי פעסט צוגעדריקט צו איר פאַרטנערין, אַז, אַרומכאַפּנדיק מיט אירע פיס ניקעטע׳ס קני, האָט זי דערשפּירט ווי דורך איר דרינגט איר אַדורך דער גאַנצער ריטם פון טאַנץ. עפּעס אַנ׳אַר-גענטינער, פאַרביילויפנדיק נעבן זיי, האָט איראָניש אַ זאָג געטאָן:

„אָט אַזוי"... ניקעטע האָט זיך צעלאַכט:

— ווי איר זעט, קאָנען מיר זיך גאַנץ גוט באַגיין אָן אייך!

מאָניקע האָט מיט אַ קאָפּשאָקל מסכים געווען דערצו.

און דאָך האָט איר דער פּערמאַנענטער גענוס פון זייער נאָענטקייט לגמרי נישט געשטערט צו פאַנטאַזירן מכּח אַנ'אַנדערער, ווייניקער באַשריינקטער וועלט פון געפילן. מענער! נאָכן ערשטן אויסברוך פון עקל און פאַראַכטונג, האָט זי אָנגעהויבן טראַכטן וועגן זיי אויפ'ס ניי. זי האָט אָבער געקוקט אויף זיי ווי אַ יונגער מענטש אויף געפאַלענע פרויען: אָן וועלכער נישט איז גייסטיקער אויפרעקונג, אָבער מיט נייגעריקייט. מיט אַ נייגעריקייט, אין וועלכער זי האָט זיך נאָך נישט מודה געווען, ווייל זי איז געווען אין גאַנצן פאַרכאַפּט פון אַ מין זעלישער באַוווסטלאָזיקייט. אָבער דאָך האָט זי זיך נישט באַמיט דידאָזיקע נייגעריקייט צו דערשטיקן, און קוים איז איר אונטערגעקומען ווער, וואָס איז איר „אַ פריארי" נישט געווען אומאַנגענעם, דאַן... !

— אָ האָ! האָט ניקעטא אַ זאָג געטאָן, אַ קוק טוענדיק אויפ'ן בראַסלעט-זייגער, בעת זיי האָבן זיך אַוועקגעזעצט. — דער זייגער איז שוין צען און מיין אַרויסטריט איז באַשטימט אויף עלף... קום, לאָמיר גיין!

— דו האָסט נאָך גענוג צייט, שענסטע, האָט מאָניקע געזאָגט. די קאַזינאָ איז געווען אין דערבייאיקן הויז לעם דאַנסינג. איך האָב נאָך פונקט גענוג צייט אויף זיך איבערצוטאָן... דו גייסט?

מאָניקע האָט אָבער קיין חשק נישט געהאַט אָפּצוזיצן דעם היינטיקן אָוונט, ווי תמיד, אין דער פאַרשטיקטער לאָזשע-לופט, לעם דער גאַרדעראָבע (שאַטניע). אפילו ניקעטעס פּאַרפומע זיינען נישט געווען אימשטאַנד צו פאַרטויבן דעם ריח פון די שכנישע „קאַבינעטן".

— איך וועל קומען צו דיר שפּעטער.

— וואָס איז עס פאַר אַ נייעס? דו האָסט אַפּנים בדעה מיר צו מאַכן הערנער?...

מיט אַ דראָענדיקן בליק האָט ניקעטא אָנגעהויבן זוכן העלענאַ סיוזס לאָזשע. זי איז שוין אָבער געווען פּוסט. אַ קאָמבינאַציע — כדי זיך צו טרעפן אויף אַנ'אַנדער אָרט?

— אַ ראַנדעוו, וואָס? — האָט זי פאַרדעכטיק אַ פרעג געטאָן.

דידאָזיקע השערה האָט אַרויסגערופן ביי מאָניקען אַ שמייכל. און זי האָט אויסגעשריגן:

— איך וועל דיר שפּעטער דערציילן!

— געדענק! איך וועל דיר כאַפּן! אַ, בריסקאָ, גוטן אָוונט!

— גוטן אָוונט, מיין מלכּה.

ניקעטאַ האָט געדריקט די האַנט פון באַרימטן קאָמיקער. זיי האָבן זיך געקענט שוין יאָרן לאַנג. אויף דערזעלבער בינע איז שטופּנווייז געשטיגן און אויסגעוואַקסן זייער ביידנס גלאַנץ און פּרסום. מאָניקע האָט ליב געהאַט בריסקאָ'ס טאַלענט און זיין גוטמוטיקן הומאָר, וואָס האָט זיך באַהאַלטן אונטער אַ שטרענגער אויסערלעכקייט.

— דו שפּילסט, הייסטעס, היינט נישט? האָט ניקעטא געפרעגט. — און די רעצענזיע?

— אַ רעפּעטיציע פון די ליכט-עפעקטן.

— אויב אַזוי טאָ גיב אַכטונג אויפן מיידל. איר ווילט זיך נאָך טאַנצן. אין נאָך מיין אַרויסטריט וועט איר ביידע קומען נאָך מיר אין קאַזינאָ. גוט?

אין שפּעטער וועלן מיר גיין צוזאַמען עסן אָוונטברויט.

בריסקאָ האָט מיליטעריש געגריסט, און ניקעטא איז אַוועק אין גאַנצן אַ באַרויִקטע.

בריסקאָ האָט פאַרנומען ניקעטאַ'ס שטול און באַשטעלט פאַר זיך „איריש אין סאַדע".

— איר ווייסט, האָט ער געזאָגט, פינטלענדיק מיט די אויגן,

פאַרבייגייענדיק אויף באָעטיע-גאַס האָב איך געזען אייער דעקאָראַציע פאַר אַ שטודיע – בלוי און אראנזש – אַ מעלאָדישער צוזאַמענשטעל פון די פארבן!

– באמת? פאַרוואָס זענט איר נישט אַריינגעקומען?

– פאַרנומען געווען... איך בין נאָכגעגאַנגען אַן'אַמעריקאַנערין... פון אייער זשאנר! אַ רויזינקע, שווארץ ווי קויל... אין אַ פערל-שנור, אַ פערל-שנור ביז די קני.

– און איר זענט אויך געפאַלן צו די קני?

ער האָט אָפגעשאַצט איר פיקאַנטע באַמערקונג.

– שטיפערין! ניקעטא, ווייזט אויס, לאַנגווײלט זיך נישט מיט אייך.

– און איר?

– איך אויך נישט. מ'דאַרף זיין אַן'אידיאָט, אַז מ'זאָל זיך אויף דער וועלט לאַנגווײלן. קורץ און שאַרף.

און צווייידייטיק האָט ער צוגעגעבן:

– איך בין גרייט אייך צו דינען.

– אַ דאַנק אייך, איך וועל עס נישט אויסניצן. באַהאַלט עס פאַר אייער אַמעריקאַנערין.

– נו, דאָס איז שוין אַן'אַלטע מעשה – אפשר גאָר פאַר אַן'אַנדערער!

– גאָר אַזוי! פון ערשטן קוק?

ער האָט זיך מודה געווען:

– ניין, זי קען מיר שוין פון גאַנץ לאַנג!

– אויב אַזוי איז שוין אַלץ רעכט.

מאָניקע האָט בשום אופן נישט געקאָנט פאַרשטיין פאַרוואָס די וויצלינגער, די אַזויגערופענע „לצים", אפילו די גרעסטע העסלעכקייטן, האָבן אַזאַ דערפאָלג. וואָס פאַר אַ געפיל באַוועגט יענע פרויען, וואָס שטעלן זיך אָפּ אויף זיי? זי האָט זיך אויפמערקזאַם צוגעקוקט צו בריסקאַן און זיך געוווּנדערט, וואָס ער

דערוועקט נישט ביי איר קיין עקל.

ער האָט געהאַט אַ געזונטן אויסזען פון אַ דאָרפישן פויער, הינטער די האַלבפאַרמאַכטע אויגנלידער האָט זיך באַהאַלטן אַ גלאַנץ פון אַ גוטמוטיק-צערטלעכער בייזקייט.

ער האָט אַ זאָג געטאָן:

— אָט איז עס! איר מאַכט פון מיר חוזק... און איך האָב אייך נאָר וואָס געוואָלט זאָגן עפּעס וועגן אייער אָנגענעמס. באַקוקנדיק אייער וועלגעפאַרביקע דעקאָראַציע, איז מיר איינגעפאַלן אַ געדאַנק... מיין פריינט עדגאר לער...

— דער קאָמיקער?

— יאָ, ער וועט שפּילן אין איינער פון פערפויל׳ס פּיעסן... מ׳דאַרף צוויי דעקאָראַציעס. ווען איר זאָלט וועלן אויסמעבלירן די צוויי אינטעריערס, וואָלט איך מיט אים גערעדט.

— באמת?

— נו, זיכער, אויב איר ווילט וועט עס זיין געמאַכט.

— איך דאַנק אייך.

— נו, אַ גרויסע מעשה — צווישן חברים...

ער האָט אויף איר אַ קוק געטאָן און צום צווייטן מאָל באַשטעלנדיק „איריש אין סאדא" האָט ער געזאָגט:

— ס׳איז דאָך פאָרט אמת, אַז איר זענט נישט ענלעך צו אַנדערע. ראשית זענט איר אַפּעטיטנער פון זיי, עס לוינט צו פלירטעווען! און דערצו אייער אַרט ריידן און האַנדלען... ריין און גראַדליניק. כאָטש איר טוט נאָר דאָס, וואָס עס פאַלט אייך אַריין אין קאָפּ, אַ?... אָבער מיט אייך איז לגמרי נישט דאָס, וואָס מיט דער אַמעריקאַנערין... עס קומט אויס צו בלייבן חברים...

איבערן זאַל האָבן זיך געטראָגן די ערשטע טענער פון טאַנגאָ. ער האָט זיך אַ הויב געטאָן:

— קומט. זאָל ניקעטא גרין ווערן פון כעס.

— נו, בריסקא, און אויב דאָס וועט מיר דערפירן נאָכצוטאָן דער אַמעריקאַנערין ? נו, נו, נאָר אָן די הענט ! איך האָב דאָך נישט געזאָגט : מיט אייך ! אָבער פאַרוואָס זאָל ניקעטא דערפון נישט וויסן ? קודם כּל זענען מיר נישט געשטאַנען מיט איר אונטער דער חופּה, און ווען אפילו התונה געהאַטע, איז טאַקע די אָפנהאַרציקייט ערשט רעכט נויטווענדיק.

מעכאַניש האָט זי אַריינגעלייגט איין האַנט אין זיינע און די צווייטע אויפן שולטער.

ער האָט פאָרזיכטיק אַרומגענומען איר שלאַנקע טאַליע. הכנעהדיק האָט זי געפאָלגט דעם פאַרשכּורנדיקן ריטם. בריסקא האָט געשפּירט די צערטלעכע פרישקייט פון איר קערפּער.

פאַר דער צייט פון איר בונד מיט ניקעטען האָט מאָניקע נישט איין מאָל געטאַנצט מיט מענער. אויסער די סאַמע איבערגעגעבענע פריינדינען, — זענען דאָס געווען די איינציקע דערלויבטע פאַרטנערן. — מאָניקע האָט הנאה געהאַט פון ניקעטא׳ס אייפערזוכט, ווייל זי האָט געזען דערין אַ באַווייז פון איר אמתן ליבע-געפיל און דעריבער האָט איר נישט באַליידיקט די שטענדיקע אויפזיכט, וואָס דערנידעריקט ניט ביי געמיינזאַמער ליבע. ניקעטא האָט בלויז נישט פאָרויסגעזען איין עווענטואַליטעט, אַז ביי דעם שטענדיקן קאָנטאַקט מיט מענער, קאָן זיך ביי מאָניקען ווען ניט איז פּלוצלונג אָנצינדן אַן׳עלעקטרישער טאָק. הונדערטער מאָל האָט זיך מאָניקע געדרייט אין די אָרעמס פון אמת שיינע מענער און מער ווי אַן׳אומשולדיקע פרייד פון אַ שפּרינגנדיקן קינד האָבן זיי אין איר נישט געוועקט... סוף כּל סוף האָט אָבער געמוזט קומען דידאָזיקע שעה, ווען אין ווירבל פון די באַוועגונגען, פון מוזיק און ליכט, זאָל זיך דער פאַרשכּורטער קערפּער אין דערדאָזיקער שאַרפער, איבערגעהיצטער אַטמאָספער, פּלוצלונג אינסטינקטיוו אַ צי טאָן, צו אַ פולשטענדיקן צוזאַמענגיסן.

און אָט האָט בריסקא, וועלכער האָט לכתחלה נישט צוגעגעבן

קיין שום באַדייטונג זיינע דאָזיקע שטיק, נישט ווילנדיק געשטערט דעם גאַנג פון די געשעענישן. — ער האָט געטאַנצט אויסגעצייכנט. און אין די ריטמישע באַוועגונגען פון זייערע כמעט צונויפגעגאָסענע קערפּערס, אין דעם הוידען זיך, וואָס זענען אַזוי ענלעך אויף ליבעס־צערטלעכקייטן, — האָט מאָניקע דערשפּירט מיטן גאַנצן קערפּער, אָנפאַנגס אַ לייכטע און וואָס ווייטער אַלץ אַ שטאַרקערע אויפרעקונג, וואָס האָט זיך אויך איבערגעגעבן איר פּאַרטנער. די הענט זענען איר געוואָרן שוואַך און האָבן זיך ענדלעך אין גאַנצן אָראָפּגעלאָזן. די מוזיק האָט זיך איבערגעריסן...

מיט פאַרוואונדערונג האָבן זיי געקוקט איינער אויפן אַנדערן, פּונקט ווי זיי זאָלן זיך איצט באַגעגענען נאָך אַ לאַנגער רייזע, אָדער זיך אומקערן צום לעבן פון אַ שווערער לעטארגיע... און אין גאַנצן האָבן זיי זיך דאָך ערשט מיט אייניקע מאָמענטן צוריק צונויפגעגאָסן... אין די אָרעמס, ברוסט צו ברוסט, שפּירנדיק אונטער די לייכטע קליידער דאָס קיצלדיקע וואַרעמקייט פון קערפּער... איז עס געווען אָדער נישט געווען ?...

בריסקא דער אַרטיסט, וואָס איז געוווינט געווען צו שילדערן איבערלעבונגען, וועלכע ער האָט אַליין נישט דורכגעמאַכט, האָט געשפּירט, אַז דאָס מאָל איז דאָס שפּיל נישט ערגער פון דער ווירקלעכקייט. ער איז אָבער געווען גענוג קלוג נישט צו באַטאָנען דעם מאָמענט פון פאַרגעסן זיך. ניקעטא „האָט זיך טועה געווען”; ביים דאָזיקן געדאַנק האָט זיך אין זיינע אויגן אָפּגעשפּיגלט אַ פריילעכער גלאַנץ.

מאָניקע האָט פּשוט געזאָגט:

— איר טאַנצט זייער גוט! — קומט נאָך אַ מאָל!...

מיט פייערדיקע באַקן, מיט גלאַנצנדיקע אויגן האָט זיך מאָניקע איבערגעגעבן דעם גענוס, נישט שפּירנדיק קיין שום בושה. — „וואָס איז עס דען? — האָט זי געטראַכט, — סוף כל סוף איז עס דאָך נישט מער ווי אַ גימנאַסטישע איבונג.

און... אפילו אַן׳אָנגענעמע... אָט — האָב איך עס לגמרי נישט געוווסט.

אויפן אַנדערן טאָג, בעת מאָניקע האָט ביי זיך אין „גרינעם דאָרן״ לעם די טערקישע און כינעזישע צייכענונגען איינגעאָרדנט פון בירקנהאָלץ אַ מין דאָרפישן בודואַר, האָט זי גלייכגילטיק אויסגעהערט עדגאַר לערן, וועלכן בריסקא האָט געבראַכט צו־פירן. קלער, — מאָניקעס ערשטע פּאַרקויפערין — איז געווען שטאַרק פאַרוווּנדערט, וואָס לער האָט מיט אַ גאַנץ אַנטשידענעם טאָן געגעבן זעלבשטענדיקע אָנווייזונגען.

קלער — אָדער פריילן טשערבאַליעוו — איז געווען אַ יונג מיידל פון אַן׳אַריסטאָקראַטישער רוסישער פאַמיליע, וואָס דער רעוואָלוציאָנערער שטראָם האָט איר פאַרוואָרפן אין אַ פרעמד לאַנד.

פריער האָט זי געשפילט אין קינאָ׳ס און קוים פאַרדינט איר שטיקל ברויט. אַרבעטנדיק איצט ביי מאָניקען האָט זי זיך ממש געשעצט גליקלעך.

— אָט ווי אַזוי — האָט געזאָגט דער אַרטיסט, — דעם ערשטן אַקט, בעת די ליבע דערוואַכט קוים, שטעל איך מיר פאָר אין גאַנצן פאַרדראַפּירט אין שטאָפן פון אַ קאָליר פון צוקוועטשטע זשוקעס. ברייטע פאַלדן... און נישט מער. די פאָרהויז צום גן עדן... דאָס גאַנצע מעבל: אַ קושעטקע רעקאַמיע און אַ טיש פון שוואַרצן לאַק. און קישנס, קישנס, קישנס... ניקעטען איז שטאַרק געפעלן דער מאָדערנער סטיל, אָבער בריסקא האָט זיך גאַנץ ווייניק אינטערעסירט מיט דידאָזיקע פראַגן און האָט גלייכגילטיק געקלאַפּט אין מאַרשטאַקט — מיט זיין שפּאַצירשטעקל — אויפן בויך פון אַ בראָנזענעם אינדוס.

— אָך... הער אויף! האָט זיך לער געכעסט, דו מאַכסט מיר בערוועז !...

פון זיין געשריי האָבן זיך אַ טרייסל געטאָן די שויבן. ער

האָט אַראָפּגעכאַפּט פון קאָפּ און אַ וואָרף געטאָן אויף אַ שטול זיין בריטראַנדיקן הוט. — איבער זיין געקנייטשטן שטערן פון אַ בולדאָג, מיטן פלאַטשיקן נאָז און אַראָפּגעהאָנגענע ליפּן האָט געגלאַנצט אַ גרויסע פליכטוואַטע פּאַטעלניצע. מיט אַ קליינער, גרינער זיידענער טיכל האָט ער געווישט זיין געניאַלן שטערן.

— ער איז אַ גוטער משוגענער, דערדאָזיקער שרייער, — האָט מאָניקע אַ טראַכט געטאָן, — אָבער דער אַרטיסט האָט שוין ווידער גערעדט גאַנץ רויק:

— אין צווייטן אַקט, — די ליבע ברענט שוין... תאווה... רויט, רויט אין גאָלד! בלוט! בלוט! — אַלץ רויט. אַלע שאַטירונגען אין רויט! די שטאַרקסטע... עס מוז שרייען! אָט איז עס...! מאָניקע האָט זיך קוים איינגעהאַלטן פון געלעכטער: די אָנווייזונגען זענען אויסגעצייכנט... איך שטעל מיר עס שוין פאָר... און מעבל? — קיין שום מעבל! נאָר דיוואַנעס און קישנס, קישנס, קישנס...

קלער, פאַרצייכנדיק מיט אַ בלייפעדער די אָנווייזונגען, האָט אויסגעשריגן:

— פּראַכטפול!

עדגאַר לער האָט זיך העפלאַך פאַרנייגט און, זיך ווענדנדיק צו מאָניקען, האָט ער געזאָגט:

— איר האָט פאַרשטאַנען? די סקיצן מוזן זיין אין דריי טעג אַרום...

— איך וועל מאַכן אַלץ וואָס איך וועל קאָנען.

ער האָט באַטראַכט די וואָנונג און אַ צופרידענער געזאָגט:

— איר האָט טאַלאַנט, און אַז איר וועט אַ ביסל אונטעראַרבעטן מיט מיר...

און מיט אַ ברייטן זשעסט, האָט ער ווי געשילדערט די בלענצנדע צוקונפט, וואָס עס וואַרט אויף איר אין דעם פאַל. דערנאָך — האָט ער אָנגעטאָן דעם הוט מיט אַ מינע פון אַ שפּאַנישן

גראַנד און, זיך ווענדנדיק צו בריסקאָן, האָט ער געזאָגט:

— קום אַלטער! מיינע דאַמען... ! און מאַיעסטעטיש איז ער אַרויס פון צימער.

מאָניקע האָט אויפגעהויבן די אויגן צום הימל און ניקעטאַ האָט אויסגעפּלאַצט מיט אַ געלעכטער:

— אַ כוואַט אַ יונג!

— יאָ, אינטערעסאַנט!

— וואָס פאַר אַ פּאַרסע!... וואַרט, איך וועל באַלד פאָרשטעלן:

— מיינע הערן, — דער קייסער! — ער גייט אַריין, בינדט אויף זיין קאַשנע — פּונקט ווי ער וואָלט אַראָפּגענומען אַנ׳אָרדן. ער גייט אַרויף אויפן בינע... בום, אַלע אַרטיסטן פאַלן אים צו די פיס... ווייל אין פאַרגלייך מיט אים זענען גיטרי און אַנטואַן זשעמיע ניט מער ווי סטאַטיסטן... האַ, האַ, ברילט ער ווי אַ לייב — די דעקאָראַציעס ציטערן, דער אויטאָר פאַלט אין חלשות!... מיט אים וואָלט זיין אינטערעסאַנט אַרויסצוטרעטן אין מוזיק-האָל... אָבער צו בריסקאַן קומט ער נישט...

— בריסקא איז אַ זשענטלמאַן! — האָט מאָניקע אַ זאָג געטאָן. זי איז אים זייער דאַנקבאַר געווען פאַר זיין פּאַרמיטלונג. פּערפּיילס פּיעסע, גוט אויסגעפירט, וועט זיין אַ נוצלעכע רעקלאַמע. די אַרבעט איז לכל הדעות גאַנץ אינטערעסאַנט. זי האָט שוין פאַנטאַזירט, און דערביי שטאַרק הנאה געהאַט — זיך פאָרשטעלנדיק די קאָלאַציע נאָך דעם ביי פּרוערן מיט שאַמפּאַניער און אויסטערן.

קיין מאָל האָט נאָך דער רעסטאָראַן נישט געזען אַזאַ ענטוזיאַזם. אויפן פאַרלאַנג פון פּובליקום האָבן זיך די צוויי בארימטע שוישפּילער אַ לאָז געטאָן איבערן זאַל אין אַ וואַלצער. די אויסלענדער זענען אַרויפגעשפּרונגען אויף די שטולן און האָבן אומאויפהערלעך אַפּלאָדירט די פּאַריזער „שטערנס״...

מאָניקע האָט לאַכנדיק איבערגעגעבן ניקיטען וועגן איר

בגידה מיט בריסקאן — ניקעטאַ האָט דערביי שטאַרק געלאַכט. איינטינקנדיק אַ פינגער אין בריסקאָ׳ס גלאָז האָט זי זיי באַנעצט אונטער די אויערן מיט עטלעכע טראָפּן ווייַן און האָט זיי בײדע געבענטשט. דערביי האָט זי אָבער צוגעגעבן:

— אויב דו וועסט זיך אָבער צונויפקומען מיט דיין מאַדאַם סיוז, וועל איך דיר דערשטיקן!

—האָב קיין מורא נישט! נישט מיט עלענען און נישט מיט בריסקאָן.

מאָניקע איז געווען רויִק ווי תמיד... פאַרשטעלנדיק זיך איצט נעכטיקע עמפינדונגען אין עמאָציעס אין שכרות פון טאַנץ, האָט זי געזען פאַר זיך פריילעכערע פּערספּעקטיוון. די רויִקייט פון אַלטעקלעכן לעבן אָן שום געדאַנקען ווי פאַרשכורת. און גלייכצייטיק דאָס ערוואַכן פון עפּעס גאָר נייע געפילן... זי האָט געוואָרפן אַ בליק אויף ניקעטאַן וועלכע האָט געקוקט אין אַקליינעם האַנטשפּיגעלע...

דאָס איז געווען אַן׳אַלט פּערסישער אַנטיק, אַ פלאַכער דרייעק מיט אַ רוקטירעלע פון פיינסטער מאַזאַאי און פאַלירטן מעטאַל, מיט זיין זילבערנער גלאַטקייט איז ער געווען ענלעך אויף אַ טיף שטייענדיק וואַסער.—מאָניקען האָבן זיך פאָרגעשטעלט יענע ווייטע בילדער, די אויגן וואָס האָבן זיך מיט יאָרן צוריק דערין געשפּיגלט און זי האָט אַ טראַכט געטאָן: אפשר וועט באַלד קומען די צייט, און ניקעטאַ׳ס בילד וועט פאַרשווינדן פון מיין זכרון אַזוי ווי יענע וואָס האָבן זיך אַ מאָל געשפּיגלט אין דעם דאָזיקן אַנטיק. — אינטימער, נענטער ווי זיי ביידע האָט מען שוין נישט געקאָנט זיין, אָבער מאָניקע האָט פּלוצלינג דערשפּירט ווי די אַרטיסטן ווערט איר אַזוי פרעמד ווי יענע וואָס זיירע אויגן האָבן זיך אַ מאָל געווענט מיט פראַגן, צו דעמדאָזיקן שפּיגעלע.

— אַך! האָט געזאָגט ניקעטאַ, מעלאַנכאָליש פאַרמאַכנדיק דאָס רוקטירעלע. — וויפיל דו זאָלסט זיך נישט שפּיגלען — שענער וועסטו נישט ווערן!... נו איך טראָג זיך אָפּ... ביזן אָוונט, ווו?

— ווי נעכטן אין דאַנסינג, אויב דו ווילסט? — האָט מאָניקע געענטפערט.

III

אין פאַרלויף פון גאַנצן סעזאָן, האָט מאָניקע נאָך דער טעגליכער אַרבעט, כסדר פאַרבראַכט די אָוונטן און אַ טייל פון דער נאַכט אין דאַנסינג. צוזאַמען מיט אירע נייע חברטעס וואָס זי האָט זיך ערוואָרבן, אַ דאַנק איר בערוף, אין דער טעאַטער — ספערע, האָט זי אָפּגעזוכט אַ פינף זעקס ערטער ווו זי פלעגט זיך אין באַשטימטע שעהן אין גאַנצן אָפּגעבן, דעם פאַרשכורנדיקן דרייען זיך איבערן זאַל.

זי איז געוואָרן איינע פון יענע טויזנטער אומנאָרמאַלע פאַרשווינען, וואָס איגטער די קלאַנגען פון אָרקעסטער אין דעם שיין פון די אימיטירטע דאַנסינגס — זונען — פאַרגעסן זיי לגמרי ווו זיי האַלטן. זי איז געוואָרען איינע פון יענע עלנדע מענטשלעכע באַשעפענישן, וועלכע הוידן זיך אייגער אויפן צווייטן, געטריבן פון אַן׳אומבאַזיגבאַרן אינסטינקט, — איינע פון יענע נישטיקע וועלען-טראָפּנס פון אומגעהייער גרויסן ים, אין וועלכן דאָס שטייגן און פאַלן פון וואַסער באַוועקט זיך דורכן ריטם פון נישט אנאַרקענטער ליבע. אין דערדאָזיקער פערמאַנענטער אימיטאציע פון געשלעכטלעכע באַציונגען, צו וועלכער די אַלגעמיינע קאָרופציע האָט געהאַלטן אין איין איינציען אַלץ גרעסערע און גרעסערע מחנות אין די מוזיק — האַלן, דאַנסינגען, רעסטאָראַציעס און סתם סאַלאָנען, אפילו פריוואַטע, אויף דידאָזיקע טאָגטעגלעכע טיי-אָוונטן, איז מאָניקע אויך אַרונטערגעפאַלן אונטערן איינדרוק פון אַלגעמיינעם פּסיכאָז. און משך פון אַ חדש צייט איז כסדר שוואַכער געוואָרן ניקעטאַ׳ס תאוה און אויך מאָניקעס הכנעה.

זיי זענען זיך פונאַנדערגעגאַנגען, אָבער געבליבן גוטע

פריינט. זיך באַגעגנענדיק האָבן זיי זיך אַלע געוווּנדערט אויף זייער פריערדיקער ליבע באַזירענדיק בלויז אויף פיזישער תאווה — אין דידאָזיקע ליבע שפּורלאָז פאַרשוווּנדן. — אינטערן אַש פון עבר איז געבליבן נישט מער ווי אַ ביסל צערטלכע וואַרעמקייט. טרעפנדיק איר פריערדיקע „ליבע" מיט נייע חברטעס, האָט זיך מאָניקע, ביי דער טיפקייט פון איר גלייכגילטיקייט — לייכט איבערצייגט, אז פון זייער ליבע איז קיין זכר נישט געבליבן.

נאָך דעם ווי בריסקא האָט צוריק אויפגעוועקט אין איר די שטאַרקע תאווה-געפילן, האָבן אין איר גלייכגילטיקן זכּרון אָנגעהויבן אויפלאַקערן אין שפּורלאָז פאַרשוווּנדן פאַרבייגייענדיקע פייערן, וועלכע פלעגן צייטנווייז אָנצינדן אין איר אַ פערלאַנג.

די איינפאַכקייט און געשווינטקייט מיט וועלכער מאָניקע פלעגט אָפּט אין רעכטן מיטן טאַנץ איבעררייסן דעם שכּרות-צושטאַנד, האָבן בריסקאן ממש אַרויסגעפירט פון געדולד. איבערגעצייטיקט מיטן לעבן אויפן העכסטן גראַד איז ער קיין מאָל נישט נתפּעל געוואָרן פון דער ווייבערשער לייכטזיניקייט, דאָס ערשטע מאָל איז ער אָבער איצט געבליבן דער נאַר אין האָט געשפּירט ווי מ'לאָזט אים לויפן. באַגעגנענדיק מאָניקען אויפן צווייטן טאָג אין דאַנסינג געאַרעמט מיט אַן אַמעריקאַנער, האָט ער ממש נישט געגלויבט זיינע אייגענע אויגן. אין דער ריטמישער באַוועגונג פון טאַנגאָ, צווישן דער אומענדליכער-קייט פון די פאַרשכּורתע פאָרלעך, האָב זיך דערנענטערט צו בריסקאן זייער ענג צונויפגעפלאָכטענע קערפּערס.

מאָניקע האָט אויפגעהויבן די אויגן און באַגעגנענדיק בריסקא'ס פאַרווּנדערטן בליק, האָט זי אים פריינדלעך באַגריסט מיט אַקאָפּשאָקל. דער טאַנץ האָט זיך געענדיקט און פאַרביי-גייענדיק אין דער ריכטונג צו דער לאָזשע פון פיער דע סיוז, מיט וועמען זי איז אַהער געקומען, האָט זי בריסקאן חבריש דערלאַנגט די האַנט.

— איך ווינטש אייך גליק! — האָט יענער מיט גיפט אַ זאָג

געטאָן — . אָנווייזנדיק מיט די אויגן אויפן אַמעריקאַנער וואָס האָט זיך באַלד פערלאָרן אין דער מחנה, — ווי עס שיינט לאַנגווײלט איר זיך נישט!

— לגמרי נישט! האָט מאָניקא רויק געענטפערט, — און לאַכענדיק — אוגטער זיין איראָנישן און שטייפן בליק — האָט זי צוגעגעבן:

— הערט, בריסקא, — פּאַרוואָס ווערט מען אזוי נתפּעל אז אַ פרוי ערלויבט זיך בנוגע דער ליבע... (זי האָט זיך אָפּגעשטעלט זוכנדיק די פּאַסענדע ווערטער) צו טראַכטן און האַנדלען ווי אַ מאַנספּאַרשוין?

עס איז שוין באמת צייט זיך צו צוגעוואָגען צום דאָזיקן געדאַנק און האַלטן מיך פאַר דאָס וואָס איך בין — אַ בחור.

— אַ גאַסנמויד, — איז אים געלעגן אויפן שפּיץ צונג, אָבער ער האָט זיך אָפּגעהאַלטן אין געפונען אַנ׳אַנדער ענדונג צום ערשטען וואָרט:

— אַ בחורטע, נו רעכט, זאָל זיין אַזוי.

אָבער, שטאַרק באַליידיקט, האָט ער דאָך באַשלאָסן צו פּרווון זיין גליק:

— מיר וועלן זיך טרעפן גלייך ביים אַרויסגאַנג?

— ניין! עס טוט מיר זייער לייד, אָבער עס איז אוממעגלעך. מייז באַגלייטער דאַרף מיר גלייך באַקענען מיט לאסיענא מאַרניע. זי האָט מיר בעשטימט אַ זעונג.

— אַ! אַ!...

זי האָט געקוועטשט מיט די באַרקעס קוקנדיק אויף זיין איראָנישן שמייכל.

— איר האָט דאָך מיר אַליין בעקאַנט מיט עדגאַר לער צו ליב פּערפּיילס פּיעסע.

און פון דעסטוועגען האָב איך זיך מיט אים נישט אָפּגעגעבן. לוסיענא מארניע!... איר קענט איר?

— אַ שיינע פראַגע! ווער קען עס נישט דעמדאָזיקן אָריגינאַל־שיין און רייך, באַלעבאַטעוועט מיט די מילאָנען פון איר פּאַטראָן — אַ בעלגישן באַנקיר און שטעלט זיך אין פּאָסאַן מיט איר ליבע צו קונסט...

— זי האָט זיך געוואָלט דורכריידן מיט מיר וועגן דעקאָראַציעס פאַר אַ אינדישן יום־טוב וואָס זי אָרדעט איין לכבוד איר לעצטער „ערפינדונג".

— פעער רוס, אַ נאַקעטער טענצער...

בריסקא האָט איר איבערגעהאַקט.

— ווי געבאָרען ספּעציעל פאַר טאַנגאָ! איך ווינש אייך פיל פאַרגעניגן!!...

מאַניקע האָט זיך שטאַרק אמוזירט מיט דידאָזיקע אויס־ברוכען פון באַליידיקטער מענליכער אייגענליבע און די דריי, פיר פרוון וואָס זי האָט געמאַכט פאַר דער לעצטער צייט. זי האָט זיי, אמת, נישט געזוכט, זי האָט זיך אָבער נישט געשראָקן צו דערפירן זיי ביזן קולמינאַציאָנס — פּונקט קוים האָט זיך געמאַכט אַ געלעגנהייט. מאַניקע האָט שוין פערזיכט דעם טעם פון נאָרמאַלע, געזונטע סעקסועלע באַציונגען — קוים האָט זיך איר געטראָפן אַ פאַסנדער פּאַרטנער — און איר איז שוין נישט פרעמד געווען דער גענוס וואָס בריסקא האָט איר מיט אַזאַ פאַרביטערונג געווונשן.

אין דידאָזיקע אַלע ליבעס — באַציונגען האָט זי קודם כל געזוכט די אייגענע באַפרידיקונג, נישט קלערנדיק לחלוטין וועגן צווייטן צד. קוים האָט זיך איר אַ מאָל פאַרוואָלט פאַרציען די שפּיל, איז פאַר איר געווען גענוג צו באַמערקן דאָס אָנקומען פון געפערליכן מאָמענט, כדי מיט אַ געשיקטער באַוועגונג זיך אַרויסצודרייען פון דער אומארמונג. דאָס איז אפשר געווען די קאָנסעקווענץ פון יענעם אינסטינקט, וואָס האָט איר באַוויזן דאָרט אין יענעם האָטעל־צימער, אָפּגעבנדיק זיך אַ ווילד פרעמדן,

זיך אַרויסצורייסן נישט באַפרידיגנדיק זײַן תאווה. זי האָט נישט געוואָלט ווערן אַ מוטער צופעליק. דער פאָטער פון איר קינד וועט זײַן דער וועמען זי וועט אַליין אויסוויילן.

ביסלאַכווייז האָבן איר דידאָזיקע באַציונגען, — וואָס די געפאַר האָט זיי צוגעגעבן אַ געוויסע שאַרפקייט — אָנגעהויבן צו דערעסן — געבליבן איז נישט מער ווי גלייכגילטיקייט און אפילו אַ מין חוזק צו די, וועלכע זי האָט אויסגעקליבן אַלס אירע אָביעקטן און וואָס מיט זייער פּאַרזענליכקייט האָט זי זיך לגמרי נישט גערעכנט. זי פלעגט בלויז שמייכלען איבער זייער פאַרוואונדערונג און פון זייער זויערער מינע בעת זיי פלעגן בעקומען דעמיסיע. דאָס האָט געהייסן אין פילסטן זין פאַרביטן די יוצרות זיך געטוישט מיט די ראָלען און די געוווינהייטן, ווייל מאָניקע האָט נישט איבערגעלאָזן די מענער קיין שום ספק מכח דער צווייטראַנגיקייט פון זייער באַדייטונג. זיי האָבן געמוזט זיך אַנערקענען פאַר באַזיגטע דורך דער עקשנות פון אַנטלויפענדן געגנער און באַדויערן דאָס פאַרלאָרענע גליק, אָנפאַנגס האָט דערדאָזיקער קליינער נקמה-אַקט מאָניקן שטאַרק אַמוזירט.

מאָניקע האָט ענערגיש איינגעטיילט איר עקזיסטענץ אויף צוויי טיילן: — פאַרווײַלונג — דער קורצערער און אַמווייניגסטען אינטערעסאַנטער די אַרבייט — איר אמתער לעבן. פריער צו שפעטער, נאָר אַהיים אויף באָעטי-גאַס פלעגט זי שטענדיק קומען אַליין. דעם שוועל פון איר פריוואַטער וואָנונג האָט נישט אַריבער בעטרעטן קיינער, אויסער אירע אמתע גוטע פריינט, ווי פרוי אַמברא, אָדער פּראָפעסאָר וויניאָבאָס, וועלכע זי פלעגט פון צייט צו צייט איינלאַדן. צו זיך. יעדן מאָרגן, אפילו ווען זי פלעגט אַ מאָל כמעט נישט נעכטיקן אין דער היים, איז זי פונקט צען אַ זייגער אַראָפּ פון איר אַנטרעסאָלי אין מאַגאַזין, ווו פרײַליין קלער האָט שוין צו יענער צייט געהאַט אַלץ איינגעאָרדנט און צוגעגרייט צום טעגליכן פאַרקויף.

נאָכן גלענצנדן דערפאָלג פון פערפיילס פּיעסע איז דער „בלויער דאָרן" אַריין אין דער מאָדע: הונדערטער פּופּציק פאָר-
שטעלונגען און די רעקלאַמעס אויף די פּראָגראַמקעס האָבן
שטאַרק פאַרגרעסערט מאָניקעס פּרסום אַדאַנק די דעקאָראַציעס
וועלכע זי האָט געשאַפן לויט לער'ס אָנווייזונגען. — איר רעפּו-
טאַציע אַלס קינסטלערין איז פעסטגעשטעלט געוואָרן מיט איין
קלאַפּ.

„מאָניקע לערביע" איז געווען די אויפשריפט אויף אַ גרינעם
מאַרמאָר-שילד איבער די גרויסע שויפענצטער, אַנשטאָט די
פריערדיקע קליינע שילדעל מיט דינענקע גאָלד-אותיות. איר
נאָמען איז שוין יעצט געווען באַוווסט אין גאַנץ פּאַריז. נאָך די
ערשטע שווערע מאָנאַטן, בעת דער קאַפּיטאַל האָט זיך כסדר
פאַרקלענערט, קיין קליענט האָט מען פאַר די אויגן נישט געזען —
האָט זיך איצט — נאָך כמעט קיין יאָר נישט — אַ דאַנק דעם צופאַל
אָנגעהויבן. מאָניקעס גליק.

היינט — דאָס איז שוין געווען דער דריטער פרילינג זינט
זי איז אַוועק פון די עלטערן-הויז אויף אַ וועניו — מאַרטן, היינט
האָט אויסגעזען צו זיין אַ פּראַכטפולער טאָג.

אַ מונטערע, אָבגעפרישט דורכן אייזקאַלטן דוש, וואָס זי
פלעגט נעמען זומער און ווינטער, — האָט זיך מאָניקע געשפּירט
יונג און שטאַרק.

צוזאַמען מיט פריילן קלער, איר טיכטיקער, טרייער געהילפן,
האָט זי פונאַנדערגעוויקלט די גאָלד — און זילבער געשטיקטע שטאָפן,
און דער מאָרגען-גלאַנץ האָט געשפּילט אין זייערע פאַלדען...
לוסיענאן מארניע האָט זיך אין לעצטן מאָמענט פאַרגלוסט איבער-
בייטן דעם הינטערשטן פאָרהאַנג פון דער סצענע, אויף וועלכע
פּיער רוס האָט היינט געדאַרפט טאַנצן אין זיין גאַנצער סקול-
פּטוראלער נאַקעטקייט. אַנשטאָט דעם גלאַטן, גרוי-בלויען סאַמעט
וואָס, נישט קוקנדיק אויפן קאָראַלרויטן גאָלד-געשטיקטן ראַנד,

האָט ער דאָך אויסגעזען אַ ביסל געשמאַקלאָז, האָט זי אויסגעקליבן אַ שטאָף אַ פעסטערן, אַנ׳אָנזעעוודיקן, כּדי צו באַפּוצן דאָס דאָזיקע לעבעדיקע צירונג-שטיק.

— ניין, נישט רויז און נישט רויט! האָט מאָניקע ערקלערט. מיר וועלן שוין עפּעס צופּאַסן... דאָס?...

זי האָט פונאַנדערגעוואָרפן העל-בלויען שטאָף אין זילבער-שטרייפן... נישט שלעכט! דערנאָך אַ שטיק גרינע געבלומטע אַמפיר און האָט ענטשלאָסן אַ זאָג געטאָן:

— דאָס פּאַסט אויסגעצייכנט. ווייזט אַ הער!

פריילין קלער האָט צעוויקעלט דעם וווּנדערשיינעם שטאָף, וואָס האָט גלייכצייטיק אויסגעזען אי טונקעל, אי העל, פאַרמאַכנדיק די אויגען, האָט מאָניקע זיך פאָרגעשטעלט די ווייסקייט פון שיינעם קערפּער אויפן דאָזיקן פאָן... פון איינער פוז די לעצטע רעפּעטיציער איז זי אַהיים געקומען ממש ענציקט.

— אויסגעצייכנט! האָט זי באַשלאָסן.

אין קליינעם זאַל ביים עלעקטרישען ליכט האָט זי ווידער אַמאָל צוגעלייגטביידע שטאָפן צום קאַראַלען — רויטן ראַהם.

— די גרינע איז וווּנדערשיין! — האָט קלער אויסגעשריגען, — מאַדאַם מאַרנוע וועט זיין צופרידען!

— נעמט אַנ׳אוטא און פאָרט אַליין צו מאַרנוע צוזאַמען מיט אַנזשיבאָן און ווייזט איר ביידע שטאָפן. זאָל זי אויסקלויבן. מיר האָבן גענוג פון ביידע. אַזוי! דערנאָך וועט איר עס תיכף אָבגעבן מארען, אַז ביז זעקס אַ זייגער זאָל׳ס זיין פאַרטיק.

קלער און אַנזשיבא (דער טרייער שיק — יונגעל) האָבן ניט געמאַכט קיין שהיות און זיינען באַלד אַוועק.

אין „בלויען דאָרן״ האָט געהערשט אַ פריילּיכע אָבער פעסטע דיסציפּלין. די באַפעהלען האָט מען קיין צוויי מאָל נישט געדאַרפט איבערחזרען. אַכט בעאַמטע, דער פערסאָנאַל פון געשעפט, פלעגען ארויסריידען דאָס וואָרט „פריילין״ מיטן גרעסטן יראת־

הכבוד, ווייל נישט קוקנדיק אויף איר שטרענגקייט, איז זי געווען צו זיי זעהר גוט.

אויסגעדרייט מיטן רוקען צום טיר, האָט מאָניקע באַטראַכט די פאַיאַנס־אַנטיקען און אַנ׳אַלטע קאָלירטע שויב, וואָס זי האָט געקויפט אויף אַנ׳אויסשטעלונג פון מאַנעסטיע׳ס קאָלעקציע. אַנ׳-אייל-לאָמפּ אויף דריי פּיסלאַך, מיט אַ משונהדיגן העלזעל, האָט אויסגעזען ווי אַ ריזיקער טירקיס – שטיין...

וואָס פאַר אַ וווּנדערבאַרער לאָמפּל! זי האָט שוין צוגעטראַכט צו אים אַנ׳אַבאַזשור פון אַפריקאַזענפאַבריקן אין העלבלויען מושלין – ווי זי איז פּלוצלינג אויפגעציטערט געוואָרן פון עפּעס אַ גראָבער שטים הינטער זיך.

—מיין ליעב קינד!

זי האָט זיך אויסגעדרייט: – פּלאָמבינא! ער האָט זיך געבויגען ביז צו דער ערד מיט זיין געדיכטן אָבער שוין גרוי געוואָרענעם פאַריק און די ברייטע שולטערן. און אויפהויבענדיק זיין פאַרשעמט פּנים האָט ער געזאָגט:

– יאָ, דאָס בין איך. עס פרייט מיך אייך צו זעען.

זי האָט אים איראָניש אָנגעקוקט.

איר האָט זיך שטאַרק געעלטערט פאַר די פיר יאָר! באַהאַלטנדיק אינטער אַ שמייכל זיין אומצופרידנע מינע, האָט ער בעענטפערט:

—וועגן אַייער שיינקייט קאָן מען דאָס נישט זאָגן.

—איך שטעל מיר פון דעסטוועגן נישט פאָר אַז איר זענט געקומען צו מיר אַ וויזיט נאָר כדי מיר צו מאַכן דעמדאָזיקן קאָמפּלומענט...

—אפשר טאַקע צוליב דעם... אָבער דער עיקר... מיין חעפלעכקייט, קענענדיק אייער שטאָלץ, האָב איך זיך ביז איצט אָפּגעהאַלטן אייך צו באַזוכן... אין די שעהן... פון ליידן, וואָס איר האָט איבערגעלעבט. איך וואָלט נישט וועלן, איר זאָלט מיר חושד

זיין, אַז איך האָב דערביי עפּעס אַ זייטיקן מאָטיוו... אַנ'אינטערעס... אַז איך בין צודרינגלעך.

ער האָט אומפאַרשעמט געזאָגט ליגן. און זי האָט עס אויסגעצייכנט געוווּסט שוין פון ערשטן טאָג אָן ווי זי איז נאָר אַוועק בין אַנרי – מאַרטען-גאַס, האָט ער איר גלייך אָנגעבאָטן געלט. פאַרשטייט זיך, אַז זי האָט שאַרף און קאַטעגאָריש אָפּגעוואָרפן דידאָזיקע פאָרשלאַגן. אָן שום ספק האָבן אים זייער וויכטיקע מאָטיוון באַוואויגן, נאָך אַזאַ לאַנגן פאַרשווינדן, צו ריזיקירן און קומען צו איר פערזענלעך. — ער האָט אָנגענומען איר שווייגן פאַר אַנ'איינלאַדונג און האָט ממשיך געווען אין זייער אַנ'אויפריכטיקן טאָן:

— איצט – ווען איר נויטיקט זיך נישט מער אין קיינעם – איז מיר אַסך לייכטער אייך צו איבערצייגן, אַז מיין אַכטונג צו אייך האָט זיך נישט געענדערט. און מיין אַנטציקן איז אַפילו פילפאַך געוואַקסן.

אין די אויגען פון דעמדאָזיקן מאַרינירטן היפּאָפּאָטאַם האָט זי געלעזן יענע ציניש אָפנהאַרציקייט, וואָס ער האָט אַרויסגעוויזן דעמאָלט, בעת זי איז נאָך געווען אַ כלה. וואָס פאַר אַ נייעס האָט ער איצט געבראַכט, אָדער וואָס פאַר אַ מין אָפּמאַך האָט ער בדעה איר פאָר צו שלאָגן?

— לאָמיר ריידן צו דער זאַך, באַראָן, וואָס פאַרלאַנגט איר? האָט זי געפרעגט העפלעך און קאַלט.

זעענדיק איר ווידער, האָט פלאָמבינא געשפּירט, אַז די תאווה באַהערשט אים אויפסניי. — דער אופן אויף וועלכן זי האָט אים דאַן משלח געווען, זיינע גראַנדיעזע קאמערציעלע אונטערנעמונגען, וואָס האָבן פאַרכאַפּט נישט בלויז אייראָפּע, נאָר אויך אַמעריקע, זיין לאַנגדויערנדיקע אָפּוועזנהייט, האָבן אים קעגן זיין ווילן אָפּגעריסן פון דעם ציל, וואָס ער האָט פאַרפאָלגט. מאָניקע, וועלכער ער האָט אומגעריכט דער זען אויף אַ יובליי-פייערונג–

האָט, — לגמרי דער פון נישט וויסנדיק — ווידער געצויגן אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פונם אַלט-ווערנדיקן מיליאָנער. — זען מאָניקען און איר געווינען — פאַר יעדן פרייז — איז געוואָרן זיין אידעע פיקס.

ער האָט אָנגעהויבן מיט חניפה:

— נו, גוט! — איר ווייסט דאָך געוויס, אַז מיט אייער פאָטער זיינען מיר די בעסטע גוטע פריינט פון יענער צייט אָן, וואָס...

ער האָט זיך געקווענקלט, אין דער האָפענונג, אַז זי וועט אים קומען צו הילף, אָבער מאָניקע האָט אים אָנגעקוקט שאַרף און איראָניש: יאָ, זי האָט'ס געוווּסט!... דער אָפמאַך, וואָס איז געשלאָסן געוואָרן — ווי ס'וואָלט קיין זאַך נישט געשען — צווישן איר פאָטער מיט וויניערע... דער פאַרגרעסערטער קאַפּיטאַל, וואָס האָט פאַרוואַנדלט די קליינע, פרימיטיווע אונטערנעמונג אין אַ גראַנדיעזע אַלוועלטלעכע אַקציען-געזעלשאַפט טאַקע אַ דאַנק די מיליאָנען פון דעמזעלבן פלאמבינא, ווי אויך פון ראָנסאָמען און אואיט'ן... זי האָט אפילו געוווּסט, אַז אין איין שיינעם טאָג וועט זי ווערן אַ רייכע יורשטע און אַז זי גיט אָפּ איר גאַנץ פאַרמעגן פאַרן פינדל-הויז (פּריוט) פון די אומגעזעצלעכע קינדער. דידאָזיקע סומע איבערשטייגט פרוי אַמבראַ'ס באַשיידענע דער-וואַרטונגען. דאָס געלד, וואָס ס'איז דערוואָרבן געוואָרן אויף אַן'אומערלעכן אופן מוז פאַרווענדעט ווערן אויף אַ נוצלעכע זאַך.

— ווייטער! האָט זי געזאָגט. לאָמיר ריידן פון אַנדערע זאַכן, פלאמבינא האָט געמאַכט אַ צושטימענדיקע באַוועגונג. צו וואָס, באמת, אויפוועקן די אומאַנגענעמענע זכרונות.

— איר זענט גערעכט. לאָמיר וועגן דעם נישט ריידן. אָבער, הערט וואָס איך מוז אייך זאָגן: — אייער מאַמעס געזונט-צושטאַנד האָט זיך אין משך פון לעצטן ווינטער שטאַרק פאַרערגערט און

דופט אַרויס אַ געוויסע אומרויקייט... אפשר גאָר אַ סכּנה. דאָס האַרץ !... לערביע האָט מיר נעכטן געזאָגט, אַז זי וואָלט אייך זייער וועלן זען און אַז זיי וואָלטן ביידע געווען איבער גליקלעך, ווען איר זאָלט מסכּים זיין קומען צו זיי אויף מיטאָג אין איינעם פון די נאָנטסטע טעג. — וואָס הייסט איר זיי איבער־געבן ?

מאָניקע האָט זיך אויפגערעקט און איז בלייך געוואָרן. ווידער זענען געשטאַנען פאַר אירע אויגן די שרעקענס־בילדער אין וועסטיבול אין יענע טראַגישע געשעענישן... דער מומעס סילוועסטערס קערפּער, אויסגעצויגן אויף דער טראַגע... דאָס געזיכט פון דער קראַנקער מוטער האָט זיך צונויפגעגאָסן אין דער פאָרשטעלונג מיטן פּנים פון דער מערקווירדיקער זקנה. זי האָט זיך באַמיט צו פאַריאָגן דידאָזיקע געשפּענסט... ביין, קיין מאָל אין לעבן וועט זי זיך נישט אומקערן אויף אַגרי־מאַרטען־גאַס ! — אָבער נישט קוקנדיק אויף איר באַשלוס האָט זי זיך דאָך אַ ביסל געוואַקלט, ווייל זי האָט זיך פּלוצלינג דערמאַנט אָן דער צערטלעכער ליבע פון די צוויי שוועסטער, בעת זי איז נאָך געווען אַ קליין קינד... און וואָס, אויב פלאָמבינאַ׳ס באַזוך — ווי זי האָט זיך געקאָנט פאָרשטעלן — איז נישט געווען בלויז צוליב׳ן שלום וועגן ?... און אויב דער מוטערס צושטאַנד איז באמת... און אויף להכעיס דעם פאַמיליען־סקאַנדאַל, וואָס האָט פאַרוואַנדעלט די אייגענע אין ווילד־פרעמדע, האָט זי צום ערשטן מאָל דערשפּירט אַ געוויסע אויפרעקונג, אַנשטאָט דעם שטענדיקן אומצוטרוי.

— איך וועל זיך איבערלייגן ! האָט זי ענדלעך אַ זאָג געטאָן. מאָניקע האָט געקוקט אויף פלאָמבינען און האָט אים אָבער נישט געזען. אירע געדאַנקען האָבן זיך געטראָגן אַרום דעם גאָרטן אין יער אויף דער זומער וווינונג אין טרובעל... אין איר פאַרנעפּלטן זכּרון האָבן די פאַרגאַנגענע שווערע טעג גע־

הױבט זײער טראַגישן שפּינװעבס... פלאָמבינאַ אָבער איז אָנגע־
קװאָלן אונטער איר שטומפּן בליק און איז געװען איבער־
גליקלעך. ענדלעך האָט ער זיך אַנטשלאָסן העפלעך צו דער־
מאָנען:

— איר װעט זײ מאַכן דאָסדאָזיקע פאַרגעניגן?

— די מוטער ליגט צו בעט?

— שוין אַ װאָך צװײ װי זי האָט זיך אױפגעהױבן און
בײַט אפילו צײַטנװײַז שפּאַצירן...

— נו, — האָט זי אַ זאָג געטאָן זיך װאַקלנדיק, אָבער שוין
אַ ביסל באַרױקט, — זאָגט איר זי זאָל מיר אָנטלעפּאָנירן! —
מירן זען! פלאָמבינאַ האָט געשװינט אַ כאַפּ געטאָן אירע הענט
און, נאָך אײדער איר איז געלונגען זײ אַרױסצורײַסן האָט
ער זײ שוין, מיט אַ מין יראת־הכבוד, געקושט מיט זײַנע גראָבע
ליפּן. זי האָט געמאַכט אַ שאַרפע באַװעגונג, אָבער דער אַלטער
איז דערפון נישט נתפּעל געװאָרן, ער איז געװען שטאַרק צע־
קאָכט דורך דער נאָענטקײט פון איר קערפּער. ער האָט געמורמלט:

— איך דאַנק אײַך, מײַן ליב קינד!... און דערלױבט מיר
צו װינטשן אײַך גליק: װאָס פאַר אַ שײנע זאַכן איר האָט דאָ!

ער האָט זיך אױסגעדרײט און שװער אָטעמדיק, האָט ער
באַטראַכט די פײַנע ליניעס פון אַ געבױגענעם לאַקירטן שטול:

— לערביע'ס סטיל! — איר מוזט מיר אומבאַדינגט צו ליב
טאָן: — אױסמעקלערן פריש דעם פּאַרטער פון מײַן װילע אין
פּאַרק מאָנסאָ. מיר געפעלט זײער דער מאָדערנער סטיל.

ער איז צו איר צוגעשטאַנען, אָבער זי האָט זיך אָפּגעזאָגט
מיט'ן תירוץ, אַז זי האָט אַ דרינגענדע אַרבעט און האָט פרײ־
אָפּגעטעמט ערשט דאַן, װען זי האָט מער נישט געזען נישט
דעם אױטאָ און נישט פלאָמבינאַ'ן, װאָס האָט זיך געהאַלטן אין
אײן גריסן דורכ'ן פענצטער. אַרבעטן פאַר'ן דאָזיקן גראָבהױטיקן?
נאָך דאָס פעלט שױן!... זי האָט פאַרדראָסלעך געהױבן די־

באַרקעס. פֿלאָמבינאַ האָט איר פֿאַרדאָרבן דעם גאַנצן טאָג אין דערזעלבער צייט האָט זיך די זון באַדעקט מיט אַ וואָלקן... און אין איר גופא און אַרום איר איז עפּעס אַלץ פֿלוצלינג פֿינצטער געוואָרן. אירע געדאַנקען האָבן זיך נאָך נישט אומגעקערט פֿון די מעלאַנכאָלישע וואַנדערונגען אין בונד פֿון איר ווייטן טרויריקן עבר, ווען נאָך אַ שעה צייט, וואָס זי האָט פֿאַרבראַכט אַליין ביי אַ גלאָז טיי, האָט דער זייגער אויסגעשלאָגן ניין. דאָס קלינגען פֿון זייגער האָט איר אומגעקערט צו דער ווירקלעכקייט. דער אָוונט ביי לוסיענע מאַרגוע און נאָך האַלבע נאַכט פּיער רוס אַרויסטריט. צייט איז געבליבן ווייניק. זי האָט זיך גענומען אָפּשוואַכן איר מידקייט. און נעוואַסטעניע מיט'ן שטענדיקן מיטל. דאָס קאַלטע וואַסער פֿלעגט אויף איר ווירקן ווי אַ שטאַרקער קלאַפּ... אַ הוילע פֿלעגט זי זיך אויסציִען נאָך די קאַלטע אָפּרייבונגען אויפֿן זאָפֿע אין באַדע-צימער פֿון ווייסע קאַכל און שפּיגל-גלאָז.

זי האָט דערשפּירט, אַז ס'ווערט איר לייכטער. דער אָנפֿאַל פֿון ווילדן אומעט האָט אָפּגעטרעטן דעם פּלאַץ פֿאַר דער נויטווענדיקייט זיך צו פֿאַרגעסן. ווי תּמיד האָבן די פֿאַנטאַזיעס געבראַכט מיט זיך אַ צופֿלוס פֿון אַרבעטזאַמקייט. דידאָזיקע אומעט-אָנפֿאַלן זענען אָבער כּסדר געוואָרן זעלטענער, כאָטש די ווונד, וועלכע זי האָט געהאַלטן פֿאַר אויסגעהיילט, פֿלעגט זיך יעדעס מאָל ווידער עפֿענען ביז איר טיפֿסטער טיפֿעניש.

מיט איר אויסזען אין שפּיגל איז זי געבליבן שטאַרק צופֿרידן... צו וואָס בכלל זיך קווען? אין מאָמענטן פֿון שוואַכקייט פֿלעגט זי זיך כּעס'ן און זוכן זיך אַליין צו איבערצייגן, אַז דאָס געשעענע איז אוממעגלעך צו ענדערן. מ'דאַרף נאָר דרייסט לערנען פֿון דערדאָזיקער לעקציע וואָס צו טאָן ווייטער אין דער צוקונפֿט!

מאָניקע האָט געקוקט אין שפּיגל און, באַוווּנדערנדיק איר

שיינעם קערפער, האָט זי געגלעט אירע שטייפע ברוסטן מיט די קאַרמינרויטע וואָרצלען. דער שטאַרקער טאָרס, די געשניצטע פיס, די גאַנצע פיגור – נאָר צום מאָלן...

דידאָזיקע געדאַנקען האָבן אַרויסגערופן ביי איר די פּאָר־שטעלונג וועגן די ווונדערבאַרע קערפער־ליניען, פונם נאַקעטן טענצער. צי דען האָט זי נישט אַזאַ עלאַסטישן און שטאַרקן קערפער, ווו די שיינקייט איז געבאָרן געוואָרן דורך אַ נאַטירלעכן ריטם פון די באַוועגונגען? פונקט ווי ער, האָט זי אויך נישט אַנערקענט די קאָמפּליקאַציעס פון פאַלשער שעמעוודיקייט, די אייגנטלעכע מאַסקעס פון העסלעכקייט און צביעות.

זי איז אָבער געווען העכער און בעסער פון אים, ווייל אין איר קערפער פון אַ שיינער חיה האָט געלעבט אַ נשמה, וואָס ער האָט'ס נישט פאַרמאָגט.

זי האָט געשפּירט אַ שטאָלצע פרייד ביים געדאַנקען וועגן איר דאָפּלטקייט... די מענער! פּאַראַכטונגספול האָט זי זיך צעלאַכט. זי קאָן זיך מיט זיי פאַרגלייכן – אי פיזיש, אי מאָראַליש. אין יעדן מאָמענט, זי דאַרף'ס נאָר וועלן; אָבער – דאָס האָט איר נישט באַפרידיקט זי האָט זיך נישט געוואָלט דערין מודה זיין, אפילו פאַר זיך אַליין, אַז עפּעס האָט איר גענאָגט אַ מין טיפער אומעט... די איינזאַמקייט, אָדער קינדערלאָזיקייט?... זי האָט זיך נאָך אַליין דערין נישט אָריענטירט, נישט געקאָנט זיך אָפּגעבן קיין דין־וחשבון. דער אומזיכטבאַרער וואָרעם האָט שוין אָבער צופרעסן די שיינע פרוכט.

לאַנגזאַם און זאָרגפעלטיק האָט זי געמאַכט איר טואַלעט און עלף אַ זייגער איז זי שוין געווען אין גאַנצן פאַרטיק – אָנגעטאָן אין אַ שיין זילבערגעשטיקט קלייד מיט קורצע אַרבל און אַ היפּשן דעקאָלטע.

פּיער סיוזע'ס אויטאָ האָט זיך שוין געלאָזט הערן אונטער אירע פענצטער.

זייער ערשיינען האָט זיך געוואָרפֿן אין די אויגן. ערלאַנג און שמאָל אין אַ ברוינעם פֿראַק, דאָס געזיכט אָנגעפּאַרבט. זי — אַרומגערינגעלט פֿון אַ גאַנצער סוויטע... לוסיען מאַרנוע איז צוגעגאַנגען צו זיי מיט דער מינע פֿון אַ קעניגן. אירע גאָלדיבלאָנדע האָר, האָבן געלויכטן. אַ טורבאַן פֿון דימענטן און פּערל — דער סימבאָל פֿון אינדישן יום־טוב — אויף דער וועגעציאַנער פֿריזור — האָט פֿאַראייניקט דעם גלאַנץ פֿון אַזיע מיט דער פּראַכט פֿון ווענעציע. ליבנסווירדיק האָט זי איינגעלאַדן מאָניקן אָנטייל צו נעמען אין איר טריומף.

— די זאַלן זענען געווען איבערפֿולט. פֿריילן האָט איינגעלאַדן אויפֿן יום־טוב בלויז אירע נאָנטע באַקאַנטע, זי האָט זיי אָבער געהאַט אומעטום, אָנהויבנדיק פֿון די בעלגישע באַנקירן ביז דעם ערב־רב פֿון דער פּאַריזער הויכער געזעלשאַפֿט און די אונטערנאַציאָנאַלע „שטערן׳ס" פֿון ליטעראַטור און קונסט. מאָניקע, אַרומגערינגלט פֿון אירע פֿאַרערער, האָט זיך קוים דורכגעשטופּט דורך דערדאָזיקער רוישנדער מענטשן מאַסע. אַמייסטן האָבן זיך געפֿרייט מיט איר אירע פֿריערדיקע פֿריינט. זיי האָבן זיך ווי געאײַלט צו באַנייען זייערע פֿריערדיקע באַציונגען, קוים איז זיי געלונגען זיך צונויפֿצוזאַמלען. גינעטע הוטיע און מישעל ד׳אַנטרעג האָבן כּלומרשט נישט אויפֿגעהערט אויף קיין מינוט איר ליב צו האָבן. אַלע אין איין קול האָבן געכאַפּט התפּעלות פֿון איר טאַלאַנט, איר גראַציע און דערפֿאָלג...

— און אַזוי ווײַטער... האָט זי געזאָגט, דריקנדיק קאַלט די האַנט פֿון דער גענעראַלן מערלען, וועלכע איז איר אַנקעגן געלאָפֿן.

און פּלוצלינג האָבן זיך די לאָמפּן ווי דורך אַ צויבערוואָרט איז נאָך אַנאַלגעמיינעם, דויערנדן „אַך" מיטאַמאָל שטיל געוואָרן פֿון ווייטנס, צום סוף פֿון דער אַמפֿילאַדע, האָט זיך געזען דער אַלטאַר, וואָס איז געווען באַלויכטן. לאַנגזאַם האָט זיך אויפֿגעהויבן דער קאַראַלן־רויטער, גאָלדגעשטיקטער

פאָרהאַנג, הינטער אים אַ גרינעם פעלד, באַוואַקסן מיט גאָלד-פאַלמען, אַ גרויסער שוואַרצסאַמעטענער דיוואַן האָט באַדעקט די גאַנצע סצענע.

ס׳האָט זיך דערהערט אַנ׳אייגנטימלעכע, פרעמדע מוזיק. דער אומזיכטבאַרער אָרקעסטער האָט געבענקט און געוויינט נאָך זיין ווייטער היימלאַנד. ס׳האָט זיך געשפירט דער אָטעם פון מיסטישן אָריענט. דערנאָך האָט זיך דער פאָרהאַנג אַראָפגעלאָזן און די מוזיק איז שטיל געוואָרן... צוזאַמען מיטן לעצטן זיפץ פון די צאַרטע פלייטן האָט ער זיך פלוצלינג ווידער אויפגעהויבן אונטערן טיפן, געשפאַנטן שוויגן פון די צושויער.

אויף די קני דער קערפער אומבאַוועגלעך, מיט אויסגע-שטרעקטע אָרעמס, מיט׳ן שטערן אויפן שוואַרצן סאַמעט-באָדן, איז געלעגן אויסגעצויגן דער נאַקעטער טענצער. זיין ווייסקייט האָט זיך בולט אָפגעשלאָגן אויפן פאַנטאַסטישן פאָן. פלוצלינג האָט דער מאַרמאָר אונטער די טענער פון דער אַרפעזשיאַ ווידער אויפגעלעבט: די שיינע פיגור האָט זיך אויסגעגלייכט דורך האַרמאָנישע באַוועגונגען. אַנאומבאַשרייבלעכער עקסטאַז האָט אים ווי אויפגעהויבן אין די הויכע הימלען, צו וועלכע פיער רוס האָט זיך פייערלעך געווענט, אַליין באַצויבערנד שיין, ווי אַ ייִנגער גאָט. ער איז געווען אַזוי שיין, אַז ער האָט אויסגע-זען צניעותדיק ריין.

דער אָרקעסטער האָט פונאַנדערגעוויקלט דאָס אייביק ייִנגע ליבע-ליד: דאָס שטילע פליסטערן פונם ערשטן פאַרלאַנג ביז די ווילדע געשרייען פון דער פלאַמפייערדיקער ליידנשאַפט, דורכן מדבר-זאַמד, דורך וואַלד און פעלד, דורך פייער און וואַסער, דורך שמערץ און ליידן האָט זיך דער מאָטיוו פון דורות-לאַנגן טאַנץ, אונטער די מאָנאָטאָנע קלאַנגען פון קלאַרנעטן און האַרפן געטראָגן צו די בלויע הימלען פון פרימאָרגן ביז שפעט אין דערנאַכט אַריין.

מאָניקע האָט זיך ווי צונויפגעגאָסן מיט די באַוועגונגען פון טענצער און האָט צוזאַמען מיט אים איבערגעלעבט די שיינקייט פון אינדישן באַקכוס-טאַנץ און די פּראַכט פון די אוראַלטע, פּרימיטיווע פּראָצעסיעס. זי איז ווי פאַרשכורט געוואָרן פון אַ מין הייליקן עקסטאַז. ס'איז געווען אַ מאָמענט, בעת פּיער — דער איינציקער טענצער, האָט פאַרקערפּערט מיט זיך די גאַנצע ווילדע לעבנס-אָרגיע... פאַרמאַטערט, איז ער מאַכטלאָז אַנידערגעפאַלן אונטער אַ שטורעם פון אַפּלאָדיסמענטן, אונטערן ווילדן געשריי פון אויפגערעגטע צורייצטע מענטשן, ביי וועלכע ס'האָבן זיך צושפּילט די הייסטע ליידנשאַפטן. און דער פאָרהאַנג האָט זיך ווידער אויפגעהויבן, און אויפן רוף איז אַרויס דער טריומפאַטאָר. מיט אַ שמייכל האָט ער געגריסט, אין גאַנצן זיך באַהערשנדיק פונקט ווי ניט ער, נאָר אַן'אַנדערער זאָל דאָ האָבן נאָר וואָס געטאַנצט.

מאָניקע האָט זיך געשעמט מיט איר ענטוזיאַזם, ווייל צווישן די ווילדע אַפּלאָדיסמענטן האָט זיך געהערט, ווי די פרויען האָבן געשריגן „נאָך! נאָך!" דער בייפאַל האָט שוין נישט געהערט דעם אַרטיסט, דעם קינסטלער, נאָר דעם גימנאַסט, דעם מאַנספערשוין-אַטלעט, פון וועלכן זיי האָבן געכאַפּט התפעלות. אָבער פּיער רוס האָט זיך באַשיידן אויסבאַהאַלטן פון דידאָזיקע אָוואַציעס. ווי אַזוי האָט זי זיך מיט דריי שעה שפּעטער געפונען אין אָניקע גאַבריאַני'ס אַטעליע ביים אָוונטברויט צווישן פּיער רוס און גינעטע הוטיע און זיי געגנאיבער דער טראַנספּאָרט-מיניסטער, אַרומגערינגלט פון העלענאַ סיוז און מישעל ד'אַנטרעג? מאַקס דע לאָם, פּיער דע סיוזע און סעסיל מעער האָבן משלים געווען דעמדאָזיקן קאָמפּלעט.

מאָניקע האָט וועגן דעם לגמרי נישט געקלערט. זי האָט זיך אמת געווילט, געפינענדיק אין איר שכן, דעם קאָרעקטן, עלעגאַנטן אַרגענטינער, אַ פריילעכן חבר מיט דער איינפאַכקייט און אָפנהאַרציקייט פון אַ קינד.

בעת הער הוטיע האָט גאַנץ רויק מיט דער ערנסטקייט פון אַ מעטר׳ ד׳ האָטעל, אויפגעעפנט די ניינטע פלאַש שאַמפּאַניער, האָט זיך מאָניקע אַ הויב געטאָן אויסגעלאָשן דעם גרויסן קרוינלייכטער און אָנגעהויבן שפּילן אויפן קלאַוויר אַ טשעכישן מאַרש. מיט די געשאָרענע האָר, דעם מאַטן ליידנשאַפטלעכן געזיכט און דעם מאָגערן האַלדז, האָט זי אין איר רויטער סאַמעטענער קלייד אויסגעזען ווי עפּעס אַ מין בייזער גייסט.

העלענאַ סיוז און מישעל ד׳אַנטרעג האָבן געפאָדערט „שימי״ און האָבן זיך גלייך אַ לאָז געטאָן טאַנצן. פּיער דע סיוזע און סעסיל מעער האָבן געפאָלגט זייער בייִשפּיל און זיך אויך אָנגעהויבן דרייען. מאַקס דע לאַם האָט אַריינגערעדט גינעטן אין אויער אַזעלכע מאוסע דבורים, אַז זי האָט זיך געקייכט פון געלעכטער און זיין מאַיעסטעט, דער מיניסטער, מיט וועלכן קיינער האָט זיך איצט ניט אינטערעסירט האָט געהאַלטן אין איין גיסן אין זיך, אַ גלאָז נאָך אַ גלאָז. הער הוטיע האָט שטאַרק הנאה געהאַט זיך צוקוקנדיק, וואָס פאַר אַ פיינע פּאָר ס׳שטעלן מיט זיך פאָר אַנטינאָי און זיין ווייב און האָט געשמייכלט, זיך דערמאַנענדיק אָן נעכטיקן אוונט ביי אירענען... ריטער און שטריק-בייטשן — מער נישט.

מאָניקע, אָנגעלענט אויפן שטול, האָט זיך מיט פאַרגניגן צוגעהערט צו די קאָמפּלימענטן פון שכורלעכן פּיער רוס. דער קאָפּ איז איר געווען שווער און זי האָט נאָר געהערט דעם מעטאַלענעם קלאַנג פון זיין שטים, זיך נישט אינטערעסירנדיק לגמרי מיטן זין פון זיינע ווערטער. זי האָט נישט געפאָדערט פון אים קיין גייסט און איר איז אפילו בעסער געפעלן, אַז פאַר אירע צילן זאָל ער בלייבן דאָס, וואָס ער איז געווען — אַ שיינע תאווה-מאַשין.

ער האָט זי אַרומגענומען. דער אומבאַוווסטזיניקער גייסטיקער פּראָצעס, וואָס איז פאָרגעקומען ביי איר אין מח אין משך

פון די לעצטע טעג, האָט מיט איין מאָל אָנגענומען קאָנקרעטע פאָרמען און האָט זיך אויסגעגאָסן אין אַ באַשטימטן פלאַן.

די מוזיק האָט אויפגעהערט. אין אַ פינצטערן ווינקל פון אַטעליע האָבן זיך צו לייגט אויף אַ באַרג קישענס העלענאָ סיוז, מישעל און אָניקא גאַבראַני אַ טערקישער לאָמפּ האָט מיט אַרויטן פייער שוואַך באַלויכטן זייערע צונויפגעפלאָכטענע קערפערס... מאָניקע האָט גאַנץ גלייכגילטיק קאָנסטאַטירט, אַז סעסי מעער און פיער דע סיוזע זיינען פאַרשוואונדן געוואָרן און אַז גינעטע און מאַקס דע לאַם האָבן זיך אויפגעהויבן פון טיש און נאָך זיי איז נאָכגעגאַנגען הער הוטיע. זי האָט באַמערקט ווי ער פאַרשווינדט אין אַ טיפן ענגלישן פאָטעל נישט ווייט פון דער זאָפע ווו זיין פרוי האָט זיך אויסגעצויגן שלעפנדיק צו זיך איר קאַוואַלער...

נישט קוקנדיק אויף דעם, וואָס מאָניקע האָט גוט געקענט די אויסגעלאַסענקייט פון דערדאָזיקער סביבה, פון וועלכער זי איז אַרויס גאַנץ, ווי די סאַלאַמאַנדראַ פון פייער האָט זיך איר פונדעסטוועגן געדוכט, אַז אירע באַקאַנטע זענען צו ווייט פאַרקראָכן. פעער רוס מיטן פראַפיל פון אַנ׳אַנטיקן מעדאַל, האָט איר, דעריבער אַ דאַנק דעם קאָנטראַסט, אויסגעזען אַ סך פרישער און פיקאַנטער. אויף זיין בעטן האָט זי געענטפערט מיט אַ לאַנגן האַנט-דרוק...

און פאַרוואָס טאַקע נאָר האַלב געניסן פון דעם קורצן מאָמענט? צו וואָס דידאזיקע נאַרישע מורא, בעת זי איז פון קיינעם נישט אָפהענגיק און דאַרף פאַר קיינעם קיין רעכנשאַפט נישט אָפגעבן?... און פאַר וואָס טאַקע נישט האָבן קיין קינד? אַ קינד וואָס זאָל נעמען פון איר און פון איר דערציונג צוזאַמען מיט אַ געזונטן קערפער אויך אַ נשמה, וואָס פאַרמירט די עקסיסטענץ... אַ קינד, וואָס זאָל ירשענען פון פאָטער, וועלכן זי וועט אויפן אַנדערן טאָג פאַרגעסן, די בעסטע אייגנשאַפטן: געזונט און קראַפט.

— ליבע ? — אין איר האָט זי נישט געגלויבט. קונסט אין דער פאָרם, ווי זי ווערט אויסגעאיבט דורך איר... וואָס איז עס אַזוינס ? אַ צייטפאַרטרייב, יאָ... אַ צושטרייאונג... די אילוזיע, אַז מ'איז נישט קיין פולשטענדיקער ליידיג גייער... אָבער אַ קינד..: שאַפן די באַוועגונג, דעם געדאַנק, דאָס לעבן גופא. שטאָלץ האָט זי באַגריסט דעם שיין פון מאָרגנשטערן, דעמדאָזיקן פאַרפירערישן געדאַנק. אַ קינד ! אַ חבר, אַ פריינט, אַ לעבנס-אינהאַלט, דאָס ציל פון איר לעבן אין יעדן מאָמענט.

מאָניקע האָט געוואָרפן איר לעצטן בליק אויפן גערוימען צימער, ווו דער גרויער שיין פון אָנקומענדיקן קאַלטן טאָג האָט זיך צונויפגעמישט מיט דער פאַרשלייערטער ליכט פון די נאַכט-לאָמפּן. אַ גרויער שאָטן האָט באַדעקט די אומבאַוועגלעכקייט פון די האַלבנאַקעטע מענשן-גרופּן, פון וואַנען עס האָט זיך צייטנווייז בלויז געטראָגן אַ שוואַכער זיפץ.

מיט אַנ'אימפּעט האָט זי זיך אַ הויב געטאָן, מיטציענדיק מיט זיך איר חבר.

— קום !

IV

דאָס זענען געווען וואָכן פון אומגעשטערטן גליק. מאָניקע האָט שטאָלצירט מיט דער פולשטענדיגער פרייהייט, וואָס איר איז סוף כל סוף געלונגען. דער אומבאַגרענעצטער גענוס האָט פולשטענדיק באַפרידיקט איר אויפגעוואַכטן תאוה-דורשט און האָט איר נישט איבערזעטיקט. ביז אַהער האָט זי אין די אָרעמס פון די מענער, וועלכע האָבן געגלויבט איר צו באַזיצן, תמיד געשפּירט אַ מין דערנידערונג, וואָס האָט לגמרי פאַרדאָרבן איר'ע עמאָציעס ווי ראַפינירט זיי זאָלן נישט זיין.

אפילו אין מאָמענט פון העכסטן עקסטאַז האָט זי זיך נישט

געקאָנט באַפרייען פון דאָזיקן געפיל פון אונטערטעניקייט, אומאָפּהענגיק דערפון צי האָט זי געשטרעבט צו דער דאָזיקער התקרבות אָדער זי האָט איר נאָר אַריבערגעטראָגן; ווייל פון זיי, און נישט פון איר איז געווען אָפּהענגיק די שאַפונגס-מעגלעכקייט פאַר וועלכער זי האָט זיך נאָך געשראָקן. דער אומאויפהערלעכער געדאַנק זיך אַרויסצורייסן צו דער געהעריקער צייט האָט נישט בלויז אָפּגענומען דעם גענוס פון די דאָזיקע קורצע מאָמענטן, נאָר האָט אפילו אַריינגעטראָגן אַ מין פאַרביטערונג... אַ פאַרביטערונג און עמפּערונג אַז פון די דאָזיקע צופעליקע באַגעגענישן, פון די הערשער אויף אַ מאָמענט, הענגט אָפּ איר עקסיסטענץ, איר גאַנצע צוקונפט... און נישט נאָר איבער איר פערזאָן וועלן די דאָזיקע צופעליקע הערן געוועלטיקן... אין פערלויף פון גאַנצע ניין חדשים דאַרף זי דערנערן מיט אירע לעבנס-זאַפטן, באַלעבן מיט איר אָטעם אַ נייע באַשעפעניש, –די פאַרלענגערונג, פון איר לעבן, דעם המשך פון איר גופא!... צי דען איז די דאָזיקע ריזיקע נישט די ערגסטע די שענדלעכסטע פאָרם פון דער פרויען פאַרשקלאַפונג... די מוטערשאַפט האָט אַ זין אַנ'עקסיסטענץ-בארעכטיקונג און איז אַפילו גרויס, ערשט דאַן, אויב מ'גייט אויף איר לכתחלה און מיט אייגענעם ווילן.

ס'פאַרשטייט זיך, אַז אויב זי וואָלט געקאָנט אָפּנאַרן די נאַטור דורך פאַרשידענע קונסטלעכע מיטלען, ווי עס טוען אַ סך אַנדערע, – די מאַלטוס-טעאָריע – ווי ס'האָט איר אַמאָל געזאָגט דער אומסימפּאַטישער זשאָרזש בלאַנשע – איז צוטריטלעך פאַר אַלע... פריער וואָלט זי זיך פון אַזאַ געדאַנק עמפּערט, אָבער איצט האָט די בלויז צוגעשמייכלט. צופעליק האָט זי זיך דערמאָנט, אַז מישעל, איידער זי איז געוואָרן מאַרקיזין ד'אַנטרעג, פלעגט אַרומטראָגן אין האַנטבייטל צוזאַמען מיט די פודער אין שמינקע פאַרשיידענע פּרעזערוואַטיוון...

– ניין, עס עקלט איר דערפון!...

די פרייע וואַל פון פּעער רוס אויף מיט צוווירקן ביי דעם

גרויסן שאַפונגס פּראָצעס אין וועלכן זי איז געבליבן דער הויפּט־פּאַקטאָר, אָן דער מינצטער שפּור פון אָפּהענגיקייט האָט געגצלעך פאַרטריבן די אַלע קליינלעכע זאָרגן און די דערנידערנידיקע געדאַנקען. אַ פרייליכע האָט זי זיך אומגעקערט צו די נאָרמאַלע נאַטיר־געזעצן. האָט זיך אומגעקערט אַ פרייע, אַ גלייכגעשטעלטע.

דאָס גליק זיך אָפּצוגעבן מיטן גאַנצן ברען דעם פיזישן גענוס האָט זיך פאַראייניגט מיטן שטאָלץ־געפיל פון באַפרידיגטער אייגענליבע. — דאָס ערשטע מאָל האָט איצט מאָניקע אַנטפּלעקט איר גאַנצע פערזענלעכקייט: — אויסוויילן פון צווישן אַלע, דעם שענסטען מאַן פאַר די פיזישע באַציונגען איבערלעבן אַליין דעם הויכן גענוס פון שאַפונגס־פּראָצעס, באַגייסטערנדיק אויך אים מיט דערדאָזיקער פרייד — דאָס אַלץ האָט דערהויבן איר שטאָלץ ביז צו אַ געטלעכער עקזאַלטאַציע.

די דאַנקבאַרקייט פאַרן איבערגעלעבטן פאַרגעניגן, וואָס מאַכט פון ס'רוב פרויען שטומע שקלאַפינס, איז ביי מאָניקען אָפּגעשוואַכט געוואָרן דורך די עמאָציעס פון אַ שטומערישן יינגל, וועלכער שפּירט, אַז ער שטייט העכער פון אַנדערע. — דאָסדאָזיקע געפיל ביי איר איז געווען אַזוי שטאַרק אַז כאָטש זי איז לגמרי נישט געווען גאוהדיק, פלעגט ער זיך קעגן איר ווילען גאַנץ אָפט אַרויסווייזן. פעער רוס, פאַרצערטלט און צולאָזן דורך זיינע גרויסע דערפאָלגן ביי די ווייבער, איז באַלד מיד געוואָרן פון זיין אונטערגעאָרדנטער ראָל — וועלכע ער האָט געהאַלטן אַלס גאַנץ נאַטירלעך פאַר די פרויען — און האָט אָנגעהויבן אַרויסווייזן זיין אומצופרידנקייט.

דאָס סאַראַצענער־בלוט, צונויפגעמישט מיטן בלוט פון אַלע אייראָפּעישע ראַסן, האָט אויף אַזויפיל געהערשט אין די אָדערן פון אַרגענטינער, אַז זיינע איינגעבאָרענע אינסטינקטן האָבן זיך עמפּערט קעגן אַזאַ פלגש ווי מאָניקע. אונטערן סקאַנדינאַווישן פּסעוודאָנים, וואָס האָט פאַרדעקט זיין לאַטיינישע אָפּשטאַמונג, איז

פּעטער רוס, דער איטאַליענער, דאָך געווען נישט מער ווי אַ שפּאַנישער מאָר. אין פאַרלויף פון אַ מאָנאַט האָט פּעטער — איבערצייגונג פון פּיעטראַ — באמת שוין געהאַט גענוג. דער נאַקעטער טענצער האָט נישט פאַרשטאַנען, אַז ס׳קאָן זיין אַנ׳אַנדער לעבנס-חברטע ווי אַ פאַרשלייערטע שקלאַפין. מאָניקע, אָן פּרעטענזיעס, וואָלט פאַר אים געווען אַנ׳אויסגעצייכנטע חברטע. — אָבער פאַרשפּורט פון פאַרלאַנג צו האָבן פון אים אַ קינד, האָט זי אים מיט איר הערשערנאַטור אַראָפּגעפירט צו דער נידעריקער ראָל פון אַ צוכט-פערד און איז איט דעריבער מאוס געוואָרן. אַ זון ז... ער האָט שוין נישט איינעם, און אָן אַ זעלכע קונצן !...

באַלד זענען אָנגעקומען די לעצטע פּופּצן טעג פון זייער אויפ׳ס ניי אויפגעפלאַקערטער ליידנשאַפט. פּסח איז אויסגעפאַלן סוף אַפּריל, אין פּעטער רוס האָט אָנגעהויבן זיין נייעם אָנגאַזשעמאַן אין מיטן מאַי, ווען ער האָט געדאַרפט אַוועקפאָרן קיין לאָנדאָן. די אַריסטאָקראַטישע סאַלאָנען האָבן אים איינגעלאַדן אַהין מיטן באַדינג, ניט אין גאַנצן נאַקעט... מאָניקע האָט זיך אויך נאָכן ווינטער פון שווערער אַרבעט געגויטיקט אין רו און איינזאַמקייט. ער האָט איינגעוויליקט צו פאָרן אויף דרום... אַהין צו דער זון !... זיי האָבן זיך געלאָזן אין וועג... קיין קלערוואַלאָן !

פריינטלעך האָט זיי באַגעגנט דער פּראַכטפולער פּראָוואַנס-פרילינג. זיי האָבן ליב געקריגן דעם שיינעם רויקן פּאַלאַץ-האָטעל אויפן ברעג פון ים-אויסגוס. די פּיניען-בוימער האָבן געבאָדן זייערע שירמפאָרמיגע שפּיצן אין העלן הימל-בלוי. די בלאַס-בלויע ראָזמאַרין-קנאָספּן האָבן אָנגעפילט די שטאַרקע לופט מיט זייערע שמעקעדיקע ריחות. דער ים. האָט געגלאַנצט מיט זיין שטילער גלאַטקייט און האָט אויסגעזען ווי אַנ׳איינציקער זאַפיר איינגעפאַסט אין אַ ראַם פון שמאַראַגד-גרינע בערגלעך; און אין צענטר האָט דער סען-טראָפּעז זיי ווי צונויפגעבינדן מיט זיינע אַלטע ווענט, לויכטנדיק, ווי אַ קלייאַמרע פון רויטן גאָלד.

דער פלאַם פון זייער ליידנשאַפט, וואָס האָט שוין קוים, קוים געטליעט האָט נאָך אויפגעפלאַקערט צום לעצטן מאָל. מאָניקע האָט זיך שוין געשראָקן, אַז פון אירע פאַנטאַזיעס וועט גאָר, נישט ווערן. דער ליידנשאַפטלעכער פאַרלאַנג צו ווערן אַ מוטער, — האָט איר אינסטינקטיוו געטריבן ווידער צו געפינען דעם סוד פון געפעלן, און אָנצוצינדן אין אים דעם פריערדיקן פייער.

די שעלמישע צערטלעכקייטן פון דער געליבטער, דאָס שטענדיקע לאַסטשען זיך צו „איר פיעטרא „האָט ווידער אויפגעוועקט אין אים תאוה, די לוסט צו דער אומאַרמונג וואָס ער האָט שוין לעצטנס אויסגעפירט בלויז אַלס פונקציע, אַלס פליכט.

די אילוזיע, אַז מ׳האָט אים ליב טאַקע נאָר צוליב דעם, ווייל ער איז ער, האָט ווידער אויפגעוועקט זיינע פרימיטיווע, נאַאיווע געפילן. זיי האָבן געלעבט, געאָטעמט מיט דער געזאַלצענער ים-לופט און וועגן קיין זאַך נישט געקלערט. יוגנט-פרייד האָט זיי צייטנווייז פאַרוואַנדלט אין ווילדע חיות, אָדער אין דרעמלענדיקע געוויקסן. זיי האָבן זיך געוויילט מיט יעדער נאַרישקייט: מיט די קלענסטע קלייניקייטן פון אַלטעגלעכן לעבן און זייערע קאָמישע זייטן. זייערע נעכט זענען געווען אַ פערמאַנענטער גענוס נאָך אים אַ זיסער שלאָף און אַ לייכטער דערוואַכן אויפן אַנדערן מאָרגן.

מאָניקע האָט געשפירט אַן׳אומאויפהערלעכן דורשט נאָך צערטלעכקייטן, איר „פיעטראָ׳ס קושן האָבן אויפגעוועקט איר גאַנצע זינלעכקייט. איינגאַנצן, ווי אַ רויז, האָט זי זיך געצויגן צו דער זון, וואָס האָט איר געצערטלט אָפטמאָל פלעגט זי זיך גאָר פלוצלינג, געטריבן עפעס דורך אַ מין ווילדן אימפעט, וואַרפן אין פיעטרא׳ס שטאַרקע אָרעמס, אַלץ איז געוואָרן דאָס בעלעגער פון זייער קאַפריזנער תאוה: — אַ שיפל, אין וועלכער זיי האָבן זיך זאַלבע צווייט געטראָגן איבערן ים-שפיגל, דאָס טרוקענע, הייסע זאַמד אין די שמעקעדיקע גראָז אויף די בערג-סטעזשקעס...

זי האָט געקרעכצט, אין גאַנצן אַ צוטומלטע בעת ער פלעגט זיך ווילד אַ וואָרף טאָן אויף איר אַ תאוה־פאַרשכורטער מיט פאַרשטשימעטע צִיין, אָדער גרוכנדיק ווי אַ גליקלעכע טויב. זי האָט געמיינט, אַז ער האָט איר ליב און נאָך שטאַרקער געוואָרט אַז אין איינעם פון די מאָמענטן פון פולשטענדיקער צונויפגיסונג פון די עמאַציעס וועט סוף כּל סוף אויפבליען אַ ניי לעבן. איין מאָל האָט ער איר געגומען פלוצלינג, אומגעריכט, צווישן די ווילדעבערג און איר האָט זיך געדוכט, אַז איר פאַנ־טאַזיע ווערט פאַרווירקלעכט. זי האָט זיך איינגעבויגן, קלויבנדיק אינטער די פּיניען־בוימער די שמעקעדיקע, טונקל־לילען – לאַוועגדל־בלומען. און פלוצלינג האָט זי דערשפּירט – – – –

– –

אונטערן טונקל בלויען הימל האָבן זיי ביידע ווי פאַרקערפּערט מיט זיך די בלינדע, אייביק שאַפנדיקע נאַטור־קראַפט די גאַנצע ענערגיע. מיט וועלכע זי שטרעבט אינסטינקטיוו אויסלאַכנדיק זיך פון דער צבועישער צניעות – לקיום־המין, צו קאָנטינואירן די עקסיסטענץ פון אַלץ, וואָס ס'לעבט.

אַ לאַנגע צייט נאָך דעם האָט זי מיט אַ צערטלעכן אומעט בעקלערט וועגן יענער שעה בעת, ווי איר האָט זיך געדוכט זי איז געקומען אין באַרירונג מיט דער גרויסער נשמה פון דער ערד...

– מיינע בלומען! – האָט זי זיך געכאַפּט אויפן וועג אַ היים.

זי האָט אַרומגעכאַפּט פּיעטראָ'ס ברוינעם האַלדז און אויפגעקליבן די צעשוטענע בלומען. ער, אַ באַפרידיקטער, האָט זיך אַנטציקט מיט דער ווינדערשיינער לאַנדשאַפט, מאָניקע איז זיין געוואָרן. ער דאַרף טראַכטן בלויז וועגן איר. זי האָט אים אינטערגעטראָגן צום נאָז דאָס בינטל לעוואַנדל־בלומען:

– טו אַ שמעק!

ער האָט אָנגעהויבן ניסן פון די קיצלדיקע בלומען. זי האָט זיך צעלאַכט אויפן קול:

– די בלומען װעל איך באַהאַלטן קײן מאָל װעלן זײ אין מײן זכרון נישט שטאַרבן...

אין צװײ מאָנאַט אַרום, אין פּאַריז, האָבן דידאָזיקע פּאַרטריקנטע שטענגלאַך אױסגעזען אין מאָניקעס אױגן זײער לעכערלעך. צופעליק האָט זי זײ געפונען אין סאַמענס לידער-בוך, װאָס זי האָט מיטגענומען מיט זיך קײן קלער װאַלאָן. פאַרלײענדיק איר באַגלײטער די ערשטע צװײ זײטן, האָט זי שױן מער דאָס בוך אין האַנט נישט גענומען.

דער סוף פון גן-עדן אין קלערװאַלאָן זענען געװען – ביטערע אַנטױשונגען. די טעגלעכע צוזאַמענשטױסן האָבן איר דײטלעך באַװיזן, אַז זי האָט נישט מער פון איר פּאַרטנער, װאָס צו דערװאַרטן, אױסער דעם פשוטן פאַרגעניגן, װאָס ס'קאָן איר געבן יעדער געזונטער גימנאַסטיקער.

דעמאָלט האָט זי דערזען פעער רוס'ן אין זײן װירקלעכער נאַקעטקײט: ער איז געװען נאַריש, אומװיסנד אין פּוסט-גאװהדיק, איר שטאָלץ, מיט װעלכן זי האָט זיך מיט אים אַרומגעפירט, װי מיט אַ שענער געלערנטער הױז-חיה, האָט זיך פאַרװאַנדלט אין אַ שרעקלעכער פערמאַנענטער אױפרעגונג פאַר די אױגן פון אַלע האָטעל-געסט װעלכע האָבן נאָך נישט אױפגעהערט זײ צו באַװוּנדערן. אױפן טעראַסע, אין רעסטאָראַן, אין די קאָרידאָרן, אָדער אױף די בערג-שטעגעלאַך, אומעטום זענען די פרױען נאָכגעגאַנגען נאָכן „נאַקעטן טענצער” און געװאָרפן אױף אים פילזאָגנדיקע אָדער שעמעװדיקע בליקן.

און ער איז אַרומגעגאַנגען, געבלאָזן פון זיך, אַרױסכאַפּנדיק יעדער מינוט פון אַ קלײנעם נעסעסער אַ שפּיגעלע, אַ קעמעלע, פּודער און געהאַלטן אין אײן מאַכן זײן טואַלעט. אַז מאָניקע פלעגט מיט פאַראַכטונג קװעטשן מיט די באַרקעס, האָט ער, אַ באַלײדיקטער, געזוכט װי אַזױ אַרױסצורופן אַ שטרײט. נישט װײניק האָט איך צוגעהאָלפן דערצו די בריװעלעך פון זײנע

פאַרנעריעס, וואָס האָבן אים ממש פאַרפּאַלגט. –

אָנפאַנגס האָט זיך מאַניקע מיט דידאָזיקע בריוו אינטערסירט נישט אַזוי פון אייפערזוכט, ווי פשוט פון ווייבערשער נייגיריקייט.

צוזאַמען פלעגן זיי עפענען די בריוו, זיך ווילנדיק ביים פרישטיק מיטן לייענען און מיט די פאַרשידענע קאָמענטאַרן.

די לעצטע טעג אָבער איז עס מאַניקען מאוס געוואָרן, ערב זייער אָפּפאָרן האָט זי געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז זי איז שטאַרק פאַרטיפט אין לייענען „די ניצער איבערזיכט" – און פּעער, אַ צורגזנטער, האָט דעמאָנסטראַטיוו געהוסט און אַ וואָרף געטאָן אויפן טיש אַ שמעקעדיגן בריוו.

מאַניקע איז געזעסן, ווי נישט איר מיינט מען דאָס, און האָט זיך נישט גערירט פון אָרט.

אַ צוקאָכטער האָט ער אויסגעשריגן:

– איך ווייס, באמת, נישט, וואָס האָב איך דאָ צו זיצן, אַז איר אינטערעסירט זיך מיט מיר ווי מיט פאַר אַיאָרידקן שניי. איר איגנאָרירט מיר, אָבער צום גליק פאַרגעסן מיר אַנדערע נישט...

– נו, מיין ליבער, איך אויך נישט! איר זענט דער שענסטער פון אַלע טענצער, – דאָס קאָן מען נישט אָפּלייקענען!

– און דער גרעסטער שוטה פון אַלע מענער, נישט אמת?

אַזוי ווי איר זענט די קליגסטע פון אַלע פרויען.

– דאָס מיינט איר אַזוי...

פּעער האָט זיך אַ הויב געטאָן בלייך ווי קאַלך...

– לכל הדעות איז פון אונז ביידן נאַרישער דער, וואָס איז ווייניקער נוצלעך. איך קאָן כאָטש מאַכן קינדער... איך...

און ער האָט אַ ווייז געטאָן אויף די בריוו:

– אָט קוקט, וויפל איך זאָל נאָר וועלן! איך דאַרף נישט זוכן קיין צופעליקע!

מאַניקע האָט אים אָפּגעמאָסטן פון קאָפּ ביז די פיס מיט

אַ פֿאַראַכטנדיקן בליק. זיין חוזק מאַכן האָט אָבער געטראָפֿן אויפֿן קראַנקן אָרט. אַנ'אומנוצלעכע! יאָ... אַנ'עקרה!... און מיט איינמאָל האָט איר אַרומגעכאַפּט אַ געפֿיל פֿון טיפֿער איינזאַמקייט. אַ געקריינקטע האָט זי געענטפֿערט:

– דענערווירט זיך נישט! איך האַלט אייך נישט אויף!

דערנאָך, זיך באַקלערנדיק, האָט זי מיט אַ טרויעריקן שמייכל, צוגעגעבן:

– דו ביזט נישט גערעכט. צו וואָס זאָלן מיר זיך קריגן. מיר זענען זיך צונויפֿגעקומען אַלעס פֿריינט און לאָמיר זיך אַלס פֿריינט פֿונאַנדערגיין!

פֿעער רוס!... ער איז איצט אין רוים... מאָניקע האָט געקלערט וועגן אים פֿריינטשאַפֿטלעך, נישט קוקנדיק אויף אַלע זיינע פֿעלערן. גאַנץ דייטלעך האָט זי זיי אַלע געזען פֿון אָנהויב אָן, אָבער נישט פֿאַר זיין אינטעלעקט, אָדער פֿאַר זיין הויכן גייסט האָט זי אים דאָך ליב געהאַט... צי דען האָט מען אים געקאָנט באַשולדיקן, וואָס אירע האָפֿנונגען האָבן זיך נישט פֿאַרווירקלעכט?... אמת, זי האָט עקשנותדיק צוגעשריבן אים די גאַנצע שולד, ווייל בשום אופֿן האָט זי זיך נישט געקאָנט צושיידן מיט אירע אילוזיעס. מ'מוז אָבער זיין ערלעך: זי האָט דאָך פֿאָרט איבערגעלעבט מיט אים גוטע, שפּעטער טאַקע וווּנדערבאַרע און דערנאָך ווייניקער אָנגענעמע מאָמענטן. וואָס פֿאַר אַ רעכט האָט זי באמת צו מאַכן אים וועלכע נישט איז פֿאָרוווּרפֿן?

מאָניקע האָט נאָך ניט געקאָנט צולאָזן דעם געדאַנק, אַז זי איז שולדיק אין דעם גאַנצן מיסערפֿאָלג. זי האָט זיך נישט געשטעלט די פֿראַגע פֿאַרוואָס זענען איר אַזוי גיך מאוס געוואָרן די אַלע מענערשע מעלות פֿון וועלכע זי האָט פֿריער געכאַפּט התפּעלות? מאָניקע איז געווען איבערצייגט, אַז מאָראַליש שטייט זי העכער פֿון אַלע מענער, וואָס רינגלען איר אַרום, אָבער אין דער טיפֿעניש פֿון איר נאָך נישט פֿאַרהיילטען ווונד האָט זי

געשפּירט אַנ׳עקל צו דער ליבע, ווי ס׳האָבן איר פאַרשטאַנען אַלע אַנדערע, און אַ מורא פאַר דער ביטערקייט פון דער אַנטוישונג. ווען עס זאָל איר אויסקומען נאָך אַ מאָל דאָס איבער-צולעבן. פעער רוס האָט זיך אומגעקערט אויף דער אַרענע — און מאָניקע איז זיך ווייטער געגאַנגען איר אייגענעם וועג. דאָס, וואָס ער האָט נישט געקאָנט דערווייזן, וועט מאַכן אַנ׳אַנדערער אַנאויסדערווײלטער, אַז זי וועט עס נאָר וועלן.

פריער איז עס געווען אַ דעפּוטאַט פון דרום-דעפּאַרטאַמענט, וואָס איז איר שטאַרק געפעלן צוליב זיין ענלעכקייט אויף מיסטראַלן. זיך באַגעגענענדיק מיט אים אויף אַ גרויסאַרטיקן מיטאָק ביי הוטיע, האָט זי באַמערקט זיין פיינעם, שטאָלצן פּראָפיל און געהערט זיין קלינגנדיקע שטום. דער זינגנדיקער דעפּוטאַט, וואָס האָט זיך אין איר שטאַרק פאַרליבט, האָט אָבער געהאַט אין זיך גאַנץ ווייניק פון שאַנטעקלערן. זיין זעלבסט-צופרידענקייט און זיין יאָגן זיך נאָך כבוד האָבן איר באַלד דערעסן.

נאָך אים איז געווען אַנ׳אינזשעניער מיט ברייטע פּלייצעס און אַ געזיכט פון אַ רוימער, — אַ באַרימטער בויער פון פּאָרטן און אייזן-באַנען — ער האָט איר גענומען מיט זיין אויפריכטיקייט, מיט זיין פאַרשטאַנד, מיט זיין ברייטער וועלטאַנשויאונג, וואָס ער האָט דערוואָרבן אויף זיינע לאַנגיאָריקע רייזעס. צום סוף פון דריטן מאָנאַט זענען צערונען געוואָרן די האָפנונגען, וואָס זי האָט געלייגט אויף זיין געזונטן אויסזען. דער אינזשעניער איז נישט געווען פרוכטבאַרער פון אַנ׳אָקס.

איצט האָט שוין מאָניקע אָנגעהויבן ווערן אומרויק. און אויב די סבה ליגט באמת אין איר גופא? זי האָט באַשלאָסן זיך ווענדן צו אַ דאָקטאָר, האָט עס אָבער אָפּגעלייגט פון וואָך צו וואָך. די צייט איז געפלויגן גיך ווייל איר געשעפט האָט זיך בסדר פאַרגרעסערט און האָט געפאָדערט אַנ׳אינטענסיווע,

אָנגעשטרענגטע אַרבעט. זי האָט געמוזט דינגען די דערבייאיקע געוועלבער און שליסן נייע קאָנטראַקטן, איבער מאַכן דעם גרינעם מאַרמאָרשנלד, און צושטעלן צו דער אויפשריפט מיט די גאָלד-אותיות „דעקאָראַציעס אין אַנטיקן" די אַלע באַקומענע מעדאַלן און אויסצייכנונגען.

אָן אַ שום באַדויערן האָט מאָניקע געמאַכט אַ סוף צו אַלע אירע אָוונט פאַרווײַלונגען, מ'האָט איר מער נישט געזען נישט אויף קיין דאַנסינגס, נישט אין קיין מוזיק-האָלן. שטענדיק ביי דער אַרבעט פון צען אַזייגער אין דער פרי, ביז שפעט אין דער נאַכט, פלעגט זי אַליין מאַכן אַלע סקיצן און צייכנונגען, קוים האָט זי נאָר צופעליק נישט געמיטאָקט אין רעסטאָראַן מיטן נייעם חבר, פון וועלכן זי האָט, נאָכן דעפוטאַט און דעם אינזשינער, כסדר געהאָפט אויף אַ קינד, אָבער שוין נישט מיט אַזאַ ברען ווי-פריער.

דורך איר נצחון איבער דער געזעלשאַפט, וועלכער זי האָט זיך געבראַכט אַלס קרבן, האָט זי בלויז דערוואָרבן די מאַטעריעלע אומאָפהענגיקייט. אַלץ, פאַר וואָס די וועלט וואָלט פאַראורטיילט אַן אָרעמער און אומבאַוווסטער, האָט זי גערן מוחל בעווען דער באַרימטער און רייכער מאָניקע לערביע.

די דאָזיקע נאָכגיביקייט און חנופה, מיט וועלכער די געזעלשאַפט האָט זיך באַצויגן צו איר דערפאָלג, האָבן איר געגעבן די פולשטענדיקע מעגלעכקייט צו ברייגגען אויף דער וועלט אַ קינד, אַן אַנ'עטיקעט פון אַ פאַראַנטוואָרט לעבען פאַרטנער, און דערציען עס צו פאַראַכטן דידאָזיקע געזעצן און מנהגים, פון וועלכע זי אַליין האָט אַזוי שרעקלעך געליטן.

אַנ'אומגעזעצלעך קינד! איז וואָס? — ער וועט טראָגן דעם נאָמען פון זיין מוטער מיט אַנ'הויך אויפגעהויבענעם קאָפ. שוין פון זיינע ערשטע טריט וועט זי אים באַפרייען פון דער סאָציאַלער פאַרשקלאַפונג, זי וועט אים לערנען ליב צו האָבן אַן שום צביעות

אַלץ וואָס פאַרדינט ליבע, און אָפּצוואָרפן אַלץ, וואָס איז איר נישט ווערט. צוזאַמען מיט די איבערפליסיקע ווערטער וועט זי אים אויך איינשפּאָרן איבעריקע צרות.

יאָ, דער איינציקער זין פון לעבן איז אַ קינד! אַ קינד, מיט וועלכן זי וועט שטאָלצירן, ווייל ער געהערט נאָר איר, ווייל ער איז איר לעבנס־אינהאַלט, די פרייד פון אירע איינזאַמע, פרייע שעהן ווייל די אַרבעט און דער גענוס איבערזעטיקן סוף כּל סוף דעם פאַרשטאַנד און די נשמה, נישט אָנפילנדיק און גאַנצן דאָס לעבן. — דער אומגעשטילטער דורשט נאָך ליבע אין צערטלעכקייטן, דער אומעט פון דער איינזאַמקייט, און די אינטימסטע מינוטן, — אַלץ האָט איר געצויגן צו יענעם איינציקן ציל...

— אַ קינד! מאַניקע האָט געלעכצט נאָך דער שוואַנגערשאַפט מיט אַ סענטימענטאַלן פאַרלאַנג פון מסירת־נפש, מיט דערזעלבער ליידנשאַפטלעכקייט מיט וועלכער עס זוכן אַ טרייסט אין דער מוטערשאַפט די אומגליקלעכסטע פאַרהייראַטע פרויען.

עס איז געווען אַ מאָמענט ווען זי האָט דערשפירט דעם פולשטענדיקן באַנקראָט, די צו שטערונג פון אַלע אירע האָפנונגען — נאָכן פערטן און לעצטן פרווו זי האָט אים איבערגעריסן פלוצלינג, אומגעריכט, נישט רעכענענדיק זיך מיט דער פאַרצווייפלונג פון איר פאַרטנער. געווען איז ער אַ קינסטלער, מיט איר אין איין עלטער גייסטרייך און לעבנס לוסטיק וועלכער האָט געצייכנט רונדע לאַנדשאַפטן און געמאָלט קוביק־פּאָרמיקע בילדער און גראַנאַט־רויטן טאָן מיט ווייסע פונקטן... נישט די געזונטע לאָגיק האָט אים דיקטירט אַזוי אויפצופאַסן דאָס אָרומיקע, נאָר דער געשמאַק פון רעוואָלוציאָנענער פלאַכקייט מיט וועלכער די יוגנט צייכנט זיך תּמיד אויס... איבעריקנס האָבן זיי קיין מאָל צווישן זיך נישט באַרירט קיין עסטעטישע פראַגן.

צום גליק האָבן זיך אינטערגערוקט די פעריען. כּדי פּטור צו ווערן פון אומערטרעגלעכן פאַרטנער, האָט אים מאַניקע פאַרן אַוועקפאָרן

אָנגעגעבן אַ פֿאַלשן אַדרעס. בעת ער האָט איר ארומגעזוכט אין דער שווייץ, האָט זי זיך גאָר פֿאַרקליבן קיין ראָזמענידעק, אַקליין ברעטאַניש ווינקעל, צווישן הויכע פֿעלזן ווו די בוימער האָבן זיך אַראָפּגעלאָזן ביז צום סאַמע ים... אַנ׳אָרעמער פֿישער-דאָרף, אַ פֿינף-זעקס קליינע ווילעס און אַ שמוציקער האָטעל. אַ גאַנצן חודש האָט מאָניקע אָפּגעלעבט אין פֿולשטענדיקער איינזאַמקייט, אויסמיידנדיק יעדע באַקאַנטשאַפֿט. גאַנצע טעג איז זי אַרומגעגאַנגען מיטן סקיצן-בוך און דער בליישטיפֿט אין האַנט; קומען אין האָטעל צו מיטאָג, געשווינט עפּעס וואָס אָפּעסן און ווייטער זיך אַרומשלעפּן צווישן די פֿעלזן ביז דער צייט פֿון באָדן זיך, שפּעט אין אָוונט פֿלעגט זי נאָך ליגן אויף דער פּליאַזשע און פֿאַנטאַזירן, אָדער אַרומשפּאַצירן איבער די פֿעלדער. אַנפֿאַנגס האָט דאָסדאָזיגע געזונטע לעבן אויף איר זייער גוט געווירקט. זי איז ווידער געוואָרן פֿריש און מונטער, באַלד האָט איר אָבער די גלייכגילטיקייט פֿון דער נאַטור און פֿון אירע האָטעל-שכנים — וואָס די באַקאַנטשאַפֿט מיט זיי האָט זיך אייגנטלעך אויסגעדריקט בלויז אין גרוסן זיך — אָנגעפֿילט מיט אַ שרעקלעכן אומעט. דאָ האָט זי אים געשפּירט פֿיל שטאַרקער, ווי אין פֿאַריז ביים פֿיבערהאַפֿטן טומל. אונטער די מחנות מענטשן, ביי דער אָנגעשטרענגטער אַרבעט.

צווישן די גלענצנדע שיינקייטן פֿון דער נאַטור האָט זיך נאָך בולטער אַרויסגעוויזן די נישטיקייט און קליינלעכקייט פֿון די מענטשן. פֿון איר האַרצן האָט זיך געריסן דער אומעט ווי אַ געפֿאַנגענער פֿויגל, וואָס רייסט זיך אומזיסט צו דער אומענדלעכער הימל-הויכקייט. איר האָט זיך געוואָלט וויינען, שרייען אויפֿן קול אין איר אָנמאַכט קעגן דערדאָזיקער אומענדלעכקייט פֿון דער וועלט, וואָס זי האָט נאָך ערשט נעכטן באַגייסטערט מיט איר גלויבן, וואָס האָט איר אָבער ערשט דערדריקט מיט זיין רויקער גלייכגילטיקייט. ערשט איצט, דאָס ערשטע מאָל נאָך איר אַנטלויפֿן פֿון דער היים, האָט איר אומרויקער גייסט אויפֿגעפּאַסט די ווירק-

לעבקייט: לעת-עתה האָט זי מיט איר פרייהייט גאָר נישט אויסגעפירט די אַרבעט? זי האָט אָבער אייגנטלעך בלויז געשפּייזט איר פאַרצווייפ-לונג. די אַלע פאַרגעגנוגנס זענען דאָך נישט מער ווי אַ פּאַראָדיע, אַגראָבע אומיטאַציע פון דער ליבע. וואָס׳זשע בלייבט איר אַלזאָ אויב זי קען נישט האָבן קיין קינד? עס לוינט לגמרי נישט זיך לענגער אָפּצונאַרן: דער סך-הכל פון די אָפּגעלעבטע יאָרן איז קלאָר ווי דער טאָג: פון די אַלטע חורבות קאָן מען קיין זאַך נישט ראַטעווען, אפילו נישט יענעם כלומרשטן קאָנטאַקט, וואָס האָט איר אַ מאָל, אין די פריערדיקע צייטן אין שעהן פון צער און ליידן, צוגע-בונדן צום פאַמיליען-ווינקל...

די מוטער?... נאָך פלאַמבינאַ׳ס באַזוך האָט זי זיך מיט איר אַ פּאָר מאָל געזען. דער פאָטער? זי איז אפילו מסכים געווען ער זאָל קומען צו איר אויף באַטי-גאַס. עפּעס האָט זי אפילו נאָך די ערשטע מינוטן פון פאַרלעגנהייט — געשפּירט אַ מין זיסע אויפרעקונג... עס האָט זיך, אפילו געדוכט, אַז די קייט פון די ערינערונגען, כאָטש זי איז שוואַכער געוואָרן, האָט זי זיך דאָך אין גאַנצן נישט איבערגעריסן... עס איז געווען אַ מאָמענט, ווען זי האָט דערשפּירט אַ קינדישע פרייד... באַלד האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, אַז דידאָזיקע מענטשן זענען איר לגמרי פרעמד, און אַז הינטער זייער נאָכגיביקן שמייכל באַהאַלט זיך אַ ביטערער פאָרוואורף. זי האָט בשום אופן נישט געקאָנט געפינען קיין טעמע מיט זיי זיך צו אינטערהאַלטן, ווייל קוים זענען עס נישט געווען קיין באַנאַליטעטן, האָט זיך גלייך געשאַפן צווישן זיי אַכינעזישע וואַנט. באַלד האָבן זיי אַלע דריי איינער דעם אַנדערן דערעסן: — זיי — צו אַלט איר צו פאַרשטיין — זי ווידער צו אויפריכטיק צו שפּילן אַ קאָמעדיע, אירע עלטערן האָבן זיך נאָך אַזוי שטאַרק געקלאַמערט אָן זייערע אַלטע טראַדיציעס און געוווינהייטן, אַז נישט קוקנדיק אויף זייער טיפן עלטער, איז זי זיך — אמת מיט אַ ווייטאָק אין הארצן — מיט זיי ענטגילטיק

פונאַדערגעגאַנגען. קיין שום געמיינזאַמעס האָבן זיי נישט געקאָנט האָבן – אפילו נישט קיין געמיינזאַמע ליידן, – אַזוי פֿאַרשידנאַרטיק האָבן זיי עס אויפֿגעפּאַסט אין אַריבערגעטראָגן.

מאָניקע איז געזעסן אויפֿן שטראַנד אנגעשפּאַרט מיטן רוקן אַן אָלפּעלזן; אויטאָמאַטיש האָט זי אַ נעם געטאָן אַ הויפֿן זאַמד און דורכגעלאָזן דורך אירע פֿינגער דעם פֿיינעם גאָלדענעם זאַמד-רעגן. ווי דער זאַמד-רעגן זענען געפֿלויגן די לעבנס-שעהן, זיך געטראָגן אַן אַנ׳אויפֿהער... אין דער נירוואַנא... אין דעם ליידיקן שטח פֿון דעם, וואָס עס איז אַ מאָל געווען!...

זי האָט זיך צוגעקוקט צו די ווייסע מעוועס, וואָס האָבן זיך געטראָגן איבער די רוישנדיקע ים-וועלן זייער ווייסע בייכעלאַך האָבן דאָ באַרירט דאָס וואַסער, דאָ – אַ קלאַפּ מיט די פֿליגל – און ווי אַ פֿייל פֿון בויגן זיך אַ טראָג געטאָן צום הימל די אונטערגייענדיקע זון האָט אויפֿגעשטעלט פֿון דער ווייטנס גאַנצע פֿייערדיקע וואָלקן-פּאַלאַצן און לאַנגזאַם האָבן זיי זיך אַראָפּגעלאָזן אין ים אַריין. – „אָט איז די צוקונפֿט האָט זי געזאָגט צו זיך אַליין אַראָפּלאָזנדיק אָנמעכטיק די הענט... די איינזאַמקייט אין איר גופֿא און אַרום איר, און דער נאָך די עלטער...

עפּעס אַ שיפֿער האָט פֿון דער ווייטנס צונויפֿגעקליבן זיינע נעצן... עס האָט זיך דערהערט אַ ליד און זיין אומעטיקער מעלאָדיע האָט געקלונגען אַ געבעט, אַנ׳הכנעהדיקע תּפֿילה אַנ׳אונטערוואַרפֿן זיך דעם גורל!... אין ליד איז געווען די העלדישקייט און אָרעמקייט פֿון מאַטראָסן לעבן, די נויט און דער קאַמף מיט די עלעמענטן . . . דאָס גאַנצע לעבן פֿון ים-מענטשן... מאָניקע איז פֿאַרציטערט געוואָרן פֿון שאַנד!

– איך בין פֿון זינען אַראָפּ! האָט זי אַ טראַכט געטאָן, אויפֿשטייענדיק פֿון אָרט. – זיין פֿאַרנומען נאָר מיט זיך, – דערצו דאַרף מען זיין לגמרי בלינד! קודם כּל בין איך נאָך נישט זיכער, אַז איך וועל נישט זיין קיין מוטער. און אויב אפֿילו נישט?...

אָט גיט דאָך אָפּ פרוי אַמבראַ איר גאַנץ לעבן פאַר עמדע קינדער!...

אויפן צווייטן טאָג איז זי שוין געווען צוריק אין פּאַריז. דער מאָנאַט סעפּטעמבער און די צוגרייטונגען צום ווינטער-סעזאָן האָבן אויף אַזוי פיל אָפּגענומען ביי איר די צייט, אַז ערשט שפּעט אין הערבסט — האָט זי זיך אויסגעקליבן גיין צו אַ דאָקטאָר. פריילן טשערבאַליעף. וואָס אירע אַ קרובה האָט פּאַריקן יאָר געליטן אויף אַ פרויען-קראַנקהייט, האָט איר רעקאָמענדירט דעם דאָקטאָר הילבורג.

מאָניקע איז אַוועק צו אים מיטן פעסטן גלויבן אין דער מאַכט און אויטאָריטעט פון דער וויסנשאַפט אין אירע טרעגער. אָבער אָנשטאָט אַ באַיאָרטן הער מיט אַ גרויסן פּלויך אין ברילן — האָט זי גאָר דערזען פאַר זיך אַ יונגן מאַן מיט אַ מאָדערנער בערדל און שמייכלענדיקע אויגן... ווי זי איז נישט געווען צוגעגרייט צום דאָזיקן וויזיט מיט אַלע פּרטים פון דער אונטערזוכינג, האָט זי זיך דאָך שטאַרק פאַרלאָרן אַריינקומענדיק אין ווייס-לאַקירטן צימער מיטן בעטפאַרמיקן-שטול, אויף וועלכן דער דאָקטאָר האָט איר איינגעבן דאָ זיך אַוועק צו לייגן... איין מאָל פאַר אַלע מאָל האָט מען דאָך געמוזט דערגיין דעם אמת...

זי האָט פאַרמאַכט די אויגן און האָט זיי אויפגעעפנט ערשט דאַן, ווען עס האָט זיך דערהערט דעם דאָקטאָר'ס קלינגגדיקע שטום:

— איך דאַנק אייך!

— נו, וואָס, הער דאָקטאָר,? האָט זי אומרויק אַ פרעג געטאָן, ברייגנענדיק אין אָרדנונג איר טואַלעט.

ער האָט אָנגעהויבן לאַכן:

— יאָ, פריילן... אָט וואָס... איבעריקנס וועט זיין בעסער, אַז איך וועל אייך דערקלערן שוואַרץ אויף ווייס... דורך אילוסטראַציעס... ער האָט איר אָנגעוויזן אויף אַ שוואַרצן טאָפל און גענומען אין האַנט אַ שטיקל קרייט.

— דאָס איז איבעריק, אַנאַטאָמיע איז מיר נישט פרעמד.
דער דאָקטאָר האָט אויף איר אַ קוק געטאָן אַ שטאַרק פאַרוואונדערטער און מיט אַ ווייכער שטים ווייטער גערעט:
זייער שיין... עס איז אָט וואָס: איר דאַרפט האָבן אַ געוויסע אָפּעראַציע, איך קאָן אייך פאַרזיכערן, אַז נישט קיין געפערלעכע, אפשר בלויז אַ ביסל אַ שמערצלעכע... איר מוזט מיר פאַרשטיין: ביי אייך איז אַ געוויסע אומנאָרמאַליטעט וואָס טרעפט זיך גאַנץ זעלטן. אין דעם צו שטאַנד דראָט אייך חלילה קיין שום געפאַר נישט, אָבער קיין קינד קאָנט איר נישט האָבן...
— וואָס פאַר אַ מיטל איז אַלזאָ דאָ דערצו?
ער האָט איר אָנגעוויזן אויף אַ קליין גלעזערנעם טישעלע לעם שפיגל, מיט וועלכן ער האָט זיך נאָר וואָס באַנוצט, אַ גאַנצן אַרסענאַל אינסטרומענטן: צוואַנגען, קלעשצעס א. אַ. וו.
— אַן אָפּעראַציע איז אומבאַדינגט נויטיק... עס זענען פאַראַן, נאַטירלעך, וויניקער ראַדיקאַלע מיטלען... עס הענגט אין גאַנצן אָפּ פון אייער ווילן.
זי האָט גלייך מסכים געווען:
— לאָמיר פרווון אייער מעטאָד. איך טרוי אייך... ווען וועלן מיר אָנהויבן?
— ווען איר ווילט... כאָטש באַלד, אויב איר האָט צייט.
— איך האָב געגוג צייט. לאָמיר אָנהויבן. נישט לאַנג קלערנדיק, נישט וואַרטנדיק אויף דער איינלאַדונג האָט זיך מאָניקע ווידער אַוועקגעלייגט אויפן שטול אין דער געהעריקער פאָזע. — פאָרזיכטיק, און מיט אַ געוויסער דיסקרעציע, פאַר וועלכער זי איז אים אין האַרצן געווען זייער דאַנקבאַר, איז ער צוגעטרעטן צו די ערשטע מאַניפולאַציעס. כאָטש הילבורג האָט באמת נישט געהערט צו יענעם מין דאָקטוירים וואָס בלייבן לגמרי גלייכגילטיק צו זייערע פאַציענטקעס, האָט ער אָבער געהאַלטן פון פרינציפּ זיי נישט אָפּצושרעקן ביז אַ צייט. די סיורפריזן האָט ער געלאָזן

אויף שפעטער, פאַר די וויזיטן בײַ זיי אין דער היים.

מוטיק האָט מאָניקע דורכגעמאַכט די אָפּעראַציע און די ווייטערדיקע קוראַציע נישט קוקנדיק אויף די שטאַרקע שמערצן. אָן שום ספק וואָלט זי איר דערפירט ביזן סוף, ווען דער דאָקטאָר זאָל זיך נישט האָבן שטאַרק פאַר אינטערעסירט מיט איר שיינקייט שוין טאָקע גלייך ביים דריטן סעאַנס. — אַריינגעפירט אין אַ טעות דורך איר איינפאַכקייט און גלייכגילטיקייט. וואָס ער האָט אָנגענומען פאַר אויסגעלאַסנקייט, האָט ער זיך פּלוצלינג דערלויבט אַזאַ זשעסט, וואָס האָט דייטלעך פאַראַטן זיינע מאוסע כוחות. מיט אַנ׳אויסברוך פון טיפער פאַראַכטונג האָט מאָניקע דעם שאַרלאַטאַן געוויזן די טיר.

— אַ שיינער טיפּ, — איז ער, אייער דאָקטאָר הילבורג — האָט זי אין עטלעכע טעג אַרום געזאָגט דער פּריילן קלער. — עס זענען איבריק דאָ אַזעלכע, ווען ער געפעלט.

זי איז געווען עמפּפעורט פון דער צודרינגלעכער, גראָבער אויסגעלאַסנקייט ביי ס׳רוב מענער, אפילו ביי חיות איז דער תאוה־צושטאַנד נישט פערמאַנענט נאָר פעריאָדיש... וואָס פאַר אַ ווילדע, נידעריקע פאָרשטעלונג האָט אַזאַ דערדאָזיקער הער געהאַט וועגן פרויען בכלל און וועגן איר בפרט? סוף כל סוף איז זי דאָך נישט קיין חיה!... דעם פאַל מיטן דאָקטאָר האָט זי געהאַלטן פאַר דער ערגסטער, שרעקלעכסטער באַליידיקונג.

צו דער ביטערקייט פון איר אומפרוכטבאַרקייט איז פּלויז צוגעקומען נאָך איינע, אַ נייע אַנטוישונג. אין די אויגן פון דאָזיקן מענטש־חיה האָט זי פּלויז פאָרגעשטעלט מיט זיך אַ מין גענוס־אָביעקט, און דער מיט איז ער געווען ענלעך אויף אַלע, וואָס האָבן איר פאַר־פאָלגט מיט זייערע ליבע־אויסדרוקען. מיטן בעסערן, העכערן טייל פון איר וועזן: מיט אירע געדאַנקען און געפילן מיט איר נשמה—האָט זיך להלוטין קיינער נישט אינטערעסירט.—וואָס פאַר אַ ווערט האָט דעריבער דאָס לעבן אַן וועלכער נישט איז ערנסטער וואַרעמער צוגעבונדקייט? צו

וועמען. צו וואָס האָט זי זיך געקאָנט צובונדן, נישט האָבנדיק קיין זון אָדער קיין טאָכטער – דידאָזיקע קליינע ריינע נשמה-לאַך, דעם שאַפונגס – מאַטעריאַל וועלכן זי וואָלט אויספאָרמירט לויט אירע באַגריפן און אַנשויאונגען? וואָס פאַר אַ מאַנספּאַרשוין פאַרדינט דען איר אויפמערקזאַמקייט?... מיט וואָס אויספילן זי — פוסטקייט פון לעבן?... דער פּשוטער געדאַנק, אַז נישט אַלע דאָקטוירים זענען אַזוי ווי הילבורג, אַז גראָד פאַרקערט, ער האָט געקאָנט זיין אַנ׳אויסנאַם, וואָס באַשטעטיקט דעם אַלגע-מיינעם כלל פון פּראָפעסיאָנעלער עטיק, — דאָס איז איר לגמרי נישט איינגעפאַלן, ווייל אין איר שווערער, געדריקטער שטימונג האָבן ביי איר אַלע דאָקטוירים אַרויסגערופן אַנ׳עקל.

אַנ׳אָפּעראַציע!... צו וואָס דאַרף זי איר, אויב זי האָט קיינעם נישט ליב און קיינער איר נישט?...

פון דעם מאָמענט אָן האָט זיך מאָניקע דערשפּירט מאַכטלאָז און באַשלאָסן לאָזן גיין אַלץ ווי עס גייט... זי האָט פאַרשטאַנען, אַז מיטן רעזיגנירן אויף אירע שטרעבונגען פאַר-גרעסערט זי בלויז איר אָנמאַכט, און דאָך האָט זי זיך מיט פאַרמאַכטע אויגן געלאָזן אויף פאַטאַליזם, אויף גאָטס באַראָט...

יעדער געוויינלעכער צופאַל, וואָס אין אַנ׳אַנדער צייט וואָלט זי אים לגמרי נישט באַמערקט, האָט איר איצט אויפגערעקט און פאַרשאַרפט איר מיזאַנטראָפּיע.

פלאָמבינאָ, וואָס נישט קוקנדיק אויף זיין ערשטער מפּלה, האָט ער נישט אויפגעהערט מאָניקען צו פאַרפאָלגן, האָט זיך צופעליק געפונען לעם איר ביים טיש אויפן פייערלעכן מיטאָק, וואָס מאַדאַם באַרדינאַ האָט איינגעאָרדנט פלומרשט לכּבוד דער נאָמינירונג פון איר מאַן אַלס פּרעזעס פון דער פאַראייניקטער נאַפט-באַנק. באמת איז זי אָבער אויסן געוועזן דערמיט בלויז צו געבן פלאָמבינאָן די מעגלעכקייט צו אַנ׳אינטימען געשפּרעך מיט מאָניקען, פון וועלכן ער האָט ערוואַרט גינסטיקע רעזולטאַטן.

זיין פייערדיקע ליבע, וועלכע מאַניקע האָט אַזוי עקשנותדיק אָפּגעוואָרפן — האָט זיך ממש פאַרוואַנדלט ביי אים אין אַנ'אידעע-פיקס. ער האָט שוין קיין כּח נישט געהאַט צו וואַרטן ביזן סוף פון מיטאָק. ביים דעסערט האָט שוין פלאָמבינא נישט אויסגעהאַלטן און, ווערנדיק רויט ווי אַ בוראַק, האָט ער זיך חוצפּהדיק צוגעדריקט מיטן קני צו מאַניקעס פוס.

מיט אַ חוזק-אויסדרוק האָט זי זיך אויסגעדרייט צום הופּאַפּאַטאַם.

איר זענט קראַנק ?

ער האָט געסאָפּעט ווי אַ גאַנדז, און אָנשטעלנדיק זיינע בליקן אויף איר דעקאָלטע, האָט ער ממש געגעסן מיט די אויגן אירע רונדע שולטערן, איר ביוסט, איר פּלייצע און די הענט פון דער אַנטיקער סטאַטוע... די געסט זענען אויפגעשטאַנען פון טיש און ווילנדיק נישט ווילנדיק האָט זי זיך געמוזט אָנשפּאַרן אויף זיין אומגעלומפּערט אויסגעשטרעקטן אָרעם. שווער אָטעמדיק און שטאַרק אויפגערעגט, האָט ער אָנגעהויבן מיט אַ ווייכער צערטלעכער שטים:

— הערט מיך אויס !... איך האָב אייך ליב... איר האָט זיך אָפּגעזאָגט צו דעקאָרירן מיין ווילע אין מאָנסאָ-פּאַרק ! אָבער פאַר וואָס ?... איך וואָלט פאַרן דאָזיקן כּבוד געוועסט באַצאָלט צוויי טויזנט פראַנק האָנאָראַר און געעפנט אַ קרעדיט אויף אַ מיליאָן... און נאָך מער, ווען איר זאָלט נאָר וועלן... איך וואָלט אָפּגעבן אַלץ, וואָס איך פאַרמאָג... אַלץ אַבי אייך צו געפעלן !...

מאַניקע האָט זיך איראָניש צולאַכט:

— איך האָב זיך אַלזאָ טועה געווען ! איר זענט נישט קראַנק, — איר זענט פּראָסט-פּשוט פון זינען אַראָפּ !

זיי זענען אַריין אין זאַל. מאַניקע האָט אים גערן געוואָלט איבערלאָזן, ער האָט איר אָבער פעסט געהאַלטן פאַרן האַנט

און אַריינגעצויגן אין אַ ווינקל אונטער אַ פּאַלמען־שירמע:
— איך ווייס, אַז געלט האָט ביי אייך קיין שום ווערט נישט... איר זענט רייך, און באַלד וועט איר נישט ווּיסן וואָס דאָס געלט אַהין צו טון...
— אָבער באַזינט אייך! אין פראַנקרייך זענען דאָ גענוג אָרימע לייט, און אין רוסלאַנד שטאַרבן מיליאָנען מענטשן פון הונגער. גיט זיי פריער אַוועק דאָס, וואָס איר שלאָגט פאָר מיר, און דאַן וועל איך זען, אפשר וועל איך אייך אָנטאָן דעם כבוד און אַרבעטן פאַר אייך!
מאָניקע האָט גערעט זייער אויפריכטיק. דער הונגער אין וואָלגאַ־ראַיאָן האָט באמת אָנגענומען אַ זעלכע דימענזיאָנען, אַז גאַנצע בערג טויטע קינדער האָבן זיך געוואַלגערט ביי די טויערן פון די בית־עולמס. דער בירגער־קריג, וואָס האָט זיך געצויגן גאַנצע צוויי יאָר נאָכאַנאַנד, האָט אַריינגעוואָרפן דאָס אומגליקלעכע לאַנד אין אַזאַ אָרעמקייט, אַז זי איז דערגאַנגען צו מענטשן־פרעסעריי. — די געדאַנקען וועגן רוסלאַנד האָבן אָנגעוואָרפן אויף מאָניקען אַ שרעק און אַ יאוש. אַראָפּלאָזנדיק די אויגן האָט זי זיך פאַרגעשטעלט די מלכים, וואָס פאַר זיי ווערן איינגעאָרדענט פייערלעכקייטן אין פּאַריז, און די רעפּובליק פּרעזידענטן און די קייזערלעכע הויפן... דיזעלבע פּלאָמבינאָס, ראַנסאַמס און באַרדינעס האָבן טאַקע אַרויסגעשלעפּט די מיליאָנען פון די פויערשע הויזן־קעשענעס און פון די קליינבירגערלעכע קופערס; דאָס דאָזיקע געלט איז פאַרשוווּנדן געוואָרן אין תהום פון קריג און פון דער רעוואָלוציע, אָדער צוגנבעט געוואָרן דורך די אינדוסטריע־רוצחים, וואָס האָבן זיך פאַרשפּרייט ווי אַ גאַנגרענע און צו פרעסן די סאָלידאַריטעט פון די פעלקער...
די אַלע קאַטאַסטראָפעס האָבן געדריקט ווי אַ קאָשמאַר אויף מאָניקעס מח. דאָס איז מענטשלעכקייט? דאָס הייסט לעבן!... אומעטום הערשט דער שקר און די אונטערדריקונג! און זיי האָבן

אַ עצה צו רײדן װעגן פּרינציפּן... װעגן אָרדנונג, געזעצלעכקײט און גערעכטיקײט !... װאָס דאַרפן זײ דען : מער װי פּרעסן, זױפן און הולטײען !

פלאָמבינאַ האָט פּלוצלינג פּערזאָניפיצירט אין אירע אױגן דידאָזיקע גאַנצע באַנדע. ער האָט רעפּרעזענטירט מיט זיך יענע אינטערנאַציאָנאַלע ראַסע הענדלער, װאָס פּאַשען זיך אױפן חשבון פון די אָרימע, עלנטע פאָלקס-מאַסן. קוקנדיק אױף זײן גראָבן בױך — מיט װעלכן ער האָט, לױט איר מײנונג, זײער שטאָ־צירט — האָט מאָניקע באַװוּנדערט די געדולד פון די לײדנדע, אױסגעהונגערטע אַרבעטער-מאַסן װאָס װאַלגערן זיך, װי די בהמות אין פינצטערע קאָנורעס, אין די נעסטן פון אומפלײט און אָנשטעקנדע קראַנקהײטן.

נאָר אַ דאַנק די פאַרעלטערטע, אָפּגעלעבטע װאָל-געזעצן האָט זיך געקאָנט האַלטן אַזאַ לאַגע !...

אין דעם מאָמענט האָט זי כמעט פאַרשטאַנען דעם זין פון דער אַנאַרכיסטישער באָמבע — אַלס דעם העכסטן אױסדרוק פון פאָלקס-צאָרן. — זי האָט געװאָלט דעם גאַנצן עולם לאָגיש אױפּאַסן : — „צי דען װעלן די באָמבעס זעענדיק מאַכן די בלינדע ? דאָס איז אַן׳אומנוצלעכער און אפשר גאָר אַ שעדלעכער רעש. רעפּרעסיעס קעגן רעפּרעסיעס ? נישטאָ אױף װאָס צו װאַרטן, כּל זמן די קױלנװאַרפּערס זענען נאָך אין די הענט פון די זאַטע און האָבן נאָך נישט איבערגעביטן זײערע בעלי-בתּים״.

שױן נישט אײן מאָל האָט זי געזען שװעבן פאַר אירע אױגן דאָס געשפּענסט פון דער רעװאָלוציע, בעת זי פלעגט זיך צוקוקן אין די נאַכט-רעסטאָראַנען צו די אױסגעדרעקסלטע פּאַציענטן מיט זײערע מאַריאָנעטקעס אין גאָלד און בריליאַנטן, װעלכע פאַרשװענדן אַזעלכע סומען, װאָס װאָלטן גענוג געװען אױף אױסצוהאַלטן אַ גרױסע צאָל הונגערלײדנדע אין משך פון אַ גאַנצן מאָנאַט. הײנטיקן אָװנט האָט איר דאָסדאָזיקע געשפּענסט כּסדר

פאַרפאָלגט נאָר זי האָט אַ וואָרף געטאָן אַ בליק אויף באַרדינאַס גרויסאַרטיקן זאַלאָק. — דאָ איז געווען דער פינאַנץ-מיניסטער, דער דעלעגירטער פון נאַציאָנאַל-בלאָק אונטער דער רעפּובליקאַנישער פאַרב אין דינסט ביי די גרויסע אונטערנאַציאָנאַלע בענק. באַרימטע פינאַנסיסטן אין שוואַרצע פראַקן מיט פנימער פון רויב-פויגל אָדער פון אָנגעפרעסענע חזירים פּאָליטיקער, וואָס שפּייען אויף אַלץ און אויף אַלע, און פרויען אויסגעטאָן ווי אין בעט — און ענדלעך — קעגן איר, פּנים אל פּנים, איז געשטאַנען פלאָמ-בינא מיט זיין אָפּשטויסנדיקער צורה און פייערדיקן בליק.

— אָפּגעמאַכט — איר זאָגט מיר צו. — האָט ער געשטאַמלט. — אָבער אַזוי ווי איר ווילט ביי מיר קיין זאַך נישט נעמען — עפּן איך אַ קאָנטאָ פון צוויי מיליאָן פאַר דער דעקאָראַטאָרשע... דער געדאַנק, אַז איר וועט געלונגען כאָטש וויפיל נישט איז צו לינדערן די שרעקלעכע ליידן פון די בויטבאַדערפטיקע — וואָס שטייגן איבער יעדע פאַנטאַזיע — האָט מאָניקען ווייכער געמאַכט און זי האָט געמורמלט:

— אפשר... איך וועל זען... אָבער זייט וויסן, אַז אַלס פרוי פאַרפליכטעט מיר נישט דאָסדאָזיקע געלט צו קיין שום זאַך...

ער האָט אַ קרעכץ געטאָן:

— יאָ, יאָ!... אַך, ווען איר זאָלט וועלן... זייט נישט בייז... בלויז ווערן אַ באַראָנעסע נאָר לעבן לעם מיר... איר וועט טאָן אַלץ (ער האָט אונטערגעשטראָכן דעם אַ ל ץ) וואָס איר וועט אַליין וועלן... איך וועל קיין מאָל נישט איבערטרעטן דעם שוועל פון אייער שלאָפצימער!... קיין מאָל נישט!...

אין זיין ביטע האָט זיך געשפּירט דער גאַנצער שמוץ פון דעם אָפּמאַך, וואָס ער שלאָגט איר פאָר... ליבהאָבערס? יאָ, ער וועט איר זי אַליין צושטעלן וויפל איר האַרץ גלוסט!... און וועט אַריינקוקן דורכן שליסל-לאָך, ווי דאָס טוט הוטיע... אַנ'עקל האָט מאָניקען אַרומגעכאַפּט ביז צו אַ נישטגוטקייט, זי האָט זיך

אויסגעדרייט צו אים מיטן רוקן, געקוועטשט מיט די באַרקעס. פּלאַמבינאַ איז איר אָבער נאָכגעגאַנגען, איר נישט אָפּגעלאָזן.

דאַן האָט מאַניקע — נאָכמאַכנדיק זיין אַקצענט — מיט כעס אַ זאָג געטאָן.

— בשום אופן, איר הערט — בשום אופן וועל איך פאַר אייך נישט אַרבעטן, אויב איר וועט זיך נאָך אַ מאָל דערלויבן אָנצוהויבן דעמדאָזיקן געשפּרעך!

דער אַלטער איז אַזש גרין געוואָרן פון כעס, האָט אָבער נישט אויפגעהערט ריידן:

— נאָר זיין נאָנט לעם אייך... איינאָטעמען אייער זיכן גערוך... איר וועט זיין פריי לגמרי פריי...

מיט אַ דומפּער, ציטערנדיקער שטים האָט מאַניקע געענטפערט:

— איר זענט אַ נידעריקער מענטש צי דען פאַרשטייט איר נישט, אַז אַלץ וואָס איר רעט און וואָס איר טראַכט דערנידעריקט אייך און באַשמוצט מיך אויף דער העכסטע מדרגה?... אָ! איר שווייגט... פאַר מיר זענט איר און אייערע גאַנצע עשירות דאָס העסלעכסטע, דאָס נידעריקסטע אויף דער וועלט! דאָס איז די פאַרקערפּערונג פון דער פאַרדאָרבנקייט און גרויזאַמקייט פון די מענטשן!... אייער פאַרלאַנג באַשמוצט מיך, אייער לוקסוס רופט ביי מיר אַרויס, אַ געפיל פון עקל... איר (זי האָט זיך אָפּגעהאַלטן)... ניין, עס לוינט נישט צו ריידן, — איר וועט עס סיי ווי נישט פאַרשטיין...

ער האָט אָפּגעזיפצט:

— אָ! ווי גרויזאַם איר זענט.

זי האָט אַ קוק געטאָן אויף זיין מגושמדיקן פאַרקלאָגטן פּנים.

— גענוג!... איר קאָנט עס נישט פאַרשטיין... איבעריקנס, זייט מיר מוחל! איך בין היינט שלעכט געשטימט... עס זענען פאַראַן טעג, וואָס אַנ'איינציקער, דער קלענסטער טראָפּן שמוץ

איז געגוג, אַז דאָס האָרץ זאָל ווערן פול און איבערגיין. ער האָט אָראָפּגעשלינגען דידאָזיקע באַליידיקונג און הכנעהדיק זיך פאַר־בויגט:

—זייט מיר מוחל!... איך האָב נישט געוואָלט... — איך האָב נישט געוווּסט, — איר זענט אומגליקלעך? ווי מיאוס איך האָב זיך טועה געווען!... באַרויקט אייך... איך וועל מער וועגן דעם נישט ריידן... אָבער, כּדי מיר צו באַווייזן, אַז איר זענט נישט אין כּעס, זאָגט מיר צו איין זאַך: — פאַרשטייט זיך, איר וועט עס אַליין וועלן, ווען איר וועט קאָנען... זיך פאַרנעמען אויסמעבלירן מיין הויז. דורך פריילן קלער, אויב אייך אַליין איז עס נישט אינטערעסאַנט... איך זאָל לכל הפחות האָבן ביי זיך עפּעס אַזוינס וואָס קומט פון אייך... ניין, ניין. איך שווייג, איך רייד נישט מער. מאָרגן שיק איך אַ טשעק אויף דריי הונדערט טויזנט פאַר אייערע אָרעמע לייט, — נאָר זייט אויף מיר נישט בייז!... דערלויבט מיר וויניגסטנס זיך זען מיט אייך פון צייט צו צייט... מערסי... מערסי...

אפילו קיין רחמנות־געפיל האָט ער ביי איר נישט אַרויסגע־רופן. עס איז אים זייער נישט אָנגעשטאַנען די מעשה, וואָס זי האָט אים אַזוי אָפּגעפּאַרטיקט. אָבער, נישט געקוקט אויף דער מפּלה, האָט נאָך אין אים געטוליעט די האָפנונג פון מולטימיליאָנער, אַז אַלץ קאָן מען סוף כּל סוף קויפן. מאַדאַם באַרדינאַ איז אונטערגעשפּרונגען צו זיי מיט אַ שמייכל אויף די ליפּן שפּירנדיק די נויטווענדיקייט פון איר אינטערווענץ. מאָניקע האָט אויסגענוצט די געלעגנהייט און קאַלט אַ זאָג געטאָן:

— איך מוז גיין.

— בלייבט נאָך, וואָס איילט איר זיך! נאָך דער אָפּערע קומט אַהער מאַרטאַרענאַל.

אָבער מאָניקע האָט זיך בשום אופן נישט געלאָזט איינרעדן.

— ניין, ניין, האָט זי קאַטעגאָריש אַ זאָג געטאָן:

— איך האָב אַ דרינגנדע אַרבעט — טאַקע פאַרן באַראָן.
מאַדאַם באַרדינאַ'ס צורה האָט געשטראַלט פון פאַרגעניגן.
זי האָט שוין געציילט די היפשע סומע שדכנות און האָט נישט באַמערקט דעם סאַרקאַזם אין מאָניקעס ווערטער.

— אַרבעט !... האָט מאָניקע געמורמלט פאַר זיך, אַוועק-גייענדיק - מיט קיינעם זיך נישט געזעגנט-שאַפן באַקוועמלעכקייטן און מיטהעלפן צו פאַרשטאַרקן די אייטלקייט פון דידאָזיקע ליידיקגייער... ? וואָס קאָן מען אָבער מאַכן עס זענען דאָ מענטשן וואָס זיי איז פיל ערגער פון איר !... זי האָט שטריינג פאַראורטיילט איר פאַך. ווער מען נוצט עס ? פאַרזיסן דאָס לעבן פון דידאָזיקע בהמות ! צי איז עס נישט אַן'אָבסורד אָפּצוגעבן אויף דעם די צייט, די ענערגיע, דאָס לעבן ?...

אַ צעקאָכטע, אַ פאַרביטערטע, איז זי אַוועק אַהיים.

V

פון יענעם טאָג אָן איז זי אין גאַנצן געוואָרן נישט מער ווי אינסטינקט.

אָבער די שעהן, וואָס זי פלעגט אָפּגעבן פאַר די פאַרשידנ-אַרטיקסטע פאַרווייליונגען, האָבן זיך געצויגן אומעטיק און לאַנגווייליק פלוצלינג איז אויף איר אָנגעפאַלן אַ מאָראַלישע מרה-שחורה און אַ שטומפּע גלייכגילטיקייט. די לעבנס-ענערגיע האָט זיך אויסגעשעפּט, און דערבאָדן האָט זיך געוואַקלט אונטער אירע פיס, דער צייטווייליקער ענטוזיאַזם איז באַלד צורונען געוואָרן, און איר גופא האָט זיך געדוכט אַז דאָס מאָל איז זי געפאַלן עד שאול תחתיה ! קעמפן ? צו וועלכן צוועק ? אַז זי האָט שוין פאַרלאָרן דעם גלויבן אין אַלץ...

דער פאַרבאָרגענער ליכטיקער פונק וואָס ברענט אָבער אין די טויפעניש פון יעדער לעבעדיקן וועזן האָט נאָך געטוליעט

אונטערן אַש פון איר פּאַרטונקעלטן באַוווסטזיין און האָט איר מיטגעהאָלפן זיך אַרויסצורייסן פון דעם זומפּ אין וועלכן איר האָט געדראָט אין גאַנצן צו פאַרזינקען.

מאָניקע איז אָבער קעגן איר אייגענעם ווילן געבליבן איינע פון יענע שטאַרקע, געזונטע נאַטורן וואָס אין איינציקער געלונגענער שריט שאַפט זיי צוריק דאָס גלייכגעוויכט און גראָד אין אַזאַ מאָמענט, ווען פאַר אַלע אַרומיקע איז איר אונטערגאַנג אומפאַרמיידלעך. אַליין האָט זי עס נישט אַנערקענט, דערין זענען אָבער געווען איבערצייגט צוויי נאָנטע מענטשן, וואָס האָבן איר גוט געקענט און איבערגעטראָגן אויף איר אַ טייל פון זייער צוגעבונדנקייט צו איר פאַרשטאָרבענער מומע סילוועסטרא מאַדאַם אַמבראַ און פּראָפעסאָר וויניאַבאָס האָבן שטאַרק געליטן דערפון, וואָס מאָניקע האָט זיך פון זיי כּסדר דערווייטערט און במעט אויסגעמיטן מיט זיי זיך צו באַגעגענען. נאָכן לעצטן פרישטיק אויף באַעטו-גאַס האָט מאָניקע פלוצלינג אויסגעגאָסן פאַר זיי דאָס האַרץ און איבערגעגעבן דעם גאַנצן אמת, וואָס זיי האָבן אויסגעהערט מיט אַנ׳אויפריכטיקן באַדויערן.

פון יענער צייט אָן פלעגט זי לויפן ווי פון פייער פון זייערע טרויעריקע, דורכדרינגענדיקע בליקן. די מיינונג פון דידאָזיקע אַלטע פריינט איז פאַר איר געווען אַ גאַנץ קלאָרע, כאָטש זיי האָבן איר גאָר נישט געזאָגט. זי האָט געשפּירט, אַז זיי זענען מיט איר אומצופרידן, און איר אייגנליבע האָט דערפון שרעקלעך געליטן מחמת זיי האָבן איר דערמאָנט די פריערדיקע מאָניקע אין אירע גוטע און שלעכטע טעג. די פאַרגאַנגענהייט איז פאַר מאָניקען איצט געווען געשטאָרבן און זי פלעגט אויסמיידן מכּח איר צו קלערן. זי האָט געלעבט אויסשליסלעך מיט דער געגנ-וואַרט. דידאָזיקע ענדערונג איז דערמערהייט שטאַרק געפעלן. מאָניקע איז איצט געווען גלייך מיט אַלע – דערגרייכט הייסט עס דעם ניוואָ פון דערזעבע פאַרדאָרבנקייט. עסן, טרינקען, שלאָפן

אין אויספילן דעם איבעריקן טייל פון פראָגראַם מיט דעם אַלעם וואָס עס האָבן נאָר געקאָנט צוטראַכטן מענער און פרויען אויפן געביט פון אויסגעלאַסנקייט און קאַרופּציע.

— זי ווערט אַ מענטש — פלעגט מען זאָגן וועגן איר.

— איר זענט ווערט עפּעס בעסערס ווי דאָס, וואָס איר טוט, — האָט געזאָגט מאַדאַם אַמבּרא, פאַרבייגייענדיק אין אַ געוויסן טאָג פאַר די פּראַכטפולע שויפענסטער פון מאָניקעס געשעפט און אַנטשליסנדיק זיך איר צו מאַכן אַ באַזוך.

לעצטנס האָט זיך מאָניקע אין געשעפט גאַנץ ווייניק בעמישט. די קונסטלערישע זייט ביז צו די גרויסע דעקאָראַטיווע אַרבעטן האָט אין גאַנצן אויסגעפירט פריילן קלער, און מ׳מוז צוגעבן, אַז מיט גרויס געשמאַק. און אַנזשיבּא, דער שעף פון דער קאָמערץ-אָפּטיילונג, האָט פּינקטלעך דורכגעפירט אַלע געלט-אָפּעראַציעס שטייענדיק פאַר מאַדאַם אַמבּרא אין קליינעם גאַסט-צימער, האָט מאָניקע, — וועלכע איז ערשט צוויי אַ זייגער אַרויס פון בעט — מיט אַ זיפץ אַ זאָג געטאָן:

— דורכאויס נישט, איך פאַרזיכער אייך. באמת איז אַזאַ לעבן גאַנץ אינטערעסאַנט. אָנפאַנגס האָב איך זיך באַצויגן דערצו טראַגיש, שפּעטער ערנסט... איך האָב זיך כסדר טועה געווען. דאָס לעבן איז פּראָסט-פּשוט נישט מער ווי אַ פאַרס, אַ פּאָזע. שטעלנדיק זיך אויפן דאָזיקן שטאַנדפּונקט און בעיקר באַמיענדיק זיך קיין זאַך נישט איבערטרייבן נישט מגזם זיין, — ווייל אייגנט-לעך פאַרדינט דאָך קיין זאַך נישט קיין אויפמערקזאַמקייט — איז נישט וויכטיק — קאָן מען זיך זייער גוט צופּאַסן. דאָ ליגט די גאַנצע חכמה... שפּייען אויף אַלץ!

אַ צעטראָגענע, אַ געקריינקטע האָט זיך מאַדאַם אַמבּרא צוגעקוקט צו איר פּריצייטיק פאַרעלטערטן געזיכט און מאַכטלאָז אַראָפּגעלאָזענע הענט.

— נישט קיין שלעכטע חכמה! האָט זי בעמורמלט.

— די העכסטע, די גרעסטע.

— און דאָס זאָגט אַ פרוי? און דאָס זאָגט איר, איר, מאַניקע?...

— געוויס, פאַרוואָס זאָל אַ פרוי אָן אַ מאַן, אָן קינדער, אפילו אָן עלטערן, ווייל מיינע זענען דאָך... — פאַר וואָס זאָל זי זיך פאַרומערן דאָס לעבן מיט קאָנווענציאָנעלע שקרים — וועלכע די מענער טרעטן כסדר מיט די פיס? מ׳מוז זיך רעכענען מיט פאַקטן, מיין טייערע. יעדערער לעבט ווי ער געפונט פאַר ריכטיק. אין רעזולטאַט — דער טויט — דער גורל פון אַלע! אָבער באַדויערט מיר נישט, איך בעט אייך, וואָס איך פיר ביגו לבינו אַ לעבן פון אַ בחור.

פרוי אַמבראַ האָט פאַרצווייפלט אַ מאַך געטאָן מיטן האַנט. צו פיל וואָלט מען גערדאַרפט ריידן. צערטלעך האָט זי אַ קוש געטאָן מאַניקען, אין וועלכער זי האָט נישט געקוקט אויף אַלץ שטאַרק געגלויבט און איז אַוועק — ווי תמיד — כמעט אַנטלאָפן. זי איז געווען איינע פון יענע פאַרדאַרטע פאַרטריקנטע, געשלעכט־לאָזע באַשעפענישן פון אַנ׳אומבאַשטימטן עלטער, וואָס האָבן קיין מאָל נישט פאַרזוכט דעם טעם פון מוטערשאַפט און וואַרפן זיך דעריבער מיט דער גאַנצער קראַפט פון אומבאַפרידיקטן מוטער־געפיל אויף דער דערציונג פון פרעמדע קינדער דורך דער געוווינהייט צו זאָגן מוסר האָט זיך נישט ווילנדיק אויסגעאַרבעט ביי איר אַ ביסל אַ צו שאַרפע, אַ טריקענע אויטאָריטעט האַלטונג, אונטער דערדאָזיקער הילע האָט אָבער געקלאַפט אַ פייערדיק, פיינפילנדיק האַרץ.

מאַניקע האָט, געגעצנדיק, אויסגעהערט דעם באַריכט פון פריילן קלער: דער באַראָן פלאָמבינאַ איז אַנטציקט פון נייעם גאַרניטור אין זיין רויכער־צימער. ער האָט געבעטן איבערגעבן דעם „פריילײן" זיין הויכאַכטונג. די דעקאָראַציעס פאַר דער נייער פיעסע פון פערדינאַנד דיוסאַל וועלן זיין פאַרטיק היינט

אין אָוונט... פרוי הוטיע האָט שוין צוויי מאָל טעלעפאָנירט און האָט צוגעזאָגט שפּעטער אַ דריטן מאָל צו קלונגען.

— גוט, איך דאַנק אייך, קלער... מאָניקע האָט זיך באַמיט צו באַהאַלטן דעם פרישן געגעץ. קיין זאַך האָט איר מער נישט אינטערעסירט... ווידער האָט זיך אָנגעהויבן אַ לאַנגווייליגער, אומעטדלעכער טאָג. זי האָט אַריינגעקוקט אין שפּיגל און דערזען אַ באַרג אָנגעוואָרפענע שטאָפן וואָס האָבן באַגאָסן דאָס גאַנצע צימער מיט זייערע וויאָלעט-בלויע און גאָלדענע ליכט-שטראַלן. מיט דער אָפּשפּיגלונג פון איר געזיכט איז זי געבליבן שטאַרק אומצופרידן וואָס פאַר אַ אויגן! וואָס איז דער וווּנדער? נאָך אַזאַ נאַכט!

די גאַנצע נאַכט האָבן זיי מיט אַניקע גאַבראַני געריכערט אָפּיום. און אויפן צווייטן טאָג אַ געפיל פון פוסטקייט און עקל צו אַלץ, נאָך די גליקלעכע שעהן פון שכרות... שעהן פון בירוואנא-איבערגעהאַקטע בלויז דורך די לאַנגע געשפּרעכן צווישן איין סעאַנס און דעם צווייטן. שלאָפלאָזע שעהן, ווען ליגנדיק אויסגעצויגן לעם טאַץ מיט די רויכער-מכשירים, פלעגן זיי געמיטלעך דערציילן איינער דער אַנדערער אומענדלעכע געשיכטן, וועלכע האָבן זיי אינטערעסירט ממש ווי דער פּאַראַיאָריקער שניי... נאַרישע פּליאָטקעס, — דער גאַנגרענע-פּראָדוקט פון יענער סביבה — וואָס האָט אויסגעזויגן די גרויסע מוזיקאַלישע פעיקייטן פון אַניקע גאַבראַני און דעם קינסטלערישן טאַלאַנט פון מאָניקע לערביע.

זי האָט אַ ציטער געטאָן פון האַסטיקן טעלעפאָן-קלונג, שוין אַ צייט ווי זי האָט פשוט נישט געקאָנט אַריבערטראָגן דאָס דאָזיקע קלונגען, וואָס פלעגט איר אומברחמנותדיק אַרויסרייסן פון איר בירוואנא-צושטאַנד. עס האָט זיך באַוויזן דאָס פירקאַנטיקע געזיכט פון לאַטאַרינגע אַנזשיבאַ:

— מאַדאַם הוטיע.

— תּיכּף.

מאָניקע האָט אַ זיפץ געטאָן. די פאַרווײלונגען, וואָס גינעטע פלעגט איר געווינלאַך פאָרשלאָגן האָבן איר ממש נישט פאַרשאַפט קיין שום פאַרגעניגן, אָבער סוף כל סוף איז דאָך בעסער עפּעס איידער גאָר נישט!

ביסלעכווייז האָט זי זיך צוריק אַרײַנגעצויגן אין קרייז פון אירע פריערדיקע חברטעס העלענאַ סיוז און מישעל ד׳אַנטרעג צוזאַמען מיט מאַדאַם הוטיע און פאַנעט׳ן זענען ווידער געוואָרן אירע נאָענטסטע פרײַנט. איצט זענען איר די טעגלעכע באַגעגענישן מיט זיי אַפילו געוואָרן אָנגענעם, — איצט, ווען זי האָט אויפגעהערט זיך צו עמפּערן מיט זייער (חצופות) און אויסגעלאַסנקייט, ווען זי אַליין איז מאָראַליש געווען אַזוי אויסגעלאַסן ווי זיי אַלע. צו דערדאָזיקער פרײַנדשאַפט, אין וועלכער זי איז כסדר געזונקען ווי אין אַ זומפּ, האָט זיך צוגעמישט אַ מין אומבאַוווסטזיניקער אָבער זיסער אומעט, אַרויסגערופן דורך די פאַרטויבטע שטימען פון עבר, דורך די נאָך לעבעדיקע דערינערונגען אָן דער פריערדיקער מאָניקע, אָן די טעג פון אילוזיעס פון גלויבן אין דער צוקונפט.

מאָניקע איז צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן. אין אַ מינוט אַרום האָט זי שוין כּלומרשט געשמייכלט:

— ניין, היינט אין אָוונט קאָן איך נישט. איך עס מיטאָג צוזאַמען מיט זאַבעט׳ן, און דערנאָך פיר איך איר צו אָניקען.

— ....

— יאָ, זי האָט נאָך קיין מאָל נישט געראויכערט. זי וויל פאַרזוכן דעם טעם...

— ....

— דאָס איז עס! די קלאָרקייט פון פאַרשטאַנד און די אַבסטראַקציע פון די געדאַנקען, וואָס ווערט אַרויסגערופן דורכן

אָפּיום... דאָס בונט זיך אויסגעצייכנט מיט טעאָזאָפיע...

— ....

יאָ, אין מיטן ספּריטיזם. עס הייבט זיך אָן צו דאָפּלען אין די אויגן...

— ....

— נו, מיין טייערע, אויב דו ווילסט שוין דורכאויס, קאָן מען אָט וואָס מאַכן: קומט אַלע צו פאָרן נאָך אונז, נאָכן מיטאָק... וווהין? אין אינדישן רעסטאָראַן, דו ווייסט ווו אויפן מאַנמאַרטר... יאָ, יאָ, דערזעלבער דערנאָך וועלן מיר זען, וואָס צו טאָן. עס קאָן זיין, אַז זי וועט גאָר זיין זייער צופרידן. קולטור איז נוצלעך אין יעדער עלטער. אויף ווידערזען, מיין טייערע.

זי האָט אַוועקגעלייקט די טעלעפאָן טרובקע. דאָס פייער, וואָס האָט אַ מאָמענט געפלאַקערט אין אירע אויגן, האָט זיך אויסגעלאָשן מיט אַן'אומעט האָט מאָניקע איצט באַטראַכט איר קליינעם גאַסט-צימער, ווו זי האָט נאָר דאָ נישט לאַנג אַזוי ליב געהאַט צו אַרבעטן אין די פרייע שעהן. אויפן שרייב-טיש אין סטיל פון לודוויק דעם פופצטן האָבן זיך געוואַלגערט נישט קיין געענדיקטע צייכנונגען. דאָס צימער האָט איר אויסגעזען פוסט, — פוסט, ווי דער אָנקומענדיקער טאָג, ווי דאָס גאַנצע לעבן.

זי האָט אַ גענעץ געטאָן, זיך אָנגעהויבן ציען און אָנגעקלונגען. עס האָט זיך באַוויזן דער עקשנותדיקער סלאַווישער פּנים מיט די שטאָלענע אויגן די פריילן טשערבאַליעווע.

איך גיי אַרויף צו זיך אין דער הויך, קלער. רופט מיך נישט אַרויס, — ביז מיטאָק וועל איך נישט זיין אין דער היים.

— אין אייער ראַנדע-ווו מיט פריילן מאַרנוע?

פריילן מאַרנוע, פאַרבייטנדיק איר בעלגיער מיט זיין הויז אויף ליסאַרבאָן-גאַס אויף אַן'אַמעריקאַנישן גרויס-אינדוסטריעלער מיט אַ ווילע אויף אַוועניו-פרידלאַנד, האָט באַשטעלט נייע מעבל.

— זאָגט איר... וואָס איר וועט געפינען פאַר נויטיק. איך גיב אייך קאַרט-בלאַנש.

לאַנגזאַם איז מאָניקע אַרויף אין דער הויך, אין איר ווײַנונג, ווּהין נאָך פּעער רוסן, נאָכן דעפּוטאַט, נאָכן אינזשינער און נאָכן קינסטלער איז קיין שום מאַנספּאַרשוין מער נישט אַרײַנגעקומען. די קאָנסולטאַציע ביים דאָקטאָר הילבורג האָט איר אויסגעהיילט פון אַלע אומגויטיקע באַציונגען. זי האָט געפירט אַ בחורשן לעבן און פלעגט שלאָפן ווי עס האָט זיך געמאַכט. מײַסטנס אין אירע צוויי צימערלאַך אויף מאַנמאַרטאַר.

נאָך די מוזיק-האַלעס און נאַכט-קאַבאַרעטן, וועלכע זי האָט ווידער אָנגעהויבן גאַנץ אָפט צו באַזוכן, איז געווען אַזוי אָנגענעם אָפּצורויען אין דעמדאָזיקן נעסט וואָס איז באַשטאַנען בלויז פון אַ וואַנע-צימער אין אַ בודואַר מיט אַ גרויסער זאָפע זייער אַ באַקוועמער, צום רויכערן, און אָפּטמאָל פאַר אַ צופעליקן אינטימן צייט פאַרטרייב.

נאָך די וויזיטן ביי אָניקען האָט זיך איר, ווי אַנ׳אמתער אָפּיאָמאָנקע, דורכאויס פאַרוואָלט צו האָבן אַנ׳אייגענעם רויכער-צומער מיט אַלע באַקוועמלעכקייטן און נויטיקע מכשירים. מאָניקע האָט זיך פויל געצויגן פאַרמאַכט די לאָדנס און אין דער פינצטער זיך ווידער געלייגט אויפן נאָך נישט צוגעבעטן געלעגער. זיך באַמיענדיק איינצושלאָפן, האָט זי מיט עקל און געוויסנס-ביסע געקלערט וועגן די רווישיקע גאַסן, וועגן געשעפט, ווו קלער און אַנזשיבאַ טאַנצן אַרום די קונים, וועגן דער זון, וואָס שיינט איבערן דאָזיקן ברויזנדן שטאָטישן בינשטאָק... און ענדלעך האָט זי דערשפירט ווי זי פאַרזונקט אין אַ זיסע נירוואַנע.

אויפגעכאַפּט האָט זי זיך ערשט אָוונטצייט. נאָך אַטאָג געגאַנגען לאַבוד... וואָס האָט עס אייגנטלעך פאַר אַ באַדייטונג! דער טאָג פלעגט זיך ביי איר ערשט אָנהויבן ביי נאַכט. ווען דער באַרקאַז און די צופעליקע באַגעגענישן האָבן פאַרטויבט אירע

געדאַנקן מכח דער אייביקער פראַגע – „צו וואָס ?" און ווען זי האָט זיך ווידער געהאַלטן פאַר אַ לעבעדיקע.

מאָניקע, וואָס פריהער פלעגט זי זיך אָנטאָן אין פערלויף פון עטלעכע מינוט. האָט זיך איצט פאַרנומען מיט איר טואַלעט גאַנצע שעהן, מיטאָק פלעגט זי געוויינלעך עסן אַרום זייגער ניין אין אָוונט.

עס האָט געשלאָגן אַכט, און פלוצלינג האָט זי דערהערט אַ קלונג אויף די טרעפּ. זי איז געבליבן אַ טויטע; אויף די פינגער פון דער אויפגעהויבענער האַנט איז נאָך געלעגן די שמינקע, מיט וועלכער זי האָט געוואָלט אָפּפרישן איר בלייכן געזיכט... „זאַבעטע" זי איז שוין דאָ... „אוי, האָב איך זיך היינט פאַרשפּעטיקט" !

– לעדי ספּרינגפילד, – האָט געמאָלדן די שטוב-מיידל.

– קום אַריין ! – האָט מאָניקע אויסגעשריגן דערזעענדיק אין שפּיגל זאַבעטן, איר אַמאָליקע בעסטע חברטע – די לעבעדיקע דערינערונג אין די גליקלעכע יוגענט-טעג. אַ הויכע, אַ שלאַנקע – האָט לעדי ספּרינגפילד, – נישט קוקנדיק אויף איר מער ווי נישט צניעותדיקן טואַלעט – אויסגעזען אין מאָניקעס אויגן דיזעלבע עליזאַבעטאַ מער, זי האָט זיך לגמרי נישט פאַרענדערט... אויף איר געזיכט איז געלעגן דערזעלבער שטיפערישער און פראָבלע-מאַטישער אויסדרוק, וועגן וועלכן די מומע סילוועסטראַ פלעגט זאָגן: — זאַבעטא – דאָס איז אַ שטיינערנע מצבה אויף אַ באַגראָ-בענעם סוד".

נישט אויסדרייענדיק זיך, האָט איר מאָניקע אינטערגעשטעלט דעם האַלדז:

– קוש אָבער באַשמוץ מיר נישט מיט די ליפּן פּאָמאַדע.

– איך נוץ טריקענע, וואָס שמוצט נישט, – האָט זיך זאַבעטע צעלאַכט. אָבער ווי שעמסטו זיך נישט ! נאָך אין דעם העמד!

מיט אַ רויִקער באַוועגונג האָט מאָניקע דאָס לעצטע מאָל אונטערגעפּירט די אויגן:

איך בין תּיכּף פאַרטיק! שוין אין די זאָקן!

זי האָט זיך אַ הויבגעטאָן. אונטערן לייכטן קומאַנאַ האָט זי מער נישט געטראָגן ווי אַ קורצע קאָמבינעזאָן. לעדי ספּרינגפילד האָט געקוקט אויף איר מיט אַנטציקונג:

– ווי שיין דו ביסט געוואָרן!... אין זיך רויטלענדיק האָט זי צוגעגעבן, – אָבער דו ביסט פריער אויך געווען שיין!...

קוקענדיק אויף דער אויסגעטאָנענער מאָניקע האָט זי זיך דערמאַנט אין יענעם ווייטן, הייסן אָוונט, ווען אין דער לופט האָט זיך געטראָגן אַ שטורם... מעכאַניש האָט זי אויסגעשטרעקט די האַנט אין אָנגערירט מאָניקעס דעקאָלטירטן ביוסט... רויט ווערענדיק אונטער דער שמינקע, האָט מאָניקע פאַרשעמט אין צאַרט געפליסטערט דיזעלביקע ווערטער, וואָס האָבן דאַן אין יענעם אָוונט, אַזוי שטרענג געקלונגען אין איר מויל:

– הער אויף! וואָס איז מיט דיר!

דער אומצוויייזיידיקער שמייכל האָט דאָס מאָל לגמרי פאַרווישט די פּראָבלעמאַטישקייט פון זאַבעטע׳ס שטיפערישן געזיכט.

– מאָניקע האָט אָנגעהויבן לאַכן:

– און דו שעמסט זיך גאָר נישט?...

לעדי ספּרינגפילד האָט אַנטשידן אַ שאָקעלגעטאָן מיטן קאָפּ. פאַרוואָס עפּעס דאַרף זי זיך שעמען? איר מאַן איז צו שטאַרק געווען פאַרנומען מיט די מלוכה-אָנגעלעגנהייטן, ער זאָל צייט האָבן צו קלערן מכּח ליבע... ער האָט איר צוגע- שטעלט צוויי קינדער פונקט ווי ער זאָל האָבן פאַר- פלאַנצט צוויי בוימער. זייער דערציונג? איצט זענען זיי אין קינדער-צימער, שפּעטער וועלן זיי זיין אין שולע... ספּיריטיזם, טעאָזאָפיע – דאָס זענען נאַטירלעך, זייער שיינע זאַכן אָבער

בלויז פאַר דער נשמה... אָבער לעדי יספרינגפילד פלעגט אויך נישט פאַרגעסן אָן גוף... אין וואָס פאַר אַ גוף קאָן דען זיין פראכטפולער פון אַ שיינעם פרויען-קערפּער? מאָניקע, די לאַנג געגלוסטע מאָניקע, האָט ווי אין פריערדיקע צייטן — פאַרנומען דעם אויבנאָן ביי איר אין האַרצן....

די חברטעס האָבן פריילעך אָפּגעמיטאָקט אין אַ קליינעם רעסטאָראַנדל, אויף וועלכן הוטיע האָט גינעט׳ן אָנגעוויזן. בלויז עטלעכע, פאַרטרויטע, האָבן בכלל געוווסט .מכח זיין עקסיסטענץ. עקזאָטישע, שאַרפע שפייזן געווירצט מיט טערקישן פעפער האָבן אַרויסגערופען אַ שטאַרקן דורשט. זיי האָבן אויסגעטרונקען טרוקענעם, געפּרווירענעם שאַמפּאַניער-ווין און זענען פריילעך געוואָרן, זיך געכוכעט ווי קליינע מיידלאַך. לעדי ספּרינגפילד האָט זיך שטאַרק באַמיט איבערצושיידן מאָניקען אויף איר גלויבן; אָבער איר דרשה וועגן עולם הבא איז נישט געווען לויט מאָניקעס געשמאַק! ניין, ניין! און נאָך אַ מאָל ניין!... וואָס דו זאָלסט נישט ריידן — זענען מיר נישט מער ווי אַ סומע, אַ קוואַנטום אַטאָמען, אַ שטאָף וואָס האָט אין משך פון אַ פילטויזנטיאָריקער עוואָלוציע געשאַפן אַ נשמה, ווי די בלום שאַפט דעם פאַרמאַט... די נשמה אָבער, ווי דער ריח פון בלום, שטאַרבט צוזאַמען מיט׳ן שטאָף...

— אָ! דאָס איז אפיקורסות, גאָטלעסטערונג!

— ניין, דאָס איז פולשטענדיק ראַציאָנאַל, דער גייסט לעבט אייביק בלויז אין די קולטור — און קונסט-שאַפונגען, וועלכע בלייבן נאָכן טויט פון זייערע שעפער. עולם-הבא — נישט מער ווי אַ כומעריע — אַ פאַנטאַזיע — השארת הנפש, נשמה-וואַנדלונגען — בלויז אַנ׳אַבסורד, אַ פּראָדוקט פון קראַנקע פאַנטאַזיעס!... ווען דיינע גייסטער זאָלן האָבן אַ טראָפּן געזונטן פאַרשטאַנד וואָלט קיין איינער פון זיי נישט צוריק געקומען אויף דער

מיאוסער וועלט. זיי וואָלטן אייביק בלייבן דאָרט, ווו זיי זענען מגולגל געוואָרן.

מאַניקע האָט, לאַכנדיק, אָנגעוויזן אויפן עסן וואָס עס האָט זיי דערלאַנגט דער שוואַרצער קעלנער.

— וואָס, אין דאָזיקן קרויט זיצן אויך דיינע גייסטער? שוין צייט דו זאָלסט אָוועקוואַרפן דיינע נאַרישקייטן — קיין גייסטער עקסיסטירען בכלל נישט. עס זענען פאַראַן בלויז אומבאַגרייפלעכע קרעפטן וואָס באַוועגן אונזער פאַרשטאַנד און אונזערע געפילן.

— יאָ, אָבער דידאָזיקע קרעפטן זענען איבערנאַטירלעכע.

— ניין, דורכאויס נישט די סאַמע נאַטירלעכסטע, נאָר לעת־עתה נאָך נישט אַנדעקטע. מיט דער צייט וועט מען זיי אויך אַנדעקן. אָט האָבן מיר דאָך ערשט נישט לאַנג אָנגעהויבן שטודירן די סודות פון וואַרעמקייט און עלעקטריציטעט...

— וואַרט נאָר, און די טעלעפאַטיע *)? און דאָס פאָרויסזען? און דאָס פאָרויסזאָגן פון לגמרי אומדערוואַרטע געשעענישן? דאָס איז שוין פעסטגעשטעלט דורך אומבאַשטרייטבאַרע פאַקטן און וויסנשאַפטלעכע פאָרשונגען. און די גייסטער־פאָטאָגראַפירונג? מיט וואָס זאָל מען דאָס אַלץ דערקלערן? אויב נישט מיט דער באַטייליקונג פון יענערזייטיקע קרעפטן אי מענטשלעכע, אי געט־לעכע גלייכצייטיק? לעדי ספרינגפילד האָט אַזוי שטאַרק אַ קלאַפּ געטאָן מיט'ן מעסער אין טיש, אַז דער דער קעלנער איז צוגעלאָפן.

— אַהאַ! האָט זיך מאַניקע צעלאַכט, — דער טיש האָט אָנגעהויבן ריידן און אָט איז דער גייסט! פון אַנשטענדיקייט וועגן האָט זי באַשטעלט אַ פלאַש שאַמפּאַניער:

— נו, קיין בייז נישט, וועלן מיר נאָך אַ ביסל טרינקען!

יאָ, האָט זיך צעלאַכט די ספּיריטיסטיי, — און דאַן וועט

---

*) „היפּנאָז".

זיך שוין דער טיש אַליין דרייען! איך בין גאָר נישט אַזוי נאַאיוו, אַז איך זאָל גלויבן אין יעדן אַבסורד, איך בין אָבער פעסט איבערצייגט, אַז אונזער גייסט שטאַרבט נישט צוזאַמען מיט׳ן שטאָף. זייערע אַסטראַלעס (אומזיכטבאַרע) קערפּערס צושיטן זיך איבערן וועלט-שטח און נעמען אָן כסדר נייע פאָרמען. אָט אַזוי קלונגט, לויטן ווילן פון שעפער, דער האַרמאָנישער ריטם פון אין-סוף, פון אומענדלעכן.

לעדי ספּרינגפילד׳ס שטים האָט אַזוי ליידנשאַפטלעך געציטערט, אַז זי האָט אַקצענטירט יעדס וואָרט.

— גאָט! — האָט מאָניקע אויסגעשריגן. דער חברטעס פּראָזעלאָגיע, וואָס זי האָט איר געהאַלטן פאַר אַן׳איבערצייגטע מאַטעריאַליסטן, האָט איר שטאַרק אַמוזירט... — וואָס פאַר אַ גאָט?... דער גאָט פון קריג? און וואָס פאַר אַ פעל וועט ער, למשל, אָנטאָן — נו, לאָמיר זאָגן, כאָטש די נשמה פון ווילהעלם דעם צווייטן?... מיר ווילט זיך פשוט לאַכן פון דיין השארת-הנפש און גייסטער-וואַנדלונגען!

כאָטש מאָניקע האָט זיך כלומרשט אויך פאַראינטערעסירט מיטן וכוח, אָבער דאָך האָט אין אירע ווערטער געקלונגען עפּעס אַ מין טיפע, אינערלעכע מידקייט:

— אַרום און איבער אונז — די פינצטערע נאַכט פון שטאָף. אינזערע לעבנס זענען נישט מער ווי בלאָנדזשענדיקע פייערלאַך, וואָס ווערן שפּורלאָז פאַרשוווּנדן און דאָס איז אַלץ!... און בינו לבינו — גלאַנצט ביי מיר די נאָז...

זי האָט,זיך צוגעפּודערט. לעדי ספּרינגפילד האָט שווייגנדיק אַרויסגענומען פון אַ זילבענעם ציגאַרען-טאַש אַ טערקישן פּאַפּיראָס דער לאָקיי האָט צוגעטראָגן שוועבעלאַך.

— איך דאַנק, האָט זי געזאָגט דעם לאָקיי. — איך האָב קרענקונג פון דיר, מיין טייערע, דו וויצלסט זיך, אָבער פון דיינע וויצן שפּירט זיך אַ טיפער שמערץ. — יאָ! איך האָב עס פאַרשטאַנען...

אָבער וואָס טויג דער יאוש? עס האָט לגמרי קיין זין נישט...

מאָניקע האָט געקוועטשט מיט די באַרקעס און דערלאַנגט דאָס גלאָז:

— דאָס לעבן!... לאָמיר בעסער וועגן דעם נישט ריידן... עס זענען פאַראַן מענטשן, וועלכע זענען גרייט זיך צו דערטרינקען אין אַ שפּיי, איך וויל שוין בעסער — אין שאַמפּאַניער!

— זי האָט אויסגעטרונקען דאָס גלאָז מיט איין צי.

זאַבעטע, צוריקנדיק נעגטער איר שטול, האָט צערטלעך געפּליסטערט:

— די מענער קאָנען נישט געבן די פרויען קיין גליק... זיי קלערן נאָר וועגן זיך.

— ווי אַ מאָל! — האָט מאָניקע געענטפערט. — גינעטע, למשל, האָט מיר נעכטן דער ציילט וועגן איר מאַן לגמרי עפּעס אַנדערש!...

די ענגלענדערין האָט זיך שטאַרק געקאָכט:

— נו, זי איז דאָך פּשוט אַ דבר־אחר! הער הוטיען׳ס שם, די פּערמאַנענטע טעמע פון די הומאָריסטישע צייטשריפטן, האָט געקלונגען ווייט איבער די גרעניצן פון די רעסטאָראַנען „מאַקסים״ און „אירען״ און האָט זיך געלאָזט הערן אפילו אין ענגלאַנד. לאָרד ספּרינגפילד, באַגעגנדיק זיך מיטן מיניסטער אויף פּאָליטישע קאָנפערענצן און פאַרפירט דורך זיין באַשיידענעם אויסזען, האָט בשום אופן נישט געגלויבט אין דידאָזיקע אַלע פּליאָטיקעס. די לעדי האָט אָבער געהאַט ריכטיקערע ידיעות. בנוגע הערהוטיע איז ביי איר נישט געווען קיין שום ספק, מחמת גינעטע האָט פאַר איר אויסגעגאָסן דאָס גאַנצע האַרץ. וועגן די געוווינהייטן פון הער מיניסטער האָט זי בכלל צו דערציילן אויף רעכטס און אויף לינקס.

— באַלד וועסטו זיך זען מיט גינעטן, האָט מאָניקע געזאָגט.

— אָט איז זי טאַקע!

אַ באַל־פּעלערינע אויף די באַרקעס האָט די פרוי־מיניסטער

אריינגערוקט אין טיר איר לוסטיקן מאַט'ן פּנים'ל. מיט אַ זשעסט האָבן איר די חברטעס אָנגעוויזן אויף זייער טיש. און זי, שטאָלץ אויף איר גרויסאַרטיקן טואַלעט, איז פֿייערלעך און מיט פֿעסטע טריט דורכגעגאַנגען דורכן זאַל. דער רעסטאָראַן איז שוין כּמעט געווען ליידיק. די ווירטין, האָט אין אַ ווינקעל געשפּילט אין קאָרטן מיט איינער פֿון אירע חברטעס: דער שוואַרצאַרביקער לאָקיי האָט זיך אַרומגעדרייט אָן אַ שטאָך מלאכה. אויף זיין בראָנזענעם פּרצוף האָט מען נישט געמערקט קיין שום התפּעלות, כאָטש ער האָט גינעטן תּיכּף דערקענט. איז געווען... דיזעלביקע „פּריילן" וועלכע האָט אים בשותּפות מיט נאָך „אַ פּריילן" און עפּעס אַנ'עלעגאַנטן הערן איין מאָל אַוועקגערויבט פֿון קאַפּע ד' אַנו, ווו ער האָט דעמאָלט געדינט. דעם נעגערס באַהאַלטענער שמייכל און זיין צווייַדייטיקער בליק האָבן דערמאָנט גינעטן אָן יענעם פּאַרפּאַל און אָן דער גאַנצער מעשה, וואָס עס איז דאַן געשען... געווען איז עס אין אַטעליע פֿון טעסיל מעער!... דער אומגעהייער גרויסער שוואַרצער טייוול — דער סדומניק האָט באַהערשט די לאַגע, און זי מיט מישעל ד' אַנטרעג זענען געווען עדות און די מיטהעלפּערינס...

מיט אַ בליק האָט זי דעם נעגער געהייסן שווייגן, און די חברטעס פֿאַרגעלייגט תּיכּף זיך אָפּצוטראָגן.

— מ'וואַרט אויף אונז אין אַנ'אויטאָ...

לעדי ספּרינגפילד האָט אַ פֿרעגעטאָן:

— ווער?

— מאַקס דע לאָם און מישעל...

— ווּהין פֿאָרן זיי דען?

גינעטע האָט סודותפֿול צוגעלייגט אַ פֿינגער צו די ליפּן. — וועסט שוין זען! מאָמענטאַל איז איר איינגעפֿאַלן אַ נייע המצאה, אַ פֿרישער וואַריאַנט. זאָגעטע אָנשטאָט דעם ברודער, מאַקס און דער נעגער — זייערע צוקונפֿטיקע ראָלעס האָט זי נישט איינ-

בעטיילט, זיך פאַרלאָזנדיק אויף דער פאַנטאַזיע פון די פאַרטנערן. היינט, נאָכן עצהן זיך מיטן מאַן, וועלכער פלעגט איר בלויז אונטער דער באַדינגונג פון פולשטענדיקער אָפנהערציקייט געבן די פולסטע פרייהייט, – האָט זי באַשלאָסן צו פּרוּוון אַ נייעם אָרט.

דער געוועזענער מיניסטער (נאָכן פייערלעכן מיטאָק ביי אַניקען איז פערטו'ס קאַבינעט געפאַלן) פלעגט זיך אָפטמאָל אויך באַטייליקן אין דידאָזיקע פייערלעכקייטן. און קוים איז ער נישט געווען אָנוועזנד, – האָט ער תמיד געפאָדערט אַ גאַנץ גענויעם באַריכט, אויב נישט וואָלט מען אים דאָך לגמרי רעזולטאַטלאָז געשמיסן ביי „אירען"... אויף אַזאַ אופן האָט הוטיע, – דער שטערן פון פּראָגרעס – זיך באַמיט צו דערווערבן די רעפּוטאַציע פון אַ פּראָמינענטער פּערזענלעכקייט.

...– אויף די הינטערשטע פלעצער! – האָט גינעטע קאָמאַנדעוועט אונטערשטופנדיק לעדי ספּרינגפילד. מאַקס דע לאַם האָט זיך אויפגעשטעלט כדי צו באַגריסן די דאַמען.

– זעצט זיך מאַקס, מישעל ביי אייך אויף די קני און מאַניקע ביי זאַבעטען! און איך אין מיטען... – זי האָט אָנגעגעבן דעם שאָפער די אַדרעס, און לעדי ספּרינגפילד האָט אַ פרעג געטאָן:

– אָבער אַניקע וואַרט דאָך אויף אונז!

– איר מיינט אַזוי? – האָט מישעל אונטערגעלאַכט. פאַר איר עקסיסטירט איצט נישט קיין זאַך אויף דער וועלט אויסער די אָפּיום-פּיפּקע.

– אַ גרויסער שאָד, – האָט באַמערקט מאַקס דע לאַם. – זי האָטווירקלעך געהאַט טאַלאַנט. ער האָט שאַרף פאַראורטיילט אַניקען פאַר דערדאָזיקער שוואַכקייט, וואָס האָט ביסלעכווייז אָפּגעטויט אין איר די גרויסע קינסטלערן און דערפירט צום פולשטענדיקן אונטערגאַנג. ער אָבער האָט מיט פאַרזיכט רעגולירט

זיין לעבן ווי אַ מאַשין. לויט זיין מיינונג מוז זיך די ליבע און דער געניוס אונטערוואַרפן דער ווילנס־קראַפט. לכל זמן, אַלץ איז גוט אין דער צייט. צו דרייסיק יאָר איז ער שוין געווען דער פאָרזיצער אין קלוב, פאַר ליטעראַרישע קריטיק און אַ קאַנדידאַט אין דער פראַנצויזישער אַקאַדעמיע. מאָניקע האָט לגמרי נישט געטראַכט, — זי איז ווי פאַרשכורט געוואָרן פון טרייסלענדיקן אויטאָ און פון זאַבעטע'ס באַרוענדיקע אָרעמס... זי האָט זיך דערמאַנט אָן דער וויטער קינדהייט, בעת זאַבעטע איז געווען איר עלטערע שוועסטער. דאָס אַלץ האָט זיך צונויפגעמישט מיט עפּעס לחלוטין נייע עמאָציעס...

אין „אַלימפּיע" האָט זייער דערשיינען אין די ערשטע רייען אַרויסגערופן אַן'אמתע סענסאַציע. דער גאַנצער זאַל האָט אויף זיי געקוקט און דעריבער האָבן זיי זיך געשפּירט אַ ביסל אומבאַקוועם. אַ ריידנדיקער ים־חזיר, אַ זינגערין וואָס האָט אימיטירט דאַמיע'ן א. אַ. וו. — דאָס אַלץ האָט זיי באַלד דערעסן און דער גאַנצער עולם האָט זיך דעריבער אָנגעכאַפּט אָן גינעטעס פאָרשלאַג.

— אפשר זאָלן מיר זיך גאָר אָפּטראָגן פון דאַנען ?

ביים אַרויסגאַנג פון טעאַטער איז לעדי ספּרינגפילד געווען שטאַרק איבעראַשט, אַז מ'האָט איר אַריינגעזעצט אין אַ טאַקסי. דער שאָפער, וואָס מאַקס דע לאַם האָט אים גוט באַצאָלט, האָט איינגעוויליקט אַריינעמען זיי אַלע. — גינעטע האָט דערקלערט :

— איך האָב אָפּגעשיקט מיין אויטאָ און געהייסן איבערגעבן, אַז מישעל וועט אונז אָפּפירן... די שאָפערן טאָרן נישט וויסן אַז מיר פאָרן אין אַן „אַנשטאַלט"... ! לעדי ספּרינגפילד, נישט פאַרשטייענדיק האָט איבערגעפרעגט : — וווהין ?... גינעטע האָט זיך צולאַכט און אַראָפּשלינגענדיק דאָס וואָרט „קלאָאַק" *) האָט

*) קלאַאַק — די ווערטלעכע איבערזעצונג : „מיסטקאַסטן".

די איבערזעצערין

זי בלויז פאַרשטאַרקט. לעדי ספרינגפילד׳ס איבעראַשונג, בעת זי האָט צוגעגעבן:

– נו, יאָ! אין אַ קליאַק!

– אין אַ קליאַק? וואָס איז עס אַזוינס?

גינעטאַ האָט ווידער אַ מאָל אויסגעשאָסן מיט אַ געלעכטער...

– נו... אין אַנ׳עפּנטלעכע הויז אויב דו פאַרשטייסט נישט קיין פראַנצויזש...

אַ! האָט לעדי ספרינגפילד אויסגעשריגן מיט אַזאַ אויפריכטיקער עמפּערונג, אַז אַלע איבעריקע האָבן זיך געהאַלטן ביי די זייטן פון געלעכטער.

– נו, איז וואָס ווערסטו דאָ אַזוי, נתפּעל! האָט גינעטאַ געפרעגט, – דאָס איז דער איינציקער אָרט וווּ מ׳קאָן אַביסל פאַרברענגען. – מ׳דאַרף זיך נישט מאַסקירן, נישט זשענירן. פולשטענדיקע פרייהייט... אין רעיעלע סחורה, נישט קיין אָפּגענאַרטע. זאַבעטע האָט זיך אויסגעדרייט צו מאָניקען און אַנטשלאָסן געזאָגט:

– לאָמיר אַוועקפאָרן!

נאָר יענע האָט געפּליסטערט:

– בלייב, ס׳אַר אַ נאַר דו ביסט!

לעדי ספרינגפילד האָט געלאָזן אין גאַנג איר לעצטן אַרגומענט!

– און אַז מ׳וועט אונז דערקענען?

זי האָט געדריקט די האַנט פון איר חברטע:

– קום! מיר וועלן זיך גוט אַמוזירן.

לעדי ספרינגפילד האָט נאָך געפּרוווט פּראָטעסטירן.

– און אַז מ׳וועט אונז דערקענען?

– דאָס איז אוממעגלעך – האָט איר איבערגעהאַקט, מאַקס וועלכער האָט שוין פון אין דערפרי אָן צוזאַמען מיט מישלען בעוווסט פון גינעטעס פּלענער.

– ראשית קאָן אונז דאָרט קיינער נישט דערקענען, מחמת קיינער קען אונז נישט. שנית וועט אונז דאָרט קיינער נישט זען... און ענדלעך (ער האָט געמאַכט אַ זשעסט פול איידלמוט) עס איז פאַראַן אַ פּראָפעסיאָנעלער סוד...

זאַבעטע האָט זיך אונטערגעגעבן.

– לכל הדעות, האָט זי געזאָגט דראָענדיק גינעטען מיטן פינגער, – ווייל איך האָפן, אַז דיין מאַן...

– זיי רויק פריער ווי איינס אַ זייגער וועט ער נישט זיין צוריק. ער דאַרף נאָך מיר קומען עפּעס נאָך אַ באַנקעט... ביז יענער צייט וועל איך אַוועקפאָרען!

– ער איז נישט אַזוי צודריגנלעך!...

– מיר זענען שוין צוגעפאָרן!...

דער טאַקסאָמעטער האָט זיך אָפּגעשטעלט מיט עטלעכע הייזער פריער פאַר דער רויטער לאַמטערנע, דעם ספּעציעלען, פאַרהעלט-ניסמעסיק באַשיידענער צייכן פון אַרום און פאַרמאַכטן בנין. מאַקס דע לאַם האָט אָנגעקלונגען און איז צוגעטרעטן צו די אונטערהאַנדלונגען. די פאַרוואַלטערין האָט געגעבן דירעקטיוון, עס האָבן זיך דערהערט טריט אויף די טרעפּ. אַ קלאַפּן מיט די טירן. נאָכגייענדיק דער דיקער פאַרוואַלטערין, זענען אַלע פיר אַרויף אין דער הויך, שפּירנדיק זיך אַ ביסל אומבאַקוועם, פּונקט ווי דידאָזיקע ווענט זאָלן האָבן אויגן. מאַקס, אַ רויקער און אַ זיכערער, איז געגאַנגען דער לעצטער. פריי אָפּגעטעמט האָבן זיי ערשט נאָך דעם ווי מ'האָט זיי אַריינגעפירט אין גרויסן טערקישן צימער, ווייל דער שפּיגל-זאַל איז געווען באַזעצט. דאָס איז געווען אַ גרויסער גאַסט-צימער מעבלירט אין טערקישן סטיל פון קלישי-באַזאַר. די קאָלירטע לאָמפּן אין די ווינקלען האָבן געוואָרפן אַ מין סודותפולן שיין אויף די טונקעלע טאַפּעטן די אומגעהייער גרויסע זאָפע מיט אַ גאַנצן באַרג קישנס, איז געווען אַזוי טיף, אַז אויף איר האָבן פריי געקאָנט ליגן אין דער בריים

עטלעכע מעוטשן. דערלאַנגענדיק דעם אומפאַרמיידלעכן שאַמפּאַניער, האָט די פאַרוואַלטערין געפרעגט מכּח די ווייטערדיקע באַשטעלונגען; ברונעטקעס אָדער בלאָנדינקעס? זי אַליין האָט, ווי עס פירט זיך, פאָרגעשלאָגן אַ נעגערין. אָבער מאַקס האָט זיך אָפּגעזאָגט, און גינעטע האָט לויט דער עצה פון דער פאַרוואַלטערין אויסגעקליבן אירמען, — אַ פלאָמאַנדערין אין גינעטע — קאַרמגען, — אַן׳אמתע שפּאַניערין, פון סעווילע! זאַבעטע און מאָניקע, נישט פאַראינטערעסירט מיט דער וואַל, האָבן זיך אויסגעצויגן ווי גרויס זיי זענען אויפן זאָפע אַלס צושויערינס, מיט פאַרלייגטע הענט איבערן קאָפּ.

לעדי ספּרינגפילד, אָנגעשפּאַרט אויף די קושנס, האָט פון הינטער מאָניקעס שולטערן נאָכגעקוקט יעדער באַוועגונג.

אירמעס וווּנדערבאַרע שיינקייט און קאַרמענס נערוועזע עלעגאַנץ, וועלכע זענען אַריין זיך פאַרבויגנדיק, אָנגעטאָן אין לייכטע פעניואַרן, און זיך גלייך געוואָרפן צו זייערע פיס, האָבן שטאַרק נושא חן געווען אין לעדי ספּרונגפילד׳ס אויגן פון אַ גרויסן מבין. די נאַקעטקייט פון די דאָזיקע מיידלאַך האָט זיי לגמרי באַפרייט פון אַלע סאָציאַלע קאָנווענציאָנעלע שקרים.

זיי האָבן זיך אומגעקערט צו דער חיהשער איינפאַכקייט און דער פרומיטיווער אונמיטעלבאַרקייט. אין טערקישן צימער זענען אַלע אויסער זאַבעטן געווען אַנטבלויזט! גינעטע, מישעל און מאַקס האָבן פונאַנדער געוואָרפן איבערן צימער די מלבושים וואָס האָבן זיי געשטערט. זאַבעטע אַ שטאַרק אויפגערייצטע האָט נאָכגעקוקט זייערע שפּילערייען; און די אַנטבלויזטע קערפּערס, וואָס זענען געווען צונויפגעפלאָכטן אין אַ צוזאַמענגעדרייטן בלומען-קראַנץ — — — — — — — — — — — — — — — — —

— —

מאָניקע האָט זיך גלייך אויסגעניכטערט פון איר שכרות. אומעטיס האט זי געקוקט אויף זאַבעטן די אויפרעקונג פון אַ נעאָפיטין!

וויפיל מאָל האָט מאָניקע גופא. אין אַזעלכע מקומות, מיט אַזוינע פרויען זיך געפרווט געפינען אַ גענוס! מישעל, גינעטע, אַנ׳אַנדער קאַרמען, אדער אַנ׳אַנדער אירמע – אַלע זענען זיי געווען נישט מער ווי אויטאָמאַטן, ווי וואַקס־פיגורן און סוף כל סוף האָבן זיי ארויסגערופן אַנ׳עקל און נישט געגעבן די געהעריקע באַפרידיקונג.

די שטיקנדע היץ אין צימער, אַ געפיל פון מידקייט און אומענדלעכער פוילקייט, האָבן איר ממש פאַרוואַנדלט אין אַ מאָנעקען און צוגעשמיד צו דער זאָפע בעת איר האָט זיך פראָסט פשוט געגלוסט אַנטלויפן פון דאַנען וווהין די אויגען וועלן איר טראָגן.

עפעס אַ געזיכט האָט זיך איבער איר אַראָפּגעבויגן. דאָס איז געווען זאַבעטע, וואָס אין אירע אויגן האָט זי הכנעהדיק געלייענט אַנ׳אומבאַזיגבאַרן גלוסטן — — — — — — — — — — —
— —

אין דעם אָוונט האָט זאַבעטע אָפּגענומען ביי מאָניקען – ביי דער אומבאַפלעקטער, ליכטיקער מאָניקען פון יער – דאָס לעצטע ריינע בילד פון איר פאַרגאַנגענהייט.

VI

אין עטלעכע טעג אַרום איז זאַבעטע אַוועק געפאָרן קיין לאָנדאָן אַנטייל צו נעמען אין אַ גרויסן באַל אין בוקינגהעמער פאַלאַץ לכבוד דער פרינצעסין מאַריע׳ס חתונה. מאָניקע איז אַוועק אין לובר־מוזיי, אין זאַל פון דיעלפואַ׳ס קאָלעקציעס, ווי זי האָט געהאַט אַנ׳אומערוואַרטע באַגעגעניש זי איז אַוועק אין מוזיי אין דער האָפנונג זיך אָפּצוטרייסלען פון דער כסדר וואַקסנדיקער נערוואָזיטעט און געפונען דאָרט אַ מאָטיוו פאַר „סאַרדאַנאַפּאַל״ – פערנאַן דיוססאַל׳ס אַ פיעסע פון באַבילאָנישן

לעבן, צו דער דעקאָראַציע אין דריטן אַקט — אַ טעראַסע, וואָס גייט אַרויס אויפֿן טייך עפּראַט האָבן געפֿעלט צייכענונגען צווישן צוויי קאַלאַנאַדעס.

די פֿאַרבן און האַפּט, וואָס פּריילן קלער האָט צוגעקליבן האָבן אינגאַנצן באַפֿרידיקט דעם אַלטן מחבר, זענען אָבער נישט געפֿעלן געוואָרן עדגאַר לער׳ן, וועלכער איז געווען דער אייגנטלעכער אונטערנעמער... די מידע מאָניקע איז געשטאַנען לעם די באַפֿליגלטע אָקסן און גיגאַנטישע פֿאַרצירונגען פֿאַרזונקען אין געדאַנקען וועגן די אונטערגעגאַנגענע קולטורן און דער אומנוצלעכקייט פֿון איר אַרבעט, בעת עפּעס אַ באַזוכער האָט זיך אָפּגעשטעלט עטלעכע טריט פֿון איר, כּדי בעסער צו באַטראַכטן די דעטיילן פֿון דער אַרכיטעקטור. ער האָט זיך אויסגעדרייט, זייערע בליקן האָבן זיך באַגעגנט. נאָך דעם, ווי ער האָט איר געגריסט, האָט מאָניקע אין אים דערקענט זשאָרזש בלאַנשע... זיך אויסבאַהאַלטן פֿון אים האָט זי שוין נישט געקאָנט!...

נאָך זייער אומפֿאַרגעסלעכער באַגעגעניש ביים פּראָפֿעסאָר וויניאַבאָס, האָט זי אים געזען נאָך אַ צוויי, דריי מאָל: — איין מאָל אויף מעדיטצי־גאַס 111, זייענדיק קעגן אים פּיינלעך געשטומט, האָט זי מיט אים אפֿילו ריידן נישט געוואָלט; דערנאָך אין וואַקרעססאַן ביי פּרוי אַמבראַ, אָבער דאָ האָט זי זיך שוין צו אים באַצויגן אַ סך סימפּאַטישער. בלאַנשע, באַשטימט אַלס פּראָפֿעסאָר אין ווערסאַלער ליציי, וווהין ער איז אריינגעפֿאַלן דירעקט פֿון קאַהאָר, נאָכדעם ווי ער האָט אַרויסגעלאָזן זיין מערקווירדיק בוך וועגן פּעדאַגאָגען — איז געקומען אין „גרינעם הייזל“ נאָך מאַטעריאַל פֿאַר זיין אַרטיקל מכּוח אָפּדאַכלאָזע קינדער. ער איז אומבאַדינגט געווען אַ גוטער און קלוגער מענטש. אָבער זי האָט אים בשום אופֿן נישט געקאָנט מוחל זיין זיין דורכדרינגלעכע וויטזיכטיקייט.

ווי תּמיד, איז ער אויך איצט געווען זייער העפֿלעך אין

מיטן שמייכלדיקן געזיכט האָט ער אויסגעזען ווי אַ בישאָף.

אין אַ גאַנץ איידעלער פאָרם האָט ער זיך נאָכגעפרעגט וועגן איר אַרבעט און גראַטולירט מיטן גרויסן דערפאָלג. זי האָט אים געענטפערט מיט אַזאַ אויפריכטיקער באַשיידנקייט, אַז ער האָט איר מיט פאַרוואונדערונג אָנגעקוקט. איר פריערדיקע בלענדנדע געזיכטס-פאַרב האָט אָנגעוואָרן די פרישקייט. אונטער די אויסגעלאָשענע אויגן זענען געווען שוואַרצע קרייזן. דער קנייטש ביי איר שיינעם מויל האָט איר צוגעגעבן אַ שטרייבגן אויסדרוק...

מאָניקע האָט באַמערקט זיין פאַרוואונדערונג. זי האָט פאַרשטאַנען, אַז דורך פרוי אַמבראַ ווייסט ער וועגן איר זייער פיל. פאַרכאַפט פון אַ פלוצלינגער, ביטערע אָפנהערציקייט האָט זי געזאָגט:

– איר געפינט, אַז איך האָב זיך זייער געענדערט, יאָ?...
אָ, איך בעט אייך, וואָס ווייניקער פראַזן!... איר זענט גערעכט.
איך בין שוין מער נישט יענע יונגע מיידל, מיט וועלכער איר האָט אַ מאָל דיסקוטירט אויף דער טעמע וועגן חתונה האָבן!...

ער האָט תּופס געווען, אַז דאָס איז איר קראַנקער אָרט און האָט אַ זאָג געטאָן מיט אַ פלוצלינגער סימפּאַטיע:

– מאָניקע לערביע איז אַזוי אויך זייער שיין און דערצו נאָך שטאַרק באַרימט.

מאָניקע האָט נישט געענטפערט פאַרטיפט אין אירע זכרונות.
ער האָט צוגעגעבן, אָבער מיט אַ שטיקעל איראָניע:

– צי זענט איר איצט נישט גלייכגעשטעלט מיט די פעיִקסטע פון יענע מענער, וואָס איר האָט אַמאָל אַזוי שטאַרק באַקעמפט זייערע פּריווילעגיעס?

זי האָט געוואָלט אויסשרייען: „וואָס אינטערעסירן מיך די אַלע מעשיות אַז איך האָב צוליב דעם פאַרלוירן מיין לעבנס-ציל און בין געבליבן להלוטין איינזאַם". די וועלט האָט מיר

אזוי דערעסן, אַז איך האָב מער קיין לוסט און קיין קראַפט נישט קעגן עפּעס צו קעמפן!... דעם גרעסטן עקל שפּיר איך צו זיך גופא!" אָבער אָנווייזנדיק אויף די אומגעהייער גרויסע שטיינער האָט זי בלויז געזאָגט:

— גלייכהייט?... יאָ, ערשט אויף יענער וועלט! אין דער נירוואנע!... אָט וואָס עס קאָן אונז דינען אַלס מוסטער!... וואָס פאַר אַ חורבן!

דידאַזיקע צעוואָרפענע שטיינער האָבן באַנייט אין זייער זכרון די דורך יאָרטויזנטער צושטערטע טעמפּלען. ווי געשפּענסטער זענען אויפגעשטאַנען פאַר זייערע אויגן גאַנצע פעלקער בעת די דינאַסטיעס פון די אוראַלטע צייטן.

די געשיכטע האָט נישט אויפגעהערט זיך צו באַוועגן אין צייט און שטח...

די מאַסע איז געבאָרן געוואָרן, האָט געליטן און געשטאָרבן. און אָט וואָס פון דעם איז געבליבן: — זיילן, שטויב, טויטע שטיינער און די טוישנדע דערינערונג.

האַסטיק האָט זי אים דערלאַנגט די האַנט, איבער לאָזנדיק אים אַ פאַרטראַכטן

אַ פאַראינטערעסירטער האָט ער נאָכגעקוקט איר גראַציעזער פיגור, וועלכע האָט זיך דערווייטערט מיט שנעלע טריט... וואָס איז עס אַזוינס? אַמאַסקע פון גלייכגילטיקייט נישט צו פאַרדעקן די ליידן. און מיט פילאָזאָפישער רויקייט האָט ער פאָרטגעזעצט זיינע פאָרשונגען.

קומענדיק אַהיים אויף באַעטו-גאַס האָט מאַניקע געפּרוווט זיך נעמען צו דער אַרבעט. אָבער די בלייפעדער און דער פענזעל זענען איר געפאַלן פון די הענט.

נאָך דער אַרבעט האָט זי זיך נאָך געשפּירט מער אָפּגעשוואַכט... וואָס וואָלט געקאָנט איינשלינגען איר גאַנצע אויפמער-

קזאַמקייט? זי האָט געשפּירט אין זיך אַ גרויסן אויפשוווּנג פון ענערגיע און קראַפט אויף זיך אָפּצוגעבן וועלכער נישט איז אַרבעט מיט דער גאַנצער נשמה. און צווישן זיי זענען זאָגאַר געווען אַ סך לעבעדיקע: — און אינטערעסאַנטע למשל נעמען אין אירע הענט די אַנשטאַלט פון פרוי אַמבראַ און איר פאַרגרעסערן...

— „ווי גרויס זענען אומעטום די ליידן, וואָס מ'וואָלט געקאָנט מילדערן, וויפל גוטס קאָן מען אויפטאָן! האָט זי איינגעטענהט מיט זיך אַליין. — אָבער דער אַלטרואיזם איז מעגלעך בלויז דאַן ווען מ'קלערט נישט וועגן זיך... ווען מ'האַלט שוין ביי אַ יאָר פערציק ווי פרוי אַמבראַ". מאָניקע אָבער, זייענדיק יונג, האָט נישט אויפגעהערט צו קלערן בלויז וועגן זיך.

אָבער, די שלעכטע געוווינהייטן וואָס האָבן זיך ביי איר אַנטוויקלט אַ דאַנק איר פּראָפּעסיע צו פאַרגרעסערן דעם לוקסוס, האָבן איר אַריינגעצויגן אין זייער ווייכער, אָבער פעסטער נעץ.

זי האָט געהייסן ברענגען די צייכענונגען פון דער פאַר־בראַקירטער דעקאָראַציע און געפונען וווּנדערשיין זיירע צוגלפאַר־ביקן פאָן מיטן בעזאַץ פון פאַלשע נעמען (קמיעות) און אונקרוסטאַציעס. (האַלץ־שנוצערייען)

— וואָס פאַר אַנ'אידיאָט דער ל ע ר איז! איך מוז צופאָרן אין „וואָדעוויל", האָט זי געזאָגט דער פריילן קלער... אָנקוקן די פאַרטיקע דעקאָראַציעס... אפשר זאָל איך שוין פאָרן?

— היינט איז נישטאָ קיין רעפּעטיציע, פריילן. היינט איז דאָנערשטיק. אַ מאָרגן־פאָרשטעלונג...

— אַך, צום טייוול!... אויב אַזוי, טאָ ווייזט מיר דעם קאַרשקאַלירטן סאַמעט פאַר הער פלאַמבינאַ'ס אַרבעטס־קאַבינעט.

— מיר האָבן אים נאָך נישט באַקומען.

דערמיט האָט זיך מאָניקע באַנוגנט. אויף היינט איז גענוג...

זי האָט זיך אמת, היינט געזען ביי ריטצן מיט העלענע סיוז, וואָס האָט איר געוואָלט ברענגען גוטע קונים, אַ שוועדישע

יונג פּאָר פֿאָלק... אָבער דער געדאַנק וועגן דער מאַטעריעלער העפֿלעכקייט!... ניין, זי וועט זיך שוין באַגיין אָן דעם...

זי האָט זיך דערמאַנט אָן דעם קאַפּע מיט די קליינע טישלאַך, מיט דעם איינציקן מין צוקערגעבעקס, דער גודנער דזשאַזבאַנד און די נאַרישע פֿלוידערייען.

די געזעלשאַפֿט פֿון די אַלע העלענעס, גינעטעס און מישעלס — די מיניסטאָרן ווייבער די מאַרקיזינס און די פּשוטע בירגער־פֿרויען — אַלע זענען זיי געווען נישט בעסער און אפשר טאַקע ערגער פֿון וועלכער נישט איז קאַרמען אָדער אירמאַ — אַלע האָבן זיי ביי איר אַרויסגערופֿן אַ שרעקלעכן עקל.

זי האָט אָנגעטאָן דעם הוט מיטן זשאַקעט, וואָס זי האָט בסדר געטראָגן שוין עטלעכע טעג, אפֿילו אין אָוונט אויך. די לעצטע צייט האָט זי זיך בכלל כמעט נישט אינטערעסירט מיט איר טואַלעט. עס איז געווען פֿיל פּשוטער און באַקוועמער. אָפּגעשפּילעט די אַגראַפֿקע און דאָס קלייד איז גלייך אַרונטער־געפֿאַלן. אָניקע פֿלעגט איר העלפֿן אַרויפֿוואַרפֿן אויף זיך דעם קימאָנאַ און מאָמענטאַל האָט מען זיך גענומען צום רויכערן.

— איך וועל איר שוין זיכער געפֿונען ביים רויכערן — האָט זיך מאָניקע געטראַכט, — ווייל היינט האָט זי געזאָלט באַקומען אָפּיום. אַנ׳אויסגעצייכנטע פּיפּקע!... נישטאָ קיין בעסערע זאַך ווי דאָס!... אַנטשלאָסן צו גיין איז מאָניקע גאָר לעבעדיקער געוואָרן...

זי איז געווען אין אַזאַ צושטאַנד, אַז דער אָפּיום איז איר געווען נויטווענדיק ממש ווי די לופֿט צום אָטעמען.

זי האָט זיך שוין אָן דעם פּשוט נישט געקאָנט באַגיין. זי האָט אומבאַדינגט געמוזט איינאָטעמען אין זיך דעמדאָזיקן זיסן רויך, אַז נישט פֿלעגט זי זיך ווערגן, איר קערפּער פֿלעגט זיך באַגוסן מיט אַ קאַלטן שווייס. אָפּטמאָל האָט זי נאָך וואָכן לאַנגער שכרות אָנגעהויבן שפּירן דידאָזיקע סימפּטאָמאַטישע ליידן. מיט

דער גרעסטער אָנשטרענגונג האָט זי זיך באַמיט צו מאַכן די סעאַנסן זעלטענער.

דאָס מאָל אָבער האָט זי גענומען אַזעלכע גרויסע דאָזעס, אַז זי האָט געוואָלט בלויז איין זאַך, נעמען כסדר און אַלץ גרעסערע...

צי איז עס געווען שטומפּזיניקייט? ניין, פאַרניכטונג, בטול, די גרעסטע פאַראַכטונג צו אַלץ, וואָס שאַפט נישט קיין געניוס, וועלכן זי האָט געשפּירט שוין גלייך נאָך דער ערשטער פּופּקע, און נאָך דער צוואָנציקסטער האָט זי שוין ממש געשוועבט אין די הימלען.

ווי זי האָט עס ערוואַרט האָט זי געפונען אָניקען אין דער פינצטער אויסגעצויגן אויף די קישנס. דער קליינער לאָמפּ אויף אַ טאַץ מיט רויכער־מכשירים, האַלב פאַרהאָנגען מיט אַ זילבערנעם שמעטערלונג, האָט געוואָרפן אַ שוואַכן שיין. ער האָט אויסגעזען ווי אַ לעמפּל ביי אַ טרומנע.

— דאָס בין איך, האָט מאָניקע געזאָגט. ליג.

דאָס אַטעליע מיט זיינע טונקעלע טאַפּעטן, דער געדיכטער רויך האָט, נאָכ'ן העלן זונען־שיין, פון גאַס אויסגעזען פונקט ווי אַ קבר. אָבער אָניקע האָט תיכּף אַ דריי געטאָן דעם לאָמפּ און אַ רויטער שיין האָט באַלויכטן דאָס געזוכט פון דער ליגדיקער רויכערין און דעם ריטואַלן קאָסטיום. די קינסטלערין איז געווען טויט־בלייך, הויט און ביינער.

זי האָט געזאָגט מיט אַ פאַרשטיקטער שטים: דו האָסט נישט געטראָפן ווען צו קומען. עס איז נישטאָ קיין פּאַסטע.

— איך האָב געמיינט...

— עס איז נישטאָ. דער פאַרשוין וואָס האָט מיר עס געזאָלט ברענגען — פּאַטענטירטע דירעקט פון לאָנדאָן, — איז נעכטן דורכגעפאַלן. נישט צוליבן אָפּיום, זיי האָבן קיין אַנונג נישט געהאַט, אַז ער פירט עס, נאָר צוליב קאָקאָאין... און אָפּגענומען האָט

מען ביי אים אַלץ... זי האָט זיך בייז צעלאַכט. און געשווינט, אונטער דער ווירקונג פון פאַרשכורנדיקן פראָשעק האָט זי אָן אַנ׳אויפהער גערעדט:

— ווי עקלהאַפט זיי זענען, אָט די אַלע פאַרלאַמענטאַרישע אידיאָטן מיט זייערע געזעצן!... זיי רופן ביי מיר אַרויס אַ געלעכטער... די בהמות! דער פעטער הוטיע איז דער אפּוטרופּוס לעריות... ווי געפעלט עס דיר?... און אַז איך וועל זיך אָפּסמען?... קודם כל, — אויב זיי קעמפן קעגן גופט, — זאָלן זיי זיך נעמען צום אַלקאָהאָל! אָבער דערצו פעלט זיי דער מוט. די שענקערס גיבן דאָך אָפּ פאַר זיי די שטימען... מיט אַ שטילער שטים האָט זי אַ זאָג געטאָן בסוד:

— אָבער צום גליק איז מיר נאָך געבליבן „שניי" די טואַלעטן — פרוי און פעליקאַן האָט עס מיר פאַרקויפט. אָט האָסטו אַ פולע קעסטל!... לאַכנדיק האָט זי אַ ווייז געטאָן מאָניקען אַ קליינע עמאַלירטע שאַכטל.

— אויסערדעם ווייס איך ווו מ׳קאָן עס קריגן... אין זשאַוועל ביים אַפּטייקער... דו פאַרשטייסט צי ניין? אָבער קיין פאַסטע קריגט מען נישט! דיר וועט גאָר נישט בלייבן?

— יאָ, אַ קליין ביסעלע אויפן דעק פון פלעשל...

— ברענג אַ הער... דו פוילסט זיך? דאַרף מען נישט. וועלן מיר רויכערן דראָפּ... איך האָב אויסגערייניקט אַלע אַלטע פּיפּקעס... נאָר אָט יענע, די גרויסע, פון עלפאַנטביין, איז נאָך פול. דראָפּ איז אויך גוט! איך ווייס אייגנטלעך נישט, וואָס איך האָב ליבער...

— זי האָט זיך פאַרהוסט און געהערט מיט איר הייזעריקער שטים:

— דראָפּ איז שטאַרקער. ער פאַרשכורט מער...

ווי אַ שכור האָט זי געדאַרפט אַלץ שטאַרקערע. זי האָט אָפּגעזיפצט:

— ווען דאָס זאָל נישט זײַן אין לעבן !... נו, קום אַהער, לייג זיך אַנידער !

— וואַרט, איך מוז זיך איבערטאָן.

מאָניקע איז געוווינט געווען זיך אויסצוטאָן אין דער ־ינצטער. אָנטועודיק אַ כינעזישן קאַפּאָט, האָט זי זיך אַוועקגעלייגט לעם דער טאַץ. מעכאַניש האָט זי אַ דריי געטאָן דעם שמעטערלונג אויפן לאָמפּ, ווייל דער שײַן האָט איר געשטערט. אָניקע, אויס־נוצנדיק די הפסקה, כדי אָנצושטאָפּן דעם נאָז מיט די גופט־פילן, האָט אַנ׳אויפגערעגטע אַ געשריי געטאָן !

— אפשר וועסטו שוין אַ מאָל אויפהערן מיר צו בלענדן די אויגן מיט דער ליכטיקייט ?

מאָניקע האָט אַ טראַכט געטאָן :

— אָ, האָט זי זיך אָנגעשמעקט !

נישט קוקנדיק אויף אָניקעס איינוועגדונג איז איר בעסער געפעלן דער שטילער עקסטאַז פון אָפּיום איידער די רוישענדיקע עקזאַלטאַציע פון קאָקאָאין.

אָפּזאָגנדיק זיך פון דעם וואָס אָניקע האָט איר דערלאַנגט, האָט זי געמאַכט אַ קייקעלע פון שוואַרצן דראָפּ און אַרויפגעזעצט אים אויף אַ נאָדל...

דער צו האַרטער דראָפּ האָט זיך אָבער נישט געלאָזן פאָרמירן און איז צוגעגאַנגען אויפן שפּיץ נאָדל, און איז קנאַקנדיק אַרײַנגעפאַלן אין פייער. ענדלעך איז איר געלונגען צו צושמעלצן איין האַרטען טראָפּן און אָנצופילן די פּיפּקע...

צו טראָגנדיק איר צום מויל האָט זי דורשטיק אַרײַנגעצויגן אין זיך דעם רויך... דער רויך איז אָבער געווען אַזוי קאָכעדיק, אַז מאָניקע האָט אַ וואָרף געטאָן דאָס קיילכל.

געוויינלעך, בעת דער אָפּיום איז געווען פריש, האָט זי געשלונגען דעם טייערן־גופט און הנאה געהאַט, שפּירנדיק, ווי ער גייט אין איר אַריין, אָנפילנדיק איר גאַנצן וועזן.

מאַניקע האָט אַוועקגעלייגט די פּיפּקע און האָט זיך אויס־געצויגן אויף די קישנס, אַ פאַרחלשטע, דער ריח, וואָס האָט אָנגעפילט דעם אַטעליע, דער שווערער, דורכדרינגנדיקער אַראָמאַט האָט איר פאַרשכורט.

אָניקע האָט אויסגעשריגן מיט אַ צופרידענעם געלעכטער:

— נו, וואָס איז מיט דיר, מיין טייבעלע?

— שריי נישט אַזוי, האָט זיך מאָניקע געבעטן. פּונקט ווי אַ צוג וואָלט זיך טראָגן איבערן קאָפּ!

— דער קלענסטער גערויש האָט איר אויסגעזען שרעקלעך... באַלד אָבער זענען די קלאַנגען שטיל געוואָרן.

די ווענט האָבן זיך צערוקט. אַלץ האָט אויסגעזען ווייט, ווייט, אָניקעס גערוועזער פּאַפּלען האָט זיך שוין קוים, קוים געהערט און איז באַלד אין גאַנצן שטיל געוואָרן.

די צייט איז פאַרשוווּנדן, דער שטח האָט זיך אָנגעפילט מיט ווייגנדיקע וועלן. אין עקסטאַז האָט מאָניקע גלייכצייטיק געשפּירט אַ שרעקלעכע פּוסטקייט און אַן'אומבאַשרייבלעכן גענוס.

— זאָג נאָר, האָט געפּלאַפּלט די שטים, ווי עפּעס פון אַן'אַנדער וועלט, — עס מאַכט אויף דיר אַ ווירקונג?... און ווען דו זאָלסט נאָך געווען צוגעגעבן דערצו אַ ביסל קאָקאַאין! איך נעם שוין פון נעכטן אָן דאָס דריטע גראַם, דו פאַרשטייסט?... קיין בעסערע ווי דידאָזיקע רפואה האָט מען ווירקלעך נישט געקאָנט צו טראַכטן, כּדי אונז אויסצוקורירן פון דער ים־קראַנקהייט... דאָס לעבן, עס עקעלט, עס נודזשעט מיר פון אים... אַ גוטע פּיפּקע, אַ גוטע פּאָרציע! און ווי מיטן האַנט אָפּגענומען... פאַרווערן אָפּיום און קאָקאַאין, ווי געפעלט דיר אַזאַ זאַך... אָן קעפּ דאַרף מען דערצו זיין! עס זענען פאַראַן דאָקטוירים, וואָס פאַרווערן מאָרפיום בעת מ'ליידט!... מאָטיווירנדיק דאָס דערמיט, אַז מ'וועט זיך צו אים צוגעוווינען. האָסט געזען אַ ביסל, שטאַרבן רויק לאָזן זיי נישט... וואָס פאַר אַ רעכט האָבן דידאָזיקע טויגעניכצן מיך צו פאַראור־

טיילן צום לעבן ?... מיין פעל איז גאָר זייערע, און נישט זייערע... דעריבער מאַכן זיי אַזעלכע גוטע געשעפטן, און זייערע געוועלבער !... דו פאַרשטייסט עס ?... קיין ליבע איז נישטאָ, בלויז פוסטע פראַזן ! בלויז שוטים רייסן זיך פאַר איר. עס זענען פאַראַן בלויז ווילדע חיות, וואָס צערייסן זיך אויב זיי קושן זיך נישט. גענוס ?... אַ לעכערדיקער זאַק, ווו מ׳זעט אָבער באַלד דעם גרונט !... די קונסט... ? אָ, מיין טייערע, ווו איז מיין פידל?... טאַלאַנט ? יאָ, איך האָב עס אפשר געהאַט... יאָ, יאָ, אַ באַרימטע קינסטלערין — דאָס האָבן מיר געהערט !... שוין זייער לאַנג. און דערנאָך ?... שאָפּען איז אויך געווען אַ טאַלאַנט, אָבער ער האָט וויניקסטנס געקאָנט שרייבן נאָטן... און דאָס בלייבט.

און איך וואָס... געשפּילט פרעמדע זאַכן... אַ שלימזל ! אפילו קיין קינדער האָב איך נישט ! צו וואָס טויג איך !... נערוועז האָט זי אַנעפּן געטאָן די שאַכטל גענומען אַ פרישע דאָזע און באַפוילעריש געזאָגט :

— נעם זאָג איך דיר ! עס איז דער בעסטער מיטל... מיט דעם שפּייט מען אויף אַלץ און אויף אַלע !

— ניין, האָט מאָניקע געזאָגט, מיר געפעלט טאַקע בעסער דיין שמוצוקער דראָפּ. דער ערשטער עקסטאַז איז ביסלעכווייז פערשוואונדן. מאָניקע האָט זיך ווידער אויפגעהויבן צוגרייטן קייקעלאַך, אויסרויכערן אָבער די גאַנצע פּיפּקע מיט איין מאָל איז איר טאַקע נישט געלונגען. דאַן, אַוועקוואַרפנדיק אַלץ, האָט זי לויט אָניקעס עצה אַריינגעצויגן אין זיך, איין מאָל נאָכן אַנדערן, עטלעכע דאָזעס קאָקאַאין.

אָבער אַנשטאָט דער ערוואַרטער באַרויקונג, האָט איר די צו גרויסע דאָזע „שניי” נאָך מער אויפגערעגט. מאָמענטאַל זענען די, נאָז, דער שטערן און די שלייפן געוואָרן ווי שטיקער האָלץ. די אַנעסטעזיע איז איינגעטרעטן אַזוי אומערוואַרט, אַז זי האָט זיך דערשפּירט אַן׳אויטאָמאַט און פּלוצלינג האָט זי ווי אָניקע.

אָנגעהויבן ריידן אין דער וועלט אַריין, ריידן אָן אַנ׳אויפהער, אַליין נישט הערנדיק און נישט פאַרשטייענדיק וואָס. באַלד האָט זי פאַרלאָרן דעם באַוווסטזיין. מעכאַניש מאַכנדיק מיט די הענט האָט זי נישט אויפגעהערט עפּעס צו באָלבען... און ביידע האָבן זיי געשריגן ווי טויבע, נישט הערענדיק און איבער שלאָגנדיק איינע דער אַנדערער אָפּליגנדיק די גאַנצע נאַכט לעם דער טאַץ מיט קאַקאָאין. פאַרטאָג זיינען די לעמפּלעך אויסגעגאַנגען. מאָניקע האָט זיך אויפגעכאַפּט דערשפּירנדיק אַ קעלט. דער זייגער איז שוין געווען נאָך צוועלף, און אין אַטעליע האָט נאָך אַלץ געהערשט דער פריערדיקער סודותפולער האַלב טונקעל, מאָניקע האָט אַ קוק געטאָן אויף דער שלאָפנדיקער אָניקע און האָט זיך דערשראָקן פאַר איר טויטער בלייכקייט. איר האַנט איז געווען קאַלט ווי אייז; די איינגעפאַלענע ברוסט האָט זיך קוים געהויבן פון שוואַכן אָטעמען... נישט וועלדיק איר שטערן איז מאָניקע אַוועק אַהיים. שפּעטער, קוים זיך האַלטנדיק אויף די פיס איז זי דאָך אַוועק אין טעאַטער „וואָדעוויל“. עס האָט געדאַרפט פאָרקומען די צווייטע רעפּעטיציע מיט דעקאָראַציעס, און אין דער פרי האָט איר די אַדמיניסטראַציע איבערגעגעבן דורכן טעלעפאָן אַז עדגאַר לער וויל דורכאויס זיך זען פערזענלך מיט פריילין לערביע.

צוגיינדיק צו דער סצענע איז זי געווען איבעראַשט, דערהערנדיק געשרייען און קולות. לער האָט געליאַרמט;

— די אַקאַדעמיע! איך שפּיי אויף אַלץ!

אייער פּיעסע איז דערמיט נישט בעסער!... זי טויג לגמרי אויף כּפּרות, אַזוי זאָג איך אייך. דאָ קאָן זיין בלויז איין איינציגע רעטונג: — די אויספירונג.

— אָבער, מיין הער!...

— זי האָט דערקענט דילסאַלן נאָך זיין אויפגערעגטער שטים. דער צעקאָכטער אַקטיאָר האָט אים אָבער איבערגעשריגן מיט

זיינע ווילדע קולות. אַ !, אַ !, אַז זי איז אַריין זענען ביידע אַנטשוויגן געוואָרען.

אַ צושראָקענער האָט פערנאָן דיוסאָל געקוקט אויף זיין אינטער פּרעטאַטאַר, אויף לערן, וועלכער האָט ווי אַ משוגענער, אַ כאַפּ געטאָן זיין הוט און, מאַכנדיק מיטן שטעקן, איז ער געלאָפן צום טיר. דער רעזשיסאָר און דער דירעקטאָר באַרטאַל, שטאַרק אויפגערעקטע, אים נאָכגעלאָפן און געכאַפּט פאַר די פּאָלעס. דער באַליידיקטער לער האָט זיי אָבער נישט געוואָלט הערן.

אַלע דריי זענען דאָ פאַרשוווּנדן הינטער די קוליסן.

פערנאָן דיוסאָל האָט זיך אויסגעדרייט צו מאָניקען און מיט פייער, ציטערנדיק פון כעס האָט ער איר דערציילט וועגן וואָס עס האַנדלט זיך.

צוליבן משוגענעם לער, וואָס וויל נישט אויסהערן קיין שום אָנווייזונגען, איבערהויפּט פון מחבר, איז ער נישט געווען — כדי אויסצומיידן אַ סקאַנדאַל — אויף קיין איין רעפּעטיציע כל זמן די פּיעסע וועט נישט זיין אין גאַנצן איינשטודירט. ער איז געווען געצוווּנגען איבערצולאָזן זיינע באַמערקונגען אויפן לעצטן מאָמענט.

— אָבער, מייסטער, ווי האָט איר דערויף מסכים געווען — איר — דער מפורסם, דער אויטאָריטעט !

— מ׳האָט געדאַרפט ענטוועדער צוריקציען די פאָרשטעלונג פון „סאַרדאָנאַפּאַל“, און באַרטאַל האָט זיך געבעטן מיט תחנונים, איך זאָל עס נישט טאָן :— דרייסיק טויזנט פראַנק האָט מען דאָך דעמדאָזיקן כלב צוגעזאָגט, ספּעציעל אים איינגעלאַדן !... אָדער זיך רייסן פאַר די האָר. און איר ווייסט דאָך...

— יאָ, האָט מאָניקע באַמערקט מיט אַ שמייכעל — איר אַזן זיך אַרומרייסען...

אין דעם מאָמענט איז אַריין לער האַלב פּריווויליג, האַלב געשלעפּט דורך באַרטאַל׳ן. פאַרן אַרבעל.

זי האָטבאַטראַכט דעם באַרימטן דיכטער, קוים וואָס די נשמה האָט זיך אין אים געהאַלטן נישט געקוקט אויף זיין גרויסען קאָפּ און דעם אויסזען פון אַ הערקולעס. דאָס איז געווען סאַרדאַנאַפּאַל אַליין, וואָס איז אַלס קייזער צוריק געקומען אין זיין מלוכה.

דער קאַמף האָט אויפגעהערט.

אַלע האָבן זיך פאַראינטערעסירט מיט דער פראַגע וועגן דעם קאַליר פון דער דעקאָראַציע. לער האָט געמאָלדן, אַז אָנגעטאָן אין ווייס פאַרלאַנגט ער אַ שוואַרצן פאָן.

— דאָס וועט אפשר זיין אַ צו שטאַרקער קאָנטראַסט — האָט מאָניקע באַמערקט.

פערנאַן דיוסאַל האָט געהאַט דאָס אומגליק מיט איר איינצושטימען. דער קייזער האָט אים אָפּגעמאָסטן פון קאָפּ ביז פיס מיט אַ פאַראַכטנדיקן בליק, און ווענדנדיק זיך צו מאָניקן האָט ער געזאָגט מיט אַ הערשער-טאָן:

— איך האָט געזאָגט: שוואַרץ!...

זי האָט זיך פאַרנייגט, פריינדלעך געדריקט דיוסאַלס האַנט און איז אַוועק. דיוסאַל האָט אין גאַנצען געציטערט פון פאַראַכטונג און כעס.

אַ געפערליכע זאַך איז די פרייהייט — און די הענט פון משוגעים.

מאָניקע האָט באַדויערט וואָס זי איז אַריינגעפאַלן אין דערדאָזיקער מענאַזשעריע. נאָך דער טראַגי-קאָמישער סצענע, וועלכער זי האָט נאָר וואָס ביייגעוווינט, האָט איר לעבן אויסגעזען נאָך לעכערליכער — אַ טראַגישער פאַרס. אין וועלכן עס ווערט איר פון טאָג צו טאָג שווערער זיך צו באַטייליגן. אַלץ וואָס עס האָט איר ביז איצט אויסגעזען בלויז קאָמיש — איז איצט געשטאַנען פאַר איר אין דער ווירקליכער פאַרב — אין שוואַרץ — ווי לער האָט געזאָגט, די עטליכע טעג וואָס זי האָט פאַרבראַכט ביז דער

רעפעטיציע אין קאסטיומען, זענען געווען די טרויריקסטע אין איר לעבן.

זיי זענען געווען ענטוועדער אַן אומרויִקער שלאָף, אָדער אַן ענדלאָזער געגעניצן נאָך שלאָפלאָזע נעכט און נאָך דער טאָפּעלטער פאַרגיפטונג דורך אָפּיום און קאָקאַאין. זי האָט כמעט נישט געגעסן, פלעגט זאַט ווערן פון די ערשטע ביסנס און געשפּירט אין מויל אַ טעם פון אַש.

נישט געקוקט אויף איר אויסערליכן גלאַנץ און מאַטעריעלן דערפאָלג האָט זי זיך געשפּירט לגמרי צובראָכן האָבנדיק דאָס באַוווסטזיין וועגן איר פולשטענדיקן מאָראַלישן אונטערגאַנג. פּונקט אַזוי צובראָכן ווי דעמאָלט בעת זי האָט זיך אין וועסטיבול אויף אַוועניו אַנרי-מאַרטען אַ וואָרף געטאָן אויף דער מטה, ווו עס איז געלעגן דער קערפּער פון איר צושמעטערטער מומע סילוועסטרע. זי אַליין איז דאָ ערשט געלעגן אַ צוהרגעטע, אַראָפּגעפאַלנדיק פון אַ הויכן פעלזנבאַרג אין אַ טיפן אָבגרונט. אייזקאַלטע וואַסער האָט ווילד געשטורעמט אונטער אַ שוואַרצגרויען הימעל.

ווען נישט די פרייליין טשערבאַליעוו, — וואָלט זי זיכער נישט געגאַנגען אויף דער ערשטער פאָרשטעלונג פון סאַרדאַנאַפּאַל און וואָלט מעכאַניש נישט אַפּלאָדירט צוזאַמען מיטן גאַנצן זאַל, וואָס האָט ענטוזיאַסטיש באַגעגנט לערן, — אַן אַרומשפּאַצירנדיקן אויף דער טעראַססע פון אַסירישן הויף.

נאָכן טעאַטער איז מאָניקע צוזאַמען מיטן באַראָן פלאָמבינאַ, מיט ראַנסאַמען און פּרוי באַרדינאַ געזעסן אין קאַפע „נאַפּאָליטען“ און געגעסן אייז. קעגנאיבער, ביים צווייטן טישל, איז געזעסן עפּעס אַ הער וועלכער האָט מיט זיין דורכדרינגלעכן בליק געצויגן אויף זיך איר אויפמערקזאַמקייט. אַ ביסעל אומאַנטשלאָסן האָט ער זיך ענדלעך פאַרנייגט. זי האָט זיך געוואָלט דערמאַנען: —, ווער ער איז?

דאָס פּנים פון אַ מענטשען-פּרעסער-קעצישע אויגען און אַ רויטע באָרד... ניין, זי האָט פאַרגעסן! דער אומבאַקאַנטער האָט זיך געזעצט און ווידער געטומען ציען זיין קורצע פּיפּקע. אומבאַמערקט זענען אַריין פערנאַן דיוסאָל מיט זיין פרוי און האָבן זיך צוגעזעצט ביים אומבאַקאַנטענ׳ס טישל. מאָניקע האָט תּכף דערשפּירט אַז מ׳רעט פון איר. דיוסאָל האָט איר העפליך געגרוסט. איר סימפּאַטיע צו איינעם און די נייגיריקייט וועגן צווייטן האָט איר באַוויגן צוצוגיין צו זייער טישל. איר האָט זיך שטאַרק געוואָלט גראַטולירן מיטן דערפאָלג דעם אַלטן דיכטער און זיין פרוי. נאָך די ערשטע ווערטער האָט דיוסאָל פאָרגעשטעלט:

— רעזשי באַאַסלאַ. — מאָניקע לערביע!

— מיר זענען באַקאַנט — האָט מאָניקע געזאָגט, דריקנדיק הערצלעך די קנאַכיגע אומגעלומפּערט דערלאַנגטע האַנט.

— קיין וווּנדער נישט. ווער האָט נישט געלייענט „די אויפריכטיקע הערצער" האָט באַמערקט פרוי דיוסאָל.

— באַאַסלאַ האָט אונטערגעברומט:

— די פינפטע אויפלאַגע. די וועלט איז קליין! ווער ווייס נישט, מאַדאַם.

מאָניקע האָט זיך געוויצלט:

— שוין נישט אַזוי קליין — אויב איך האָב אין משך פון גאַנצע פיר יאָר נישט געהאַט דאָס פאַרגעניגן אייך צו באַגעגענען, — און ווענדענדיק זיך צו די דיוסאָל׳ס האָט זי צוגעגעבן: —

— מיר האָבן זיך באַקענט ביי פּראָפעסאָר וויניאַבאָס... שוין לאַנג.

זי האָט באַמערקט דעם שריפטשטעלערס פאַרווונדערטן בליק. עפּעס האָט ער זיך זשענירט, נישט געוואַגט קוקן איר גלייך אין געזיכט. באַאַסלאַ איז געווען דערשיטערט פון דער גרויסער ענדערונג וואָס ער׳ האָט אין איר געפונען.

— יאָ — שוין לאַנג, — האָט ער געמורמעלט.

— אַזוי לאַנג, אַז איר האָט מיר שוין כמעט נישט דערקענט:

— איר האָט איבערגעביטן אייער פריזור — אָבער, דאָך האָב איך אייך פריהער דערקענט.

— אָבער נישט אַזוי לייכט...

ער האָט געשוויגן. יאָ קיין שום שיכות האָט זי נישט געהאַט מיט יענער שיינער יונגער מיידעל וואָס ער האָט אַ מאָל געקענט. ער האָט געזען פאַר זיך אַ פרוי אַ צומאַטערטע און פאַרשלאָסענע נאָך איבערגעלעבטע, שווערע ליידן. דער שמעטערלינג האָט זיך ווידער פאַרוואַנדעלט אין אַ פאַרמאַכטע פופע. באַהאַלטנדיק נישט אויסגעוויינטע גאַנצע טייכן טרערן זיינען געלעגנאין דידאָזיקע פריהער בלייכע און איצט גרויע, ווי דער הערבסט-הימעל — אבער נאָך שיינע אויגן...

באָאַסלא האָט געררויכערט זיין ליולקע. מ'האָט זיך געמיטלעך געשמועסט... די דיוסלאָס זענען אַוועק, אָבער זיי האָבן זיך נאָך אַלץ אונטערהאַלטן. מאָניקע האָט זיך זאָגאַר געוווּנדערט וואָס אַליין האָבן זיי זיך גאָר בעסער געפילט. מיט פאַרגעניגן האָט זי ווידער אויסגעהערט יענע שאַרפע געדאַנקען און די ברוטאַלע אָפנהערציקייט, וואָס האָט איר דעמאָלט פראַפּירט, אבער נישט שאַקירט.

— איר, — האָט באָאַסלא געזאָגט, קוקנדיק איר גלייך אין די אויגן אַריין, — איר טוט נאַרישקייטען...

איר רויכערט...

— איר דאָך אויך!

— אָבער אַנ'אַנדער מין טאַבאַק. מיינער רעגט אויף, אייערער — פאַרשכורט.

— און מ'זעט עס אָן? — זי האָט זיך אויסגעדרייט צום שפּיגל, ווו זי האָט דערזען איר אָפּגעמאָגערט, בלייך פּנים נישט געקוקט אויף דער גאַנצער קונסט פון דער קאָסמעטיק.

— יאָ מ'זעט עס אָן! האָט ער געברומט. — מ'מוז אייך זאָגן דעם אמת. אויסזען — זעט איר אויס ווי אַ טייוועל. די באַקען איינגעפאַלן. און די אויגן! אָפּיום און קאָקאַאין!... איך, האָב עס גלייך געזען, — דאָס איז שווער צו באַהאַלטן...

— ניין, מ'קאָן אָפּנאַרן, — האָט זי ערנסט אַ זאָג געטאָן.

— וועמען?

— זיך אַליין.

ער האָט זיך עמפּערט:

— און איר דאַרפט עס נויטיק האָבן? און איר מיינט, אַז דאָס איז זייער קלוג? עס איז דאָ אין לעבן אַ סך אינטערעסאַנטערע אַרבעט ווי פאַרנעמען זיך אויסשליסליך מיטן אייגענעם איך און האַלטן אין איין קלאָגן איבער די קליינלעכע אומגליקן...! אומגליק,

— צי ווייסט איר דען בכלל וואָס דאָס איז אַזוינס? אָט וועל איך אייך זאָגן: אַז איך בין היינט פרי אַריין אין קיך איבערגעבן עפּעס מיין עקאָנאָמקע האָב איך דאָרט געפונען דער פרוי וואָס טראָגט אַרום איבער די הייזער פאַרקויפן ברויט. אַנ'הויכע, מאָגערע זקנה מיט אַ שטרייינגן פּנים.

און עטלעכע מינוט אַרום האָט מיר יוליע אַריינגעטראָגן פרישטיק און טוט מיר אַ פרעג:

— איר האָט געזען די פרוי וואָס טראָגט אונז ברויט?

— יאָ, אַ מאוסע אידענע.

— אוי, מיין הער, די אומגליקלעכע איז די פאַרקערפּערונג פון נויט און עלענד. נאָך נישט אַלט קיין גאַנצע פערציק יאָר און זעט אויס ווי פון זעכציק. „וואָס מיט איר איז געשען? זי איז אַ פליכטלינג פון צפון. עס זענען פאַראַן אומגליקלעכע מענטשן! איר מעגט עס הערן וואָס דער קריג האָט פון זיי געמאַכט... זי איז געזעסן אין אַ דאָרף נישט ווייט פון לוד. אַ דאַנק זייער אומערמידלעכער אַרבעט איז זיי געלונגען זיך אויפצושטעלן אַהייזל. זיי האָבן געהאַט אַ געוועלבעל, נישט

שלעכט געלייזט און געלעבט צוזאַמען מיט די קינדער — צוויי זון און אַ טאָכטער. און אָט איז אויסגעבראָכן די מלחמה. דעם מאַן מיט די זון האָט מען, צוגענומען. און אין איין שיינעם טאָג זענען אַריין די דייטשען. זי איז אַנטלאָפן מיט דער קראַנקער טאָכטער...

און אַ צייט אַרום דערוויסט זיך די קראַנקע שוועסטער, אַז איינער פון די ברידער איז געפאַלן, דאָס מאַכט אויף איר אַזאַ איינדרוק אַז אין עטלעכע טעג אַרום שטאַרבט זי אויך. אַ יונג שיין מיידעל, מיין הער, דער טרייסט און די פרייד פון אירע עלטערן. באַלד נאָך דעם קומט אָן דער עלטער אַ ידיעה אַז די ענגלישע שווערע אַרטילעריע האָט צושאָסן אויף שטיקלעך איר הויז און אַז דער צווייטער זון איז שווער פאַרוווּנדעט.

נאָכן וואָפנשטילשטאַנד זענען זיי אַלע דריי געקומען קיין פּאַריז און געהאַלטן אין איין אַרום לויפן מאָנען דעם שאָדען-ערזאַץ, עד היום האָבן זיי קיין גראָשן נישט באַקומען. דער פאָטער מיטן זון זענען אַוועק אויף אַ פאַבריק. מיינט איר דאָך, אַז זייערע צרות האָבן זיך דערמיט געענדיקט... באַלד האָט דער זון געמוזט וואַרפן די אַרבעט, — ער איז שוואַך און שפּייט מיט בלוט. און פאַר אַ יאָרן איז געקומען דער גורל אויפן פאָטער: אַ מאַשין האָט אים אָפּגעשניטן אַ האַנט און צובראָכן דעם שאַרבן. מ'האָט אים אָפּערירט, ער איז שוין אָבער נישט אַרבעטספעיק. איין אויג שטירצרט אים אַרויס און ער זעט אויס ווי אַ משוגענער. היינט ביי נאַכט האָט ער איר, דער עלענדער, געזאָגט מיט אַ געוויין: קוק אויף מיר גאָר נישט האָסט זיך שוין גענוג אויף דיין לעבן אָנגעליטן — צוליב מיר דאַרפסטו נישט ליידען. — אָט וואָס זי האָט מיר דערציילט, מיין הער — איצט אַרבעט די אַלטע פאַר אַלע.

— דאָס איז שרעקליך! האָט מאָניקע געזאָגט אַ פאַרציטערטע.

— און איר מיינט, אַז נאָך דעם קאָן מען באַדויערן אַזעלכע

ווי איר ? איר האָט נישט וואָס צו טאָן ? – אָט, האָט איר אומגליקלעכע וואָס איר קאָנט לינדערן זייערעליידן. די אַדרעס ?... איך גיב אייך גלייך.

אוי בין איך געווען בייז אויף זיך אַליין נאָך דעם ווי יוליע האָט מיר דערציילט דידאָזיקע געשיכטע : איך האָב נישט פאַרשטאַנען ווי אַזוי האָב איך נישט באַמערקט דעם אויסדרוק פון פערמאַנענטן שרעק, פון אונטערוואַרפען זיך דעם שיקזאַל אויפן געזיכט פון דערדאָזיקער רואינע בצורת אדם. איך האָב שטאַרק באַדויערט וואָס איך האָב איר נישט געדריקט די האַנט, נישט געבעטן ביי איר מחילה פאַר די אַלע צרות און פון וואָס זי האָט אויסצושטיין אַ דאַנק דער נאַרישקייט און שלעכטקייט פון די מענטשען.

ביידע האָבן געשוויגן. זיי האָבן געשפּירט די שווערע פאַראַנטוואָרטלעכקייט וואָס עס לייגט אויף זיי אַרויף דער איצטיגער צושטאַנד...

— איר האָט רעכט, האָט זי געפּליסטער, מיט אַ געפיל פון רחמנות און בושה צוזאַמען... איך וועל נישט פאַרגעסן אייער לעקציע זי האָט אים פריינדלעך אָנגעקוקט. באַלד האָט ער ווידער געזאָגט :

– אויב איר קאָנט נישט ווערן קיין באַרמהאַרציקע שוועסטער, טו נעמט זיך צו אַרבעט- זיצט נישט מיט קיין פאַרלייקטע הענט !... נעמט, למשל, מיר... איר מיינט אַז שרייבן, — איז אַ גרינגע אַרבעט ? איך בין זיך אָבער נישט מיאש און אַרבעט ווייטער.

זי האָט געענטפערט :

אייך איז גרינג צו ריידען... גיט מיר אייער פעדער און נעמט אייך מיין פענזעל...

– נאָר אָן קאָמפּלימענטן. מיין טאַלאַנט איז אפשר נישט גרעסער ווי אייערער. אָבער איך גלויב אין נוצן פון אַרבעט לשם אַרבעט. – נישט אַלע קאָנען זיין אַ וויקטאָר הוגאָ אָדער

דעלאקראַ, — עס איז אָבער גענוג צו זיין אַ...
— ווער, למשל?
— ווער? איך ווייס אַליין נישט, כאָטש...

ער האָט געטראַכט, אָנגערופן עטלעכע נעמען. מיט געציילטע ווערטער האָט ער יעדערן פון זיי גענוי כאַראַקטעריזירט. מאָניקע האָט זיך כמעט אויסגעגלייכט מיט אים אין געשמאַק. מיט פאַרעגעניגן האָט זי דיסקוטירט מיטן שריפשטעלער איבער קונסט און ליטעראַטור און גלייכצייטיק געשפּירט ווי עס וואַקסט זייער געגענזייטיקע סימפּאַטיע. ער איז געווען מיאוס און נאָך מער ווי בעת זייער ערשטער באַגעגעניש ביי וויניאַבאָסן האָט ער שטאָלצירט מיט זיין ווילדן גייסט. אָבער זיין גראָבע און שאַרפע האַלטונג האָט איר, ווי דאָס ערשטע מאָל אויך איצט נישט אָפּגעשטויסן.

פאַרוואָס? אַן'אומדערקלערלעכע אָנציונג צו אַמענטשן, מיט וועלכן זי האָט זיך באַגעגנט אין אַזאַ מאָמענט פון איר לעבן, וועלכער וועט קיין מאָל נישט פאַרשווונדן פון איר זכרון. אַן'אָנגענעמע דערינערונג אָן אַ גליקלעכער פאַרגאַנגענהייט. אויב אַזוי פאַרוואָס'זשע האָט איר דאָס געשפּרעך מיט בלאַנשע, וואָס איז צו איר צוגעגאַנגען אין לובר, נישט פאַרשאַפט אַזאַ פאַרגעניגן? — ניין, דאָס וואָס עס ציט מיך צו אים, — האָט זי אַ קלער געטאָן, הערנדיק זיין שניידענדיקע שטים איז זיין גראַדלינקייט, זיין אָפנהאַרציקייט...

ער איז אַן'ערלעכער מענטש... די קראַפט, וואָס האָט אין זיינע ווערטער נאַאיוויטעט, וואָס האָט זיך באַהאַלטן אונטער זיין ווילדער אויסערלעכקייט, — אַלץ איז געווען פאַר מאָניקן אַזוי ניי, אַז זי האָט נישט געקאָנט ביישטיין דעם נסיון. די באַגעגעניש מיט באָאַסלאַן איז פאַר איר געווען אַ פריידיקע איבעראַשונג.

מאַדאַם באַרדינאַ האָט איר געמאַכט פאָרוווּרפספולע צייכענס אויף וועלכע זי האָט געענטפערט פון דער ווייטענס „איך קום

באַלד". אָבער די צייט איז געפֿלויגן... און זי האָט געהאַלטן אין איין ריידען.

— אַדיע, בוגדת, האָט איר פֿאַנעטע געזאָגט פֿאַרבייגייענדיק.

זי האָט זיך געלאַנגווײלט דעם גאַנצן אָוונט אין דער געזעלשאַפֿט פֿון פֿאַרשלאָפֿענעם ראַנסאַם אין דעם ברוגזדיקן פֿלאָמבינא, וואָס האָבן זיך, נאָך מאָניקעס אַוועקגאַנג, ווידער אַ נעם געטאָן פֿאַר זייערע שטענדיקע געשפּרעכן מכּח די געשעפֿטען. זי האָט פֿעסט באַשלאָסן, אַז די קליינע לערביע איז אין גאַנצן משוגע.

וואָס טוט מען מיט אַ מענטשן וואָס עס פֿעלט אים אַ קלעפּקע! זיך אָפּזאָגען פֿון מיליאָנען בעת מ'קאָן זיי נעמען און קיין זאַך פֿאַר זיי נישט געבן. פֿאַרבייטן דעם באַראָן אויף דערדאָזיקער רויטער מאַלפּע!

שטאַרק אָנגעבלאָזען זענען אַלע דריי פֿאַרבייגעגאַנגען פֿאַרביי מאָניקען און באָאַסלאַן, וועלכער האָט זיי, שווייגענדיק, באַגלייט מיט זיינע שאַרפֿע בליקן. אַז פֿלאָמבינאַ מיט זיין קיילעכדיקער פּלייצע, איינגעבויגן אין דרייען ווי אונטער אַ שווערער משא, איז פֿאַרשוווּנדן דער לעצטער, האָט זיי מאָניקע פֿריילעך נאָכגעשריגן:

— אַ גליקלעכן שליטוועגס!

באָאַסלאַ האָט זיך מיט איר געריצט:

— דער דיקער... דער היפּאָפּאָטאַם, ווי איר רופֿט אים, האָט זיך, ווייזט אויס, אויף אייך שטאַרק באַליידיקט.

— אַ רחמנות נעבאַך...

אין צוויי ווערטער האָט זי אים איבערגעגעבן וועגן פֿלאָמבינאָס אומגליקלעכער תּאווה און מכּח דעם, אַז אַ דאַנק איר איז ער געוואָרן איינער פֿון די וויכטיקסטע אָנטיילנעמער אין „נאַנסען" קאָמיטעט.

— דער באַראָן איז אַ פֿילאַנטראָפּ, — האָט זי באַמערקט

איראָניש, מאַכט פון אים נישט חוזק.

— דער באַראָן, האָט באָאַסלאָ אויסגעשריגן, מיט אַ כלומרשטער דערשטוינונג, — דער באַראָן, וואָס איז עס פאַר אַ מין חיה?

— דאָס וואָרט „באַראָן" איז אים בלויז געווען באַקאַנט אויף אַזוי פיל, אויף וויפיל עס האָט באַצייכענט אַ מין געריכט. ער האָט געהערט ווענן, אַ באַראָן פון שעפסען-פלייש אָבער אַ „באַראָן פון פלאָמבינאַ" *) — עפּעס שווערלעך צום פאַרדייען.

זי האָט זיך צולאַכט, ווי אים אַזוי האָבן אויך איר אויסגעזען זייער לעכערליך די אַלע טיטלען פון דער פסיידאָ-אַריסטאָקראַטיע, וואָס האָט בלויז געקיצעלט זייער נאַרישער אייטעלקייט. אַ פּאַסקע אויף כאַפּען שוטים, אַ דאַנק וועלכער עטליכע קלוגע יונגען, שפּעקולירענדיק אויף דער מענשליכער נאַרישקייט, האָבן זיך דערשלאָגן צו גרויסע פאַרמעגענס. אין ווען דו קלערסט דערביי, אַז עס איז געווען אַמאָל די נאַכט פון פערטען אויגוסט! רעוואָלוציע ווו ביסטו?

אין קאַפע איז געוואָרן ליידיק. די לאָקייען האָבן צונויפגעשטעלט די שטולען.

— שוין איינס אַ זייגער, האָט מאָניקע אַ זאָג געטאָן.

— אמת, האָט באָאַסלאָ קאָנסטאַטירט. ווי גיך דער אָוונט איז אַוועק.

אויפן גאַס האָט ער אָנגעהויבן עפּעס אומגעלומפּערט זיך געזעגענען. מאָניקע האָט שוין געהאַט צוגערופן אַ טאַקס, בעת ער האָט אַ פרעג געטאָן:

ווו וווינט איר? אין וועלכער געגענט?
אויף באַטי-גאַס. איר ווייסט דאָך.
ער האָט געמורמעלט:

---

*) בלייַ — plomb.

די איבערזעצערין.

— צו וואָס אייגענטלעך האָט איר אייער וווינונג צוזאַמען מיטן געשעפט?

זי האָט אַ שמייכעל געטאָן, דערמאָנענדיק זיך פּלוצלינג אָן איר בחורשער-דירה אויפן מאַנמאַרט, און האָט געזאָגט:

— מיין וווינונג איז איבערן געשעפט. און איך האָף אַז איר וועט זיך די טעג אויסקלייבן מאַכען מיר דאָס פאַרגעניגן און קומען אויף אַ פרישטיק צוזאַמען מיט אונזער פריינט וויניאַבאס...

ער האָט געשוויגן, עס האָט אים שטאַרק הנאה געטאָן. נישט באַנאַל און פשוט נישט געקוקט אויף איר פרסום. יאָ מיט פאַרגעניגן וויל ער זיך מיט איר נאָך אַ מאָל זען. פריינדלעך האָט ער געדריקט איר האַנט.

— אַזוי בלייבט עס. יאָ, און אייער אַדרעס?

— וואַזשוראַר-גאַס 27.

— אויף ווידערזען. איך וועל אייך אָנשרייבן אַ פּאָר ווערטער...

דער אויטא האָט זיך אויסגעדרייט. זי האָט זיך ארויסגעבויגן און האָט אים נאכגעקוקט.

אַ ווויליער מענטש — דער באַאַסלאַ...

ענדע צווייטע טייל

דריטער טייל

I

נאָכן אָונט אין נאַפּאָליטען האָבן זיי זיך בלויז געדאַרפט זען נאָך אַ דריי, פיר מאָל... דער אָנגעצונדענער פונק פון פאַרלאַנג האָט זיך באַלד צופלאַקערט אין אַ שטאַרקן תאוה־פייער. אָנגעהויבן האָט זיך עס פון פרישטיק צוזאַמען מיט וויניאַבאַס'ן אין דער אַנציקנדער דירהלע אויף באַעטי - גאַס. אין דערדאָזיקער ערנסטער, אָבער עלעגאַנטער איינריכטונג, ווו אויף דער קלענסטער קלייניקייט האָט זיך אָפּגעשפּיגלט מאָניקעס פּערזענלעכער געשמאַק, האָט זי אין באַאַסאַלאַ'ס אויגן אויסגעזען לגמרי אַנ'אַנדערע: אַ מין מאָדערנע פעע אין פּאַלאַץ פון איר פאַנטאַזיע.

זי האָט אים געלאָקט נישט בלויז מיט איר עלעגאַנץ און פיזישער שיינקייט, וואָס האָבן אויף אים שטאַרק געווירקט, כאָטש ער האָט זיך באַמת דאָס צופאַרדעקן. דער שריפטשטעלער, וואָס איז אַליין געווען פון אַנ'איינפאַכער אָפּשטאַמונג, האָט, נישט געקוקט אויף זיין כלומרשטער פאַראַכטונג צו דער אַרומיגער סביבה, באמת שטאַרק געליטן פון זיינע אומבאַפרידיקטע אַפּעטיטן. אומבאַפרידיקט נאָך פון יענער צייט, בעת ער האָט זיך אַלס אָנפאַנגער

אַרומגעוואַלגערט אין קרייז פון דער באַהעמע. אויף מענמאַרטר און אין די אַטעליעס אויף מאנפּאַרנאס. מאַניקע האָט אים אימפּאָנירט מיט איר עלעגאַנץ און לוקסוס, ממש באַצויבערט. מיט איר ראַפי־נירטן פאַרשטאַנד און איר גרויסער בילדונג, וואָס זי פלעגט אַרויסווייזן ביי יעדער געשפּרעך...

נישט געקוקט אויף דעם, וואָס רעזשי באַאַסלאַ האָט געהאַלטן, אַז גייסטרייך איז בלויז די פרוי, וועלכע איז שיין און טעמפּע־ראַמענטפול; האָט זיך אַפילו אָפּגערופן מיט אַ געהיימן פאָראורטייל וועגן יענעם וואָס האָבן זיך דערמיט נישט באַגנוגנט, — האָט ער געכאַפּט התפעלות, געווען ממש אַנציקט פון מאַניקעס אינדיווידואַלי־טעט...

דער פאַקט, וואָס זי האָט געהאַט אַבּ׳אַנדער פּאַך פון אים, איר גרויסער דערפאַלג, — דאָס אַלץ האָט זיי לחלוטין גלייכגע־שטעלט און געשאַפן די מעגלעכקייט פאַר אַ דערנעענטערונג. אַלס דעקאָראַטאָרין האָט זי אים אמוזירט — ווען זי וואָלט געווען אַ שריפטשטעלערין וואָלט זי אים בלי ספק באַר דענערווירט...

אויף דעם אופן, רעספּעקטירנדיק אין איר אַ גלייכן מענטשן און דערצו נאָך אויף אַזאַ פלעכע, וואָס זייער קאָנגזייטיקע אַנטוויקלונג איז נישט געשטאַנען אין קיין סתירה, איז באַאַסלאַ באַלד געוואָרן „רעזשי״—און איר נאָנטער פריינט. זי האָט פאַר אים אויסגעגאָסן איר גאַנצע הארץ, זיך געטיילט מיט יעדער איבערלע־בונג, באַלד איז ער געוואָרן איר פאַרטרויטער און זיין מיטלייד האָט זיך פאַרוואַנדלט אין צערטלעכקייט:

אַ גאַנצע וואָך זענען זיי אין ערגיץ נישט געווען; אין אַנ׳אָוונט, נאָך אַ מיטאָג ביים מאַלער רינאַק אויף אַוועניו ־ פּראַ־שע, האָט איר באַאַסלאַ, ווי געוויינלעך, באַגלייט צופוס אַ היים — און דאָס אומפאַרמיידלעכע איז געשען.

ער האָט נישט נויטיק געהאַט איר צו זאָגן, אַז ער האָט איר ליב און ווי; זיין שווייגן, און זיין רויטלען זיך האָבן גערעט גענוג קלאָר און דייטלעך. מאָניקע גופא, באַרירט פון דערדאָזיקער אומפּאָראויסגעזעענער, שנעל וואַקסנדיקער סימפּאַטיע — האָט באַלד אַנדעקט אונטער זיין כּלומרשטער גראָבע אויסערלעכקייט אַ ריינע נשמה און אַ פיין פילנדיק האַרץ... זי האָט אים צערטלעך גערופן „מיין בער" און געטראַכט ביי זיך: „ער איז אַ קינד". זי האָט געשמייכלט, פאָרשטעלנדיק זיך זיין קרעפטיקע מוסקולאַטור און דערביי שטאַרק הנאה געהאַט. פאַרבייגייענדיק אין דעם אָוונטלעך די פאַרמאַכטע לאָדנס פון איר בחורשער וווינונג האָט מאָניקע אינסטינקטיוו פאַרלאַנגזאַמט אירע טריט.

ער האָט געוווסט, אַז אין דערדאָזיקער געגנט פאַרמאָגט זי עפּעס אַנ'אייגן ווינקל, ווו זי גיט זיך אָפּ איר תאווה — דעם אָפּיום רויכערן. אין באַאַסלאַ'ס אויגן איז עס געווען דער איינציקער פלעק, וואָס האָט איר דעגראַדירט, ווייל דאָס פאַרגרעבט און פאַרטעמפּט. דאָס איבעריקע, איר פרייע האַלטונג, האָט אים ווייניק אינטערעסירט, דאָס איז איר פערזענלעכע אַנגעלעגנהייט, עס גייט אים לגמרי נישט אָן, זי האָט רעכט צו האַנדלען לויט אירע איבערצייגונגען. אַפילו איצט, בעת ער האָט געהאָפט אַליין עפּעס צו געניסן, וואָלט ער גיכער...

באַמערקנדיק דעם בליק, וואָס זי האָט אַ וואָרף געטאָן אויף איר וווינונג, האָט ער גלייך פאַרשטאַנען איר מיין און אַ שמייכל געטאָן:

— אַ, אַ, — דאָ איז עס?... גלייכצייטיק האָט ער דערשפּירט אַ שטאַרקן פאַרלאַנג זיך אָפּצושטעלן און צו אַנטלויפן וווהין די אויגן וועלן אים טראָגן. דער אָפּיום און אַלע זיינע קאָנסעקווענצן: — די קינסטלעכע אויפרעגונג, די קאַלטע אויסגעלאַסנקייט — האָט דערוועקט אין אים אַנ'עקל אין פאַרגלייך מיט

דער געזונטער שיינקייט פון נאַטירלעכע צערטלעכקייטן. אין דער־זעלבער צייט האָט פאַר אים געשוועבט מאָניקעס בילד — אָנאויס־געטאָנענע, אָנאײַנזאַמע, אַ צוטריטלעכע... שטייענדיק אומבאַוועגלעך האָט ער זיך געוואַקלט. די פיס האָבן זיך אים אָנגעגאָסן מיט בליי.

שווייגנדיקע, ווי פאַרזינדיקטע האָבן זיי געקוקט איינער אויפן אַנדערן. פלוצלינג, זיך דעצידירנדיק, איז ער איר, ווי אַ הינטל, נאָכגעגאַנגען.

אַרײַנקומענדיק אין גרויסן, דורכן פאַרשלייערטן לאָמפּ האַלב פינצטערן צימער, אײַנאָטעמענדיק דעם שאַרפען אָפּיום־ריח, האָט באַסלאַ דערשפּירט, אַז דער געפיל פון פאַרדרוס איז בײַ אים שטאַרקער ווי די ליידנשאַפט.

— פונקט ווי אין אַ קבר, האָט ער אַ ברום געטאָן, אָנווײַזנדיק אויף די שוואַרצע, גאָלדגעשטרייפטע טאַפעטן, אויף דער סאָפע, וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ טרומנע און אויף דער גרויסער טאַץ מיט די רויכער־מכשירים.

זי האָט דורכאויס געוואָלט ער זאָל זיך אַליין איבערצייגן אין דער מאַגישער קראַפט פון דאָזיקן צויבער־טראַנק.

— איין קליינע פּיפקע! בלויז איין אײנציקע!

ער האָט זיך תיכף אָפּגעזאָגט פון דער קימאָנע וואָס מאָני־קע האָט אים דערלאַנגט, און זי האָט זיך דערווייל היבטערן לאַקירטן פאַראַוואַן געמאַכט באַקוועם. קוקנדיק אויף דער לײַכטער קימאָנע, וואָס האָט זיך געוואַלגערט ווי אַ שטיקל סמאַטע אויפן נידעריקן שטול, האָט ער געקלערט, וויפל פאַרטנערן — מענער און פרויען, האָבן זיך שוין מיט אים באַנוצט?...

דערדאָזיקער געדאַנק האָט אים אי גערייצט, אי געעקלט. ניכער — דאָס צווייטע. ער האָט זיך אויסגעצויגן אויפן זאָפע און מיט כעס געוואַרט אויף מאָניקען.

זי איז אַריין, אָנגעטאָן אין אַ פלוימקאָלירטן מיט רויזן — פייקנדיקע, ווייסע איבּיסן, געבלומטן שלאָפראָק. פון הינטערן לייכטן שטאָף האָבּן זיך דייטלעך געזען די קאָנטורן פון איר שלאַנקן קערפּער. אַ שווייגנדיקער האָט ער זיך צוגעקוקט צו אירע מעכאַנישע באַוועגונגען, וואָס זי האָט דורכגעפירט מיטן גרעסטן ערנסט. אין דעם מאָמענט האָט ער זי פשוט נישט געקאָנט אַריבּערטראָגן סהאָט אים געעקלט פון איר געזיכט מיטן אויסדרוק פון אַ כינעזישן אָפּגאָט, פון איר ווילדן בּליק, בעת זי האָט זיך פאַרצויגן מיטן רויך פון דער ערשטער פּיפּקע. ווי אין אַנעקסטאַז האָט זי זיך אַ לייג געטאָן אויפן רוקן: אין אירע פאַרשכורטע בּליקן האָט ער ווי געלייענט די דערינערונג אַן איר געניוס פון דער פריערדיקער צייט.

אַ ווילדער צאָרן האָט זיך אין אים צופלאַקערט בעת זי האָט אים העפלעך דערלאַנגט אַ צווייטע פּיפּקע מיטן אָפּיום - פּ״ע-פּאַראַט.

בּרוטאַל האָט ער אַרויסגעריסן בּיי איר די נאָדל, אַ וואָרף געטאָן אויפן טאַץ און מיט אַזאַ קראַפט אַ שטויס געטאָן דעם טישל, אַז ער איז אַוועקגעפלויגן אין צווייטן עק צימער. די פּיפּקעס האָבּן זיך געוואַלגערט אויף דער ערד, די לאָמפּ האָט זיך אויסגעלאָשן.

מאָניקע האָט קוים צייט געהאַט אַפרעג צו טאָן:

— וואָס האָט איר דאָ געמאַכט?

ער האָט זי אַ כאַפּ געטאָן און געשריגן נישט מיט זיין קול:

— משוגענע! ווי שעמט איר זיך נישט! פאַר וועמען האַלט איר מיר? פאַר איינעם פון אייערע לעק - הינט?...

אָבּער מאָניקע, לגמרי נישט רעאַגירנדיק אויף דער באַליידיגונג, האָט זיך כמעט געפילט גליקלעך, ווייל זיין צאָרנאויסבּרוך איז גיכער געווען אַנ׳אויסדרוק פון אייפערזוכט און ליידנשאַפט,

זי פון עמפערונג. פאַרטיידיגט האָט זי זיך קעגן אים בלויז מיט דעם, וואָס זי האָט אים מיט דער האַנט פאַרמאַכט דאָס מויל.

אַנאַיבעראַשטער איז ער שטיל געוואָרן און האָט מעכאַניש געקושט אירע שמעקעדיקע פינגער.

ער האָט געפילט, ווי מיט דער צווייטער האַנט ציט זי אים צו זיך... דורך דער האַלב אָפענער קלייד האָט ער דערזען איר שנייוווייסן ביוסט... און דאָ האָט ער זיך שוין א וואָרף געטאָן אויף איר ווי אַ ווילדע חיה...

סעקונדן פון קאָפּשווינדל, בעת זיי האָבן זיך מיט צוזאַמענגעפּרעסטע ליפּן צענויפגעגאָסן אין איין וועזן, געטריבן פון דעמזעלבן ווילדן אינסטינקט...

די טיפע זינלעכע דערשיטערונג איז געווען צו שטאַרק פאַר איינעם ווי פאַרן אַנדערן. די ליידנשאַפט האָט זיך אַנטפּלעקט אומגעריכט פאַר ביידע, איבערהויפּט פאַר מאָניקען.

אויפן צווייטן טאָג האָט מאָניקע פעסט באַשלאָסן זיך אָפּצושאָקלען איינמאָל פאַר אַלע מאָל פון אַלע שלעכטע דערינערונגען. נישט וואַרטנדיק ביז רעזשי וועט איר זאָגן, האָט מאָניקע די ערשטע זיך געווענדט צו אים מיטן פאָרשלאָג:

— ווי מיינסטו, אפשר זאָלן מיר דינגען ריניאַקס הייזל אין ראָזייל אויפן ברעג פון דער אָאַזע? אַ וואָך צוויי קאָן מען נאָך דאָרט פאַרברענגען... קלער וועט זיך זייער גוט באַגיין אָן מיר און דו וועסט קאָנען אַ פּאָר וואָכן רויק מאַכן די קאָרעקטן פון דיין נייעם בוך.

— געמאַכט.

געזאָגט און געטאָן! מאָניקע האָט אָוועקגערויבט „איר בערנאָך אַ גאַנצער רייע געהיימע אונטערהאַנדלונגען און קאָנפערענצן מיט פריילן קלער טשערבאַלאָו. „ער טאָר פון קיין זאַך נישט וויסן" האָט זי איר כסדר געוואָרנט.

— „איר בער״ — פון נעכטן אָן האָט דערדאָזיקער צונאָמען אַרויסגערופן ביי איר אַ געפיל פון דאַנקבאַרקייט׳ אָבער גלייכצייטיק אויך דאָס באַוווסטזיין, אַז זי האָט אים אין גאַנצן באַהערשט. אַליין, האָט זיך איר געדאַכט, איז זי געוואָרן לגמרי אַ נייער מענטש.

דער פלוצלינגער אָנגריף האָט אַזוי אויפגעטרייסלט דער פריהערדיקער פאַרצוויפלטער, אַנטוישטער מאָניקע, אַז זי האָט זיך צוריק אומגעקערט צום לעבן.

זי, די גלייכגילטיקע צו אַלץ און צו אַלע, האָט געליבט! און געליבט האָט זי אַ מענטשן אַ געזונטן, אַ בכבודיקן, אַ שטאָלצן. זי האָט געליבט מאָראַליש און פיזיש און דערשפירט אַ פעסטן באָדן אונטער אירע פיס.

די ליבע איז דאָך אייגנטלעך דאָס איינציקע פרוכטבאַרע פעלד פון דער עקסיסטענץ.

די פערצן טעג וואָס זיי האָבן פאַרבראַכט אין ראָזייל זענען געווען אַ פערמאַנענטע אַנטציקונג.

דאָס קליינע נידעריקע הייזל, ווי פאַרלאָרן צווישן פעלדער און לאָנקעס, האָט זיך געבאָדן אין גרינס; דער דאָרפישער גאָרטן מיטן געדיכט באַוואַקסענעם פאַרקאַן איז געווען ווי געשאַפן פ׳ר פאַרליבטע. די אָאַזע מיט אַ גאַנצער מענגע שיפלעך אויפן ברעג, די אויספלוגן אויף די קליינע אינזלען, די גרינע מאָרגןפרישקייט, די וואַרימע בלויע נעכט, באַלויכטן דורך דער גרויסער גאָלדיגער לבנה, וואָס אונטער אירע צויבערשטראַלן האָבן זיי אָן אַנאויפהער געגאָסן זייער ליבעסגליק...

די לבנה האָבן צו זיי געשמייכלט. — די לבנה פון זייער האָניק - חדש...

דער געצערטלטער, געפלעגטער „בער״ האָט זיך באַלד פאַרוואַנדלט אין אַ שעפסעלע. מאָניקע, אין צענטר פון דער נאַטור,

זייט פון טומל פון דער גרויסער וועלט, האָט ווידער געפונען איר קינדערשע נשמה. די פּריטשיקן אין די דאָרפישע גאַסטהייזער, די מיטאָגן ביי זיך אין „דער היים", די ווונדערבאַרע פּישפּאַנגען — אַנשטאָט עפּעס עסבאַרעס האָט מען כסדר געכאַפּט אַלטע שיך, אָדער וואַסער-פלאַנצן — די שפּילן, ווי קראָקעט און סערסאָ — פון אַלץ האָט מען געכאַפּט התפעלות ווי עפּעס פון אַ מין נייער אַנטדעקונג. יעדן טאָג, יעדע שעה האָט מען איינער דעם אַנדערן אַלץ מער, אַלץ טיפער דערקענט.

קומענדיק צוריק קיין פּאַריז האָט זי זיך געפרייט ווי אַ קינד מיטן סורפּריז, וואָס קלער האָט צוגעגרייט פאַר רעזשין. ער אָבער איז צוריקגעקומען אין זייער אַ שלעכטער שטימונג: פאַרביטערט דורכן געדאַנק, אַז ער וועט זיך מוזן מיט איר צושיידן.

ער האָט געוווינט צוזאַמען מיט זיין מוטער אין אַ קליינער דירהלע, ווו וועלן זיי זיך איצט באַגעגנען?

די באַנאַלע האָטעל-צימערן האָבן אים ממש געעקלט און נאָך מער איר רויכער-וווינונג — דער עדות פון אַ פאַרגאַנגענהייט, וועגן וועלכער ער — וואָס איז געווען אין איר שטאַרקער פאַרליבט ווי ער האָט עס אַליין געוווּסט — האָט נישט געקאָנט טראַכטן אָן האַס און עקל.

פון איר דרייסטן פאָרשלאַג צו וווינען צוזאַמען מיט איר אויף באָעטי-גאַס, האָט ער זיך קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט, אַפילו זיך מיט זייערע באַציאונגען האָט ער געהאַלטן פאַר איבעריק. זייענדיק אַליין אָרעם, האָט ער בשום אופן נישט געוואָלט וווינען ביי זיין פּלגש.

נישט לייכט איז עס מאַניקען אָנגעקומען פועלן ביי אים, דעם ערשטן אָוונט פון זייער צוריקקומען קיין פּאַריז, כאָטש נאָך איינציקן מאָל זיין מיט איר אויף פּיגאַל-גאַס.

ענדלעך האָט ער נאָכגעגעבן, אָנמעכטיק קעגן דער פּער־ספּעקטיוו פֿון פֿאַרגעניגן וואָס איז שוין געוואָרן פֿאַר אים אַ נויטווענדיקייט מאָניקע אָבער האָט זיך נישט געקענט געגוג אָנ־פרייען מיט דער צוגעגרייטער איבעראַשונג.

אַז זיי זענען אַריין פֿון וועסטיבול אין דעם לגמרי אומ־געוואַנדעלטן גרויסן צימער, ווו פֿון דער פֿריערדיקער כינעזי־שער דעקאָראַציע איז קיין זכר נישט געבליבן — האָט רעזשי מיט התפּעלות אויסגעשריגן:

— וואונדערבאַר! דו האָסט, הייסט עס, געפֿונען אויף דעמזעלבן הויף נאָך אַזאַ דירה!, — ניין, ס'איז די אייגענע, נאָר קלער האָט איר לויט מיינע דירעקטיוון פֿאַרוואַנדלט אין אַנאַנדערע. סגעפֿעלט דיר?

אַ צופֿרידענער האָט ער באַטראַכט דידאָזיקע אומוואַנדלונג, וואָס איז אויסשליסלעך צוליב אים געשאַפֿן געוואָרן ווי דורך אַ צויבערשטעקעלע פֿון אַנאומזיכטבאַרער פֿעע.

אַנאומוואַנדלונג, וואָס האָט אים באַפֿרייט פֿון גיפֿט פֿון די שטענדיקע דערינערונגען אָן איר פֿאַרגאַנגענהייט. אין דעמדאָ־זיקן איידעלן זשעסט האָט ער דייטלעך געזען מאָניקעס שטרעבן, אויסצולעשן, אָפּצומעקן לחלוטין דעמדאָזיקן עבר.

„נידער מיט די דערינערונגען!” האָבן ווי געגרעט די ווענט די נײַ טאַפּעטירטע מיט אכרע־פֿאַרביקן לייוונט, וואָס אויף זייער אָראַנזשן־פֿאָן האָבן זיך שאַרף אָפּגעמערקט די בילדער פֿון ריביאַק און מאַרקע.

„דאָ ליבט מען און מפֿאַרגעסט אָן אַלץ” — האָבן איינגע־שטימט די קליינע סאָפֿקע פֿאַר צוויי פּערזאָן, די טיפֿע מיט בלוי־ען סאַמעט באַדעקטע שטולן, די נידעריקע טישן, פֿול מיט די מאָדערנסטע ביכער, די עטאַזשערקעס מיט די פֿיינסטע בלומען־טעפּ.

דעלפישע וואַזעלע איז געווען אָנגעפילט מיט מער-לענדיקן טאַבאַק. דערנעבן אַ גאַנצע קאָלעקציע קורצינקע ליולקעס אויף אַנ׳אָנקס-טעצל, — אויסצווויילן לויטן געשמאַק...

אין דער בער— ווייל אַזעלכער איז ער באמת געווען און געבליבן — איז געווען גערירט ביז צו דער טיפעניש פון זיין הארצן.

אייגנטלעך האָט ער זיך אַריינגעמישט נישט אין זיין זאַך. קיין שום רעכט האָט ער נישט געהאַט פאָרצוואַרפן מאָניקען איר פאַרגאַנגענהייט, אָדער גאָר איר צו פאַראורטיילן. דאָס איז אויסשליסלעך איר פערזענלעכע אָנגעלעגנהייט. געניסן די געגנוואַרט, דאָס דיקטירט דער פאַרשטאַנד און די אינטעליגענץ...

ער האָט זי צוגעצויגן צו זיך און לאַנגזאַם געקושט אין אירע פאַרמאַכטע אויגן. אַ גליקלעכע האָט זי זיך איינגאַנצן אָפּ-געגעבן זיין צערטלעכקייט...

ער האָט זי באַטראַכט ווי אַ טריומפאַטאָר.

דורך די האַלבפאַרמאַכטע אויגן האָט זי געקוקט אויף אים מיט אַ פייערדיקן אַפּעל, אַ געבעט, אַנהאָפנונג!..

אַ גליענדיק געבעט, אַנאומענדלעכע האָפנונג. מיט איר גאַנץ וועזן האָט זיך מאָניקע געצויגן צו דער באַנייאונג...

אין מאָמענט פון איר פולשטענדיקער היינגעבונג, בעת אַלץ ארום האָט אין אירע אויגן סימבאָליזירט איר ניי אויפגעוואַכט לעבן, האָט זי געהערט דעם געזאַנג פון איר מעטאַמאָרפאָזע:

פאַרכאַפּט פון אַנאומבאַזיגבאַרער אָנציאונגס-קראַפט האָבן זיך זייערע קערפּער צונויפגעגאָסן אין אַ פייערדיקער אום-צַרמונג..

נאָך דער שטורמישער נאַכט האָט באַאַסלא זיך צוגעקוקט צו דער שלאָפנדיקער מאָניקע. סהאָט זיך אים שטאַרק געוואָלט

דורכן דאָזיקן קערפּער, וואָס איז געווען זיין אייגנטום אַפילו אין איזאָלירנדיקן שלאָפּצושטאַנד, לייענען אין איר נשמה, אַריינדרינגען אין די טיפסטע טיפענישן פון איר אינערלעכן וועזן...

די הענט הינטערן נאַקן, די געדיכטע קאַשטאַנען - ברוינע האָר צעוואָרפן איבערן קישן — האָט מאָניקע — אַרויספּאַרביקע־רויק און שטיל געאָטעמט. אונטער זיין דורכדרינגלעכן בליק האָט זי זיך לאַנגזאַם אויפגעכאַפּט, אַ עפן געטאָן די אויגן און דער זעענדיק איבער זיך זיין ערנסט געזיכט, אָנגעהויבן שמייכלען...

זיי זענען געלעגן איינער לעבן אַנדערן אונטער איין דעקע. אויף וועלכער די זונענשטראַלן, דורכרייסנדיק זיך דורכן טול - בלויען פאָרהאַנג, האָבן געוועבט זייער גאָלדשטיקעריי.

— סוועטרט שיין! האָט מאָניקע געמורמלט און אַרומכאַפּענדיק מיט אירע פרישע אָרעמס זיין קרעפטיקן האַלדז, האָט זי צוגעצויגן צו זיך די טייערע ליפּן.

דערנאָך האָט זי אים צערטלעך אָפּגעשטויסן אין געפּליסטערט.

— דו האָסט מיר אויסגעשפּיאָנירט... עלנדער!

— איך האָב זיך מיט דיר אַנציקט — דיר באַוואונדערט...

ער האָט עס געזאָגט מיט אַזוי פיל אויפריכטיקייט, מיט אַזאַ פייער, אַז זי האָט געשפּירט זיינע ווערטער ווי אַ צערטלעכן גלעט; מיט אַ חניפהשער באַוועגונג האָט זי צוגעדריקט איר גע־קרויזטן קאָפּ צו זיין האַריקער ברוסט.

שווייגעדיקע האָבן זיי פאַרבראַכט די זיסע מאָרגן שעהן. איר קאָפּ איז נאָך אַלץ פול געווען מיט די שיינע בילדער פון ראַזייל און דער אָאזע מיט אירע ברייטע שווימענדיקע בלעטער. סהאָט זיך איר געדאַכט, אַז זי גופא טראָגט זיך אויף די כוואַליען פון זונבאַגאָסענעם שטרוים.

ער האָט ווי אַ פאַרשכורטער, איינגעאָטעמט אין זיך דעם אַראָמאַט פון אירע טונקל - גאָלדענע האָר.

זי האָט אויפגעהויבן צו אים די אויגן, בעטנדיק אַנענטפער אויף איר שטומער פראגע: „צי האָסטו מיך ליב?" ער אָבער האָט זיך בלויז באַגרענעצט מיט דעם, וואָס ער האָט דערקלערט:

— אפשר וואָלסטו פאַרלאָזן די האָר און מער זיי נישט געפאַרבט?.. זייער ווירקלעכער ניואַנס ביי די וואָרצלען איז ממש אַנטציקנד...

— איך קאָן דיר עס צוליב טאָן, אויב דיר געפעלט עס דוקא.

ער האָט געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז דער צוזאָג באַפרידיגט אים כלומרשט.

ווען ער זאָל מעגן דערפירן זיינע געדאַנקען ביזן סוף, וואָלט ער געפאָדערט זי זאָל איבערבייטן איר פריזור פון אַ יונגן פּאַזש. פרויען דאַרפן טראָגן לאַנגע האָר...

אונטער דער מאַסקע פון אַ כלומרשט ווילדן, איז באַאַסלאַ געווען דערזעלבער בורזשואַ, און אים האָבן שאָקירט אין איר אַ כך קליינינקייטן.

גאַנץ אָפט פלעגט ער זיך מיט איר רייצן און איראָניזירן איבער די סימבאָלן פון איר זעלבסשטענדיקייט, נישט ווייסנדיק אַליין פאַר וואָס, נישט קלערנדיק בשעת מעשה, אַז ער גיט זיך אַרויס מיטן קאָפּ.

אייפערזיכטיק? דאָס וואָלט זיין צו נאַריש!..

וואָס האָט זיי דען צוזאַמענגעפירט אויב נישט אַ צופעליגע, אַ שטימונגס - סימפאַטיע און אַ תאווה - געפיל...

דעם אמת זאָגנדיק מוז ער מודה זיין, אַז איידער זי האָט זיך אים אָפּגעגעבן, ווען זיי זענען געווען נישט מער ווי גוטע פריינט — האָט זי אים ווי אַ געטרייען ברודער איבערגעגעבן אַלץ, וואָס מיט איר איז געווען, נישט באַהאַלטן פון אים קיין שום זאַך.

קענענדיק גענוי איינער דעם אַנדערן האָבן זיי זיך געגעבן פריי און פריידיק... ער אייפערזיכטיק? מיט וואָס פאַר אַ רעכט?

עס איז דאָך באמת נישט קיין פויער! קיין מאָל האָט ער, ביז זיין באגעגעניש מיט מאָניקען, נישט געוווסט דעם שכרות — טעם פון אַ דויערהאַפטער, קעגנזייטיקער ליבע.

אָפנהערציק ביז גראָבקייט, האָט ער נישט געקאָנט איינהאַלטן קיין איינע פון יענע ווייבער, וועלכע ער האָט געקאָנט צובינדן צו זיך אַ דאַנק זיין גרויסן טאַלאַנט, אָדער, און בעיקר, מיט זיין כח־גברא, מיט זיין מענלעכער קראַפט. אַלעמען האָט אָפגעשטויסן זיין אומגעלומפּערטע ווילדקייט.

קיין איינציקע פון זיי האָט אים אמת נישט פאַרכאַפּט אַזוי גיך און אינגאַנצן, ווי דאָס דאָזיקע „פאַרשאָלטן מיידל", וואָס שוין גאַנצע דריי מאָנאַט איז ער נאָך אין איר אַזוי פאַרקאָכט ווי דעם ערשטן טאָג.

זי האָט אַ שאָקל געטאָן מיט איר געלאָקטן קאָפּ, זי האָט נאָך געהאַט אַזוי פיל האָר, אַז כאָטש זיי האָבן איר נישט דערגרייכט ביזן האַלדז, וואָלט זי נאָך געקאָנט מאַכן פון זיי אַ מאָדערנע פריזור.

— געפעלן דיר, הייסט עס, נישט מיינע קורצע האָר? זאָג דעם אמת, שעם זיך נישט!

— ניין, דיר שטייטעס...

— נאַר.

ער האָט זיך מודה געווען.

— נו יאָ, דו זעסט אויס מער ווי אַ מאַנספּאַרשוין און דאָס האַרמאָנירט נישט, דאָס שטייט אין אַ סתירה מיט אַלץ...

— דיר שאָקירט עס?

ניין... יאָ, אפשר אַלס שטערונג פון דער האַרמאָניע.

זי האָט אונטערגעשמייכלט און נישט געענטפערט.

— וואָס לאַכסטו?

— גלאַט, אַזוי זיך.

ער האָט זיך אַ הויב געטאָן און ווייטער גערעדט.

— וואָס קלערסטו זיך? וואָס מיינסטו, אַז איך בין באמת אַזוי באַגרענעצט איך זאָל פאַראורטיילן מאָניקע לערביע דערפאַר וואָס זי האָט איר זשאַנר, ער מעג זיין, אפילו אַ מענלעכער, אַז ער געפעלט איר.

זי האָט זיך מיט אים גערייצט:

— יאָ, דאָס איז עס! דו ביסט אַ ווילדער מענטש.

אָט האָסטו דעם באַווייז...

זי האָט אָנגערירט די רויטע האָר אויף זיין ברוסט.

ער האָט איינגעשטימט:

— יאָ... לכל הדעות בין איך נישט קיין יונגער שניעק.

— טיראַן! וואָס גייט דיר אָן מיין פריזור, אַבי זי שטייט מיר.

— זי איז בעסער געשטאַנען דער פריערדיקער מאָניקע...

זי איז בלייך געוואָרן. ער האָט זיך דערשראָקן און וואָלט גערן צוריקגענומען דידאָזיקע ווערטער. מאָניקע האָט זיך אויפגע-הויבן. זיין פיינדשאַפטלעכער בליק האָט פלוצלינג אַרויסגערופן ביי איר אַ געפיל פון בושה פאַר איר באַקעטקייט.

זי האָט אַ כאַפּ געטאָן דעם מאָרגנראָק און מעכאַניש זיך צוגעדעקט.

— צי דען מיינסטו, אַז איך וואָלט זיך אינטערעסירט מיט יעדער קלייניקייט בנוגע דיר, אפילו מיט דעם וואָס מקלערט וועגן דיר, ווען איך זאָל דיך נישט ליב האָבן אַזוי ווי דו ביסט?

— פאַר מיר איז וויכטיק נאָר דאָס, וואָס דו קלערסט, דו — וועגן דער איצטיקער מאָניקע, — די פריערדיקע עקסיסטירט בכלל נישט.

ער האָט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ:

— אַ פרוי קאָן מען נישט צוטיילן אויף צווייען, ווי אַ פרוכט. פון איין זייט די פאַרגאַנגנהייט, פון דער צווייטער די געגנוואַרט... דערצו ווען מליבט, און אַז מען ליבט באמת בילדעט דאָס געליבטע וועזן אַנאומגעטיילטע איינהייט. מקאָן נישט אָפּרייסן דורך אַ געוויסן שניט דאָס, וואָס סאיז, פון דעם, וואָס סאיז געווען. אַלע מאָמענטן פון אַנ׳עקסיסטענץ זייבען ענג צונויפגעבונדן... טאַקע דערפאַר, וואָס איך האָב דיר אויסשליסלעך ליב און אויסשליסלעך צוליב דעם, וואָס איך האָב דיך ליב — קאָן איך נישט נישט טראַכטן וועגן דער, וואָס דו ביסט געווען איידער דו האָסט געהערט מיר. יענער אָבער האָב איך אמת פיינט...

— ווען דו זאָלסט מיר ווירקלעך ליב האָבן אַזוי ווי דו זאָגסט׳ וואָלסטו איר נישט געהאַסט, נאָר איר באַדויערט...

זי איז אויפגעשטאַנען און ער נאָך איר. איצט האָט ער זיך פון זיין זייט געשעמט מיט דער נאַקעטקייט.

ווידער האָבן זיי זיך פאַרוואַנדלט אין צוויי אומגליקלעכע מענטשן, וואָס האָבן געמוזט פאַרדעקן איינער פאַרן אַנדערן דעם גוף און די נשמה.

צי דען האָבן זיי איצט, באַפרידיקנדיק זייער תאוה — דוקא זיך געמוזט באַגעגנען ווי צוויי קעגנער נאָכן וואָפנשטילשטאַנד?

אים האָט זיך שרעקלעך געוואָלט דעריידן ביזן סוף, אָבער ער דאָט געכאַפּט שכל און האָט זיך באַהערשט. באַליידיקן איר, פאַרשאַפן קרענקונג, דאָס וואָלט זיין פּשוט נידערטרעכטיק... אָבער באַדויערן... ער איז געוואָרן בייז און שטאַרק אויפגערעגט.

דער גרויסאַרטיקער צימער מיט די נייע טאַפּעטן האָבן אים געררייצט, געוועקט אין אים אַ געפיל פון אייפערזוכט. פאַרשוווּנדן איז די שמאָלע זאָפע, אויף איר װָרט האָט ער ווידער דערזען יענע,

די אומגעהייער גרויסע, אויף וועלכער מאָניקע פלעגט רויכערן און זיך אָפּגעבן אַנדערע מיט דיזעלבע זיפּצן, ווי איצט אים.

ער האָט זיך אין דער שטיל אָנגעטאָן און צוגעאײַלט אויפצוגיין; אים האָט זיך געוואָלט זײַן אַליין און ברענגען אין אָרדנונג זײַנע אײַפערזיכטיקע געדאַנקען.

זי האָט דערשפּירט די דראַמע, וואָס ס׳הויבט זיך אָן אַפּצושפּילן אין זײַן נשמה נאָכן צווייוואָכעדיקן גן - עדן אין ראָזייל... יאָ, דעם גן - עדן!

צי דען וועט זי אים טאַקע שוין פאַרלירן נאָכדעם ווי זי האָט אים נאָר וואָס באַהערשט.

דער אינסטינקט האָט איבערגעשטיגן דעם שטאָלץ.

די מורא צו פאַרלירן רעזשין, האָט איר געטריבן צו אַ קאָמבינאַציע. ער איז געזעסן מיטן פּלייצע צו איר און געשנורעוועט די שיך. זי האָט אַרומגעכאַפּט מיט די הענט זײַן האַלדז און מאַכנדיק דעם אָנשטעל, אַז זי מערקט לגמרי נישט ווי ער איז אָנגעבלאָזן, האָט זי געפּרווט איבערבייטן דעם גאַנצן געשפּרעך:

— פאַרגעס נישט איבערגעבן דײַן פאַרלעגער, אַז די וויניעטקעס צו יעדער קאַפּיטל, וועט ער באַקומען מאָרגן. הײַנט וועט פאַרטיק ווערן די קלישע, איך וויל׳ אַז אין דײַן בוך זאָל זײַן עפּעס פון מיר.

ער האָט צוגעזאָגט, גערירט פון איר וואַרעמער צערטלעכקייט וואָס האָט נאָך געטוליעט אין דעם דאָזיקן האַרץ, וואָס ער האָט קענען זײַן ווילן, געהאַלטן פאַר אויסגעברענט און אָפּגעטויט דורך די פריערדיקע ליידנשאַפטן.

פאַרבלענט פון זײַן מענלעכן עגאָאיזם, האָט ער נישט פאַרשטאַנען ווי ווײַט דער אַלץ פאַרכאַפּנדיקער ליבעס — פלאַקערקען אָפּרייניקן אַזאַ נשמה, ווי מאָניקעס.

זינט זי האָט דערקענט רעזשין און האָט אים פריי אויסגעוויילט, — האָט שוין קיין שום אנדערער איר נישט געקאָנט פאַרשאַפן נישט קיין פרייד און נישט קיין לייד.

פון ראָזייל איז זי צוריקגעקומען אַ באַנייטע, אַ גליקלעכע מאָניקע און, קענענדיק דעם ווערט פון גליק, האָט זי אים געוואָלט אײַנהאַלטן.

אַנאַנדער מאָניקע, אַנאַנדער פּרץ...

II.

סזענעצן אַוועק טעג, וואָכן...

זיי האָבן בשותפות געקויפט אַנאַוטאָ, — און זיך באַקענט מיטן רייץ פון אומדערוואַרטע, אימפּראָוויזירטע אויספלוגן, דאָס לויפן פון זיך אַליין דורך ווייטע, ברייטע האָריזאָנטן. איר האָט זיך געוואָלט האָבן אַ גרעסערע און שנעלערע מאַשין, ער האָט אָבער פּראָטעסטירט, נישט האָבנדיק אַזוי פיל געלט און וועלנדיק דוקא זיין אַ גלייכער שותף. נישט ווייניק האָט ער זיך געערגערט אויף דערפון, וואָס ער האָט זיך געמוזט לאָזן פון איר פירן.

אַ קורצזיכטיקער און אַ צודרייטער האָט ער געמוזט נאָכגעבן, אַז זי זאָל זיצן ביים רודער. עטלעכע לעקציעס זענען געווען גענוג צו מאַכן פון איר אַ געשיקטן שאָפער און פון אים אַ געוויסנהאַפטן מעכאַניקער. אַ צווייטראַנגיקע ראָל, וואָס לכתחלה האָט ער זיך מיט דער פּיפּקע אין מויל דעריבער געוויצלט, אָבער אין גרונד גענומען האָט ער זיך געשפּירט דערנידעריקט; מאָניקע האָט עס אָבער לחלוטין נישט באַמערקט.

איר האָט זיך אַלץ געדוכט, אַז זייענדיק נאָנט פיזיש, וועלן זיי סוף כּל סוף דערגרייכן אויך צו אַ גייסטיקער נאָנטקייט. ער איז געווען אַזאַ פּשוטער, גוטער חבר, מיט אַזאַ הויכן קוק אויף די מענטשן און אויפן לעבן בכלל! נישט געקוקט אויף זיין קפּדנות האָט ער געהאַט אַ ווייך האַרץ, אונטער דער גראָבער אויסערלעכקייט האָט זי באַמערקט די שוואַכקייט פון אַן אמת גוטן, ווייכמוטיקן מענטשן.

און אַפילו זייער ערשטע מיספאַרשטענדנישן — דער ווילדער צאָרן - אויסברוך — וועלכן ער פלעגט אַרויסווייזן בעת אַ נאָנפאַל פון אייפערזוכט — צו דען איז עס נישט בלויז אַ באַווייז פון זיין אויפריכטיקער צוגעבונדנקייט, וואָס קיצלט איר איינגליבע?

אין די שווערע מאָמענטן פון זיין האַרטנעקיקן שווייגן, פון גיפטיקע שטעכווערטער און אומגערעכטע אָנפאַלן, פלעגט זיך מאָניקע זאָגן: „אוי, האָט ער מיך ליב!"

— „ממוז זען זיין וואָס מער צוזאַמען" האָט זי איין מאָל אַ טראַכט געטאָן. — ווען ער זאָל נעמען אַ דירה וואָלט זי געקאָנט מיט אים מער פאַרברענגען — פרישטיקן וואָלט ער יעדן טאָג מיט דער מוטער... ער האָט זיך אָבער נישט געקאָנט אַנטשליסן איבערצולאָזן דער קראַנקער זקנה.

מאָניקען האָט נישט באַפרידיקט דאָס דאָזיקע לעבן אויף צוויי טראַקטן, צוריסן קודם כּל דורך דער אַרבעט און בעיקר צוליב דעם, וואָס רעזשי האָט בשום אופן נישט געוואָלט חוינבען באַזונדער אָן דער מוטער.

די קורצע און צופעליקע באַגעגענישן, — אויסער די נעכט, וואָס זיי פלעגן פאַרברענגען צוזאַמען אויף סיגאַל - גאַס — האָבן בלויז פאַרגרעסערט זייער אומאויפהערלעכן, אומגעשטילטן תאווה - דורשט.

ווי אנאלטעטראם, וואס לאזט זיך בשום אופן נישט פארגאלדן, האט איר בחורישע דירה, — וואס איז געבליבן א רויכערשטוב, נישט קוקנדיק אויף אלע ענדערונגען — ארויסגערופן ביי אים א שרעקלעכן האס. מאניקע איז ממש געווען פארצווייפלט.

איר האט אנגעהויבן דענערווירן דער דיסאנאנס, וואס פלעגט זיך כסדר א ריינרייסן אין זייערע באציאונגען. באאסלא פלעגט איר ארויספירן פון געדולד. זי האט כסדר געטענהט: — וואס סאיז געווען איז געווען! נישט איך נישט דו זענען בכח דאס צו ענדערן. איך האב דיר דאך ליב! וואס דארפסטו נאך?... ער פלעגט כלומרשט איינשטימען, זיך מודה זיין אז ער איז א שוטה, און אין א מינוט ארום אנהויבן ווידער פון אנהויב. נישט האבנדיק קיין גרונד זיך צוצובינדן צו דער קעגנווארט, האט ער זיך מיט א קראנקער נייגיריקייט כסדר געגראבן און איר פארגאנגנהייט.

דער סאמער קראנקער ארט איז געווען פעער ריס.

רעזשי האט זיך נישט באנוגנט דערמיט, וואס ער האט פיינט געהאט תכלית שנאה מאניקעס ליבהאבער, וועגן וועלכע ער האט געוווסט, נאר האט געהאלטן אין איין פארשן מכח אלע איבעריקע, וואס האבן פון איר הנאה געהאט פאר אים.

כאטש ער האט זיך איצט געשפירט אלס איר איינציקער הערשער — האט אים בלויז דער געדאנק, אז זי האט ווען נישט איז געציטערט אונטער די קושן פון אנדערער—ממש ארויסגעבראכט פון די כלים.

אומזיסט האט זיין פארשטאנד געקעמפט קעגן דידאזיקע געשפענסטער. זיי האבן אים פארפאלגט — לעבעדיקע, און לעבעדיקע בילדער און, פארנאנדערפלאקערנדיק זיין תאוה, — האבן ווי איר גאנגרענירט.

אָבער זי, מיט אַ טיפן זין פאַר אַלץ, וואָס סקאָן אויפהאַלטן זייער ליבע, האָט געענטפערט — אָבער לײדער צו שפּעט — אויף די אַלע אויספאָרשונגען פון אַ מאַניאַק מיט אַנעקשנותדיקן שווייגן אָדער מיט דער ראַפינירטער צערטלעכקייט.

זי האָט כּסדר געזוכט נײַע ערטער, אַ נײַעם אָפּדאַך פאַר זייער ליבע. זיי האָבן געמאַכט אימפּראָוויזירטע קלײנע רייזן; אויסמײַדנדיק די באַנאַלע גרויסאַרטיקע פּאַלאַצן, האָבן זיי פּרובירט דעם רייץ פון די דאָרפישע גאַסטהײַזער און פּראָווינציעלע האָטעלן. אָבער ווי נאָר זייערע אָרעמס פלעגן זיך אויפלייזן האָט זי גלייך געלייענט אין זײַנע אומרויִקע אויגן די אידעע פיקס.

נאָך זעקס חדשים צײַט האָט רעזשין געטראָפן אַ גרויסער אומגליק — ער האָט פאַרלוירן זײַן מוטער. טרויעריקע טעג, אָבער מאָניקע האָט פאַרשטאַנען די ראָל פון אַ טרייסטערין...

איצט האָט זי ענדלעך געקאָנט פאַרווירקלעכן איר פּראָיעקט מיט וועלכן זי האָט זיך געטראָגן די גאַנצע צײַט: זיך באַזעצן אין אַ באַקוועמע נעסט, וואָס קיין זאַך זאָל דאָרט נישט דערמאָנען אָן עבר און זײַן מער צוזאַמען.

צופרידענע האָבן זיי זיך ביידע גענומען אײַנאָרדנען די נײַע וווינונג. געקעסטלטע לייוונט אויף די ווענט, קאָלירטע עטאַזשערקעס, פאַרשידענע קלייניקייטן — אַנאײַנפאַכע אָבער פרײַנדלעכע אײַנריכטונג. מאָניקע אַליין האָט אויסגעזוכט פאַר אים אַ מאָנומענטאַלן שרײַבטיש, — אַנאַנטיקער נאָרמאַנדישער טיש פון געלן דעמב, — עטוואָס אפגעבלאַקירט אין משך פון דרײַדורותלאַנגער עקסיסטענץ.

יעדן אָוונט איז זי געקומען אַהין צו מיטאָג און פלעגט בלײַבן ביז עלף אין דער פרי.

פרישטיק האָט ער געגעסן אַליין און דערנאָך געאַר-
בעט. געשריבן דעם המשך פון די „אויפריכטיקע הערצער" אונ-
טערן נאָמען „באַזיץ". ער איז געווען איינער פון יענע (שריפט-
שטעלער) ראָמאַניסטן, וואָס פאַרמאָגן מער באָבאַכטונגס - קראַפט
ווי פאַנטאַזיע און, קעגן זייער ווילן, שילדערן זיי אין אַלע זייערע
שריפטן בלויז זיך גופא.

אַ געוויסע צייט איז מאַניקע געווען רויק.

אונטער באַסלאָס השפעה האָט זי זיך גלייך גענומען צו
איר פאַך. בלויז די אַרבעט, האָט ער געפונען, וועט איר פאַר-
היטן אין די מאָמענטן, בעת זי געפינט זיך נישט אונטער זיין
השגחה, נישט אַריינצופאַלן ווידער אין קרייז פון אירע אַלטע באַ-
קאַנטע און די פריערדיקע געוווינהייטן.

מאַניקע האָט צוריק איבערגענומען די לייטונג פון איר גע-
שעפט, האָט באַשטימט דער פריילן ווערבאָליעטש אַ געוויסן טייל
פון — ריוח און אָפּגעגעבן איר אַלס געשענק איר בחורשע דירה.
און מער זאָל מען שוין מכח דעם נישט ריידן!...

בינו לבינו איז „פריילין קלער", אַ דאַנק דער קונסט, מיט
וועלכער זי האָט איינגעאָרדנט פלאַמבינאָס ווילע, געוואָרן
שטאַרק באַרימט.

אירע נאָנטע באַציאונגען מיט'ן באַראָן האָבן איר גאָר אומ-
געריכט פאַרוואַנדלט אין אַנאַנגעזעענער קאַפּיטאַליסטן. אויס
דאַנקבאַרקייט צו מאַניקען פאַר, אַלץ חאָס זי האָט קעגן איר געטאָן,
האָט זי אָבער בעסער געוואָלט שפּילן די צווייטע פידל אין אַנאונ-
טערנעמונג, ווו זי האָט מיט קיין זאַך נישט ריזיקירט און ווו זי
האָט פאַקטיש פאַרנומען דעם ערשטן אָרט.

מאַניקע האָט איר געגעבן קאַרט בלאַנש אָנצופירן מיטן
געשעפט ווי זי געפינט פאַר גוט, און אַליין האָט זי זיך מיט
פאַרגעניגן גענומען צוריק צו דער בלייפעדער און צום פּענזל.

דער רעזולטאַט האָט זיך באַקומען פּונקט דער היפּך פון דעם, וואָס רעזשי האָט דערוואַרט.

אַרויפוואַרפנדיק זיך פון ס׳נײַ אײַף דער אַרבעט, האָט מאָניקע געשעפט אין איר נײַע גײַסטיקע קראַפט, וואָס האָט ווי אַ קאַלטער דוש אָפּגעפרישט איר מח און געקלערט דעם געדאַנק, נאָך דער פיזישער און בּיסלעכווײַז געקומען אויך די מאָראַלישע שטאַרקונג.

די אַרבעט, אויף וועלכער דער ליבהאָבער האָט געקוקט בלויז ווי אויף אַ מיטל צו פאַרפעסטיקן זײַן אויטאָריטעט, האָט אומגעקערט דער דראָזיקער נשמה, וואָס ער האָט איר דוקא געוואָלט אונטערדריקן, דאָס באַוווסטזײַן פון איר אייגענעם ווערט, דאָס באַוווסטזײַן, פון וועלכן זי האָט נאָך אַ לאַנגער אַפּאַטיע, געשעפּט פרישע קרעפטן, פרישע ענערגיע.

דער דעספּאָטיזם, וואָס רעזשי האָט מיט אים נישט ווילנדיק מיסבּרויכט, איז געוואָרן פאַר מאָניקען ממש אומערטרעגלעך, זי פלעגט ווערן אַנאויפגעקאָכטע יעדעס מאָל, ווען ער האָט איר געצוווּנגען זיך אומצוקערן אין געדאַנק צו יענע ברעגעס, פון וועלכע ער האָט איר אַליין געהאָלפן זיך אָפּצורוקן.

יעדע נאַרישקייט האָט געדינט אַלס פּרעטעקסט פאַר זײַנע טאַקטלאָזע באַמערקונגען. דער קלענסטער צופאַל האָט אויפגעוועקט אין אים דעם פּרא - אדם, וואָס האָט זיך באַהאַלטן אונטער דער מאַסקע פון קולטור.

די שרעקלעכסטע סצענעס פלעגן זיך געוויינלעך אָפּשפּילן נאָך די שטאַרקסטע תאווה - אויסברוכן.

דעם קולמינאַציאָנס - פּונקט האָט אָבער זײַן חילדער צאָרן דערגרייכט דורך אַנאומגעריכטן צופאַל—דורכן אָנקומען פון נאַקעטענער.

געווען איז עס בעת אַ גאַלאַ - פאָרשטעלונג וואָס גינעטע יוסיע האָט איינגעאָרדנט לטובת דער געזעלשאַפט צו שטיצן די פּראָנצווידישע פאַרוואונדעטע. נאָך אַ זעקסיאָריקער עקסיסטענץ איז די קאַסע פון דער געזעלשאַפט געווען אין גאַנצן פוסט. די אומגליקלעכע זענען צו לאַנגזאַם אויסגעשטאָרבן.

דער אַרויסטריט פון פּעטער ריס איז געווען צוגעגעבן צום פּראָגראַם אין לעצטן מאָמענט. רעזשי און מאָניקע זענען גלייכצייטיק אויפגעציטערט געוואָרן, דערהערנדיק ווי אַלעקס מאַרלי — דער רעזשיסאָר פון אָוונט — רופט אויס זיין נאָמען. און בעת אין זאַל האָט זיך דערהערט אַ צופרידענער פליסטערן, וואָס סהאָט זיך גלייך פאַרוואַנדלט אין שטורמישע אַפּלאָדיסמענטן, — האָט ער זיך צוגעבויגן צו איר און דורכשטעכנדיק איר מיט זיין בליק האָט ער געברומט:

— איר זענט צופרידן?

— דו ביסט פון זינען אַראָפּ!

קיין מאָל האָט זי נאָך נישט באַדויערט אַזוי שטאַרק, וואָס זי האָט אים גלייך, אין די ערשטע טעג פון זייער פריינטשאַפט, אַלץ דערציילט. פאַרטרויט אַלע אירע סודות, ווי אין דעם מאָמענט.

נישט וואַרטנדיק ביז דער פאָרהאַנג וועט זיך ווידער אויפהייבן, איז ער אויפגעשטאַנען און איר באַפוילן גיין נאָך אים. אַ שטאַרק באַליידיגטע האָט זיך מאָניקע אַנטזאָגט.

זעענדיק אָבער, אַז ער גייט אַנטשלאָסן צום טיר לעבן וועלכער זיי זענען געזעסן, האָט זי זיך אונטערגעגעבן. רעזשי האָט געליטן צוליב איר...

דידאָזיקע ליידן, כאָטש לגמרי אומבאַגרינדעטע, האָבן איר גערירט — ווייל איר ליבע צו אים איז נאָך געווען אַזוי שטאַרק ווי אין די גליקלעכע טעג פון ראַזייל.

דער אויטאָ האָט זיי געפירט אַהיים.

אין דער שטיל, יעדערער אין זיין ווינקל, האָבן זיי געטראַכט וועגן דער פאַרביטערונג, וואָס סהאָט זיך אָנגעקליבן אין זייערע הערצער.

בעת אָבער זיי זענען געבליבן אַליין אין קליינעם שלאָפצימער און ער האָט מיט האַס געקוקט אויף איר דעקאָלטירט אָוונט - קלייד מיט די באַקצטע הענט, — האָט מאָניקע נישט געקאָנט מער אריבערטראָגן דאָסדאָזיקע באַליידיגנדיקע שווייגן. זי איז צוגעגאַנגען צו אים און צערטלעך געזאָגט:

— טייערער מיינער, איך קאָן אויף דיר נישט בייז זיין, זעענדיק ווי דו ליידסט... איך לייד אָבער אַסך מער פון דיר. וואָס פאַר אַ קרענקונג דו זאָלסט מיר נישט מאַכן, — זעסטו גוט — אַז איך טייל מיט דיר דיינע ליידן, כאָטש דו ביסט אַליין שולדיק אין זיי!..

ער האָט איר ברוטאַל אָפּגעשטויסן!

— דאָס בין איך געשלאָפן מיט פעער ריס, וואָס ניין?

זי האָט געקוועטש מיט די באַרקעס.

— צו דען האָט געלוינט צו שרייבן „דו אויפריכטיקע הערצער” אויב דו וואַרפסט מיר היינט פאָר מיין אָפּגהאַרציקייט? איך בין געווען גענוג ערלעך זיך דיר מודה צו זיין אין גאַנצן טרויעריקן אמת פון מיין פאַרגאַנגנהייט, איידער איך האָב דיר אָנגעהערט.

— איך האָב דיר נישט געבעטן. —

— רעזשי, דאָס רעדסטו אַזוי? דערדאָזיקער ודוי איז געווען די קאָנסעקווענץ פון מיין צוטרוי, פון מיין צערטלעכקייט צו דיר. — און דאָס גייסטו איצט מיסברויכן, — צי דען וואָלסטו

געווען צופרידענער, אז איך וואָלט זיך דיר נישט מודה געווען אין אַלץ ?... דו פאַרגעסט, אַז טאַקע דערדאָזיקער צוטרוי האָט אונז דערנענטערט. דו האָסט בעסער געוואָלט, אַז צוגויפ־קומענדיק זיך, זאָלן מיר זיך בלייבן פרעמדע ?

— אפשר...

— ניין, ניין!, נישט איך נישט דו, מיר וואָלטן עס נישט געקענט! אָדער מיר וואָלטן נישט געווען מיר, נישט געליבט איינער דעם אַנדערן ווי געהעריק. צו דען קאָן מען עפּעס באַהאַלטן, אַז מהאָט זיך אמת ליב? און צו קען מען בכלל ליבן, אַז מקען נישט איינער דעם אַנדערן ביזן גרונט ?

— ניין...

— צו שטעלסטו זיך פאָר, וואָס סוואָלט געווען, ווען איך אָל נישט ענטפערן אויף דיינע פראַגן, — דו האַלסט דאָך מיר נאָך איצט אין איין אויספרעגן, אין איין אויספאָרשן...

— איך קען פון מיין הויט נישט אַרויסקריכן...

— דאָס איז עס טאַקע; דעריבער איז טאַקע גוט, וואָס איך האָב זיך דיר פריער אין אַלץ מודה געווען, שטעל דיר פאָר, אַז פריער אָדער שפּעטער וואָלסטו זיך דאָך סיי ווי סיי דערוווּסט וועגן אַלץ און דאַמאָלט וואָלסטו נאָך מער געליטן.

— סקען זיין...

— דו מאַכסט מיר פאָרווורפן דערפאַר, וואָס איך האָב דיר אַלץ דערציילט, הייבט וואָס וואָלט געווען ווען איך באַהאַלט פון דיר דעם אמת?

— דו ביסט גערעכט, אָבער פונדעסטוועגן...

— וואָס „פונדעסטוועגן"? דו וואָלסט וועלן איך זאָל דיר ענטפערן אויף דיינע פראַגן מיט פאַלשע פאַרזיכערונגען, מיט שבועות?..

די וואָלסט דאָך זיכער נישט געגלויבט מיינע ווערטער, נאָר געפאָדערט אומבאַדינגט שבועות!... טייערער מיינער, מיין ליבער, צו דען פילסטו נישט, אַז דיין ליבע האָט אַלץ פאַרבריענט, פאַרניכטעט... אַז איך בין גליקלעך נאָר דערמיט, וואָס איך שפיר, אַז מיר לעבן מיטן אמת? נאָר דער אמת קען אַלץ אויסמעקן, אָפּווישן, נאָר דער אמת איז שיין און גוט!...

ער האָט אַראָפּגעלאָזן דעם קאָפּ און אַנאומעטיקער געשוויגן, זי האָט אַרויפגעלייגט איר האַנט אויף זיין אַקסל:

— דו שעמסט זיך גאָר נישט דערמיט וואָס דו ביסט אַזוי שלעכט און אומגערעכט? קוק מיר אָן אויב דו האָסט מיר ליב.

ער האָט אַ וואָרף געטאָן אַ פאַרצווייפלונגספולן בליק און האָט געמורמלט:

— דו פאַרשטייסט עס אַליין זייער גוט! צי וואָלט איך אַזוי געהאַסט אַלע, וואָס האָבן דיר געהאַט פאַר מיר, ווען איך זאָל דיך נישט ליבן? אומגעווינלעך... ביז משוגעת...

— איך האָב דיר אויך ליב אומגעווינלעך, ביז שגעון, איבער וואָס וואָלסטו געזאָגט, ווען איך זאָל דיר כסדר מאַטערן, נישט לאָזן לעבן, האַלטן אין איין רעדן וועגן דיינע פריערדיקע קעבסווייבער? האָסט דאָך זיכער געהאַט נישט איינע פאַר מיר?...

ער האָט איר אָנגעקוקט מיט אַזאַ גיפטיגן בליק, אַז ס׳איז איר קאַלט געוואָרן אין אַלע גלידער.

— מ׳קען דאָס גאָר נישט פאַרגלייכן.

— אַזוי גאָר?!..

אונטערפייפנדיק האָט ער זיך אויסגעדרייט צו איר מיטן פלייצע און אָנגעהויבן זיך אויסצוטאָן.

שרעקלעך עמפערט האָט זי איבערגעחזרט:

— מ׳קען דאָס גאָר נישט פאַרגלייכן? פאַר וואָס?

ער האָט אויסגעטאָן דאָס וועסטל און עקשנותדיק אַ זאָג געטאָן:

— סוואָלט אַ ביסל צו לאַנג געדויערט...

זי האָט אויסגעשריגן.

— ווען דו זאָלסט מיר אויפהויבן פון ברוק וואָלסטו זיך שוין נישט געקענט מיט מיר ערגער באַגיין! איך בין נישט קיין גאַסן-מיידל...

— ניין, ווען דו זאָלסט זיין אַ פּראָסטיטוטקע, אַנאָומגליקלעכע גאַסן-פרוי, וואָס האַנדלט מיט איר קערפּער, ווייל די געזעלשאַפט האָט איר קיין אַנדער פאַך נישט געלערנט, וואָלט איך מיט דיר גערעדט לגמרי אויף אַנאַנדער לשון. מיט פּראָסטיטוטקעס האָט מען נישט חתונה...

זי האָט געמאַכט אַ פאַרוווּנדערטע מינע, אָבער ער האָט ווייטער גערעדט:

— אַ פּראָסטיטוטקע נעמט מען ווי אַ שטיק פלייש, ווי אַ צופעליקן בוך. מ׳קויפט איר אַזוי ווי זי איז. און אויב מ׳פאַרליבט זיך אין איר... סקאָן זיך אַ מאָל טרעפן. —

— איז וואָס, דאַרף מען דאָך זיין אַ פשוטער משוגענער מ׳זאָל זיין אייפערזיכטיק אויף אירע ליבהאָבער, וועלכע זי האָט געהאַט און נישט געקאָנט זיי נישט האָבן... ערשטנס קענסטו זיי נישט, און זי אַליין אפילו געדענקט זיי אויך נישט. צו פיל האָט זי זיי געהאַט! די מאַסע איז אַנאָנים—האָט קיין פאַרצוף נישט...

אָבער דו, דו!..

שמערצפול האָט זי אים, אויסגעהערט:

— ווער, למשל, האָט דיך געצוווּנגען זיך אָפּצוגעבן דעם ערשטן בעסטן, זיך צו פאַרליבן אין אַזאַ קרעטין ווי ריין באַקעטער

טענצער, נאָר פאַר זיין שיינער מאָרדע? שוין נישט רײדנדיק וועגן די איבעריקע, וואָס דו האָסט געהאַט די חוצפה מיר זיי אָנ־צורופן און מכה יענע, וועלכע דו האָסט פאַרשוויגן, שפּירנדיק, אַז דאָס איז שמוציקע וועש, וואָס ס'איז גלייכער צו האַלטן זיי אין שאַנק אונטערן שלאָס.

זי האָט פאַרדעקט מיט די הענט איר פלאַמענדיק פּנים און ער האָט נישט אויפגעהערט צו שרייען.

— דו האָסט נישט געהאַט קיין רעכט!

דו האָסט געדאַרפט קלערן וועגן דעם, אַז אין איין שיינעם טאָג קאָנסטו זיך באַגעגנען מיט אַו'אָרנטלעכן, אַ גאַנצן מענטשן — אָט ווי איך למשל — אייבער דעם אַנדערן שטאַרק ליב קריגן, און אַז דו, אַרומלעבדיק מיט יעדן איינעם ווי אַ גאַסן־פרוי דו — די פריוועליגירטע פון געבורט און דורך דער דערציאונג — מאַכסט אומגליקלעך אים און זיך.

זי האָט נישט געענטפערט. זי האָט זיך אַליין געוואָלט פונאַנדערקלייבן, וואָס ס'איז אמת און וואָס נישט. געוויסע ווערטער האָבן איר ממש דורכגעשטאָכן ביז צום זיבנטן ריפּ, ווייל זיי האָבן פּונקט געטראָפן אויף איר קראַנקן אָרט — אויף אירע הרטה־געפילן. אַנדערע ווידער האָבן איר שטאַרק געקרענקט און באַליידיקט ווייל זי האָט געפונען, אַז זי פאַרדינט נישט אַזעלכע פאָרווורפן.

ענדלעך האָט זי געזאָגט:

— לאָמיר אויפהערן צו רײדן וועגן מיר, ווייל דו ווילסט נישט, אָדער קענסט נישט פאַרשטיין, וואָס איך בין געווען פריער איי־דער איך האָב זיך באַקענט מיט דיר און נאָך גאָר פריער, פאַר אַלעמען... אַנאומגליקלעכע.

און קוים האָסטו שוין אָנגעהויבן צו זיין אָפנהערציק זיי עס אַ גאַנצן, ביזן סוף. דו האָסט נאָר וואָס געזאָגט, אַז מיט קיין פּראָסטיטוטקעס

האָט מען נישט חתונה. זאָל זיין אַזוי. כאָטש מיר זעען אזעלכע זאַכן טאָג-טעגלעך. אָבער מיט אַנאַלמנה, אָדער מיט אַ גרושה האָט מען חתונה ?.. ענטפער! פאַרייסזעענדיק דעמדאָזיקן אַרגו־מענט האָט ער געברומט:

— סהענגט אָפּ פון...

— ענטפער מיר קלאָרע דבורים, אָן שום קונצן ווי דיין שטייגער איז. ווען דו זאָלסט זיך פאַרליבן אין אַנאַלמנה, אָדער אַ גרושה אַזוי שטאַרק ווי אין מיר, וואָלסטו מיט איר חתונה געהאַט אָדער נישט?

— דו ביסט אָבער נישט קיין אַלמנה און נישט קיין גרושה. מיט „עלט" איך „וואָלט" איז זייער לייכט צו דיסקוטירן.

— איך באַטאָן נאָך אַ מאָל, אַז דאָ רעדט זיך לגמרי נישט וועגן מיר. איך פרעג דיר בלויז, צי וואָלסטו חתונה געהאַט מיט אַנאַלמנה אָדער אַ גרושה, וואָס האָט זיך כסדר אַרומגעטריבן מיט פרעמדע, מענער נאָר דו האָסט וועגן דעם נישט געוווּסט — ווען דו וואָלסט זיך אין איר פאַרליבן.

— זיכער...

— אויב אַזוי פאַרשטיי איך בכלל נישט,

זיי זענען געשטאַנען פּנים אל פּנים איינער קעגן אַנדערן. זיך געקוקט אין די אויגן אַריין, וועלנדיק לייענען איינער ביים צווייטן אין האַרצן. ער האָט צוגעגעבן:

— אַנאַלמנה אָדער אַ גרושה איז געוויינלעך אַ קרבן פון שי־זאָל, זיי זענען דעריבער ווייניקער פאַראַנטוואָרטלעך פאַר זייער גורל, ווי דו. זיי האָבן זיך אונטערגעוואָרפן דעם גזירה.

— וועלכן גזירה?

ער האָט געשפּירט די איראָניע אין איר טאָן און האָט ביי אַ זאָג געטאָן:

— יאָ, יאָ, דעם געזעץ פון די מענטשן און פון דער נאַטור, מעג עס דיר געפעלן אָדער נישט.

— פון דער נאַטור! הימעניי, אָ הימעניי!... דאָס מיינסטו, יאָ?

— יאָ, יאָ, אַזוי איז עס.

זי האָט זיך איראָניש צולאַכט:

— איך האָב דיר שוין לאַנג געזאָגט, אַז דו ביסט אַ ווילדער מענטש! די קליינע מעמבראַן, יאָ? דער רויטער פלעק אויפן חתונה - ליילעך! און אַרום בעט די פראַים, וואָס פייערן דעם בתולים—יום טוב! גיי, איך בעט דיך, און רייד זיך דורך מכּח דעם מיט די היינטיקע מיידלעך, האַ, האַ, האַ! דו ביסט אָפּגעשטאַנען רעזשי! אַ מאַן אַנאַייגנטימער, דער בעל - הבית און דער הערשער!

ער האָט איר אָנגעכאַפּט פאַרן אָרעם:

— ניין! אָבער דער — זאָל עס זיין אַ מאַן אָדער אַ ליבהאָבער — וואָס ליגט אַרויף אויף אייער קערפּער אַזאַ טיפן שטעמפּל, איז אַפילו שפּעטער, אין די אָרעמס פון אַנאַנדערן, בלייבט איר זיין אייגנטום, זיין שקלאַפין!

— אָך, יאָ, דער שטעמפּל! דאָס קינד פון צווייטן מאַן איז געראָטן אין ערשטן? דאָס איז בלויז ליטעראַטור! איך, לכל הדעות, דו ווייסט עס... ניין, רעזשי, ניין. ראשית וועל איך מיט דיר קיין מאָל נישט חתונה האָבן, זיי רויק! ווען דו זאָלסט מיר אַפילו ווי בעטן!... וואָס אָנבעלאַנגט קינדער, ווען איך זאָל זיי דאַרפן האָבן, וואָלט איך נישט וועלן זיי זאָלן זיין געראָטן אין דיר.

— אַ שיינעם דאַנק,

זי האָט געמאַכט אַ מידע באַוועגונג:

— וואָס טויג אייגנטלעך די גאַנצע דיסקוסיע.

ביי אַזעלכע פאַלן איז אַלץ אַזוי אינדיווידועל! סזענען פאַר־אַן מוטערס וואָס האָבן ביזן טויט נישט געקענט דאָס געפיל פון ליבע... די פרוי דערוואַכט צום לעבן, בלויז נאָך דעם ווי זי גייט אַריין אין געשמאַק פון גענוס.

ער האָט איראָניש אַ שמייכל געטאָן:

— פּעער ריס!

— צו דען האָב איך דיר געזאָגט, אַז אין גענוס ליגט דאָס גאַנצע לעבן? מיין לעבן גופא באַווייזט פונקט דעם היפך. מאיז גאָר גליקלעך בעת מליבט פיזישע און גייסטיק.

ער האָט אָפּגעדרייט דעם קאָפּ. זי האָט אַ זיפץ געטאָן.

— דו ביסט דער, וואָס האָט עס מיר געלערנט. רעזשי, נאָר אונטער דער באַדינגונג איז מען גליקלעך, אָדער בעסער, וואָלט מען עס געקענט זיין...

אומבאַוועגלעך זענען זיי געשטאַנען איינער לעבן אַנדערן.

עפּעס האָט איר ווי געטריבן צוגיין צו אים נענטער און ערשט דאַן האָט זי דערזען, אַז ער וויינט.

זיינע טרערן האָבן איר גערירט:

— צו וואָס מאַטערן מיר איינער דעם אַנדערן? קיין זאַך דערנידעריקט נישט, פאַרביטערט נישט אַזוי דאָס לעבן ווי די שטענדיקע שטעכווערטער און פאַרוורפן. און וואָס פאַר אַ נוצן ברענגט עס?

— בעת מליידט, פילאָזאָפירט מען נישט...

ער האָט זיך פאַרשעמט און איז געפאַלן פאַר איר אויף די קני:

— פאַרצייַ מיר — איך בין אַ חיה!

זי האָט אַרויפגעלייגט די האַנט אויף זיין קאָפּ און אים אָנגעקוקט. און איר בליק האָט אויסגעדריקט מער מיטלייד ווי צערט־

לעכקייט. ער איז אויפגעשפרונגען און האָט איר צוגעכאַפּט מיט זיינע אָרעמס.

פריער פלעגט דער שלום, נאָך אזעלכע שטרייטיקייטן, געווייגלעך געשלאָסן ווערן אין בעט.

דאָס מאָל האָט מאַניקע טרויעריג דערקלערט:

— ניין, רעזשי, ניין. היינט בעט איך דיר, זאָלסטו מיר אָפּלאָזן, איך קען נישט... עפּעס האָסטו היינט איבערגעריסן א פּאָדעם צווישן אונז... מאָרגן... ווען מיר וועלן זיך באַרויקן, ווען דו...

אָבער ער האָט איר גענומען מיט געוואַלד. זי איז געפאַלן אויף דער ערד, פאַרטיידיקנדיק איר קערפּער... מיטגעריסן דורך זיין ווילדן תאווה - אויסברוך — האָט זי פּלוצלינג דערשפּירט א שרעקלעכע טרויריקייט.

איינגעשלאָפן זענען זיי ערשט פאַרטאָג — קערפּערלעך נאָנט, גייסטיק אָבער מיילן - ווייט איינער פון צווייטן.

פון יענעם טאָג אָן האָט זיך פאַר מאַניקען ווידער אָנגעהויבן אַנאומרויק לעבן. א טרויעריקע האָט זי זיך איצט דערמאָנט אָן שטילע שעהן פון זייער ליבע, ווען זיי זענען נאָך ענלעך געווען אויף א זונענבאַשטראַלטן וואַסער - פאַל מיט זיינע שכחה - בלומען. דער גן - עדן אין ראָזייל, פון וואַנען דער טייוול האָט זיי פאַרטריבן.

יאָ, דער טייוול, וואָס האָט זיך איצט אַריינגעכאַפּט אין רעזשין, האָט אים געריצט, היפּנאָטיזירט.

ער האָט לגמרי אויפגעהערט צו אַנאַליזירן, איז נישט געווען מער בכח צו באַקעמפן זיין אייפערזוכט, וואָס האָט זיך פון דער פאַרגאַנגנהייט אַריבערגעטראָגן אויף דער געגנוואַרט און ממש פאַרביטערט דאָס לעבן.

ווי אומדערוואַרט ס'איז נישט געווען פאַר מאַניקען די אַנטוי-
שונג, ווי ביטער ס'האָט נישט געליטן איר שטאָלץ פון דעם, וואָס
אַנשטאָט באַפרייונג, האָט זי אין אים געפונען אַ נייע פאָרם, פון
פאַרשקלאַפונג, — האָט איר דאָך די געוווינהייט צו פיזישער
נאָנטקייט, דער געפיל פון חרטה אויף אירע פריערדיקע אייגענע
פעלערן — נאָך אַלץ פעסט צו אים צוגעבונדן.. אפשר וועט ער
פאָרט בעסער ווערן, זיך ענדערן ... די צייט היילט אויס ערגערע
קראַנקהייטן! סוף כּל סוף וועט, אפשר, זיין שכל, זיין גוטצקייט, זיין
אינטעליגענץ דאָך באַזיגן די אייפערזוכט, על־מינירן דאָס דאָזיקע
גיפט...

די ליבע, דער שטאָלץ, און די אייגנליבע האָבן געשטאַרקט
איר געדולד. כּדי נישט צו דענערווירן דעם מאַניאַק, וועלכער
האָט כּסדר געזוכט צו וואָס זיך צו צובינדן — האָט זי באַשלאָסן
מיט אים כּמעט זיך נישט צו שיידן, איבערייסן די באַציונגען מיט
אַלע אירע באַקאַנטע און אָפּזאָגן זיך פון דער אַרבעט. זי האָט
אים דערלויבט מיט יעדן טאָג איר מער צו פאַרשקלאַפן.

ער האָט זיך געהאַלטן אַלס הערשער, האָט זי ממש פאַר-
וואַנדלט אין זיין שאָטן. זי איז געוואָרן די היטערין פון זיין אַר-
בעט, אומעטום מיט אים מיטגעגאַנגען, פלעגט זיך באַגעגנען בלויז
מיט זיינע פריינט, — עטלעכע מאָלער און ערשטקלאַסיקע שריפט-
שטעלער. וויניאַבאַסן האָבן זיי כּמעט מער נישט באַזוכט, נאָכדעם
ווי באַאַסלאַ האָט זיך איין מאָל שטאַרק צוווערטלט ביי אים אין
שטוב מיט בלאַנשען. פאַר רעזשין איז גענוג געווען, אַז מאַניקע
זאָל איינשטימען מיטן פּראָפעסאָרס מיינונג און גלייך איז ער
אריינגעטרעטן מיט אים אין אַנ'העפטיקן, פאַרביטערטן וואָרט-
קאַמף.

לאנג האָט אָבער מאַניקע נישט געקאָנט אויסהאַלטן די דאָזיקע אָפּגעריסנקייט פון דער גאַנצער וועלט. זי האָט דערשפּירט, אַז זי ווערט דערשטיקט, ווי אין אַ תפיסה. זי האָט אָנגעהויבן רעאַגירן, און דער פלומרשטער שלום האָט זיך פלוצלינג געענדיקט.

ניין! האָט זי אַנטשלאָסן פּראָטעסטירט, אַז ער האָט איר געהאַלט שטערן אין אַ זונטיק אָנצונעמען די איינלאַדונג צו אַ מיטאָג ביי מאַדאַם אַמבראַ: — שוין גאַנצע צוויי חדשים זאָג איך זיך כסדר אָפּ פון די איינלאַדונגען אין וואַקרעסאָן — דאָס איז שוין צו גאַריש. דער סוף וועט זיין, אַז צוליב דיר וועל איך זיך צוקריגן מיט דער גאַנצער וועלט

— איך האָב לגמרי נישט געוווסט, אַז מאַדאַם אַמבראַ איז די גאַנצע וועלט.

— דו האָסט מיר שוין געצוווּנגען איבערצורייסן מיט וויניאַבאַסן דאָס איז גענוג! איך רעד נישט מכח די איבריקע... זיי האָב איך גערן מקריב געווען. ס'זענען פאַראַן גענוג ליידיקגייער און טויגעניכצן, וואָס מ'דאַרף פון זיי פּטור ווערן ווי פון אַנאיבעריקן באַלאַסט... יאָ, איך קען דיינע לאַזונגען, כסדר לאַזונגען!.. „מ'שטייגט, אַז מאיזאָלירט זיך, מ'לויפט פון מענטשן!.. אַ. אַ. וו.

אָבער וויניאַבאַס, מאַדאַם אַמבראַ! דאָס איז שוין צו פיל. ער איז אויף איר אָנגעפאַלן!

— פאַר מיר איז שוין גענוג! דו מיינסט, אַז איך ווייס נישט צוליב וואָס דיר ווילט זיך אַזוי שטאַרק לויפן זונטיק קיין וואַקרעסאָן ?

— כדי איבערצובייטן אויף אַ ווײַלע די אַטמאָספערע פריי אָפּצוּעטעמען.

— אַנאַלטע מעשה, שטענדיק דאָסזעלבע לידל!

— אויב אַזוי, טאָ זאָג דו נאָך וואָס. ס'הויבט אָן צו ווערן אינטערעסאַנט...

אַ קלאַפּ אין טיר האָט געשטערט זיין ענטפער, וועלכן מאַניקע האָט שוין, אייגנטלעך פריִער געוווּסט.

— משוגע, משוגע צום טויט!

ס'איז אַריין די דינסט, יוליע, מיט אַ פאַרבונדענעם אויג. אַנאַלטע טרעשע, משונה דיק, דאָס פּנים פאַרבּרענט פון פּיטריאָל. אַ זכר לחורבן, אַ צייכן פון אַ ליבעס - געשיכטע.

צופּנדיק מיט די הענט דעם פאַרטוך, האָט זי געמאָלדן:

— דער פרישטיק איז אויפן טיש.

זיך זעצנדיק צום טיש, האָבןביידע געוואָרט, זי זאָל זיך אָפּטראָגן. קוים שלעפּנדיק די פיס, האָט זיך יוליע ענדלעך אַנט־שלאָסן צו פאַרלאָזן דעם עס־צימער. איר איינציקער אינטערעס איז איצט געווען זיך צוצוקוקן צום לעבן פון אירע בעלי - בתים. מיט דער גרעסטער אומגעדולד פלעגט זי וואַרטן אויף די מאָמענטן ווען זיי האָבן זיך געקריגט. דאָס איז געווען איר פאַרווײַלונג, איר צייט פאַרטרייב. אינסטינקטיוו איז זי שטענדיק געווען אויף זיין זייט, געהאַלטן מיט אים, — אַ לאַסט — חיה, וואָס פאַלט פאַר דער גרויסקייט פון מאַן. מאַניקעס עלעגאַנץ און אומאָפּהענגיקייט האָבן איר שאַקירט, דענערווירט אין דעם חושך פון איר אַרבעטס־שטוב...

— צי קאָן איך זיך איצט דערוויסן, וואָס ס'ציט מיך קיין וואַקרעסאַן?

ער האָט זיך געוואַקלט, מורא האָבנדיק אָנצורופן מיטן נאָמען דעם פאַרדאַכט, וואָס האָט אים געקוועלט.

— פּונקט ווי דו וואָלסט אַליין נישט וויסן! און איראָניש האָט ער צוגעזוגגען:

„דער אַראָמאַט פון ליבע... דער חלום פון איין נאַכט!"...

זי האָט אים אָנגעקוקט מיט גרויס מיטלייד. אַנ׳אמת = משוגענער, װעלכער פירט איר אַליין אַרויף אויף געדאַנקען, װאָס זענען איר לגמרי געװען פרעמד !...

ער האָט נישט געקענט אַריבערטראָגן איר איראָנישן בליק און האָט זיך בייז געװיצלט:

— װאָקרעסאַן אָדער אַ ראַנדקע מיט פריינט, מיט אמתע, מיט די איינציקע פריינט ! איך קאָן שװערן, אַז מיר װעלן דאָרט, כלומרשט צופעליק, געפינען נישט בלויז דעם גוטן װיניאַבאָס, נאָר אויך דעם אויסגעצייכנטן...

— בלאַנשע? נישט אמת?

באַכמאַכנדיק מאַקס שטים, האָט ער אונטערגעזוגען:

— אַליין האָסטו אים אָנגערופן...

— דו װייסט װאָס דו ביסט?

— אַנ׳אידיאָט — דאָס גיב איך צו, אָבער לכל הדעות נישט קיין בלינדער! דו מיינסט אודאי, אַז איך האָב נישט באַמערקט אייער שפיל, בעת מיר האָבן זיך דאָס לעצטע מאָל געטראָפן? איך זאָג מיר, װייל איך װייס נישט, װיפל מאָל דו האָסט זיך שוין מיט אים געטראָפן אָן מיר!

— רעזשי!

— װאָס? ס׳איז אמת. איך קאָנסטאַטיר אַ פאַקט: איך װייס דאָך נישט. אָט איז אַלץ...

— װי קאָנסטו צװייפלען אין מיר?

— צװייפלען דאַרף מען שטענדיק! דער צװייפל דאָס איז דאָס איינציקע אין װאָס מ׳איז זיכער. און גיב אַכטונג, אַז מיין צװייפל זאָל נישט װערן קיין זיכערקייט דורך דיין צוּטומלטקייט.

זי האָט שטאָלץ געשװיגן. ער האָט װייטער גערעט:

— דו מיינסט אודאי, אַז איך האָב נישט געזען אייער זינקען, בעת איך האָב גערעט, און דיין מינע יעדעס מאָל ווען ער האָט אַנ׳עפּן געטאָן דאָס מויל!... איך וואָלט אפילו נישט געוועזן איבעראַשט, ווען איך זאָל זיך דערוויסן, אַז איר האָט שוין...

יוליע איז ווידער אַריין; האָט אַ שטעל געטאָן אויפן טיש אַ ביפשטעקס מיט קאַרטאָפל, וואָס האָט אָבער אויסגעזען זייער נישט אַפּעטיטלעך און האָט איבערגעביטן די טעלערס.

מיט אירע גראָבע פינגער און שוואַרצע נעגל מער ווי געוויינלעך, האָט מאָניקע איצט דערשפּירט די האַרטנעקיקע אָרעמ־קייט, וועלכע האָט זיך איינגעגעסן אין אַלע זאַכן, וואָס האָבן אַרומ־געריינגלט רעזשין: קליינלעכע נשמות, פאַרמויערטע ווענט.

מעכאַניש האָט זי צושניטן דאָס פלייש און צולייגט אויף די טעלערס. זיי האָבן געגעסן פּונקט ווי פרעמדע ביי איין טיש. ער האָט נישט אויסגעהאַלטן, איז אויפגעשפּרונגען און אַ שליידער געטאָן דעם שטול:

— דו האָסט נישט די חוצפּה אָפּצולייקענען?... ווי איך וואָלט וויסן!

ער איז געלאָפן איבערן צימער ווי אַ חיה אין שטייג.

— זעץ זיך אַנידער, האָט זי אים געבעטן. מיר טוט ווי דאָס האַרץ קוקנדיק אויף דיר... און איצט הער אויס. איך וועל זיך נישט דערנידעריקן אויף אַזוי פיל דיר צו דערווייזן, אַז דיין פאַרדאַכט האָט נישט קיין שום גרונט. די גאַנצע מעשה בכלל איז מער ווי נאַריש, נידעריקער פון אונזער כּבוד! פּאַסט נישט פאַר קיין אינטעליגענטע מענטשן...

— אַלזאָ, זונטיק?...

— פאָרן מיר צו פרוי אַמבראָ.

— דו — ווּעסט פאָרן!

זי האָט ווידערהאָלט ווײַך, אָבער מיט אַזאַ פעסט אַנטשלאָסנעם טאָן, אַז ער האָט מער נישט פּראָטעסטירט.

— מיר וועלן פאָרן. ענטוועדער וועסטו מיר דערמיט איינמאָל פאַר אַלעמאָל באַווייזן, אַז דו ביסט געקומען צום שכל, — דאָס איז די איינציקע אַנטשולדיקונג, וואָס איך פאָדער פון דיר — אָדער צווישן אונז איז אַלץ געענדיקט און אויף שטענדיק...

ער האָט אויף איר אַ קוק געטאָן מיט אַ דראָענדיקן בליק. מיט אויגן פון אַ צעווילדעוועטער קאַץ: מיטפאָרן? אפשר טאַקע יאָ... כדי זיי בעסער אויסצושפּיאָנירן, זיך דערוויסן אַלץ...

זי האָט ווייטער גערעדט:

—איך וויל נישט ווערן דער קרבן פון דײַנע קאַפּריזן. איך וויל איינאָרדנען מיין לעבן ווי מיר געפעלט, ווי איך פאַרשטיי. אָן קעגנזייטיקער אַכטונג איז בכלל נישטאָ קיין דויערנדע ליבע. אָדער אונזער ליבע האָט דיר שוין דערעסן. ס'באַקומט זיך אַזאַ איינדרוק, אַז מ'קוקט זיך צו ווי דו זוכסט כסדר זי צו פאַרניכטן.

ער האָט זיך אַ זעץ געטאָן אויפן שטול און זיך געכאַפּט מיט די הענט פאַרן קאָפּ:

— ניין, מאָניקע, ניין! איך האָב דיך ליב. זיי מיר מוחל איך וועל זיך אויסהיילן...

III.

וואָס נענטער זיי זענען צוגעקומען צום „גרינעם הייזל" אַלץ דייטלעכער האָט זיך רעזשין פאָרגעשטעלט מאַדאַם אַמבראָס וווינונג.

א קלײנער בנין אין װאַלד, אױפֿן גרענעץ פֿון װאַקרעסאַן אין אַלטאַנע געסט, צװישן זײ, נאַטירלעך, בלאַנשע..

רעזשי איז כסדר געװאָרן אומעטיקער און שטילער..

ער האָט זיך אַלײן געװאָלט באַרויִקן, נעמען אין די הענט.

מאָניקע איז גערעכט, ס'איז זײער נאַריש צוצובּרעכן בּידים דאָס אײגענע גליק...

פֿאַר װאָס אָבער האָט ער נישט געקענט געניסן רויִק דאָס גליק פֿון דער דאָזיקער ליבּע, װאָס איז אים עפּעס װי דורך אַ װוּנדער אַראָפּגעפֿאַלן פֿון הימל? קײן מאָל אין לעבן האָט ער נישט באַגעגנט און װעט נישט באַגעגענען נאָך אַ פּערזאָן, װאָס זאָל פֿאַראײניקן אין זיך אַזאַ זעלטענע שײנקײט מיט אַזאַ הױכע מאָראַליטעט.

פֿאַרװאַרפֿן איר דאָס, פֿאַר װאָס זי איז געװען אָדער נישט געװען פֿאַראַנטװאָרטלעך — פֿאַר פֿאַרגאַנגענהײט, װאָס לאָגיש גענו מען, האָט ער נישט געהאַט און דאַרף נישט האָבן מיט איר קײ שום שײכות, — איז פּשוט - נאַריש... זײן אומצופֿרידן מיט איר זעלבּסשטענדיקײט — איז קלײנלעך... מיט איר רײכטום?... עפּעס האַט ער דערבּײ דערשפּירט אַ מאָדנעם געפֿיל.

די פּראַכט און דער לוקסוס, מיט װעלכן מאָניקע האָט זיך אַרומגערינגלט, זענען אים געװען שטאַרק געפֿעלן; זײענדיק אָבער אַלײן, אין פֿאַרגלײך מיט איר, אָרעם, האָט ער זיך געש פּירט דערנידעריקט, װאָס אױך אין דעם פּרט איז זי אַן אױסנאַם פֿון דעם אַלגעמײנעם כּלל: די פֿרױ איז אונטערטעניק, דער מאַן הערשט.

— רעכטס! האָט ער אַ זאָג געטאָן — באַמערקנדיק צװײ װעגן, װאָס האָבן זיך געקרײצט.

— ניין, אָט זענען דאָך די אַקאַציע־בוימער!... מיר זענען אויפֿן ריכטיקן וועג.

דער אויטאָ האָט זיך געטראָגן אונטערן רעגלמעסיקן זשומען פֿון מאָטאָר. אין אַ רויטן לעדערנעם בערעט, מיט אַ דעקאָלטירטן האַלדז, דער מאַנטל אויפֿגעשפּילעט — האָט זי. אויפֿמערקזאַם און אַנטשלאָסן אָנגעפֿירט מיט דער מאַשין און איז געווען אַזוי ווילעריש, אינגלש־שיין, אַז רעזשי — נישט געקוקט אויף זיין אנגעדרודלטקייט — האָט נישט געקענט אָפּרייסן פֿון איר די אויגן.

יאָ, ווי מ׳זאָל זיך דערצו נישט באַציִען, מוז מען דאָך מודה זיין, אַז ס׳האָט זיך פֿאַר די לעצטע יאָרן געשאַפֿן אַ געוויסע נייע דערגרייכונג פֿון ווייבלעכע גראַציע! זי איז נאָך, אמת, לעת־עתה געווען פֿון די איינצלנע, זייער צאָל וואַקסט אָבער פֿון טאָג צו טאָג און באַלד וועלן מיר האָבן אַזעלכע אין די טויזנטער און, ווילנדיק נישט ווילנדיק, וועלן מיר זיך מוזן רעכנען מיט זיי ווי מיט גלייכע...

אַנשטאָט אים צו באַרויִקן האָבן אָבער די דאָזיקע באַאָבאַכטונגען און מסקנות בלויז פֿאַרשטאַרקט זיין האַס און ווידערווילן צו אַלעם דעם, וואָס ער האָט פֿאַרשטאַנען אונטערן שרעקלעכן וואָרט: „פֿעמיניזם“.

— נו, ווער איז גערעכט געווען? האָט מאָניקע אַ זאָג געטאָן.

דער אויטאָ האָט זיך אָפּגעשטעלט פֿאַרן „גרינעם הייזל“. דורך דער קליינער ווייסער טירל, וואָס איז געווען באַוואַקסן מיט שלענגלדיקע עפּיי־בלעטער און פֿאַרשפּעטיקטע רויטע און געלע רויזן, האָט זיך אין הינטערגרונד פֿון דער גרינער לאָנקע געזען אַ נידעריק הייזל מיט אַ רויטן ציגל־דאַך.

— דאָ איז באמת אָנגענעם! האָט מאָניקע אויסגעשריגן. אייגנטלעך איז עס אַ גרויסער שכל אַזוי זיך איינצואָרדנען. געניג

באַנט פון פאַריז, מ׳זאָל קאָנען אָנקומען ווען מ׳דאַרף, און גענוג ווייט צו זיין אין דער היים אויף פרישע לופט.

דער הערבסט־טאָג האָט באַגאָסן פעלד און וואַלד מיט זיין שטראַלנדיקער, הערלעכקייט. דער הימל איז געווען אַזוי דורכזיכטיק, די לופט אַזוי ריין, אַז עס איז שווער געווען זיך צו אָריענטירן: צי איז עס דער סוף פון זומער, אָדער דאָס ווידעראויפוואַכן פון פרילינג.

זיי האָבן אריינגעפירט דעם אויטאָ אין אַנאַלעע און צוגעשלאָסן צוריק די טירל. דערהערנדיק אַ קלונג, האָט זיך מאַדאַם אַמבראָ באַוויזן אויפן שוועל. גריסנדיק זיי פון ווייטנס מיטן האַנט איז זי זיי אַנטקעגן געלאָפן.

— גוט מאָרגן, מיין טייערע! גוט מאָרגן, הער באַאַסלא. מיר האָבן שוין געצווייפלט אין אייער קומען. איך וויל אייך נישט מאַכן קיין פאָרוואורפן, אָבער לעצטנס זייט איר ביי אונז זייער זעלטענע געסט. איבעריקנס, קיין ווונדער נישט. פאַרליבטע זענען עגאָאיסטן. זי האָט אַ נעם געטאָן מאָניקן אונטערן אָרעם.

— פאַר וואָס זענט איר נישט געקומען צום פרישטיק. מיר האָבן געהאַט שוויין־בראָטן מיט ווייסע באָבעס און... וואָרייווין, צו וועלכן הער באַאַסלא איז נישט אין גאַנצן גלייכגילטיק... זי האָט זיך אויסגעדרייט צו אים:

— צוויי פלעשער האָט מען נאָך פאַר אַייך געלאָזן, איך האָב זיי אָוועקגעשטעלט אויף אייז. כאָטש איר זענט עס גאָר נישט ווערט!... קומט געשווינט, דער גאַנצער עולם וואַרט אויף אייך.

— ווער איז עס דער גאַנצער עולם? האָט זיך מאָניקע פאַראינטערעסירט.

— אייער גרויסער פריינט וויניאַבאַס, הער בלאַנשע און די מיראָאַס, איר קענט זיי.

בײ רעזשין האָט זיך אױסגעצױגן די נאָז. ער האָט אַ קלער געטאָן, אפשר גאָר פאַרקערן די פור אויף צוריק. זײ האָבן שוין אָבער פּאַסירט דורכן זאַל מיט זײנע גרויסע פענצטער - טירן פון איין זייט אין גאָרטן, פון דער צווייטער אין וואַלד. אויטאָמאַטיש איז ער זיי נאָכגעגאַנגען.

מאָניקע האָט זיך אויף אַ מאָמענט אָפּגעשטעלט:

— ווי מיר געפעלט דאָסדאָזיקע צימער!

— עס איז ז ער איינפאַך! האָט באַמערקט פרוי אַמבראָ.

— דעריבער איז עס טאַקע!

די אינטימע אַטמאָספער אין צימער מיט די אַלטפראַנקישע מעבל, וואָס זענען דורות לאַנג איבערגעגאַנגען בירושה פון איינעם צום אַנדערן — האָבן ממש באַרויקט די נערוון. מער ווי אַלץ איז מאָניקען געווען געפעלן דער גרויסער סטאַלאָווער שאַנק מיט שניצעריי - פאַרצירונגען — אַ ירושה פון הער אַמבראָס זיידן — דאָס יתר - הפלטה פון אַלטן פאַמיליען - הויז.

רעזשי האָט, פאַרבײגײענדיק, געגלעט זיין ווי סאַמעט ווייכע האָלץ און געטראַכט: „דאָס האָט מען געדאַרפט צייכנען. לערביעס סטיל וועט דיר נישט אָניאָגן!”

ווי זי זאָל לייענען זײנע געדאַנקען, האָט מאָניקע גלייך אַ זאָג געטאָן: — דאָס איז עס אייגנטלעך, וואָס ספעלט די שענסטע, מאָדערנע מעבל. דאָס. וואָס בלויז די צייט ברענגט עס. די טיפקייט פון דער דויערהאַפטיקייט — די באַרייכערונג פון לעבן.

אים האָט זיך געוואָלט ענטפערן: „דאָס לעבן! יאָ, דאָס לעבן איז זייער ביזאַרטיק...! ווען מיר זאָלן צוואַרטן אַ הונדערט פופציק יאָר, וואָלט זיך אפשר אונזער לעבן אויך איינגעאָרדנט...” אין דעם מאָמענט איז פון דער אַלטאַנע אַרויסגעלאָפן אַ קליינ מיידעלע און האָט זיך אַ וואָרף געטאָן מאָניקען אויפן האַלדז.

— אָ, ווי שיין דו ביסט געוואָרן, רירי! וואָס מאַכסטו, מיין קינד?

אָס קינד האָט אויפגעהויבן אירע בלויע אויגן און איר גליקלעך פּנים מיט די שיטערע ברוינע האָר, וואָס זענען געווען איבערגעבונדן מיט אַ בלויע באַנד. מיט איר גאַנצן קערפּערל האָט זיך געצויגן צו מאָניקען.

מאָניקע האָט געגלעט דאָס ווידערשפּעניקע נפשל און אַ זאָג געטאָן צו מאַדאַם אַמבראַ:

— ווי זי האָט זיך אומגעביטן! לגמרי אַנאַנדערע. דער מוטערס געזיכט האָט געלויכטן פון שמחה.

— וואָס זאָגסטו? גיי רירי, און ברענג געשווינט צוויי גלעזער.

מיט צערטלעכע בליקן האָבן זיי באַגלייט דאָס לוסטיקע, שפּרינגען פון דער קליינערס נאַקעטע פיסלעך און איר גאַנצן שוואַכעכן קערפּערל... מיט אַ יאָר צוויי צוריק — איצט איז דאָס קינד שוין אַלט געווען זעקס יאָר — האָבן די אַמבראָס צוגענומען צו זיך העבריעטע לאַמור.

איר מוטער, אַ שיך-שטעפּערין איז געשטאָרבן פון אַ ראַק, אויב נישט פון נויט און פיזישער אויסגעמאַטערטקייט. דער פאָטער — אַ מעטאַל אַרבעטער, אַ שכור און אַ גראָבער יונג, האָט איבערגעלאָזן דאָס קינד אויף גאָטס באַראָט, נאָך דעם ווי ער האָט עס שיער נישט צוגעהרגעט. זיין שריפטלעכע מעלדונג, אַז ער זאָגט זיך אָפּ פון זיינע רעכט אויפן קינד, האָט נישט געהאַט קיין שום באַדייטונג פאַרן געזעץ, וואָס רעספּעקטירט קודם כל און אויסשליסלעך די פאָטערלעכע פּרעראָגאַטיוון. ערשט נאָכדעם ווי ער האָט צום צווייטן מאָל חתונה געהאַט און האָט עמיגרירט אין איינע פון די נישט אָקופּירטע געגנדן, איז ענדלעך פרוי אַמבראָ

צעלונגען זיך אַ נעם צו טאָן פעסט פאַר דער ענטגילטיקער רעטונג פון אומגליקלעכן קינד.

צווי יאָר גוטע דערציונג און צערטלעכע באַהאַנדלונג זײַנען געווען גענוג צו מאַכן פון אַ אָרעמען קרבן לגמרי אַנאַנדער באַשעפעניש אַרײַנפאַלנדיק אין אַ נײַער סביבה האָט רירי אויפגעבליט.

— סאַראַ דערפאָלג! איר מעגט שטאָלצירן!...

מאַדאַם אַמבראָ האָט באַשיידן געשמייכלט.

— זי איז אַזוי אַרטיק! און עס איז אַזוי אָנגענעם זיך צו צוקוקן ווי עס אַנטוויקלט זיך אַ נשמה, וואָס פאַרלאַנגט נישט מער ווי ליבן און לעבן! וואָס ווייטער קום איך אַלץ מער און מער צו דער איבערצייגונג, אַז די ווירקלעכע פאַמיליע איז די, וועלכע אַנטשטייט פון „פרייער וואַל". רירי האָט מיך ליב ווי אַנאייגענע מוטער, אפשר נאָך מער. די פאַמיליע איז נישט מער ווי אַ פוס־טע פראַזע, אויב זי באַזירט בלויז אויף בלוט - פאַרוואַנדשאַפט־יאָ, מ'ט יעדן טאָג איבערצייג איך זיך דערין מער און מער! די אמתע פאַרוואַנדשאַפט איז די, וואָס איר באַזע איז דער שכל און דאָס האַרץ.

— דעם עאָרערבונגס־געזעץ קען מען אָבער נישט אָפלייקענען, האָט באַסלאַ באַמערקט.

— ניין, הער באַסלאַ. מקען אים אָבער אויף אַזוי פיל קאָריגירן, אַז ער זאָל זיך אין גאַנצן אומענדערן. די אימפונג איז אַ גוטע ערפינדונג! פאַר וואָס זאָל מען נישט קענען מאַכן פון אַ ווילדלינג אַ שיינעם בוים, אויב אַ צווייגל פון אַ ביטערן מאַנדלבוים ברענגט נאָך צוויי יאָר אויסגעצייכנטע מאַרעלן.

הער וויניאַבאַס האָט אַ נעם געטאָן מאַניקעס הענט און האָט זיי הערצלעך געדריקט. יעדערע באַזונדער האָט איר אַזוי פריידיק באַגעגנט, אַז רעזשי איז קענן זיין חילן געוואָרן אייפער־

זיכטיק. בשום אופן האָט ער זיך נישט געקענט צוגעווינען צום פּאַקס, אַז ער פאַרנעמט איצט דעם צווייטן אָרט. ער האָט קאַלט געדריקט בלאַנשעס האַנט און מיט פאַרביטערונג אויסגעהערט די באַנאַלע קאָמפּלימענטן פון פאָר פאָלק מיורוא. דאָס זענען געווען פרוי אַמבראָס ווייטע קרובים. דער מאַן אַ נאָטאַר־יוס אין לאַנזשע' די פרוי זייַן פריערדיקע עקאָנאָמקע. אַפּטע לייט אָן אַנ'העכערער קולטור, וואָס באַאַסלאָס נאָמען האָט זיי וואַרשיינלעך גאָר נישט געזאָגט.

אויף זייערע רייזן פלעגן די מיורואַס באַזוכן די אַמבראָס איין מאָל אָדער צוויי מאָל אין יאָר. די בעלי - בתים האָבן שטאַרק געאַכט אין זיי זייער אָפנהערציקייט, טאָלעראַנץ און די נאַאיווע פילאָזאָפיע פון מענטשן, וואָס זענען אַלט געוואָרן אין דער שטילער, רויקער פּראָווינץ און האָבן סטאָאיש אַריבערגעטראָגן זייער גרויסן אומגליק, פאַרלירנדיק אין קריג זייער איינציקן זון — דעם קאָמענדאַנט מיורוא, וועלכער איז געפאַלן ביי מאַראַנזש דעם 20-טן אויגוסט אין יאָר 1914.

דער גאַנצער עולם האָט זיך ווידער צונויפגעקליבן אין אַלטאַנע. ס'איז אַריין די קליינע רירי, טראָגנדיק פאָרזיכטיק אין די הענטלעך צוויי גלעזער:

— אָט, האָסטו, מוטער!

געשיקט, ווי אַ געבאָרענער ווייַנשענקער, האָט הער אַמבראָ געעפנט איינע פון די פלאַשן געפּרווירענעם ווייַן. דער העל - גאָלדענער געטראַנק האָט געפינקלט אין די ריין געוואַשענע גלעזער. די מיורואַס האָבן אַ כאַפּגעטאָן רירין, איר געקושט און געהאַלזט. זי איז זייער ענלעך געווען צו זייער אייניקל אַן אומגעזעצלעך קינד פון קאָמענדאַנט, וואָס זיי האָבן אַדאָפּטירט און גלייכצייטיק ברייט געעפנט די טירן פון זייער הויז פאַר איר טרויערנדיקער מוטער

די פרויען האָבן באַלד ווידער אָנגעהויבן זייער איבערגע-

דיסקוטעם געשפרעך וועגן דער נויטווענדיקייט צו זאָרגן פאַר די פאַרלאָזענע קינדער. אין לאַנזשע האָבן שוין די מיורואַס געמאַכט פאַר דער אָנגעלעגנהייט אַ גרויסע פּראָפּאַגאַנדע. צוויי אינגעלעך, אײנער אין אַנזשער, דער צווייטער אין סאַמיור, האָבן טאַקע אַ דאַנק זיי געפונען זייערע עלטערן.

דער אַלטער מיורואַ האָט באַמערקט:

— וואָלטן ווייניקסטנס די דאָזיקע עלטערע קינדער נישט געדאַרפט לעבן אין דער שטענדיקער מורא, אַז אין איין שיינעם טאָג קענען די שולדיקע אין זייער אומגליק קומען און אַוועקנעמען זיי צוריק. בנוגע די געזעצן וועגן די קינדער לעבן מיר נאָך אַלץ לויט די דאָגמען פון רוימישן רעכט... דער פאַמיליען-פאָטער האָט אַלע רעכט און טראָגט נישט קיין שום פליכטן. פונקט ווי די קינדער זאָלן נישט זיין קיין סאָציאַלער קאַפּיטאַל, וואָס קודם כל מוז מען אים היטן.

— הער בלאַנשע האָט עס שטאַרק באַטאָנט אין זיין אַרטיקל אין דער „נייער וועלט". — האָט באַמערקט פרוי אַמבראָיאָ. יאָ מיין פריינט! איר האָט אונדז געבראַכט אַ גרויסן נוצן. אַ דאַנק אייך האָט אונזער אָרגאַניזאַציע באַקומען אַ מאַסע בריוו און אָנפראַגן... איר האָט אַפילו קיין אַנונג נישט וועגן אייער השפּעה!

— בלאַנשע קען או סגעווילט ווערן אַלס דעפּוטאַט, אויב ער זאָל עס נאָר וועלן, — האָט אַ זאָג געטאָן הער וויניאַבאַס.

— ניין, דאָס וועל איך שוין קיין מאָל נישט וועלן האַלטן פאָרטראַגן און שרייבן אַרטיקלען וויפל איר ווילט... אָבער דרשענען אין בורבאָן-פּאַלאַץ!.. איר ווייסט אָן וואָס דאָס דערמאָנט מיר, מאַדאַם אַנבראָ, אָן אייערע ווינטמילן אויפן ברעג לוואַרי. זייערע פליגלען באַוועגן זיך...

— און באַוועגן זיך אויף אַ ליידיקן שטח

— דאָס איז עס טאַקע.

ווער זשע וועט רעפאָרמירן די געזעצן אויב נישט די געזעצגעבער?

בלאַנשע האָט אַ מאַך געטאָן מיטן האַנט:

— ס'וועט קומען די צייט, און אפשר נאָך גיכער ווי איר קלערט, אַ צייט, וואָס אַנשטאָט ווינטמילן וועלן קומען לאָזונגען. די וועלט אַרום אונדז עוואָלוציאָנירט דאָך... אַפילו דער טויט-שרעק קען עס נישט אָפּשטעלן... ס'וועט קומען די צייט פון מעשים.

— די רעוואָלוציע? האָט מיורוא קאַלט אַ פרעג געטאָן. זי זאָל זיך איינגעבן דאַרף מען עפּעס מער ווי אַ שטאַטס-מאַיאָר און חילות. מ'דאַרף די מאַסן. אָבער ווו זענען זיי?

אָן טיער, איז נישטאָ קיין 89-סטער יאָר!

די בורזשואַזיע פון יאָר 1922 איגנאָרירט אָדער אַנערקענט נישט קיין פעלקער-בונד, פונקט ווי דער אַדל און דער קלער האָבן אין די פריערדיקע צייטן נישט אַנערקענט קיין טיער. מער צוטרוי צום פאָלק!

— זייער ריכטיק בלאַנשע! — האָט מסכים געווען פּראָפעסאָר וויניאַבאַס. דער נאָטאַריוס אָבער האָט זיך דענערווירט.

— אַ רעוואָלוציע — דאָס איז דאָס אומבאַוווסטע, אָדער בעסער די אייביקע געשיכטע: מ'גייט אַריבער ווייט איבערן ציל און מ'מוז זיך אומקערן צוריק. וואָס, למשל, האָט דער באָלשעוויזם געבראַכט רוסלאַנד? אפשר קענט איר מיר עס זאָגן?

— אָבער, האָט בלאַנשע געענטפערט, — רוסלאַנד איז נישט פראַנקרייך, איבעריקנס האָט דער חורבן און הונגער אין רוסלאַנד אַ סך טיפערע און ווייטערע סבות ווי די קאָמוניסטישע אויטאָפּיע. אַפּילו זייערע פעל - טריט וועלן ברענגען נוצן די פראַנצויזישע רעפאָרמיסטן. און וואָס ס'זאָל נישט קומען, וועט אָבער דאָך אונטער לעניניס הערשאַפט דורכגעפירט ווערן די נאַציאָנאַליזאַציע פון באָדן און פון דער גרויס - אינדוסטריע אין געוועזענעם צאַרישן רייך.

די גאַנצע מענטשהייט וועט בענטשן דעמדאָזיקן גיגאַנט, — דאָסדאָזיקע ריזן - קינד, וואָס הויבט שוין אָן ביסלעכווייז קומען צו זיך נאָך זיינע בלוטיקע קאָנוולסיעס, און וואַקסט אויס פאַר אונזערע אויגן.

און וואָס האָט איר געוואָלט? וועלכע גרויסע דעראָבערונגען ווערן דען דערגרייכט אָן קאַמף און אָן ליידן?

מיט אַ געוויסער אויפרעגונג האָט זיך מאָניקע צוגעהערט צו דערדאָזיקער דרייכטער שטים, וואָס די איבערצייגונגס קראַפט האָט איר צוגעגעבן אַן'אויסערגעוויינלעכע שיינקייט. אַפּילו מיורואַ איז געוואָרן באַאיינפלוסט און האָט מער נישט פּראָטעסטירט. דער איינציקער רעזשי האָט מיט אַ פיינטשאַפטלעכער איראָניע געקוקט אויפן רעדנער און אויף זיין אודיטאָריע. אַזאַ „פראַזעאָלאָגיע" און דערצו אַ „באַריטאָן", יאָ, דאָס מאַכט פוראָר, האָט ער געקלערט און איראָניזירט אויפן קול:

— הער בלאַנשע באַגייט אַן'אומרעכט, וואָס ער נוצט אויס זיין טאַלאַנט בלויז פאַר אייגענע מענטשן. מיט אַזאַ שטים, גאַראַנטיר איך אייך, ווערט איר אין צוויי יאָר אַרום מיניסטער. דער פּראָפעסאָר האָט געשפּירט דעם באַהאַלטענעם שטאָך אין דערדאָזיקער איראָניע.

— איך בין נישט מער ווי אַנ'איינפאַכער פּראָפעסער פון פילאָזאָפיע, מיין טייערער. איך גיב איבער אַנדערע דאָס, וואָס איך קלער.

דער ראָמאַניסט האָט זיך כלומרשט אַנטשולדיקט.

— אַזוי! און איך האָב געמיינט, אַז איר האַלט לעקציעס איבער רעטאָריק. פּאַרדאָן!

— איך בין לחלוטין נישט באַליידיקט, האָט בלאַנשע געזאָגט. — רעטאָריק איז אַ חשובע וויסנשאַפט... איך מוז אייך אָבער זאָגן, אַז דאָס ערשטע מאָל אין לעבן זע איך אַ שריפטשטעלער, וואָס באַציט זיך צו איר מיט אַזאַ גרינגשעצונג. איר שפּייט דאָך אויף אייער אייגן ברויט, מיין הער!

רעזשי איז בלייך געוואָרן, דערשפּירנדיק דעם שטאָך. אַ ווערטער - דועל, וואָס אויסער מאַדאם אַמבּ־אָ, האָט קיינער נישט פאַרשטאַנען זייער זין, און די קלעפּ האָט געשפּירט מאָניקע, וועלכע איז גלייכצייטיק געווען דער ריכטער און דער עדות! ווייל נאָר צוליב איר האָבן דידאָזיקע צוויי מענער געשאַרפט דעם שווערד פון זייערע בליקן און ווערטער.

מיט איין מאָל איז איר געוואָרן גאַנץ קלאָר, אַז נישט אומזיסט האָט רעזשיס אייפערזוכט דערשפּירט דעם נעבנבולער. זי האָט עס אַרויסגעפונען נישט אין דער שטענדיק גלייכמעסיקער האַלטונג פון פּראָפעסאָר, נאָר אין דער שטילער קעגנזייטיקער סימפּאַטיע.

פאַר דער צייט, וואָס זיי האָבן זיך לעצטנס באַגעגנט, האָט זיך ביי בלאַנשע דערוועקט צו מאָניקען אַ גאַנץ נייער געפיל. לכתחלה איז עס פשוט געווען נייגיריקייט, אַזוי האָט זיך אָבער פאַרוואַנדלט אין אַ סימפּאַטיע אַ סך אַ שטאַרקערע ווי געוויינלעכע פריינטשאַפט.

מיטן ראַפינירטן אינסטינקט פון אַ פרוי, וואָס פילט זיך געשמייכלט דערמיט, וואָס זי געפעלט, אַפילו דאַן, בעת זי קלערט גאָר נישט וועגן דעם, האָט זי געשפירט, אַז בלאַנשעס סימפּאַטיע צו איר וואַקסט מיט יעדן מאָל, וואָס זיי באַגעגנען זיך.

דאָס איז שוין נישט געווען בלויז קיין נשמה־יתרה שאַפט, קיין גייסטיקע פריינטשאַפט, וואָס האָט אים געצויגן צו איר נאָר אַ סך אַ שטאַרקערער מאַגנעט... אפשר טאַקע אַן׳אומבאַוווּסט־זיניקער, — ווייל אין זיין אויסערלעכע האַלטונג האָט זיך הערכּ־סטנס געמערקט בלויז אַן׳אויסערגעוויינלעכע אַכטונג. נאָר די קאַ־צן־אויגן פון אַ פאַרליבטן און אַן׳איבערזיכטיקן האָבן געקענט זען דעם ריכטיקן צושטאַנד.

גלייכצייטיק האָט מאָניקע געזוכט זיך אָפּצוגעבן רעכנשאַפט וועגן אירע אייגענע געפילן. פאַרכאַפּט דורך רעזשין אויף אַזוי פיל אַז אַלץ וואָס עס איז נישט געווען זייער געמיינזאַמער פאַרגעניגן, האָט פאַר איר פיזיש נישט עקסיסטירט — האָט זי אין באַצוג צו בלאַנשען זינלעך נישט געשפירט נישט קיין סימפּאַטיע, נישט קיין ווידערווילן, ער איז געווען נישט גוט, נישט שלעכט, לגמרי גלייכגילטיק...

זיך אַריינטראַכטנדיק, איז זי אָבער געקומען צום באַשלוס, אַז וואָס בענטער מקען אים, אַלץ סימפּאַטישער ווערט ער. דער ערשטער איינדרוק, בעת מהאָט איר אים פאָרגעשטעלט, איז געווען כמעט אַן׳אומאַנגענעמער. איצט פלעגט זי זיך זייער גערן מיט אים טרעפן. איר איז שטאַרק געפעלן זיין ברייטע וועלטאַנשויאונג, אי־בערהויפּט זיין גלויבן, וואָס האָט נישט אויסגעשלאָסן די טאָלעראַנץ.

יאָ, אַ מעיטש מיט אַ זעלטענעם כאַראַקטער!

זי האָט געוואָלט זיין אויפריכטיק ביזן סוף:

צי וואָלט זי זיך מיט אים אַזוי שטאַרק פאַראינטערעסירט, ווען רעזשי זאָל איר נישט געוועסט צווינגען צום דאָזיקן פּאַראַלעל דורך זיין אומבאַגרינדעטן פאַרדאַכט און אומגעלומפּערטע טענותז...

ביין. — אויב בלאַנשעס געשטאַלט האָט איצט כסדר באַשעפטיקט איר פאַנטאַזיע, ווי נאָר זי פלעגט בלייבן אַליין, איז ווער געווען שולדיק אין דעם?... פאַרשטייט זיך, אַז ער, רעזשי.

וואָס ס'האָט איר אַמייגסטן באַליידיקט אין זיינע ברוטאַלע פאַרוואורפן — איז געווען נישט זייער אומריכטיקייט, נאָר די אומגערעכטיקייט.

מאָניקעס פאַרוואונדעטע האַרץ, וואָס, אויף געזונט צו ווערן האָט עס זיך גענויטיקט אין אַ צערטלעכער זאָרגפעלטיקער באַהאַנדלונג — האָט איצט צו שטאַרק דערשפירט די גראָבע הענט, וועלכע אַנשטאָט כלומרשט איר שמערץ צו לינדערן — האָבן זיי גאָר מיט איין קלאַפּ אַראָפּגעריסן דעם פלאַסטער פון דער וווּנד, וואָס האָט נאָך געבלוטיקט.

די אַלטע וווּנד האָט זיך געעפנט און צו איר איז נאָך צוגעקומען אַ נייער שמערץ, וואָס ביז איצט האָט זי אים נישט געקענט: די גייסטיקע פרעמדקייט, די זעלישע ווייטקייט פון דעם, וואָס האָט איר אָבער פעסטגעהאַלטן בלויז דורך אַ באַפלעקטער פיזישער צוגעבונדנקייט.

די ווירקונג פון דאָזיקן גיפט איז מיט יעדן טאָג געוואָרן שטאַרקער.

אויף דעם אופן זענען אַלע דריי, לגמרי דאָס נישט אַנערקענענדיק, צוגעקומען צום קולמינאַציאָנס־פונקט פון זייער לעבן.

נישט אָפּשאַצנדיק ווי געהעריק די לאַגע, האָט זיך רעזשי ווילד געוואָרפן אויפן קעגנער. פאַר שכורט פון דער בלינדער אייפערזוכט און פון שרעקלעכן האַס, איז ער געווען זיכער אין זיין נצחון. ווען ער זאָל געווען צווייפלען אין זיין מאַכט, וואָלט ער זי נישט אַזוי משונה־ווילד פאַרטיידיקט.

— מיין ברויט, האָט ער זיך געכעסט.

יאָ, באמת, שיינע פּראָזן!...

און ער האָט געבראַכט אַלס עדות זייער אַמאָליקן רבי'ן.

— איך, אַ רעטאָריקער?... ניין, כאַ, כאַ, כאַ. ווער אָבער איז עס פון אונז ביידן? אויב עס איז פאַראַ עפּעס אַזוינס, וואָס איך פאַרהאַס מיט מיין גאַנצער נשמה — ווייל איך האַלט עס פאַר דאָס געפערליכסטע און פאַר דאָס אומווירדיקסטע אין בוכשטעבלעכן זין פון וואָרט — איז עס די רעדנער־קונסט. יעדעס מאָל, ווען איך בין נאָר בכח, האַנדל איך לויט ווערלען'ס עצה: איך נעם און דריי איר אָפּ דעם קאָפּ. די רעדנער־קונסט? דאָס איז אַנאַלט, אָפּגעפּליקט הון, וואָס קאָן נאָך בלויז רייצן דעם קלוגן גאַלישן האָן! דאָס צוטרוי פון פאָלק? יאָ, פאַר צוויי גראָשן קויפט עס דער ערשטער בעסטער בויכרעדנער.

— דאָס איז אמת, האָט מסכים געווען הער ווינאַבאַס, וואָס איז שוין בכלל נישט נתפּעל געוואָרן פון באַאַסלאַס פאַרביטערטע אָנפאַלן. מדאַרף נאָר דורכלייענען דעם נאַכטיקן בעריכט פון דער פּאַרלאַמענט־זיצונג!... עס איז גענוג, אַז אַנאָראַטאָר זאָל בלויז האַלטן אַ שיינע רעדע, און די קאַמער אַפּלאָדירט, כאָטש ער מעג אַרויסזאָגן פונקט דעם היפּך פון זיין פאָרעדנער, וועלכן מהאָט נאָר וואָס באַשאָנקען מיט דיזעלבע רוישנדיקע אַפּלאָדיסמענטן.

בלאַנשע האָט געשמייכלט:

— בכלל האָבן די פאָלקס־פאַרטרעטער אַמווייניגסטן געמיינזאַמעס מיטן פאָלק! אַנאויסגעפּוצטע מאַלפּע איז נאָך נישט קיין מענטש. אויף איין זשאַרעס, וויפיל פּערטוס!

דאָס פאַר פאָלק מיורוא, וואָס די גאַנצע דיסקוסיע האָט זיי אינטערעסירט ווי דער פאַראַיאָריקער שניי, האָבן אויסגענוצט די קורצע הפסקה אויף זיך אָפּצוטראָגן ווי סרוב מענטשן פון זייער קלאַס, האָבן זיי פיינט געהאַט פּאָליטיק.

זיי זעען אין איר נישט מער ווי אַ גרויסע קיך, אָבער זיי אינטערעסירט בלויז דער דעסערט.

זיי זענען אַרויס פון צימער מיט לאַנגזאַמע טריט, באַגלייט פון פרוי אַמבראָ און דער קליינער רירי, וואָס האָט איר געהאַלטן פאַרן האַנט.

— מיר האָבן זיי פאַרטריבן, האָט מאָניקע געזאָגט מיט אַ געלעכטער.

הער וויניאַבאַס האָט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ.

— יאָ, איך מיין אויך אַזוי. און ער איז אַ סך ערנסטער, ווי ער זעט אויס, דערדאָזיקער וואַקסנדיקער אינדיפערענטיזם פון אַ לאַנד צו די וויכטיקסטע אידעען, אויף וועלכע סאָריענטירט זיך און וועלכע באַהערשען עס. „די פאַרשיידענע פאַרטייען און די האַנדלונג פון די מאַכטהאָבער שטויסן ביסלעכוויז אָפּ פון עפנט-לעכן לעבן די בעסטע מענטשן. יעדערער אינטערעסירט זיך בלויז מיט זיינע פּערזענלעכע אַנגעלעגנהייטן, ס'אַטראָפירט זיך לגמרי דער חוש פאַרן נאַציאָנאַלן לעבן.

רעזשי האָט אָנגעשטאָפּט זיין לולקע און פאַרויכערט. ער האָט באַמערקט:

— אויב אַזוי, טאָ לאָמיר אויפהערן ריידן וועגן אַ רעוואָלוציע! מיינט נישט אַז נאָר די בורזשואַזיע שפּייט אויף דערדאָזיקער שטרויס-פּאָליטיק. די מאַסן טוען דאָסזעלבע. איר רעדט וועגן אַלגעמיינעם אַרבעטס-פאַרבאַנד. פון אים איז שוין געבליבן אַ העלפט. שוין גענוג אונז פאַרהאַקט די קעפּ מיט פּרינציפּן!...

— די פּרינציפּן?...

זיין געזיכט האָט זיך מאוס פאַרקרימט.

— אַ טרעף ביים קיך - אַריינגאַנג און אויף יעדער שטאַפּל זיצן מענטשן.

— פאַרזיכטיק, מיין טייערע קאָלעגע, פאַראַדאָקסן זענען אײַן רעטאָריק, — האָט בלאַנשע איראָניש באַמערקט.

— פאַראַדאָקס! און ווי זאָגט איר, צי דען לעבן מיר נישט ביי היינטיקן טאָג אין אַ פולשטענדיקן תהו ובהו. אומעטום! און אַלע! מענער, פרויען, איינער דעם צווייטן וויל איבערשטייגן!

— און ווער איז שולדיק דערין, מיינע הערן? האָט געפרעגט מאַדאַם אַמבראַ, וועלכע איז נאָר וואָס צוריקגעקומען און האָט געהערט בלויז די לעצטע פראַזע.

— איך נישט! האָט געזאָגט רעזשי, פאַרציִענדיק זיין פיפּקע, וואָס האָט געפּלאַקערט.

— וועגן די אַנוועזנדע רעדט מען נישט... האָט אַ זאָג געטאָן פרוי אַמבראַ, זיך אַוועקזעצנדיק. אָבער אויב אימיצער איז יאָ פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער איצטיקער אַנאַרכיע, טאָ זייט זיך מודה, הער באַאַסלאַ, אַז דאָס זענען נישט איר און נישט די צוויי אַפּאָסטאָלן, — (הער וויניאַבאַס און זשאָרזש בלאַנשע האָבן זיך קאָמיש פאַרנייגט) און אַמווייניגסטן מיר, אָרעמע פרויען!. ווען עס זאָל זיך ווענדן אין אונדז, מעגט איר זיכער זיין, אַז עס וואָלט דערצו נישט געקומען. נישט בלויז צום קריג וואָלטן מיר נישט דערלאָזן, נאָר, ווען מיר האָבן שטימרעכט, וואָלט געוועזן אַ סך ווייניקער אַלקאָהאָל - פאַרקויפער, ווייניקער פינסטערע קעלערשטובן, די נעסטן פון טובערקולאָז און אַנדערע אַנשטעקנדע קראַנקהייטן, ווייניקער פּראָסטיטואירטע און סיפיליס - קראַנקע. עס וואָלט געוועזן מער מוטערשאַפט און אַ גרעסערע צאָל קינדער-פריוטן און שפּיטעלער. קודם כל אָבער אַ סך מער שולן!

מאָניקע האָט זיך אויפגעהויבן פון שטול און אַ קוש געטאָן איר פריינדין. רעזשי האָט נערוועז אַ וואָרף געטאָן זיין ליולקע:

— אַנאויסגעצייכנט פּראָגראַם. איך רעקאָמענדיר זי אונזער פריינט בלאַנשע פאַר זיין נאָמינאַנט פאַר וואַל-קאַמפּאַניע. איר וועט באַשטימט דורכגיין, מיין פריינט. איך גיי אין געוועט אויף הונדערט פראַנק, אַז איר וועט פיגורירן אויף די פּלאַקאַטן:

זשאָרזש בלאַנשע, סאָציאַליסט-פעמיניסט! דאָס וועט זיין פּיקאַנט!

— לכל הדעות וועט עס זיין ריכטיק. איך בין לגמרי איינשטימיק מיט דער מיינונג פון פרוי אַמבראָ.

— פאַרשטייט זיך!.. איין קליינע פראַגע, גנעדיקע פרוי:

— און אייערע ווילעריינס. — כדי אַ מאַדאַם אַמבראָ זאָל ווערן אויסגעוויילט, דאַרף מען דאָך קודם כל האָבן פרויענשטימען?...

זעלבסטפאַרשטענדלעך! די פרויען מוזן באַקומען שטים און וואַלרעכט, ווי אין אַמעריקע, ענגלאַנד און דייטשלאַנד...

— און אין דער שווייץ, אין בעלגיען, עסטרייך, טשעכיען און פינלאַנד! האָט אַמבראָ אויסגערעכנט. — פראַנקרייך טאָר בשום אופן נישט בלייבן הינטערשטעליק.

ווינייאַבאַס האָט געמורמלט:

— פראַנקרייך — די נאַציע וואָס האָט פּראָקלאַמירט: פרייהייט, גלייכהייט און ברידערלעכקייט!

— אָבער לאָמיר זיך אומקערן צו אונזער פראַגע, — האָט באַסלאָ ווידער אָנגעהויבן: די מענער זענען פאַראַנטוואָרטלעך פאַר דער איצטיקער אַנאַרכיע. עס ווילט זיך מיר פשוט לאַכן! מיר האָבן אויסגעלערנט אייערע „קלאַסנבאַוווסטע און אָרגאַניזירטע" בירגערינס מיטצומאַכן דידאַקטיקע אַלגעמיינע סאַראַבאַנע. מיר עצהן דער אָרעמער אַרבעטערין אויסצוגעבן אירע גראָשנס, דעם גאַנצן שווער אויסגעהאָרעוועטן וואָכן-לוין, אויף זיידענע זאָקן פאַר אירע שוציקע פיס, אויף געלע שיך אָדער לאַקערקעס? אונזער

אויפֿטו איז עס אָפּצוקורצן די קליידער פֿון די וועלט דאַמען ביז די קני, כּדי זיי זאָלן זיך בעסער קענען דרייען אין די דאַנסינגס? צי דען זענען מיר פֿאַראַנטוואָרטלעך פֿאַר די נייע, מאָדערנע זיטן פֿון די יונגע מיידלעך און פֿאַר דער לעכערלעכער אייטלקייט פֿון דער פֿרויען — אַרבעט... זאָל מיר פֿריילײַן לערביע פֿאַרצייען, איך רעד נישט וועגן איר!

מאָניקע האָט זיך קיין ריר נישט געטאָן. זי האָט געשפּירט, אַז די באַליידיקונג איז הויפּטזעכלעך געוואָרפֿן איר אין געזיכט און דאָס האָט איר געשטאָכן ביזן זיבעטן ריפּ.

פֿרוי צאַמבראָ האָט קאַלטבלוטיק געענטפֿערט:

— דערלויבט דעם שעפּס צו ענטפֿערן דעם וואָלף אויף זײַן לשון: „אויב נישט דו איז עס דײַן ברודער!" יאָ, אויסשליסלעך די מענער האָבן נישט בלויז אַנטוויקלט אין די פֿרויען אַלע זייערע פֿעלער, נאָר האָבן אויך אויסגענוצט די ווײַבלעכע שוואַכקייט און פֿאַרשטאַרקט זייערע נייגונגען צו פֿאַלשקייט, שקר און לוסט, געמאַכט פֿון זיי די צווייטע נאַטור. אַלע שלעכטע בײַשפּילן קומען פֿון אײַך, און בשום אופֿן קאָן מען אײַך דאָס נישט מוחל זײַן, ווײַל איר זענט תּמיד געווען און ביז היינטיקן טאָג געבליבן די טאָנגעבער, די וואָרטפֿירער, די בעלי - בתּים פֿון דער לאַגע. רעדנדיק וועגן דעם, מוז איך אײַך, הער באַסלאָ, אויפֿמערקזאַם מאַכן, אַז אײַער פּאַראַדאָקס איז פּונקט אַזוי פֿיל אמת וויפֿיל איר זענט זיך טועה. בכלל פֿאַראַלגעמיינערט איר צו שטאַרק. די פֿראַנצויזישע פֿרויען, און אַפֿילו די מיידלעך, זענען נאָך נישט אַלע אַזעלכע ווי איר שטעלט זיי דאָ פֿאָר. ווען מיורוא זאָל נאָך דאָ זײַן, וואָלט זי אײַך גלײַך געקאָנט אָנווײַזן אויף אַ גאַנצע מענגע פֿאַמיליעס אין דער פּראָווינץ און זאָגאַר אין פּאַריז, ווו די ערנטלעכקייט איז אַ סך שטאַרקער פֿאַרטרעטן ווי די אויסגע-

לאסנקייט. דאָס איז אַ פאַקט. און אויב אויף דער זון זענען פאַראַן פלעקן, הערט זי דאָך נישט אויף צו זיין די זון.

וויניאַבאַס האָט זיך געריבן די הענט. הער אַמבראָ האָט זיך מיט אַ צופרידענעם שמייכל אָנגעגאָסן וויין. ער איז רויט געוואָרן דערזעענדיק, אַז אַלע גלעזער זענען ליידיק, און דערלאַנגנדיק די פלאַש האָט ער געזאָגט:

— אַ! אַנטשולדיקט!.. יאָ, יאָ, אַ קליין גלעזעלע, הער באַאַסלאָ. עס שמעקט גוט. צום גליק זענען נאָך פאַראַן אויף אונ־זער פינצטערער וועלט אַ סך גוטע זאַכן.

— און דערצו, האָט בלאַנשע ווידער אַ מאָל גענומען דאָס וואָרט.

— בכלל דאַרף מען נישט אורטיילן וועגן אַ געזעלשאַפט און אַן עפּאָכע לויט אַ פאַריבערגייענדיקן מאָמענט. קודם כּל ווי פרוי אַמבראָ האָט באַמערקט, זעט הער באַאַסלאָ פאַקטיש נאָר דאָס וואָס הער באַאַסלאָ זעט. און אויסערדעם וואָס פאַר אַ באַדייטונג האָבן צען, צוואַנציק יאָר פאַר דער געשיכטע?.. ווער ווייס?

אין דער אַנאַרכיע גופא קען זיך אַנטוויקלען אַ נייע וועלט־אָרדנונג... די נייע זייטן פון די יונגע מיידלעך און די דערפאָלגן, וועלכע עס ברענגט געוויינלעך מיט זיך די פרייהייט, קען גאָר פאַרשענערן די געשטאַלט פון דער פרוי פון מאָרגן.

באַאַסלאָ האָט איראָניזירט:

— „די משוגענע בתולה" אינטראָדוקציע צום „חתונה־מאַרש", — מוזיק פון הענרי באַטאַי!..

— און דערנאָך? די בתולים. דאָס טייערסטע פאַר די אַמאָליקע ווייבער־קויפער, האָט איצט פאַר אונז דיזעלבע וויכטי־קייט ווי אַ מילך־צאָן! און דער אַבערגלויבן, וואָס גע־וויסע מענטשן פאַרבינדן דערמיט, איז פאַר מיר גיכער אַ מין סאַדיזם, איידער אַ באַווייז פון אינטעליגענץ.

איך בין אין גאַנצן אויף דער זייט פון סטענדהאַלן, וואָס ער האַלט, אַז דער „בתולים ־ ענין" איז די „קוועלע פון אַלע פאַרברעכן און אומגליקן, וואָס באַגלייטן אונזערע איצטיקע חתונות".

באַסלאָ האָט זיך מיט אים געררייצט:

— אויב אַזוי ווונדערט מיך שוין נישט אייער טאָלעראַנץ צו די באָלשעוויקעס! קאָמוניזם אין דער ליבע — איז אויך אַן אָנזיכט...

בלאַנשע האָט אַ קוועטש געטאָן מיט די באַרקעס:

— דאָ האַנדלט זיך נישט לגמרי וועגן קאָמוניזם, נאָר פּראָסט פּשוט מכח דעם, אַז מיר זאָלן געבן די מיידלעך דיזעלבע רעכט און דיזעלבע וואַל ־ פרייהייט, מיט וועלכע מיר באַנוצן זיך אַליין. עס איז ממש אַן אַבסורד צו פאָדערן פון טויזנטער מיידלעך אָבסטינענץ בעת מיר גופא פאַראורטיילן אויף ליידן פון געצוווּנגענער ליבע גאַנצע מחנות פּראָסטיטוטקעס. דידאָזיקע אָבסטינענץ — דער נדר פון צניעות — פאַרגרעסערט פון טאָג צו טאָג די צאָל פּראָסטיטוירטע — שוין נישט רעדנדיק וועגן דעם וואָס ס'פאַלט שטאַרק דער וווּקס פון דער באַציע...

— לויט מיין מיינונג — האָט באַמערקט פרוי אַמבראָ — וועט קיין מאָל נישט זיין צו פיל קינדער.

זאָל לעבן דאָס לעבן!

רעזשי האָט זיך געקליבן צו ענטפערן, פלוצלינג האָט ער אָבער באַמערקט דעם בליק, וואָס בלאַנשע האָט געוואָרפן אויף מאָניקן. גלייכצייטיק האָט זי אויך אויפגעהויבן די אויגן. מיט אַ קאָפּשאָקל האָט זי אויסגעדריקט איר איינשטימונג מיט זיינע אָנזיכטן. רעזשי איז אָבער מיט אַזאַ אימפעט אויפגעשפרונגען פון שטול, זיין פנים מיט דער רויטער באָרד האָט באַקומען אַזאַ ווילדן אויסדרוק, אַז מאַדאַם אַמבראָ איז פאַרציטערט געוואָרן, ווי זי וואָלט דערזען אַ שד.

— איר האָט מיך איבערגעשראָקן — האָט זי געזאָגט בלומרשט מיט אַ גע׳עכטער.

— פאַרצייט מיר! מיר האָבן זיך פאַררעדט, עס איז שוין אָבער שפּעט, צייט אַ היים צו פאָרן... איך באַדויער זייער מיין טייערע, בלאַנשע, וואָס איך נעם ביי אייך אָפּ איינע פון אייערע אָנהענגערינס... איר גייט, מאָניקע?

— בלייבט נאָך אַביסל! האָט געבעטן פרוי אַמבראָ, ענ־פערט פון זיין ווילדן אַרויסטריט... באַלד דערלאַנגט מען אונז בראָטן מיט אַ גוטן באָבעס = סאַלאַט פון אונזער אייגענעם גאָרטן. אונזערע פריינט פאָרן ערשט נאָכן אונטעסן, מיטן צענער = צוג.

רעזשי האָט געשפּירט, אַז מאָניקען ווילט זיך זייער בלייבן און ער האָט זיך געוואַקלט. ער האָט באַשלאָסן צו ריזיקירן מיט אַלץ, כדי אַלץ צו געווינען, און האָט געזאָגט.

— אוממעגלעך! דאָס בוימאייל און אונזערע לאָמפּן איז אויסגעגאַנגען, מיר מוזן באַצייטנס פאָרן.

ער האָט געזאָגט ליגן. אָבער מאָניקע האָט נאָכגעגעבן, ווי פאַרהיפּנאָטיזירט פון זיין ווילדן בליק און מורא האָבנדיק פאַר אַ סקאַנדאַל.

בלאַנשע האָט איר אַ קוש געטאָן אין האַנט. זי האָט געקוקט רעזשין גלייך אין געזיכט אַריין; ער איז געווען הייס פון כעס. און אין דער הויך, ווי עפּעס אַנ׳הבטחה, האָט זי אַ זאָג געטאָן:

— אויף ווידערזען!

IV.

איבערלאָזנדיק דעם אויטאָ אין גאַראַזש אויפן פּלאַץ סען=סיול־פּיס, זענען מאָניקע און רעזשי, נישט רעדנדיק איינער צום אַנדערן קיין וואָרט, אַוועק צו פוס אַהיים אויף וואָזשיראַר = גאַס.

אויפן גאַנצן וועג אַהיים האָט זי נישט געוואָלט אַריינגיין מיט אים אין קיין שום געשפּרעך, און איצט דערשפּירנדיק, אַז עס קומט דער אַנטשיידענער מאָמענט, האָט זי אין גאַנצן געציטערט פאַר שרעק. אין דערהיים וועט זיך גלייך אָנהויבן די געוויינלעכע פאָרשטעלונג מיט אַלע אירע טראַגישע אַקטן. אַ רעגן פון פאָרוואָרפן, אַ מבול פון באַליידיגונגען, און דערנאָך, נאָכן שטורעם' דער ווילנלאָזער פאַל אין תהום פון דערנידערנדיקן געניוס, פון וועלכן זי פלעגט זיך יעדעס מאָל אַרויסכאַפּן. אַ שמוציקע, אַ פאַראומרייניקטע ווי פון אַ בלאָטע - באָד. פלוצלינג האָט זי דערשפּירט די שטיקנדיקע אַטמאָספער פון די קליינע צימערלעך, און עס האָט איר ממש פאַרכאַפּט דער אָטעם. וויסט און פּוסט האָט איר איצט אויסגעזען איר וווינונג אין פאַרגלייך מיטן גלאַנץ פון לוקסנבורגער פּאַרק אין דעמדאָזיקן וווּנדער - שיינעם הערבסט - אָוונט. און וואָס וואַרט אויף איר אין דערדאָזיקער היים?.. קיין שום וואַרעמקייט, קיין שום צערטלעכקייט, נישט מער ווי אַן אַטמאָספער פון פּײנטשאַפט, פון ליידן...

אויפן ראָג באָנאַפּאַרט - גאַס איז זי געבליבן שטיין;

— דאָס וועטער איז זייער שיין, קיין מיטאָג אין דער היים איז היינט נישטאָ... עס האָט נישט קיין זין צו גיין אַראָפּ און אַרויף אויפן דריטן שטאָק..

— מיר האָבן אַלזאָ צייט זיך אָפּצורוען ביז מיטאָג?

— ניין. גיי אַהיים, אויב דו ווילסט. איך וועל בעסער אונטערזיצן אין גאָרטן. איך וויל זיין אַליין... דו וועסט קומען נאָך מיר?.

ער האָט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ:

— גוט, לאָמיר זיך ערגעץ וווּ צוזעצן;

זיי זענען דורכגעגאַנגען עטלעכע אַלעען, וווּ פּאָרלעך און גאַנצע פאַמיליעס זענען זיך געזעסן געמיטלעך און פאַרבראַכט די צייט אונטער די שטראַלן פון דער פאַרגייענדיקער זון.

אַ טרויעריקע האָט מאַניקע באַטראַכט די פרויען, וועלכע זענען געזעסן אין אינטימע פּאָזן לעבן זייערע מענער; די מחנות קינדער, וואָס האָבן געשפּילט צווישן די שטולן, אַרומגערינגלט פון זייערע עלטערן, וועלכע האָבן געפלוידערט, געלייענט... זי איז זיי מקנא געווען זייער רויקייט, זייער גלייכגילטיקייט: וויפיל פון דידאָזיקע שפּאַצירנדיקע גייען דאָ אַרום מיט אַזאַ צובראָכענעם געמיט ווי זי?

מאַניקען האָט זיך שטאַרק געוואָלט אַראָפּלייענען פון דידאָזיקע געזיכטער זייערע סודות, זייערע פאַרבאָרגענע לײדן. וויפיל גלייכגילטיקייט! וואָס פאַר אַ רעזיגנאַציע! און ווי איינזאַם וואָלט זי זיך געשפּירט צווישן זעראָזיקער מאַסע!..

רעזשי איז געגאַנגען לעבן איר. אויסשטרעקנדיק צופעליק דעם אָרעם האָט ער איר נישט ווילנדיק אָנגערירט. ערשטווינט האָט זי אויף אים אַ קוק געטאָן: אַזוי נאָנט, האָט זי זיך דאָך געשפּירט פון אים מיילן ווייט.

ענדלעך האָבן זיי געפונען צוויי פרייע שטולן אונטערן גרויסן בוים ביי דער סטאַטוע פון מאַדאַם דע סעגור, זי האָט געזאָגט:

— דאָ... וועט זיין נישט שלעכט.

דאָס שווייגן האָט נאָך געדויערט עטלעכע מינוט. ענדלעך האָט רעזשי, שטילנדיק זיין צאָרן, געפונען דאָס געזעריקע וואָרט וואָס האָט איר איבעראַשט און גלייכצייטיק שטאַרק גערירט:

— איך פאַרדין נישט דיין ליבע... אויב דו האָסט מיך נאָך בכלל ליב. איך האָב זיך היינט נאָכמיטאָג געהאַלטן ווי אַ פּרא - אדם.

ער האָט אויפגעהויבן זיינע ביז איצט אַראָפּגעלאָזטע אויגן און האָט איר אָנגעקוקט מיט חכנעהדיקע בליקן. זי איז געוואָרן אַ צוטומלטע. זיין משנהדיקע האַלטונג ביי פרוי אַמבראָ האָט איר אַזוי אויפגערעגט, אַז זי איז גרייט געווען זיך צו נעמען דאָס לעבן.

אין א״ר שווייגן איז געלעגן פיל מער פאַראַכטונג ווי אין יעדן פאָרוואורף! אָנפאַלן אויף אים? אַפילו דעם כבוד האָט ער נישט פאַרדינט! זי איז אָבער געשטאַנען אויף דער וואַך, גרייט אָפּצו־קלאַפּן אַלע זיינע אַטאַקעס... איצט אָבער האָט איר זיין אומגע־ריכטע הכנעה ממש אַנטוואָפנט. מיט פאָרשנדע בליקן האָט זי אים איצט אָנגעקוקט, וועלנדיק אַריינדרינגען טיף אין זיין נשמה:

— מיינסט עס אויפריכטיק?

— אורטייל מיר פון היינט אָן לויט מיינע מעשים. שוין אַ שעה נאָכאַנאַנד זאָג איך מיר אַליין, אַז איך גיי בידים פאַר־ניכטן אונזער גליק... און עס איז מיר טייערער פון מיין לעבן. אָן דיר אינטערעסירט מיר איבערהויפּט קיין זאַך נישט! איך קען זיך אָן דיר נישט באַגיין: דו ביסט מיר נויטווענדיקער פון...

דעם קאָפּ אַראָפּגעלאָזן, האָט ער געריעט מיט אַ שטילע שטים... ער האָט געזוכט אַ פאַרגלייך... מאָניקע איז אים געקומען צוהילף:

— פוו דיין ליולקע!.. ווי אַזוי ווילסטו, אַז איך זאָל דיר גלויבן נאָך אַלע דיינע הבטחות און נאָכן שיינעם רעזולטאַט פון הייבט נאָכמיטאָג?

— עס איז דאָ איין מיטל. אונטערוואַרפן מיך אַ געוויסן פּרווו. לאָמיר פון דאַנען אַוועקפאָרן, מיר קאָנען דאָך דאָס מאַכן... לאָמיר פאָרן קיין ראָזייל. ריניאַקס הויז גיט זיך אָפּ אויף ווינטער. ער וויל עס אַפילו פאַרקויפן ווען עס זאָל זיך אים מאַכן אַ קונה.

— צו וואָס זאָל מען עס טאָן?

— כדי דאָרט צו וווינען.

— דו רעדסט גלאַט אין דער וועלט אַריין — נישט קלערנ־דיק לגמרי.

— איך קלער כסדר וועגן דעם. פון כעס רעדט מען אָפּט.

מאָל ווערטער, וואָס האָבן קיין זין נישט, נאַרישע דבורים, אויף וועלכע מהאָט שפּעטער שטאַרק חרטה...

— למשל?

— ניין. עס האַנדלט זיך נישט וועגן עבר. איך בין געווען אומגערעכט אין גאַנצן דערעיקר איז איצט די געגנוואַרט, און די צוקונפט, וואָס הייבט אָפּ אויסשליסלעך פון אונדז. אויב דו ביסט באמת גוט, וועסטו פאַרגעסן אַל דאָס בייז, וואָס איך האָב דיר געטאָן קעגן מיין ווילן. יאָ, לגמרי קעגן מיין ווילן, ווייל בעצם, אין גרונדגעננומען, בין איך נישט קיין שלעכטער מענטש... מיר וואָלטן אַוועקגעפאָרן ווייט פון פאַריז, ווייט פון מענטשן. קיין זאַך האַלט אונדז נישט אָפּ. איך נעם מיין טינטער, דו דיין שטיפט און פענזעל, אונזערע אַלע מכשירים טראָגן מיר מיט זיך...

— יאָ, ווען מזאָל נאָר דאָס מיטנעמען... ווי מ׳זאָל זיך נישט ענדערן, וויפיל מזאָל נישט אַרומרייזן, מ׳פאָרט נישט מיט בלויז דעם פאַך אין דעם קופער, מ׳נעמט מיט זיך אַליין אויך!

— מיר וועלן דאָ איבערלאָזן אַלע אונדזערע שלעכטע דעראינערונגען. אַלץ ארום אונדז אין פאַריז דענערווירט, פאַרפאָלגט מיך... דאָס וואָס מיר וועלן געפינען אין ראָזייל, וועט אונדז דערמאָנען אויסשליסלעך און אונדזער ליבע, אָן אונדזערע פריידיקע טעג. און לעבעדיק אַליין, בלויז איינער פאַרן אַנדערן, וועלן מיר זיין גליקלעך. איך לעב אויסשליסלעך מיטן דאָזיקן געדאַנק. טאָן אַלץ אין דער וועלט, כדי זיך צו פאַרגעסן, פאַרגעסן, פאַרגעסן...

זיין שטים האָט אויסגעדריקט אַזוי פיל ליידן, אַזאַ ווילנסקראַפט און האָפענונג, אַז מאָניקע האָט זיך פשוט פאַרלאָרן, — ווען ער זאָל ווייניגסטנס זאָגן דעם אמת?... שפּירנדיק אַ פּעסטערן באָדן האָט ער אין איר ווייטער אַריינגערעדט:

— איך פאַרלאַנג פון דיר נישט מער ווי די איין זאַך:

לאָמיר פּרוּוון!.. זיי נאָכגיביק און פאַרגעס מיין אומגערעכטיקייט!..
אָ, ווען דו זאָלסט מיר וועלן געבן דעם באַווייז, אַז קיין זאַך און
קיין מענטש האַלט דיך נישט צוריק אין פּאַריז...

דער געדאַנק וועגן בלאַנשע האָט אויפגעבליצט ביי ביידן
אין זעלבן מאָמענט. אָבער רעזשי, באַמערקנדיק מאָניקעס פּלוצ-
לינגע אויפרעגונג, האָט זיך באַמיט אָפּצושוואַכן דעם איינדרוק מיט
זיין נאָך דרינגנדיקער ביטע.

— לעבן ווייט פון אַלע, אַרבעטן, ליבן איינער דעם אַנדערן...
פאַרטיפנדיק דאָס געפיל ביז צו דער אומענדלעכקייט... אפשר
וועסטו דאָן, — אַז איך וועל האָבן אויסגעהאַלטן דעם עקזאַמען —
זיין די ערשטע אויף צוריקצונעמען דיינע ווערטער... און אַז איך
וועל דיך אין דעם מאָמענט בעטן...

ער האָט איבערגעהאַקט, רויט ווערנדיק פון בושה און פון
אַנאומבאַשטימטער מורא.

— וועגן וואָס? האָט זי געפרעגט, נישט פאַרשייענד׳ק לגמרי
וואָס ער מיינט.

— איך האָב נישט דעם מוט דיר דאָס צו זאָגן, כאָטש דער-
דאָזיקער געדאַנק עגבערט מיר דעם מח...

— רעד!

ער האָט מורא געהאַט. אין זיינע אויערן האָט נאָך געקלונ-
גען די פראַזע: „איך וועל מיט דיר קיין מאָל אין לעבן נישט
חתונה האָבן...״

דווקא דידאָזיקע פראַזע האָט אים באַוויגן, וואָס גיכער צו
רעאַליזירן זיין פּלאַן, וועגן וועלכן ער האָט ביז איצט זעלטן גע-
קלערט. דידאָזיקע ווערטער האָבן אים פאַרפאָלגט, נישט געלאָזן
ממש רוען. חתונה האָ'ן מיט איר!.. יאָ, דאָס איז דער איינציקער
מיטל צו האָבן איר פאַר זיך, און נאָר פאַר זיך, אָן שום שות-
פים...

די האָט פאַרשטאַנען און האָט אויסגעשריגן:

— ווערן דיין פרוי? איך? חתונה האָבן?

— דאָס איז מיין איינציקער טרוים.

— כדי מיך לגמרי צו פאַרשקלאַפן, יאָ? דו מיינסט אודאי אַז אויף דעם סמך וועסטו מיר קאָנען פעסטער צוהאַלטן!

— וועמען בינדט איצט די חתונה?... האָב זיך נישט מורא. דאָס צימער פון דער „בלו'ער באָרד" איז אַנאַלטע געשיכטע. אַ מעשה! ניין, חתונה האָבן מיט דיר, כדי אינגאַנצן זיך צונויפגיסן, ווערן איין גוף און איין נשמה.

אַלץ אין איר האָט פּראָטעסטירט קעגן דעם. דער אינסטינקט פון זעלבסטפאַרטיידיגונג האָט איר דיקטירט צו אַנטלויפן פון רעזשיס אומגעריכטן פאָרשלאָג, ווי פון פייער. איר אומפאַרבעסערלעכע פשוטקייט, לייכטגלויביקייט און נאָכגיביקייט האָבן אָבער געוועקט אין איר אַ געוויסע האָפענונג.

ראָזייל!.. ווער ווייס? אפשר איז טאַקע כדאי צו מאַכן אַ צווייטען, דעם לעצטע פרווו.

זי האָט נישט געגעבן איר הסכמה אויף זיין פאָרשלאַג אין יענעם אָוונט, אָבער אין עטלעכע טעג אַרום, געריירט פון רעזשיס אויפריכטיקע חרטה־באַווייזן, האָט זי נאָכגעגעבן.

אין אַ נעפּלדיקן טאָג האָט זיי דערוויטאָ געבראַכט צום הייזל אויפן ברעג טייך. יוליע א'ז אַוועקגעפאָרן אַהין מיט אַ טאָג פריער מיט זייערע קופערס.

זאָל עס האָבן געווען דאָס פּראַכטפולע וועטער, די וואַרעמע קלאָרקייט פון זומער אין סען־מאַרטען מיט זיין באַנייטן קאָץ, אָדער די ענדערונג אין זיי גופא פאַר דער צייט? אָבער זיי האָבן געפונען ראָזייל, מיט זיינע פּאַפּל־בוימער מיט די גאָלדקאָלירטע בלעטער, מיט די פערלמוטערנע נעפּלען איבער די וואַסערן, מיט די רויט און געל געפאַרבטע וועלדער, אַ סך שענער און אַנציענדיקער

איצט, אין די לעצטע טעג פון נאָוועמבער, ווי אין דער פרילינגס־צייט פון זייער ליבע. רעזשי איז ווידער געוואָרן דער פריערדיקער פשוטער חבר. די ערשטע וואָך איז אַוועקגעלאָפן אין אויספלוגן איבער די נאָנטע דערפער — די פרישע לופט אַרום די שלייפן.

אין די אָוונטן, ביים וואַרעמען אויוון אין קליינעם עסצימער האָבן זיי, גוט געשטימטע, פלייסיק געאַרבעט ביי זייערע שריפטן און צייכנונגען.

מאָניקע האָט שוין אָנגעהויבן גלויבן און דער מעגלעכקייט פון עפעס אַ נס: דאָסדאָזיקע געמיינזאַמע לעבן איז געווען אויף אַזוי פיל אַנגענעם, אַז זי האָט געקוקט דורך די פינגער אויף אַ סך פון זיינע פעלערן, פון וועלכע ער האָט זיך, קעגן זיין ווילן, נישט געקאָנט באַפרייען... בכלל האָט קיין זאַך נישט געשטערט זייער רויקייט און עס זענען געווען געגנוג באַרירונגס - פונקטן, אַז זיי זאָלן קענען בלייבן פריינט און אַפילו זיך ליב האָבן...

וואָס אָנבאַלאַנגט זיין פראָיעקט, וועגן וועלכן ער האָט דיפּלאָמאַטיש געשוויגן, האָט מאָניקע דאָך געשפּירט, אַז ער האָט די האָפענונג נישט אויפגעגעבן און צייטנווייז פלעגט זי זיך דעריבער פאַרטראַכטן: התונה האָבן? קיין מאָל נישט! מיט רעזשין וויניקער ווי מיט יעדן אַנדערן. זי איז געווען און האָט געוואָלט בלייבן אַ פרייער מענטש! און וואָס קען איר, אייגנטלעך, ברענגען די לעגאַליזאַציע פון זייערע באַציונגען?.. וואָס גיט דידאָזיקע סאַנקציע די גליקלעכע פּאָרלעך? אַזוי גוט ווי גאָר נישט! און אַנדערע? אַ שטריק אויפן האַלדז...

דידאָזיקע אויפריכטיקייט, די צוריקגעהאַלטנקייט, האָט קעגן זייער ווילן, פאַרגיפטעט זייער אינערלעכן לעבן. די צווייטע וואָך האָט זיך שוין געצויגן אַ סך לענגער ווי די ערשטע. די טעג זענען געוואָרן קורצער, די פרימאָרגנס קאַלט און וואָלקנדיק, באַלד נאָכמיטאָג איז געוואָרן פינצטער און עס האָט אָן אַנאויפהער גע-

גאָסן אַ מאָנאָטאָנער הערבסט - רעגן וואָס האָט זיי געצווונגען צו זיצן פאַרשפּאַרטע אין צימער האַלבע טעג נאָכאַנאַנד.

אָפּגעריסן פון דער אויסערלעכער וועלט, זענען זיי, ווי אַ פּייער, וואָס מ׳שאַרט אים נישט פונאַנדער, ביסלעכווייז אַליין אויסגעגאַנגען. אומזיסט האָבן זיי זיך באַמיט אויפצובלאָזן דעם אויסגעגאַנגענעם פלאַם. עס איז מער נישט געבליבן ווי טליענדיקע קוילן און אַ ביסל אַש.

אין דער שטיל, פאַר זיך אַליין, האָט מאָניקע געהאַט דעם מוט זיך דערין מודה צו זיין אָפנהאַרציק ווייל זי האָט דערביי לגמרי נישט געליטן.

אַלץ, דאָס גוטע ווי דאָס שלעכטע, וואָס איר האָט נעקענט געבן רעזשיס ליבע, איז געווען אויסגעשעפּט ביזן דעק. זייער גאַנצע נאָנטקייט איז געהאָנגען אויף אַ האָר און האָט זיך בלויז געהאַלטן מיטן כוח פון דער געוווינהייט.

צי דען האָט זי זיך אומזיסט מקריב נעווען, און דערדאָזיקע לעצטער פּרווו וועט צו קיין זאַך נישט פירן? זי האָט מער געליטן פון איר פאַרווונדעטן שטאָלץ, ווי פון דער פאַרלוירענער ליבע אַ שמערץ פון אַ מענטשן, וואָס האָט געגלויבט, אַז ער איז צוגעשווומען צום ברעג און ווערט ווידער ווי אַ צושמעטערט שיפל צוריקגעשליידערט אין אָפּגרונט...

אַנדעקנדיק דאָס מאָל ביי אַ מענטשן, וועלכן זי האָט הויפּט זעכלעך געליבט פאַר זיין גראַדליניקייט, פאַר זיין אויסערגעוויינלעכער אָפנהאַרציקייט די זעלבע מורא פאַרן אמת, ווי ביים ראַפּינירטסטן ליגנער, האָט זי זיך דערשפּירט דערנידעריקט, דערשלאָגן ממש פאַראַליזירט.

צי דען זענען טאַקע יענע, אַלע אַנדערע, „היפּאָקריט עס קאָמפּ" — ווי אַניקע פלעגט זיי רופן — דיווירקלעכע צבועים און ליגנער — געווען גערעכט אין זייער באַקעמפן דעם אמת?

איז זי, מיט איר וואַקסנדיקן דורשט נאָך אויפריכטיקייט און גערעכטיקייט, ווירקלעך אומנאָרמאַל?

צום סוף פון דער צווייטער וואָך, שטאַרק דענערווירט פון רעגן, וואָס האָט געגאָסן אָן אַנאויפהער דעם גאַנצן טאָג, איז זי פּלוצלינג אָפּגעשפּרונגען פון פענצטער, דורך וועלכן זי האָט דערזען אָנקומען די פינצטערע נאַכט, און האָט אויסגעשריגן.

— קלינג אָן, זאָל יוליע געשווינט מאַכן ליכטיק. אַ שמוציקע פינצטערע געגנט, אַפילו קיין עלעקטרישע באַלייכטונג האָבן זיי דאָ נישט.

ער האָט רויק געריכט זיין פּיפּקע און איר גאָר נישט געענטפערט. נאָכדעם ווי יוליע האָט אוועקגעשטעלט אויפן טיש צוויי קאַנדעלאַברעס מיט אָנגעצונדענע ליכט, צוגעלייגט האָלץ אין אויוון און פאַרמאַכט די לאָדנס, האָט ער צופרידן דערקלערט:

— מפילט זיך ראָ זייער גוט! דו האָסט צו גרויסע פאָדערונגען.

— דו מיינסט עס ערנסט?

— וואָס, למשל פעלט דיר דאָ? זאָג; רעד!

זיי האָבן אַ קוק געטאָן איינער אויפן אַנדערן. אין די פענצטער האָט געהאַקט דער ווינט. מיט איין קלאַפּ, ווי ער זאָל האָבן דורכגעבראָכן די ווענט, האָט זיך דער שטורעם אַריינגעריסן אין זייערע נשמות און צעשמעטערט אויף שטיקלעך דעם גאַנצן שוואַכן בוים פון זייער צוויי וואַכעדיקן גליק.

— קום! איך וועל דיר זאָגן, וואָס דיר פעלט!..

האָט ער אויסגעשאָסן אַ צעקאָכטער, דעצידירט צו דערפירן דעם חורבן ביזן סוף. דיר פעלט דיין פּאַריז... און דיין...

— בלאַנשע... מאָניקע האָט אויפגעציטערט...

— דו זאָגסט ליגנט!

— דאָס מאָל האָב איך אַפילו נישט געדאַרפט אָנרופן זיין נאָמען! ער איז דאָ נאָך איידער מ׳רופט אים... אַ באַשערט פּאָרל...

זי האָט געהאַלטן נידעריקער פון איר כבוד זיך צו פאַרענטפערן, און האָט זיך גענומען צו אַ בוך. ער האָט עס איר אַרויסגעריסן פון האַנט:

— ענטפער! נישט אומזיסט איז נעכטן געקומען אַ בריוו פון פרוי אַמבראַ!.. זייער אַנאַינטערעסאַנטער בריוו, וועגן וועלכן דו האָסט מיר אַפילו קיין וואָרט נישט געזאָגט, און איך האָב בלויז געפונען דעם קאָנווערט, צוריסן אויף פּוצלעך, אין פּאַפּיר-קאָרב... אָ! נישט מער ווי דעם קאָנווערט... אָט האָסטו אים!

ער האָט אַרויסגעשלעפּט פון אונטער זיין פּרעס - פּאַפּיר דעם זאָרגפעלטיק צונויפגעקלעפּן קאָנווערט דעם קאָרפּוס דעליקטי

— מזל - טוב!..

— וואָס דיר פעלט, און וואָס זי שלאָגט דיך פאָר, איז אַ קורצער באַזוך אין וואַקרעסאַן, יאָ? זי איז נישט בלויז אַהויכע, נאָר אויך אַ גוטע נשמה, די פרוי אַמבראַ... וואָס? האָט ער אַראָניזירט.

— אמת, טאַקע.

ער איז אויפגעשפּרונגען אַזאַ אָנגעצונדענער פּונקט ווי יענעם זונטאָק אין גרינעם הייזל, דאָס מאָל האָט ער איר אָבער געכאַפּט פאַר די הענט און אָנגעהויבן טרייסלען.

— ווילדע חיה, דו! האָט זי געשריגן, גראָבער מענטש. יאָ, טאַקע אַזוי, פאַריז פעלט מיר, און וואַקרעסאַן און אַפילו בלאַנשע, אויב דו האָסט דערפון הנאה!..

נישט ווילנדיק האָט זי איצט פאַרגליכן זיין ווילד פּנים, מיט דער רויטער באָרד און שטאַרצנדיקע קינבאַקן, זיין מערדערישן בליק מיט יענעם איידעלן און פיינעם געזיכט, וואָס רעזש-

גופא האָט ערשט אַרויסגערופן אין איר זכרון; און, קעמפנדיק איצט מיט אים אין דער פינצטערער נאַכט, האָט איר יענעמס געשטאַלט אויסגעזען שיין ווי דער ליכטיקער טאָג.

— לאָז מיך אָפּ, האָט זי געשריגן.

— קיין מאָל נישט...

ער האָט זי אָפּגעשלעפּט פון טיר צום וואַנט.

נישט רעאַגירנדיק לגמרי אויף אירע קלעפּ, האָט ער איר געהאַלטן פעסט פאַר די באַרקעס און גלייכצייטיק געשריגן:

— דו ביסט זיך, הייסט עס, מודה. איך האָב עס פריער געוווּסט. דו ביסט קיין מאָל נישט געווען מער ווי אַ פּשוטע פּראָסטיטוטקע.

מיט אַ פאַרצווייפלטן שטויס האָט זי זיך פון אים אַרויסגעריסן. ער האָט געזען, אַז ער האָט פאַרלאָרן, פאַרלאָרן אויף אייביק און האָט שוין דעריבער נישט געוואָלט מער איינהאַלטן זיין ווילדן כעס;

— איר זענט ווי געשאַפן איינער פאַרן אַנדערן:

אַ גאַסן - מיידל און אַנאַלפאַבעט!..

זי האָט אויף אים אַ קוק געטאָן מיט אַזאַ באַליידיקנדיק מיטלייד, אַז אים האָט זיך געוואָלט אַ וואָרף טאָן אויף איר און דערוואָרגן.

— דו מעגסט זיך צאַפּלען וויפיל דו ווילסט, אָבער איר זענט אַ געפּאַסט פּאָרל!.. פון דיין בחורשן לעבן ווערט ער דאָך נישט נתפעל!.. דער אָדון איז נישט קיין איבערקלויבער, ער באַנוגנט זיך מיט די שירים: יאָ, יאָ ער האָט אַ זעלטן גוט האַרץ און אַ פיינעם גייסט! אַ פאַרדאָרבענעם געשמאַק, אָבער הויכע אידעען!.. ניין, וואַרט, איך האָב נאָך נישט געענדיקט! דו מעגסט מאַכן אַ מינע פון אַ קייזערין... קוקט איר נאָר אָן דאָס אָרעמע נאַאיווע, אומשולדיק מיידל, נעבעך!..

פון זיבעצן אראפ!.. געוואָרפן זיך אין די אָרעמס דעם ערשטן-בעסטן, ווייל דער חתן האָט זי אָפגענאַרט!.. געהערט א מעשה! דאָס בעס-טע געווען, דוכט זיך, טאָן דאָס, וואָס אַלע — חתונה האָבן... אָן שום פאָקוסן... אָבער ניין, ווי פּאַסט עס פאַר איר... זי וועט משנה זיין מעשה - בראשית, איבערדרייען די וועלט. אז אָך און ווי' וואָלט אונז געווען, ווען אַלע ווייבער טוען, חלילה, אַזוי, שיין וואָלטן מיר אויסגעזען!.. דאָס סאַמע קאָמישע אין דער גאַנצער מעשה איז דאָס וואָס דו האַלטסט זיך פאַר ערלעך!.. א צנועה!.. נו גיי שוין, צו דיין בלאַנשע! א געבענטשט פּאָרל דער אמתער זווג.. מן השמים!.. אַרויסלאָזנדיק דאָס גאַנצע גיפט, איז ער אַנטשוויגן געוואָרן. זי האָט אים אָנגעקוקט, אויג אין אויג, ווייס ווי קאַלך פון אויפרעגונג... ער האָט אָפגעטרעטן. פאַמעלעך איז זי פאַרבייגעגאַנגען לעבן אים און אַן עפּן געטאָן די טיר. אויף די טרעפּ איז געשטאַנען יוליע און האָט אונטערגעהערט.

דערזעענדיק מאָניקען איז זי אַראָפּגעלאָפן פון די טרעפּ און ערשט אין קאָרידאָר האָט זי זיך אָנגעהויבן פאַרענטפערן:

— איך בין אַרויף אין דער הויך, געוואָלט זען דאַרף מען נישט צולייגן קיין האַלץ אין אויוון... און האָב דערהערט ווי דער הער שרייט... אָ, מיין אָרעמע מאַדאַם... האָט עס א זין אַרייננצו-פאַלן אין אַזאַ כעס, ממש אין א ווילדן כעס!..

— גרייט מיר צו מיינע צוויי קופערס.

— די מאַדאַם וויל אַוועקפאָרן?

דאָס פּנים פון דער דיקער אַלטער פרוי, אין גאַנצן צולע, כּערט פון שראַמען, האָט אויסגעדריקט מיטלייד און פאַרוואונדערונג. איר דיקער קערפּער האָט זיך קוים דערשלעפּט צום שוועל פון דער אָפענער קיך - טיר.

—איך ווייס, אז איך דאַרף דער מאַדאַם נישט געבן קיין

עצות, אָבער איך אויף אייער אָרט... אַוועקפאָרן צוליב אַזעלכע נאַרישקייטן!.. עס האָט נישט קיין זין...

מאַניקע האָט דערווייל אַרויפגעוואָרפן אויף זיך דעם מאַנטל און אָנגעטאָן די לעדערנע היטל, וואָס זי האָט אַראָפגענומען פון הייגער.

יוליע, אַ צוטומלטע, האָט פּערסוואַדירט:

— צי דען לויפט מען אַוועק איינער פון אַנדערן, אַז מען ווערטלט זיך אַ מאָל איבער!.. יאָ, די מענער. אַלע ווי איינער־ זיי ווילן זיין די הערשער... און עס איז טאַקע אַזוי, ווייל זיי זענען די שטאַרקערע. מיך, ווי איר זעט מיר, האָט מיינער אָפּגעגאָסן מיט וויטריאָל, און דאָס האָט מיך נישט אָפּגעהאַלטן דערנאָך, אַז יענער, דער צווייטער, איז געשטאָרבן, זיך אומצוקערן צוריק אַהיים. ער איז דאָך געווען מיין מאַן, וואָס ניין... וויטריאָל? ער האָט געהאַט רעכט אויף דעם... און דערצו קיין קינדער האָט מען נישט... אַלע צעשטאָרבן... אָט לעבט מען צוזאַמען. ער שלאָגט מיר אונטער פון צייט... צו צייט... איז וואָס? דאָס טרייבט ארויס אויף אַ מאָמענט אַלע נאַרישקייטן פון קאָפּ... און דערנאָך זאָגט מען זיך: הבל־הבלים הכל הבל. אין איין שיינעם טאָג קומט דאָך דער טויט און מאַכט אַ סוף צו אַלץ! נישט כדאי צו מאַכן פון אַלץ אַזאַ וועזן. פּאַרט נישט אַוועק, בלייבט! ער האָט אייך דאָך ליב, דערדאָזיקער מענטש... ער איז אַנ׳אויפגערעגטער, אַ כעסן, אמת, אָבער אויף דעם איז ער דאָך אַ מאַנספּאַרשוין!

מאַניקע האָט אינגאַנצן געציטערט פון עקל און פון אומעט. אַזאַ פאַרשקלאַפונג! און מ׳רעאַגירט שוין גאָר נישט אויף דעם — זיך צוגעוווינט דערצו און מ׳נעמט עס נאָך אָן פאַר ליב מ׳גיט זיי געערעכט. יוליע האָט דאָך מיט זיך פאַרקערפּערט טויזנטער אַזעלכע פרויען ווי זי.

אָ! יאָ, זי האָט דאָך קיין צייט נישט געהאַט זיך צו פאַר־נעמען מיט פּסיכאָלאָגיע! אַנאַליזירן! דאָס איז אַנ׳עסק פאַר לייַ־דיגגייערינס, וואָס טוען גאָר נישט. זי האָט געלייענט אין דעם געקנייטשטן, געראָנצלטן געזיכט גאַנצע דורות פון שמאַך, דערני־דערונג און קנעכטשאַפט.

וואָס פאַר אַ תהום צווישן איר און זיי!

צי וועלן זיי זיך אַ מאָל אויפכאַפּן פון זייער הורות לאַנגן שלאָף און קומען צום באַוווּסטזיין?

איך גיי אין דאָרף באַשטעלן אַ פור. איך פאָר אָפּ מיטן צוג אום אַכט אַ זייגער:

— אין אַזאַ וועטער, עס איז אַנ׳עבירה אַ הונט אַרויסצולאָזן!

די טיר פון קיך האָט אַ קלאַפּ געטאָן. יוליע איז אַ ברוגזע אַריין אין קיך.

מאָניקע איז אַוועק אין דער פינצטער, זי איז געווען ווי צו־טומלט און נישט געקאָנט קאָנצענטרירן אירע געדאַנקען. זי איז גע־גאַנגען ווי דער ווינט וואָלט איר געטראָגן און געהויבן אין דער הויך. ענדלעך האָט זי דערזען די ערשטע הייזער פון ראָזייל און די העל באַלויכטענע פענצטער פון גאַסטהויז...

מיטן איבעראַשטן האָטעל־ווירט האָט זי שוין גערעדט גאַנץ רויק און מיט אַ קלאָרער שטים...

גייענדיק צוריק אונטערן שלאַקסרעגן וואָס האָט איר געהאַקט אין פּנים, האָט זי פריי אָפּגעעטעמט.

אַ סוף! איצט איז אַ סוף!..

אַ באַרויקטע האָט זי זיך גענומען איינפּאַקן אירע זאַכן.

יוליע האָט איר זיפצנדיק און קרעכצנדיק צוגעהאָלפן. הינטערן וואַנט האָבן זיך געהערט אומרויִגע טריט. אין צווייטן צימער.

אַז מאָניקע האָט ווי געהעריק פאַרפאַ;ט אירע וועש, איז

זי אַריין, ווי ס'וואָלט קיין זאַך נישט געשען. אין דערבייאיק-
צימער נאָך איר קעסטל מיט די צייכן - מכשירים.
רעזשי האָט איר פאַרשטעלט דעם וועג:
— דו מיינסט באמת, אַז דו וועסט אַזוי לייכט פון דאַנען
אַוועקגיין?
— יאָ, איך לאָז דיר דעם אויטאָ. מיטאָג וועסטו עסן אַליין,
מיט יוליען.
זי האָט צענויפגעקליבן אירע פּינזלען, פאַרבן, לגמרי נישט
רעאַגירנדיק אויף דעם, וואָס ער האָט אין גאַנצן געציטערט פון
עס און אויפרעגונג. פּלוצלינג האָט ער זיך אַ וואָרף געטאָן, צו-
שמעטערט מיטן פויסט דעם דעקל פון דער שאַכטל.
— דו קלערסט, הייסט עס, מיר אַוועקצוואַרפן, כּדי מאָרגן
פון מיר חוזק צו מאַכן צוזאַמען מיטן אַנדערן! דו וועסט נישט
אַוועקגיין. דו געהערסט מיר. איך האָב דיר און איך וועל דיך
קיינעם נישט אָפּגעבן...לאָז דאָס אַלץ שטיין! דו גייסט נישט
פון דאַנען, דו בלייבסט דאָ!
מיט אַ קאַלטער, אָבער פעסטער מינע האָט זי צענויפגעקליבן
די קליינע פאַרבן - פלעשעלעך, אַריינגעוואָרפן זיי אין פּייער און
דויק אַ נעם געטאָן אירע שאַכטלעך.
אויסער זיך פון כּעס האָט ער פאַרשטעלט דעם וועג און
געשריגן:
— שטעל דאָס אַלץ אַוועק, דו הערסט צי ניין. אויב נישט..
— אויב נישט — איז וואָס?..
עמפּערט פון זיין הערשער - טאָן האָט זי אים איבערגעשריגן:
— איך האָב פאַר דיר מער קיין מורא נישט! איך האָב עס
שוין גענוג!.. קיין זאַך וועט מיך נישט אָפּהאַלטן אַוועקצוגיין! קיין
זאַך נישט, דו הערסט! דו מוזט מיך דערהרגענען, אַז איך זאָל

דאָ בלייבן... אַ סוף, אַ סוף מוז עס נעמען. לאָז מיך גיין מיין וועג. דו וועסט זיך טרייסטן מיט יוליען!.. אַנעקאָנאָמקע — דאָס איז אַלץ, וואָס דו דאַרפסט.

זיינע אויגן האָבן זיך אָנגעגאָסן מיט בלוט.

אָבער זי אַז פאַרבייגעגאַנגען לעבן אים אין אַזאַ עקזאַלטירטן צושטאַנד, אַז ער איז נישט ווילנדיק צוריקגעטרעטן. אין דעם מאָמענט האָט זיך דערהערט דער געריוש פון דער צוגעפאָרענער קאַרעטע. דער פורמאַן האָט איר גערופן.

זי איז צוגעלאָפן צום טיר:

— דאָס זענט איר, פעטער ברון? קומט אַרויף אין דער הויך!

געשווינט איז זי אַריין אין איר צימער, פאַרפאָלגט פון רעזשיס צוקאָכטע בליקן. דערזעענדיק דעם גוטמוטיקן פוילער האָט ער זיך אומגעקערט צוריק, איז אַריין אין עסצימער, אַ טראַסק געטאָן מיטן טיר און איר צווייגאָל צוגעשלאָסן...

כמעט און דעמזעלבן מאָמענט האָט זיך דערהערט אַ קלאַפּ פון די אויפגעעפנטע לאַדנס.

זי האָט געשווינט צוגעשלאָסן די קופערס און דער פעטער ברון מיט יוליען האָבן זיי פאַמעלעך, איינס נאָכן אַנדערן, אַראָפּגעטראָגן פון די טרעפּ.

מאָניקע איז זיי נאָכגעגאַנגען. די איילעניש האָט איר געיאָגט אַנטלויפן פון דאַנען, וואָס גיכער פאַרלאָזן דעמדאָזיקן אָרט, וואָס איז איר פלוצלינג אַזוי נמאס און מאָוס געוואָרן, פונקט ווי ער, די ווילדע חיה, וואָס האָט זיך דאָרט איצט איינגעשלאָסן אין צימער!

דעם מאַנטל נישט פאַרשפּיליעט איז זי אַריינגעשפּרונגען אין אָמניבוס, און דער פורמאַן האָט אויפן דעק צוגעבונדן די קופערס. אין געלן ליכט פון די לאַמטערנעס האָט מען געזען ווי פון די פערד טראָגט זיך אַ פאַרע אונטערן שלאַקס - רעגן.

יוליע, איז אַ צוטומלטע, געשטאַנען אויפֿן שוועל.

מאַניקע האָט זיך אַרויסגעבויגן צו זאָגן איר „אויף ווידערזעץ“ און האָט באַמערקט ביים אָפֿענעם פֿענצטער רעשוין, וואָס זיין געשטאַלט האָט אויסגעזען, ווי אַ שוואַרצער פֿלעק אויפֿן באַלויכטן פּאָן, מיט אַ ווילדן צאָרן האָט ער געצויגן זיין פּיפּקע... זי האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אויף צוריק, די קאַרעטע האָט זיך אַ טראָג געטאָן.

און איין מאָמענט איז פֿאַרשוווּנדן אַלץ: דאָס קליינע הייזל, יוליע, רעזשי. ריגנס אַרום איר זענען געווען בלויז נייכטע און געדיכטע שאָטנס, אַ געפֿיל ווי עס קומט אָן דער אונטערגאַנג פֿון דער וועלט: חושך און מבול, — און דאָך שפּירט זי אַנ'אומגעהייערע פֿאַרלייכטערונג.

אויף באַטעי - גאַס האָט מען זיך אויף איר נישט געריכט. די שליסל האָט זי נישט געפֿונען. איבערלאָזנדיק די זאַכן ביים שווייצער, האָט זי געמוזט נעמען אַ טאַקסי און פֿאָרן נעכטיקן אין אַ האָטעל. זי איז געווען אַזוי טויט - מיד, אַז זי האָט לגמרי אויף קיין זאַך נישט רעאַגירט. אַ צובראָכענע איז זי אַוועקגעפֿאַלן אויפֿן געלעגער. אירע נערוון זענען אָבער געווען אַזוי אויפֿגעשרויפֿט, אַז זי האָט פֿאַר קיין פֿאַל נישט געקאָנט צוזאַמאַכן מיט קיין אויג.

זי האָט געדאַרפֿט האָבן עטלעכע רויִקע טעג, כדי ווידער קומען צו זיך. נאָך דער שמחה וואָס זי איז פּטור געוואָרן פֿון אַזעלכע דערנידעריקנדיקע ליידן איז איר באַפֿאַלן אַזאַ מידקייט, אַז זי האָט ממש נישט געקאָנט שטיין אויף די פֿיס. זי האָט כסדר געמוזט ליגן. זי האָט זיך געשפּירט ווי אַ רעקאָנוואַלעסצענט, נאָך אַ שווערע געפֿערלעכע קרענק.

פֿריילן טשערבאַליעוו, וואָס מאַניקע האָט איר בלויז מיט האַלבע ווערטער, — שווייגנדיק איר אייגענעם כבוד — איבערגעגעבן וועגן אירע לעצטע איבערלעבונגען, האָט זיך פֿאַר דער צייט

באַצויגן צו איר מיט דער גרעסטער אויפמערקזאַמקייט פון אַנאיינ־טימער פריינדין.

ווי אַנאיבערגעגעבענע ווערטערין איז זי געזעסן לעם איר ליגעשטול, משלח געווען די אומאַנגענעמע בעזוכער און געענט־פערט אויף די טעלעפאָנען. זי האָט זיך אויך באַמיט אָפּצוהיטן איר פון די סורפּריזן דורך דער פּאָסט. רעזשי האָט געשיקט אַ בריוו נאָך אַ בריוו.

מאָניקען האָבן שוין נישט גערירט די שטריכן פון דעם שטרייכנגן כתב, וואָס האָט איר ערשט נישט לאַנג אַזוי אינטערעסירט, אַז זי האָט איבערגעשריבן גאַנצע זייטן פון זיינע בריוו, וועלכע זי האָט איצט, נישט קיין געעפנטע, געוואָרפן אין פייער אַריין. דאָס פּאַפּיר האָט געברענט, זיך צעגויפגעדרייט אין פייער קיין רעפלעקס האָט אָבער נישט באַלויכטן מאָניקעס בליק, וואָס האָט נאָכגעקוקט דעם טאַנצנדיקן פלאַם.

רעזשי האָט זיך נישט באַנוגנט בלויז מיטן שרייבן. ער איז עטלעכע מאָל געקומען אַליין, מ'האָט אים אָבער צו מאָניקען נישט צוגעלאָזן. נאָך די רעזולטאַטלאָזע וויזיטן פלעגט ער גיין איבערן גאַס מיט אַנאַראָפּגעלאָזענעם קאָפּ, מיט אַזאַ פינצטערן בליק פון אַ פאַרברעכער, אַז די פאַרבייגייענדיקע פלעגן זיך פאַרדעכ־טיק אַרומקוקן.

סוף וואָך האָט זיך ערשט מאָניקע, אונטערן איינפלוס פון דער רוסין, ענדלעך אַנטשלאָסן אָנצושרייבן, צו פרוי אַמבראָ עט־לעכע ווערטער. די לעצטע איז גראָד אַליין געווען עטלעכע טעג קראַנק אויף אַ גריפּע און האָט נישט געקענט קומען פערזענלעך זיך דערוויסן, וואָס מיט מאָניקען איז געשען. שטאַרק פאַרוווּנדערט, וואָס מאָניקע האָט נישט געענטפערט אויף איר בריוו קיין ראָזייל, האָט זי איר אין אַ קורצע קאַרטל מיטגעטיילט וועגן איר קרענק און געבעטן, וואָס שנעלער איר צובאַזוכן.

וואָס הערט זיך ביי איר? מ'דערוואַרט איר אומבאַ דינגט זונטיק אין וואַקרעסאַן צום פרישטיק, אויב מעגלעך אַליין! סוועט מער קיינער נישט זיין, ווי וויניאַבאָס און בלאַנשע... בלאַנשע?.. ביין! זי וויל זיך גאָר מיט אים נישט באַגעגענען... אפשר... שפּעטער אַ ביסל.., זי האָט אַזאַ באַדערפניש אין פולשטענדיקער רו — און וויל פאַרגעסן אַן אַלץ וואָס סאיז געווען! ער קלערט, וואַרשיינלעך, נאָך ווייניקער וועגן איר ווי זי וועגן אים און, ווי סימפּאַטיש ער איז איר נישט געווען, האָט זי דאָך געשפּירט אַ פּיזישן שרעק פאַר אַלץ, וואָס עס האָט איר דערמאָנט אַן רעזשיס פאַרסמטער ליבע... אַ שאָטן איז געבליבן אויף אַלץ און אויף אַלע.

נאָך אַ קורצן ישוב - הדעת האָט זיך מאָניקע אָנגעקלערט און אַוועקגעשיקט דער אַלטער פריינדין אַ צעטעלע מיט דער דרינגנדער ביטע:

— קומט צו מיר, איך בעט אייך, אויף אַ קורצע ווײַלע, אָבער נאָר איר אַליין, איך האָב אייך אַזוי פיל איבערצוגעבן!..

אויף מאָרגן איז מאַדאַם אַמבראָ געקומען.

נאָך דעמזעלבן אָוונט האָט פרוי אַמבראָ צוגענומען מאָניקן צו זיך קיין וואַקרעסאַן.

XV.

דער פרישטיק האָט זיך געענדיקט. אָנגעשפּאַרט מיט די עלע־בויגנס אין טיש, איז מאָניקע געזעסן קעגנאיבער פרוי אַמבראָ און האָט זיך אויפמערקזאַם צוגעהערט צו בלאַנשעס רייד. אָפּשיילנדיק אַ פּאָמעראַנץ האָט ער אָנגעהויבן:

— אָט וואָס, אַמבראָ! — ס'האַנדלט זיך לגמרי נישט וועגן דער פראַגע צי האָבן מיר רעכט צו פאַרנעמען אויף

שטענדיק דעם ריין־געביט, אין פֿאַל, אַז דייטשלאַנד זאָל אונז נישט געבן קיין פֿולשטענדיקע ענטשעדיגונג, אָדער נישט. די רעכטס־פֿראַגע איז אַ גאַנץ אייגנטימלעכער ענין. אומבאַשטענדיק און אומזיכער ווי קיין זאַך אויף דער וועלט. דאָס רעכט בנוגע גאַנצע פֿעלקער אָדער אינדיווידוען איז תמיד געווען די אינטערפּרעטאַציע, דער פּראָדוקט פֿון געוויסע אינטערעסן. קוים האָט איר אין אייערע הענט די מאַכט, האָט איר אויך דאָס דעפֿיניטיווע רעכט. צי זענען מיר אָבער זיכער, אַז מיר וועלן איר שטענדיק האָבן אויף אונזער זייט? דאָס איז טאַקע די פֿראַגע! צי וועט די גאַנצע וועלט, און מיר מיט איר צוזאַמען, שטענדיק זיין אונטערגעוואָרפֿן דערדאָזיקער פֿאַרניכטנדיקער כימערע? אָדער וויל מען אונז פֿאַראורטיילן צום אייביקן רעוואַנש פֿון מלחמות?.. מיר קענען דאָך נישט אָפּטיילן פֿראַנקרייכס אינטערעסן פֿון די צוויי־וועלטלעכע, און איך וואָלט טאַקע וועלן וויסן ווי זיי זעען אויס בכלל?.. די ריין־גרעניצן אָדער דער פֿרידן, דערגרייכט דורך אַן אינטערנאַציאָנאַלער ליקווידאַציע הלוואה? דער פֿרידן, דאָס הייסט די אוניווערסאַלע אַרבעט, די סאָלידאַרישע אייראָפּע.

— אַ שיינער חלום!

— עס איז גענוג דערצו צו שטערבן, צו וועלן! נישטאָ קיין פּראָגרעס אָן דעם גלויבן אין אים.

אין דעם מאָמענט האָט זיך אָנעפֿן געטאָן די טיר פֿון זאַל. עס איז אַריין רירי; די דיסקוסיע און דער מאָלצייט האָט איר אויסגעזען צו לאַנג. פֿרוי אַמבראַ האָט איר דערלויבט מיטצונעמען איר דעסערט און אַוועקגיין פֿון טיש. שפּילנדיק די ראָל פֿון אַ צערעמאָניע־מייסטערין האָט זי אויסגערופֿן:

— מיינע הערן און דאַמען, די קאַווע איז אויפֿן טיש!

דערנאָך איז זי אַרויסגעשפּרונגען פֿון איר פּלאַץ, געפּאַטשט אין די הענט און אַרויסגעשאָסן מיט אַ געלעכטער.

— וואַרט נאָר, אָדער אַז איך וועל דיר כאַפּן, האָט מאָניקע פריילעך אַ זאָג געטאָן.

די קליינע האָט געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז זי האָט זיך בּלומרשט מורא. זי איז אַרומגעלאָפן איבערן זאַל און אין מאָמענט ווען איינער האָט איר געוואָלט כאַפּן האָט זי ביים צווייטן געזוכט שוץ. מיט אַ פריילעכן געשריי האָט זי זיך געוואָרפן צו בּלאַנשען אויף די קני.

מאַדאַם אַמבּראָ האָט געשמייכלט:

— הער אויף, דיין אנקל וועט זיך לאַנגווײלן...

בּלאַנשע האָט איר צוגעהאַלטן און געגלעט איבערן קעפּל. אַלס אַלטער בּחור, אָן אַ פאַמיליע, אויף וועמען ער זאָל קאָנען אויסגיסן זיין ליבּע, האָט ער געשפּירט אַ באַזונדערע פרייד פון דערדאָזיקער וואַל - פאַרוואַנדשאַפט אין ענגן קרייז פון זיינע באָנטסטע פריינט.

— אָ! פּאַרדאָן, האָט ער אַ זאָג געטאָן, צונעמענדיק די טאַסע קאַווע, וואָס מאָניקע האָט אים דערלאַנגט...

— איך דאַנק אייך.

— עס איז געצוקערט... דריי שטיקלעך, וויאַזוי האָט ליב

— אָ, האָט רידי אויסגעשריגן, ער איז אַ נאַשער

מאַדאַם אַמבּראָ האָט זיך אויף איר אָנגעבייזערט, אָבער נאָר לפּנים, און אַלע פיר האָבּן זיך צעלאַכט.

אין ליכטיקן צימער איז געווען זייער געמיטלעך. דאָס פייער אין אויוון האָט געקנאַקט. די ווינטערזון אין דרויסן האָט באַלויכטן די נאַקעטע בּוימער און די אַלטאַנע מיט אירע רויטע ווייַן - בּלעטער.

— איך גייאין גאָרטן, האָט רידי געזאָגט, בּעת מאַדאַם אַמבּראָ האָט איר דערלאַנגט אַ שטיקל צוקער פון איר טאַסע.

— גיי, מיין קינד!

מאַניקע איז געזעסן אַ צענויפגעדרייטע אין אַ טיפן פאָטעל לעבן גרויסן שראַנק און אַ פאַרטראַכטע געקוקט אויף איר פריינ־דין. דאָ ביי אירע פריינט, האָט זי זיך געשפּירט זייער גוט. רויק און זיכער ווי אין אַ מקום־מקלט. זי האָט ווי געהעריק אָפּגעשאַצט דאָס צאַרטגעפיל, מיט וועלכן אירע פריינט האָבן זיך צו איר באַצויגן, באַזונדערס בלאַנשע, וועלכער האָט זיך באמת מיט אַלע קרעפטן אָפּצוּווענדן אירע געדאַנקען פון די טרויריקע דעריינערונגען, וואָס האָבן איר נאָך כסדר פאַרפאָלגט, זי האָט זיך נאָך געוואַקלט, שטייענדיק אויפן שוועל פון דער „נייער" וועלט, וואָס זיי האָבן פאַר איר געעפנט.

עס האָט איר ממש געשווינדלט אין די אויגן פון דעם העלן ליכט און די נייע האָריזאָנטן. לעבנדיק אויסשליסלעך אין עגאָאיזם פון איר ליידנשאַפט, האָט זי לחלוטין אויפגעהערט זיך צו אינטערעסירן מיט אַלץ, וואָס האָט נישט געהאַט קיין שיכות מיט איר... און מיט אים!..

און אַט אַנטדעקט זי, מיט אַ פרייד פון וועלכער זי איז אַליין דערשטוינט — אַנאומגעהייער ברייט אידעען־פעלד... ווידער האָט זי פריי אָפּגעעטעמט, אַרויסרייסנדיק זיך ענדלעך פון איר שרעקלעכער תפיסה..

רעזשי? וועגן אים האָט זי מער נישט געקלערט! ער איז פאַר איר געשטאָרבן אין יענעם מאָמענט, בעת זי האָט צום לעצטן מאָל געזען זיין נקמה־דורשטיקן פרצוף ביים פענצטער. קיין זכר איז פון אים נישט געבליבן נישט אין איר האַרץ און נישט אין איר מח.

אַ באַפרייטע, כאָטש אַ צעבראָכענע, האָט זי זיך מיט דער אינטואיטיווער ענערגיע פון יונגע מענטשן, געוואָרפן אויפן בעסטן מיטל: דער ווילן געזונט צו ווערן.

בעת די מענער האָבן זיך ווידער אַריינגעלאָזן אין זייער דיסקוסיע, האָט פרוי אַמבראַ מיט צערטלעכע בליקן געקוקט אויף דער פּאַרטראַכטער מאָניקע. זי איז געווען גליקלעך באַמערקנדיק די גרויסע ענדערונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין דעם צושטאַנד פון איר פריינדין... דאָס עלנדע מיידל, וועלכע איז אַליין אַוועק זוכן איר אומגליק אַזוי ווייט, בעת דאָס גליק איז געווען אַזוי נאָנט,—אפשר גאָר ביי דער האַנט, צי דען זענען זיי נישט געווען, בלאַנשע און מאָניקע, ווי געשאַפן איינער פאַרן צווייטן, — האָט זי זיך גאָר פאַרליבט אין באַאַסלאַן. קיין מענטש איז איר — פרוי אַמבראַן — נישט געווען אַזוי אַנטיפּאַטיש, ווי ער...

זי האָט צוגערוקט איר שטול צו מאָניקעס און, אָננעמענדיק איר פּאַר די הענט, האָט זי געזאָגט:

— איר זעט אויס, אַז ס'איז ממש אַ מחיה אויף אייך צו קוקן, מיין טייערע! איך בין גליקלעך, וואָס איר פילט זיך ביי אונז אַזוי גוט.

ס'אַ וואונדער - שיינער טאָג! האָט מאָניקע געזאָגט זיך צוקוקנדיק צום ווייסבלויען הימל אין דער מילד-שטראַלנ-דיקער זון.

— דער וועטער איז ווירקלעך זייער שיין, האָט בלאַנשע מסכים געווען. — אפשר וועלן מיר זיך טאַקע דורכשפּאַצירן אי-בערן גאָרטן? רירי ווינקט אונז שוין פון דערווייטנס!

— טוט וויינקסטנס אָן די מאַנטלען, האָט געעצהט פרוי אַמבראַ.

דורך דער גלעזערנער טיר, וואָס בלאַנשע האָט אָנ'עפן גע-טאָן, האָט זיך דער צימער אָנגעפילט מיט אַנ'אָנגענעמע פרישקייט:

— אַ פּראַכטפולער וועטער! האָט בלאַנשע אַ זאָג געטאָן.

י זענען אראָפּ פון די שטיגלען און אוועק איבערן טרו־קענעם זאַמד.

— וואַרט צו, מאַניקע, איך וועל גיין אויפזוכן מיין שאַל! — האָט געזאָגט פרוי אַמבראַ.

מאַניקע האָט זיך אומגעקערט צוריק צו די שטיגן און דער עלעגאַנטער, מונטערער בלאַנשע האָט איר באַגלייט מיט זיינע פריינטלעכע בליקן.

לעבן אים איז געשטאַנען דער שוין עטוואָס איינגעבויגענער הער אַמבראַ... פּלוצלינג האָט זי זיך געשווינט אומגעדרייט, דער שפּירנדיק אימיצנס אַנוועזנהייט.

די גלאָזטיר, אויף דער לאַנקע אַרויס האָט זיך אָנגעפּן גע־טאָן. אויפן באַלויכטענעם פּאָן האָט זיך באַוויזן די שוואַרצע גע־שטאַלט פון אַ מאַנספּאַרשוין. מאַניקע איז געווען אַזוי איבעראַשט אַז עס האָט איר פּשוט אָפּגענומען דער לשון.

אין איין האַנט דעם הוט, די צווייטע אין קעשענע פון זיין מאַנטל, איז רעזשי פּאַר איר געשטאַנען ווי אויסגעוואַקסן פון דער ערד. אָפּגעמאָגערט, די אויגן אריין אין קאָפּ, האָט ער איר אָנגע־קוקט מיט ווילדע בליקן. זי האָט בלויז געמורמלט:

— ווי... איר זענט דאָ?..

— איך האָב אייך אָפּגעוואַרט ביים פענצטער פון מאָמענט ווי איר זענט אויפגעשטאַנען פון טיש... איך בין געקומען נאָך אייך קומט!

— איר זענט פון זיגען אַראָפּ!

דרויענדיק איז ער אונטערגעגאַנגען צו איר, אויסשטרעקנדיק די פרייע האַנט.

— קומט, לאָמיר גיין!

אין זיינע אויגן האָט זי קלאָר געלייענט זיין מערדערישן באַשלוס. אַ דערשיטערטע האָט זי אויפגעהויבן צוזאַ ווילדן גע־

שריי, אַז רעזשי האָט זיך פאַרלוירן און איז אויף אַ מאָמענט שטיין געבליבן.

— איר ווילט נישט, האָט ער געמורמלט, גוט.

אין דעמזעלבן מאָמענט האָט ער אַרויסגעכאַפּט פון קעשענע אַ ברויונינג און אים אָנגעשטעלט. אָבער בלאַנשע, דערהערנדיק מאַניקעס געשריי, האָט זיך אַ וואָרף געטאָן צווישן זיי און האָט איר פאַרשטעלט מיט זיין קערפּער.

עס האָט זיך דערהערט אַ שאָס.

אַ צושראָקענער האָט רעזשי דערזען דעם פאַלנדיקן בלאַנשע און מאַניקען מיט אַ פאַרבלוטיקטן האַלדז אים צוהאַלטנדיק.

עס זענען אונטערגעלאָפן הער און פרוי אַמבראַ, דער אינזשינער האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אויף רעזשין, וועלכער האָט ווי אַ קינד גלייך אָפּגעגעבן דעם ברויונינג. פרוי אַמבראַ האָט געהאָלפן מאַניקען אַוועקלייגן בלאַנשען אויפן זאָפע...

רירי האָט געוויינט אויפן קול, באַהאַלטנדיק דעם קאָפּ ביי דער קעכין אונטערן שירץ. הער אַמבראַ האָט זיך דער ערשטער אָריענטירט אין דעם וואָס דאָ איז געשען

— מאַריע — האָט ער אַ זאָג געטאָן צום דינסטמיידל — וואָס האָט זיך אַ צוטומלטע געדרייט איבערן שטוב הין און צוריק, — לויפט געשווינט נאָכן דאָקטער ליומע. נעמט רירין מיט זיך... עס איז געשען אַנ'אומגליק...

מאַניקע האָט היסטאַריש געוויינט, זיצנדיק לעבן בלאַנשען וועלכע, איז געפאַלן אין חלשות. פרוי אַמבראַ האָט געבראַכט פון עטצימער עסיג און אַ סערוועטקע און געוואַשן דעם פאַרוווּנדעטן דאָס געזיכט. דורך דער אָפענער העמד האָט זיך געזען אויפן שולטער אַ קליינע ווונד.

אַ צושראָקענע האָט זיך מאַניקע צוגעקוקט, ווי שיאָך ער ציט דעם אָטעם:

— אָבער איר זענט דאָך אויך פאַרווונדעט! האָט אויסגעשריגן הער אַמבראָ. — דער גאַנצער האַלדז איז דאָך ביי אייך אין בלוט... ווייזט...

— אָ, עס איז גאָר נישט!

— אָבער לאָזט אַ קוק טאָן!

— דורכגייענדיק דורך בלאַנשעס שולטער האָט די קויל געשטרייפט דעם שפּיץ פון מאַניקעס אַקסל. די וווּנד איז געווען בלויז אַנ׳אויסערלעכע. פון גרויס אויפרעגונג האָט מאַניקע לגמרי נישט געשפּירט דעם שמערץ...

— ס׳אַרא ווילדע חיה! — האָט הער אַמבראָ אויסגעשריגן.

און ערשט איצט האָט ער זיך אומגעדרייט, דערמאָנענדיק זיך אָן מערדער...

קיינער איז שוין אָבער נישט געווען! בלויז דער ליידיקער שטול, אויף וועלכן עס איז מיט אַ מינוט צוריק געזעסן רעזשי...

באַסלאָ, קומענדיק ענדלעך צום באַוווסטזיין, האָט געמאַכט פּליטה.

פון די לייכטע עסיג - אָפּרייבונגען איז בלאַנשע, שווער אָפּוּפצנדיק, באַלד צו זיך געקומען.

— אָך, האָט ער געקרעכצט׳ — אויפהייבנדיק דעם קאָפּ.

— רירט זיך נישט! האָט מאַניקע געזאָגט.

שטייענדיק אויף די קני לעבן זאָפע, האָט זי גענומען זיין האַנט און איר צערטלעך געדריקט. ער האָט געעפנט די אויגן. אַ

שמייכל געטאָן, דערזעענדיק די דריי קעפּ, וואָס האָבן זיך איבערגעבויגן איבער אים און, באַרויקנדיק זיי, געזאָגט:

— עס איז נישט געפערלעך... די קויל איז אין שולטער... נישט קיין נייעס פאַר מיר. איינע האָט מען שוין ביי מיר אַרויסגעשלעפּט פון דער צווייטער זייט, אין יאָר 1914. נאָר דעמאָלט איז עס געווען אַ דייטשע!

— איר טאָרט נישט ריידן! האָט געזאָגט פרוי אַמבראָ.

— דו וועט מען אייך נישט דאַרפן אַרויסשלעפּן, האָט מאָניקע געזאָגט, אַריבערבויגנדיק זיך איבער אים. — אָט זעט מיט וואָס איר איז געלונגען, אַרויספּליענדיק, מיר מכבד צו זיין.

ער האָט זיך אַזוי אויפגערעגט, דערזעענדיק ביי איר דעם רויטן שראַם, אַז ער איז געוואָרן טויט - בלייך און ווידער שיער נישט געפאַלן אין חלשות...

— עס איז גאָר נישט, שרעקט זיך נישט!..

מאָניקע האָט נישט געוווסט, וואָס אים צו זאָגן... זי האָט אים געוואָלט אַרויסזאָגן אַלץ, וואָס עס האָט זיך אָנגעזאַמלט ביי איר אין האַרצן... איר גאַנצע דאַנקבאַרקייט...

זי האָט אָבער נישט געפונען קיין ווערטער. אויסערדעם האָט זי נישט געוואָלט אים אָנשטרענגן. זי האָט בלויז געמורמלט:

— אָ ווען נישט איר!..

ער האָט איר געענטפערט מיט אַ בליק, וואָס דער אומווילקירלעכער פיבערגלאַנץ האָט אים צוגעגעבן דעם ריכטיקן זין.

— דאַנקט מיר נישט, עס איז דאָך אַזוי פשוט, זעלבספאַרשטענדלעך!

פשוט! געוויס, ער וואָלט עס זיכער געטאָן פאַר יעדער אַנדערער... ווייל ער איז געווען מוטיק און איידל... אָבער איצט—דערין איז זי כמעט געווען איבערצייגט' איז ער געווען גליקלעך, וואָס ער האָט עס געטאָן דווקא פאַר איר. די באַפרידיקונג, וואָס זי האָט

בעליי‌ענט אין זיינע אויגן, האָט אויך איר אָנגעפילט עפּעס מיט אַ מין ווונדערבאַרער אויפרעגונג.

— האַ, אָט איז מאַרי! — האָט געזאָגט פרוי אַמבראַ, — נו, וואָס?

— דער דאָקטאָר איז געווען אין דער היים. ער קומט גלייך.

— גוט גרייט צו געקאָכט וואַסער.

בלאַנשע האָט געוואַרט ביז מהאָט צוגעמאַכט די טיר.

— איצט דאַרף מען זיך צונויפריידן. ווו איז דער רעוואָלווער?

הער אַמבראַ האָט אָנגעוויזן:

— אָט איז ער אויפן טיש.

— איר האָט אים געוואָלט אויסלאָדן, מיר האָבן זיך פאַרעדט, פלוצלינג האָט זיך דערהערט אַ שאָס, צופעליג. דאָס איז אַלץ.

מאַניקע און פרוי אַמבראַ האָבן זיך איבערגעקוקט. ער האָט עס געזאָגט אַזוי פּשוט!.

אין מאַניקעס אויגן האָבן זיך באַוויזן טרערן. עס איז, פאַרשטייט זיך, קיין שום ספק נישט, אַז האַנדלענדיק אויף אַזאַן אויף האָט ער אויך אויסשליסלעך געקלערט וועגן איר!

ארויסווייזנדיק אַזאַ מוט בעתן אָנפאַל, האָט ער דאָך נישט געוואָלט, אַז זיין האַנדלונג זאָל ווערן איבערשאַצט און האָט רויק צוגעגעבן:

— דערדאָזיקער סקאַנדאַל דאַרף קיינעם נישט אינטערעסירן.

פרוי אַמבראַ האָט באַמערקט:

— דער טויגעניכטס האָט זיך גוט ארויסגעדרייט.

— דער אומגליקלעכער! האָט בלאַנשע אויסגעבעסערט.

וועלנדיק באַהאַלטן איר שרעק און אויפרעגונג, איז מאַניקע אַוועק צו דער אָפענער גלאָז - טיר.

— אָט גייט דער דאָקטאָר, — האָט זי געזאָגט. הער ליומע האָט געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז די ווערסיע מכח דעם אומגליקלעכן צופאַל, איז תורת־אמת. אונטערזוכנדיק די ווונד האָט ער געזאָגט:

— דאָס איז אַ קימאַ־לן אויף אַנאַכט טאָג. דער קראַנקער נויטיקט זיך אין אַבסאָלוטער רו און געוויסע הייל־מיטל. קוים וועט די ווונד נישט אייטערין פאַרהיילט זי זיך און משך פון עטלעכע טעג. ביז וואָס ווען דאַרף דער הער האָבן אַ בעט און ליגן רויק.

נישט געקוקט אויף בלאַנשעס פראָטעסטן, וועלכער האָט פאַרלאַנגט, נישט וועלן יק באַלעסטיקן זייער פריינט, מזאָל אים מיטן אויטאָ פון דער־גיכער הילף אָפּשיקן קיין ווערסאַל, איז אַלץ אין איין מאָמענט איינגעאָרדנט געוואָרן.

מאָניקע האָט אָפּגעטראָטן איר צימער, זי וועט שלאָפן אויפן סאָפע ביי פרוי אַמבראָ אין צימער. געשווינט האָט מען איבערגעביטן די לאַקנס אויף בעט, באַפרייט דעם הענגער פון די קליידער און די טישלעך פון די טואַלעט מכשירים.

הער אַמבראָ אין דער דאָקטאָר האָבן דער קראַנקן אַריבער־געפירט אין בעט. מאָניקע האָט פאַרבאַנדאַזשירט איר ווונד, און איז גלייך אַריין צו אים אין צימער. זי האָט מיטגעבראַכט אַלע נויטיקע מיטלן פאַר דער ערשטער מעדיצינישער הילף: וואַטע, זויערשטאָף, וואַסער, מאַרלע — באַנדאַזשן א. א. וו.

זי האָט זאָגאַר אָנגעטאָן אַ ווייסן שירץ. וואָס זי האָט געפונען, ווי אַלעס איבעריקע, אין דער קליינער הויז־אַפּטייק.

בלאַנשע, וועלכער האָט געפיבערט, האָט צו איר געשמייכלט, מאָניקע אין אירע קליידער פון אַ קראַנקן־שוועסטער, האָט אים גאַנץ דייטלעך, ביז צו האַלוציגאַציעס, דערמאָנט אָן די שרעקלעכע קריגס־יאָרן.

ער איז געלעגן אין שפּיטאָל!..

ער האָט געשמייכלט מיטן זעלבן אַנטציקטן שמייכל, ווי מיט אכט יאָר צוריק, בעת ער האָט זיך געפרייט מיט זיין תחית - המתים פון טראַנשייען - גיהנם, און דעמאָלט האָט זיך אויך איבער אים אַריבערגעבויגן אַ ווייסע געשטאַלט, גוטע, שטראַלנדיקע אויגן...

זשאָרזש בלאַנשע, וועלכער איז פריער געווען נישט לייכט-זיניקער און נישט עגאָאיסטישער פון אַנדערע, האָט אויפן וועג צום בריק געפונען דעם וועג קיין דמשק. אַהינגעגאַנגען איז ער אַלס דילעטאַנט, צוריקגעקומען אָבער אַלס אַפּאָסטאָל.

ווי אַלע די יעניקע וואָס דער קריג האָט זיי נישט פאַר-טעמפּט, האָט ער לעבעדיק אין דעמזעלביקן גיהנם, באַהאַלטן אין זיין טיפסטן אינערן, די צוויי געפילן: די ליבע און דעם האַס, די שנאה צום סאָציאַלן שקר און די ליבע צו דער גערעכטיקייט און צום אמת... אָבער, אויפריכטיק גערעדט, האָט ער זיך אַליין געמוזט מודה זיין, אַז דאָס איז געווען די אַנזיכט פון אַ פאַר-שווינדנדער מינדערהייט! זייער ווייניק מענער און נאָך ווייניקער פרויען האָבן זיך געהאַלטן ביי דערדאָזיקער מיינונג.

לעבנדיק אין דער איינזאַמקייט, מיט זיינע אייגנטימלעכע געדאַנקען, איז ער געוואָרן אַלט פאַר דער צייט.

צו פערציק יאָר האָט ער זיך געפילט אַ סך אָפּגעלעבטער ווי זיין זעכציקיאָריקער פריינט אַמבראָ. ער פלעגט זיי תמיד זאָגן:

— איך בין אַנאָפּגעשלאָגענע הושענא.

— ווייל איר זענט איינזאַם, האָבן די פריינט געהאַלטן אין איין טענהן. האָט חתונה. דעמאָלט פלעגט ער אַרויסנעמען פון ביכער שאַנק זיין ערשטן בוך און, זיך וויצלנדיק, אַ וויַז טאָן:

„וועגן הייראַט אין פּאָליגאַמיע.

איך, ווי יענע קוכאַרעס, וועלכע עסן נישט פון זייער אייגענער קיך! איך האָב געשריבן, אַז די הייראַט איז דער סוף,

אין איצט האַלט איך, אַז עס איז דער אַנהויב! איך האָב געזאָגט, אַז זי האָט נישט קיין שום געמיינזאַמעס מיט דער ליבע, איצט אָבער קאָן איך מיר נישט פאַרשטעלן די הייראַט אָן דער ליבע.

— אָבער — פלעגט אים תמיד ענטפערן פרוי אַמבראַ, אָנווייזנדיק אויף איר מאַן, — אויב עס איז אמת, אַז די ליבע און די הייראַט טרעפן זיך זעלטן צוזאַמען, שליסן זיי אָבער דאָך נישט אויס איינע די אַנדערע... אָט קאָנען מיר אייך למשל דינען אַלס לעבעדיקער באַווייז. אָט, כלעבן, פאַרלאָזט זיך שוין בעסער אויף מיר! מען וועט אייך ליב קריגן און איר וועט חתונה האָבן!..

די געמיינזאַמע סימפּאַטיע צווישן אים און מאַניקען נאָך זייער באַגעגעניש אין לוווּר, וואָס האָט כסדר געהאַלטן אין איין וואַקסן, האָט אים נאָך מער פאַרביטערט.

זעענדיק דאָס מיידל, פון וועלכער ער האָט געהאַט זייער אַ הויכע מיינונג, און וועלכע ער האָט שוין אומבאַוווּסטזיניק געליבט, נאָך אין באַאַסלאָס קלויען האָט ער איבערגעלעבט דיזעלבע ליידן ווי דעמאָלט אין די רעגנדיקע טעג אין די אָקאָפּעס...

און דערנאָך פּלוצלינג דערדאָזיקער געשריי, דאָס האָט אים אין גאַנצן אויפגעשיטערט!

און דערדאָזיקער שאָס, נאָך וועלכן ער האָט זיך דערשפּירט ווי עפּעס אַ גאַנץ אַנדערער מענטש אין בעט ווו זי איז געשלאָפן... איר דערשיינונג! זיין צוקונפט, פאַרקערפּערט אין אַ ווייסער געשטאַלט, מיט גוטע, לעבנסלוסטיקע אויגן... ער האָט צוגעמאַכט די אויגן בעת מאַניקע האָט אַראָפּגענומען דעם באַנדאַזש און אָנגעהויבן איינשלאָפן.

— זיינע הענט ברענען ווי פייער, האָט דער דאָקטאָר באַמערקט. מ'מוז אים לאָזן אַליין. ער דאַרף אַבסאָלוטע רו. אויב ער וועט וועלן טרינקען, גיט אים אַביסל ציטרין - וואַסער. פינף אַ זייגער

וועט איר מעסטן די טעמפּעראַטור. דאָס איז אַלץ. איך וועל נאָ פּאַרמיטאָק זיין אַ צווייט מאָל.

— זייט רויק, האָט מאָניקע געזאָגט, — איך וועל אים אויף קיין איין מינוט נישט איבערלאָזן.

אַז אַמבראָ איז צוזאַמען מיטן דאָקטאָר אויף די שפּיץ פינ־גער אַרויס פון צימער, האָט זי זיך שטיל אַוועקגעזעצט ביי אים צוקאָפּנס. גיריק האָט זי זיך צוגעקוקט צו דידאָזיקע געזיכטסטיגן, וואָס די יסורים האָבן זיי צוגעגעבן אַ באַזונדערן חיין. האָבן זיך ווי איינגעפרעגט אין איר מח, אַריינגעדרונגען טיף אין איר האַרצן און פאַרווישט, אָפּגעמעקט אַלע געזיכטער פון דער פאַרגאַנגנהייט. זי וועט געניג זיין איר גאַנץ לעבן אויף צו באַגרייפן, אָפּצושאַצן די קראַפט פון דעם גרויסן קרבן, וואָס עס האָט געבראַכט פאַר איר דערדאָזיקער שיינער, קלוגער, גוטער מענטש? זי האָט זיך דערשפירט קליין, באַשמוצט, דערנידעריקט. — און דאָך האָט זי נאָך קיין מאָל נישט געפילט אין איר גאַנצן וועזן אַזא אויפשיינונג פון גלויבן, פון פאַרשכורנדיקער ליבע, ווי איצט.

— ניין, שווייגט!.. ריידן מיט דער קראַנקען • וועכטערין איז שטרענג פאַרבאָטן.

— אויב איך בין אָבער געזונט!

—איר שפּירט זיך נאָר בעסער. אָבער, עס הייסט נאָך נישט געזונט! אויב איר וועט זיך נישט פאָלגן, וועל איך אַנשטאָט צו נעמען אַ בוך און זיך זעצן לעבן אייער בעט אינגאַנצן אַוועקגיין.

אַ טרויעריקער האָט ער אויף איר אַ קוק געטאָן, אָבער מאָני־קע האָט אים אַ גלעט געטאָן איבערן קאָפּ, און שטיל זיך צוריק אַוועקגעזעצט. זי האָט אַן עפן געטאָן דעם בוך „די מנישקע פון פּאַרמאַ”, און האָט זיך פאַרטראַכט.

עס איז געווען אויפן זעקסטן טאָג נאָך דעם... „צופאַל”. צי איז עס נישט וווּנדערבאַר, האָט מאָניקע געזאָגט צו פרוי אַמבראָ,—

ר שאָס, וואָס איז געפאַלן ווי אַ דונערשלאַג, האָט, אַנשטאָט טראַגישע פאָלגן — גאָר איינגעאָרדנט דאָס לעבן... פאַר רעזשין איז עס געווען אַן׳אויסבּרוך פון דער עלעקטריציטעט... צוזאַמען מיטן אויסגעשאָסענעם קויל איז אַוועקגעפלויגן זיין ווילדע איי־פערזוכט.

דער פריילן טשערבּאָלאָווס אַ צעטעלע האָט איר געבּראַכט אינדערפרי פאָלגנדע ידיעה: הער באַסלאָ איז געקומען אויף באַעטי־גאַס און געמאָלדן אָן שום ווייטערדיקע דערקלערונגען אַז ער פאָרט אַוועק אויף אַ לאַנגע צייט״.

אַ גליקלעכע רייזע!.. מיט אַ מין קאָמפּליצירטן געפיל פון מיטלייד און גלייכגילטיקייט האָט זי אים אין אירע געדאַנקען באַגלייט אויף זיין נסיעה מיטן שיף קיין מאַראָקע.

זי האָט זיך אַליין געוווּנדערט, וואָס זי שפּירט נישט צו אים קיין שום שנאה, בלויז רחמנות. אויב אין דער ליבע האָט ער איר נישט געגעבן קיין געשווינט, וואָס ער האָט דייטלעך באַוויזן מיט זיינע שרעקלעכע געוואַלדטאַטן, — האָט ער איר אָבער דאָך געליבט אַנדערש ווי אַלע איבעריקע ביז אים...

ער האָט איר אַרויסגעריסן פון דער נאַרקאָטישער פאַרגיפטונג. די דערינערונגען אָן זיינע ווילדע צאָרנאויסבּרוכן האָבן איר איצט, — באָכדעם ווי זי האָט זיך שוין פון זיי באַפרייט — מער געריירט ווי אויפגערעגט. קודם כל האָט זי געוואָלט זיין אין אָרדנונג מיט זיך אַליין. צי דען האָבן פיל פון זיינע פאָרווורפן, וועלכע זי האָט לכתחלה געפונען פאַר אומגערעכטע, נישט געפונען אַן׳אָפּקלאַנג אין איר „האַרצן?״

„אַן׳אומגליקלעכער! האָט זשאָרזש געזאָגט, אַזוי גוטמוטיק... יאָ, אַן׳אומגליקלעכער! אָבער אויפן אומגליק איז געווען געבויט דאָס גליק פון צווייען און עס וואָלט געווען די גרעסטע אומדאַנקבאַרקייט דאָס צו פאַרגעסן.

און ווי זי האָט זיך נישט באַמיט צו פאַרטויבן איר אינער־לעכע פרייד, ווי זי האָט נישט געזוכט אויסצומיידן זיינע ליבעפולע אויגן — זענעןביידנס הערצער געווען פול מיט אַ ריינע, קינ־דישע פרייד!..

— איך זע אַלץ, האָט זי געזאָגט, דראָענדיק אים מיטן פינגער. עס איז זייער נישט ריכטיק אויסצוניצן די צושטרייטקייט פון דער וועכטערין און פירן אַזעלכע געשפּרעכן.

— אָבער איך רעד דאָך גאָרנישט!

— איך הער אָבער!.. טייערער, טייערער זשאָרזש!..

און דידאָזיקע דועטן האָט זיך איבערגעחזרט טאָג איין טאָג אויס. זיי האָבן כסדר ווידערהאָלט איינע און דיזעלבע ווער־טער, הימנען פון גליק, וואָס האָבן זיך אומבאַוווסטזיניק געגאָסן פון זייערע הערצער אַרויס...

צי דען האָט ער איר געדאַרפט שווערן, אַז ער האָט זי ליב? צי וואָלט איר אימיצער געקענט ברענגען אַ ריכטיקערן, אַ מער רירנדן באַווייז? אָבער דוקא דידאָזיקע זיכערקייט אין זייער קעגנ־זייטיקער ליבע, האָט אַרויסגערופן ביי מאָניקען עפּעס אַ מין גע־פיל פון אומזיכערקייט.

די צערטלעכקייט, מיט וועלכער ער האָט זיך באַמיט איר צו דעראָבערן, — פונקט ווי ער זאָל איר שוין נישט האָבן דעראָבערט אין גאַנצן און מיט איין קלאַפּ!..

— דאָסדאָזיקע צאַרטגעפיל און זיין פיינע האַלטונג, האָבן איר געקוועלט, אַרויסרופנדיק ביי איר פאַרשידענע ספקות. צי דען פאַרדינט זי אַזאַ געפיל? צי דען ברענגט זי אים נישט אַ פאַר־וועלקטע נשמה... אַנאָפּגענוצטן קערפּער? צי איז זי ווערט אַזאַ אומ־געהייער גרויסן גליק? זיין ליידנשאַפט האָט איר מער געשראָקן מיט איר שעמעוודיקייט, ווי מיט איר קראַפט.

זיך רויטלענדיק, האָט זי אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ:

— איך האָב מורא, אַז איר ליבט אין מיר אַן׳אַנדער מאָניקע, נישט די אמתע! צי דען באַזיץ איך דידאָזיקע אייגנשאַפטן-וועלכע איר שרייבט מיר צו?.. עס זענען פאַראַן מאָמענטן, ווען איך גלויב אין דעם, דאָס געשיט דאַן, בעת איר קוקט אויף מיר עפּעס אַזוי אייגנטימלעך, ווי איצט... דאַן שטעל איך מיר פאָר, אַז איך בין ניי געבאָרן — אַז דאָס פאַרגאַנגענע האָט לגמרי נישט עקסיסטירט, און אַז אַלץ הויבט זיך אָן פון דאָס ניי!...

— אָ, ווען איר זאָלט וויסן!..

ווידער זענען געשטאַנען פאַר אירע אויגן די אויפגעוואַכטע דעראינערונגען... זי האָט געשפּירט אַ באַדערפעניש זיך ענטוועדער צו באַשולדיקן, אָדער צו רעכטפערטיקן...

דערצו האָט זי שוין איין מאָל פאַר איר אויפריכטיקייט טייער באַצאָלט, און רעזשיס אייפערזוכט האָט איר געקאָסט דינען אַלס אַ גוטע לעקציע. אָבער דעמאָלט האָט איר ווידוי, פאַרן פריינט שפּעטער פאַרשאַפט גרויסע ליידן דעם ליבהאָבער. אָבער צי דען איזעס נישט איר פליכט איצט — מיט וואָס זי זאָל דערפאַר נישט באַצאָלן — אויפצודעקן איר פאַרגאַנגנהייט דעם, וואָס האָט געראַטעוועט איר לעבן און דערמיט גופא געוואָרן איר הערשער?

מיט אַ מין מיסטישן געפיל האָט זי געדורשט נאָך דערנידערונג אַלס שטראָף פאַר איר שטאָלץ. עמפּערט זיינער צייט קעגן דעם שקר און דער ברוטאַליטעט פון די מענער, האָט זיך די שטאָלצע בחורטע — ווידער פאַרוואַנדלט אין אַ פרוי, אין אַ שוואַכע פרוי, באַזיגט דורך דער גרויסקייט פון דער אמתער ליבע.

— אָ, ווען איר זאָלט וויסן! האָט זי ווידערהאָלט...

— אָבער איך ווייס! יאָ, איך ווייס, אַז איר האָט געליטן, ווי אַלע יענע הערצער, וואָס דורשטן נאָכן אַבסאָלוטן! איך ווייס, אַז איר האָט קיינעם קיין שלעכטס נישט געטאָן, אָבער אייך אַנדערע דוקא

יאָ. און מער אינטערעסירט מיך לחלוטין נישט. דאָס איז די פאַר־
גאַנגנהייט, וואָס געהערט אויסשליסלעך אייך! פאַר מיר עקזיס־
טירן אין לעבן, און במילא אין זיין העכסטער פלירט אין דער
ליבע — בלויז פרייע און גלייכע פערזענלעכקייט. אויף אַ מענטשן,
וועלכן מיר ליבן, האָבן מיר בלויז די רעכט, וואָס, ער גיט אונדז אַליין.
און נאָר מיטן מאָמענט ווען מיר גיבן זיך אָפּ אין גאַנצן איינער
דעם אַנדערן, אַנטשטייען קעגנזייטיקע פליכטן.

זי האָט זיך צוגעהערט צו זיינע ווערטער, ווי די זינדיקע צו
די רייד פון גואל.

— אַלץ, וואָס איך ווייס וועגן אייך, מאָניקע, אין דאָס, אַז
איר זענט געווען און זענט געבליבן — אַ שטאָלצע, שיינע נשמה
וועלכע שטרעבט צו אַלעם דעם, וואָס באַגייסטערט, עקזאַלטירט דעם
גוטן, אָרעמען מענטשלעכן ווילן! אַ וועזן, וואָס זיין לאָזונג איז
אמת און גערעכטיקייט, אַ וועזן, וואָס זיינע ליידן, אַנשטאָט אים
צו דערנידעריקן, האָבן אים דערהויבן.

— אָ, ווען דאָס זאָל זיין אמת!

— דאָס ליידן, מאָניקע, איז אַ גוטע שולע, און הײַלט—אַנשטאָט
וואָס רייניקט. שוואַכע נשמות תפאַרניכטעט זי. שטאַרקע אָבער גייען
אַרויס פון איר פאַרהאַרטעוועטע, ווידערשטאַנדפעיקע. גלויבט
מיר! די שלעכטע טעג האָבן זיך געענדיקט! איר טרעט אַרויף
אויף אַנ׳אַנדער וועג.

— אָ, ווי איך באַדויער! האָט זי געזיפצט... ווי גערן וואָלט
איך וועלן ברענגען אייך אַ האַרץ, וואָס האָט נאָך פאַר קיינעם חוץ
אייך, נישט געקלאַפּט.

— איר וויינט?

— יאָ, איך וויין אויף דער פריערדיקער קליינער מאָניקע,
אויף איר פאַרלאָרענע פרישקייט! איך וויין, קלערנדיק וועגן דעם
גליק, וואָס עס האָט געקאָנט זיין, ווען אייערע אָרעמס וואָלטן גע־

זען פאַר איר די ערשטע... איך ווײן אויף דער קלײנער מאַניקע פון דער מומע סילוועסטער! איר רירנדע שטים פול מיט האַצרײסנדע חרטה־טענער, האָט אַרײַנגעדרונגען אין דער טיפעניש פון זײַן נשמה. ער האָט געשפּירט, ווי זײַנע אויגן ווערן פול מיט טרערן.

— ווײן נישט!.. ווײן נישט, איך בעט דיך. פילסט דען נישט, אַז די ליבע, די אמתע, טראָגט אין זיך אַזאַ שטראַלנדיקע ליכט, וואָס פאַרטרײַבט יעדן שאָטן! קלער נישט מער וועגן קײן נאַכט־קאָשמאַרן! צוזאַמען הויבן מיר אָן אַ נײַ לעבן! וואַכן מיר אויף מיטן מאָרגנשטערן!..

— מײַן געליבטער, האָט זי געמורמלט.

איר געזיכט, פײַכט פון טרערן, האָט געלויכטן ווי אַ זוניקער פרימאָרגן. ער האָט אויסגעשטרעקט די הענט, זי איז געפאַלן אין זײַנע אָרעמס, אַריבערבויגנדיק זיך איבערן בעט מיט איר ביוסט אונטערן ווײַסן שירץ. עפּעס אַ מין אײַגנאַרטיקן בושה־געפיל — ווי נאָך קײן מאָל נישט ביז איצט — האָט זי דערשפּירט אין זײַנע אָרעמס... נישט ער, נישט זי האָבן אין דער אײביקײט פון דעמדאָזיקן מאָמענט נישט געקלערט אָפּצורײַסן די רויזן פון דעם קוש, וואָס האָט געשוועבט אויף זײערע ליפּן.

ער האָט, פון זײַן זײַט, געגלעט איר שטראַלנדיקן שטערן, אירע ווײכע גאָלדענע האָר.

— האָב קײן מורא נישט! אָ, ווען איך דיך ליב האָבן!..

— ווי גוט איר זענט! האָט זי לײדנשאַפטלעך געזאָגט — מיר דוכט, אַז איך געפין זיך אין אַ נעסט, וווּ קײן שום שטראָם וועט מיר נישט דערגרײכן... מיר זענען אויף אַ שפּיץ בוים און אַרום אונז אַ וואַלדשטילקײט..

סוף וואָך, ווי דאָקטאָר ליומע האָט עס פאָרויסגעזאָגט, איז זשאָרזש אראָפּ פון בעט.

די ווונד האָט קיין מאָמענט נישט געאייטערט, און האָט זיך געשווינט פארהיילט.

אַרום זאַפּע, אויף וועלכער זשאָרזש איז נאָך פון צייט צו צייט געלעגן, זענען איצט געזעסן ביידע דאַמען. פרוי אַמבראָ האָט געניית, מאָניקע — געפּלוידערט:

— ניין, ניין, איר זענט נאָך נישט אימשטאַנד זיך אומצו־קערן קיין ווערסאַל!

אַ פּאָר וואָכן מוזט איר נאָך צוּוואַרטן, מיט אייערע לעק־ציעס! ערשט נאָך די ניי־יאָר וואַקאַציעס!.. קודם כּל זענט איר „מיין" פּאַציענט און מוזט זיך מיר פאָלגן.

דאָס „איר" האָט אין מאָניקעס אינטאָנאַציע געקלונגען ווי אַ צערטלעכער דוצן, וואָס דערויף האָט זי זיך נאָך נישט געוואַגט אַפילו אין די שטונדן בעת זיי זענען געווען אַליין. דערדאָזיקער רעספּעקט פאַר דער קאָנווענציאָנעלער אַנשטענדיקייט האָט שטאַרק אַמוזירט דער ווייטזיכטיקער פרוי אַמבראָ. צי דען האָבן זיי גע־מיינט, אַז זייער ליבע, וואַרפט זיך קיינעם נישט אין די אויגן?

— איך בין „אייער" פּאַציענט, גאַנץ ריכטיק. איך האָב שוין אָבער מיינע פּריוואַט געמאַכט געבויג אומאַנגענעמלעכקייטן...

פרוי אַמבראָ האָט אַוועקגעלייגט איר אַרבעט אויף די קני:

— פּעטער זשאָרזש! איר באַליידיקט אונדז!

— און סוף כּל סוף, ווי גוט איך זאָל זיך דאָ נישט פילן, אָבער מיין אַרבעט, אייערע אָנגעלעגנהייטן...

— זאָגט פּראָסט־פּשוט, אַז מיר האָבן אייך שוין דערעסן! איר ווילט, אַז איך זאָל אייך זאָגן, פּעטער זשאָרזש, וואָס איר זענט? אַנאומדאַנקבאַרער מענטש,

זי האָט איראָניש געשמייכלט, וואַרפנדיק אויף ביידע צערט־פּעכע בליקן. ער האָט איר ערנסט געענטפערט:

— ניין, מיין טייערע, מיין גוטער פריינט! איך בין נישט קיין אומדאַנקבאַרער. איך וועל קיין מאָל נישט פאַרגעסן, אַז דאָ, אויף דער קאַנאַפּע, ווו איך ליג איצט לויט אייער באַפעל, האָט מיר מאָניקע געדריקט די הענט און אַזוי פעסט, אַז קיין קראַפט אויף דער וועלט וועט אונדז מער נישט צעשיידן. — אייער הויז, אייך און הער אַמבראָ האָב איך צו פאַרדאַנקען מיין לעבנס - גליק.

פרוי אמבראָ האָט זיך האַסטיק אַ הויב געטאָן פון אָרט. איר געזיכט האָט אויסגעדריקט אַ שטאַרקע אינערלעכע אויפרעגונג. זי איז אונטערגעגאַנגען פריער צום „פעטער" זשאָרזש און אַ קוש געטאָן אים אין ביידע באַקן, דערנאָך זיך אומגעקערט צו מאָניקען וועלכע איז אויך מעכאַניש אויפגעשטאַנען, און האָט איר, אַ צעטו־מולטע, אָנגעקוקט.

— איצט האַלט עס ביי דיר, מיין טייערע ניכטע! שוועס־טערין - טאָכטער). ביי דידאָזיקע ווערטער, וועלכע האָבן אַרויסגע־רופן די טייערסטע דערינערונגען פון זייער פריינטשאַפט, האָט זיך מאָניקען געדוכט, אַז צווישן זיי ביידן שוועבט איצט דאָס גוטע, שמייכלענדיקע געזיכט פון איר ערציערן. פרוי אַמבראָ האָט איצט מיט זיך פערזאָניפיצירט איר מומע סילוועסטרע... מאָניקע איז איר געפאַלן אויפן האַלדז און האָט געהאַט דעם איינדרוק, אַז דורכן צויבער פון דער פאַרגאַנגנהייט דריקט זי איצט צו איר האַרצן אַן אמתע מוטער.

— דו ווייסט וועגן וואָס איך קלער איצט, קליינע, האָט גע־זאָגט פרוי אַמבראָ, באַהערשנדיק איר אויפרעגונג... דו האָסט נאָר וואָס גערעדט וועגן ווייניאַכטן... פונקט מיט פיר יאָר צוריק, דעם פיר און צוואַנציקסטן דעם חודש, איז דיין אומגליקלעכע מומע גע־קומען אהער צו אונדז צום קריסטוס - מאָלצייט.. עס איז געווען

דאָס לעצטע מאָל, וואָס איך האָב איר געזען. לאָמיר זיך צונויפקו־
מען מיטוואָך דעם פופצטן און מאַכן איר אַנ׳הזכרה. אוי, וואָלט זי
זיך געפרייט מיט דיין גליק!

VI.

מיט דעם מאָמענט, וואָס זשאָרזש און מאָניקע האָבן זיך צו־
שיידט און געמוזט ווינען ־עדערער באַזונדער, פלעגן זיי זיך
אָבער טעגלעך זען. עטלעכע מאָל איז ער געקומען צום פרישטיק
אויף באָעטי ־ גאַס. אָפטמאָל פלעגט זי פאָרן קיין ווערסאַל, —
געוויינלעך אין איינעם פון פריילן טשערבאַליעווס אויטאָ צו בלאַנשען
אויפן זומער ־ ווינונג אויף סען ־ קלו ־ גאַס... דאָס איז געווען
אַנ׳אַלט הייזל, פאַר אים אַליין אַ ביסל צו גרויס, מיט אַ ג רטן,
אַ קורניק, אַ שטאַל, פון וואַנען מאָניקע האָט געהייסן אַרויסרו־
מען אַלע אַלטע טראַנטעס, כדי דאָרט איינצוואָרדנען אַ גאַראַזש.
די אַלטע באַדינטע, וועלכע האָט שוין יאָרן לאַנג געפירט
דעם „הער זשאָרזשס"ווירטשאַפט, האָט זיך גלייך אונטערגעוואָרפן
מאָניקעס באַפעלן, דערשפּירנדיק אין איר די צוקונפטיקע
בעלת ־ הבית...
איין מאָל, בעת מאָניקע איז געקומען מיט אַ פריערדיקן צוג
ווי געוויינלעך, האָט איר זשאָרזש נישט געוואָלט אַוועקלאָזן אין
זי איז אומגעריכט געבליבן ביי אים צום אוונטברויט. זעענדיק, אַז
זי איז איבעראַשט פון דער גרויסאַרטיקער קאָלאַציע, פון טיש וואָס איז
געווען פאַרפוצט מיט מימאָזן און רויזן, האָט ער זיך מודה געווען:
— פון דעם מאָמענט, ווען איר זייט דאָס ערשטע מאָל געקו־
מען צו מיר אין הויז, איז נישט פאַריבער קיין איין טאָג, איך זאָל
נישט פאַנטאַזירן וועגן דעם, ווען איר וועט שוין אויף שטענדיק

בלייבן מיט מיר... אָט אַזוי וואַרט דאָ אויף אייך אַלץ כסדר יעדן אָוונט...

פריינטלעך האָט זי באַטראַכט די פאַמיליען - מעבל, דעם קליינעם זאַל, וווּ ער האָט געאַרבעט און וווּ זיי האָבן איצט געגעסן... יאָ, די דאָזיקע פיר ווענט האָבן איצט פאַר איר פאַרגעשטעלט מיט זיך די גאַנצע וועלט! ער איז אויפגעשטאַנען און האָט איר אַ קוש געטאָן אין האַנט. ער איז געווען רירנד אין זיין אויפריכטיקער פרייד, אין דער פיבערהאַפטער דיסקרעציע פון זיין פאַרלאַנג...

פאַר וואָס האָט זי אין מאָמענט, ווען ער האָט איר איינגעשלאָסן אין זיינע אָרעמס און ענדלעך געוואַגט אַרויסצוזאָגן זיין גליענדן ווונש, — זאַנפט אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ:

— ניין, נישט היינט, איך בעט אייך...

אומזיסט האָט ער אויסגעשטרעקט זיינע ליפּן, בעטנדיק איר מיט זיינע פייערדיקע בליקן. אַ שעמעוודיקע האָט זי זיך צוריקגעצויגן, דערזעענדיק אָבער מיט וואָס פאַר אַ שמערץ ער ווענדט זיך אָפּ פון איר, האָט איִם מאַניקע ווידער האַסטיק אַ נעם געטאָן פאַר די הענט.

— פאַרצייט מיר, זשאָרזש!.. איך ווייס נישט, וועלכן געפיל איך גיב נאָך. מיר דוכט, אַז איך בין אייך נאָך נישט ווערט... לאָזט מיר נאָך אַ ביסל צייט... כדי אייך צו פאַרדינען... און מאַכט נישט אַזאַ טרויעריקע מינע, ווייל דאָס פאַרשאַפט מיר שמערצן!.. אייך פאַרדאַנק איך אַלץ, אַלץ! איך געהער אייך מיט מיין גאַנצן וועזן...

— אויב אַזוי, וואָס שטערט אייך?

— איך ווייס אַליין נישט... ניין! ניין! נאָך נישט!

זי איז בייז געווען אויף זיך אַליין, זעענדיק ווי שווייגנדיק און טרויעריק ער איז געווען, בעת ער האָט איר באַלייט צום וואָק-

מאָל. אויפן וועג אַהיים האָט זי די גאַנצע צייט באַדויערט דעם ושונהדי קן ווידערשפּרוך אין איר האַרצן. וואָס האָט איר צוריקגע-האַלטן נאָכצוגעבן זייער געמיינזאַמען פּאַרלאַנג, וואָס פֿאַר אַ קראַפֿט האָט איצט טריומפֿירט איבער איר אייגעענם ווילן, איבער איר צערטלעכקייט, מיט וועלכער זי איז גרייט געווען אים אין גאַנצן זיך אָפּצוגעבן?

צי איז עס געווען דער אומבאַוווסטזיניקער גסיסה - צושטאַנד פֿון דער פֿריערדיקער מאַניקע, וועלכע האָט פֿאַרשוווּנדעט איר גייסט און איר קערפּער, אָדער איז דאָ אויפגעשטאַנען תחית-המתים און זיך אָנגעהויבן צו אַנטוויקלען, אַ נייע מאַניקע, ענלעך אויף יענער, וועלכע האָט זיינערצייט מיט אַזוי פֿיל גלויבן און צו-טרוי געקוקט אויפן לעבן?

ווידער האָט זי זיך דערשפּירט ווי אַ כלה, באַהערשט פֿון אַ צאַרטער, שטילער ליידנשאַפֿט.

אין איר רויקן גאַנג, אין דער מילדער צוריקגעהאַלטנקייט האָט זיך געמערקט פֿיל מער ווייבלעכעס. פֿריילן טשערבאַליעוו איז נתפּעל געוואָרן, דערגעענדיק מיט וואָס פֿאַר אַן'אייפּאַל זי האָט זיך ווידער אַ נעם געטאָן איינאָרדנען איר עמפּאַנג — סאַלאָן אויף באָעטי - גאַס.

פֿון שרייבטיש אין סטיל פֿון ליודוויק דעם פֿופֿצנטן האָט מאַניקע געהייסן אַרויסוואַרפֿן אַלע פּאַפּירן, וואָס האָבן זיך דאָרט צונויפֿגעזאַמלט אין משך פֿון צוויי יאָר צייט. לוסטיק, מיט אַ לייכט קייט, פֿון וועלכער זי האָט זיך שוין, לויט איר מיינונג, אָפּגעוווינט האָט זי אינטענסיוו געאַרבעט... אָנגעוואָרפֿן אַ פּלאַן פֿון אַ וווינונג, איינגעפּאַכע גרויסע צימערן, ליכטיקע, באַשיידענע...

— וואָס קוקט איר מיר עפּעס אַזוי מאָדנע אָן, פֿריילן טשערבאַליעוו — ענטשולדיקט, פֿרוי פּלאַמביניאָ?

— וווּנדערבאַר! עפּעס דוכט זיך מיר, אַז מיט אייך איז וואָס געשען... אַנ׳ענדערונג! אַ! אפשר איז עס צוליב די האָר? איר לאָזט זיי ווייטער וואַקסן?

— יאָ.

— און איך קלויב זיך מיינע אָפּצושערן! דעם באַראָנס פאַנטאַזיע... ער וויל איך זאָל דורכאויס טראָגן אַזאַ פריזור ווי איר...

— אויב אַזוי, באַראָנעסע, לאָזט אייער פריזור ווי זי איז! קורצע האָר זענען גוט פאַר יונגלעך.

— דאָס האָט געזאָגט פריילן טשערבאַליעוו, אַז פאַר מיר פּונקט אַזוי גוט ווי אייער וווינונג — פּראָיעקט! אָדער פריילן לערביע קלויבט זיך אויך צו ווערן אַ מאַדאַם?...

מאָניקע האָט אַ שמייכל געטאָן... — פרוי בלאַנשע?... אַ מאַן, הונדערט?... פאַרוואָס טאַקע נישט?...

דאָס, וואָס זי האָט מיט אַ מאָנאַט צוריק געהאַלטן פאַר אַנ-אומרעאַליזירבאַרע פאַנטאַזיע, האָט איר איצט אויסגעזען ווי אַ מעגליכער וווּנדער... זי האָט געקוקט אויף אַלץ מיט אַנדערע אויגן, ווייל זי האָט געפּילט מיט אַנאַנדער האַרץ... אומווילקורליך האָט זי שוין געמאַכט פּלענער... דעם זומער און דעם פרילינג וועלן זיי פאַרברענגען אין ווערסאַל.

פעריען - צייט וועלן זיי רייזן, און ווינטער...

קלער איז געבליבן ביי איר פראַגע און האָט איר שמייכלענדיק אָנגעקוקט.

— דערווייל, קלער, וויל איך בלויז איבערבייטן די וווינונגען. דאָס איז קודם כל און אַזוי ווי איר זענט איצט אַנ׳אייגנטימער פון אַ סך אומבאַוועגלעכע גיטער, וועט איר מיר אפשר פאַרמיטן אַ הויז אויף אַסטאַר - גאַס... וואַרט! דאָס איז נאָך נישט אַלץ! אַזוי ווי דער באַראָן גיט אייך זיין „מערסעדעס,״ דאַרפט איר דאָך

מער נישט האָבן אײַער קלײנעם „וואַזעו"? יענעם פֿון די צענפֿערד קראַפֿט, דעם פּאַר מאַכטן?..

— ניין.,.

— איך קויף אים בײַ אײַך אָפּ. מסכּים?

— אָפּגעמאַכט האָט געזאָגט קלער וועלכע פּלעגט זיך שוין בכלל נישט וווּנדערן אויף די אַלע פֿאַנטאַזיעס פֿון איר באַלאַבאָסטע..

אָבער ערשט דאַן ווען דער „מערסעדעס" וועט זײַן רעפּאַרירט..: פֿרײַטאָג, גוט?

— איך זאָל אים אָבער ווײַניקסטענס האָבן צו ווײַנאַכטן... איך מוז אָפּפֿירן דעם פּראָפֿעסאָר וויניאַבאַס צו די אַמבראָס קײַן חאַקרעסאַן.:.

— יאָ, ביז דאַן באַשטימט! איך האָב אײַך געוואָלט זאָגן, אַז איך פֿאָר מאָרגן קײַן מאַני. דעריבער מוז איך האָבן, דעם „וואַזען" „מאָרגן איז אַנקעס לויה",

— אַנקעס? האָט מאָניקע אויסגעשריען.

— יאָ, זי איז נעכטן געשטאָרבן, און קלײנעם האָטעל וווּ זי האָט לעצטנס געוווינט.., איר האָט דערפֿון נישט געוווּסט?...

— ניין, ניין, דאָס אַלץ איז איצט אַזוי ווײַט.

— פֿון אַ פּלעגמאַנע אין האַלדז.

— עלענד מיידל!

מאָניקע האָט זיך דערמאָנט אַן איר טויטבלײַכן געזיכט אין האַלבטונקל פֿון רויכער צימער די גאַנצע פֿאַרגאַנגענהייט מיט אַלע אירע שרעקלעכע דערינערונגען האָבן מאָמענטאַל אויפֿגעלעבט אין איר זכּרון.

אַ דערשיטערטע האָט זי זיך פֿאָרגעשטעלט דעם טרויעריקן סוף פֿון דער קינסטלערן — עפּעס ווי דורך אַ נס האָט זי זיך אַליין אַרויסגעראַטעוועט פֿון דערדאָזיקער געפֿאַר — ווי געשפּענ-

סטער זענען איצט געשטאַנען פאַר אירע אויגן אַ גאַנצע מענגע אַלטע בילדער... מישעל ד'אַנטרעג, גינעטע גוטע, עלענאַ סיוז, מאַקס דע לאַם, און לעדי ספּרינגפּעלד!..

און נאָך אַנדערע וועלכע זענען איר געווען נאָך מער גלייכגילטיק, — באַרדינאַ, ראַנסאַם און יענע, וועלכע זי האָט פאַרבייגייענדיק — כלאחר — יד - אָפּגעגעבן אַזוי פיל פון זיך. וויניערע, ניקעטאַ. פּוערט ריס קעזשי — דער לעצטער! זי האָט כמעט פאַרגעסן ווי זיי זעען אויס... זיי זענען אויך געווען מתים געשטאָרבענע!

זי האָט אָפּגעטריבן די אומאַנגענעמע דערינערונגען און טרויריק געזאָגט:

— עס איז זייער גוט, קלער, וואָס איר פאָרט קיין מאָני, איר, וואָס איר קענט אויך אַזוי וויניק! איך מיין אַז קיין גרויסער עולם וועט נאָך איר לויה נישט נאָכגיין. אָבער וויפיל פריינט האָט זי געהאַט!... איר וועט צולייגן מיינע בלומען צו אייערע... עלנדע אַנקע! נאָך אַ קרבן געפאַלן דורך די אייגענע הענט...

די רוסן האָט צוגעגעבן,

— איר זענט גערעכט! מיר לעבן בלויז איין מאָל עס איז זייער נאַריש אַזוי צו ענדיגען דאָס לעבן.

מאָניקע איז אויפגעשטאַנען... אָבער פריילן טשערבאַליעוו, פאַראינטערעסירט, האָט געוואָלט וויסן גענויער. אַגוואַיזנדיק אויפן סופיט האָט זי פאַרזאָרגט אַ זאָג געטאָן:

— אויב איר וועט אַריבער פאָרן אויף אַסטער - גאַס, וואָס וועלן מיר מאַכן מיטן אויבערשטובל?

— מיר וועלן פאַרגרעסערן די וווינונג. דאָס איז שוין אייער זאַך. ווי נאָר איך וועל זיך אַריבערציען וועט איר אייַנאָרדנען אויבן גאָר אַ שיינע זאַך...

אויסשטעלונגס - צימערן פאַר קליידער - שטאָפן... יאָ, איך

האָב איך נאָך וועגן דעם נישט געזאָגט... איך וועל געבן פאָלגענדע מעלדונג:

„מאָדע - מאַגאַזין שטערבאַליעוו און לערביע.” דאָ וועט מען קענען מאַכן אַ טרעפ...

זי האָט גענומען אַ גרויסן בויגן ווייסן פּאַפּיר און אָנגעהויבן אָנוואַרפן אַ פּלאַן...

אירע באַוועגונגען, אויסדרוקן זענען געווען אַזעלכע לעבעדיקע, ענערגישע, פריילעכע אַז קלער האָט איר ממש נישט דערקענט,

לגמרי אַנ'אַנדערע, ווי אימיצער וואָלט איר אומגעביטן !..

איך טרינק, האָט געזאָגט וויניאַבאַס, אויפהויבנדיק דאָס גלאָז פערלדיקן וואַוורײ — ווײַן, פאַר דער היילונג פון אונזער פריינט'!

— און פאַר מיינעם, טייערען לערער ?..

וועגן דעם רעדט גאָר קיינער נישט, — האָט מאָניקע פראָטעסטירט.

וויניאַבאַס האָט אויף איר אַ קוק געטאָן מיט אַ פילזאָגנדיקן שמייכל די אַמבראָס האָבן זיך איבערגעקוקט; זיי האָבן פאַרשטאַנען דעם דאָפּעלטן זין פון איר כלומרשטן פראָטעסט.

אַלע דריי האָבן גלייכצייטיקבאַמערקט איר אויפריכטיקן טאָן, די טיפע צערטלעכקייט און דעם שטאָלץ, און זענען געווען שטאַרק געריירט. אָבער און דער שטיל האָבן זיי אַלע געוואַרט אויף איר דערקלערונג. און בלאַנשע האָט פאַרשטאַנען איר געדאַנק.

ער האָט זיך לעבהאַפּט אַ הויב געטאָן פֿון אָרט — אים האָט זיך שטאַרק געוואָלט, אַז אויסער דער ערינערונג אין דער מומע סילוועסטערע, זאָל קיין זאַך נישט פֿאַרשטערן מאָניקען דעם היינטיקן גליקלעכן אָוונט.

פֿאַרטושנדיק דעם אמתן זין פֿון זייער אַלעמענס השערה, האָט ער אויפֿגעהויבן זיין גלאָז:

— מאָניקע איז גערעכט! איך טרינק, כּדי צו פֿאַריכטן די אומפֿאַרציילעכע שׂמחה פֿון אונזער השבון רבי — פֿאַר דער היילונג פֿון אונזער ליבער פֿריינדין.

אָט וואָס עס הייסט באַשיידנקייט, עניוות, פֿריילן מ׳רעדט בלויז וועגן מיין וווּנד, מכּח אייגענער קלערט מען גאָר נישט כאָטש, דעם אמת געזאָגט, זעט מען איר אַפֿילו נישט!

— אַ! מען קען איר נאָך באַמערקן!..

זי האָט אַראָפּגעבויגן דעם קאָפּ. אויף דעם שניי־ווייסן האַלדז, אויפֿן שפּיץ־שולטער, האָט זיך געזען אַ רויזער שטריק. וועלכער האָט זיך באַהאַלטן אונטערן שוואַרצן סאַמעט - קלייד מיט אַ גאַנצן קליינם דעקאָלטע.

איר גאַנצע צירונג איז באַשטאַנען פֿון אַ דינעם גאָלדענעם קייטעלע מיט אַ קליינעם בלייערנעם קויל, וועלכן רירי האָט אויפֿן צווייטן טאָג געפֿונען אויפֿן פּאָדלאָגע לעבן וואַנט.

נישט דערציילנדיק פֿאַר קיינעם האָט איר מאָניקע געהאַט מיט אַ געפֿיל פֿון אָבערגלויבן, פֿאַר די טייערסטע בריליאַנטן וואָלט זי נישט אָפּגעגעבן דאָסדאָזיקע שטיקל בליי. וואָס איז גע־הייליקט געוואָרן דורך זשאָרזשס און איר בלוט און האָט זיי ביי־דע געשטעמפּלט מיטן זעלבן צייכן דער סימבאָל פֿון זייער מיס טישער פֿאַרבינדונג.

מאָניקע איז געזעסן מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן בעת פּרוי־

אַמבראָ האָט דערלאַנגט דער קליינער רירי די שריים פון די גוטע זאַכן.

— די קליינע האָט געבעטן זי זאָל עס איר באַהאַלטן צום אָוונטברויט!

אַ פאַרחלומטע האָט מאָניקע אַרויסגערופן אין איר זכרון יענעם פאַרגאַנגענעם ווייַנאַכט-אָוונט... די נאַכט, אין וועלכער עס איז געשטאָרבן דאָס קליינע מיידעלע און געבאָרן געוואָרן די פרוי... צווישן דידאָזיקע צוויי פּאָליוסן פון איר לעבן אַ גאַנצע וועלט ליידן, אַנטוישונגען, אַ מדבר פול טרויער און חורבנות...

אַ לאַנגער, שווערער וועג, אויף וועלכן זי איז שיעור נישט אומגעקומען...

ווען נישט זשאָרזש.

זי האָט געעפנט די אויגן אונטערן ליבעפולן בליק, וואָס איז געווען אויף איר געווענט... ווי גוט מ׳האָט זיך דאָ געפילט — ווי אָנגענעם, ביים דאָזיקן טיש אין שיינעם עסצימער, מיטן העלן לאָמפּ. די פרייד וואָס זי איז דאָ, צוזאַמען מיט זיי, אַלע פינף, האָט ביי איר אַרויסגערופן אַ גוטע שטימונג. ווי קינדער האָבן זיי צוגעגרייט אַ פּלאַן פאַר דער אָנוועזנדער...

די מומע סילוועסטערע איז געווען צווישן זיי. דאָס שרעקלעכע בילד פון איר טויטן קערפער אויף דער טראַגע איז פאַרשוונדן פון איר זכרון די ליבע זקנה מיט איר פריינדלעכן שמייכל האָט זיך איצט געפונען דאָ, צווישן זיי, ווי דעמאָלט און יענעם ווייַנאַכט-אָוונט, בעת זיי זענען ביידע געפאָרן אויף מעדיצי-גאַס. פרוי אַמבראָ איז געווען גערעכט: טויטע וועלכע מ׳ליבט זענען נישט טויט, זיי פאַרשווינדן ערשט מיט דער לעצטער דערינערונג.

וויביאַבאָס קאַבינעט, רעזשי. זשאָרזש...

די טראַגישע נאַכט און איבער דעם אַלעם דאָס מוטערלעכע געזיכט פון דער, וועלכער זי האָט מער נישט געזען אויף איר

לאַנגן, טרויריקן וועג — איר בילד איז הייגט ווידער געשטאַנען פאַר מאַניקעס אויגן... לגמרי ווי לעבעדיק... — מומע! מומע! האָט מאַניקע געוואָלט אויסשרייען, — געטריבן פון אַן׳אומווידערשטייל עכן פאַרלאַנג מ׳זאָל איר פאַרשטיין און מוחל זיין...

מיט אַן׳ערהאַבענע ביטע, רופענדיק אַלס עדות דער פאַר־שטאָרבענער — האָט זיך מאַניקע איצט געווענדט צו די פריינט, וואָס האָבן איר געליבט, און דער עיקר צום פּובערענעם ריכטער, וועלכן זי האָט אַליין געגעבן דעם רעכט צו אורטיילן איבער איר גאַנצן לעבן.

— ניין, זשאָרזש! באַהאַלט נישט דעם אמתן זין. איך האָב גערעדט וועגן יענער היילונג, וואָס איך האָב אייך צו פאַרדאַנקען! ווען זאָל איך זיך אָנפאַרטרויען אויב נישט אייך און מיינע אַל־טע גוטע פריינט, וועלכע פאַרטרעטן מיר נישט בלויז די מומע סילוועסטער, נאָר מיין גאַנצע פאַמיליע!..

וועגן מיינע עלטערן לאָמיר בעסער נישט ריידן!.. פאַר זיי בין איך נישט מער ווי אַ נישטיקע שפּילצייג וואָס האָט פריער געהערט זיי און איצט איבערגעגאַנגען אין אַנדערע הענט!.. אַז איך באַגעגן זיי האָב איך נישט קיין שטאָף נישט וועגן וואָס מ ט זיי צו ריידן, און ווען איך זאָל זיך נישט צוריקהאַלטן, וואָלט איך זיי אָפן געזאָגט.

— איר און אייער גאַנגרענירטע סביבה האָבן מיר דערפירט צו מיינע ערשטע פאַלטריט! ביי דער מומע סילוועסטרע וואָלט איך געבליבן אַ ריין, פּשוט מיידעל... אָ! איך ווייס... איך בין אייך שולדיק! ווען איך זאָל געוווסט זיין מער טאָלעראַנט און ווייניקער שטאָלץ, וואָלט איך נישט געהאַט אַזאַ נאַכט ווי הייגט... ווי, ווי איך שעם זיך, איך פאַרגיי פון בושה!.. עס איז אָבער צו שפּעט!.. אַריינבקריכענדיק אין שמוץ, טרינקט מען זיך... עס ווילט זיך אַ־רויסרייסן, און מ׳קאָן נישט!.. ביז מ׳גייט אונטער...

זי האָט פֿאַרדעקט מיט די הענט דאָס פּנים.

— טײַער קינד, — האָט געזאָגט פֿרוי אַמבראַ, וואָס פֿאַר־אומערט איר זיך בידים דאָס לעבן? וואָס פֿאַר אַ באַדײַטונג האָט פֿאַר דער יוגענט די פֿאַרגאַנגענהייט, בעת זי האָט נאָך פֿאַר זיך די גאַנצע צוקונפֿט!

— נאַריש קינד, האָט איר זשאָרזש באַרויִקט, טײַער נאַריש קינד, אויב עפּעס וואָס קאָן דיר נאָך מאַכן טײַערער אין מײַנע אויגן, איז עס דײַן זעלבסבאַשולדיגונג. ווער קאָן אײַך פֿאַרוואַרפֿן אײַער פֿאַרגאַנגענהייט, אויב איר באַווײַנט איר מיט אַזאַ שמערץ!.. קוקט מיך אָן! אויף דער וועלט איז פֿאַראַן בלויז איין ווערטפֿולע זאַך און דאָס איז — דאָס לעבן.

— מיר שרעקט דאָס בלענדענדע ליכט פֿון דעמדאָזיקן גליק! צי זענען מײַנע הענט גענוג ריין אָנצונעמען נישט באַשמוצענדיק?

ער האָט אַנעם געטאָן אירע צאַרטע ווײַסע הענט און האָט זיי ליידנשאַפֿטליך געקושט.

— דאָס גרינס בליט פּראַכטפֿולער אויף אַנאויסגעבראַטענע באָדן. מאַניקע, איך בעט אײַך אין נאָמען פֿון דער מומע סילוועס־טרע, ווערט מײַן פֿרוי...

— צי קאָן איך דאָס? האָט זי געמורמלט.

— נישט בלויז איר קאָנט עס, מײַן טײַער קינד, — האָט אויסגעשריגן וויניאַבאַס, און זײַן שטים האָט קעגן זײַן ווילן גע־ציטערט, — נאָר איר מוזט עס!.. איך גראַטולירט אײַך, בלאַנשע, אײַער וואַל איז אויסגעצייכנט.

מיט אַ שטראַלנדיק געזיכט, וואָס איז נאָך געווען פֿײַכט פֿון טרערן, האָט מאַניקע אַרײַנגעלייגט איר האַנט אין זײַנער, וואָס האָט אויף איר מיט אַזאַ ציטערניש געוואַרט. ער איז בלײַך געוואָרן פֿון דער פֿאַרווירקלעכטער האָפֿנונג.

— און איצט, מיינע קינדער, — האָט געזאָגט פרוי אַמבראַ ווײל איך אײך נישט ווייזן די טיר. אָבער עס איז שוין דריי דער זייגער, און ביז איר וועט זיך דערקלויבן קיין פּאַריז... וויפיל אַ זייגער האָט איר אַ צוג זשאַרזש?

— זייגער פיר.

— עס איז אמת, האָט מאָניקע געזאָגט, איך האָב לגמרי פאַרגעסן און אייער קאָנפערענץ איז נאָנט...

זי האָט זיך געזעגנט צו הער ווינאַבאָס.

— און איך, מיין טייערער לערער, איר פאָרט דען נישט מיט אונדז?

— ניין, ווײל פרוי אַמבראַ, איז אַזוי פריינטליך און גיט מיר אַ נאַכטלעגער.

— אויב אַזוי, לאָמיר זיך לאָזן אין וועג אַריין!.. מיר האָבן גאַנץ ווייניק צייט!.. ניין, ניין, האָט מאָניקע קאַטעגאָריש געזאָגט, באַמערקענדיק, אַז ווינאַבאָס און פרוי אַמבראַ קלויבן זיך זיי צו באַגלייטן, — איך דערלויב אייך נישט, אין דרויסן איז אַ שרעק־ליכע קעלט!..

זיצענדיק אין אויטאָ וואָס האָט זיי געטראָגן האָבן זיי געשוויגן; אַ פיל זאָגענדיק שווייגן!.. אונטערן דרוק פון זיכערע געדאַנקען. גליקסשטראַלענדיקע ביי אים, צוטומעלטע, אומרויקע, צודרייטע ביי איר:

פרייד, דאַנקבאַרקייט, חרטה געפילן — האָבן זיך געגאָסן ווי אַ פרישער רעגן.

ווי פאַר צויבערטע האָבן זיי זיך געטראָגן און דער לבנה־נאַכט איבערן דרעמלענדיקן וואַלד, וואָס זיין פינסטערניש איז פאַר־שווינדן געוואָרן דורך דער בלענדענדיקער ליכטיקייט פון די בייזע רעפלעקטאָרן...

— פּאָ־ט אַביסל לאַנגזאַמער, מאָניקע... דאָ איז אַזוי שיין!..

זיי האָבן זיך דערנענטערט צו דער ריכטונג קיין פּושיוואַל, לענגאויס דעם ברעג פון דער סענאַ, וואָס האָט זיך אויסגעצויגן ווי אַ זילבערשלאַק צווישן דער בלייכקייט פון די אינזלען.

— יאָ, דאָ איז שיין! האָט זי געמורמעלט.

דער אויטאָ איז שטיין געבליבן. זיי האָבן זיך גענומען פאַר די הענט. זיי האָבן נישט גערעדט, דאָס שווייגן גופא איז אָבער געווען פילזאָגנדיק! פּלוצלינג האָבן זיך זייערע ליפּן צונויפגעגאָסן... און ווידער האָט זיי דער אויטאָ געטראָגן — געפירט צו זייער גליק.

אין דערזעלבער צייט האָט זיך די אַמבראָס און וויניאַבאָס געקליבן און זייערע צימערן.

— צי ווייסט איר אָבער, מיין טייערע חברטע האָט געזאָגט דער אַלטער פּראָפעסאָר ארויסגייענדיק אויף די טרעפּ, — וואָס דאָס באַווייזט? טאַקע דאָס, איז פאַר אַ יונג ווייזן, וואָס איז נאָך נישט אין גאַנצן פאַרדאָרבן דורכן פּאָזיאָלן לעבן, זענען די איצטיקע זיטן אַ שרעקלעכע קולטור - זנה!

אָט לאָמיר למשל נעמען אונזער „בחורטע”. פון דער דאָפּלטער דערציונג און פון קריג איז זי אַרויס מיט אַ שטאַרקן דורשט נאָך עמאַנציפּאַציע, נאָך גלייכשטעלונג, וואָס אַ סך פרויען, זייערע שוועסטער האָבן עס שוין לאַנג דערוואָרבן...

— אַ סך? איר מיינט אַזוי, האָט געפרעגט פרוי אַמבראַ. אויב אַזוי זענט איר זיך שטאַרק טועה. דער גרעסטער טייל פרויען טראָגט נאָך הכנעהדיק די קייטן פון פאַרשקלאַפונג! זייער פיל — ווי טרויעריג עס איז נישט דערין זיך מודה צו זיין—זענען זיי נאָך צופרידן מיט זייערע קייטן.

— עס מאַכט נישט אויס. די עליטע, די אויסדערוויילטע וועלן מיטשלעפּן די מאַסן. זיי טראָגן אין זיך אַ שעפּערישע קראַפט· א מאַכט... די מאַכט פון פרידן, גערעכטיקייט און גוטסקייט. אַ קראַפט וואָס האַלט כסדר און בליען און וואַקסן!.. לאָמיר זיך פאַרלאָזן אויף די, מיין טייערער פריינט, וואָס האָבן געטאָן דידאָזיקע אַרבעט און טוען זי ווייטער אַלץ מער און מער אַלס גלייכגעשטעלטע מענטשן און צי קען מען באַשולדיקן מאָניקען וואָס זי איז אויף איר אָרט געגאַנגען פאָרויס?

אפשר אַ פאַלשער שריט, אמת.

אָבער דאָך אַ שריט פאָרויס!

— זייט זיך אָבער מודה, אַז אָן בלאַנשע... האָט געזאָגט פרוי אַמבראַ.

— געוויס, אום צו זיין אויפריכטיק, מוז מען מוסיף זיין, אַז אָן וויביערן... אַז אַ פרוי ווערט געשטרויכעלט, זוך דעם מאַן.

— דער מאַן, תמיד דער מאַן! האָט זיך געכעסט הער אַמבראַ, צי וואָלט נישט געווען ריכטיקער זיך מודה צו זיין, אַז מיר זענען אַלע אַ שפּילצייג פון עמאָציעס, וואָס זענען שטאַרקער פון אונז? די פרייד און דער שמערץ זענען בלינד. עס הערשן אומזעעבאַרע קרעפטן.. מיר וואַרפן זיך אונטער...

הער וויביאַבאַס האָט נאָכזיכטיק באַמערקט!

— נאָך אַ גרונט פאַר מאָניקעס פאַרטיידיקונג. ווער קלערט דען וועגן משפט בעת ער אַנטציקט זיך מיטן ריח · ניחוח פון דער שיינער בלום?

ע נ ד ע